

Basın Toplantıları ve Konferanslar...

Cemil ÇİÇEK

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Basın Toplantıları ve Konferanslar...

Cemil ÇİÇEK

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı Yayınları No: 5

Basın Toplantıları ve Konferanslar...

Cemil ÇİÇEK

Yayın Koordinatörü

Doğan AYTOP
Tutanak Hizmetleri Başkanı

Yunus ÖZDEMİR
Tutanak Hizmetleri Başkan Yardımcısı

Rıza YURDDAŞ
Tutanak Hizmetleri Başkan Yardımcısı

Mahmut TOK
Müşavir

Arşiv Derleme

Sevda ŞAHİN
Orhan TAM

Baskı Koordinatörü

Musa KESKİN
Toros ATAY

Dizgi ve Kapak Tasarım

Cihad TOPOĞLU

ISBN

978 - 975 - 8805 - 59 - 4

Baskı

TBMM Basımevi — ANKARA 2015

**TBMM Başkanı Cemil Çiçek'in
24. Dönemde Tutanak Hizmetleri
Başkanlığınca Yazılı Metin Hâline Getirilmiş
Basın Toplantı ve Konferansları**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Cemil ÇİÇEK

Ankara Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Telefon : +90 (312) 420 51 51

Faks : +90 (312) 420 51 65

e-posta : cemil.cicek@tbmm.gov.tr

Web : <http://baskanlik.tbmm.gov.tr>

ÖNSÖZ

Ülkemizin içinde bulunduğu değişim ve gelişim sürecinde, geleceğe ışık tutmak açısından tecrübelerin gelecek nesillere aktarılması büyük önem arz eder. Bu bağlamda, ülkenin gelişmesine, değişmesine, ilerlemesine, kalkınmasına katkıda bulunan ilim, fikir ve siyaset adamlarının bilgi birikimlerini, tecrübelerini, kanaatlerini, öngörülerini topluma aktarmasını önemişiyorum ve bu görüşlerin topluma yeni ufuklar açacağına inanıyorum.

Memleket yönetiminde bulunduğum her görevde ülkenin ve milletimin menfaatlerini ön planda tutarak, hak ve adalet içerisinde, ülkeme ve milletime katkı sağlayacağını düşündüğüm fikir ve düşüncelerimi, tecrübe ve birikimlerimi değişik platformlarda dile getirdim.

Bu kitap, Tutanak Hizmetleri Başkanlığınca 24'üncü Dönem içerisinde kayıt altına alınmış bazı basın toplantılarımın ve çeşitli platformlarda yaptığım konuşmalarımın derlemesiyle oluşturulmuştur.

Bu vesileyle faaliyetlerimi derleyerek kitap haline getiren Tutanak Hizmetleri Başkanlığı çalışanları başta olmak üzere tüm emeği geçen çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum

Cemil ÇİÇEK

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Cemil Çiçek 1946 yılında Yozgat'ta doğdu. 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. 10 yıl süreyle serbest avukat olarak çalıştıktan sonra Yozgat Belediye Başkanlığı yaptı. Daha sonra Yozgat Milletvekili (18. Dönem) ve Ankara Milletvekili (20, 21, 22, 23 ve 24. Dönemler) olarak TBMM'ne girdi.

TBMM'nin çeşitli komisyonlarındaki görevlerine ilaveten, Uzlaşma Komisyonu, Anayasa Komisyonu ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi (AGİTPA) Üyesi olarak görev yaptı.

Merhum Turgut Özal tarafından kurulan hükümetlerde (1983-1989) Devlet Bakanı ve kısa bir süre için Sağlık Bakanı olarak görev yaptı. Ayrıca, Yıldırım Akbulut (1989 — 1991) ve Mesut Yılmaz (1996) tarafından kurulan hükümetlerde de Devlet Bakanlığı görevini yürüttü.

Adalet ve Kalkınma Partisine katılarak, Abdullah Gül (2002-2003) ve Tayyip Erdoğan (2003 — 2007) tarafından kurulan hükümetlerde Adalet Bakanı olarak görev yaptı. 22 Temmuz 2007'de yapılan genel seçimlerde yeniden Ankara Milletvekili seçilerek TBMM'ne girdi.

Recep Tayyip Erdoğan (2007-2011) tarafından kurulan 60. Hükümette Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı ve Hükümet Sözcüsü olarak görev yaptı. Cemil Çiçek, 4 Temmuz 2011 tarihinde yapılan seçimle TBMM'nin 25. Başkanı olmuştur. TBMM Başkanı Cemil Çiçek, İngilizce ve orta seviyede Fransızca bilmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I

Basın Toplantıları.....	1
24'üncü Dönem İkinci Yasama Yılı'nın Değerlendirilmesi Dolayısıyla	3
2013 Yılı'nı Değerlendirme Toplantısı Dolayısıyla.....	31
Basın Toplantısı.....	57
24'üncü Dönem Dördüncü Yasama Yılı'nın Değerlendirilmesi Dolayısıyla	79
İstiklal Mahkemeleri Belgelerinin Tasnif, İndeks ve Elektronik Ortama Aktarılması Projesi ve 24'üncü Yasama Döneminin Genel Değerlendirilmesi Dolayısıyla	97

BÖLÜM II

Plan Bütçe Komisyonu	129
2013 Mali Yılı Meclis Bütçesi Dolayısıyla.....	131
Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği Kanunu Teklifi (2/695) ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek, Yolluk ve Emeklilerine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1505) Dolayısıyla.....	141
2014 Mali Yılı Meclis Bütçesi Dolayısıyla.....	147
Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği Kanunu Teklifi (2/2666)Dolayısıyla	161

BÖLÜM III

Anayasa Uzlaşma Komisyonu.....	169
Anayasa Uzlaşma Komisyonu İlk Toplantısı	171

BÖLÜM IV

Öğrenci Meclisi.....	177
Türkiye Öğrenci Meclisi Genel Kurul Toplantısı Dolayısıyla	179

BÖLÜM V

Uluslararası Toplantılar.....	183
2013 Yılı Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu Toplantısı Dolayısıyla	185
KEFEK ile Birleşmiş Milletler Kadın ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İş Birliğiyle Yürütülen “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Elverişli Ortamın Geliştirilmesi Ortak Programı” Kapanış Toplantısı Dolayısıyla	193
Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonunun 76’ncı Toplantısı Dolayısıyla	197

BÖLÜM VI

Konferanslar, Sempozyumlar.....	205
ESAM’ın Düzenlediği “Milli Anayasa Şûrası” Dolayısıyla	207
MEMUR-SEN’in Düzenlediği “Uluslararası Anayasa Kongresi” Dolayısıyla	213
TOBB ve TEPAV’ın Düzenlediği “II. Küresel Girişimcilik Zirvesi” Dolayısıyla	221
SETA Vakfının Düzenlediği “Türkiye’nin Anayasa Birikiminden Yeni Anayasaya Doğru Paneli” Dolayısıyla	225
“Gazi Üniversitesi Fahri Doktora Payesi Takdim Töreni” Dolayısıyla	233
TESEV’in Düzenlediği “Anayasa Sürecini İzleme Çalışması” Dolayısıyla	243
TBMM Başkanlığı ile YASADER ve YUDER’in Düzenlediği “Parlamentar Denetim Sempozyumu” Dolayısıyla	253
“TOBB’un 67’nci Genel Kurulu Toplantısı” Dolayısıyla	261
Sayıştayın Düzenlediği “Sayıştayın Kuruluşunun 150’nci Yıl Dönümü” Dolayısıyla	265
TBMM Strateji Geliştirme Başkanlığının Düzenlediği “Şeffaf ve Hesap Verebilir Kamu Yönetimi Sempozyumu” Dolayısıyla	269
TEPAV’ın Arap Reform İnisiyatifi (ARI) Ortaklığında Düzenlediği “Demokrasiye Geçiş Çağında Anayasa Yapmak Konferansı” Dolayısıyla	275
“VI. Büyükelçiler Konferansı” Dolayısıyla	279
“Ankara Sanayi Odası Ocak Ayı Meclis Toplantısı” Dolayısıyla	293
“Ankara Sanayi Odası Ocak Ayı Meclis Toplantısı Sonrasında Basın Mensuplarının Gündeme İlişkin Sorularını Cevaplaması”	311
“Basın Konseyi Üyeleri Genel Kurul Toplantısı” Dolayısıyla	315

Kamu Denetçiliği Kurumunun Düzenlediği “Kamu Denetçiliği Kurumunun Desteklenmesi Projesi” Dolayısıyla.....	323
“Sivas Kongresinin 95’inci Yıl Dönümü” Dolayısıyla.....	329
TBMM İç Denetim Biriminin Düzenlediği “Kamu İdarelerinde Daha Etkili Bir Yönetim İçin Nasıl Bir İç Denetim Konferansı” Dolayısıyla.....	333
ESAM’ın Düzenlediği “1. Dünya Savaşının 100. Yıl Dönümünde: ‘Emperyalizm ve İslam Dünyası’ Sempozyumu”	339
Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Düzenlediği “IV. Türk Dili Konuşan Ülkeler ve Topluluklar Medya Forumu” Dolayısıyla.....	345
Diyanet İşleri Başkanlığının Düzenlediği “V. Din Şûrası” Dolayısıyla	349
Bilkent Üniversitesinin Düzenlediği “Uluslararası Holokost Anma Günü Etkinlikleri” Dolayısıyla	359
ESAM’ın Düzenlediği “Emperyalizm ve Ermeni Meselesi Sempozyumu” Dolayısıyla...	365
Kamu Denetçiliği Kurumunun Düzenlediği “Kamu Denetçiliği Kurumunun Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi” Dolayısıyla	371
“ÖZ İPLİK-İŞ Sendikası 12. Olağan Genel Kurul Toplantısı” Dolayısıyla	375

BİRİNCİ BÖLÜM
BASIN TOPLANTILARI

**Konu : 24'üncü Dönem İkinci Yasama Yılı'nın Değerlendirilmesi
dolayısıyla**

Tarih : 27 Ağustos 2012

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Basınımızın çok değerli temsilcileri, saygıdeğer konuklarımız; hepiniz hoş geldiniz. Katıldığınız için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Aslında böylesine bir toplantıyı ramazan ayında yapmayı düşünmüştüm ben ancak bir nabız yokladık, bunun bayram sonrası olmasının daha uygun olabileceği gibi bir kanaat hasıl oldu; sizlerin de yoğun programları vardı, Ankara dışında olanlar vardı, dolayısıyla kısmet bugün oldu. Katıldığınız için gerçekten teşekkür ederim.

Aslında bu tip toplantıları özel bir gündemle yapmak ne kadar doğrudur bilemem ama ben herhangi bir gündem tespit etmedim. Ancak zaten biz bir gündem tespit etmiş olsak bile Türkiye'nin bir gündemi var. Sizin köşe yazılarınızda, gazetelerinizin manşetlerinde haber yoğunluğuna baktığımda, zaten, sorumlu kişilerin gündemini de olay kendisi tayin etmiş oluyor. Halk bununla meşgul iken sizler bu konuları kamuoyuna aktarmaya çalışırken çok farklı bir gündem konusunu burada müzakere edecek olsak, konuşacak olsak bunun çok da doğru olmayacağı hesabıyla bir gündem tespit etmedik. Türkiye'nin gündemini esas alarak, onlardan da bir konuyu daha çok öne çıkararak bugün sizlerle dertleşmek istedim.

Türkiye'nin en önemli gündemi şu an terör konusudur. Terör, çağımızın vebasıdır, bir insanlık suçudur. İnsanlığa karşı işlenen suçların yekûnuna “terör” diyoruz ve bu konuyla ilgili, şahsen, bazı tespitlerim var; katılınır, katılınmaz. Esas itibarıyla burada yapacağım açıklamaları da bu ülkenin vatandaşı olarak belli sorumlulukları taşımış birisi, bir vatandaş olarak bu açıklamaları yapacağım ama siz dersiniz ki “Meclis Başkanının bunları söylemesinde de mahzur yok.”, o şekilde değerlendirmenize de herhangi bir engel teşkil etmez ama Cemil Çiçek olarak bu açıklamaları yapmak lüzumunu duydum. Gerçekten Türkiye'nin en önemli gündem maddesini, çok uzunca bir zamandan beri, bu terör konusu oluşturuyor. Demin ifade ettiğim gibi, hem yaşadığımız acı olaylardan bu böyledir hatta bir halk deyiimiyle “Sabır

taşımızın çatladığı noktalara kadar geldiğimiz anlar oluyor, zamanlar oluyor.” ama sabır taşımız çatlasa bile, sabırla ve soğukkanlılıkla değerlendirmemiz gereken de bir olay, bir problem olduğunu da görmemiz gerekiyor.

Bunun Türkiye’nin uzun zamandan beri en önemli sorunu olduğu evvela resmî kayıtlarda bellidir. Çünkü, uzunca bir süre Millî Güvenlik Kurulu toplantılarına katılmış birisi olarak şunu ifade ederim ki, Millî Güvenlik Kurulu kurulduğu günden beri, aşağı yukarı, Millî Güvenlik Kurulunun 1’inci değişmez maddesi ülke güvenliği, bunlar içerisinde de terör konusu değişmez gündem maddesidir. Dolayısıyla ortada, birinci olarak kabul etmemiz gereken husus şudur ki, Türkiye’nin bir terör sorunu var ve bu sorun bir devlet sorunudur. Bunun altını çizmem gerekiyor. Çünkü, zaman zaman, bunun devlet sorunu değil, siyasi heyetlerle ilişkisi kurularak, elbette onların sorumlulukları bakidir, bu açıklamalarımnda hiçbir siyasi heyeti, hiçbir hükûmeti, yaptıkları ya da yapmadıklarından dolayı savunmak ya da yapamadıklarına gerekçe bulmak maksadıyla söylemiyorum... Esasen, terörle mücadelede belli başarıyı elde etmiş olan ülkeler de bu sorunu bir devlet sorunu olarak görmüşlerdir. Eğer meseleye böyle bakmazsak sorunu bütün yönleriyle algılayamamış oluruz. Bu, başkaca sorunları da beraberinde getirir. Sorun bir devlet sorunudur. Herkesin bunu böyle kabul etmesinde fayda var. Hiç şüphesiz, bu, başkalarının sorumluluğunu ortadan kaldırmıyor. Aradan geçen süre içerisinde birçok hükûmet değişmiş olmasına rağmen, tek başına hükûmetler, koalisyon hükûmetleri, değişik siyasi görüştekilerin bir araya gelerek kurdukları hükûmetler de dâhil, her gelen hükûmet, bu sorunu asgariye indirebilmek noktasında ciddi bir çaba içerisinde olmuşlardır. Onun için bunun bir devlet politikası olarak değerlendirilmesi, eksiklik varsa bu konulara daha fazla yoğunlaşarak bir kısım tespitlerin yapılması gerekiyor.

İkinci olarak, üzerinde durmamız gereken bir başka konu da şudur: Özellikle terörün geldiği nokta itibarıyla baktığımızda Türkiye’nin birçok sorunu var ama bazı sorunlara “Bu Türkiye’nin millî sorunudur.” deriz, millî bir mesele olarak görürüz. İktidarların değişmiş olması bu sorunun bu niteliğini ortadan kaldırmaz. Mesela, Kıbrıs sorunu Türkiye’nin millî bir sorunudur, uygulanan politika da millî bir politikadır. İktidarlar değişir, farklı görüştekiler iktidar olur ama Kıbrıs konusundaki Türkiye’nin bakış açısı genelde değişmez. Terör meselesi de artık söylenenlere, yazılanlara, değerlendirmelere baktığımızda Türkiye için bir millî meseledir. Dolayısıyla, sadece tek bir partinin, tek bir organın, sadece güvenlik güçlerinin, sadece yargının, sadece bir partinin değil, hepimizin, tüm siyasi partilerin, tüm devlet organlarının ve teker teker vatandaşlarımızın da canını yakan bir sorun durumundadır. Bunun için de, ben, terör meselesini bir millî mesele olarak

görüyorum ve terörle mücadeleyi de böyle algılıyorum. Tabiatıyla eğer bu niteliğinde mutabık isek, aynı zamanda bu konu partiler üstü, hükûmetler üstü bir meseledir ve Türkiye'nin geleceğiyle alakalıdır.

Üçüncü olarak, yaşadığımız bunca acı tecrübeden sonra terörü nitelerken bir şeyin üzerinde daha durmamız lazım: Terörle mücadele meselesi bir mevsimlik mücadele de değildir. Yani yaz aylarında veya belli üzücü olayların, vahşice ortaya konan bir kısım cinayetlerin arkasından yoğunlaştığımız, sonra bu olayın acısı, dehşeti, şiddeti azaldıktan sonra unutulacak, üç beş ay mücadele edilip ondan sonra da gündemden kalkacak bir konu değildir, bir mevsimlik mesele değildir. Elbette Türkiye'nin yaşadığı coğrafya çevresinde dünyada olup bitenler zaman zaman bazı konuları daha fazla öne çıkarıyor olabilir. Sizler de yazılarınızda, haberlerinizde bazı başka konulara öncelik veriyor olabilirsiniz ama bu, terörle mücadelenin devamlılık arz eden bir mücadele olması gerektiği gerçeğini ortadan kaldırmaz. Onun için, meseleyi böylece kabul etmemiz ve bunun uzun soluklu ve devamlı bir mücadele, soğukkanlılıkla değerlendirilmesi gereken bir mücadele, zaman zaman da oturup yaptığımız doğru işler varsa buna devam etmemiz gereken ama yaptığımız yanlışlar varsa da hiçbir komplekse kapılmadan “Nerede yanlış yaptık, nerede hata yaptık ya da yapıyoruz...” Bunu bir suçlama aracı, birilerini köşeye sıkıştırma olarak değil, bu mücadeleyi başarıyla sonlandırabilmek bakımından yapmamız gereken bir mesele olduğunu bu vesileyle ifade etmek istiyorum.

Dördüncü olarak, yine bazı siyasi partilerimizin de geçmişte ve bugünlerde yaptığı açıklamalardan ortaya çıkan bir başka husus daha var: Terörün tanımında bir anlaşmamız gerekiyor. Belli ki bu konularda kabahatleriyle bir paralellik var gibi gözüküyorsa da detaya inildiğinde farklı ifadeler kullanıyoruz. Her ifadenin taşıdığı anlam da farklıdır. Bunun hukukta, uluslararası hukuktaki yeri de farklıdır. Onun için bir siyasi partimiz “Evela terminolojide anlaşmak gerekmektedir.” deniliyor ve bunda da bir mutabakata varılması gerekir. Çünkü bu konuşmayı Türkiye'nin tümü için yaptığımızda, kim söylüyorsa, onları da hesaba katarak bir değerlendirme yapıyorum. Bizim, benim “terörist” dediğime bir başkası “gerilla” diyorsa, “özgürlük savaşçısı” diyorsa bu, tesadüfen söylenmiş iki kelimedenden ibaret değil, bu, tedbirlerde, alınacak kararlarda, aranacak mutabakatlarda çok farklı noktalara götürebilir. Onun için, şu terminoloji meselesine bir bakmamız lazım.

Beşinci olarak, hem Türkiye uygulamasından hem dünyadaki uygulamalardan yola çıkarak şunu görüyoruz: Terörle mücadelede sihirli bir formül yok. Hâlbuki, biz siyasetçiler genellikle meseleyi partiler arası mesele, bir parti, bir hükûmet meselesi kabul ettiğimizde birinde olmayan çözümün bende olabileceği gibi vatandaşa ümit veririz, böyle kestirmeden, hap cinsinden çözümlerin olduğu gibi bir imajı, bir kanaati topluma vermeye

çalışırız. Sonra maksat hasıl olmayınca da halkta sıkıntı meydana gelir. Onun için, terörle mücadelede sihirli çözüm olmadığı için vatandaşımıza doğru ve gerçekçi bilgilerin verilmesi gerekmektedir.

Bir başka husus, terörle mücadelenin ki günümüzde tartıştığımız etnik temelli terörle mücadele. Onun dışındakiler... Türkiye terörün her türlüünü yaşayan dünyadaki nadir ülkelerden biridir. Belki en çok üzerinde durduğumuz etnik bölücü terördür ama cezaevlerinde hüküm giymiş olanlara baktığımızda ve dünyadaki ana akım itibarıyla terör meselesinin her türlüünü Türkiye yaşıyor. Onu da hesaba katarak diyorum ki, bugün teröre karşı yüzde yüz bağışıklığı olan, muafiyeti olan dünyada da hiçbir ülke yoktur; ister en güçlü ister en zayıf ister bu kıtada ister başka kıtada. Dolayısıyla, dünyanın gündeminde olan ve her ülkenin bu beladan, bu vebadan kurtulması noktasında iş birliği yapması gereken bir olaydan, bir olgudan, bir rahatsızlıktan bahsediyoruz. Ama tüm dünyanın gündeminde olan ve birçok ülke ki her kıtada da uzunca bir zamandan beri mücadele veren terör örgütleri var. Buna rağmen uluslararası iş birliğinin de yeteri kadar olmadığı bir konudan bahsediyorum. Söylem olarak, taziye mesajları olarak, kınama olarak bir paralellik gözüküyor ama bunun altını doldurmak noktasında, terörle mücadele konusunda yeterli, yürek soğutucu bir uluslararası iş birliği söz konusu değildir.

Buradan çıkarmamız gereken sonuç da şudur: Yapılmış bunca anlaşmalara, yapılan birçok toplantılara, birçok toplantılarda bu konunun dile getirilmiş olmasına rağmen biz aradan geçen süre içerisinde şunu gördük ki bu mücadeleyi biz halkımızın sağduyusuyla, sabırlı, toleranslı davranışıyla, tutumuyla, tuzaklara düşmeden, tahriklere kapılmadan halkımızın başarısı ve bizlerin bu yöndeki çaba ve gayretleriyle belli bir noktaya getirilecektir. Onun için, geçmişte de ifade ettim, Türkiye'ye gelenlerin -bunun içerisinde aynı ittifak içerisinde olduklarımız var, yanı başımızdakiler var, uzaktakiler var- Türkiye'nin böyle bir sorunu olduğunu bildikleri için terör konusuyla ilgili bir kısım açıklamaları olur. Şüphesiz bunların da kendi içinde bir değerlendirilmesi yapılabilir, faydadan ali değildir. Ama şunu gördük ki biz bu mücadeleyi kendi başımıza yapmak durumundayız. Kendi imkânlarımızla, kendi aklımızla, kendimizin belirlediği ama dünyadan elde ettiğimiz tecrübelerin ışığında bu sorunun üstesinden biz kendimiz geleceğiz. Başkalarından çok fazla bir şey beklemeye de gerek yok. Onun için, geçmişte dedim ki bir atasözü olarak "Elden gelen öğün olmaz, o da vaktinde bulunmaz." Hiç de vaktinde bulunmadı. Yani bununla şu ülke, bu ülke vesaire, bunları tasrih etmeye gerek yok ancak şu kadarını biliriz: En fazla destek verdiklerini söyleyenler bile yapması gerekenlerin onda biri mesabesinde bile bir katkı vermemişlerdir. Bu, kimseyi suçlamak, kimseye karşı bir tavır almak değil, bir objektif tespittir. Yani bir ülke düşünün, yapması gereken on tane önemli iş var, bir tanesini yapıyorsa, iki tanesini yapıyorsa, sekizini, dokuzunu -her ne sebeple olursa,

kendi iç meseleleri, başka türlü sebepler- yapmıyorsa demek ki elden gelen, bizim bu sorunu çözmemizde yeteri kadar katkısı fazlaca da yoktur; onu mübalağa etmemek lazım. Bunun için ne yapılacaksa, bu ülkenin insanları, bu ülkeyi yönetenler, bu ülkenin her kesiminden gelen destekle, ortak akılla bu sorunu bizim çözmemiz gerekiyor.

İşin bu noktasında tabii farklı değerlendirmeler yapılabilir. Neden birçok ülke yapması gereken birçok iş olmasına, hatta uluslararası sözleşmelerde birlikte taraf olmamıza rağmen yapılmıyor? Gördüğümüz olay şudur: Terör konusu uluslararası politikanın da bir parçasıdır, bunu zaman zaman birçok ülke diğerine karşı kullanmaktadır. Bunun da farkında olmamız gerekir. Bunun için, söylenen sözleri, yapılan vaatleri bunun ötesine taşıyarak çok fazla ümit bağlamanın da bir anlamı yok.

Bir başka tespitim de şudur: Terörle mücadele konusunda dünyanın yaşadığı tecrübeler var. Eğer yanlış tespit etmiyorsam dünyada şu an 50'ye yakın ülke terör örgütleriyle boğuşmuştur, boğuşmaktadır, mücadele vermektedir. Bunlar içerisinde en uzun mücadeleyi sürdürenlerin başında Türkiye geliyor. İspanya'da oldu, İngiltere'de oldu, Afrika'da var, başka yerlerde de var. O nedenle insanlık bu manada da büyük bir tecrübe kazanmıştır. Türkiye bu mücadelesini yürütürken, belki bundan sonra, dış dünyada başarı elde etmiş ya da edememiş, terörizmle mücadele veren ülkelerin tecrübelerinden daha fazla istifade etmeli ve yeni politikalar belirleme ihtiyacı olacaksa bunlardan azami derecede istifade etmesi gerekmektedir.

İşin bu noktasında şunu söylememiz lazım. Türkiye bu kadar zamandır mücadele ediyor, tedbiri mi yok, planı mı yok? Hayır, var ama bu statik bir tedbirler manzumesiyle dinamik bir hastalıkla mücadele etmekte zorluk var. Onun için, terörle mücadele konusunda alacağı tedbirlerin de dinamik olması lazım. Yani bundan üç sene evvel aldığımız tedbirler günümüzün şartlarına uymuyor olabilir. Nitekim terör örgütleri de yöntemlerini değiştiriyor, politikalarını değiştiriyor, birçok gelişmeyi yakından takip ederek ona uygun yeni politikalar, yeni yöntemler belirlerken terörle mücadele eden ülkelerin klasik, statik tedbirlerle bu işe karşı koyması doğru olmaz. Onun için mücadele dinamiktir, öyle olmak mecburiyetindedir, tedbirler de öyle olacaktır. Bunun için dünyadaki yaşanan tecrübeleri biraz daha yakinen analiz etmemiz gerekmektedir. Doğrusunu isterseniz, devletin bu manada kurulmuş kuruluşları var. Onların biraz daha bu konular üzerine yoğunlaşması gerekiyor.

Hem dünya gerçeğinden hem Türkiye gerçeğinden bir şey daha ifade etmek istiyorum. Aşağı yukarı, terör örgütlerinin dünyadaki başvurdukları yöntemler inanılmaz derecede birbiriyle örtüşüyor. Mesela birkaç tanesini söyleyeyim. Tüm dünyada terör örgütleri büyük ölçüde kadınları ve çocukları kullanıyor. İnanılmaz derecede böyle bir ayniyet var, benzerlik de değil. İkincisi,

tüm terör örgütleri hiç istisnasız “barış ve demokrasi” sloganını kullanıyor ama katiyen olağan rejim istemiyor, demokrasi istemiyor. Bütün terör örgütlerinin arzusu olağanüstü yönetim şekilleridir, yani sıkıyönetimdir, olağanüstü hâldir çünkü bu türlü uygulamalar, inanılmaz derecede terör örgütünün taban bulmasına, mağduriyetlerin sayısını artırdığı için halk içerisinde kendisine destek bulmada, propagandasını yapmada, taraftar bulmada önemli bir imkân sağlamış oluyor. Bu böyle olunca da Türkiye olarak biz bunları da denedik. Belki de birçok ülkeye nazaran çok uzun süre, Türkiye’nin belli bir bölgesinde, Anayasa’da da öngörülen olağanüstü yönetim şekilleriyle Türkiye idare edildi fakat geldiğimiz nokta ortadadır. Onun için, terörle mücadele açısından, demokrasi ve demokrasi ve hukuk içerisinde kalarak mücadele etmeyi katiyen terör örgütleri kabul etmiyor. Onun için de yönetimleri, olağanüstü rejimleri ve uygulamaları yapmaya teşvik edecek, zorlayacak yol ve yöntemlere başvuruyor. Onun için, Türkiye terörle mücadelesini sürdürürken hukukun dışına çıkmadan, demokrasi içerisinde çözmek durumundadır.

Yine bir başka hususu daha bu çalışmalarda şahsen gördüm. Terörle mücadele eden tüm ülkeler başlangıçta bir ortak hata yapmış gözüküyor. O da şudur, bütün araştırmalarda bu var: Terör olayları başladığı andan itibaren tüm ülkeler bunu en evvel bir güvenlik meselesi, bir polisiye mesele olarak görmüştür. Türkiye olarak biz de uzun süre böyle gördük. Dolayısıyla polisiye bir olay ve belli bir bölgede de bu olaylar cereyan ettiği için orayla sınırlı, orada kalacak bir gelişme, bir olumsuz gelişme olarak algılanmıştır. Siz olayı bir güvenlik meselesi, bir zabıta olayı olarak görürseniz geliştireceğiniz politikalar da alacağınız tedbirler de büyük ölçüde bununla sınırlı olacaktır ve o bölgeye mahsus olacaktır. Meseleyi böyle kabul ettiğinizde bulduğunuz çözümlerin önemli bir kısmı da ceza hukuku tedbirleridir. Cezaları daha fazla artırmak, daha fazla hapis veya benzer hürriyetleri kısıtlayıcı, güvenlik bürokrasisinin genelde telkin ettiği politikalar hükûmetlere egemen olmuştur, siyasetçiler o yolla sorunu çözmeye çalışmıştır ama tüm dünyada görülmüştür ki meseleyi bir güvenlik meselesi olarak ve güvenlik güçleriyle çözülecek bir mesele olarak kabul ettiğinizde, bugün, Türkiye’nin yaşadığı sıkıntılar karşımıza çıkmıştır. Bir taraftan teröristlerle mücadele ama öbür tarafta teröristlerin istismar ettiği, onun üzerinden eylem koymaya çalıştığı konular göz ardı edilmiş ve belli bir süre sonra da bu işlerin çözümüne yönelik bir çaba, bir gayret içerisine girildiğinde de terör örgütleri bunları kendi kazanımları olarak propaganda etmeye başlamışlardır. Doğrusunu isterseniz bu propagandalar açısından da örgütler devletlere nazaran daha başarılı olmuşlardır. Yani sizin ülkenizde demokrasiyi geliştirmek, hak ve özgürlüklerle ilgili standartları daha ileri bir noktaya götürmek için terörden bağımsız olarak aldığınız kararlar bile terör örgütünün “Ben olmasaydım bunlar olmazdı.” tarzındaki bir propagandasına zemin teşkil etmiştir; burada da başka ülkelerde de bu böyle olmuştur.

Türkiye, benim kanaatimce iki konuda böyle bir sıkıntıyı yaşadı ve yaşıyor. Bunlardan bir tanesi, Türkiye'nin yine bir devlet politikası olarak Avrupa Birliği politikası var. 1963 Ankara Anlaşması, hatta 1959 olarak da Türkiye'nin tercihini belirleyen bir tarih olarak kabul ederiz, 1959 veya 1963. O günden beri Avrupa Birliği konusu, hükûmetler az çaba sarf etti, çok çaba sarf etti ama gündemden çıkmadı, yani "Bizim Avrupa Birliği hedefimiz yoktur, biz bu işten vazgeçiyoruz." deyip anlaşmayı yürürlükten kaldırmak gibi bir çaba olmadı. Avrupa Birliği konusu var. Zaman zaman bu yoğunluk kazanmıştır. Şimdi, Türkiye, bu hedef doğrultusunda ayrı bir bakanlık da kurmuştur. Ancak her defasında biz şöyle bir ikilemi yaşadık Türkiye olarak; Kopenhag Siyasi Kriterleri diye sonradan ifade edilen ve demokratik standartların yükseltilmesi, hak ve özgürlük alanının genişletilmesiyle ilgili bir kısım reformları yapmak, yasal ve kurumsal düzenlemeleri yapmak söz konusu olduğunda birçoğumuz şu endişeyi taşımışızdır: "Biz bunları Avrupa'nın hatırına mı yapacağız? Ee, biz bunları yaparsak Türkiye'nin geleceği, Türkiye'nin güvenliği ne olacak?" diye bu endişeyi hep yaşadık, hep yaşıyoruz ama sonuçta da Avrupa'nın hatırına bu işleri yapıyor olmak biraz da zorumuza gittiği için şöyle de bir kanaate vardık, dedik ki: "Avrupa Birliği olmasa bile Türkiye bu reformları yapmak, bu düzenlemeleri yapmak mecburiyetindedir kendi insanının mutluluğu ve refahı için." Eğer buna inanıyorsak Avrupa Birliği olsa da olmasa da bunları yapmamız gerekiyordu, doğru olan buydu. Bu yöndeki her gelişme Türkiye'nin hem dış itibarı açısından hem içeride halkın mutluluğu ve refahı açısından bir gecikmeye de sebebiyet vermiştir.

Şimdi, benzer konuları, terörle mücadele konusunda sıkıntılar yaşıyoruz. Bu sıkıntıları yalnız Türkiye yaşamamış, geriye dönük, özellikle İspanya'da, İngiltere'de de -ki, terörü belli bir noktaya getirmiş iki demokratik ülke olarak gördük- benzer sıkıntılar yaşanmış ama sonuçta, terör meselesi olsa da olmasa da o ülkenin böyle bir problemi bulunsa da bulunmasa da demokratik standartları yükseltmek ve bu yönde kararlı adımların atılması bir devlet politikası hâline getirilmiş, bu noktada belli mutabakatlara varılmak suretiyle demokrasi içerisinde bu mücadeleyi sürdürmüşlerdir. Dolayısıyla, şimdi, Türkiye, bu alanda da iki şeyi yapmak gibi bir durumla karşı karşıya. Bir taraftan, terörle, terör örgütleriyle mücadelede hiçbir gecikmeye, hiçbir çekinmeye, hiçbir kararsızlığa düşmeden bu mücadeleyi sonuna kadar sürdürmek ama öbür taraftan da terör olmasa bile yapmamız gereken bir kısım işler, düzenlemeler, almamız gereken kararları hiç gecikmeden almamız gerekmektedir. Aksi takdirde, sonuçta bu kararlar alınsa bile bundan beklenen fayda ikinci, üçüncü plana düşmekte, tam tersi bunu mücadele ettiğiniz örgüt istismar etmektedir.

Benim genel tespitlerim bunlar. Her başlık için uzun uzun belki bir kısım delillendirmeler yapmak, dünyadaki, Türkiye'deki gelişmelerden bir kısım

şeyleri ortaya koymak mümkün ama geldiğimiz noktada başka ülkelerin yaptığı bir kısım düzenlemeleri, bir kısım tavırları da bizim ortaya koymamız gerektiğini esasen vatandaşımız bize doğrudan, dolaylı telkin ediyor.

Evvela ifade etmem gereken husus şu: Hakikaten, bu bayram belki de, benim hayatımda, birçoğunuzun hayatında zehir olan bir bayram oldu. Yani cahiliye devrinde bile yani insanların kendi kız çocuklarını diri diri toprağa gömdüğü dönemlerde bile, devirlerde bile, insanlığın bu kadar ilkel anlayışlara sahip olduğu dönemlerde bile belli aylarda kan dökülmez, belli aylarda savaş yapılmaz ama gelin görün ki, bu eylemleri ortaya koyanlar cahiliye dönemindeki insanlardan daha ilkel. Bir mübarek bayram günü, bir ramazan ayında birçok insanımızın ve milletimizin canını yakan, yüreğini yakan eylemleri ortaya koymuşlardır. Buna karşılık, bizler, sorumluluk sahibi, sıfat sahibi insanlar; sizler, köşe yazarları olarak ve sade vatandaşlar olarak bunlara karşı, bu olaylara karşı bireysel olarak tepkimizi ortaya koyduk, koymamız da gerekiyor, bulunmamız gereken yerlerde de imkân ölçüsünde bulunduk. Ama şimdi vatandaşımızın bizden beklediği belli bir karede, belli bir fotoğrafta ve kısa bir zaman dilimi içerisinde bir arada olmak değil, bana söylenenler o cenazelerde veya başka türlü, telefonla yaptığımız taziye konuşmalarında: “Bir araya gelin, bu işi çözün.” Demek ki, vatandaş bizden belli bir kareye mahsus ve belli bir cenaze törenindeki görüntünün ötesinde ortak bir tavır, ortak bir politika, ortak bir karar, daha somut, daha yürek soğutan adımların atılmasını bekliyor. Siyaset kurumu böyle bir talebe, böyle bir zarurete sırtını dönemez ve dönmemesi gerekir. Başta da ifade ettim, bu ülkenin sorunlarını bizler çözeceğiz, başkasından çözüm beklemek beyhudedir ve bu çözümlerin de, bu yöndeki katkıların da yeterli olmadığını, zamanında da gelmediğini söyledim. Dolayısıyla, sorun bizimdir, biz çözeceğiz, biz çözeceksek de bir ortak akılla, ortak bir dille ki, bu zaman zaman dile de getiriliyor. Bunlar münferit talepler veya belli bir üzücü olayın arkasından söylenen kişisel demeçler olmanın ötesinde, bir ortak çabaya, ortak bir karara, ortak bir dile, ortak bir politikaya dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu, terörle mücadelede inanılmaz kolaylıklar getirecektir çünkü alınacak tedbirler birlikte ortaya konulacağı için bunun üzerinden bir siyasi tartışma yapılmayacaktır. Varılacak kararlar toplumun her kesimi tarafından belirleneceği ve destekleneceği için terör gruplarını, ona destek verenleri büyük ölçüde izole edecektir. Bunun dışarıda ve içeride tanıtılması, anlatılması, anlaşılması bakımından sayısız faydalar sağlayacak, ayrıca güvenlik güçlerine de büyük ölçüde moral verecektir.

Özellikle İspanya’da geçmişte bu türlü sıkıntılar yaşandığında aynen bizdekine benzer durumlar olmuş ama sonunda teröre karşı, terörü reddeden kim varsa -ister siyasi parti ister sivil toplum örgütü- terör konusunda bir cephe, bir ortak görüş ortaya koymuşlar, terörü destekleyenleri de kamuoyu önünde teşhir edip onları da izole edebilmişlerdir ve bununla ilgili de bir

ulusal mutabakat metni hazırlamışlardır. Ben bunu geçmişte ifade ettim, biraz sonra size de üzerinde tartışılabilir, eksik bulan olabilir, yanlış bulan olabilir, tümüyle gereksiz bulan olabilir ama üzerinde düşünülebilmesi bakımından bir dünya tecrübesinden de yola çıkarak bir ulusal mutabakat metnini size vereceğim.

BASIN MENSUBU — Başkan olarak siz mi onaylıyorsunuz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Cemil Çiçek olarak ben yazdım. Dedim ya “Ben bu konuşmaları Cemil Çiçek olarak yapıyorum.” ama Meclis Başkanı da konuşsa ne mahzuru var, olsa da olur diyorsanız onun takdiri size ait çünkü bu terör meselesi hepimizi ilgilendiriyor, hepimizi ilgilendirdiği için hepimizin ne katkısı olacaksa, ne fikri olacaksa, yüzde yüz bulunsun demem. Bu doğrudur, bana göre doğrudur, yanlış bulan olabilir, eksik bulan olabilir, gereksizdir denilebilir, nereden çıktı bu denebilir. Bunların hepsi şey... Ama herhâlde kuru suçlamadan öte bir anlam ifade etmesi gerekir. Sadece belli bir kareye yönelik olarak, belli bir cenazede bulunup dualarımızı okuyup oradan ayrılmanın ötesinde, kendimce, vicdanen rahatsız da olduğum için bu konularda, ortaya bir şey koymaya çalıştım, kabili münakaşadır.

Kaldı ki, zaten böyle bir şeye de şöyle bir yoldan çıkarak... Çünkü şu günlerde yapılan açıklamalara baktım, mesela diyorki: “Bir ortak dil kullanalım.” Ortak dili nasıl kullanacağız? Oturup konuşarak. Siz bir şey diyeceksiniz, ben bir şey diyeceğim, o öyle değil, bu böyle değil, uluslararasılıkta şu şudur, bu budur çünkü kullandığımız her kelimenin her kavramın uluslararası hukukta bir karşılığı var, ona karşı da gelişen, geliştirilecek tedbirler var. “Bir araya gelelim, konuşalım.” var. Birlikte konuşalım, ayrı ayrı ama evvelsi gün -onu teşekkürler burada ifade etmem gerekir- Odalar Birliğinin organizatörlüğünde birçok sivil meslek kuruluşu, sivil toplum kuruluşu ve yine sizlerin ifade ettiği tarzıyla “Gaziantep Ruhu” zannediyorum böyle bir bir araya gelmeyi, belli bir mutabakatı ortaya koymamızı gerekli kılıyor. Bu mutabakat ortamı hasıl olursa bunun üzerine inşa edilecek tedbirleri almakta ve uygulamakta çok ciddi kolaylık olacaktır. Demin söylediğim gibi, güvenlik güçlerimize daha fazla moral verecektir, halkımıza daha fazla bu manada moral verecek, güç katacaktır. Onun için böyle bir şeyi sizlere biraz sonra vereceğim.

Şimdi, Türkiye’de bu sorunun çözümü bakımından muhakkak ve muhakkak yapmamız gereken bir düzenleme var. Bunu bugün biraz daha net ifade etmem gerekiyor, o da yeni bir anayasa konusudur. Bakınız, teröristle mücadele, terör örgütüyle mücadele, tamam. O, güvenlik güçlerimizin işidir, yapacaktır. Ne gerekiyorsa onu yapacak ama öbür tarafta yapılması gereken bir kısım işler var, bu açıdan baktığımızda da en evvel üzerinde durulması gereken konu anayasa konusu olmaktadır.

Şimdi, bu kanaate nereden vardım? Kabataslak da olsa şöyle bir araştırma yaptım ben: 12 Haziran seçimlerine giderken siyasi partilerimizin yayınladıkları seçim beyannameleri var. Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi. Şu an Mecliste olan Barış ve Demokrasi Partisi, hatırlayacaksınız, o zaman bu ad altında girmede, ayrı ayrı girdi. Dolayısıyla şimdi açıklamamda “Niye BDP yok?” dersiniz, çünkü onlar BDP olarak seçime girmede, o seçim beyannamesini görme imkânım yok ama esas itibarıyla üç siyasi partinin terörle mücadele konusunda birbirine benzer ya da en azından ana hatları itibarıyla bir mutabakatlarını gördüm.

Şimdi, birincisi, deniliyor ki bu beyannamelerde: “İnsan hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesi tüm partilerde istisnasız ortak bir husus teşkil ediyor.” Yani partilerimiz, Mecliste olan partilerimiz, dışarıdaki partilerimiz diyor ki: “İnsan hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesi lazım.” Bunu terörle bağlantılı olarak söylemiyor, belli ki bir tespit var, Türkiye’de insan hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesi lazım. Burada belki BDP’yle ayrılıp... Bunlar bireysel hak ve özgürlükler, öbürleri blok hak ve özgürlükler olarak burada temel bir ayrılık gözüküyor ama en azından oy oranları itibarıyla baktığımızda, yüzde 90’ın üzerindeki vatandaş temsil edilen partilerin insan hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesi noktasında bir genel yaklaşımları var.

İkinci olarak benim gördüğüm husus, yeni anayasaya ihtiyaç olduğu vurgusudur. Bunun toplum sözleşmesi olarak sunulması, temel hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi ve mümkün olduğu kadar da en geniş katılımı bu işin hazırlanması gerektiğidir. Doğrusunu isterseniz, zaten bu süreç başladı. Başladı ama bunu başlangıçta bir toplumsal talep olarak ifade etmeye çalıştık hem siyasi partilerimizin topluma taahhüdü hem de yaşanan tecrübelerden sonra yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğu gerçeğinden yola çıkarak. Ama şimdi artık bu toplumsal talep olmanın ötesinde bana göre iki sebepten dolayı mecburiyet hâline geldi. Dolayısıyla bu Anayasa Uzlaşma Komisyonu, neticede dört siyasi parti bunu daha fazla geciktirmeden, gece gündüz çalışarak -biraz programın gerisindeyiz, onu ifade edeyim- bunu bir an evvel neticelendirmemiz gerekiyor.

İki sebepte mecburiyet var. Bunlardan bir tanesi: Bu Anayasa’yı yapanları Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak yargılıyoruz. Şimdi, yargıladığınız insanların yaptığı anayasayla Türkiye’yi yönetmek gerçekten çok ciddi bir tezattır. Onun için Türkiye kendi anayasasını partilerimizin kabul ettiği usul çerçevesinde yani geniş mutabakatla, herkesin katılımıyla bunu yapmak mecburiyetindedir, bu siyaset kurumunun ve partilerimizin boynunun borcudur. Hem yargılayacaksanız “Öteki Anayasa’yı değiştirdin, cebir, şiddet kullandın, darbe yaptın, böyle bir Anayasa yaptın.” sonra da görev, yetki ve sorumluluklarımızı onların belirlediği Anayasa’yla... Ki yargılayan

hâkimler de yetkisini o Anayasa'dan alıyor 6'ncı maddeye göre. Şimdi, hem o Anayasa'yla ilgili böyle bir tavır, doğrudur, hem de o Anayasa'yla daha uzun süre Türkiye yoluna devam edemez, Türkiye'nin bu ayıptan kurtulması lazım; birinci mecburiyet odur. İkincisi, şimdi söylediğim sebeplerden dolayıdır. Dolayısıyla terör örgütleriyle mücadele bir tarafa, öbür taraftan temel hak ve özgürlükler başta olmak üzere devletin etkin ve verimli çalışabilmesi, Anayasa'dan kaynaklanan, "Bir kısım tedbirler alacağız ama Anayasa engel teşkil ediyor." deyip Anayasa kaynaklı tartışmalara son verebilmek bakımından bu Anayasa'nın süratle değiştirilmesi gerekmektedir. Bu terörle mücadelede de önemli bir kolaylık getirecektir. Nitekim, İspanya'nın da ETA örgütüne karşı yürüttüğü mücadelede en evvel yaptığı iş anayasadan kaynaklanan sorunları ortadan kaldırmak ve çözmek olmuştur. Dolayısıyla, bu yönüyle de ciddi bir benzerlik var. Tabii bu değişiklik, Türkiye'nin şartları, varılacak ortak mutabakatla yapılacaktır. Seçim beyannamelerindeki husus budur.

Üçüncüsü ya da bir başka sebep seçim beyannamelerinde: Herkes kendi ifadesine göre, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve idarenin bütünlüğü ilkesi içerisinde, "hizmette halka yakınlık", "hizmette yerellik ve yerindelik" olmak üzere tercüme edebileceğimiz değişik ifadeler kullanmak suretiyle bir kısım sorunların çözümü bakımından önemli ifadeler var. Bunların bir kısmı Anayasa'dan kaynaklanıyor. Bugün her şeyin merkezden planlanıyor olmasından kaynaklanan bir kısım sorunlar eğer terörün istismarına sebebiyet teşkil ediyorsa devletin vatandaşla ilişkilerini daha sağlıklı bir zemine oturtabilmek bakımından seçim beyannamelerinde bu türlü tespitler var.

Dördüncü mutabıkkaldıkları husus seçim beyannamelerinde: Seçime giren partiler diyor ki: "Terörle mücadelede güvenlik kuvvetlerinin olanaklarının iyileştirilmesi ve desteklenmesi." Demek ki bu seçim beyannamelerine baktığımızda bir taraftan güvenlik güçlerine her türlü desteği vererek bu mücadeleyi sürdürmeleri lazım ama öbür tarafta da bu mücadelenin dışında yapılması gereken işler vardır deniliyor.

Ayrıca bazı tespitler daha var, o da şudur: "Terörün beslenmesinde, terör örgütlerinin Türkiye'nin kamu düzenini bozması noktasında bir kısım ortamlardan istifade ediyor, bunun için de tedbir alınması lazım." deniliyor. Birincisi, göç konusudur. Nitekim, bir kısım şehirlerimiz bakımından risk teşkil ediyor. Öbür taraftan da kalkınmanın tüm bölgeler arasında eşitliği, dengeyi sağlayacak tarzda yeni baştan ele alınması gerektiği konusudur. Dolayısıyla bölgeler arası eşitsizliğin ortadan kaldırılması ve göçün önlenmesi konusu bu manada önem arz ediyor.

Şimdi, başka ülkelerde de buna benzer durumlar olduğunda bir mutabakat metni imzalamışlar. Neye nasıl baktıkları, tespitler, vesairler konusuyla ilgili olarak ben de buradan yola çıkarak şimdi size dağıtacağım. Bu tartışılabilir.

Dediğim gibi “Hiç gerek yoktur,” “Lüzumsuzdur,” “Nereden çıktı?,” “Saçma sapan.” dâhil her türlü niteleme yapılabilir. Ama iyi niyetle yapılmış bir çabadır, bir gayrettir. Eğer buna “Yanlış.” diyen varsa, “Eksik.” diyen varsa, “Zamanı mıydı?” diyen varsa ne diyeceklerse herkesin sadece cenazelerde fotoğraf verme, cenazelere katılmak gibi... İnalarak katılıyoruz yani kimse başka türlü nitelemesin, hepimiz inalarak katılıyoruz, acımızı, üzüntümüzü ifade etmek açısından bunlara katılıyoruz ama halkımızın beklentisinin bunun çok ötesinde olduğunu, ”Artık bir araya gelin, ne yapacaksınız birlikte yapın.” tarzındaki bir söyleme kendi açımından cevap verebilmek adına böyle bir taslak metin çıkardım. Dolayısıyla bir çalışma yapılabilir. Nerede yapılacaksa orada yapılabilir. Ben herhangi bir şey de belirliyor değilim, kime ne görev düşüyorsa herkes bu görevi yapacaktır. En başta siyaset kurumu bu işlerde inisiyatif alması gerekmektedir çünkü Türkiye’de en yaygın kuruluşlar siyasi partilerdir. Sivil toplum örgütleri daha dar niteliktedir. Bazılarının her yerde teşkilatı yok, üyesi yok. O nedenle, siyasetin inisiyatif alıp bu konularda bir adım, bir çaba sarf etmesi gerekir güvenlik güçlerimizin verdiği mücadeleye ilaveten.

Ben sözlerimi şimdilik burada bitirmiş olayım. Eğer sorularınız olursa onu da cevaplamaya çalışırım.

Evet, Orhan Bey...

BASIN MENSUBU — Şimdi en sondan başlayalım isterseniz. Bu teröre karşı mutabakat metnini diğer partilere de gönderdiniz mi?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yok, hayır, hayır. İlk defa sizinle paylaşıyorum.

BASIN MENSUBU — İkincisi de, bu siyaset kurumunu bir araya getirmeden bahsettiniz, bu konuda bir girişiminiz olacak mı?

Terörün tanımıyla başladınız. O konuda sizin özel bir tanımınız, farklı bir tanımınız var mı?

Aslında çok soru var ama ben şimdilik bu kadarla yetineyim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ederim.

Bunu ilk defa burada getiriyorum.

BASIN MENSUBU — Müsaadenizle ben de devam edeyim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Buyurun Muharrem Bey.

BASIN MENSUBU — Benim yine benzer şekilde Orhan’ın sorusuna devam edeceğim şekilde. Sonuçta biz bu çatı altında, Meclis çatısı altında sizinle buluştuk. Siz her ne kadar “bireysel” deseniz de bizim kabulümüz...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Başka bir yerim yok.

BASIN MENSUBU — Meclis Başkanı olarak şu an sizinle muhabatız.

Kısa süre önce ana muhalefet partisinin Meclisi bu konuyla ilgili, şu sizin söylemiş olduğunuzla ilgili toplantıya çağırdığı bir konu gündemdeyken bu metnin böyle bir toplantıdan çıkması daha yararlı olmaz mıydı, yoksa bunun önünde belirli bir engel vardı da, sizin bir kaygınız vardı da onun için mi bu yola gittiniz?

Teşekkür ederim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, mümkün olduğu kadar dikkat ettiyseniz, ben siyasi partilerin politikalarının dışında bir şey söylemeye çalıştım çünkü aksi takdirde bu o tarafa bu tarafa çekilir, eğer küçük bir katkısı olacaksa o katkı bile ortadan kalkar.

Şimdi, Mecliste bu konular geçmişte görüşülmüş. Bugün de görüşülür, yarın da görüşülecektir. Bakın, en şey itibarıyla, 1 Ekimde Meclis otomatik olarak açılacak. 1 Ekimde açıldıktan sonra da eğer sınır ötesi operasyonlar bakımından yeniden sürenin uzatılmasıyla ilgili bir tezkere gelecekse zaten gene gündem bu olacak, bunun için uzatılıyor. Dolayısıyla Mecliste sorunları konuşmanın bir İç Tüzük'ten şekillenen bir modeli vardır. Bu genel görüşmedir, bu kanun tasarısı ve teklifleri vesilesiyle görüşmektir. Bir de Meclis çatısı altında başka türlü çalışmalar da yapılabilir. Ben bir model telkin ediyor değilim ama vatandaşın bizden istediği bir araya gelin bu işi çözün. Bir araya gelmenin de bin türlü yolu bulunabilir. Meclisin içinde bulunur, Meclisin dışında bulunulur, İç Tüzük'ten kaynaklanan modeller çerçevesinde bu konu konuşulabilir veyahut başka türlü konuşulabilir. O noktada bir şey söylemem şu an uygun olmaz. Onun için de kime görev düşüyorsa... Bunu partilerimiz kendi aralarında da geliştirebilirler. Geliştirmeleri gerekir.

Bu yönlerdeki çabaları hep destekledim. Yani biz birbirimizle konuşmalıyız, konuşabilmeliyiz. Konuşamayacaksa nasıl çözeceğiz? Yani bir kısım dile getirilen talepler bir araya gelmezse nasıl karşılanmış olacak? Yani ben size söyleyeceğim siz yazacaksınız, sonra muhabatım size söyleyecek siz yazacaksınız, ben o kanaldan çok bürokratik, çok dolambaçlı bir müzakere olur, çok dolambaçlı bir sorun çözme yaklaşımı olur. Hâlbuki bu ülkede yaşıyoruz. Bunu çok değişik usullerle, yol ve yöntemlerle yapabiliriz diye düşünüyorum.

Onun için, ben henüz bu metni partilere filan göndermedim. Sizin aracılığınızla –dedim ya- Cemil Çiçek olarak gönderebiliriz de. Ama sizler yazarsınız, sizin kanalınızla öğrenilir. Bunu doğru bulan olabilir, yanlış gören olabilir, gereksiz bulan olabilir, işgüzarlık yaptı diyenler olur. Ben bunların hepsine açık olarak yani en iyisinden en ağırına kadar... Ama ben bunu yapmaya çalıştım Cemil Çiçek olarak, başkalarının da bir şey yapacakları

varsa tam da şimdi bunları söylemenin zamanı. Yani birbirimizi hırpalayarak, birbirimize laf oturtarak bu iş artık savsaklayamayız, daha sonraki zamana bırakamayız; bir.

İkincisi, ben hassaten şuna dikkat etmeye çalıştım bu sözleri söylerken, belki biraz da zorlandım: Dün hepimiz hata yapmış olabiliriz. Dün hepimizin şu veya bu şekilde görüşleri olabilir. Bugün oraya takılıp kalmak değildir. Karşılaştığımız problem karşısında yeni bir en azından üslup, yeni bir dil, yeni bir tavır ve birlikte bir araya gelmenin yollarını arayalım, değilse herkes herkese bu saatten geriye doğru giderek olumlu da olumsuz da söyleyecek birçok laf da bulabilir, delil de bulabilir, örnek de bulabilir. Eğer bunlardan bir fayda olacaksa o da söylenmeye devam edilsin. Ama neticede bir çaba, bir gayret yaşanan tecrübelerden yola çıkarak yapılacaktır.

Ben bu manada olumlu katkı vermek adına toplumdaki beklentileri, bir kısım münferit söylemleri de dikkate alarak... Mesela dün yapılan açıklamalar var, TOBB'la beraber hareket eden kuruluş başkanlarının açıklamaları var. "Siyaset kurumu ön almalı." diyor. Şu parti, bu parti demiyor, "Siyaset kurumu ön almalı." diyor. Bir araya gelip şu terminoloji farklılığını ortadan kaldıralım deniliyor. Bunlar doğru şeylerdir. Bir araya gelelim bu işleri konuşalım deniliyor. E, doğru şeylerdir. Konuşmazsak, bir araya gelmezsek, belli konulardaki benim yanılsımı nasıl düzeltirsiniz siz? Beni suçlayarak sorun çözülmüyor. Artık suçlama üslubu yerine yapıcı, olumlu katkı verecek bir şeye ihtiyaç var. Burada da herkese görev düşüyor. Yani benim söyleyemediklerimi siz kendi müktesebatınız... Çünkü hepiniz tecrübe sahibi oldunuz. İlla da belli sıfatları taşımak gerekmiyor. Bu acı öyle bir acı ki, bu ülkenin sade vatandaşı bile belli bir tecrübenin sahibi oldu, belli yanılsıları gördü, belli doğruları gördü. Doğrulara devam, yanılsalarımızdan nerede hata yaptığımızı da hesaba katarak bir değerlendirme yapip bu sorunun üstesinden gelmemiz gerekir.

Tekrar ifade ediyorum: Bu sorunu biz çözeceğiz, başka çözecek makam, merci, oradan buradan beklentiye de gerek yoktur. Bu beklentilerin bizi ne kadar oyaladığını da geçmişte biliyoruz. Mekanizmalar kuruldu, şunlar oldu bunlar oldu bu mekanizmalardan hiçbir şey çıkmadı.

Okan Bey...

BASIN MENSUBU — Sayın Başkan, teşekkür ediyoruz.

Siz dokunulmazlıkların, özellikle milletvekili dokunulmazlığının sınırlarını bize kendi perspektifinizden yeniden çizebilir misiniz ya da çizebilir misiniz?

Özellikle Şemdinli kırsalında kamuoyunu çok derinden sarsan o kucaklaşma görüntüsünü bu mutabakat metninin içinde nereye oturtuyorsunuz ve siz, Mecliste bekleyen muhtelif dokunulmazlık dosyalarını

bu yine mutabakat metni çerçevesinde yeniden ele almayı mı yoksa yeni bir anlayışla yeni bir dönem için -bunlar yine bir kenarda durup- bir kez daha sağduyuyla, soğukkanlılıkla geleceğe bakılmayı mı tavsiye ediyorsunuz?

Çok teşekkür ederim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, bu sorunun gelebileceğini bugünkü gazetelere bakarak, açıklamalara bakarak çıkarttım. Şu an biz de 755 adet dokunulmazlık dosyası var. Gerçi bu dönem Meclis kapanırken kısa bir açıklama yapmıştık. Genellikle bu yolsuzluk bağlamında gündeme gelen konulardı. Yani bu kadar dosya var, şöyle bir algılama çıkmasın: Demek ki Mecliste 755 tane yolsuzluk dosyayı var ya da bu kadar yolsuzluk yapan adam var gibi. O günlerde öyle konuşulduğu için o zaman bir açıklama yapmışım. Şu an bizde, 755 komisyonlarda sevk edilmiş dosya var. Ayrıca, biliyorsunuz, bu dosyalar savcılıklar kanalıyla Başbakanlıktan bize geliyor, biz de ilgili Adalet ve Anayasa Karma Komisyonuna havale ediyoruz.

Şimdi, bu 755 dosyanın partilere göre dağılımı şöyle: 60 tanesi AK PARTİ'ye ait, 75 tanesi CHP'ye ait, 16 tanesi MHP'ye ait, BDP'ye ait 576 dosya, KADEP'e ait 1, bağımsız 35. Partilere göre dağılımı böyle bir şey var.

Şimdi, bunların önemli bir kısmı hakaretle ilgili. Kime hakaret? Basın yoluyla hakaret, Başbakana hakaret, Genel Kurmay Başkanına hakaret gibi hakaret dosyaları. Bir kısmı görevi kötüye kullanmakla ilgili, önemli bir kısmı terör örgütünün propagandasını yapmak, bir kısmı karşılıksız çek keşide etmek, kamu görevlisine hakaret, yasa dışı PKK terör örgütünün propagandasını yapmak, Siyasi Partiler Kanunu'na ve seçim mevzuatına aykırılık gibi değişik başlıklar taşıyor. Ama önemli bir kısmı bu terör örgütüyle ilgili dosyalardır.

BASIN MENSUBU — Sayı var mı?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Tabi tabii, bunu size verebiliriz yani var burada. Hepsini dosyadakini... Demin şurada, milletvekilinin konu olduğu dosya sayısı BDP'nin 634. Milletvekili sayısı BDP'nin 24.

İsterseniz şöyle, tekrar -karışıklığa sebebiyet vermeyelim- bir defa daha ifade edeyim bu rakamı kullanın: 755 dosya var Mecliste şu an.

Şimdi, tezkereye konu milletvekili sayısı üzerinden vereyim evvela: AK PARTİ'den 42, Cumhuriyet Halk Partisinden 25. Bazen oluyor ki 1 sayın milletvekilinin birden fazla dosyası oluyor yani dosya sayısı partiye göre kabarık ama şahıs olarak az olabiliyor. Diyelim ki 1 milletvekili...

BASIN MENSUBU — Sayısı...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bu şimdi verdiğim milletvekili sayısı. Milletvekili olarak, CHP 25, AK PARTİ 42, MHP 9, BDP 24, KADEP 1,

bağımsız 4, dolayısıyla toplam 105 milletvekiliyle ilgili dokunulmazlık dosyası var. Yani mesela, 1 milletvekili birden fazla kişiye çek veriyor, onlarla ilgili ayrı ayrı dosya gelmiş oluyor, dosya sayısı kabarık ama milletvekili sayısı 1.

Şimdi, milletvekilinin konu olduğu dosya -onu vereyim- sayısı: AK PARTİ 64, Cumhuriyet Halk Partisi 76, Milliyetçi Hareket Partisi 18, BDP 634, KADEP 1, bağımsız 38. Dolayısıyla 831 de dosya var böyle.

Partilere göre dosya -demin söylediğim odur- sayısı: AK PARTİ 60, CHP 75, Milliyetçi Hareket Partisi 16, BDP 576, KADEP 1, bağımsız 35; 763 toplam.

Demin başlıklarını da söyledim suçları, aşağı yukarı bunlar.

Şimdi, bu dokunulmazlık konusu uzunca bir zamandan beri Türkiye’de zaman zaman tartışma konusu olur yani bu Anayasa yürürlüğe girdiği günden beri bu konu gündeme gelmiştir. Ancak değiştirilmesi söz konusu olduğunda dışarıdaki söylemle içerideki uygulama her zaman olmamıştır. Hatırlarsanız, 1995 seçimlerini de takiben de gündeme geldi, bir bilgi olarak vereyim: Refah Partisi “Ben bu işe karşıyım, değiştirmem.” dedi. Onun dışındaki tüm partiler “Biz bu değişikliğe varız.” dedi, bir mutabakata da varıldı ama oylamaya gelince -iyi hatırlayın o günkü gazeteleri- Sayın Genel Başkanlar “Ben beyaz oy veriyorum.” dedi, beyazları gösterdiler ama toplam oylamaya bakınca herkes birbirini suçlar hâle geldi.

Onun için bu biraz siyaseten de konuşulan bir konudur, konuşulmasına bir engel yok. Ben bu işlerin konuşulacağı uygun bir ortamın Türkiye’de bu anayasa yapımı sebebiyle var olduğunu düşünüyorum yani Türkiye’de Anayasadan kaynaklanan ne konu varsa işte zaten Uzlaşma Komisyonu yeni anayasayı yazarken zaten dokunulmazlıkla ilgili de bir madde koyacaktır oraya çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevleri, dokunulmazlıkları, milletvekilinin hakları, yetkileri, sorumlulukları vesaire olduğunu da yazacağız. Yazılırken bu konular zaten kısa sürede... Onun için dedim ki: “Acilen, biraz daha çaba sarf edip bu işi konuşmamız lazım.”

Şimdi, münferit konuşulabilir mi? Yani o anayasa çalışması devam ededursun, bunu görüşebilir miyiz? Bunun görüşülebilmesi için teklif sayısı... Şimdi, tüzel kişilik olarak böyle bir talep var ama bunun altında yeterli imza, kendi sayıları buna imkân vermediği için o türlü bir değişikliğin müzakere edilebilecek bir teklife dönüşmesi lazım. Henüz ortada böyle bir şey gelmedi bize. Evet, o parti olarak, tüzel kişilik olarak “Bunları yapalım.” dedi, bir fikir olarak söyledi ama bunun konuşulabilmesi, Meclis platformunda konuşulabilmesi için 184 imzayla teklif edilmesi lazım çünkü bir anayasa değişikliği gerektiği ortada. Kendileri de onu öyle ifade ediyorlar. Kendi sayıları 184 olmadığı için mutlaka bu görüşe katılacak başkaca partilerin ve milletvekillerinin de olması gerekecektir.

Affedersiniz, Deniz Bey sizden evvel, haksızlık yapmayayım.

BASIN MENSUBU — Teşekkür ederim.

Şimdi, ben sizin bu açıklamalarınızı ve bu metninizi okuduktan sonra şöyle bir kaniya vardım: Sanki, son zamanlarda güvenlikçi politikaların öne çıktığı ve bu bahsettiğiniz demokratikleşme, insan hakkı hürriyetlerinin geliştirilmesi vesaire gibi konularda birtakım böyle hani vazgeçilmese de geri plana düşme söz konusu olduğunu söylüyorsunuz gibi. Bu doğru mudur? Yani siz son zamanlarda işin sadece terörle mücadele boyutuna yoğunlaştığı izlenimi mi edindiniz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır, ben öyle bir değerlendirme yapmadım. Sadece bu açıklamayı, bugün gündemi böyle tespit etmenin şeyi şu: Hakikaten, bu bayram hepimiz için çok acı bir bayram oldu, ondan evvel yaşananlar vesaire. Şimdi, hâlen Türkiye'nin sürdürdüğü mücadele... Bir araya gelmemiz gerekiyor. Bir ortak akılla bu işleri çözmemiz gerekiyor, vatandaş bizden bunları istiyor. “Sadece cenazelerde bir araya gelmeyin, onun ötesinde gelin.” diyor, bireysel olarak söylüyor, bir kısım kuruluşlar olarak söylüyor, burada herkese görev düştüğü kanaatiyle. Elbette bir çalışma, bir ortak gayret, çaba sarf edilecekse, geriye dönük nerede ne eksikimiz var, ne fazlamız var, işin neresinde neyi doğruyu yaptık, neresinde yanlış yaptık... Bu, yapılabilir.

Şimdi, sizin sorunuz doğrudan güncelle ilgili, bu bir siyasi tartışma konusu olur, siyasi tartışma. Ben, bu türlü işleri artık farklı bir üslupla ele almamız gerektiği kanaatini taşıyorum çünkü biz siyasette müzakere yapmıyoruz, suçlama yapıyoruz, böyle devamlı birbirimizi suçluyoruz, suçlamadan da bir netice çıkmıyor. Bunun ötesinde “uygun bir üslup” dedim. Uygun bir dil, uygun bir çalışma tarzı ortaya koymamız gerekiyor.

BASIN MENSUBU — Sayın Başkanım, bu anayasa konusunda, bu partiler arası komisyon çalışıyor.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Evet.

BASIN MENSUBU — CHP de benzeri bir komisyonun yine, Meclisteki partilerin temsilcileri olarak oluşabileceğini öneriyor yani bir terörle mücadele komisyonu, bütün partilerin katılımıyla. Bu görüşe ne dersiniz veya bu konuda sizin bir katkınız olabilir mi? Öncülüğünüz olabilir mi?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, şöyle ifade edeyim: Tabii her günün şartlarını yeni baştan bir değerlendirmek gerekir ama o teklif söz konusu olduğunda malum bir siyasi partimiz “Olmaz” dedi ya da en azından “O söylemde, o içerikle olmaz.” dedi. Buna karşılık Sayın Başbakan dedi ki: “İstiyorsak ikimiz o işi yapabiliriz.” Bunların hepsi duruyor yani gündemde. Ben illa Meclis çatısı altında olsun da demedim ama bir çalışmanın yapılması

lazım yani vatandaş diyor ki: “Bir araya gelin.” Bir araya gelmemiz gerekir ama burada ama başka bir yerde. Ama Mecliste komisyon kurarak ama partiler kendi aralarında dışarıda bir komisyon kurarak veya bunun dışında yani bunun bin tane yolu bulunabilir. Yeter ki bir araya gelip bu şeyi konuşalım. Ben diyorum ki: Birimizin söylediği eksikse o zaman doğrusu nasıl olacak? Diğerleri söyleyebilmeli, akıl akıldan üstün. Bunu bazen sade bir vatandaş da söyleyebilir, bir sivil toplum kuruluşu da söyleyebilir; sizler yazarsınız, çizersiniz, zaten araştırırsınız, sizler gündeme getirebilirsiniz ama açık bir ihtiyaç ki, sadece taziye mesajları ve bireysel tepkilerle bu mesele belli bir noktaya gelmiyor. Geriye, güvenlik güçlerimizin çabası, gayreti... Onlar da elinden geldiği kadar çaba gösteriyor. Eksiği fazlası varsa onları da gidermek zaten siyaset kurumunun görevidir.

Anayasa konusu da: Evet -belki o konuşmaları takip edenler olduysa, bazı arkadaşlarımız o şölene katıldı- çalışıyoruz.

Şimdi oradaki konuşmalardan çok daha öte orada bir tablo vardı, ben ona dikkat çektim, dedim ki: “Bizim bu kürsüden, bu mikrofondan söylediğimizi ikinci plana bırakın, esas buradaki tabloya bakın, Türkiye’nin sorununu çözecek tablo bu tablo.” Ne vardı orada? Dört siyasi parti oradaydı. Dört siyasi parti Türkiye’nin her tarafına birlikte gittik.

İki, Türkiye’de menfaat çatışması olan meslek örgütleri de oradaydı. Hatta aynı kulvarda rekabet hâlinde olanlar da oradaydı, bir noktada bir araya geldiler. Dolayısıyla Türkiye’nin böyle bir beraberliğe, böyle bir fotoğrafa ve o fotoğrafın arkasına da doğru bir kısım kararları, örnekleri, çabaları koymamız gerekiyor. Emin olun, onu gerçekleştirebilirsek bugün konuştuğumuz konuların önemli bir kısmı geride kalabilecektir, bir kısmı da çözüm yoluna girecektir. Onun dışında da başka bir platform olmadı bugüne kadar. Hâlbuki vatandaşın istediği de bu. Şimdi bunu da bu şehit cenazeleri vesilesiyle vatandaş daha açık olarak söylüyor. Sivil toplumun bu konularda daha fazla öne çıkması lazım. Hadi biz siyaset yapıyoruz, ola ki, daha çok benmerkezci düşünebiliriz ama sivil toplum açısından ki İspanya’da, İngiltere’de bunlar çok öne çıkmışlar. Dolayısıyla...

BASIN MENSUBU — Sayın Başkanım, siz partileri bir araya getirmek açısından, vatandaşın özlemi o Antep’teki cenaze törenindeki fotoğraf. Burada bir girişiminiz olacak mı?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, siz bunları yazarsınız, çizersiniz, değerlendirirsiniz, eğer bana düşen bir görev varsa ben bunu yaparım ama kendi kendime gelin-güvey olmanın da bir anlamı yok, değil mi yani biz şu an anayasa işini yapıyoruz, dört siyasi parti, bize yetki verdi, imkân verdi. Hatta bir kısım anayasa hukuku hocaları dedi ki, hatırlarsanız “Bu komisyonun ne yetkisi var, nereden çıktı böyle bir komisyon, bunlar

anayasa yapamaz.” Biz de dedik ki dört siyasi partinin mutabakatı var. Biz oradan aldığımız güçle bu komisyonu oluşturduk, çalışıyoruz. Dolayısıyla, böyle bir imkân, fırsat olacaksa ben tabiatıyla böyle bir çabanın içerisinde olurum ama kendi kendime de gelin-güvey olmam, kendi kendime de ortaya çıkıp ondan sonra eli havada kalmam, bizim de yaşadığımız bazı tecrübeler var, geriye dönük. Onun için siz yazın, eğer uygun görüyorsanız bunu fikriniz olarak yazarsınız, sadece bunu haber olarak yazarsınız, bunun üzerinden değerlendirme yapanlar olur, bu bir iki gün içerisinde de zaten çıkar ortaya.

BASIN MENSUBU — Efendim şimdi, özellikle İspanya örneğini hep vurguladınız, terörle mücadelenin iki ayağı: Bir yandan terörle mücadele, bir yandan anayasal düzenlemelerin yapılması. Biliyorsunuz, İspanyayı da örnek aldığınıza göre, İspanya çok uzun soluklu bir süreçten geçmiştir, İspanya eski Savunma Bakanı Narcis Serra'nın bu konuda kitabı da vardır ve dünyada paradigma olmuştur İspanya modeli. Şimdi terörle mücadele edilirken bizde ihmal edilen çok önemli bir nokta, geçen gün Bugün gazetesine verdiğiniz demeçte de var, bu planı, kurmay planını kim yapıyor? Terörle mücadelede bir yandan çok gecikmiş de olsa sizin girişiminizle bir mutabakat ortaya çıkıyor. Çünkü ortak akıl gerekiyor, bunu aslında hepimiz biliyoruz ama uygulanamadı. Diğer yandan da sizin güvenlik güçlerini Parlamento denetimi, siyasi irade denetimi altına alıp yönlendirmeniz, yani palyatif tedbirlerle değil, reformlarla silahlı kuvvetlerinizi Millî Savunma Bakanlığına bağlamanız, sivillerin, bir savunma uzmanlarından oluşan kadroların bir araya getirilmesi. Çünkü biliyorsunuz ki, zorunlu askerliğini yapan insanlarla terörle mücadele dünyanın hiçbir yerinde yapılmıyor ki biz NATO üyesi ülkeyiz. Dolayısıyla Meclis Başkanı olarak, Meclisin üzerine düşen, terörle mücadeleye de çok önemli katkısı olacak profesyonel bir ordunun oluşturulması, silahlı kuvvetlerimizin demokratik denetiminin sağlanması, bütün bu terörle mücadeleyle çok bağlantılı. Bu konuda Meclis çok geciktirdiği reformlara el atacak mı?

İkinci sorum da: Anayasa'da -Kürtlerin, 66 ncı maddesi yanılmıyorsa-Türkiyelilik, vatandaşlık tanımında bir değişiklik ve bu Meclisin, yeni açılacak Meclisin diğer alanlarda Kürt reformunu yapması gerekiyor zannediyorum; umutlu musunuz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi çok kapsamlı bir soru. Yani her birisi için ayrı konuşmak lazım...

BASIN MENSUBU — Genel olarak...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hay hay, genelde.

Şimdi, İspanya'daki bu işler 1959'da başlamış, hâlen bile, çok değişik evreleri var, değişik yol ve yöntemler denenmiş, üstelik bu terör eylemi bizdeki

gibi geri kalmış bir bölgede değil, İspanya'nın, tam tersine, çok gelişmiş bir bölgesinde başlıyor. Yani bazen değerlendirmelerimizde de eksiklik oluyor. Ben onu yeri gelmişken de ifade edeyim. Zaten dendi ki, "Ne yapsın adam, işsiz, dağa çıkıyor." Şüphesiz, dağa çıkmanın tek gerekçesi işsizlik olmadığı gibi cebine para koyarsanız, imkân verirsiniz de bu işleri yapmaz tarzında, sadece bir tek sebebe indirgeyerek, böyle fasit bir kısım şeylerle değerlendirmek yanlış olur. İspanya'nın en gelişmiş bölgesi. Bir kısım meslek mensupları bu işin içerisine giriyor. Yani parası var, pulu var, maaş alıyor, şusu var, busu var buna rağmen... Yani bu çok karmaşık bir olay.

İspanya tecrübesi iyi kafa yorulması gereken de bir tecrübe. Orada demin söylediğim mutabakata, buna katılan olmuş, katılmayan olmuş. Katılmayan oldu diye de o iş orada bırakmamışla, katılmayanı dışarıda bırakarak bir mutabakat olmuş, bir beraber hareket etme imkânı olmuş. O metin bende kısaca var. Mesela orada da benzer şeyler söyleniyor. "İşte Devlet sorundur, vesaire" diyor, "amasız, fakatsız terörü reddeden kim varsa, gelsin ama fakat gelecekler varsa onlar dışarıda kalsın" denmiş.

Bizde de bu kadar parti var, bu kadar kesim var, buna katılan olur, katılmayan olur ama genel şeye baktığımızda Türkiye'nin önemli bir kısmı bu terör kısmında genel bir yaklaşımı var. Bu olumludur, önemlidir ve vatandaşın sağduyusu var, hâlen sabırla, olup bitenleri acısını yüreğine gömüyor ve bu taşkınlıklara, bu provokasyonlara, bu tuzaklara da itibar etmiyor. Bunları görmek lazım.

Geri kalan konular anayasa konusudur. Yani Meclis Başkanı anayasayı kendisi yazmıyor. Yeri gelmişken onu da ifade edeyim. Bu anayasayı dört siyasi parti yapacak. Çalışma esaslarına -15 maddelik- baktıysanız, ben dört siyasi partinin aldığı kararları uyguluyorum. Benden istedikleri imkânlar varsa. Bir de müzakereleri aşağı yukarı aksatmaksızın bu kadar zamandır, bütün işimi gücümü, önceliği oraya vererek, katılıyoruz, karar almalarını kolaylaştırıcı, benim de şöyle bir düşüncem var, acaba bir çıkış yolu olabilir mi diye bu müzakerelere onların muvafakatiyle katkı vermeye çalışıyoruz. Onun için şu an tam da işte bu tartışmaların yapıldığı bölüm yazılıyor. Temel hak ve özgürlükler bölümü yazılıyor. Söylediklerinin hepsi bu bölümle alakalı. Ondan sonraki kısım daha çok devletin işleyişiyle ilgili, yasama-yürütme-yargı organlarının görev, yetki ve sorumlulukları gibi konularla ilgili. Dolayısıyla bu zor kısmı belli bir mutabakatla aşabilirsek, zaten geriye fazla bir şey kalmayacak.

Onun için terör konusunda da bir mutabakat, bir uzlaş, bir bir araya geliş, bir anlayış beraberliği anayasa yapım sürecine de çok olumlu katkı sağlayacak. Anayasa değişirse... Bunun mecburiyet olduğunu düşünüyorum, burada hiç kaçmağı yok, kim bu işi geciktirirse emin olun siyaset kurumuna en büyük zararı vermiş olur, geciktirmememiz lazım. Her şeyi mükemmel

yapamayabiliriz ama hiç olmazsa kendimizin yaptığı, bugünkünden daha özgür, daha demokratik bir anayasayı bizim yapmamız lazım. Çünkü mükemmellik herkese göre değişir. Bunu yapabilirsek, anayasadan kaynaklanan bir kısım düzenlemeleri de Türkiye'nin yapma imkânı hâsıl olur. Bu işlerdeki gecikme bir süre sonra başka türlü şeylere sebebiyet veriyor. Biz bunu yaşadık. Geçmişte de yaşadık. O zaman biz adım atmış olsaydık, bu kazanımlar devletin kazanımları olurdu, atamadık, hepimiz, ufkumuz belki o kadardı, başka sebeplerle. Ve şimdi örgüt kendi kazanımı olarak bunların propagandasını yapar hâle geliyor.

Evet, buyurun.

BASIN MENSUBU — Efendim, sizin hazırladığınız mutabakat metninin 7'nci maddesinde böyle bir şey var, bir çerçeve var genel hatlarıyla: “Kültürel yaşam, idari yapılanma, üniter devlet ve idari vesayet ilkelerine zarar vermeyecek şekilde yerel yönetimlerin daha güçlü, idari ve mali yapıya kavuşturulması.” Şimdi, hani bunlar daha somuta indirgense, işte “yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, ademi merkeziyetin tartışılması, dil, ana dilde eğitim” gibi yani tek tek açıldığında, böyle tırnak içinde, biraz kıyameti koparacak şeyler var. Öbür yandan bir seçim takvimi var ve BDP'yi dışarıda bırakırsak AK PARTİ ile MHP, CHP ile MHP arasında oy geçişkenliklerinin olduğu bir sır değil. herkesin bir duruşu var, bir katılımı var ve bildiğiniz refleksleri var. Şimdi, siz bunların tartışılmasından yana umutlu musunuz, siyasi ortam, üslup bu kadar kırılcıyken ve siz de bundan bu kadar yakınıyorken? Şahsi anlamda, kişisel olarak.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Evet, şimdi ben o metni hazırlarken olabildiğince seçim beyannamelerindeki belli yaklaşımlardan yola çıkarak, ortak bir nokta olarak bunları yazdım. Kaldı ki, zaten yeni bir anayasa, bu söylediğiniz şeylerin tam da kurala bağlanacağı bir çalışma, yani zaman, Türkiye'nin gündemiyle şu an Uzlaşma Komisyonunun yaptığı çalışmalar birbirleriyle o kadar paralel gidiyor, gitmesi gerekiyor ki, bunların hepsi zaten orada böyle bir üzücü olay olmasaydı bile tartışılacaktı. Mesela, geçmişte sordunuz: “Bir partimiz başkanlık sistemi diyor, ne diyorsunuz?” İyi de işte, zaten şu temel hak ve özgürlükleri yazdıktan sonra, yürütme organıyla ilgili maddeyi yazarken bunlar tartışılacak. Tartışmadan o maddeyi neye göre yazacaksınız? Yasama organıyla ilgili bir düzenleme yapacağız. Yasama organına ne yetki vereceksiniz? Seçtiğiniz modele göre bu yetkiler azalacak ya da çoğalacaktır. Seçtiğiniz modele göre Cumhurbaşkanının görev, yetki ve sorumlulukları azalacak, çoğalacaktır. Dolayısıyla o söylediğiniz yerel yönetimler ve sairler falan dâhil, zaten bugünkü Anayasa'da da onlarla ilgili hükümler var. Bu Anayasa hükümleri bu müzakere masasında zaten tartışılıyor ve her parti de, akademik çevrelerden, kendi geçmiş çalışmalarından yola çıkarak düzenlemeler getiriyorlar. Dolayısıyla bunların karara bağlanacağı

bir süreçten geçiyoruz. Bu türlü bir yaklaşım hem Anayasa çalışmalarını kolaylaştıracak hem de bir kısım kararları alırken belli endişelerle insan tereddüt ediyorsa... Mesela bugün, misal vereyim -Hürriyet'te vardı, başka gazetelerde var mı bilemiyorum- Adalet Bakanımızın bir açıklaması var. Diyor ki dördüncü paketle ilgili... Demek ki bir hazırlık yapılmış vesaire yapılmış, hazırlığın fikren yapılması yetmiyor, bir de zaman olarak diyor. Şimdi ben bunu gündeme getirirsem terör olayları devam ederken, bu biraz zorluk olacak. Getirmesem bir türlü, getirsem bir türlü. Yani terör olgusu bu türlü açmazları da gündeme getiriyor.

Misal olarak, şey söyleyeyim, başkaca uzatmayacaksam: Şimdi, teröristbaşıyla ilgili, Ceza Muhakemesi Kanunu 311'e 2... Bir istisna maddesi var. Yani Türkiye diyor ki: "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye aleyhine verdiği kararları iadei muhakeme sebebi olarak kabul edeceğim, ediyorum." Ancak oraya bir hüküm koymuş, bir parantez. Öyle bir tanım yapılıyor ki, bundan herkes istifade edebilir ama Abdullah Öcalan istifade edemez. 311'e 2... Fakat öyle bir makas var ki orada, şu an, eğer sayı artmadiysa 208 tane dava var orada, o makasın içerisinde. Birisi için getirdiğimiz şey, öbür 208 bakımından da Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını yerine getirmemiş bir ülke konumuna koyuyor. Bir iki teşebbüs olur gibi oldu, hemen kamuoyunda "Teröristbaşına yeniden yargılama imkânı geliyor..." Ya, elli defa anlatmaya çalıştık ki, yargılama imkânı gelmiyor çünkü öbürlerinin mahkûmiyeti Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefetten. Halbuki eski, 765 sayılı Ceza Kanunu'nun anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmek maddesinden. Kaldı ki bu dava düştü, yeniden yargılanmak için olan talepler. Bu yazıldı, Milliyet'te gündeme geldi ilk önce, daha sonra Rıza Türmen Bey AİHM yargıcı olarak dedi ki "Bu mümkün değil artık. " Gerçekten de mümkün değil. Yani hukuken mümkün değil ama siyaseten bir düzenleme olacak olduğu zaman sıkıntı çıkıyor. Şimdi, demek ki, bir şeyin doğruluğunu kabul etmek var, bir de bunun siyasi ortam olarak hazırlanması var. Eğer belli konularda soğukkanlı, sağduyuyla, hukuki verilere, bilimsel verilere dayanarak bir çalışma yapılabilirse, bu düzenlemeler için üç vakte kadar beklemek yerine belki daha kısa sürede, mademki bu düzenlemeler yapılacak, bundan da ülkenin yararı varsa -zararı varsa zaten yapmayalım- gecikmeden, azami faydayı sağlayabilmek bakımından ortam çok önem arz ediyor.

Şimdi söylediğiniz birçok konu yeni anayasayla doğrudan bağlantılı bir konudur. Kim ne diyecekse, işte bu masada denilecek. Allah'a şükür, şu ana kadar da iyi götürdük. Yani dışarıda bunca fırtınalar esmiş olmasına rağmen, Uzlaşma Komisyonunda çok fazla da bir şey olmadı, tartışarak bir yere getirmeye çalışıyoruz ama hakikaten de zor, yani biraz da takvimin de gerisindeyiz ama bu işlerin yapılması bu mücadeleye olumlu katkı sağlayacaksa, her gecikme aleyhimizedir. Onun için diyorum ki, bir ortak şeye ihtiyaç var.

Evet...

BASIN MENSUBU — Bir şey soracaktım efendim.

Bu çabanızı, Antep ruhunu Türkiye ruhuna dönüştürme çabası olarak tanımlamak mümkün mü?

TBMMBAŞKANICEMİLÇİÇEK — Zaten Türkiye’de bu var. Katıldığımız, sadece Antep’e katılmadık, buraya da katılıyoruz, başka vilayetlere gittiğimiz de oluyor, giden arkadaşlarımız var, sizler takip ediyorsunuz. Her yerde bunu görüyoruz. Yani o türlü merasimlere gelenler, parti, şu bu farkı gözetmeksizin herkes acısını yüreğine basıp son görevini yapmaya geliyor oraya ve orada da söyleniyor. Yani bazen size bu şeyi söyleyenleri tanımıyorsunuz bile. “Bir araya gelin. Bak, burada bir araya geldiniz, niye bir araya gelmiyorsunuz?” diyor. Bu ortak bir arzu. Onun için, zaten Türkiye’de bu beklenti var.

BASIN MENSUBU — Efendim, sözlerinizin başında bu terörün terminolojisinin yeniden tanımlanmasından bahsettiniz: “Birinin terörist dediğine diğer gerilla veya özgürlük savaşçısı diyorsa...” BDP’nin terörist demeyeceğine göre veya işte Türkiye’nin diğer kalanlarının da onlara gerilla demeyeceğine göre, bu terminolojinin yeniden tanımlanmasının yapılması noktasındaki sözlerinizi hem biraz açar mısınız ve bu ortak nokta, bu terminolojide bulunma şansı var mıdır bu açıklamalardan sonra?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Onu şu bağlamda söyledim: Partilerimizin zaman zaman yaptığı açıklamalarda bir araya gelmeyi gerektirecek söylemleri oluyor dedim. Bir partimiz mesela bunu söyledi evvelki günkü açıklamaya bakarsanız, bir başka partimiz başka... Eğer bunları birleştirmek gerekecekse, bu önemliyse, bunun için dahi bir araya gelip, oturup konuşmak gerekmiyor mu? Yoksa, başka türlü nasıl bunlar değerlendirilecek. Kaldı ki, bu konuda da uluslararası literatür artık çok net, çok açık. Yani ilk defa Türkiye’de olan biten bir olay değil, dünyada var ve dünyada olup biten olaylarda, uluslararası hukukta neye ne denileceği, ne denilmesi gerektiği artık bellidir. Onun için de sebeplerinde, terminolojisinde ve çözümünde bir paralellik sağlanabilirse, bir araya gelinebilirse, daha sonraki düzenlemeler bakımından uygun bir zemin oluşacağını ifade etmeye çalışıyorum ben.

Utku Bey, buyurun.

BASIN MENSUBU — Efendim, size ilk sorulan soruya BDP milletvekillerinin Şemdinli’deki tavrı konusundaki kişisel görüşünüzü ben belki kaçırmış olabilirim, tekrarını rica edeceğim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hiç doğru bulmuyorum, kestirmeden söyleyeyim, hiç doğru bulmuyorum. Bizler milletvekilleriyiz, olmamız gereken yerlerde olmalıyız. Eğer bir fayda sağlayacaksa, bir katkı

sağlayacak, olmamız gereken yerlerde olmamız lazım, olmamız gereken tarzda tavır sergilememiz lazım. Aksi takdirde, bu bir araya gelmeyi de zorlaştırır, birlikte yaşamayı da zorlaştırır, birlikte yarın bir kısım sorunların çözümünde bir ortak çaba sarf edilecekse bunları zorlaştırır. Nitekim, bakınız, buradan yanlış bir anlam çıkarmamak kaydıyla söylüyorum: Şimdi, yeri gelince biz AİHM kararlarına vurgu yapıyoruz, sizler de yapıyorsunuz, özellikle ifade özgürlüğü konusunda vesaire konusunda. AİHM'in içtihatlarına bir bakın. Ben şimdi buradan bir şey söyleyiversem, buradan hiç kastetmediğim, arzu etmediğim ya da şu arada söylemek istemediğim bir noktaya gider diye endişe ediyorum. Değil bu türlü görüntüleri, belli konularda terörü kınamamış olmayı bile AİHM sözleşmesi açısından sakıncalı buluyorum, değil bu türlü görüntüler. Filanca yerde bir olay olmuş vesaire olmuş... Açın bakın İspanya'daki kararlara, kınamamış olmayı, orada sükût geçmiş olmayı veya terör mağdurlarına yardım yapılacak, o yardımın yapılmasını istememeyi bile AİHM Sözleşmesi açısından sakıncalı buluyor. Şimdi, bana göre, filancaya göre değil de uluslararası hukuka göre konuşacaksak, lütfen o kararların bir okunmasında ve hatta köşeniz varsa, imkânınız varsa o kararları yayınlatalım da karanlıkta göz kırpmayalım, neye ne diyeceksek ona göre bir bakalım. Kişisel bir şey söylersem gene ben tartışılırım. Ben tartışılmaktan hiç endişe etmiyorum ama beni tartışırken, tartışmanız gereken konular bir tarafta kalır. Onun için, beni tartışacaksanız tartışın, tartıştırın, onda hiçbir mahzur yok, hangi üslupla olursa olsun, alıştık biz ama şu var: Bana göresini değil de, artık uluslararası hukuka göre konuşacaksak bu işi o AİHM kararlarına bir bakalım. AİHM kararlarına, emin olun, birçok konuda hep atıf yapıyoruz, özellikle lehimize olduğu zaman, eğer benim bir görüşüm var, lehineyse, AİHM böyle diyor... AİHM de bu konuda diyor ki: Değil aleni olarak reddetmeyi, telin etmeyi, sukut geçmiş olmasını bile sözleşme açısından doğru buluyor.

BASIN MENSUBU — Efendim, bir de, sizin yasama yılının birinci yılında epey uğraştıran bir konu, epey çaba gösterdiğiniz bir konu, 8 tutuklu vekilin durumuydu. Bu konuda kısa bir süre önce, sanırım Bilal Bey'e verdiğiniz bir demeçte, Adalet Bakanı ve HSYK'yı hedef göstermiştiniz, yani, onların bu konuya el atması lazım diye. O tutumunuzu biraz açar mısınız? Ne bekliyorsunuz?

Teşekkür ederim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, benim beklediğim, açıklamam şu: Bu biraz mevcut konunun dışında. Eğer son soru buysa bunu açayım, değilse, sizinkinin cevabıyla en son kapatalım isterseniz.

BASIN MENSUBU — Efendim, bu sorum benim çok önemli.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi birinci defa olan var, ikinci sorun çok uygun olur mu? Hiç konuşmayan arkadaşlar var.

BASIN MENSUBU — Ben, terör konusunda biraz bağlantılı, biraz değil, önceki gün Antakya'da yaşanan olayla ilgili... Şimdi, Türkiye Cumhuriyeti devleti mülteciler konusunda, insani yardım amacıyla mülteci kampları oluşturmuş. Bu kamplardan birisine Türkiye Büyük Millet Meclisinin iki üyesinin sokulmamasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Acaba Millet Meclisi üyelerinden gizli ne gibi faaliyetler yürütülüyor olabilir orada?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, doğrusunu isterseniz zaman zaman arkadaşlarımız, özellikle parlamentoda çalışanlar yürütme organının faaliyetiyle ilgili benden soru soruyorlar. Benim o konularla ilgili bilgim yok. Yani, Meclis Başkanı olunca sanki yürütme organı her gün, diyelim ki, güvenlik olaylarıyla ilgili, başka konularla ilgili bize bilgi veriyorlar... Benim tüm bilgim sizin yazdıklarınızdan ibaret, eğer bir de denk gelirse onu sorarak şey yapmaya çalışıyoruz. Konunun önünü arkasını, doğrusunu isterseniz, yazılanların dışında bilmiyorum. Eğer bilmemek bir eksiklikse bu eksikliğim var. Bugün fırsat olursa arkadaşlarla soracağım.

BASIN MENSUBU — Büyük Millet Meclisinden gizli ne yapılabilir ki?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Gizli midir ki, onu bilemiyorum. Yani, gizli mi, yoksa başka bir sebeple mi?

BASIN MENSUBU — Sokulmaması...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, onu bir sormamız lazım, ne denildi, ne denilmedi, onu bir bileyim, ona göre. Ama dediğim gibi biraz şey dışına çıkacağız.

BASIN MENSUBU — Milletvekilinin giremeyeceği alanlar olabilir mi?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yok, milletvekilinin giremeyeceği alan, o çok genel bir ifade ama girerken de hangi usule göre gireceği... Bir de usulü var bu işin. Mesela, milletvekilinden gizli evrak olur mu? Olursa nasıl olur, olmazsa nasıl olmaz, onların da usulüne bakmak lazım gelir. Öbürü biraz siyasi yaklaşımlarla alakalı.

Utku Bey, son soru sizin ki, onu söyleyeyim de, bitsin.

BASIN MENSUBU — Efendim, bir şey soracaktım, çok kısa.

Demin, BDP'lilerin PKK'lılarla sarılma, buluşmasını tasvip etmediğinizi ve AİHM kararlarına da atıfta bulundunuz. Sedat Selim Ay polis şefi, terörle mücadele müdür yardımcılığına getirildi ve onun da sicili bir hayli kabarık, işkence, tecavüz.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yok dediler. Ben onları bilemem Lale Hanım. Bakın, kimin özlük dosyasında ne var, ben ne emniyet müdürüyüm, ne İçişleri Bakanayım, ben o türlü dosyaları bilemem. Bakın, ben onu da hangi

bağlamda söyledim, aradaki cümleler, paragraflar çıktı, yukarıdaki cümleyle aşağıyı bağladınız, ertesi günü, tamam... Zaten Türkiye'nin sıkıntısı biraz da budur. Bana düz bir soru soruldu, olayı tasvip ediyor musunuz? Tasvip etmiyorum, milletvekili olarak nerede bulmamız gerektiğini söyledim. Öbür taraftan da AİHM kararlarındaki olan durumu söyledim. Onun dışına çıkarırsanız, bu toplantıda Türkiye'de başka bir sorun çıkmış olur, can yakıcı bir sorunu, onun bağlamı dışında, herkesin kendi politikasına göre buradan bir cümle çıkararak yarın yazmak olur, onu doğru bulmam. Yazarsanız, o sizin şeyinizdir, sorumluluğunuzdadır, ona bir şey demiyorum.

Şimdi, Utku Bey, son sizinki.

Şimdi, biz burada yasa çıkarıyoruz. Her yasanın bir ruhu vardır, bir felsefesi vardır. Yani, bir kanuni düzenleme yapıyorsanız bu düzenlemeler bir ihtiyaçtan kaynaklanır, ihtiyaç yoksa durup dururken kanun çıkarmak için kanun çıkmaz. Eğer bir değişiklik yapılıyorsa, kanun var da, bir değişiklik yapılıyorsa yürürlükteki maddeler o ihtiyacı karşılamıyor, bir ihtiyaç hasıl olmuş ona uygun düzenleme yapmanız gerekir. Dolayısıyla üçüncü yargı paketinde de bu konularla ilgili önemli düzenlemeler yapıldı. Bunlardan bir tanesi ne? Bir, özel yetkili mahkemelerle ilgili. Ben, defaatle bu mahkemelerin Türkiye'nin ihtiyacı olduğunu söyledim, herkesin karşı çıktığı zaman da söyledim. Dünya ihtisaslaşmaya gidiyor, herkes her konuyu yazmıyor. Sizin gazetelerinizde bile sendika muhabiri ayrıdır, ekonomi muhabiri ayrıdır, hatta, partilere göre muhabirleriniz ayrıdır çünkü bir partiyi takip ediyorsa, onun geçmişteki çalışmalarını, vesaireyi yakinen biliyor, haber yapması, değerlendirmesi daha kolay oluyor. Bu kadar karmaşık olayların içerisinde ilk defa bir örgüt davasıyla karşılaşan hâkim, savcı ile on senedir, on beş senedir, yirmi senedir o örgütü takip etmiş, terminolojisini biliyor, çalışma tarzını biliyor, dinamiklerini biliyor, felsefesini biliyor, vesairesini biliyor, onun arasında fark olur, adalete erişme, gerçeği ortaya çıkarmak adına. Şimdi, ben bunu savunurum ama buna karşılık yapılan uygulamada hatalar varsa, bunun yolu da bir şeye tepkisel bir yorumla şey yapmak yerine... Zaten, siyasette ve hukukta en zararlı şey tepkisel düzenlemelerdir. Bu anı kurtarmak için yaptığımız düzenleme sonra ileride başımıza daha büyük iş açıyor, daha büyük sıkıntılar çıkarıyor. Bunun için size 50 tane misal veririm ama istiyorsanız o başka bir zaman.

Şimdi, Türkiye'de bir üçüncü yargı paketi geldi Meclise. Bunun içinde özel yetkili mahkemelerle ilgili hüküm var, bir, demek ki, orada bir düzenleme yapıldığına göre o mahkemelerin çalışmasından bir rahatsızlık var, ben böyle okudum. Nitekim var. İki, tutuklama konusunda da çok fazla tutuklama yapıldığı, hâlbuki, tutuklama yerine... Tutuklanması gereken elbette tutuklanacaktır ama ileride bir kısım mağduriyetlere, mahrumiyetlere sebebiyet vermemek adına, denildi ki, eskiden üst sınırı üç yıl olan adli kontrol

ki benim zamanımda getirilen bir kurumdur bu, biz bunu kaldırıyoruz. Ey hâkim, sen önüne gelen dosyada bak kişiye, savcı tutuklama talep etmiş olabilir, sen bak bunun durumuna, geçmişine bak, olayla ilgili sorumluluğuna bak, delil durumuna bak. İleride tutuklayıp hak mahrumiyetlerine sebebiyet verecekse, tutuklama, adli kontrol gibi bir müesseseden istifade ederek bu yargılama süreci devam etsin dedi. Ben de, hâkimlerin ki Türkiye’de böyle bir şey yaşadık, biz geçmişte de yaşadık. Genelde yargıda tutuklama temayülü ağır basıyordu, şimdi azaldı yani rakamlara bakarak söylüyorum. Batıda 2 hükümlüye bir tutuklu düşerken bizde tersi oldu, rakamsal itibarıyla. Şimdi, büyük ölçüde bunun azaldığı ifade ediliyor. Bu getirilen düzenlemeler ümit ederim ki budur.

Dolayısıyla, 8 milletvekiliyle ilgili yeni bir yasal düzenleme yaparak sorunu çözme imkânı olmadı. Geriye ne kalıyor? Bireysel olarak bu çözüme katkı sağlamak. Bunun için de adli kontrol bir yoldur, çağdaş bir imkândır. Bu herkes için geçerli olduğu kadar tabiatıyla milletvekilleri için de geçerlidir. İki, yargının bir an evvel bu işi sonlandırmasıdır. Bakın, bu iş sonlansa, biz, bu sorularla bu kadar muhatap olmayacağız. Nitekim bir askerî casusluk davası vardı, hiçbiriniz sormadınız onu. Niye? Bitti. İyi, kötü bitti, doğru, yanlış, bilemiyorum; karar verildi, şimdi yargı süreci temyizde devam edecek. Şimdi, bu davalar da bitse... Ama, kamuoyunda da yanlış bir bilgi oldu. Sanki bir tek mahkeme 8 sayın milletvekilini yargılıyor gibi gözüktü, hâlbuki öyle değil, 4 ayrı mahkemede yargılanıyor. Birisi sona yaklaştı, birisinde epey mesafe alındı, diğer iki dosya bakımından daha işin başlangıcında savunma meselesinden dahi problemler çıkıyor, Kürtçe savunma olurdu, olmazdı diye. Onun için, hepsine birlikte bir çözüm ya yasal düzenlemeyle bulunacak ya yargı bulacak ya da adli kontrolden birisiyle olacak. Ben kanunun felsefesini söylemeye çalıştım. Kanunun felsefesi bu. Ne diyor? Her önünüze geleni tutuklamak doğru değildi. Buna rağmen, keyfi tutuklama varsa... Şimdi, yasama organının keyfi tutuklamayla ilgili yapacağı bir şey yok. Ondan sonrası keyfi tutuklama idari bir kısım konuları gerektirir, işlemleri gerektirir, onun da yeri bellidir.

BASIN MENSUBU — Bütün bu olup bitenlerden sonra Meclisi olağanüstü toplantıya çağırmayı hiç aklınızdan geçirdiniz mi?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, şöyle, toplanmak mesele değil, toplanma her zaman yapılabiliyor, yapılır da. Nitekim, Cumhuriyet Halk Partisinin talebi geldiğinde hiç geciktirmedim, arkadaşlarımız biliyor. Hatta MYK kararı aldı, daha Meclise talep gelmezken ben Genel Sekreter arkadaşımıza geçmişteki uygulamalar bakın, vesaireye bakın gereği neyse yapacağız dedim; hata yapmayalım diye hiç geciktirmeden gereğini yapmaya çalıştık. Usul neyse onun gereği de yapıldı. Şimdi, toplanma söylüyorum, zaten şunun şurasında belli bir süre sonra toplanacaktır. Ondan evvel toplantı

ihtiyacı varsa toplanabilir ama toplanınca ne yapılacağı önemli. O da başka bir, üzerinde değerlendirilme yapılması gereken konu. Yani şöyle bir kanaate de varmamalıyız, artık bu saatten sonra mutlaka bu toplantılar vatandaşa ümit veren, vatandaş bakımından da, tamam, deminki beklentilere uygun bir hazırlıkla yapılırsa daha faydalı olur, değilse... Geçmişte de şöyle bir ifade oldu, 80 öncesi, zannediyorum Ferruh Bozbeyli Bey'e aittir. Sayın Cumhurbaşkanları parti liderlerini çağırıyordu. Sonunda kendisine sordular: "Ne yaptınız?" "Havanda su dövdük." Bakın, akılda kaldı o cümle, sizin yaşınız belki biraz gençtir bana göre. Yani bu konularda mutlaka sadre şifa bazı adımların atılması ve vatandaşa bu manada ümit veren bir çabanın, bir gayretin içerisinde olunması gerekir. Toplanmak gerekiyorsa... Ben bununla toplantı yapılmaz yapılmasın demiyorum, yine altı üstü çıkmasın lafımın çünkü bundan da çok endişe ediyorum emin olun. Yani bundan da endişe ediyorum, bağlamından çıkarılarak herkesin kendi politikasını bir yerden öyle de demiyorum ben. Toplanacak ama bir gündemi olacak, bir hazırlığı olacak, vesairesi olacak, zaten de toplanacak bakın, ifadede bulundum. Zaten bu konuyla ilgili, eğer Hükûmet sınır ötesi operasyon açısından yetki isteyecekse zaten bu konu en azından orada gündeme gelecek. 10'undan evvel olur, 10'undan sonra olur, ona da bir şey demem.

Evet, çok teşekkür ediyorum.

Konu : 2013 Yılına Değerlendirme Toplantısı dolayısıyla

Tarih : 3 Ocak 2014

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Çok değerli basın mensupları, medyamızın değerli temsilcileri; hepinize hoş geldiniz diyorum, ilginizden dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

Sözlerimin başında, 2014 yılının hepiniz için, hepimiz için, ülkemiz, insanımız, milletimiz ve tüm insanlık için hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Ümit ve temenni ederim ki, 2014 yılı beklentilerimizin hiç olmazsa önemli bir bölümünün karşılandığı bir yıl olur. Huzur içerisinde, barış içerisinde, başarılarla dolu bir yıl olmasını temenni ediyorum.

Biraz sonra sizlerle bir kısım düşüncelerimi, görüşlerimi paylaşmak istiyorum. Aslında güzel bir vecize vardır: “Yeni bir söz söyledim” diyen, sözlerin en eskisini tekrarlamış olur. Belki müteaddit defalar konuştuğumuz birçok şeyi bir defa daha burada konuşmuş olacağız; temennilerimi, beklentilerimi burada tespit olarak, temenni olarak dile getirmiş olacağım.

Evet, yeni bir söz söylemiş olmasak bile lüzumuna binaen bazı konuları burada dile getirmekte fayda görüyorum. 1 Ocaktan itibaren Türkiye yeni bir seçim dönemine girmiş oluyor. Resmen seçim süreci başladı. İşin bu kısmında tüm siyasi partilerimize, adaylarımıza başarılar diliyor, bu seçimin huzur içerisinde geçmesini, sağlıklı bir seçim dönemi geçirmemizi de temenni ediyorum. İnanıyorum ki milletimiz bugüne kadar olduğu gibi bu seçimlerde de engin sağduyusuyla, hoşgörüsüyle, tecrübesiyle bu seçimde de en doğru kararı verecek, siyaset yapan insanlara düşündüklerini, beklentilerini ve önümüzdeki döneme yönelik olarak alınması gereken istikamet neyse bunu bir defa daha ortaya koymuş olacaktır.

2014 yılının seçimler açısından önemi arka arkaya seçimleri yapacak olmamızdır. Mart sonunda mahallî idare seçimlerini yapacağız, onun hemen akabinde de yine bu yıl içerisinde Cumhurbaşkanlığı seçimini yapmış olacağız.

Türkiye bugüne kadar 16 tane büyük seçim yaptı, genel seçim yaptı, bir o kadar mahallî idare seçimleri yaptı. Cumhuriyet Senatosu varken kısmi senato seçimleri, ara seçimler de dâhil, Türkiye çok sayıda seçim yaptı ve memnuniyetle ifade etmeliyim ki, 1950’den bu tarafa Türkiye Cumhuriyeti’nin

devlet olarak da, millet olarak da en başarılı yaptığımız işlerin başında seçimler geliyor. Ufak tefek mahallî itirazlar dışında seçim sonuçlarıyla ilgili bir kısım ülkelerde gördüğümüz tartışmaları bizim milletimiz, toplumumuz yaşamadı. Onun için, vatandaşımızın bu manada çok büyük bir olgunluğu var, demokrasiye inancı var, güvenci var, demokrasiyi benimsemiş bir toplum. İnanıyoruz ki bu seçimlerde de yine aynı olgunluğu bir defa daha gösterecek ve bu manada da hepimizin iftihar edeceği bir sonucu birlikte göreceğiz.

İlk defadır ki bu sene içerisinde Cumhurbaşkanlığı seçimini halkımız yapacaktır. Daha evvel, milletimiz, halkımız adına Türkiye Büyük Millet Meclisi Cumhurbaşkanını seçiyordu. Cumhurbaşkanlığı seçimleri, genel seçimlere, mahallî idare seçimlerine nazaran Türkiye’de her zaman sancılı seçimler olmuştur. Cumhurbaşkanlığı seçim sürecine giderken Türkiye’de bir kısım hareketlenmeler olmuştur. Bir demokratik ülkede olmaması gereken bir kısım çabalar, gayretler ve seçim sürecine müdahaleler olmuştur. En azından geriye dönük, cumhuriyetimiz kurulduğu günden bu tarafa -11’nci Cumhurbaşkanımız şu anki Cumhurbaşkanımız- en azından 7’sinde, 8’inde Türkiye bu sıkıntıları, bu sancıları hep yaşamıştır. Bunların bir kısmına sizler, bizler şahidiz, bu seçimleri takip ettik, içinde bulunduk; bir kısmını da yazılanlardan, yaşayanlardan, dinlediklerimizden biliyoruz ki bu süreç her zaman sancılı. Öyle olduğu içindir ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi daha evvel cumhurbaşkanlarını seçerken, bir önceki seçimde yaşadığımız antidemokratik gelişmeler ve sürece müdahaleler sebebiyle, ki bu süreçte müdahaleyi gerektirecek hiçbir durum da yoktu. Seçimler Anayasa’nın öngördüğü usullere göre ve orada belirtilen niteliklere uygun adaylar arasında seçimi yapma imkânı varken, maalesef, anayasa değişikliği yapmak suretiyle 12’nci Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi gibi bir sonuca bizi götürdü. Onun için, ilk defadır ki vatandaşlarımız bu yıl cumhurbaşkanlarını doğrudan kendileri seçmiş olacak. Bunu not olarak bir tarafa yazmak gerekir diye düşünüyorum. Sancısız, sıkıntısız bir seçim olmasını diliyorum.

Aslında seçimler, demokrasinin vazgeçemeyeceği, halkın iradesinin doğrudan siyasete yansımaya vesile olan en demokratik imkândır. Son yüzyıl içerisinde Türkiye’nin bana göre üç tane önemli kazanımı var. Bunlardan bir tanesi bağımsızlığımızdır, bir tanesi cumhuriyettir, üçüncüsü de demokrasidir. Her üç kazanımın ülkemize kazandırılmasında, insanımıza kazandırılmasında Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok önemli bir rolü vardır. Bunları bize kazandıran başta Aziz Atatürk olmak üzere bütün silah arkadaşlarına, devlet ve siyaset adamlarımıza, ülkemize hizmet eden herkese, şehitlerimiz ve gazilerimize şükranlarımızı, rahmet dileklerimizi bu vesileyle de bir defa daha sunmak istiyorum.

Tabiatıyla, yeni bir yılın başında bu basın toplantısını yapıyoruz. Yılbaşı mesajlarında, bayram mesajlarında veya önemli günlerde, insanımızla ilgili, ülkemizle ilgili çok önemli temennilerimiz var. Bu temennileri yapmaya devam ediyoruz ama esas olan, temenni ettiklerimizi temin etmektir. Bu, siyaset kurumunun en önemli görevidir diye düşünüyorum. Ülkemiz için barış diliyoruz, huzur diliyoruz, birlik diyoruz, beraberlik diliyoruz, kalkınma diyoruz, istikrar diyoruz. Bunların hepsi Türkiye'nin her zaman ihtiyacı olan hususlardır, gelip geçici temenniler değil; bu coğrafyada yaşadığımız sürece, millet olarak varlığımızı sürdürdüğümüz sürece -ki bu devam edecek ebediyete kadar- bunlar Türkiye'nin, insanımızın ihtiyacı olan hususlardır. O hâlde temenni ettiğimiz hususları temin etmek için birlikte bir çabaya, bir gayrete ihtiyaç var.

Burada yapılması gereken birkaç husus var. Bunların gereğini yapabilirsek inanıyorum ki Türkiye daha huzurlu olacak, bu toplum daha dinamik olacak, daha birbiriyle kucaklaşmış olacaktır. Bunlardan bir tanesi, bugüne kadar yeteri kadar yapmadığımız, belki içimizden yapsak bile kamuoyunun yaptığımız konusunda yeteri kadar bilgi ve inanç sahibi olmadığı bir husus öz eleştiridir. Evvela hepimizin bir öz eleştiri yapmaya ihtiyacı var. Toplum olarak da -özellikle siyaset kurumu olarak- bunu çok yaptığımızı söyleyemem. Başkalarının yanlışını ortaya koymak için sarf ettiğimiz çabanın hiç olmazsa küçükük bir kısmını "Biz nerede hata yaptık ya da yapıyoruz?" noktasına ayırırsak, emin olun, bugün yaşadığımız sıkıntıların bir kısmı yaşanmayacaktır.

Elbette siyasetin tabiatında, özünde başkalarının yanlışını göstermek vardır. Bu yanlışları göstermek üzere kurumsallaşma da yapıyor, siyasi partiler bunun için var, muhalefet bunun için var. "Bunlar yapılmasın." anlamında söylemiyorum ama bütün bunları yaparken, iktidarıyla muhalefetiyle siyaset yapan herkes ve toplumun her kesimi, aslında biz öz eleştiri yapımadığımız takdirde o zaman Türkiye'de siyaset adına da, başka türlü mücadeleler adına da bir kör dövüş yapmış oluyoruz. "En doğru benimki, en isabetli benim kararım, onun dışında herkesin söylediği yanlış, herkesin yaptığı yanlış..." Böyle bir söylem demokrasinin tabiatına da pek uygun düşmüyor. Elbette benim söylediklerim doğrudur, şu anda kendimce doğruları söylemeye çalışıyorum ama ne kadar doğru söylersem söyleyeyim, bu, doğruların tamamı değildir. Söylediklerim içerisinde doğru olanlar vardır, eksik olanlar şüphesiz vardır, size göre veya başkalarına göre yanlış olanlar da vardır. Bu üçünü bir arada mütalaa ederek 2014 yılında, işin başında herkes bir öz eleştiri yaparsa, inanıyorum ki 2013'te yaşadığımız, daha evvelki yıllarda yaşadığımız sıkıntıların bir kısmını hiç olmazsa bu dönem yaşamayız diye düşünüyorum. Bunun için de, bir öz eleştiri için sağduyuya, sükûnete, normalleşmeye, gerginliklerden uzak, birbirimizi anlamaya ihtiyacımız var. Açıkça ifade etmek isterim ki, bir barış ve kardeşlik diline ihtiyacımız var. Bu dil çok önemli. Maalesef, siyaset

adına dilimiz çok dikenli, birçok şeyi bu dilimizle tahrip ediyoruz. Bir taraftan diyoruz ki mesajlarımızda “Ülkenin birliğine, bütünlüğüne ihtiyacı var.” Birlik dirlik sonucunu doğuruyor, birlik varsa dirlik var, dirlik varsa birlik var. Birliğimiz bozulursa dirliğimiz de bozulur. Birliğimizin ve dirliğimizin bozulması noktasında elbette genel bir söylem, genel bir yaklaşım olarak “Dış güçler, iç güçler” benzeri kavramları kullanırız. Bunun doğru yanları vardır, uzun bir tarihe sahip millet olarak bunun ne anlama geldiğini biliriz, bunun acı tecrübelerini yaşadık ama kabul etmemiz gerekir ki, birliğimizin ve dirliğimizin bozulmasında üslubumuzun ve kullandığımız dilin kardeşliğimizi zedeleyici, birbirimizi ötekileştirici, bir araya gelip konuşmamızı, anlaşmamızı zorlaştıracak bir şekilde kullanıldığını da görmemiz gerekiyor. Onun için, hiç olmazsa 2014 yılında, yaşanan acı tecrübelerden ve sıkıntılardan sonra bir barış diline, bir kardeşlik diline ihtiyacımız var.

Başka toplumları bilemem ama bizim toplumumuzda iki hukuktan bahsedilir, bunlardan bir tanesi pozitif hukuktur, evrensel hukuk kuralları dâhil, anayasalar, çıkardığımız mevzuatlar dâhil bunlar pozitif hukuk, uymamız gereken kuralları gösterir. Bir de sık sık vurgu yaptığımız kültürümüzden, değerlerimizden kaynaklanan kardeşlik hukuku vardır. İşte “dil” dediğimiz, “üslup” dediğimiz husus evvela bu kardeşlik diline uygun olması lazım, kardeşlik hukukuna uygun bir dili kullanmamız gerekir, başka türlü Türkiye’de birlik ve beraberliği tesiste epey sıkıntılarla karşı karşıya kalıyoruz. Eğer kardeşlik hukukumuzda uygun bir dil kullanamadığımız takdirde o zaman birbirimizi anlamamız da mümkün olmuyor. Birbirimizi anlayamazsak, birbirimizle konuşamazsak anlaşamayız. Hâlbuki toplum olarak anlaşmamız gereken, üzerinde görüş birliğine varmamız gereken birçok sorununuzun, birçok sıkıntımızın, ülkemizi bekleyen birçok risklerin olduğunu da kabul etmemiz gerekiyor.

Demokrasi esas itibarıyla sabır ve tahammül rejimidir. Birbirimize, birbirimizin görüşlerine, düşüncelerine ne kadar tahammül edersek, ne kadar sabır gösterirsek, konuşurken pozitif hukuk kuralıyla ifade etmeye çalışalım, Meclis İçtüzüğü’nümüzün 67’nci maddesinde ifade edildiği gibi yaralayıcı olmayan, kaba olmayan bir dil ile sorunları konuşabilirsek, emin olun çok daha fazla sıkıntıya girmeden sorunların üstesinden gelebiliriz, daha az bedelle sıkıntılarımıza çözümleri birlikte bulabiliriz diye düşünüyorum. Hâlbuki biz, -bunları isterseniz tespit olarak kabul edin, isterseniz bu söylediklerimi, söyleyeceklerimi gelecek için temenni kabul edin- bunların ne kadarını başarabilirsek, 2015’e geldiğimizde hiç olmazsa bir kısım tartışmaları, sıkıntıları geride bırakmış oluruz.

Elbette demokrasi özgür tartışma ortamıdır ama tartışmayı yaparken evvela kuralları ortaya koyarak tartışmamız lazım. Kurallar ortaya konulmadan

yürürlükte var olan bir kısım değerler, ilkeler göz ardı edilerek bir tartışma ortamına girersek, bu hem insan onurunu zedelemekte hem de merkantilist bir anlayışı topluma ve siyasete egemen kılmaya çalışıyoruz. Hâlbuki demokrasi uzlaşa rejimi ise, uzlaşabilmek için merkantilist bir anlayıştan ziyade kuralları da dikkate alarak bir tartışmayı yapabilirsek birbirimizi anlamamız kolay olacaktır.

Temas etmek istediğim bir başka husus şudur: “Demokrasi uzlaşa rejimidir.” diyoruz, demokraside uzlaşa esastır. Geriye dönüp baktığımızda ne kadar uzlaşabildik, uzlaşa adına geriye dönük ne kadar somut örnekler koyabiliriz, ona bir bakmak lazım. Eğer çok partili hayatı 1950’den başlatırsak, ondan evvelki dönemlerde kısa süreli çok partili dönemler oldu birkaç aylık, esas itibarıyla 1950’den bu tarafa altmış üç sene geçmiş oluyor. Uzlaşa adına hiç olmazsa her sene bir örneği ortaya koyabilseydik, bugün insanımıza, gençlerimize, çocuklarımıza, geleceğe 63 tane pozitif güzel örnek ortaya koyabilirdik. Uzlaşa adına misal vermek gerektiğinde hâlen Batı ülkelerinden örnekler aramaya çalışıyoruz, falanca ülke şunu yapmıştı, falanca ülkede siyasetçiler bunu yapmıştı. Peki, altmış üç yıllık süre içerisinde biz hangi konularda anlaştık da güzel örnekler ortaya koyabildik?

Burada bir temel yanlışımız var. Uzlaşmayı biz bir zafiyet olarak kabul ediyoruz, bir ideolojik sapma olarak görüyoruz. Eğer biriyle, söylediğimiz fikirlerden bir nebze tolerans göstersek, bir adım ileri çıkabilirsek veya bir adım geriye çekilebilirsek, bunu bir sapma olarak değil, birlikte yaşamanın ön şartı olarak kabul etmek lazım. Bunu yapabildiğimiz sürece Türkiye daha huzurlu olacaktır diye düşünüyorum ve üstelik ülkemizde, bölgemizde, dünyada olan gelişmelere baktığımızda, Türkiye’nin, doğrusunu isterseniz, uzlaşmaya en az oksijen kadar ihtiyacı var. Bunu da yeri gelmişken ifade edeyim ama kullandığımız dil ve üslup bir uzlaşma dili midir dersek, bana kalırsa kenarından bile geçmiyor. Onun için, belki işin bu kısmında bir defa daha bu ihtiyacı ifade etmek istiyorum.

Üzerinde durmam gereken bir başka hususu daha ifade edeceğim. Bunları başlıklar olarak sizlerle paylaşıyorum, ola ki sözlerimin sonunda sorular gelirse bazılarını daha da açma ihtiyacı olabilir.

Üzerinde durmamız gereken bir başka konu, Türkiye çok sayıda yetki çatışmasının yaşandığı ülkelerin başında geliyor. Türkiye’nin Anayasası var, Türkiye’nin yasaları var ama en çok yetki çatışmasının yaşandığı ülkelerden bir tanesi Türkiye’dir. Buradan ifade etmek istiyorum ki, herkes kendi işine bakmalıdır. Yasama, yasama görevini yapacak; yürütme, yürütme görevini yapacak, yargı da kendi görevini yapacak, başkaca kuruluşlar da kendi görevlerini yapacak. Yani, herkes kendi işini yapacak ve kendi işine odaklanacak ve herkes kendi işini en iyi şekilde yapacak, birbirinin alanına

müdahale etmeyecek. Altmış üç yıllık çok partili hayata baktığımızda bu yetki çatışmalarıyla ilgili çok sayısız örnekler görürsünüz. Erklerin birinin diğerinin alanına müdahale ettiği için Türkiye'nin ne sıkıntılar yaşadığına bu yakın tarihimiz canlı şahittir. Onun için, bu tecrübelerden yola çıkarak diyorum ki, 2014 yılı madem birçok bakımdan Türkiye için önemli, bunun huzur içerisinde, barış içerisinde başarılı bir yıl olması herkesin kendi yetki alanı içerisinde görev yapmasına bağlı, sorumluluğu taşımasına bağlıdır. Olmadığı takdirde, bu, Türkiye'de birçok sıkıntıyı beraberinde getirir, bundan sonrada getirebilir. Bu yetki çatışmaları sebebiyledir ki birçok konuyu birçok sorunu şeklen karara bağlamış olsak bile kalıcı, sürekli bir çözümü de üretmiyoruz. Bulduğumuz çözümlerin ya da bulunan çözümlerin veya bu atmosferde bulunan çözümlerin bu şartlarda bazen ömrü bir sene sürüyor, bazen altı ay sürüyor, bazen bir iki sene içerisinde sorunu çözmüş gibi gözüksek bile, üstünden örtü kalktığında, normalleştiğimizde sorunun çözülmediğini, tam tersine daha da derinleştiğini, mikrop kapıldığını ve daha büyük sıkıntıları da beraberinde taşıdığını birçok olayda görmek mümkündür. Bu söylediklerimin her birinin arkasına kaç tane misal bulabiliyorsanız koyabilirsiniz.

Hepimiz demokrasiye vurgu yapıyoruz, demokrasinin en önemli kazanımlarımızdan birisi olduğunu söylüyoruz, buna yürekten inanıyoruz. Demokrasi olmasaydı ben burada olamazdım, siz burada da kolay kolay olamazdınız, birçok şeyi demokrasiye borçluyuz. Ama demokrasilerde en belirgin ve belirleyici kural kuvvetler ayrılığıdır. "Kuvvetler ayrılığı" denildiğinde, kuvvetlerin birbirine sırt dönmesi, birbirine hasım olması, birbiriyle husumet içerisinde olması anlamına gelmiyor. Tam tersi birbiriyle dayanışma içerisinde ama kendi hudutları içerisinde görev yaparak milletimizin, ülkemizin huzuruna, refahına katkı sağlamasıdır. Bir görev dağılımı olmuştur; yasama yasama görevini yapacak, yürütme kendi görevini, yargı da kendi görevini yapacak. Bu bir rol dağılımıdır, bu bir görev dağılımıdır. Yoksa, bu üç kuvvet biri diğerinin alternatifi değil, biri diğerinin hasmı hiç değildir. Ama bunu düz cümle olarak söylemiş olmamıza rağmen, üç kuvvetin altmış üç yıllık çok partili hayatımızda çokça dostça ilişkiler içerisinde olduğunu, yan yana olduklarını her zaman görmek de mümkün değil. Özellikle demokrasimizin nekahet dönemlerinde birinin diğerinin yerine geçerek, birinin yetkilerini gasp ederek bu alana müdahale etmiş olmasından dolayı bu toplum çok huzursuz olmuştur, çok sıkıntılar çekmiştir.

Kuvvetler ayrılığının birçok modeli var, bunlar anayasalardadır; kimi başkanlık sistemi, kimi yarı başkanlık sistemi kimisi parlamenter sistem ve hangi sistem benimsenirse benimsensin onun da kendi alt modelleri elbette vardır. Her ülke kendi şartlarına göre, kendi birikimine, kendi tecrübesine göre bu modellerden birini seçer, birini ikisini birleştirerek seçer, bu ucu açıktır. Bizdeki kuvvetler ayrılığının nasıl bir model olduğu hiç şüphesiz

Anayasa'mızda bellidir. Ancak normal şartlarda çok partili hayata geçtiğimiz günden beri siyaset kurumu olarak kendi irademizle özgür ortamda uzlaşarak, anlaşarak bir anayasa yapamadığımız için anayasalarda kurulan modeller çoğu zaman tepki esasına dayalıdır, bazen yürütmenin öne çıktığı, bazen yasamanın öne çıktığı, 82 Anayasası'nda olduğu gibi siyaset kurumunun temsil edildiği, milletin temsil edildiği, Parlamentonun ise yürütme ve yargı tarafından faaliyet alanının önemli ölçüde daraltıldığı GDO'su bozuk bir model. Böylesine bir modelden dolayı, Türkiye her gün yeni anayasal sorunlarla karşı karşıyadır, bundan sonra da giderek -maalesef, birlikte bir anayasayı yapamadık, ancak 60 maddede uzlaşabildik- bu ihtiyaç daha da artmış vaziyette. Onun için ortada sıkıntılı bir durum var.

Şimdi, bütün bunlara rağmen elimizde bir Anayasa var, yenisi yapılıncaya kadar buna uymak, bunun gereğini yapmak sorumluluğumuzun gereğidir, demokrasinin gereğidir. O hâlde, kuvvetler ayrılığı söz konusu olduğunda hemen bir altın kuralı hatırlamamız lazım: Hiç kimse ve hiçbir kurum kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanamaz. Bu kuralı Anayasa'nın en başındaki maddelere yazdık, ama bu ülkede kaynağını Anayasa'dan almayan, bazen Tüzük'ten bazen yönetmeliklerden bazen var olduğu kabul edilen bir kanun maddesinden alarak yetkiler kullanılmıştır, siyaset alanına müdahaleler olmuştur, siyaset alanı daraltılmış, âdeta siyaset kurumunun merdiven boşluğunda, merdiven altında siyaset yapar hâle geldiği dönemler olmuştur. Bunu Anayasa'ya yazmak yetmiyor, buna uymak ve uygulamak gerekiyor.

Aradan geçen otuz bir yıl içerisinde -yürürlükteki Anayasa açısından söylüyorum otuz ikinci yılına girdik- birçok olumsuz örnekleri yaşadık. Yetki gasplarına şahit olduk, en fazla yetkisi gasp edilen kurum ise Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Zaman olmuştur yürütme organı yasama alanına müdahale etmiştir, hâlen de bugün bu Anayasa sebebiyledir ki Meclisin gündemi yürütme organı tarafından belirlenir, hangi kanunun ne zaman çıkacağına yürütme organı karar verir, âdeta yürütme organından gelen veya yürütme organından alınmış kararların veya başka türlü yerlerden alınmış kararların Mecliste meşrulaştırılması gibi çok dar bir alana hapsedilmiş bir yetkisi ve konumu var. Bu, Anayasa'nın verdiği bir kısım sıkıntıdır, Anayasa'dan kaynaklanıyor çünkü bu Anayasa'nın felsefesinde siyaset yapanlara fazla imkân vermemek lazım, fazla alan açmamak lazım çünkü siyasetçi ne yaparsa kötü yapar, ne yaparsa eline yüzüne bulaştırır, onun için buna bir vasi tayin etmek lazım. Bu, yeri geldiğinde yürütme organı olmuştur, yeri geldiğinde de yargı organı olmuştur. Dolayısıyla bugün, hiçbir parlamenter demokraside olmaması gerektiği tarzda, ileri demokrasilerde, Parlamentonun faaliyet alanı fevkalade sınırlanmış ve yetkileri birçok noktada gasbedilmiştir.

Yürütmeyle ilgili birçok örnekleri geçmişten beri biliriz. Ama bu gene nekahet dönemlerinde, sıkıntılı dönemlerde yargının da büyük ölçüde yasamanın yetkilerini gasp ettiğini, ya da daha geniş anlamda ifade etmek gerekirse, siyaset kurumunun alanını daralttığını uygulamalardan biliyoruz.

Aslında demin söyledim, demokraside her kuvvet, her erk kendi işini yapacak, kendi alanında kalacak. Yargının görevi -yürütmenin görevini biliyoruz- Türkiye’de tartışma konusu olan, nerede başlayıp nerede bitmesi gerektiği konusunda hâlen yeteri kalan kafamızda netleştiremediğimiz husus yargının nerede duracağı konusudur. Yargının görevi değerli basın mensupları, sadece ve sadece hukuki denetim yapmaktır. Eğer bir idari işlemse, idari işlemin hukuka uygunluğunu denetleyecek. Eğer kanun ise, bir yasama faaliyetinin denetimi söz konusu ise, bunu denetlemekle görevli yargı makamı, işin Anayasa’ya uygunluğunu, evrensel hukuka uygunluğunu denetleyecektir. Yerindelik denetimi yapmak yargının görevi değildir. Şimdi, belki de en merkantilist anlayışla değerlendirme yaptığımız kısım budur. Bir gün yargı bir karar verir, o bir kısmımızın işine gelir, bir kısmımızın işine gelmez; işimize geldiği anda adalet tecelli etti, yargı gereğini yaptı, karşı taraf itirazları yöneltir, tersi vaki olduğunda bu defa gerekçeler yer değiştirir, taraflar yer değiştirir, bu sıkıntıları yaşamaya devam ederiz. Yargının siyasallaşması dediğiniz olay da budur. Yerindelik denetimi yapmasıdır hukuk denetiminin dışına çıkarak. Yerindelik denetimini yapmak, bir işin yerinde olup olmadığına karar verecek en önde gelen kurum, kuruluş, erk yasama organıdır. Yasama organı neye karar veriyorsa onu herkesin kabul etmesi gibi bir durum var. Tartışma yapılabilir, eleştiri yapılabilir ama hukuk kurallarına uygun olarak yapılan işlem, “Efendim, Türkiye’nin menfaatine değildir, bu işlem yerinde değildir, halkımızın zararınadır.” diye yargının yetki hududu dışına çıkarak bu denetimi yapması demokrasiyi de zorlaştırır, millî iradeyi ifsat eder; kurumları, çalışmaları, çabaları, gayretleri de anlamsız kılar. Zaman zaman Türkiye’de “Yargının siyasallaşması” denildiğinde, en evvel bunun üzerinde durulması gerekirken, bu manada gerçekten evrensel hukuka da Anayasa’ya da aykırı yargının verdiği birçok karar var. Dediğim gibi, o günün anlayışına göre pozisyon itibarıyla hangi köşede duruyorsak lehimize, aleyhimizedir diye değerlendirdik ama bunun bir yerindelik denetimi olduğunu göz ardı etmek suretiyle maalesef yanlış bir çıkışa kapı araladık. Onun sıkıntılarını da Türkiye bugün hâlen çekiyor. Birçok kararlar, verilmiş olan birçok hükümler hâlen tartışma yaratıyorsa ve kamu vicdanında “Evet, gerçek adalet budur, bu olması gerekir; bu doğru yapılmıştır, bu karar doğrudur.” diye toplumun çok önemli bir kısmı benimseyemiyorsa, işte işin özünde bu kısım vardır.

Tabiatıyla demokraside bir şeye daha inanmamız ve bunu hepimizin kabul etmesi gerekir. İşte yerindelik denetimi siyasi alana bir müdahaledir, üstelik de sık sık yapılan bir müdahaledir. Şimdi sadece bu alanda değil, geriye dönük,

zaman zaman bir kısım organlar, kurumlar, erkler iktidar değişikliklerinin aracı olmuştur. İktidarların değişme yöntemi, yolu hem Anayasa’da hem de demokraside bellidir. Bunun yolu seçimdir ve sandıktır. Bunun dışında hangi yol ve yöntem tercih edilirse edilsin bu demokratik değildir. Buna karşı ortak bir tavır, ortak bir şuur ve bilinci hepimizin kabul etmesi gerekiyor. Hâlbuki, iktidar değişiklikleri için geriye dönüp baktığımızda, muhtıraları yaşadık, muhtıraları gördük. Şurada ortalama yaş itibarıyla baktığımızda, bunların bir kısmını meslek mensubu olarak sizler -moda tabirle- perde arkasından bildiniz, sizler yazdınız, bizler yaşadık, bizden sonraki nesiller de belki yazdığımız, anlattığımız nispette bilecek, geriye dönük olanları bilir. Muhtıralar yaşandı, manipülasyonlar oldu, transfer havuzları kuruldu. Öyle milattan önce falan demiyoruz, seferberlik dönemini anlatmıyoruz; şu son yirmi beş yıllık, otuz yıllık, benim içinde bulunduğum Parlamento dönemine bakarsak, muhtıraları gördüm ben, manipülasyonları gördüm, transfer havuzlarını gördük, etik olmayan, hukuki hiç olmayan, demokratik olmayan yön ve yöntemlere başvuruldu. 2014’ün başında bunları bir defa daha hatırlamamızda fayda var, ki hiç olmazsa artık 2014 Türkiye’si bunlara itibar etmiyor, itibar etmeyecek, itibar etmediğini de göstermemiz gerekir.

Değerli basın mensupları, unuttuğumuz bir şey var, bunu muhakkak hatırlamamız lazım, uygunsa da bir yere yazmamız lazım. Hukuk adaletin enstrümanıdır, siyasetin enstrümanı değildir. Bunu çok inanarak söylüyorum. Tekrar ediyorum, hukuk adaletin enstrümanıdır, siyasetin değil. Çünkü biz hukuk yolundan giderek adalete erişiriz. Adalete erişmenin yolu, hukukun kurallarını uygulayarak o yola vardığımız takdirde, o hedefe vardığımız takdirde kamu vicdanında makes bulur. Hâlbuki, uzunca bir zamandan beri Türkiye’de maalesef hukuku biz unuttuk, hatırlamıyoruz. Hatta çoğu zaman sabahlara kadar buradan kanun çıkarıyoruz, hiç uygulamıyoruz, biz de uygulamıyoruz. Her konuyu siyaseten tartışıyoruz ve yeri geldiğinde de hukuku siyasetin enstrümanı olarak kullanıyoruz. Hukuk ve hukuku uygulayan kurumlar gündelik siyasetin parçası olamaz. Hele hele hukuk kurumları ve hukuku uygulayıcılar siyasetin merkezine oturamaz. Eğer böyle olursa kendilerine de, devlete de, kurumlarına da, toplumsal barışa da büyük zarar verir. Bağımsızlık ve tarafsızlık yargı için bu tehlikeyi önlemek bakımından önemlidir. Çoğu zaman hukuki bir konuyu siyaseten çözmeye, siyasi bir konuyu da hukuken çözmeye çalışıyoruz, o zaman da kodlar karışıyor. Aksi bir durum kurumlar arası çatışmaya da sebebiyet verir. “Her konuyu siyasi alanda tartışıyoruz” diyoruz. Hukuka uymak hepimizin görevi. Hukuk devleti, günümüz Türkiye’sinde nereneyse bir kelamı kibar olarak algılanıyor, lafın gelişi söylüyoruz. Koyduğumuz kuralları en evvel kendimiz çiğnıyoruz. Bu konuda size sayısız misaller verebilirim ama vakit dar, sorularınıza da imkân vermek için sadece birkaç şey söyleyeceğim. Mesela, Anayasa’nın 138’inci

maddesi var, hepiniz biliyorsunuz, yargının düzenlendiği bölümün hemen başında yer alır. Mesela diyor ki: “Hiçbir organ, makam, merci veya kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere, hâkimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.” Geriye dönüp bir bakalım. “Görölmekte olan bir dava hakkında yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.” Allah’ını seven söylesin, bu madde işliyor mu bugün? Herkes bir tarafından oraya çeke, buraya çeke, Anayasa’nın bu hükmü uzunca bir zamandan beri, belki de yürürlüğe girdiği tarihten bu tarafa bu madde işlemiyor. Bu, hukukun siyasette kötü bir kullanımıdır. Dedim ya hukuk adaletin enstrümanıdır, siyasetin enstrümanı olamaz.

Şimdi, elbette hepimizin karşı olduğu, doğru bulmadığı bir kısım uygulamalar olabilir ama bu uygulamaların nasıl düzeltileceği Anayasa’da, usul kurallarında, usul kanunlarında belli. Ama yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili biz Meclislerde, en son ayın 20’sindeki Meclis müzakerelerinde de yaşadık, tutuklamak bir yargı yetkisi kullanımıdır. İsabetsizse bunun itiraz mekanizmaları var. O zaman usul hukukundaki bu hükümler ne olur? Tahliye etmek bir yargı yetkisinin kullanımıdır, gözaltına almak bir yargı yetkisi kullanımıdır, karar vermek, hüküm vermek bir yargı yetkisinin kullanımıdır. Ama, özellikle belli bir dönemden bu tarafa yargının bir bölümünün de en azından medyatik olma gibi bir hastalığı var, medyatik olma. Bunun tabii sonucudur ki soruşturma başladığından itibaren iki üç gün içerisinde en önemli davaların soruşturmalarını bile kamuoyu önünde biz karar bağlamış oluyoruz. Öyle manipölasyonlar oluyor, öyle uyulmadık hukuk kuralları oluyor ki, iki sene, üç sene yargılamanın sonucunda kişi beraat etmiş olsa bile, emniyetin ya da savcılığın kapısından girdiği andan itibaren, ikinci günde, üçüncü günde adamın mesleki itibarı da bitiyor, onuru da zedeleniyor. Ailesi, çoluğu çocuğu, hepsi perişan oluyor. Her şeyden evvel hukukun kendisi perişan oluyor. İlk iki üç gün içerisinde, dört gün içerisinde kamuoyu olarak o olayla ilgili bir hüküm veriyoruz. Kişileri pozisyonumuza göre, bizden olup olmamasına göre -tırnak içerisinde söylüyorum- benimle aynı siyasi görüşü paylaşıp paylaşmamasına göre, yakınlığıma göre ya “suçludur” ya da “suçsuzdur” diyoruz. Hâlbuki bu nihai karara varabilmemiz için yargılamanın bitip, adaletin tecelli edip kanaatimizi o zaman pekiştirmemiz gerekirken, ilk birkaç gün içerisinde kararı verince ondan sonraki yargılama füzuli hâle geliyor.

Şimdi, Anayasa 138 işleniyor; yazıyoruz, çiziyoruz, tartışıyoruz vesaire. O zaman gelin 138’inci maddeyi kaldıralım, bu düşünce özgürlüğünü, ifade özgürlüğünü, tartışma özgürlüğünü zedeliyor diyelim. O zaman hiç olmazsa Anayasa’da böyle bir hüküm bulunmasın. Hukuk faköltesinde “Hukuk başlangıcı” derslerinde “Yürürlükte olduğu hâlde ölü kanunlar” diye bir kavram

vardı. İşte, eskiden pazarlıkla satış, gazete kâğıdından kese kâğıdı yapmak... Yürürlükten kalkmadı ama bunlar “ölü kanunlar” olarak misal verilirdi. Şimdi, Anayasa’nın 138’inci maddesi bu memlekette ölmüştür.

Başka bir madde, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 137’nci maddesi: Soruşturmanın gizliliği. Allah’ını seven söylesin, uzunca bir zamandan beri soruşturmanın gizliliği var mı? İfade alınıyor, yarım saat içerisinde bütün tutanaklar sizlerin elinde. Özellikle son yaşadığımız şey bakımından ifade edeceğim: Benden görüş sormaya gelen arkadaşlarınız var -bunların bir kısmı belki de buradadır- size yemin ederek söylüyorum ki, gazetede yazılanların dışında bu olaylarla ilgili hiçbir bilgim yok. İsterseniz ilgisizliğime, isterseniz bilgisizliğime, isterseniz lakaytlığıma bağlayın ama ben hukuk çerçevesinde hareket etmeye çalışıyorum. Diyorum ki: “Ben bunu bilmiyorum bu doğru mudur yanlış mıdır.” Arkadaş diyor ki: “Dosya bende var, biz okuduk bu dosyayı.” Daha dava açılmadı, hazırlık soruşturması bitmedi, ne zaman biteceğini de bilmiyoruz, her şey piyasada dolaşıyor. O zaman gelin, 137’nci madde de bugün itibarıyla artık ölü maddelerden bir tanesidir, bunu da çıkaralım, madem ki haber alma özgürlüğünü engelliyor, tartışmayı engelliyor, ifade özgürlüğünü engelliyor, gerçeğin ortaya çıkarılmasını engelliyor -tırnak içerisinde- hâlbuki gizlilik gerçeğin ortaya çıkması içindir ve insanın onurunu korumak içindir.

Bugün manşetlerden verdiğiniz birçok davadan kaç kişi mahkûm oldu, kaç kişi beraat etti bilmiyoruz ama beraat ettiklerimizin kimyası bozuldu, işi bozuldu, aile düzeni bozuldu, birçok sıkıntıya da girdiler. Bunca tecrübeden sonra biz hâlen soruşturmanın gizliliğinden bahsediyoruz. Soruşturmanın gizliliğine uyması gerekenler uymuyor, buna da isyan ediyorum, evet, buna da isyan ediyorum. Soruşturmayı yapanlar başkalarına “hukuka uymadı” diye soruşturma yapıyorlar. Yaparken kendilerinin de uyması lazım, uymayanlar varsa bunlar için de gereğini yapması lazım. Birileri de diyor ki: “Siz bu kanunları ihlal ettiniz, şunu yaptınız, bunu yaptınız.” Eyvallah, zaten varlık sebebi bu yargının, soruşturma makamlarının ama bu soruşturmayı yaparken kimse kendisini kanunların üstünde, hukukun üstünde kabul edemez. Soruşturmanın gizliliği bize mahsus bir usul kuralı değil, evrensel hukukun kuralıdır. Buna da bir bakmak lazım.

Adil yargılamayı etkileme, Ceza Kanunu 288. Nerede kaldı? Niye konulmuş bunlar? Hâkimler dosyadaki delillere, hukuka ve kendi vicdani kanaatlerine göre karar versin diye ama şimdi, acaba, bu ortamda mı bu kararlar veriliyor, bunların hepsi ayrı bir konu. Mesela, İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27’nci maddesi var, idarenin savunması alınmadan karar verilmemesi. Ne kadar uyuluyor? Daha yeni değiştirdik. İhtiyaç olduğu için değişmiş ama kimse bu ihtiyacı duymuyor.

Şimdi, sıkça vurgu yaptığımız ama daha o lafı söylerken tersi yönünde davranış ortaya koyduğumuz bir başka husus var. Nedir o? Şu, masumiyet karanesi. Hani, hüküm kesinleşinceye kadar hiç kimseyi suçlu kabul edemedik, hüküm kesinleşinceye kadar. Hâlbuki şimdi kendi kafamızda, beynimizde hüküm verdiğimiz birçok olay var, daha ilk derece mahkemesi bile bitmemiş, bitmiş olanlar varsa Yargıtayda bitmemiş, Yargıtayda bitmiş olsa bile onun olağan ve olağanüstü kanun yolları bitmemiş ama biz çoktan kişileri kendi vicdanımızda, kendi beynimizde mahkûm etmişiz ama arkasından da “masumiyet karanesi” diye vurgu yapmaya çalışıyoruz. Onun için hiçbir konuda sonuca varamıyoruz. Tabiatıyla üzerinde durmamız gereken işin bu kısmı olunca, yani bütün bunlar çok sansasyonel olayların ya da soruşturmaların sonucunda hatırladığımız konular. Bunların başında da “yolsuzluklar” konusu geliyor.

Değerli arkadaşlar, “yolsuzluklar” konusu, bu, müzmin bir illet. Toplumsal değerleri tahrip eden, devleti çürüten, kuralları aşındıran, hak ve adalet duygusunu derinden yaralayan bir iltettir, bir hastalıktır bu. Bunun üç tane de ayağı var; bir köşesinde siyaset, bir köşesinde bürokrasi, öbür köşesinde iş dünyası, bir şeytan üçgeni. Ne dönüyorsa bu üçünün arasında dönüyor. Kurala uygun, hakka, hukuka uygun görev yapan bu üç alanda da insanlarımız var ama az sayıda da olsa bu üç köşeden birinde konumlanmış durumda olan adamlar yüzünden, maalesef, hepimiz zan altında kalıyoruz, sıkıntı çekiyoruz, vicdan azabı çekiyoruz ve toplum bu olaylar sebebiyle karamsarlığa itiliyor. Bu üç köşede de bir korozyon var, bir paslanma var. Ama şunu kabul etmek lazım: Yolsuzlukla mücadele bir toplumsal mücadeledir, hepimize düşen görevler var. Bu bir mevsimlik mücadele değil, sadece yargının görevi değil. Yargının görevi suç işlendikten sonraki kısımları ortaya çıkarmak, hâlbuki esas olan, koruyucu hekimlik gibi bu ortamı ortadan kaldırmaktır. “Ayıp” diye bir kavram vardı, bunu unuttuk. Suç işlemiş olan kişi hiç olmazsa belli yerlere gittiğinde tabi olacağı muameleden çekinir, kendisine bir çekidüzen verirdi. Şimdi, geriye dönük görev yaptığım makamlar itibarıyla da söyleyeyim, özellikle bu banka olayları, banka vurgunları, soygunları sebebiyle, kim neyi batırırsa, ben hangi toplantıya gitsem en başköşede bunları gördüm. Toplantının kapısından döndüğüm birçok yer olmuştur, zaman olmuştur. Bir toplumsal tavır konulması gerekiyor. Hadi bakalım, 3 tane savcı ne yapacak, bu işle görevli emniyet ne yapacak? Onlar görevini yapsın, yapmalı, sonuna kadar yapmalı, biz destek vermeliyiz. Kim olursa olsun, sıfatı, yaptığı iş, kimin yakını veya uzağı olursa olsun işin bu kısmında sonuna kadar gitmeliyiz ama bir toplumsal refleks olarak da en azından buna karşı bize de düşen görevlerin olduğunu bilmemiz lazım.

Şunu da kabul etmek gerekir ki, yolsuzlukla mücadele, üç aylık, beş aylık, belli davalara mahsus, ondan sonra sonlanacak bir mücadele değil. Yani,

bazı işler vardır ki mevsimlidir. Yolsuzlukla mücadele devamlı bir uğraş alanıdır, devletlerin devamlı olarak gündeminde olan, olması gereken bir alandır ve hepimize bu noktada sorumluluklar düşüyor. Türkiye, son yapılan açıklamalara göre 65, 66'ncı sıradan 53'üncü sıraya yükselmiş. Bu önemlidir ama daha önümüzde 52 tane ülke var demektir bizden bu manada daha iyi olan. O hâlde gelin bir hedef koyalım, 2023 vizyonumuz var, tasavvurumuz var, dünyanın ilk 10 ülkesinden biri ocağız. Neyde? İhracatta, kalkınmada, fert başına düşen gelirden; vesairede, altyapıda, üstyapıda. Gelin bir hedef koyalım, 2023'e gelirken, dürüstlük açısından, yolsuzlukla mücadele açısından ilk 10'a girecek bir ülke olalım. Bize yakışan budur, insanımıza yakışan budur; inancımız bize bunu telkin eder, kültürümüz bunu telkin eder, insan olmak da bunu gerektirir. Gelin bu noktada da bir toplumsal mücadeleyi başlatmış olalım.

Değerli arkadaşlar, değerli basın mensupları; dikkat çekmek istediğim bir başka husus şudur: Türkiye, doğru bir tercihle cumhuriyeti ve demokrasiyi tercih etmiştir. Şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek istedim. Yalnız, demokrasi sadece belli kuralların yerine getirildiği bir sistem, bir rejim değil. Olabildiğince her şeyin şeffaf ve kayıt altında olduğu bir rejimin adıdır demokrasi. Bu açıdan baktığımızda, Türkiye'de bazı işler niye oluyor, neden oluyor; niye bu kadar karmaşık, niye bu kadar sık sık sıkıntılara maruz kalıyoruz? Demokrasimiz ilerledi, gelişti, epey mesafe aldık ama demokratik alana müdahalenin yol ve yöntemleri de epey gelişti. Yani işte "postmodern" dedik, vesaire dedik bunlar da epey mesafe aldı, teknolojiadaki gelişmeyi onlar da kullanır hâle geldi. Bu açıdan baktığımızda demokrasinin daha kaliteli hâle gelmesi sadece bir kısım şekli düzenlemelere bağlı değil. Bana kalırsa üç alanda Türkiye ciddi kayıt dışılık yaşıyor. Sadece başlığını söyleyeceğim, en azından bilmediğim kısmın başlığını söyleyeceğim.

Bunlardan bir tanesi kayıt dışı ekonomidir. Rakamlar ne olursa olsun hepimiz biliyoruz ki, şu an bunca çabaya, bunca gayrete, çıkardığımız denetim mekanizmalarına, yasalara, kurduğumuz kurumlara rağmen ekonomimizin hâlen önemli bir kısmı kayıt dışıdır. Bu, haksızlığa, hukuksuzluğa sebebiyet veriyor, adaleti de ortadan kaldırıyor. Aynı işi yapan, kurallara uyanla uymayan arasında bir haksız rekabet meydana getiriyor. Bu konuda yazılmış çok kitap da var, konuşulmuş çok söz de var, vesairedir. Hâlen vurgu yapıyoruz ama kayıt dışılık, kayıt dışı ekonomi hâlen ülkemizin en önde gelen sorunlarından bir tanesi.

Ekonominin önemli bir kısmı kayıt dışıysa, hiç tereddütsüz siyasetin de bir kısmı kayıt dışı olur. Türkiye'nin ikinci kayıt dışılığı siyasettir. Bakınız, Yüksek Seçim Kurulu açıkladı, mahalli idare seçimlerine 25 tane siyasi partimiz girecek. Parti sayısı 80'i geçti ama seçimlere 25 parti, isterseniz onun üzerinden

değerlendirme yapalım. Bu 25 tane siyasi parti kayıt içinde faaliyet gösterir, yanlış yaparsa bunu denetleyecek mekanizmaları vardır. Anayasa'daki ilkelere, yasalardaki ilkelere aykırı hareket ediyorsa Yargıtay Başsavcılığı var, hesabını kitabını Anayasa Mahkemesi denetliyor, kamuoyuna açıktır, organları bellidir, karar organları bellidir; en azından tabloda, skalada bunları görmek var. Ama siz inanıyor musunuz ki, Türkiye'de yapılan siyasetin tamamını bu 25 parti ya da kayıt içindekiler yapıyor. Türkiye'de siyaset alanının önemli bir kısmında kayıt dışı unsurlar siyaset yaptı bugüne kadar. Nedir dersenez? Zaman zaman, görevi siyaset yapmak olmadığı hâlde kendi yetki alanı içerisinde neyi yapacağı belli olup, bunun içerisinde siyaset yapmak olmadığı hâlde bir kısım Anayasal kurumlar, kuruluşlar siyaset yapmıştır. Cumhurbaşkanlarını onun için kendi irademizle seçemedik, parti kapatma davalarının hangi şartlar altında açıldığı belli. Neyin nasıl oluştuğunu bu süreçte biliyoruz. Demek ki kayıt dışı siyasi unsurlardan bir tanesi, yetkisini aşarak siyasi alana müdahale eden anayasal kurumlar olmuştur, buna dikkat etmek gerekir. Hâlbuki o kurum, kurumlar kayıt içindedir; sorumluluğu bellidir, yetkileri bellidir, yetkilileri bellidir. Ama yapılmaması gereken işler yapılmıştır, muhtıralar filan bunun açık örneğidir; siyasi alana müdahaledir ve kayıt dışı siyasetin en somut örnekleridir.

Önemli sermaye grupları; geçmişte envanterde gözükmüyor, kim kimdir bilemiyoruz. Biz sadece sonuçları itibarıyla alıyoruz. Mesela, milletvekili transferleri bakımından havuz oluşturulduğunu bilmeyen yok. On-on beş sene evveline bir bakıverin. Ama buna kim para verdi, havuz nerede oluştu, sorumlusu kim, neyin nesidir? Ama biliyoruz ki, dün akşam filanca partinin genel başkan yardımcısı, hatta tam tersi öbür partiden bir kısım milletvekillerimize “Gel bizim partiye, bizim parti daha güzel...” Ertesi gün sabah bakıyorsunuz ki, bir anda bu taraftan o tarafa gidivermiş. Bir gecede ne değişmiş? Rakım mı düştü, tansiyon mu düştü? Ne düştü yani? Nabız düşüklüğü mü oldu, iklim mi değişti, sühunette mi bir değişiklik var? Bir gecede birden fazla... Hatta bir gün evvel yaptığı açıklamada kendi partisini öve öve göklere çıkarıyor ama ertesi gün bakıyorsunuz ki, suçladığı öbür partinin saflarında yer alıyor ve biz rozetleri takıyoruz.

Şimdi, ne olmuş da bu türlü garabetler demokrasi adına bu ülkede işlendi. Sermaye grupları var... Siyasetin finansmanını hâlen netleştiremedik. Siyasetin finansmanı netleşmeyince çıkar amaçlı grupların ya da sosyolojik grupların siyaset alanını daralttığı, siyasete, kuralı belli olmayan, kurumu yeteri kadar belli olmayan, yöntemleri ise hiç belli olmayan bir şekilde siyaset alanına müdahale ettiğini görüyoruz. Bunun mutlaka şeffaflaşması lazım, şeffaflaştığı nispette şimdi kafamızda var olan soruların önemli bir kısmını çözme imkânını buluruz çünkü bu böyle olmadığı takdirde birçok şeyi izahta zorlanıyoruz. Kayıt içindeki siyasetin dayanağı hukuktur, Anayasa'dır ve yasalardır; kayıt dışı siyasetin dayanağı ise bu unsurların kendi çıkarları

ve ideolojileridir, kural tanımaz. Kayıt içindeki siyaset, gayesine hukukun tanınmış ve kabul edilmiş yol ve yöntemleriyle ulaşır, kayıt dışı siyaset ise kendisini hukukla sınırlamaz, gayeye ulaşmak için meşru vasıta değil uygun vasıta arayışı içindedir, çoğu zaman şeffaf değildir, denetlenebilir değildir, karışıktır ve karmaşıktır. Belki üniversitelerimizin siyaset bilimi okutulan bölümlerinde şu kayıt dışılık meselesine biraz kafa yorsak iyi olacak, bu alan boş bir alan. Ben yaşadıklarımın bunları söylüyorum, bir yerde okuduklarım değildir ama bu yaşadıklarımız eğer doğruyu ifade ediyorsa bugün, geçmişte, gelecekte neyi yaşadıysak, yaşıyorsak bu iki alan arasındaki zaman zaman husumetler, zaman zaman ittifaklar, zaman zaman karşılaştığımız bir türlü de anlayamadığımız ama hiçbir şekilde de doğru bulmadığımız bir kısım yol ve yöntemler Türkiye’de demokrasi açısından bize sıkıntı çıkarıyor.

Tabiatıyla -yeri gelmişken bunu da söyleyip bitireceğim- siyaset hukukumuzun yeni baştan bir tanzimi gerekiyor. Elbette baskı gruplarının demokrasilerde önemli bir yeri var, kastettiğim o değildir, benim kastettiğim, kayıt içindeki siyaset ile kayıt dışındaki siyasetin çarpık ilişkilerinden bahsediyorum, itirazım onadır. Yoksa demokrasilerde baskı grupları olacak, onların talepleri olacak ama bu talepler hukuk çerçevesinde kabul edilecek veya reddedilecek, kimin nerede durduğu da baştan belli olacak. Onun için şeffaflık lazım, finansmanından tutun siyasetin ilişkilerine varıncaya kadar. Bu manada Türkiye çarpık ilişkiler yumağıdır, bunun da altını çiziyorum.

Şimdi, tabiatıyla, siyaset hukukunun yeni baştan düzenlenmesi gerekiyor, bundan çokça vurgu yaptık ama maalesef biz bu alanı düzeltmek yerine, yeni baştan düzenlemek yerine ihtiyaçlara göre, her somut olayla ilgili demeç vererek bu alanı düzelttiğimizi zannediyoruz, sorunları düzelttiğimizi, düzeltereğimizi zannediyoruz. Partiler Kanunu’nun yeniden değişmesi lazım, Seçim Kanunu’nun yeni baştan ele alınması lazım, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun, Anayasa’nın ilgili -en azından- hükümlerinin vesairenin yeni baştan ele alınması lazım. Yanlış kurallar orada duruyor, biz bu yanlış kuralların uygulamasının sonucu olarak ortaya çıkan olumsuzlukları kuralı değiştirmek yerine demeç vererek vicdanımızı rahatlatıyoruz ve bu konuda da işte, birkaç cümle yer verir de yazarsanız biz üzerimize düşen görevi yapmış oluyoruz. Tipik misal, güncel bir konu, şu tutuklu milletvekilleri meselesi... Bakınız, 24’üncü Dönemin her gün, her vesileyle gündemde olan konusudur bu. Nereden kaynaklandı? Evvela, böyle bir problemi siyaset kurumu kendisi çıkardı. İşin böyle olduğunu, olacağını bile bile bir lades dedik ama mademki dedik bunun sürgit devam etmemesi gerekir, milletin seçtiği insanların Mecliste olması gerekir dedik, bununla ilgili çok demeç verdik. Demeç verdik ama Anayasa 83 orada duruyor, 84’üncü madde orada duruyor,

76'ncı madde orada duruyor, 14'üncü madde orada duruyor, bunlar da ölü madde bu sorun bakımından ama biz "Millet iradesi tutsak edilemez, bunların olması gereken yer Meclis..." İyi de bu kuralları değiştirmek bizim görevimiz. Hadi, değiştirelim. Olmadı.

Bakınız, bu tutuklu milletvekilleri meselesini kamuoyuna, kısaca size de ifade etmek istiyorum: Bugün geldiğimiz nokta itibarıyla, 3 Ocak 2014 tarihi itibarıyla "tutuklu milletvekilleri" kavramı bu problemi tümüyle ihata etmiyor. Bugün itibarıyla, 2 milletvekili hakkında daha -gazetelerde yazılanlar doğruysa- Anayasa Mahkemesi bir çıkış yolu göstermiş ama şu an itibarıyla, tutuklu milletvekili sayısı 5 ama işin bu bölümüyle ilgili problemi olan milletvekili sayısı 10. Hâlbuki, bu rakamı dahi bugüne kadar ne kamuoyu biliyor ne de söylenenlerimiz, demeç verenlerimiz bu ayrıntıda konuştu. Bugün itibarıyla, 3 Ocak 2014 tarihi itibarıyla tutuklu milletvekili sayısı 5, hükmü kesinleşmiş 2 milletvekili var, verilen karar Yargıtaya gelmek üzere olan 3 tane de milletvekili var.

Şimdi, buradan dün epey görüşmeler yaptık, bir kısım çabalar gösterdik, teşebbüslerde bulunduk, ne netice çıkar bilemem ama herkesin de nerede durduğunu bir netleştirmesi lazım. "Efendim, tutuklu milletvekilleri serbest olsun." İyi de eğer işi burada sınırlıyorsanız 5 milletvekili tutuklu. Peki, geri kalan 5'inin durumu ne olacak? 2'si kesinleşmiş. Üç gün sonra, beş gün sonra, beş ay sonra, bilemem, geldi hüküm Meclis Başkanlığına, Meclis Başkanlığı şapkadan tavşan mı çıkaracak? 84'üncü madde orada duruyor, siz de yazıyorsunuz "Bakalım, Meclis Başkanı ne yapacak?" Meclis Başkanı kurala uyacak, hukuk adına bu kadar laf ettikten sonra bunun aksini nasıl yapacak ki?

Eğer siz bu düşüncenizi, bu söyleminizi tutuklu milletvekilleriyle sınırlı tutuyorsanız o 5 milletvekili de Anayasa Mahkemesinin aldığı karar çerçevesinde, üç gün evvel, üç gün sonra bir şekilde çözüme karışacak. Bu mudur bütün kavga, iki yıldan beri, iki buçuk yıldan beri bununla mı alakalıdır? Peki, hükmü kesinleşen sayın milletvekillerinin durumu ne olacak? Sorun bakalım bu demeçleri verenlere, ne düşünüyorlar bu tarafa? Peki, 3'ü Yargıtay yolunda olan milletvekili arkadaşlarımız var, bunların durumu ne olacak, ne düşünülüyor? Yani şunu mu diyoruz: "Biz tahliye kısmında varız, ondan sonra ne olursa olsun. Kanunun kestiği, mahkemenin verdiği karar geçerlidir. Biz onun dışında bu işin içinde yokuz, arkasında, önünde yokuz." mu diyoruz? Yoksa, dönem sonuna mı bırakmayı düşünüyoruz? Eğer bu işi böyle flu noktada bırakırsanız, bütün boyutlarıyla kamuoyuna anlatıp doğru dürüst, her zaman geçerli bir kuralı koyamazsanız bakın, bu basın toplantısını hatırlayın, Türkiye'nin yaşadığı sıkıntılar, bir kısım gruplar, örgütler, ideolojik kavgaları filan da hesaba kattığınızda, 2015 seçimleri açısından bu kurallar

aynen böyle devam eder ve sadece Anayasa Mahkemesinin gösterdiği yoldan giderek bu işe bir çözüm bulmaya çalışırsak -bu bir ferdi çözümdür, kişisel çözümdür, ben kurumsal çözümden bahsediyorum- yarın Türkiye’de çok daha karmaşık siyasi olaylara, siyasi sorunlara kapı aralamış oluruz. Ben bu kadarını söyleyeyim, kim ne anlayacaksa anlasın, anlaşılmayacak bir yanı da yok.

Yani 2015 adaylıkları söz konusu olduğunda, yargıyla problemi olan herkes aday gösterilecek ve bu yolla Türkiye’de siyaset yeni bir kanal açacaksa kanunları, yasaları, Anayasa’yı arkadan dolaşmak yerine gelin şu kuralları değiştirelim, bu bizim elimizde. Bunu sade vatandaş talep edebilir, başkadır ama biz Parlamento olarak kural koyan kurumuz, şu işin doğru kuralını koyalım. Ne düşünüyorsak, ister tutuklusu için ister hükmü kesinleşmiş milletvekilleri için ister Yargıtay yolunda -inşallah olumsuz bir şey çıkmaz, temennim odur- ama ne olursa olsun, isterse bir kişi dahi olsa ortada çok ciddi bir problem var, sadece “Ya, tamam, çıkan çıktı, bundan sonrası bizi ilgilendirmiyor.” dersek 2015’te fırtına olur, bunun altını çiziyorum. Kimse bugünün işini yarına bırakmasın, topluma da daha fazla bedel ödetmeyelim, lüzumsuz tartışmalarla Türkiye’yi germeyelim, gerginliklere sebebiyet vermeyelim, barışı bozmayalım.

Benim kısaca –“kısaca” dedim, epeyce uzunca olmuş- söyleyeceklerim bunlar. Bu kadar uzatmamın sebebi, bir kısım sorularınızı da önceden cevaplamış olmam içindir. İlginize teşekkür ediyorum. Dediğim gibi, benim bu sözlerimin eksiği olan vardır, yanlışı olan vardır, doğrusu olanlar vardır; ümit ederim, bu fikirlerimi beğenmeyenler temiz bir üslupla cevap verirler, kaba, yaralayıcı olmayan, içinde sinkaf olmayan veya “Yakışmıyor bu adamlara.” dedirtmeyeceğimiz bir üslupla bunlara da cevap verirler, biz de bu sürece bu manada katkı vermiş oluruz.

Teşekkür ediyorum. Yeni yılınızı tekrar kutluyorum. İnşallah 2014 bu manada hayırlı ve uğurlu bir yıl olur.

Buyurun Taki Bey.

TAKİ DOĞAN (Tv Em Ankara Temsilcisi) — Efendim, çok teşekkür ederiz. Gerçekten bir konferans, bir seminer gibi oldu, çok da aydınlandık.

Tam “En önemli şeyi unuttunuz.” diyecekken ona da değindiniz yani “çözüm” kısmına. Fakat teşhis tamam, çözüm de tamam ama bunca sorunun giderilmemesinin sebebi ne? Yüce Parlamentoda aşağı yukarı on-on bir yıllık da devam eden, süregelen bir mutlak iktidar var yani siyasette de büyük bir istikrar var ama biraz önce değindiğiniz konular gerçekten altmış üç yıldır karşılaştığımız ve hemen hemen her yasama döneminde bir kez daha yaşadığımız konular. Niye kilitleniyoruz, niye çözemiyoruz efendim?

Teşekkürler.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, mesele şöyle Taki Bey: Demokrasi sadece çoğunluk meselesi değil, bunu hep vurguluyoruz. Belki bazı düzenlemeleri şeklen çözebilmek için Meclis çoğunluğu yetebilir ama bazı sorunlar var ki çoğunluğa rağmen uzlaşma aramak gerekiyor çünkü bu alanda -eğer son söylediklerimin üzerinden bu soruyu sorduysanız- bunun siyaseten her bölgede yansıması farklıdır, her bölgede bulunduğunuz çözümün müşterisi farklıdır, alıcısı farklıdır. Onun için, böylesine sıkıntılı ve toplumda bir beraberlik havası içerisinde, uzlaşma havası içerisinde bu sorunlar çözülebilirse o zaman işi daha kolaylaştırmış oluruz; kolaylaştırmamış, zorlaştırmamış oluruz. Maalesef uzlaşma yok. Onun için dedim ki: Altmış üç yıllık geçmişimiz var ama böylesine bir konuda... Bakınız, daha evvel bir iki teşebbüs oldu ve eğer o teşebbüs netice vermiş olsaydı bugün yine bazı sorunlarla karşılaşmış olacaktık, o zaman sadece tahliye kısmı üzerinde durulmuş oluyordu. Hâlbuki hüküm kesinleşti şimdi 2 arkadaşımız için. Başkalarının durumunu tabiatıyla bilemeyiz.

Onun için, maalesef yeteri kadar uzlaşmıyoruz. Demin söyledim, uzlaşma önemli. Herkes de bir baksın, şu üç yıllık süre içerisinde kim kiminle kaç defa bir araya gelebildi? E, gelemeyince de... Efendim, iktidardır, muhalefettir diye değil, birlikte çözmemiz gereken sorunlar bunlar. E, onun için, uzlaşma kültürü adına epey daha konuşmamız gerekecek.

SAMİ GÖKÇE (Yurt Gazetesi Muhabiri) — Efendim, içinde bulunduğunuz kurum itibarıyla partiler üstüsünüz.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Partiler üstü değil, tarafsız... Partilerin üstünde filan değilim, tarafsızım yani öyle gözükmüyor pozisyonumuz hukukta.

SAMİ GÖKÇE (Yurt Gazetesi Muhabiri) — Evet, pozisyonunuz itibarıyla tarafsızsınız yani geldiğiniz siyasi anlayışı bir tarafa bıraktığınızı, en azından öyle varsayıyoruz ya da siyasiler öyle varsayıyor. Görevde bulunduğunuz süre içerisinde siz, siyasi partileri bu sorunları çözmek adına kaç kere göreve davet ettiniz Anayasa uzlaşması hariç?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Anayasa uzlaşması konusu...

Bakin, Mecliste sayın başkanlar seçildikten sonra birkaç cümlelik teşekkür konuşması var. Ben de seçilebileceğimi hesaba kattığımda geriye dönük sayın başkanlar acaba nasıl teşekkür etmişler... “Bin bilsen de bir bilene danış.” derler, ben ise bin değil, bir taneyi zor biliyorum, onun için de bizden evvelki sayın başkanlarımız neyi, nasıl değerlendirmiş, Meclise nasıl teşekkür etmiş, nasıl hitap etmiş, onların gerisinde kalmamak adına baktım, çoğu birkaç cümlelik konuşma. Ben ise daha -Meclisin tutanaklarında vardır, gerekiyorsa çıkarttırayım- şu demin söylediğim konuları teşekkür konuşmasında başlıklar itibarıyla söyledim ve bunların birlikte yapılması gerektiği konusunda

müteaddit defalar oldu. İşte, Anayasa Uzlaşma Komisyonunu kurduk, uzlaşmadık. Yeri gelmişken bilgi de vereyim, bu sürecin tutanaklarını İnternet sitemize koyduk, isteyen arkadaşlarımız -kendileri de uygun gördüğü için- oradan görebilirler. Niye 60 maddede kaldık, daha ileri gidemedik? Kim ne söylemiş? Getirdikleri teklifler ne? Bunları ayrıntılı bir şekilde oradan görebilirsiniz. Gerçekten, partiler olarak bir çaba sarf ettik Komisyondaki arkadaşlarla ama ancak buraya kadar gelebildik. Demek ki biraz daha uzasa 60 yerine 65 olurdu, 70 olurdu ama Anayasa'nın ana kolonlarında ihtilaf var, ana kolonlarında yani Anayasa binasının oturacağı ana kolonlarda ihtilaf olunca... Biz çatısında anlaştık, çatı oluğunda anlaştık, pencere pervazında anlaştık ama ana kolonların nasıl olacağı konusunda... Bunda da yadırganacak bir şey yok, bunu bir eksiklik olarak söylemiyorum çünkü ana kolonlar her siyasi partinin varlık sebebidir, idealleridir, önem verdiği değerlerdir, önceliklerdir. O konuda, dördünün birden -belki ikisi, belki üçü anlaşabilirdi, her bir madde için ayrı değerlendirmek lazım- bir görüş birliği olmadı yani uzlaşmayı da görüş birliği olarak anladığımız için.

Mesela İç Tüzük. 1973 tarihli İç Tüzük'le... Değişiklikler olmasına rağmen hâlen 1973 yılında iki kamaralı Meclise göre yapılmış İç Tüzük'le Meclisi yönetmeye çalışıyoruz. Zaten resmen uygulanan bir İç Tüzük yok, fiilen uygulanan bir İç Tüzük var, hâlen onu da bitiremedik.

Demin söyledim, gelin... Çağrı yaptık... Şu Siyasi Partiler Kanunu. Tek tipçilikten şikâyet ediyoruz, en soldaki partiden en sağdaki partiye, merkez partiden liberal partilere varıncaya kadar hepsi tek tip elbise giyiyor. Demokrasi, liberalizm, özgürlükler ama giydiğimiz elbise soldakininki de aynı, sağdakinkininki de aynı.

Seçim Kanunu, herkes şikâyet ediyor. Sadece baraj ve bir iki konu üzerinden seçim mevzuatını değerlendirdik, o da dâhil tümüyle yepyeni bir seçim mevzuatını yapamadık, olamadı yani çağrının yapılması yetmiyor, bir ortak iradenin olması lazım. Bakın, hâlen, işte, 2011 Hazirandan bu tarafa tutuklu milletvekilleri. Dönem bitiyor hâlen çözemedik ama alt alta yazdığımızda kocaman bir kitapçık hâline gelecek bu konuda verilmiş demeçler var. İşte, en büyük sıkıntımız belki buradadır, çağrının yapılması yetmiyor. Benim de kusurum olmuştur yani bunu suçlama anlamında söylemiyorum, benim de eksiğim olmuştur ama işte geldiğimiz nokta itibarıyla da bulunduğumuz konu, konum bu.

Buyurun efendim.

BASIN MENSUBU — Efendim, iki sorum var: Birincisi, bu son süreçte Ergenekon, Balyoz süreçleriyle ilgili bir komisyon kurulması gündeme geldi. Dün Genelkurmay Başkanlığının bir başvurusu vardı. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

İkincisi, 2013 sonlarında önemli bir gelişme de oldu, iyi gelişmelerden biriydi, genelde olumsuz gelişmeler tabii gündemde ama toz duman içerisinde onu da değerlendirmenizi isterim, AİHM'in bir kararı var Doğu Perinçek'le ilgili "Ermeni soykırımı yoktur." konusunda İsviçre'nin kararına karşı bir karar verdi. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Evet, o çok önemli bir karar, vesile olanlara teşekkür ediyorum. Benim de geçmişte en çok beyanat verdiğim, bundan dolayı epey suçlandığım, üzerime gölge düşürülmesi noktasında epey yoğun çabaların olduğu hatta o beyanatlarımdan dolayı oraya buraya bağlamaya çalışan yorumların olduğu bir olay. Bu çok önemli bir olay 2015'e giderken ama henüz bir daire kararıdır, önemli bir adım, önemli çabalar olmuştur onu ben yakinen biliyorum, takip ettim, ediyorum. Kararı da hemen çıkar çıkmaz ayrıntılarıyla okumaya çalıştık. Geçtiğimiz günlerde bir gazetemizde o kararın ayrıntılarıyla ilgili de bir makale yayınlandı. Onu herkesin okumasında fayda görürüm. Ama büyük dairenin kararı değil o. İnşallah, burada kalır bu konu. Dolayısıyla 2015'e giderken bu çok önemli, Türkiye'nin elini rahatlatacak, Türkiye'nin bu yöndeki görüşlerine güç katacak önemli bir karardır. İnşallah, bu türlü mücadeleleri parlamentolardan değerlendirmeye çalışanlar açısından bu kararlar bir anlam ifade eder. Yeri gelmişken de söyleyeyim: AİHM kararları bizim için önemli ama özellikle Avrupa açısından baktığımızda onlar da hukuku bir tarafa bırakır -AİHM kararlarını, İnsan Hakları Sözleşmesini- onlar da çoğu zaman siyaseten değerlendirme yaparlar, özellikle Avrupa Parlamentosu. Belki bir kısmınız şahittir. Karma Parlamento Komisyonunun buradaki toplantısında, yani AİHM kararlarına uymak sadece Türkiye'nin görevi değil, Türkiye'nin yükümlülüğü değil, Avrupa Konseyine üye her ülkenin... Ki, bunlar içerisinde bizi en çok suçlayan ülkeler Konseyin üyesidir ve yargı yetkisini kabul etmiş her ülkenin bu karara saygı duyup bundan sonraki söylemini parlamentodaki yapacak işleri buna göre değerlendirmesi lazım. Önemli bir karar.

MARUF BUZCUGİL (Anses Haber Ajansı Muhabiri) — Komisyon kurulması...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ha komisyon konusu: Şimdi, ben gazeteleri okudum. Bunlar beyanat dolduğu için hukuken zemin olarak nereye oturtuluyor. Tabiatıyla Meclis gerekiyorsa, uygun görüyorsa pek çok konuyu araştırabilir. Hatta ve hatta, bana göre 138'inci maddeye aykırı konularda bile Meclis geçmişte araştırma komisyonları kurdu. Kurulur mu, kurulmaz mı -elimizde bir metin yok, sadece bir söylem var- onu bilmiyorum.

İki, bir kısım davalar henüz devam ediyor, kesinleşmedi. Kesinleşmemiş davayla ilgili olarak araştırma komisyonu kurulabilir mi? Geçmişte kuruldu. Bir faydası oldu mu, onları da iyice değerlendirmek lazım. Bir de tabii

ortada tartışılan kararlar ilgili olarak birden fazla yol ve yöntem söyleniyor, başvurular var. Hak arama gayreti, çabası içerisinde olanlar var. Kimi -yine gazetelerde okuduğum kadarıyla- Yargıtaya yeniden başvuruyor, kimi yeniden yargılama diyor, kimi bir başka şey. Ben de mümkün olduğu kadar -yakinen takip eden arkadaşlar bilir ki yanımda hep Anayasa bulunur- diyorum ki: Bir konuyu bana sormadan, bir başka siyasetçiye sormadan evvela hukuka sorsak çok doğru bir iş yapacağız.

Evet, burası sizden evveldi galiba. Sıralamayı şaşırsam kusura bakmayın.

ÖZLEM DEMİRCİ (Kanal B Muhabiri) — Efendim, Anayasa Uzlaşma Komisyonu önce fiilen, sonra resmen dağıldı. Sizin de iki buçuk yıllık çok ciddi bir emeğiniz var. Bireysel olarak da Meclis Başkanlığı döneminizde yeni anayasa yapılmasını çok istediğinizi defalarca dile getirdiniz. Başkanlıktan çekildiğinizi açıkladığınız toplantı, daha doğrusu o ifadeler muhalefetten çok tepki almıştı. Siz bu kararı alırken zorlandınız mı? Bir de bu kadar emeğin boşa gitmesi size ne hissettirdi? Aslında siyaseten değil ama biraz ben sizin düşüncelerinizi merak ettiğim için soruyorum.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi şöyle: Tabii en evvel üzüldüm. İki buçuk seneye yakın, yirmi beş aya yakın bir çaba gösterdik. İnsan ister ki bunca çabadan sonra ortaya bir pozitif ürün koyalım, bir olumlu sonuç ortaya koyalım. Bu süreç tümüyle heba edilmiş bir süreç de değil. Dışarıda birbiriyle kavga eden dört siyasi partiyi yirmi beş aya yakın birlikte ki, o arkadaşlarımızın hepsinin gayreti, çabası var, tutanaklar da buna şahit zaten. Tutanaklara bakarsanız kimin ne söylediği orada bellidir. Bu yöntemle ancak 60 maddede anlaşabildik. Demin söyledim. Daha uzun süre bu çalışmayı sürdürsek herkes uzlaşma noktasında yeni bir yöntem, görüşme yöntemi getirmediği sürece... Kimse o şey noktalarda ki bu 60 madde en kolay anlaşılabilir nokta. Hatta o tutanaklara bakarsanız -okumanızı tavsiye ederim- bir arkadaşımız diyor ki: "Uzlaşabileceğimiz madde arıyoruz geri kalan 100 kusur madde içerisinde." Demek ki, görüş birliği içerisinde anlaşılabilir madde sayısı neredeyse tükenmişti. Onun için bunu devam ettirmek, belli bir süreden sonra da masadan kalkıp kalkmamak öne çıktı. Hâlbuki anayasayı öne çıkarmak, yani masa anayasanın önüne geçti. Biz anayasa yapmak üzere bir komisyon kurduk, kuruldu, polemik yapmak üzere değil. Onun için, bunlar söylenebilir, arkadaşlarımızın takdiridir, bir şey diyemem ama bundan sonra bu işe devam edilecekse bir şekilde, ister bu zaman ister bundan sonra... Bu, önemli bir külliyet oluşturdu, önemli bir tecrübe oluşturdu, önemli bir birikim var, artık toplumun ne istediğini resmen ve kayden de biliyoruz. Ama, gerçekten siyasette en çok üzüldüğüm konulardan bir tanesi bu anayasanın yapılamamış olmasıdır.

SEYFİ UZUNKÖK (Milat Gazetesi Haber Müdürü) — Efendim, bazı hukukçuların medyatik olma hevesleri olduğundan bahsettiniz. Bunun için milat 17 Aralık mıdır, yoksa daha geçmişi var mıdır? Mesela, 2013 öncesi bir medyatik hukukçular mı vardı, yoksa 2000 yılından önce miydi ya da...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Uzunca bir zamandan beri var.

SEYFİ UZUNKÖK (Milat Gazetesi Haber Müdürü) — “Bu, belli bir dönemden sonra” dediğiniz için ben bunu...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yok, yok, “belli bir dönem” dediğim yani bu işlerde biraz net bir tarih koyma imkânı yok. Hatırlarsınız, maç naklede gibi operasyonlar yapılıyordu, sanki bir derbi maçı naklediliyor. Bir hazırlık soruşturması gizli, kim nereden bilecek de, nasıl bilecek de kimin alındığını, gidecek oraya büyük bir şeyle, saltanat arabasıyla gidiliyor gibi, ondan sonra “Operasyon mahalline yargı makamları gidemez...” Bunun usulü, nezaketi bellidir. Adli yılların açılış konuşmalarına bir bakın, yargı organlarının kuruluş yıl dönümlerine bir bakın, oradaki mesajların bir kısmı yargıyla ilgili ama bir kısmını yargıyla bağdaştırmanız zaman zaman zor olmuştur yani onun dışına... Hatta, bir süre sonra önüne gelecek davalarla ilgili konuşmalar başlamıştır. E, bir kanun buradan çıkmış, Anayasa Mahkemesi önüne gitmiştir, bir başka yüksek yargı organı başkanı “Arkadaşlar ne düşünür bilmem ama ben bunu Anayasa’ya aykırı buluyorum.” diyebilmiştir. Ama, sonradan da yargıya müdahale ediliyor, ondan sonra Anayasa 138... Yani, bu çelişkileri çok yaşadık, çok yaşadık. Onun için, illa da “şu tarih, bu tarih” demiyorum, uzunca bir zamandır, isterseniz yirmi sene... Özellikle devlet güvenlik mahkemeleri filan varken bu işler daha sık medyatik oluyor idi. Şimdi bir kısım konular var, suçlayıcı nitelikte beyanlar var, bunlara da zaman zaman usulünce cevap vermeye çalışıyoruz çünkü bu da kurumlar arası yeni bir çatışmaya sebebiyet vermesin diye; bundan vazgeçmek lazım. Hatta, yeri gelmişken ifade edeyim, rahmetli Yargıtay başkanlarından, çok değerli bir hukuk adamıydı, Mehmet Uygun, dedi ki: “Hâkimler kararlarıyla konuşur.” Yargıtay Başkanıydı o zaman. Dışarıda konuşmalardan o da rahatsız oldu, o konuşanlar sebebiyle kurumun kendisinin tamamı tartışılır hâle geldiği için aynen söylediği söz budur, “Yargı organları kararlarıyla konuşur.” Demek ki kararların dışında da konuşulduğu zaman oldu ki bunu ifade ettiler.

Buyurun.

YILDIZ YAZICIOĞLU (Artı 1 TV Muhabiri) — Efendim, Danıştayın yürütmeyi durdurma uygulamasından vazgeçilmesi yönünde bir yasal hazırlık söz konusu. Siz de erkler arasındaki çatışmalardan bahsederken yetki gasplarından bahsettiniz. Bu anlamda kişisel görüşünüz nedir? Danıştayın elinden yürütmeyi durdurma yetkisinin alınması gerekir mi? Birinci sorum bu.

İkinci sorum: Hâkim ve Savcılar Yüksek Kuruluyla ilgili tartışma gündemde. Hükümet “Biz bir yanlışlık yaptık, bu Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısını yeniden değiştirmeliyiz.” diyor. Sizin bir hukukçu olarak bu konuda görüşünüz nedir?

Ve son olarak da yine yasama yetkisinin de gasbedildiğini söylediniz. “Bir çoğunluk yönetimiyle gidiyoruz, yürütmenin çoğunluğuyla gidiyoruz.” dediniz yasama için.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — O ikisi arasında çok şey söyledim. Aradaki cümleleri çıkarıp onunla onu bağlarsanız çok yanlış yere götürür bizi.

YILDIZ YAZICIOĞLU (Artı 1 TV Muhabiri) — Yok, şunu sadece...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yargı yetkisinin gasbedilmesi. Mesela, misal vereyim de o zaman -teşekkür ederim- 367 kararı, 411 kararı... 411 üyenin kabul ettiği bir Anayasa değişikliğini, daha evvel Anayasa Mahkemesi “Arkadaş, Meclisin ben Anayasa değişikliğinde üç şeye bakarım.” dedi 2002’ye kadar verdiği kararda. 2008’de bundan vazgeçti. Ne dedi? “Bir: 184 imza var mı, ona bakarım. İki: Nitelikli görüşme yapılmış mı iki defa belli aralıklarla, ona bakarım. Üç: 330 ve daha yukarı oyla kabul edilmiş mi, edilmemiş mi? Ben onun dışında içeriğine bakmam.” dedi. 2008’e gelince öyle bir karar verdi ki, neredeyse Türkiye Büyük Millet Meclisine anayasa yaptırmayacak hâle geldi. Anayasayı ben yaparım, yasama yetkisi bende. Sen, anayasa değişikliklerini ancak demin söylediğin şartlarda denetleyeceğini müteaddit defalar karar vermişsin, siyasi bir kararla, o zaman dedi ki: “Ben bunları yaptırmam.” Onun için, kastettiğimiz biraz odur, yoksa Meclis çoğunluğu falan, herkes çoğunluğu elde etmek için uğraşıyor, ona itiraz etmek olmaz, benim söylediğim farklı bir konu.

Danıştay konusu, zaten, esas itibarıyla, bakın, şimdi, yanımda getirmişim, eski hâlinde, 27’nci maddede diyor ki: “Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte geçekleşmesi...”; “... yürütmeyi durdurma verir.” Sonra ihtiyaç hasıl olmuş -demek ki bu yürütmeyi durdurma kararlarıyla ilgili olarak bir kısım sıkıntılar- bunlara ilaveten “İdarenin görüşünün alınması” diye bir ifade getirilip konmuş 2012’de. Bunun bir anlamı olmuş olması lazım. Şimdi, bu manada, bazen, biz, buradan hangi yasayı çıkarırsak çıkaralım uygulamada sıkıntılarımız olduğu oluyor. Hatırlarsanız, yine, bu salonda tutuklu milletvekilleri sözü gündemdeyken dedik ki: “Bu adli kontrolü çıkardık, ya gelin, milletvekilleri dâhil...” Şimdi baktım, yine, son istatistikleri de getirdim, davaların hâlen önemli bir kısmında dava açılıyor ama sonuçta beraat. Elbette, tutuklama bir tedbir, mahkûmiyete dönüşmemesi lazım. Diyor ki, mesela: “Ceza mahkemelerinde, 2012 yılı içerisinde, 4 milyon

442 bin 282 karar verilmiş, bunun 1 milyon 514 bin 825’inde, yüzde 34’ünde mahkûmiyet var, yüzde 21’inde beraat var. Bunun anlamı şudur: Her 5 kişiden 1’i beraat ediyor. Sonradan başka mekanizmalar da girdi hükmün ertelenmesi falan, o sayede bu azaldı. Dolayısıyla, hâlen, her 5 kişiden 1’i beraat ediyor. O hâlde, tutuklanmaması esastır çok mecbur kalmadıkça. CMK 100’deki şartlar iyice olgunlaşmadan insanların özgürlüklerinden mahrum kalması yetmez, doğru değil. “Ama eskiden başkaca tedbirler yoktu.” dedik. E, adli kontrolü getirdik. İsterse iddianamede ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alacak olsa bile, mahkeme bakacak, sonuçta beraat etme imkânı varsa bu insanları tutuklayıp sonra beraat ettirmek yerine tutuksuz yargılayıp hükümle beraber tutuklamak sanki bana daha doğru geliyor. Onun için, kanunların çıkması tek başına yetmiyor. Bizim de hassaten kanun uygulayıcılarından beklentimiz, yasama organının muradı neyse kanunları ona göre yorumlaması lazım. Aksi takdirde, buna uygun yorumlamazsa yerindelik denetimi başlıyor, ondan sonra da çık işin içerisinden ve hiç durmadan hukuki yorum yerine lafzi yorum yapıyor, biz de hiç durmadan sabahlara kadar kanun çıkarıyoruz. Bugün bu olmuyor, bir kanun daha, olmadı yarın bir kanun daha. Aslında, şu 2012’de yapılmış olan değişiklik bir manada, mademki çok çok istisnai durum dışında idarenin savunmasının alınması gerekiyor, idarenin savunmasını alıverin artık bu çok zor bir şey değil. Teknoloji gelişti, birçok yol ve yöntemle alınabiliyor.

Siz sormadınız değil mi?

MARUF BUZCUGİL (Anses Haber Ajansı Muhabiri) — Evet.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Buyurun.

MARUF BUZCUGİL (Anses Haber Ajansı Muhabiri) — Sayın Başkan, kayıt dışı ekonomi, kayıt dışı siyasetin finansmanı ile ilgili çok önemli saptamalarınız oldu, hatta 17 Aralıkta şahit olduğum birtakım iddialarla hep ve bunlarla ilgili. Ve siz özenle ayırdınız, baskı gruplarıyla anayasal yetkisini aşan anayasal kuruluşlar ve sosyolojik grupları ayırdınız. Siz, siyasetin finansmanın şeffaflaştırılması için nasıl bir model öneriyorsunuz önümüzdeki dönemde?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bununla ilgili Mecliste çok taslak var. Ben de ilk bakan olduğum zaman bununla ilgili bir taslak hazırlatmıştım. Hatta, bir çok toplantılar da yapıldı. Bu toplantılara ben kendim de katıldım. Bir vakfın, bu işleri çok iyi bilen, uzmanların falan da katıldığı, bu toplantıya. Bu aslında çok zor bir şey değil. Mühim olan, bir araya gelip birlikte bunu karara bağlamaktır. Batıda bunun örnekleri var. Kim kimdir, kime bağışta bulunuyor, ne kadar bağışta bulunması gerekiyor, ileride bağışta bulunduğu, destek verdiği ister siyasi parti, isterse kişi, iş başına geldiği zaman yetkisini o istikamette kullanıyor mu, kullanmıyor mu, bunun müeyyidelerini de düzenleyen, çok da zor olmayan bir taslak. Var bu, Amerika’da da var, Avrupa’da da var. Orada bir iki tercih, aksi varit olursa, mesela mazbata iptali

dâhil, bir kısım müeyyideler de getirilebiliyor. Bu konuda epey çalışıldı, Meclis gündeminde de geçmiş dönemlerde verilmiş birçok kanun teklifi de var. Mühim olan, işte, siyaset hukukunun yeniden tanzimi, düzenlenmesi derken bunu da getirip oraya koymak lazım, hem partilerin hem de adayların. Hatta burada harcamalara bile birçok ülkede sınır getiriliyor. Şimdi, seçim dönemi geldi. Eminim ki hepiniz şikâyetçisiniz. Kanunen de yasak olmasına rağmen caddeler, sokaklar, hele bir de yağmur yağdığı zaman o parti bayrakları nasıl bir kirli görüntü meydana getiriyor. Yazıktır, yani bu kadar israf niye yapılıyor? Sokaktaki bayrağa bakarak mı bizim insanımız oy veriyor? Bilmiyorum, yani kimin bayrağı 100 tane, öbürününki 58 tane, 60 tane, onu sayıp ona göre mi karar veriyor? Bilemiyorum, yani bir kısım şeyler de var, uygulanamıyor. Meclis gündeminde var o şeyler, arşivlerinde de var.

Müsaade ederseniz sizinkini son soru olarak alalım.

ZİHNİ ERDEM (Aydınlık Gazetesi) — Paralel devlet var mı? Siz uzun yıllardır siyasetin içindesiniz. Şu anda da içinde bulunduğunuz parti on bir yıldır iktidarda. Bu paralel devlet bu iktidar döneminde mi devletin içine yerleşti? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bir tek devlet var, başka devlet olmaz, devlet bir tanedir, onun da kuralları vardır. Devlette görev yapan insanlar, kamu görevlileri bir fikre mensup olabilir, bir farklı görüşe mensup olabilir, bir sivil toplum örgütüyle irtibatı olabilir. Bunlar demokraside olan, olabilecek olan şeylerdir. Bu kısmının yadırganacak bir yanı da yoktur. Ama kim devlette görev yapıyorsa devlette bir sözleşme yapıyor demektir. O sözleşmeye aykırı davranmaması lazım yani ne demek istiyor: Ben senin koyduğun kurallara göre, senin verdiğin ücret çerçevesinde görevimi yapacağım, millete hizmet edeceğim. Bu, Devlet Memurları Kanunu'dur, hâkim, savcıysa onların uyacağı 2802 sayılı Kanun'dur, Silahlı Kuvvetler mensubuysa orada uyması gereken kuralları bellidir. Yani Türkiye kural yokluğu olan bir ülke değil ki, kural çokluğu olan bir ülke, kural bolluğundan başka bir şey yok. Kim devlette görev yapıyorsa en evvel o kurallara uymak mecburiyetindedir. Kuralların dışına çıkıyorsa yadırganacak husus budur, kim olursa olsun, karşı olmamız gereken husus da budur. Onun dışındakiler biraz siyasi terminoloji içerisinde değerlendirilecek bir konu. Ben bu kadar söyleyeyim, geri kalanı herkes, ne, nedir, ne değildir, zaten günlerdir tartışılıyor, biliyor, bir fikir oluştur.

Haydi, son soru dedim çünkü...

LEVENT EKE (A HABER) — Kişisel bir soru sormak istiyorum. Her ne kadar “partiler üstü” tanımını kabul etmeseniz de partiler üstü bir konumdasınız, Meclis Başkanıısınız. 2014 yılında yeni bir partiler üstü konuma evrilmeyi düşünür müsünüz? Ağustos 2014'te aday mısınız?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — O nereden çıktı ya? Ben daha evvel, bu soruları sıkça sorarlar, benim klasik cevabım var, ben söyledim. Ben özel hayatımda dolmuşa çok bindim de siyasette hiç binmedim. Hayır, mübarek gün, son soru, dolmuşa bindirmeye kalkma. Ben yerimi de biliyorum, Allah'a şükür, yaşadığım gün son gün, seçildiğim dönem son dönem, yaptığım görev son görev. Ben bu ilkeyle bugüne kadar geldim. Ha, siyasetin başlangıcında belki bu noktada değildim ama uzunca bir zamandan beri çevremde gördüğüm bir kısım şeylerden sonra benim anlayışım bu. Onun için, Allah'tan evvela ne olarsa Türkiye için hayırlısını isteyelim, o yönde gayret edelim. Böylesine önemli konuları kişiselleştirirseniz, o zaman Türkiye'de siyaset çok farklı bir zemine kayar.

Çok teşekkür ediyorum.

Konu : **Basın Toplantısı**

Tarih : **20 Mart 2014**

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değerli basın mensupları, hepinize günaydın, hepiniz hoş geldiniz. Teşriflerinizden dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

Bildiğiniz gibi dün, Cumhuriyet Halk Partisinin talebi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi olağanüstü bir toplantı gerçekleştirdi. Bu toplantının bir genel görüşme bölümü var bir de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının Genel Kurula sunuşları var. Dünkü tartışmalar olağanüstü gündem konusu ve bunun üzerinden yapılan değerlendirmelerle geçti. Bu nedenle, hem dünkü tartışmalar vesilesiyle hem de Türkiye 17 Aralıktan bu tarafa bu konular üzerinden tartışma yapıyor, siyaset gündeminin ana maddesi bu; siyasi partilerimiz, onların değerli sözcüleri, başta sayın genel başkanlar olmak üzere, 17 Aralık sonrası ortaya çıkan durumla ilgili siyasi tartışmalar ve değerlendirmeler yapıyorlar. Elbette bu onların hakkıdır, bunda yadırganacak bir husus da yoktur. Türkiye Büyük Millet Meclisi de siyasetin merkezinde, odağında olan bir kurum olarak, elbette Türkiye'nin gündeminde hangi konular varsa bunları usulünce tartışacak, konuşacak, müzakeresini yapacak, mümkünse karara bağlayacaktır. Bu tartışmalarla ilgili benim söyleyeceğim herhangi bir husus olmaz. Her fikre, her düşünceye, her görüşe saygı duymak durumundayız, katılsak da katılmasak da.

Bu tartışmaların iki boyutu var, değerli basın mensupları. Bir siyasi boyutu var, bir de hukuki boyutu var. Eski konuşmalarımda da müteaddit defalar ifade ettim ki Türkiye'de her konu siyaseten tartışılıyor. Yalnızca siyaseten tartışılıyor, işin başkaca boyutları ya yeterince ele alınmıyor ya da göz ardı ediliyor. Dolayısıyla benim üzerinde durmak istediğim konu işin siyasi boyutu değil. Anlaşıyor ki bu bir süre daha devam edecek.

Dün, bildiğiniz gibi, bu tartışmalara konu olan 4 eski Sayın Bakan, kendilerinin de aklanmak istediklerini, Meclis soruşturması açılmasını istediklerini içeren dilekçeyi Meclis Başkanlığına verdiler. Ayrıca, yine dün akşam saatlerinde, geç saatlerde, bu konuyla ilgili biri AK PARTİ tarafından, dördü de her bir eski bakanla ilgili ayrı ayrı olmak üzere 5 tane de şu an Meclis

Başkanlığına verilmiş Meclis soruşturma önergesi var. Tabiatıyla bu sıklıkla karşılaştığımız bir husus olmadığı için evvela bu Meclis soruşturması ne anlam ifade ediyor? Çünkü bu tartışmalar yapılırken işin bu boyutunun, hukuk boyutunun da kamuoyu tarafından bilinmesinde fayda var ki tartışmalar daha sağlıklı bir zemine otursun, bir kanaat oluşacaksa hukuk zemininde bir kanaat oluşsun.

1983'ten bugüne kadar -son verilen 5 önerge hariç, onu da sayarsak 110 oluyor- demek ki dün itibarıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, 17'nci Dönemden 24'üncü Döneme kadar -24'üncü Dönemde dün verilenler hariç- 105 Meclis soruşturma önergesi verilmiştir. Kamuoyu zaman zaman Meclis soruşturma önergesi, Meclis araştırma önergesi, genel görüşme, bunlar arasındaki farkı bilmiyor olabilir. Bu da normaldir ama Meclis soruşturma önergesi sıklıkla başvurulmuş bir husus olmadığı için bunun niteliğini, niceliğini ve varılmak istenen hedef ne ise onu açık olarak ortaya koymak lazım.

Değerli basın mensupları, şimdi, bu 105 Meclis soruşturma önergesinin, 97'sini sayın milletvekilleri kendileri vermiştir. Sayın milletvekilleri bir gazetede okumuştur, seçim bölgesinde bir olumsuzluğa muttali olmuştur, başkaca edinebildikleri kaynaklardan bir kısım bilgiler, iddialar edinmiştir; bunun Meclis gündeminde, bakanlarla da ilgili olduğu kabul edilerek, bakanlar ya da başbakanlarla ilgili olduğu kabul edilerek Meclis soruşturması yöntemiyle bu konunun aydınlığa kavuşması, suçu olanlar varsa bunların da Yüce Divana sevk edilmesini ister Meclis soruşturmasıyla. Demek ki bu 105 soruşturma önergesinin 97'sini sayın milletvekilleri kendileri vermiştir. Herhangi bir yerden bir talep yok, ne savcılık talebi var ne Başbakanlıktan gelen yazı var ne ilgili kurumlardan gelen herhangi bir yazı var; doğrudan doğruya sayın milletvekillerinin kendi takdirleridir.

Misal vermek gerekirse birkaç tanesini -yakın dönemden misal vermeyi tercih ettim- mesela, hatırlarsanız birkaç sene evvel Türkiye'de yaşanan kuraklık ve bunun yansımaları sebebiyle Ankara'da da bir su sıkıntısı çekildi, Kızılırmak suyunun Ankara'ya kazandırılması filan faaliyetlerinin olduğu dönemde. Bununla ilgili herhangi bir savcılık soruşturması yok, herhangi bir teftiş raporu yok, vesairesi yok ama halktan bir şikâyet olduğu, gerekli tedbirler niye zamanında alınmadı düşüncesiyle, o zaman, milletvekili arkadaşlarımız, 55 imzayla, diyor ki: "Bu işte Sayın Başbakanın ihmali var. Ceza Kanunu 257 ve Anayasa'nın 100'üncü maddesine göre Meclis soruşturması açılmasını istiyoruz." Soruşturmanın metni de 8 cümleden ibaret, altında yeterli imza. Ya da bir başka zaman, yine deniliyor ki: "Özel hayatın gizliliğiyle ilgili olarak Türkiye'de sıkıntılar yaşanıyor, bu doğru değildir. Gerekli tedbirleri almayan ilgili bakan hakkında Meclis soruşturması açılmasını istiyoruz." Özel hayatın gizliliğiyle ilgili hazırlanmış ne bir teftiş raporu var ne savcılıktan gelen bir yazı

var ne de başka bir resmî kurumdan Başkanlığa intikal etmiş bir durum var ama sayın milletvekilleri bu durumdan rahatsız, bu durumun soruşturulmasını istiyor, vuzuha kavuşturulmasını istiyor ve bunun Meclis soruşturması yöntemiyle karara bağlanmasını istiyor. Ya da -yine bildiklerinizden örnek vereceğim- Van'da bir deprem yaşadık -inşallah bir daha olmaz- kısa bir süre sonra bir deprem daha yaşandı; iki deprem arasında bir kısım hizmetlerin aksatıldığı, bazı tedbirlerin yeterince alınmadığından bahisle 55 milletvekili tutuyor diyor ki: “Bu işten sorumlu bakanın ihmali var, görevini yapmadı, gerekli tedbirleri almadı; bunun Meclisçe soruşturulması lazım.”

Bununla neyi demek istiyorum? Demek ki Meclis platformunda, bugüne kadar, 105 soruşturma önergesinin 97'si, bizatihi milletvekillerinin edindikleri bilgilere dayanarak bir kısım iddiaları soruşturmak istiyor. Meclis Başkanlığına 4'ü Danıştaydan, 1'isi Sayıştaydan, 39'u da teftiş kurulundan olmak üzere 44 tane yazı geliyor. Bu yazılardan 8'i Meclis soruşturmasına dönüşüyor; Meclise geliyor, bilgiye sunuluyor, Genel Kurulun bilgisine sunuluyor. Bu 44'ten de 8'i hakkında Meclis soruşturması açılmış oluyor. Demek ki bu 105 Meclis soruşturmasının 97'si milletvekillerinin inisiyatifıyla, 8'i ise kurumlardan gelen yazı üzerine gerçekleşmiş oluyor.

Şimdi, Meclis soruşturması nasıl bir işlem, bunun iyi bilinmesi lazım. Konu siyaseten tartışıldığı için, Meclis soruşturmasının da siyasi bir yöntem olduğu gibi bir algılama var. Bu konu gündeme geldiğinde Meclis soruşturmasıyla ilgili yazılmış yazıları okudum, arkadaşlarımızı dinledik, ayrıca, bu konuda yazılmış kitaplar var, bu kitaplara da baktığımızda, Meclis soruşturmasının bir hukuki işlem olduğu herkesin ittifak ettiği bir husustur. “Bu, bir siyasi denetim aracı değil, adli denetim aracıdır.” Okuduğum cümleler bu konuda yazılmış kitaplardan ve görüşlerden çünkü Meclis soruşturması açılmasıyla birlikte ceza muhakemesinin soruşturma evresine başlanmış olunmaktadır. Dolayısıyla Meclis soruşturması bir yasama faaliyeti değil, Anayasa'nın 100'üncü maddesinin verdiği yetkiye dayanarak Meclisin yürüttüğü bir adli faaliyetidir. Bunların altını kalınca çiziyorum çünkü değerlendirmeleri siyaseten yapabiliriz ama işlem yapma noktasında olanlar hukuken işlem yapacak. Ben siyasi değerlendirme yapamam, bana gelen bir talep söz konusu olduğunda -ister sayın milletvekillerinden ister kurumlardan- biz bunu hukuken değerlendirmek ve kararımızı hukuka göre vermek mecburiyetindeyiz. Birilerimizin hoşuna gider ya da gitmez, birilerimizin siyasi görüşünü destekler veya karşı olur, neticede karşı olan ben değil, neticede karşı olan veya destek veren hukukun kendisidir. Nitekim bu sadece doktrindeki görüş değil, Anayasa Mahkemesi de 1970 yılında verdiği kararda aynen şöyle diyor: “Meclis soruşturması yasama meclisinin yürütmeyi denetleme yollarından biri, adli bir görev ve yetki ve yasama organı tarafından yürütülen bir yargı faaliyetidir.” Dolayısıyla biz Meclis soruşturmasını değerlendirirken hukuk

açısından değerlendirmek, bunun bir hukuki işlem olduğunu, Anayasa'nın 100'üncü maddesine göre yasama organının yaptığı bir adli faaliyet olduğunu göz ardı etmeden işlem yapmak durumundayız. Siyasi değerlendirme yaparken siz bunlara uymuyor olabilirsiniz ama ortada bir talep varsa -ister partilerimizden ister şahıslardan ister kurumlardan- meseleye bu yönüyle bakmak durumundayız. Nitekim biz de öyle bakmaya çalıştık.

Bir hukuk faaliyeti olduğuna göre ve üstelik de Meclis soruşturması bir ceza muhakemesi hukuku faaliyeti olduğuna göre elbette bize gelen talepleri ceza muhakemesi hukuku kurallarına göre değerlendirmek gibi bir sorumluluğumuz var, bir mecburiyetimiz var. Kaldı ki burada da yadırganacak bir husus yok çünkü hukukun önemli bir kısmını Türkiye Büyük Millet Meclisi oluşturuyor çıkardığı yasalarla. Türkiye'de uyulacak kuralları Türkiye Büyük Millet Meclisi kendisi karara bağlıyor ve ilgili makamlar da bunu uygulamaya çalışıyor. Onun için, bu tartışmalarda maalesef göz ardı ettiğimiz hususların başında hukuk kısmı geliyor. Genel bir söylem olarak konuşuyoruz ama öze indirgediğimizde göz ardı ettiğimiz hususlardan birisi bu.

Şimdi, değerli basın mensupları, bize bir talep geldiğinde evvela yürürlükteki mevzuata bakarız, Meclis İçtüzüğü'ne bakarız, konunun -aynen Meclis soruşturmasında olduğu gibi- ceza muhakemesi hukukuyla ilgili kısmına bakarız, kendi uygulamalarımıza bakarız. Demin söyledim, 105 tane Meclis soruşturması önergesi verilmiş, bunlardan kabul edilenler var, edilmeyenler var, önümüzde önemli bir emsal teşkil eden de bu kadar dosya var. Böyle bir konuyu İç Tüzük, ceza muhakemesi hukuku ve kendi uygulamalarımız açısından bir değerlendirmeye tabi tutarız. Şayet ortada bir tereddüt varsa, ilk defa karşılaştığımız bir durum ise kendi bilgimiz olmakla birlikte, kendi yorumumuz olmakla birlikte bunun akademik çevrelerce nasıl değerlendirilmesi gerektiğine... Bugüne kadar ben Meclis Başkanlığında ne zaman bir tereddüt hasıl olsa, çok şükür, Türkiye'de çok sayıda her alanda hukukçularımız var, bunlardan da sormaya çalışırız.

Değerli basın mensupları, nitekim, Türkiye Büyük Millet Meclisinin önüne bu yolla ilk defa böyle bir konu geliyor. Daha evvelkileri söyledim, 97 tanesi sayın milletvekillerinin kendi takdiri, kendi inisiyatifi, 8 tanesi Başbakanlık ya da Sayıştay veya Danıştaydan -demin rakamlarını da söyledim- gelmiş. Cumhuriyet savcılıklarından ilk defa önümüze bir Meclis soruşturmasına kaynak teşkil edilebilecek bir yazı geliyor.

Şimdi, burada da ben yazılanlardan, tartışmalardan bakıyorum, bir konu daha karışıyor. Bu gelen yazı 4 eski bakanın dokunulmazlığının kaldırılmasıyla ilgili değildir. Mecliste binin üzerinde şu an "Dokunulmazlıkları kaldırılınsın." diye gelen fezlekeler var. Onunla bu karıştırılıyor, bu farklı o farklı. Orada soruşturma yetkisi cumhuriyet savcısındadır. Cumhuriyet savcısı

soruşturmayı yürütürken bazı milletvekillerinin de bu işle ilgisi olduğundan bahisle “Dokunulmazlığını kaldırın, ben soruşturmaya kaldığım yerden devam edeceğim.” diyor. Meclis ya kaldırır ya dönem sonuna bırakır. Bu gelen yazılar 4 eski bakanla ilgili, dokunulmazlığın kaldırılması değil. Bu alanla ilgili soruşturmayı ben yapamam. Bu, doğrudan doğruya Anayasa’nın 100’üncü maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkisindedir, bunu sizin bilginize sunuyorum. Sayın milletvekilleri neyi nasıl takdir edecekse kendileri karar versin talebidir, bunun altını çizelim çünkü karışıyor. Deniliyor ki: “Binden fazla zaten fezleke var, bunlar da ilave olur, kalır bir başka bahara, zamana.” Bununla kesinlikle alakası yok. Gelen yazının özü, 4 eski sayın bakanla ilgili olarak Meclis soruşturmasının açılıp açılmaması yolunu açacak bir bilgilendirme çabasıdır, bir bilgilendirme yazısıdır.

Şimdi, “Bu, ilk defa geliyor.” dedik. Daha evvelkiler, gelen yazılar açık ve aleni yazılardır. Sayıştaydan geliyor, Danıştaydan geliyor veya Başbakanlıktan geliyor. Bunu hepiniz görebilirsiniz, hepiniz inceleyebilirsiniz ama bu gelen yazının, talebin bir özelliği var. Burada da bir hukuk tartışması yapılabilir ama bu tartışmayı benim bugün burada açmam doğru olmaz diye düşünüyorum. Çünkü “Suçu şuraya attı, buraya attı” tarzında yeteri kadar ortalık karışık, bir de bir kapı aralamayalım. Yazı bize geldi ama bir özellik var. Hâlen bu, Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi sunulan 4 eski bakanla beraber üçüncü kişilerle ilgili, birlikte bu fiili işledikleri iddiasıyla ilgili olarak İstanbul’da yürütülmekte olan bir hazırlık soruşturması var değerli arkadaşlar. Hazırlık soruşturması gizli, neye göre gizli? Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 157’nci maddesine göre gizli. Diyor ki: “Kanunun başka hüküm koyduğu hâller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir.” Şu an hazırlık soruşturması devam ediyor. Eğer savcılık bu hazırlık soruşturmasını bitirirse, üçüncü kişilerle ilgili iddianameyi tanzim edip ilgili mahkemece de kabul edildiği andan itibaren tüm işlemler zaten açık hale geliyor, gizlilik ortadan kalkıyor.

Peki, neden gizlilik? Bunu da kamuoyunun bilmesinde fayda var. Niye hassasiyet gösteriyoruz da biz dışarıdaki siyasi polemiklerin yanında veya karşısında yer almak gibi işin kolay yanı varken bu kadar zor bir yolu tercih ediyoruz, daha doğrusu hukuk yolunu tercih ediyoruz? Doğrusunu isterseniz, bu ülkede gerginliklerin azaltılması, siyasi tansiyonun düşmesi, hepimizi rahatsız eden bugünkü siyasi ortamın bir şekilde sonlanması isteniyorsa herkes ne söylüyorsa, ne yapıyorsa, ne karar veriyorsa hukuk içinde kalarak ve hukuku esas alarak karar vermek durumundadır. Ama geldiğimiz noktada Türkiye’de yaşanan bir çarpıklığı ifade etmek istiyorum: Kuralı koyan da kurala uymuyor, kuralı uygulayacak olan da kurala uymazsa o zaman karşımıza böyle bir tablo çıkıyor. Bu kuralı biz koyduk. Üstelik de bu evrensel kuraldır. Hazırlık soruşturması devam ederken gizlilik esastır. Buna misal vermek gerektiğinde,

gizlilik: Bu, kanundan doğan bir gizlilik. Meclis Başkanının tasarrufuyla ortadan kaldırılamaz, savcının tasarrufuyla da ortadan kaldırılamaz. Dün de ifade edildi. Bizim hukukumuzda iki türlü gizlilik var. Bunlardan bir tanesi kanundan doğar, bir tanesi idari tasarruflarla oluşur. İdari makam bugün “gizli” der, yarın aldığı bir kararla onu kaldırır. Hukuk kuralıysa bu, kanundan doğuyorsa bu sizin arzunuza, istediğinize, demokratlığınıza ve otoriterliğinize bağlı değildir. Bakın, bunu en iyi bilecek olanlar sizlersiniz. Mesela, bizim İç Tüzük’ün 71’inci maddesine göre: “Kapalı oturumlar tutanakları on yıl süreyle yayınlamazlar.” Öyle mi? Bugüne kadar, bildiğim kadarıyla, 238 civarında kapalı oturum yapılmış 1920’den bu tarafa. On yıl süreyle yayınlanamaz bu, bunun önce veya sonra yayınlanmasına Genel Kurul karar verir. Bir Meclis Başkanı dese ki: “Ben halkın Meclisinin başkanım, halkı temsil ediyorum. Benim bildiğimi vatandaş niye bilmeyecek ki? Mecliste yapılan görüşmeyi ben on yıl süreyle saklı tutacağım, gerçeğin öğrenilmesini on süreyle geciktireceğim. Ben geliyorum, bu tutanakları yayınlayacağım.” dese yayınlamaz, 71’inci madde buna engeldir. Böyle bir popülizme kapı aralamaz hukuk. Ha, bunu değiştireceksiniz o zaman 71’inci maddeyi değiştirirsiniz, dersiniz ki: “Meclis Başkanının takdirindedir; bakar, inceler, uygun gördüğünü yayınlar, uygun görmediğini yayınlamaz.” Ama böyle bir keyfiliğe hukukta yer yoktur. Kuralı koyacaksınız, koyduğunuz kurala da kendiniz uyacaksınız. Mesela, Millî Güvenlik Kurulu toplantıları ve tutanakları gizlidir. Bir sayın cumhurbaşkanı veya sayın başbakan “Biz halktan neyi gizliyoruz ki? Ne konuştuysak, ne karar verdisek bunun bilinmesi lazım. Ben bunların yayınlanmasını istiyorum.” diyemez. Neden diyemez? Çünkü, bu, kanundan doğan bir gizlilik, buna uymak mecburiyetindedir. Bir cumhuriyet savcısı yapmakta olduğu soruşturma ile ilgili olarak “Efendim, bu devirde artık gizlilik mi olur? Sosyal medya çıktı, İnternet çıktı, bilgiye erişim kanalları çoğaldı. Bu gizliliğin bir anlamı yok. Ben bundan sonra soruşturmayı herkesin gözü önünde yapacağım.” diyemez. 157’nci madde buna manidir. Eğer bunu istiyorsak 157’nci maddeyi değiştirmemiz gerekir. Bugün karşılaştığımız en temel sıkıntıların başında bu 157’nci madde geliyor bu dosyalar bakımından.

Şimdi, hazırlık soruşturması devam ederken İstanbul’da bu soruşturma gizli, Ankara’da aleni hâle gelecek. Peki, gizlilikten murat ne? Gizliliğinin iki tane sebebi var: Bunlardan bir tanesi, delillerin karartılmasını, ortadan kaldırılmasını önlemek. İkincisi de insanların yerli yersiz suçlanmasını, lekelenmesini önlemektir. Bu, İnsan Hakları Sözleşmesi’nden, AİHM kararlarından ve evrensel hukuktan doğan bir durumdur. Şimdi, bir hazırlık soruşturması bazen oluyor ki iki sene, üç sene sürüyor, şu meşhur davalarda gördük. Ee, üç sene süren bir hazırlık soruşturması daha başlangıçta aleni hâle geliyor ve bu insanların itibarı, mesleki kazanımları, aile efradı ve çevresinin

çektığı ızdırapları bir hesaba kattığınızda... Soruşturmaya daha başlangıçtan aleni hâle getireceksiniz, lekeleyeceksiniz ama iki sene sonra, altı ay sonra, bir sene sonra “Kusura bakma, yeterli delil yok, takipsizlik kararı verdik.” diyeceksiniz. Hukuk o zaman cinayete dönüşür, hukuk işkenceye dönüşür. Onun içindir ki gizlilik esastır.

Şimdi, bu dosyalarda -2 dosya olarak geldi, birisi bir eski bakanla ilgili, 3’ü de bir arada, 2 dosya 2 talep var- İstanbul’da soruşturmanın gizliliği devam ediyor, Ankara’da ise herkes okuyacaksa o zaman bu aleniyet kesbedecek demektir. O zaman, bunu bununla nasıl telif edeceğiz? Onun içindir ki bu konuyu usul hukuku hocalarına ve anayasa hukuku hocalarına sordum ben, tereddüt ettiğim noktada bir şey olur mu. Bakınız, şimdi size gelen görüşlerden... Bir kısmını telefonla aldık çünkü telefonun resmî kaydı olmayacağı için yani öyle mi dedi, böyle mi dedi ama o görüşlere ilaveten de hiç olmazsa bazılarının yazılı görüş olmasını istedik. Diyor ki: “Anayasa’nın 100 ve İç Tüzük’ün ayrık hükümleri dışında soruşturmaya ilişkin genel kural ve ilkeler Meclis soruşturması bakımından da geçerlidir. Bilindiği üzere, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 157’nci maddesi gereği soruşturma aşamasının gizli olduğu, gizliliğin amacının soruşturmanın amaca uygun bir biçimde sonuçlandırılması ve kişilerin lekelenmeme hakkının teminine yöneliktir. Bu kapsamda, lekelenmeme hakkı AİHM içtihatları ile adil yargılama hakkının bir unsuru olarak kabul edilmekte ve Anayasa’nın 38’inci maddesinde yer verilen suçsuz sayma hakkının bir yansımasıdır. Soruşturmanın gizliliğinin ihlali şeklindeki davranışlar Ceza Kanunu’nun 285’inci maddesine göre suç olarak düzenlenmiş olur. Bu husus bir iş ve işlemlerle ilgili olan tüm kişi ve kurumlar bakımından geçerlidir.” Ceza muhakemesi hukuku 2 profesörünün görüşü.

Bir başka ceza muhakemesi hukuku profesörünün görüşü... Soru: Şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan fezlekeler ve ekleri hukuken nasıl nitelenebilir? Bu nitelemenin sonuçları nelerdir? Söz konusu fezlekeler ve ekleri, henüz kamu davası açılmış olmadığı için soruşturma evrakı niteliğindedir. O hâlde, burada Ceza Muhakemesi Kanunu’nun soruşturma evresine ilişkin 157’nci maddesi ve devamında yer alan kurallar uygulanacaktır. Başka bir ifadeyle, bu düzenlemelere göre soruşturma evresi, savunmayı kısmamak şartıyla -sanık ve müdafiyi kastediyor- gizli olduğundan, evrak gizlilik ortadan kalkıncaya kadar sadece müdafî veya vekil tarafından görülebilecektir. Soruşturmanın gizliliğinin ne zaman ortadan kalkacağı ise Ceza Muhakemesi Kanunu 153’e 4’te gösterilmiştir; o da iddianamenin mahkemece kabul edilmesidir. Bu, bir başka hukuk profesörünün bu noktadaki görüşü.

Ayrıca bu konuda basın aracılığıyla da yapılmış açıklamalar var. Hukuk fakültesindeki bir başka öğretim üyesi de aynı mahiyette “Soruşturma gizlidir, milletvekillerinin okuma imkânı yoktur gizlilik kalkıncaya kadar.” diyor. Bu, benim kendi keyfî düşüncem değil, kendime ait bir düşünce değil, tereddüt hasıl olduğunda başvurduğumuz usul hukuku hocalarının görüşüdür.

Yeri gelmişken burada şunu ifade edeyim: Ben Meclis Başkanı olarak burada hukuka uymak mecburiyetindeyim, hukuku uygulamak mecburiyetindeyim. Kimsenin hukuksuzluğunu, kimsenin haksızlığını, kimsenin iddia edilen bir suçu varsa bunu örtbas etmek gibi bir görevim yok. Hayatım boyunca bunu yapmamaya gayret ettim. Yaptığımız işin sonuna gelmişiz, kimsenin hukuksuzluğunu örtbas etmek için hukuku kullanmak gibi ne bir niyetim olur ne çabam olur ne gayretim olur. Bunun kamuoyu tarafından bilinmesi lazım. Ama hukuku el birliğiyle ortaya koyup sonra kuralı koyanlar uymazsa, kuralı uygulayanlar uymazsa o zaman başımız derde girdiğinde “Hukuk nerede, hâkim nerede, yargı nerede, hukukun üstünlüğü nerede?” gibi sızlanmaları da şu günlerde sıkça yaşıyoruz. O nedenle diyoruz ki: Biz burada soruşturmanın gizliliğini dikkate alarak böyle bir yola başvurmak durumunda kaldık.

Ayrıca bir kurumsal görüş de istedik bu konuda, o da şudur, diyor ki: “Bakanlar Kurulu üyesi 4 bakan hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gönderilen bilgi ve belgelerin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yürütülen suç soruşturmalarının gizli olması ve diğer şüpheliler hakkında soruşturmanın da devam etmesi ve bu deliller arasında diğer şüphelilerle ilgili delillerin olması, Meclis soruşturma komisyonunun da yapacağı çalışmaların gizli yürütülmesi, masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı gözetilerek Yüce Divana sevk kararı alıncaya kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi milletvekillerinin bilgisine sunulmasını mevzuata uygun olmayacaktır.” Şimdi, bu kadar görüş almışız, bir kurumsal görüş aldık.

Dolayısıyla, bütün bunlardan sonra geçmiş uygulamalara baktık. Geçmiş uygulamalarda konu nasıl Meclis Başkanlığına sunulmuş, gelen bir yazı? Şimdi, bizim dün sunduğumuz yazı bugüne kadarki uygulamalara da uygunluk arz ediyor, bir tek “tetkik” kelimesi hariç. Neden tetkik? Çünkü gizli. Diğerlerinin hepsi bugüne kadar, işte, 105 önerenin 97’si gelmiş. “Yani Ankara’nın su ihtiyacınızı karşılayamadınız, görevinizde ihmal var.” Bu zaten açık, aleni verilen bir şey. Kim istiyorsa inceliyor, zaten size bir basın toplantısıyla bunlar açıklanıyor, diğer söylediğim başkaca önergeler de. İstiyorsanız onların listesini de veririz.

Şimdi, size bir yazı, bakınız, 2001’de, diyor ki: “Devlet eski bakanları –isim vermeyelim isterseniz- falanca, falanca bakanlar hakkında Başbakanlık Teftiş

Kurulu Başkanlığınca hazırlanan inceleme raporu Başkanlığın 29/1/2001 tarihli falanca sayılı yazısına ekli olarak Anayasa'nın 100'üncü maddesine göre gereği yapılmak üzere Başkanlığımıza intikal ettirilmiştir. Bilindiği gibi, Anayasa'nın 100'üncü maddesi gereği olarak Meclis soruşturması önermeleri sadece milletvekilleri tarafından en az 55 imzalı olarak verilmektedir. Böyle bir önerge olmadan Meclis Başkanlığının söz konusu dosyayla ilgili olarak Meclis soruşturmasına ilişkin bir işlemi resen yürütmesi mümkün bulunmadığından daha önceki uygulamalar da dikkate alınarak dosyanın sayın milletvekillerinin takdirine açılması Başkanlığımızca uygun görülmüştür."

Peki, bizim dün yazdığımız yazının bundan ne farkı var? Bir, yukarıda sadece "Bu Başbakanlık Teftiş Kurulundan geldi yazı." demiş, onu ilgi yapmış. Biz de savcılıktan gelen yazıyı ilgi yaptık ve ilgili bakanların hangi suçlarla ilgili olduğunu da oraya yazdık. Görevi kötüye kullanma, nüfuz ticareti, kaçakçılık veya buna benzer ne varsa bunları yazdık. Burada da aynen bunu yazıyor, diyor ki: "Meclis Başkanlığı olarak 55 milletvekili Meclis soruşturmasını başlatabilir." Yani fezlekelerin, resmî yazıların bilgiye sunulup sunulmaması Meclis soruşturmasının şartı değildir, buna gerek yoktur. Bu benim fikrim değil, aynı zamanda Parlamento hukukunu bilen pek çok kişinin verdiği beyanatlarda da bu vardır. Nitekim, bakınız, dün 5 tane soruşturma önergesi verildi. "Peki, dosyaları da okumadınız, neye göre verdiniz o zaman bu önergeyi?" diye sormak lazım.

Bir başka husus, mademki önerge vermek için dosyaların içeriğinin bilinmesi gerekiyordu, elbette bilinecek, bu gizlilik geçici bir gizliliktir ya İstanbul Başsavcılığı davayı açacak, üçüncü şahıslar bakımından zaten aleni hâle gelecek... E, şimdi, 5 tane soruşturma önergesi verildiğine göre, ümit ederiz, İç Tüzük'e uygun olarak bu komisyon kurulur. Komisyon üyeleri de bunları zaten inceleyecek, gizlilik onlar bakımından kalkacak. Şimdi 5 tane soruşturma önergesi var. E, dosyayı bilmiyorduk nasıl yazdık, bir?

İki, bir de bu süreçte yaşadığımız bir başka husus var. Meclis tutanaklarında var, dün akşam bazı televizyon kanallarındaki tartışmalar da var. Diyor ki: "Bu dosyanın içeriğinde şu var." E, hani gizliydi? Madem biliyorsunuz o zaman, "Her şeyi biliyoruz." diyoruz, "Her şey elimizde." diyoruz, sizler bana soru sorarken bazı arkadaşlarınız "Bu dosyada var." diyor, "Filanca şöyle şöyle dedi." diyor. Demek ki herkesin elinde dolaşıyor. Önerge verilebilmesi bakımından yeteri kadar bilginin bu süreçte var olduğu kabul ediliyor. Onun için denildi ki, bu hukuku iyi bilen, belki siyasi görüş olarak benden çok farklı olan arkadaşlarımız, hukukçular dedi ki: "Meclis soruşturma önergesinin verilmesine bir engel yok." Belki bu tartışmayı böyle yapmak yerine bu önergeler çok önceden verilseydi de bu alanda bir mesafe katetseydik. Bunlar yapılmadı.

Mesela başka bir yazı okuyayım size, o da başka bir Meclis Başkanının. Bunların hepsi 2002'den evvelki Meclis Başkanlarının yazısı, diyor ki: "Sağlık eski Bakanı ve Devlet eski Bakanı filanın bakanlıkları sırasında bakanlıkların görevleriyle ilgili işlerden dolayı cezai sorumluluğu gerektirdiği iddia edilen bazı fiiller hakkında Başbakanlık Teftiş Kurulundan hazırlanan iki ayrı Başbakanlığın filanca tarih, filanca sayılı yazısı Başkanlığımıza intikal etmiştir." Bilindiği gibi, aynen bakın ötekinde de artık bunlar klişeleşmiş uygulama hâline geldiği için cümleler aynı, paragraflar aynı, paragraf sayısı aynı, sadece ilgi tutulan evrak farklı. Birinde Başbakanlık Teftiş Kuruludur, birinde belki Sayıştayın yazısıdır, birinde Danıştayın yazısıdır. Orada da aynen diyor ki: "Anayasa'nın 100'üncü maddesi gereği Meclis soruşturma önergeleri sadece milletvekilleri tarafından en az 45 imzalı olarak verilir." O zaman milletvekili sayısı 450 olduğu için, şimdi 550, onda 1. Böyle bir önerge olmadan Meclis Başkanlığının söz konusu dosyalarla ilgili olarak Meclis soruşturmasını resen yürütmesi mümkün değil. Gereğini..." diyor, geri kalan kısımların hepsi aynı. Ben size bu manada çok sayıda evrak da gösterebilirim.

Demek ki bizim yaptığımız iş ve işlemler, bugüne kadarki uygulamalar, Meclis İçüzüğü, Meclisimizin kendi arşivindeki bu türlü çalışmalarda nelere dikkat edilmesiyle ilgili yazılar ve ayrıca demin okumaya çalıştığım ceza muhakemesi hukuku alanında bilgi sahibi, görüş sahibi akademisyenlerden aldığımız bilgilerin sonucunda dedik ki: "Biz, bilgiye sunuyoruz bunu." Ha, bundan sonrası Meclis soruşturması verilip verilmemesi. Çok şükür, onlar da dün verildiğine göre zaten işin bu kısmı bitti, kendi mecrasında bunlar sürdürülecek. Kaldı ki zaten bu işin bu mecrada sürdürülecek olması siyasi tartışmalara engel değil. Bütün bu açıklamalara rağmen yine de bu tartışmalar bir şekilde sürecektir. Ben sadece kamuoyunun ve sizlerin bu işlemi yaparken hukuk ne diyor, ceza muhakemesi hukuku ne diyor, hukuk doktrini ne diyor, parlamento hukukunun geçmişteki uygulamaları nelerdir; bunları burada açık olarak ifade etmeye çalıştım. Bundan sonra kim, nasıl değerlendirecekse değerlendirsün ama hiç olmazsa işin bu kısmı da bilinmiş olsun.

Kesinlikle ifade ediyorum ki bu gizlilik, Meclis Başkanının tasarrufuyla ortadan kaldırılacak bir gizlilik değildir, kanundan doğan bir gizliliiktir. Gelin o zaman burada bir çağrı yapalım. Bu ve benzeri sıkıntıların bundan sonra da yaşanacağı öngörüsü olanlar varsa o zaman 157'nci maddeye şöyle bir hüküm koyalım: "Soruşturma gizlidir ancak Yüce Divanlık konular ya da Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen yazılarla ilgili gizlilik söz konusu değildir." dersiniz, o zaman bunların hepsini rahatlıkla siz de incellersiniz, başkaları da inceler ya da size bilgi verilir, siz de istediğiniz gibi yazarsınız. Kuralı burada koy... Ama onun dışında Türkiye'de moda hâline geldi uzun zamandan beri, çok açık hukuk kuralları burada dururken demeçlerle sorun çözmeye çalıştık hukuku göz ardı ederek, birçok sorunu da çözemedik. Mesela

-işî çok fazla uzatmak niyetinde değilim sizlerin soruları da olabilir- misal olarak söyleyeyim: Bakınız, ben Meclis Başkanı olduğumdan beri üç senedir tutuklu milletvekilleriyle ilgili verilmedik demeç kalmadı “Efendim millî irade tutsaktır, millî irade tutukludur.” şudur budur. Eyvallah, bunlara hiç kimsenin itirazı yok. Bunu sade vatandaş söyleyebilir, siz de yazabilirsiniz ama bunu konuşanlar siyaset yapıyorsa, Mecliste görev yapıyorsa buna neden olan hukuk kurallarını niye değiştiremedik? Bakınız, bir anayasa yapım süreci başladı, altmış maddede anlaştık, anlaştığımız maddeler içerisinde üç seneden beri Türkiye’nin gündeminde olan ve şimdi de daha karmaşık hâle gelen konuyla ilgili bir anlaşmaya varamadık. Orada anlaşmaya varamadık, 83’üncü madde Anayasa’nın orada duruyor, 84’üncü madde orada duruyor, 76’ncı madde orada duruyor, Anayasa 14’üncü madde orada duruyor, biz sizlere demeç vererek sorunu çözdüğümüzü zannediyoruz, vicdanen rahatsızlığımızı güya ortadan kaldırıyoruz. Şimdi daha rahatsız edici bir durum var. Çok açık ve net olarak söylüyorum: Bu kadar, dışarıda beyanat verebiliriz, açıklama yapabiliriz ama bir tane de müspet iş yapaım. Şimdi, tutuklu milletvekili kalmadı ama bir milletvekili arkadaşımız hükmü kesinleştiği için içeride ama aynı durumda olan bir başka milletvekili dışarıda, onunda hükmü kesinleşti; birisi içeride birisi dışarıda, bunu hukuken nereye koyacağız? Bu çarpıklığı nasıl izah edeceğiz? Gelin, şunu beyanat vermek yerine, bir maddelik düzenlemeyle ortadan kaldıralım. Oturuldu, 3 parti bir araya geldi, size beyanat verildi, anlaşıldı edildi diye. Var mı Allah’ınızı severseniz, bir anlaşma var mı, varsa niye bize gelmedi? Hani ne teklif olarak geldi, ne tasarı olarak geldi. Sayın Alan içeriden feryat ediyor, haklı, bir çarpıklık ve bir hukuki ayıptır. Aynı konumda olan birisi dışarıda, birisi içeride. Yapılması gereken içeridekinin de dışarı çıkarılmasıdır; onu da net söyleyeyim. Eşitliği sağlamak için ötekinin içeri girmesi olarak söylemiyorum ama bu çarpıklığı gidermek yasama organının görevidir. Şimdi, bu kuralları değiştirmiyoruz -aynen buradaki gizlilik meselesinde olduğu gibi- sonra siyaseten filancıyı gizliyor, filancanın okunması yasaklanıyor, bilmem dosyalara kilit vuruldu filan.

Ben hiçbir şeye kilit vurmak niyetinde değilim. Her şeyin açığa çıkmasından yanayım ama her şey açığa çıkarken hukuku çiğneyerek, hukuku dışlayarak değil -bunun bedelini çok ağır ödedik bunca yaşadıklarımızdan sonra- hukukun içinde kalarak gelin bu işleri çözelim. İsteniyorsa bu işler açık hâle gelsin. İki türlü açık hâle gelecek kanunu değiştirmedığınız sürece, 157’nci maddeyi. Eğer 157’nci maddeyi ihlal ederseniz Ceza Kanunu 285... “Efendim biz milletvekiliz bizim dokunulmazlığımız var.” Ee, dokunulmazlık da bu kadar keyfî değildir. Kendi koyduğumuz kural, istisnasını koyalım o zaman. Diyelim ki, Meclis soruşturmaları aleni yapılır. Herkes bilsin görev verdiği adamların ne yaptığını deriz, kaldırırız ya da hassaten rica ediyorum, İstanbul Başsavcılığı soruşturmaları bir an evvel tamamlasın, ilgili mahkemeye versin, hiç olmazsa o kısmı açık hâle gelsin. Çünkü buraya gelen dosyalarla irtibatlı

olacağı kesindir çünkü neticede ben dosyaların içeriğini bilemem çünkü birlikte işlendiği iddia edilen suçlarda elbette bir irtibat vardır ve bu muhtemeldir. Onun için o oradan açıklanabilir. İkincisi de, burada Meclis soruşturması bir an evvel kurulur, gereği yapılır. Ondan sonra da bu tartışmalar biter. Değilse bu tartışmaları bundan sonra da yapmaya devam ederiz.

Evet, benim izahatım bu.

Sorunuz varsa...

Evet, İbrahim Bey...

BASIN MENSUBU — Şimdi şöyle bir şey var: Savcıdan, bir savcıdan soruşturma dosyasını saklayabilir misiniz? Saklayamazsınız. Bir savcıdan soruşturma dosyasını saklayamazsınız. Şimdi, bu olayda...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Saklanır. Nasıl saklanır?

BASIN MENSUBU — Ama soruşturmayı yürüten savcıdan bahsediyoruz.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bir dakika.

Soruşturmayı yürüten savcıdan saklanmaz, başka savcıdan saklanır.

BASIN MENSUBU — Soruşturmayı yürüten savcıdan...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Diyelim ki İstanbul'dan bahsediyoruz orada 300 savcı varsa, soruşturmayı 2 savcı yürütüyorsa, 2'si için açıktır geri kalanı için yaparım.

BASIN MENSUBU — Soruşturmayı yürüten savcıdan dosyayı saklayamazsınız. Şimdi, bu olayda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı "Ben bu bakanlarla ilgili soruşturmayı yürütemiyorum." kararını verdi ve Meclis de diyor ki: "Siz, Meclis yetkilileri soruşturmayı yürütmelidir." Yani bu durumda Meclise savcılık görevi veriliyor burada ve şimdi savcılar burada, yani siz milletvekilleri, soruşturma dosyasını inceleyemiyor. Bu, bir garabet değil mi efendim?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır.

BASIN MENSUBU — Çünkü okudunuz ki herkes inceleyemez. Milletvekilleri herkes midir efendim burada?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, şöyle: Bu benim fikrim değil. Bugüne kadarki uygulama böyle, kitaplarda böyle. Siz yine siyaseten soruyorsunuz. Ben deminden beri hukuk anlatıyorum, hukuk diyorum. Bu kuralı yanlış buluyor olabilirsiniz, "herkes incelesin" dersiniz. Diyor ki: "Meclis soruşturması sadece soruşturma komisyonu tarafından yürütülür, onun dışındaki milletvekillerine gizlidir. Dün misal de verildi. Bakınız buraya binden fazla fezleke geldi dokunulmazlıklarla ilgili. Şimdi, oradaki

dokunulmazlık dosyasını herhangi bir milletvekili gidip inceleyebilir mi? E, diyeceksiniz ki efendim yarın dokunulmazlığın kaldırılmasıyla ilgili oy kullanacak, niye inceleyemiyor? E, uygulama böyle, bugüne kadarki tatbikat böyle. Ben bunu anlatmaya çalışıyorum. Bu kuralları mantık olarak doğru bulmuyor olabilirsiniz, yanlış buluyor olabilirsiniz. Ama bu kurallar devam ettiği sürece hem buna uyarsınız hem de değiştirilmesi için gayret sarf edersiniz. Ben konuyu hukuk zemininde size anlatmaya çalışıyorum, siz yine siyaseten soru soruyorsunuz.

BASIN MENSUBU — Efendim, geçen haftaki açıklamalarınıza dayanarak soruyorum: Şimdi, bu 4 eski bakanla ilgili fezleke dosyaları soruşturma komisyonu kurulana kadar Mecliste mi kalacak, savcılığa iade mi edeceksiniz? Çünkü öyle bir çalışmanız olduğunu söylemiştiniz.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır, yok, ben böyle bir şey söylemedim.

BASIN MENSUBU — Tartışıyoruz...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bakın, şimdi, onu da cümlemi aynen... Bu türlü konuların hassas olduğunu ifade ederek dedim ki: “Ceza muhakemesi hukuku çerçevesinde ben işlem yapacağım, çünkü bu bir adli faaliyet, ceza muhakemesi hukuku neyi gerektiriyorsa onu yapacağım.” Bu dosyalar burada duruyor, iade etmek gibi bir düşüncemiz şu safhada yok, çünkü bir işlem yapılmıyor. Dosyaların burada bulunması İstanbul’daki soruşturmanın sürdürülmesine de engel teşkil etmiyor, orası üçüncü şahıslarla ilgili. Şimdi, esas itibarıyla -hukukçuların neredeyse çok önemli bir kısmının, geri kalanlarını bilemiyorum, konuşmak lazım- bu dosyaların bize bu safhada gönderilmesi değil, iddianame tanzim edilip ilgili mahkemece üçüncü kişilerle ilgili dava kabul edildikten sonra bu kısımların bize gönderilmesi gerekiyordu, sıkıntı biraz buradan kaynaklanıyor. Kaç kişiye -50 kişi, 30 kişi, 40 kişi- iddianame tanzim edilecek, ilgili mahkeme Ceza Muhakemesi Kanunu 174’e göre kabul edecek, kabul ettiği andan itibaren üçüncü şahıslar “Bunlarla ilgili kısım benim yetkimde değil, bunu siz Meclis olarak soruşturun.” diyecek. Zaten işin o safhasında bu soruların hiçbirinin anlamı kalmıyor, çünkü dosya aleni hâle geliyor. Bu da yeni bir uygulama Türkiye’de.

BASIN MENSUBU — Gizlilik anladığımız kadarıyla bakanlarla ilgili değil de üçüncü şahıslarla ilgili devam eden soruşturmadan kaynaklanıyor.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Dosyayla ilgili, dosyayla ilgili, dosya...

BASIN MENSUBU — Şimdi, şöyle bir şey var: Bu üçüncü şahısların olup olmadığını, bu gelen dosyalarda üçüncü şahısların olup olmadığını anlayabilmek için dosyalara bakılmış olması gerekiyor. Bu görüşü aldığınız...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Biz bakamayız, biz sadece işlem yapmak bakımından bakarız.

BASIN MENSUBU — İşte bu görüşü aldığınız kişilerin de bunu görmüş olması gerekiyor değil mi efendim?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yok, hayır. Biz usulü soruyoruz sadece, dosyayı göndermiyoruz, buna hakkımız yok. “Böyle bir problem var, problemi söylüyoruz. Bu konudaki görüşünüz nedir?” diyoruz. Onlar da çok net, açık “İddianame tanzim edilip mahkeme şey yapınca kadar, 157 ve ilgili Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 154’üncü maddesine göre dava kabul edilinceye kadar soruşturma kişiler için de kurumlar için de gizlidir.” diyor. Biz kurula soruyoruz, yoksa olayı sormuyoruz.

BASIN MENSUBU — Yani gelen dosyalar içerisinde üçüncü şahısların olduğu bilgisini nasıl elde edebildiniz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Üçüncü şahıslarla ilgili olduğu zaten belli. Bir sürü insan gözaltına alındı, vesaire, filanın oğlu, filanın kızı ve şu an elinizde de dolaşıyor zaten, biz işin o kısmına girmiyoruz. Biz sadece şekil olarak bir işlem yapabilmek bakımından... İçeriğini biz bilmeyiz, bizi ilgilendirmiyor o kısım

BASIN MENSUBU — Hukukçu kurmaylarınıza incelettiniz mi, onlar fezlekenin içeriğine bakabildiler mi, yoksa sadece biraz usulen mi?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır.

Mesela, şimdi bize gelen dosyada “10 klasör” diyor. 10 mudur, 9 mudur, 8 midir? Vaktiyle iddialar başladı ya, bunların içeriği değiştirilecek, dosyalar kaybolacak, kaybolmayacak filan. “10 dosya” der 9 çıkar, ee sonra? “Efendim, Mecliste kayboldu.” olur. Biz 10 mudur 9 mudur ona bakarız ama içeriği bizi ilgilendirmez.

BASIN MENSUBU — Efendim, dün Genel Kurulda size yönelik getirilen eleştirilerin en temeli de –siz demin de söylediniz, incelettiniz, yeni bir süreç olduğunu ifade ettiniz, görüşler aldığını söylediniz- bürokratların gördüğü dosyalar nasıl oluyor da milletvekilinden gizleniyor diye size yönelik...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — İşte ben de onu söylüyorum. Bürokratlar bu dosyaya... 10 klasör, 11 klasörü okuyor değil ki. Söyledim, bir dosya geliyor, bir evrak geliyor. Bir mektup gelmiş size, kimden geldiğine bakarsınız, muhatabı siz misiniz ona bakarsınız, muhatabı sizseniz ondan sonraki usul neyse ona göre yapılacak. Yoksa biz hâkim, savcı değiliz, biz sadece... Bunu herkes biliyor ki “Sayın milletvekilleri, bize İstanbul

Başsavcılığından filanca şahıslarla ilgili şu iddiayı içeren bir dosya gelmiştir, bilginiz olsun...” Bunu herkes biliyor, yazılan yazılarda da var, bir kısmınızın gazetelerinde çıktı, o yazılara bir bakarsanız, bunlar bu konuyla ilgili açıklamalar da yaptılar. Nedense o açıklamalar bazılarımızın politik tutumuna uygun düşmüyor diye onları göz ardı ediyoruz.

Demin de söyledim, bu görüşü serdedenler benimle siyasi görüş itibarıyla çok farklı noktalar ama hukuk adamlarıdır, bu konuya kafa yormuş olan insanlardır, hukukun da size göresi, bana göresi çok fazla olmaması gerekir.

BASIN MENSUBU — Efendim, siz dediniz ki: “Aslında olması gereken, savcılık bu iddianameyi verecekti, ondan sonra göndersek bu tartışma olmazdı.”

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hocalar öyle diyor.

BASIN MENSUBU — Yani sizin de öyle bir beklenti...

Şimdi, burada, savcılık bu yazıyı göndererek siyasi bir tartışma hâline mi getirmiştir yoksa bir tecrübesizlik...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ben niyet okuyamam.

Bakınız, zaten Türkiye’nin en temel problemi, şu niyetle mi gönderdi, bu niyetle mi gönderdi, ben işin o kısmına girmem, o çok doğru da olmaz. Yani hukuk niyete göre işlem yapmaz. Bu kadar hukuktan laf ettikten sonra bu yazıyı gönderen savcıların niyeti şuydu tarzındaki bir tartışmayı ben şahsen doğru bulmam. İster hukuku böyle yorumladılar ister ilk defa başlarına geliyor olabilir, onlar bu yolu tercih etmiş olabilirler ama bir de şu var bakınız şu var suçlamalarda: Şimdi, deniliyor ki, dosya evvela Adalet Bakanlığına geldi, işte, orada bekledi, sonra geldi, geri iade edildi vesaire. Belli ki bu da bir tartışma konusu oluyor Türkiye’de. 2011’e kadar bu dosyalar bakanlıklar üzerinden geliyordu, devletin Meclisle ilgili tüm yazışmaları Başbakanlık üzerinden geliyordu bize. 2011 genelgesiyle denilmiş ki, bundan sonraki bütün bu şeyler doğrudan Meclis Başkanlığına gönderilsin. Bunun bu taraftan bakarsanız doğru yanı var, öbür taraftan bakarsanız eksik ve yanlış yanı var.

Doğru yanı var, şudur: Bu işler sürüncemede kalmasın, bir an evvel gideceği yere gitsin, yetkili makam ne işlem yapacaksa yapsın ama öbür taraftan da bakarsanız, devletin üç erki var, her önüne gelen buraya değil, bunu bir devlet usulü ve geleneği içerisinde götürmesi lazım.

Yani daha evvelden bu işler, bütün yazışmalar Başbakanlık üzerinden Meclise gelsin tarzındaki bir devlet geleneği var. O gelenekten de bir sapma durumu söz konusu, bu da bu döneme denk gelmiş oldu. Nitekim başka dosyalarda da bu oldu biz gönderdik, gelirse gereğini yapacağız.

BASIN MENSUBU — Efendim, 5 tane soruşturma önergesinin geldiğini söylediniz. Bundan sonraki süreç nasıl işleyecek? Seçim sonrasına mı kalacak...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — İç Tüzük'te var, İç Tüzük hükümlerine göre. Bundan sonraki süreçte anlaşılmayan çok fazla bir yer yok.

BASIN MENSUBU — Hem iktidardan hem muhalefetten de geldi, birleştirme durumu söz konusu olur mu, 4'ü için aynı mı kurulmalı?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, bakınız, bu konu vakit almasın. İç Tüzük'ümüzün 107 ve takip eden maddelerinde en ayrıntılı şekilde düzenlenen konu bu konudur. Dolayısıyla, sorduğunuz her sorunun cevabı 107 ve takip eden maddelerde çok açık olarak var, ona göre işlem yapılacak.

BASIN MENSUBU — Efendim, 105 bugüne kadar...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bu son 5 hariç.

BASIN MENSUBU — 105 soruşturma komisyonu talebinden 97'sini milletvekilleri...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın milletvekilleri verdi.

BASIN MENSUBU — Kendileri verdiler. Dün akşam Sayın Bozdağ da Genel Kurulda söylemişti. Yani bizim böyle mi anlamamız gerekiyor: CHP ya da MHP ya da işte 55 milletvekili isteseydi 17 Aralıktan hemen sonrasında bir soruşturma komisyonu talebinde bulunabilirdi yani hiç bugünler beklenmezdi; böyle mi anlamamız gerekiyor?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Tabii. Bu benim görüşüm değil. Bakın, gazetelerde filan da çıktı. Ne olur, yani bu soruları sadece bulduğunuz kişiye sorarak değil, madem bu konumuzla ilgili... Bir kısmınızın gazetelerinde yazılar çıktı. Meclis soruşturmasını başlatan işlem 55 milletvekilinin talebidir. Fezlekelerin gelip gelmemesinin, herhangi bir teftiş kurulundan raporun gelip gelmemesinin önemi yok. Meclis soruşturması, Anayasa'ya göre, İç Tüzük'e göre ve bugüne kadarki uygulamalara göre -ki burada hiç tereddüt yok- 55 milletvekilinin talebiyle başlar. Böyle bir talep söz konusu olmadığında herhangi bir işlem de yapılamaz. Onun için, o zaman da verilebilirdi, başka zaman da. Niye vermediler, neden vermediler; ben bunun münakaşasına girmem, o herkesin kendi takdiridir. Ama, dün gece 5 tane önerge verilmiş oldu. Demek ki dün verilebildiği gibi bir ay evvel de verilebilirdi, yirmi gün sonra da verilebilir. Belki bu tartışmaları... Önergeler önce verilmiş olsaydı belli bir mesafe almış olabilirdik diye düşünüyorum, bu tartışmaların bir kısmını yapmazdık.

BASIN MENSUBU — Efendim, şimdi soruşturma komisyonu kurulacak ama bir tarafta da soruşturmanın gizliliği var yani savcılıkta yürüten bir soruşturma var. Ee, komisyon kuruldu, çalışmaya başladı...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ee, buradaki de gizli İç Tüzük'e göre.

BASIN MENSUBU — Ama belli bir süreden sonra tamamlanacak komisyon, eğer, hani Genel Kurulda...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Buradaki de gizli.

BASIN MENSUBU — Gizli ama sonuçta bir rapor hazırlanıp Genel Kurulda oylanacak.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Oylanacak, evet.

BASIN MENSUBU — Daha sonra, eğer gerekirse Yüce Divan yolu açılacak ve o taraftaki soruşturma henüz tamamlanmamış olacak...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bunu zaten... Şimdi, şeyde deniliyor ki bakınız, bu Meclis soruşturması hukukunda: “Üçüncü kişilerle beraber bir suç işlendiği iddiası varsa komisyon o kişileri de dinleyebilir.” Ama, sanık olarak değil, sadece tanık olarak dinler. Rapor hazırlanır, soruşturma açılır, “Savcılıklarda yürütülen dosyayla ilgili irtibatı varsa bu dosyalar birleştirilir.” deniyor. Buralarda bir tereddüt yok, buralar çok açık ve net. Ama bizim uymadığımız başka bir şey var. Şimdi laf lafı açıyor, söyleyeyim. Deniliyor ki bu soruşturma hukukuyla ilgili kitaplarda: “Önerge verilir, soruşturma açılması yönünde karar verilmeye kadar bu kişiye şüpheli bile diyemezsiniz.” Hukuk bu kadar ince. Bu lazıme kim ne kadar riayet ediyor, bilemiyorum. Herkes zaten... Yalnız bu dosyalarda değil, Türkiye'nin belli bir süreden beri hastalığı, konu gündeme geldiğinde, sizler tarafından kamuoyuna da duyurulduğunda ilk üç dört gün içerisinde ya insanları mahkûm ediyoruz ya da beraat ettiriyoruz. O zaman bu yargısal işlemlerin ne anlamı kalıyor ki! Onun için, bakınız, diyor ki konu hassas: “Şüpheli bile diyemezsiniz.” Şimdi geldiğimiz nokta öyle mi, nitelemeler öyle mi? Değil. Demek ki hukuken konuyu değerlendirmedim. Ben de baştan beri hukuk çerçevesinde bu işi değerlendirmeye çalışıyorum. Eksik bulan olabilir, yanlış bulan olabilir ama onlar da hukuk yönünden bunu ortaya koysunlar. İnşallah bir daha ihtiyaç olmaz ama uygulamalarda bunları biraz daha doğru bir zeminde tartışalım.

BASIN MENSUBU — Efendim, 157'nin değiştirilmesi için bir girişimde bulunacak mısınız? Bir. İkincisi de: Kimlerden görüş aldınız efendim, bir örnek verebilir misiniz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ben şimdi o arkadaşların muvafakatini almadan veremem. Bunlar ceza usul hukuku profesörüdür.

BASIN MENSUBU — Kurum olarak, bir kurumdan bahsettiniz...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Profesör, devletin kurumları. İzin almadım.

BASIN MENSUBU — Sayın Başkan, 20'den fazla soruşturma komisyonu kurulması gündeme...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bunlar komisyonun karar vereceği husus. Şimdi, zaten savcılıktan gelen iki ayrı talep var; birisi bir eski bakanla ilgili, üçü ayrı bakanla ilgili. Cumhuriyet Halk Partisi her birisi için ayrı vermiş, AK PARTİ de tek bir önerge vermiş, hepsini birleştirmiş. Bunlar bir araya gelecek usuli işlemlerdir, bunlarda bir şey olmaz, tartışılır. Mühim olan, konunun kendi mecrasında sürdürülebilmesidir.

BASIN MENSUBU — Sayın Başkanım, fezlekeler ilk 28 Şubatta Meclise geldiği zaman bir sonraki gün Meclis açıldı ve okunmamıştı. Siz, bunun neden okunmadığına yönelik eleştirileri cevaplarken de “Bu fezlekeler bakılması lazım, üçüncü şahıslar içerisinde mi, bakanların dışında kişiler gelmişler mi? Bu da yarım gün içerisinde halledilecek bir mesele değil.” şeklinde açıklama yapmıştınız.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değil. Tamam.

BASIN MENSUBU — Şimdi sadece “Bürokratlar dosya sayısına baktılar, nereden geldiğine baktılar.” dediniz, biraz...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Biz usuli işlemler açısından neler... Bakın, bunların hepsi bir araştırma konusu. Yani şu soruları bana bir ay evvel sorsaydınız bu kadar ayrıntılı cevap veremezdim, bir hazırlık yapıyoruz. Ama şuna da baktım ben: Bugüne kadar gelen bu 105 şeyle ilgili olarak -44 yazı da dâhil olmak üzere- geldiğinin ertesi günü Genel Kurula sunulan hiçbir yazı yok, en erken sunulan altı gün sonra sunulmuş. Altı gün sonra, yirmi üç gün sonra, on sekiz gün sonra, yetmiş sekiz gün sonra, yetmiş beş gün sonra, hatta Meclisin açık olduğu zaman... İstiyorsanız listesini de vereyim ben size, bakın, hiç olmazsa bir kısmının. Burada yanımda varsa size söylerim. Dolayısıyla, Meclis kendisine gelen bir işlemle ilgili ne yapacağını evvela oturup araştırarak. Hele hele ilk defa geliyorsa -hukukçuları, uzmanları, bilim adamları, geçmiş uygulamalar- bir çalışma yapacağız.

Ama göz ardı ettiğiniz bir husus var, o önemli: Şimdi, 28 Şubat -tarih de kötü bir tarih zaten- akşam gelmiş. Biz bununla ilgili işlem yapacağız. Ertesi gün, 26 Şubatta aldıkları karar gereğince cumartesi, pazar ve pazartesi günü de Meclis çalışacak. Yani 1 Mart, 2 Mart, 3 Martta çalışacak ama 1 Mart günü elden bir Danışma Kurulu önerisi yapılarak gündemdeki konuyu bitirip

-cumartesi günü- hiç ara vermeden... Ertesi gün sabah saat 06.23'e kadar hiç ara vermedi, dolayısıyla pazar günü toplanamadı, pazartesi günü... Kapanma kararı verildi. Yoksa, bugün okuttuğumuz yazıyı üç gün evvel okutmakta ne mahzur var ki? Hiç mahzur yok. Ama geçmiş uygulamalarda da altı gün ile doksan gün arasında bilgiye sunulma gibi bir süre var. Geldiğinin ertesi günü sunulan hemen hemen hiçbir şey yok. Birçok konuda da Meclis bir ön inceleme yapar. Şimdi soruşturma önergeleri geldi, bir bakılacaktır. Soruşturma önergesi formatındaki hususlar var mıdır, yok mudur, bu bakılacak. Bu, bir şeyi engellemek anlamında değil, işlemi düzgün yapmak içindir.

BASIN MENSUBU — Sayın Başkanım, şimdi hukukçular diyorlar ki efendim: “Üst yazı okunsaydı ne soruşturmanın gizliliğine engel olacaktı ne de bundan sonraki soruşturma komisyonları...”

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Üst yazı dediğiniz, okundu kardeşim, bunun dışında üst yazıda bir şey yok ki.

BASIN MENSUBU — Üst yazının farklı olduğunu iddia ediyor muhalefet partileri.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Efendim?

BASIN MENSUBU — İkisinin biraz farklı olduğunu iddia ediyorlar.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır, iddiası yok. Biz, zaten bugüne kadar... Demin, bakın, 2-3 tane yazı okudum, üst yazıda. Bir, gelen makam; iki, hangi suçlar isnat ediliyorsa o var; ondan sonra da tarihi, sayısı var. Bu konuda diye bir şey...

BASIN MENSUBU — Soruşturmaların tamamı var mıydı efendim?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Var tabii, biz yazdık. Suçlamalar, ne varsa, biz onu yazdığımız üst yazıda başlık olarak hepsini yazdık. Geçmiş uygulamalar da böyle. Onun için demin size okudum 2002'den evvel 3 tane, 4 tane; istiyorsanız, 20 tane daha okuyalım.

Sorularınızdan şey yapmak anlamında değil, yabancı misafirim var, siz de şahitsiniz. İki üç soru alalım, tamam.

BASIN MENSUBU — Size yöneltilen eleştirilerden bir tanesi de Genel Kurulu Sadık Yakut'un yönetmesiyle alakalıydı. Dün sıranın Sayın Meral Akşener'de olduğu ifade edildi ancak...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır. Normal düzende öyleydi ama olağanüstü toplantılarda -Meclis İktüzüğü'nün 14'üncü maddesi- kimi istiyorsa Meclis Başkanı onu görevlendirir, burada bir şey yok. Bir itiraz olarak oldu ama çok da ısrarlı bir şey olarak gelmedi. Meral Hanım'a aklımın köşesinden bile geçmez yani çok değerli bir Meclis Başkan Vekilidir.

BASIN MENSUBU — Siz neden değiştirme gereği hissettiniz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Olağanüstü toplantılarda Meclis Başkanı kimi istiyorsa onu yapıyor. O 26'sında görevli, onu değiştirmedik zaten.

BASIN MENSUBU — Muhalefet, efendim, bu konuda sizin Sayın Akşener'in yerine Sadık Yakut'u özellikle görevlendirdiğinizi söylüyorlar.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Tamam, öyle diyorlarsa öyle kabul etsinler.

BASIN MENSUBU — Efendim, rahatsız mısınız tarafsızlık eleştirilerinden? Yani tarafsızlığınıza yönelik çok fazla eleştiri...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Arkadaşınız sorsun, son sözü size vereyim de ondan sonra.

BASIN MENSUBU — Efendim, siz sık sık buraya gelmiyorsunuz, toplantı yapmıyorsunuz. O yüzden ben bu soruyu sormak istiyorum.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sor.

BASIN MENSUBU — 17 Aralıktan sonra Türkiye çok farklı bir siyasi atmosferin içerisine girdi. Tabii, bu atmosfer içerisinde de çok çeşitli yasal düzenlemeler yapıldı. HSYK Yasası değiştirildi, dershaneler, millî eğitimin yapısını ilgilendiren yasalar değiştirildi. Burada basın toplantısı yapan muhalefet üyeleri sık sık sizi eleştirdi. Bunun sebebi ise bu yapılan yasaların yani tamamına yakınının Anayasa'ya aykırı olduğu ifade edildi ve sizden bu konuda böyle bir demec gelmemesi yönünde eleştiriler var.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Peki, ikisini birleştireyim o zaman.

BASIN MENSUBU — Biz, tabii, sizi çok değerli bir hukukçu olarak biliyoruz. Sizin bu konuda nedir değerlendirmeniz genel olarak?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, bakınız, baştan beri söylediğim hususu tekrar ifade edeyim: Türkiye'de siyasetin çok fazla kuralı yok, herkes istediği gibi konuşur, istediği gibi değerlendirme yapar. Şimdi, Meclis Başkanı tarafsız olacak, öyle mi? E, tarafsız olacaksa toplum 2-3 taraf olmuş. Nasıl siz bu tarafsızlığı koruyacaksınız? Tarafsızlığınızı korumanın bir tek yolu var, yöntemi var, o da hukuk çerçevesinde hareket etmeniz kaydıyla, değilse deseniz ki, "Bu gelen tasarı ya da teklif Anayasa'ya aykırıdır." Öbür taraf diyecek ki: "Kardeşim sen kendi işine bak, senin görevin mi? Anayasa Mahkemesi misin?" Beri taraftan da "Yaşa, var ol. İşte Meclis Başkanı böyle olur." Veya tersini söylediniz, dediniz ki: "Bu gelen yasalarda Anayasa'ya

aykırılık yok.” “Sen Hükûmetin, partinin sözcüsü müsün?” Böyle bir ortamda hani Nasrettin Hoca’nın çok da uygun bir fıkrası var ama yeri değil, neyi yaparsanız bir taraf beğenir, diğer taraf beğenmez ama ben yaptığım işin hukuk çerçevesinde olmasına gayret ederim, bir.

İki, Anayasa’nın 6’ncı maddesini hepiniz açın bir okuyun Allah’ını severseniz ya, yani iyi kötü bu ülkenin bir anayasası var, bu kadar mevzuatı var. Kanun, nizam, hepsi bir tarafa bırakılıyor, siyaseten ne demesi lazım, ne demesi gerekir, kimin lehine, kimin aleyhine. Hiçbir organ ya da kişi kaynağını Anayasa’dan almayan bir yetki kullanamaz. Meclis Başkanının kanunların Anayasa’ya uygunluğunu, aykırılığını denetleme yetkisi var mı? Bu bir. İki, biz diyoruz ki Meclis Başkanı olarak görevlerimizi yaparken bu İç Tüzük ve mevzuat bize hangi yetkileri verdiyse ona bakarız. Hassaten rica ediyorum, şimdi, bu toplantıdan sonra Başkanın görevlerini bir okuyun, 14’üncü madde. Bu söylediğiniz soru orada var mı, yok mu? Yoksa her işe maydanoz olan bir Meclis Başkanı bu memlekette başka türlü bir problem olur. Zararı yok, hukuk içinde ben problem olayım, hukukun dışına çıkarak problem olmak istemem. Her konuya görüş serdedeceksiniz, her konuda... Ha, ülkenin birliğidir, beraberliğidir, bütünlüğüdür, genel mesaj tamam ama somut bir konuyla ilgili soruyorsanız Başkanın görevleri şunlar: Meclisi dışarıda temsil etmek. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek. Tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini denetlemek. Başkanlık Divanına Başkanlık etmek. Danışma Kuruluna Başkanlık etmek, Meclis komisyonlarını denetlemek. Bakın, bu denetleme konusunda nasıl bir kavga çıktığını hatırlayın. Birisi dedi ki: “Meclis Başkanı olarak senin yetkin sembolik kardeşim. Komisyonlar bağımsız, sen oraya karışamazsın.” Öteki de: “Niye karışırırsın?” dedi. Sonra zaman değişti, yer değiştirdiler niye karıştı, niye karışmadı diye. Yani bu tezatların hepsi bu Mecliste şu sene içerisinde yaşandı. Dolayısıyla komisyonları denetleme yetkisinin bile Meclis açısından, Meclis Başkanı açısından sembolik olduğunu, temsil görevi bulunduğunu, komisyon çalışmalarına müdahale edemeyeceğini söylediler. Nitekim bu konuyla ilgili geçmişte 10-11 kadar örnek var. Meclis Başkanı demiş ki: “Siz bu görüşmeleri yaparken usule uymamışsınız, ana kanunla alakası olmayan başkaca kanunları getirip koymuşsunuz. Komisyon demiş ki, hatta komisyonun kendisi bile değil, komisyon başkanı: “Bu sizin göreviniz değil, bu bizim görevimiz, biz böyle uygun gördük.” Bunlar var buralarda.

Şimdi, bütün bunlardan ayırık olarak Meclis Başkanı nerede yer alacak? Meclis Başkanı hukukun içinde yer alacak, doğru olanın da bu olduğu kanaatindeyim. Her konuyu Meclis Başkanının söylemine göre Meclis çalışacak değil. Mecliste, burada, bizde en yetkili organ Genel Kuruldur, neyi nasıl takdir edecekse onu takdir edecek, beğenmeyen varsa da onu Anayasa Mahkemesine götürecek. Onun dışındaki bir siyasi söylem meselesidir. Doğru, basında yer

alırız hatta bazılarının hoşuna giderse manşetlerde yer alırız, “Helal olsun, yaşa, var ol.” denir ama bir süre sonra da birileri de çıkar, “Sen kendi işine bak kardeşim.” der.

Zaten Türkiye’nin temel problemi herkesin kendi işine bakmamasından kaynaklanıyor. Herkes herkesin yetkisini gasp ediyor. Yargı yasamanın, yürütme yasamanın veya kurumlar kendi arasında birbirlerinin görev alanlarına müdahale ediyor, ondan sonra da “Türkiye, bu ülke ne olacak, bu ülkede huzur, barış nasıl sağlanacak?” diye soruyoruz. Demin söyledim, şimdi yeri gelmişken söyleyeyim. Bir: Herkes ne yapıyorsa, ne ediyorsa hukuk çerçevesinde, hukukun içinde kalarak yapacak. İki: Herkes kendi işini yapacak. Ben de eksiğiyle fazlasıyla, bu eleştirilere saygı duyarım, onlara bir şey demem, istifade etmeye de çalışırım, bunlara cevap da vermem doğru değil, kendi kanaatleri ama herkes kendi işini yaparsa hepimiz daha huzurlu bir Türkiye’de yaşamış oluruz.

BASIN MENSUBU — Sayın Başkan, tek bir şey soracağım: “Fezleke” diyoruz biz bunlara ama fezleke demememiz lazım galiba, onu anlıyorum, bir.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Demememiz lazım, doğru.

BASIN MENSUBU — İkincisi de “5 önerge” dediniz ama CHP 2 önerge, AK PARTİ 1 önerge, 4 bakan da ayrı ayrı önerge verdi diye biliyordum.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yok, 5. Cumhuriyet Halk Partisi her bir eski bakanla ilgili 1 önerge verdi, 4.

BASIN MENSUBU — Ama eski bakanların kendileri için de...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Efendim, ben bana geleni söylüyorum, yoruma gerek yok ki. 5’e kadar sayıyoruz biz yani. Her bir bakanla ilgili 1 önerge verdi Cumhuriyet Halk Partisi, AK PARTİ de 4 bakanla ilgili 1 önerge verdi. Şimdi, bizim envanterimizde 5 tane soruşturma önergesi var. Doğrudur, yanlıştır, birleşir, öyle olması lazım, böyle olması lazım, o ayrı teknik bir konu. Ben gelen rakamı söylüyorum ve talebi söylüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Konu : 24'üncü Dönem Dördüncü Yasama Yılı'nın Değerlendirilmesi
dolayısıyla

Tarih : 29 Eylül 2014

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değerli basın mensupları, hepiniz hoş geldiniz. Hepinize ilginizden ve katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

Bildiğiniz gibi, 1 Ekim Çarşamba günü yani yarından sonra 24'üncü Yasama Döneminin Beşinci Yasama Yılı'nı açmış olacağız. Dolayısıyla, dört yasama yılını geride bırakmış bulunuyoruz. Beşinci Yasama Yılı'nın ülkemiz, milletimiz, milletvekillerimiz ve hepimiz için sağlıklı, başarılı, huzurlu bir yıl olmasını diliyorum ve sözlerime başlarken cumhuriyetimizin kurucusu ve ilk Meclis Başkanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, Meclisimizde görev almış bütün devlet ve siyaset adamlarımızı, şehit ve gazilerimizi rahmet, minnet ve şükranla anıyorum.

Yine, başta Soma olmak üzere, yakın zamanda meydana gelen iş kazalarında hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralılara şifa, yakınlarına da sabır ve başsağlığı diliyorum ve birkaç gün evvel uzun bir rehin durumundan sonra kurtulan 49 görevlimizle ilgili olarak da sevincimizi bir kez daha ifade ediyor, kendilerine ve ailelerine geçmiş olsun diyorum.

Değerli basın mensupları, bu basın toplantısını niye yapıyoruz evvela onu kısaca ifade etmek istiyorum. Bu basın toplantısını yapmamız esas itibarıyla bir geleneğin icabıdır. Her yasama yılı sonunda bir önceki yıla ilgili kamuoyunu bilgilendirmek için bir değerlendirme toplantısı yapıyoruz ama sizin de bildiğiniz gibi, bu sene yasama yılı haziran sonunda bitmedi, temmuz, ağustos dâhil eylül ortalarına kadar Meclisimiz çalıştı. Meclis çalışmaları devam ederken bu değerlendirmeyi yapmak esasen mümkün değildi. Onun için bu toplantıyı bugün yapmış oluyoruz.

İkinci olarak da: Tabiatıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi devletimizin en temel kurumudur, millet iradesinin tecelli ettiği yerdir ve milletimizin birçok sorunların çözümü noktasında beklenti içerisinde bulunduğu en temel kurumların başında gelmektedir. Biz kullandığımız yetkiyi millet adına kullanıyoruz. Kullandığımız imkân ve zaman da milletimize aittir. Dolayısıyla, bizler milletin vekilleriyiz. Belli aralıklarla yaptığımız, yapmakta olduğumuz

çalışmalarla ilgili olarak da milletimize bilgi vermek bizim sorumluluğumuzun gereğidir, millete olan saygımızın gereğidir. Bu toplantıları her yıl yapmakta ve şeffaf, dürüst bir yönetim açısından ve yüklendiğimiz sorumluluk açısından bu bilgilendirmeleri yapmakta sayısız faydalar var. Onun için bu toplantıyı bugün gerçekleştirmiş oluyoruz.

Esas itibarıyla, Türkiye'nin gündemi çok farklı. Yakın çevremizde meydana gelen olaylar, bölge konuları, dünya konuları, dünyanın gündemindeki konular, Türkiye'nin iç siyasetteki konuları belki bu toplantı açısından çok fazla da bir şey ifade etmiyor olabilir yani yarın gazetelerinizde yer almayabilir de, bu yadırgadığım bir husus da değil ama biz üzerimize düşen sorumluluğun gereğini yapmak durumundayız çünkü milletimizin Meclisimizi değerlendirirken, seçtikleri insanları değerlendirirken elbette sizin aracılığınızla bu toplantılardan çıkan sonuçları bilmesi hem onun bilgi edinme hakkının gereğidir hem de bizim sorumluluğumuzun gereğidir. Onun için biz bu toplantıları gelenek olarak sürdürüyoruz, sürdürmeye de devam edeceğiz.

Değerli basın mensupları, bildiğiniz gibi tüm parlamentoların esas itibarıyla 3 tane temel görevi var. Buna ilaveten Türk Parlamentosu olarak bizim bir de dördüncü görevimiz var. Birinci görevimiz yasa yapmaktır. İkinci görevimiz denetim yapmaktır. Üçüncü görevimiz de parlamenter diplomasıdır. Dördüncü görevimiz ise bazı sarayların Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olması sebebiyle müzecilik faaliyetidir. Bu sarayların, bu kültür varlıklarının, tarihsel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması gibi de özel bir sorumluluğumuz var.

Meclisin bir yıllık faaliyetiyle ilgili size kitapçık dağıtıldı. Çok teferruatlı açıklamalar yapmaya gerek yok, oradan istenilen bilgiler kullanılabilir. Bir de ekinde 24'üncü Dönemde neler yapıldı; birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü yasama yıllarında gerek yasama faaliyeti gerek denetim faaliyetleriyle ilgili olarak hem mukayeseli hem toplam birçok rakamlar orada var. Bir de ayrıca 24'üncü Dönemde bir önceki dönemlerde olmayan olayları yaşadık, sıkıntıları yaşadık, gündem konuları yaşadık. Meclisin yasama ve denetim faaliyetlerini, parlamenter diploması faaliyetlerini sürdürebilmesi bakımından da yaptığımız başkaca çalışmalar var. Meclisimizin vatandaşla bütünleşmesi için, örnek oluşturması için yaptığımız bir kısım özel çabalar ve gayretler de var. Bunların hepsini bu kitapçıklarda bulabilirsiniz. Birincisi faaliyetlerle ilgili, ikincisi de 24'üncü Dönemdeki ilklerle ilgili husustur.

Şimdi, birinci görevimiz yasama faaliyetidir. Ülkemizin ihtiyacı olan kanunların çıkarılması, kuralların konulması, bu alanlarla ilgili düzenlemelerin yapılmasıdır. Bugüne kadar, 1 Ekim 2013 tarihinde başlayan ancak hazırlık ve baskı çalışmaları nedeniyle verilerini ancak 10 Eylül 2014 tarihi itibarıyla yapacağım 24'üncü Dönem Dördüncü Yasama Yılı, Türkiye Cumhuriyeti

devletinin en temel kurumu olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin millet adına yürüttüğü yasama, denetim ve temsil, parlamenter diplomasi görevleri açısından yoğun geçen bir yıl olmuştur. Bu vesileyle, Meclis çalışmalarına katkı sağlayan siyasi partilerimizin sayın genel başkanlarına, Meclis Başkan vekillerimize, Başkanlık Divanı üyelerine, partilerimizin grup başkan vekillerine, komisyon başkanlarına ve üyelerine, milletvekillerimize, sivil toplum kuruluşlarına ve vatandaşlarımıza, ayrıca, Meclisimizin çalışmalarına katkı sağlayan tüm idari teşkilat ve çalışanlarına ve Meclis çalışmalarının kamuoyuna aktarılmasında bizimle beraber büyük çaba gösteren siz değerli basın mensuplarına huzurunuzda teşekkür ediyorum.

1 Eylül 2013 ve 10 Eylül 2014 tarihleri arasında Başkanlığımıza 173 kanun tasarısı gelmiştir. Bu yasama yılında 47 tasarı kanunlaşmış, 151 tasarı Genel Kurul gündemine girmiştir. 10 Eylül 2014 tarihi itibarıyla, 101 tasarı ilgili komisyonlarda, 297 tasarıysa Genel Kurul gündeminde bulunmaktadır. Ayrıca bu dönemde 647 kanun teklifi gelmiştir. Bu yasama yılında 175 teklif kanunlaşmış, 186 teklif ise Genel Kurul gündemine girmiştir. Hâlihazırda 2.052 teklif ilgili komisyonlarda, 11 teklif ise Genel Kurul gündeminde bulunmaktadır. Bu yasama yılında bazı kanun tasarısı ve teklifleri birleştirilmek suretiyle, 58 kanun kabul edilmiş, 24 Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı da alınmıştır. Bu kanunlardan -hatırlamak gerekirse- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesine Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun, yine, Türkiye'nin uzunca bir zamandan beri gündeminde olan Avrupa Birliğiyle ilgili vize konusunu karara bağlayan Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun ve en son hepinizin bildiği "torba yasa" olarak ifade edilen İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun başlıcalarıdır.

Ayrıca, bu yasama yılında -zaman zaman basında rakamlar değişik şekilde telaffuz ediliyor- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında 156 Başbakanlık tezkeresi gelmiştir. 23 tezkere istem üzerine, 135 tezkere ise milletvekillerinin üyeliğinin sona ermesi sebebiyle -ki bazı sayın milletvekilleri belediye başkanı oldu- Başbakanlığa iade edilmiş olup 10 Eylül 2014 tarihi itibarıyla 964 dokunulmazlık dosyası ilgili komisyonlarda bulunmaktadır.

Değerli basın mensupları, zaman zaman Meclis çalışmalarıyla ilgili olarak yaptığımız değerlendirmede bir hususu kamuoyunun dikkatine getirmiştik, o

da şudur: İleri demokrasi ülkeleri içerisinde en fazla kanun çıkaran parlamento bizim Parlamentomuzdur. Çok kanun çıkarıyoruz. Hatta zaman zaman dedik ki “Meclis kanun fabrikasına döndü.” Şimdi, bunun sebepleri üzerinde kısaca size bilgi vermek istiyorum. Neden biz çok kanun çıkarıyoruz ya da her türlü sorunu neden kanunla çözmek gibi bir yöntemi tercih etmiş oluyoruz?

Tabiatıyla, yeni ihtiyaçlar yeni düzenlemeleri gerektirir. Eski kurumlar ya da eski kurallar günün ihtiyaçlarına cevap vermiyorsa yeni kurallar koymak, mevcut kuralları gözden geçirmek, gerekiyorsa yeni kurumlar kurmak parlamentoların görevidir, bundan daha tabii bir şey yok. Dolayısıyla, çıkardığımız yasaların önemli bir kısmı ihtiyaçtan kaynaklanıyor. İhtiyaç var, onun için bu yasaları çıkarıyoruz. Bu temel ihtiyaçların başında Türkiye’nin Avrupa Birliğiyle ilgili müzakere süreci geliyor. Bu değerlendirmem sadece son bir yıl için değil, yakın tarihimizdeki yasama faaliyetleriyle ilgilidir. Türkiye, Avrupa Birliğine tam üye olmak istiyor, müzakere süreci başladı. Tabiatıyla kendi müktesebatını, kendi mevzuatını Avrupa Birliği standartlarına uygun hâle getirmek mecburiyetindedir. Bunu da “Ulusal Program” olarak yayınlamakta, zaman zaman da güncelleştirmektedir. O nedenle ki kendi mevzuatımızı Avrupa Birliği standartlarına uygun hâle getirmek söz konusu olduğunda, mevzuatımızın yani yasaların önemli bir kısmında köklü değişiklikler yapmak icap ediyor. Bu bazen temel yasaların tümünü değiştirmek şeklinde tecelli etti geçmişte, bazılarında ise yürürlükteki kanunların birkaç maddesini değiştirmek icap etti. Onun içindir ki her bir kanundaki değişikliği ayrı bir kanun tasarısı olarak Meclise sevk etmek icap ettiğinde, bu, müzakere sürecine olumlu katkı sağlayamayacağı için bir zaruret sebebiyle uyum paketleri olarak bir çözüme kavuşturulmaya çalışıldı. Hem 57’nci Hükûmet döneminde hem 58, 59 ve daha sonraki Hükûmet dönemlerinde “Uyum Paketleri” adı altında yasalar çıkarılmış oldu. Dolayısıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok sayıda kanun çıkarmasının birinci haklı ve zaruri sebebi budur.

İkincisi, Hükûmet programı gereğidir. Hükûmetler topluma vaatlerde bulunuyor ve bunun neler olduğunu da Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kamuoyuna açıklıyor, Meclisin bilgisine sunuyor. Hükûmet, programında vadettiği hususların yasaya taalluk eden kısımlarını yasa çıkarmak suretiyle karşılamak mecburiyetindedir. Onun içindir ki Hükûmet programının icabı olarak da yasalar Meclisimize geliyor. Bunlar olumlu açılardan Meclisin gündemine gelen kanun tasarılarıdır.

Ancak, yakın siyasi tarihimiz açısından üzerinde durmamız gereken birkaç husus var. Bunları da neden bu kadar çok yasa çıkarmamız gerektiği hâlde çıkarmak durumunda olduğumuzun ifadeleri olarak değerlendirebilirsiniz. Bunlardan bir tanesi bürokratik kalitedir. Kanun yapım süreçlerinde yeteri kadar üzerinde durulmadığı için, o alanı kapsayan ihtimallerin tamamı

kanuna dercedilemediği için, bir kanunu çıkarıyoruz, sonra kısa bir sonra bu kanunun eksiklikleri ortaya çıkıyor, ondan sonra bir defa daha aynı kanunda değişiklik yapıyoruz, sonra bir defa daha aynı kanunda değişiklik yapıyoruz. Dolayısıyla, bürokratik kalite yasama kalitesine çok ciddi ölçüde tesir ediyor. Bunun üzerinde durmamız lazım.

İkincisi: Neden çok kanun çıkarıyoruz ya da bu kadar teferruatlı kanun çıkarıyoruz? Mesela, 10 maddeyle düzenlenmesi mümkün olan bir alan bazen 30 madde, bazen 40 maddeyi buluyor, 50 maddeyi buluyor. Bunun da sebebi Türkiye'nin siyasi tarihinde geçirmiş olduğu bir kısım merhalelerle alakalıdır. Geçmiş uygulamalardan kaynaklanan bürokrasideki endişe bu kadar çok maddeli kanun çıkarmayı zaruri kılıyor. Yani, bürokrasinin gözü, altına imza atan bürokratin gözü teftiştten korkmaktadır. “Ne olur ne olmaz, başıma bir iş gelir, mahkemeye giderim.” O zaman ne yapmak lazım? Aklına ne geliyorsa, neyi öngörüyorsa bunun hepsini kanun maddesi hâline getirmeye çalışıyor, bu da yasama kalitesini olumsuz yönde etkiliyor. Halbuki bu kanun maddelerinde düzenlenen hususların önemli bir kısmı ikincil mevzuat olarak düzenlenebilecektir. Tüzüklerle, yönetmeliklerle düzenlenmesi gereken husus kanun hükmü hâline getiriliyor. O zaman Türkiye Büyük Millet Meclisi, içeriğine baktığımızda sadece yasa yapmıyor, ikincil mevzuatı da kendisi çıkarmak gibi bir durumla karşı karşıyadır. Bu da geçmiş uygulamaların ortaya çıkardığı olumsuz bir tablodur.

Bir üçüncü husus şudur: Maalesef Türkiye'de taşları yerli yerine oturtamadık. Demokraside 3 tane erk var; yasama, yürütme, yargı. Bu üçünün barış içerisinde olduğu, iş birliği içerisinde olduğu dönem son derece sınırlıdır. Kuvvetlerin birbirlerinin görev alanlarına müdahaleleri ve aralarında zaman zaman kamuoyu önünde yapılan tartışmalar ister istemez yasama faaliyetine de olumsuz yönde etki etmektedir. Bununla ne ifade ettiğimi daha açık olarak söylemem gerekirse, geçmişte özellikle yürütmeye yargı arasındaki sıkıntılar yargının yerindelik denetimi yapmak teknik tabir kullanalım yeni bir tartışmaya imkân vermemek için- yargının hukuksal denetim yapmak yerine -özellikle idari yargı ve anayasal yargının- yerinden denetim yapmak gibi bir yola sapmış olması, o yolu tercih etmesinin sonucu olarak ki yürütme organı da birçok hususu ikincil mevzuatla düzenlemek yerine -özellikle idari yargı açısından- kanun çıkarmak şekliyle soruna çözüm bulmaya çalışmaktadır. Ümit ederiz ki taşlar yerli yerine otururursa, yargı hukuksal denetimi yaparsa, erkler birbirinin görev alanına müdahale etmezse, teftiş açık aramak, insanları mahkeme önüne çıkarmak gibi bir anlayıştan, bir güvensizlikten kurtulur, esas itibarıyla yol gösterici -tabiatıyla yolsuzluk varsa onu da araştıracaktır- bir yola gidebilirse ve belli görevleri yapan, yasama süreçlerine katılan bürokratlar da “Aman ne olur ne olmaz, başıma bir iş gelmesin.” diye aklına gelen ne varsa hepsini kanun içerisine boca etmeye çalışmazsa o zaman Türkiye Büyük

Millet Meclisi bu kadar çok yasa çıkarmak mecburiyetinde kalmaz. O zaman çıkarılan kanunlar da daha sağlıklı olabilir.

Değerli basın mensupları, yasama organı olarak üzerinde durmamız gereken diğer bir husus, denetim faaliyetleridir. Bu, birincisi kadar önemli bir faaliyettir. Yani, yasama organı etkin ve verimli bir denetim yapamıyorsa demokrasi açısından sıkıntılarımız olur. Onun için özellikle muhalefetin en temel görevi olan denetim hakkını yerli yerinde yerine getirebilmesi bakımından İç Tüzük'ümüze bazı mekanizmalar konulmuştur ve bu mekanizmalardan hareketle bir kısım denetim faaliyetleri yapılmaktadır. Buna da biraz sonra ayrıntılı devam edeceğim ama bazı rakamları vermemiz lazım.

Geçmiş dönemlerle ilgili mukayese yapıldığında, özellikle 24'üncü Dönemde denetim faaliyetleri açısından ciddi bir artışın olduğunu da görmek mümkündür rakamlar açısından. Bu yasama yılında 1.474 sözlü soru önergesi verilmiştir. Bu önergelerden 65'i cevaplandırılmış olup 1.280 önerge Genel Kurul gündeminde bulunmaktadır, 129 önerge ise işlemedir. Demek ki verilen önergelerin çok az bir kısmı cevaplanma imkânı bulabilmiştir.

Yine, bu dönemde 22.063 yazılı soru önergesi verilmiş; 3.636 yazılı soru önergesi süresi içinde, 5.834 yazılı soru önergesi süresi geçtikten sonra cevaplandırılmış, süresi geçtikten sonra cevaplandırılanlar hariç olmak üzere 8.720 yazılı soru öneresi gelen kağıtlar listesinde yayınlanmış, 1 önerge geri alınmış olup 3.872 önerge ise hâlen gündemdedir, işlemedir.

810 Meclis araştırma önergesi verilmiştir; 24 önerge kabul edilerek 2 araştırma komisyonu kurulmuş, 786 önerge ise gündeme alınmayı beklemektedir. 8 Meclis soruşturma önergesi verilmiştir bu yasama döneminde. Genel Kurul tarafından bu önergelerden 4'ü için Meclis soruşturması açılması reddedilmiş, 1'i kabul edilmiştir. 1 önerge ise imza sayısı yeter sayının altına düştüğü için işlemde kaldırılmış, 1 önerge geri alınmış ve 1 önerge ise konusuz kaldığından işlemde kaldırılmıştır.

10 genel görüşme önergesi verilmiştir bu dönemde. Söz konusu önergelerden biri reddedilmiş, 9 önerge ise gündeme alınmayı beklemektedir.

9 gensoru önergesi verilmiştir. Bu önergelerden 2'si geri alınmış, 6 önergenin gündeme alınması Genel Kurul tarafından reddedilmiş, 1 önerge ise işlemde kaldırılmıştır.

Bu araştırma önergelerinden bazılarını biliyorsunuz. Hâlen birisi devam ediyor, Soma'da yaşadığımız üzücü olay sebebiyle yapılan Meclis araştırmasıdır; sporda doping konusunu araştıran araştırma önergeleridir. Buna benzer toplumsal duyarlılık göstermemiz gereken konularla ilgili olarak

birçok konuda araştırma önergesi veriliyor. Mesela toplumsal barış yollarının araştırılmasıyla ilgili önerge, haberleşme özgürlüğüne ve özel hayatın gizliliğine yönelik ihlallerin tespitiyle ilgili önergeler bunlardan belli başlılarıdır.

Şimdi, burada Meclis olarak denetim faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde yapabiliyor muyuz, yapamıyor muyuz, bunun bir değerlendirme konusu yapılması gerekmektedir. Evvela şunu ifade edeyim: Bu rakamlara baktığımızda -ki Beşinci Yasama Yılına giriyoruz- şöyle bir kabaca hesap yaptığımızda 2015 Haziran başında seçim yapılacak. Ondan üç ay evvel seçim takvimi başladığına göre, demek ki Beşinci Yasama Yılı -aksine karar elbette alınabilir, bu imkân var ama- reel açıdan baktığımızda Mart sonuna kadar azami süre içerisinde devam edecek. Böyle bir hesap yaptığımızda çalışma günlerine denk gelen tatilleri filan da çıkarsak aşağı yukarı altmış günlük bir çalışma süresi var bu Parlamentonun. Şimdi, demin söylediğim rakamları yan yana getirdiğinizde bu kadar araştırma önergesi ne zaman yapılacak, bu kadar soru önergeleri ne zaman cevaplanacak, benzer diğer denetim işlemleri bu kısa süre içerisinde nasıl yapılacak? Dolayısıyla, burada bir iki hususu hep birlikte gözden geçirmemiz gerekiyor ve bazılarını da teklif olarak sizler aracılığıyla kamuoyuna da duyurmak istiyorum.

Şimdi, bu denetim faaliyetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yapılamamasının birden çok sebebi var. Bunlardan bir tanesi, kural itibarıyla haftada iki gün, salı ve çarşamba günü önergelere birer saat ayırmamız lazım, soru önergelerine. Çoğu zaman bu kurala uymak mümkün olmuyor yoğun yasama faaliyeti sebebiyle ister danışma kurulu ister grup önerileriyle denetime ayrılan saatler de yasama faaliyetine ayrılmış oluyor; birisi budur. İkincisi: Soru konusunun güncelliği kalmıyor. Şimdi, demin verdiğim rakamlara bakarsanız 2011'in Ekim ayında, Kasım ayında verilen bir önergenin bile bugün artık cevaplanması söz konusu değil. Cevaplınsa da o gündemden düşmüştür, güncelliğini kaybetmiştir. Dolayısıyla, bundan da maksat hasıl olmuyor.

İşi uzatan bir başka husus, soruların usulüne uygun verilmemiş olmasıdır. Daha kestirme yoldan o bilgiyi alıp siyasette değerlendirme imkânı varken sorular usulüne uygun sorulmamakta, İç Tüzük'e uygun olsa bile. Mesela doğrudan bakana sorulma imkânı olan bir önerge Başbakan'a tevcih edilmekte, Başbakanlık bunu ilgili bakanlıklara yazmakta, bu belli bir gecikmeyi de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, birisi buradandır. İkincisi: Bazı soru önergeleri yorum ihtiva etmektedir. Hâlbuki soru önergeleri bilgi edinmek içindir. Bilgiyi alacaksınız, yorumu daha sonra yapacaksınız. Yorumu önceden yapıp ona uygun bilgi istendiği takdirde, ya bu usulüne uygun verilmediği için reddedilmekte ya da istenilen cevap bu sorulardan elde edilememektedir. Bu da bir başka konudur.

Yine, etkin ve verimli bir denetim yapılamamasının sebeplerinden bir tanesi araştırma önergeleriyle ilgilidir. Bakınız, yüzlerle ifade edilen araştırma önergesi var ancak bunlardan birkaç tanesi rapora bağlanmış vaziyette. Bunlar da Genel Kurulda henüz görüşülmedi. Dolayısıyla, bir konuyu araştırıp bu kadar zaman, bu kadar imkân harcandıktan sonra o raporun süratle Meclis Genel Kurullarında görüşülmesi gerekiyor. Süresi içerisinde bu raporlar görüşülemediği takdirde, Genel Kurulun onayı da çıkmadığı için istifade edilebilecek bir rapora bu dönüşmüyor; bir. İkincisi: Dönüştüğünü kabul edelim, bu raporun sonuçlarını denetleme imkânı yok. Geçmişte de karara bağlanmış, Mecliste görüşülmüş birçok araştırma önergesi var. Diyelim ki orada o soru önergeleriyle ilgili 15 tane öneri teklif edilmiş. Onun kaç tanesi yerine getirildi? Kaç tanesi neden yerine getirilmedi? Yani, Meclis araştırması sonuçlarının hükûmetler tarafından ne ölçüde kabul gördüğü, ne ölçüde tedbire dönüştüğü, yapılamayanlar varsa bunların neden yapılamadığı hususu bir bilgi olarak tekrar Meclise dönememekte. Onun için de araştırma komisyonu raporlarından istenilen sonuç yeteri kadar hasıl olamamaktadır.

Onun için, değerli basın mensupları, yeri gelmişken bir şeyi ifade ediyorum: Demin de söyledim, şunun şurasında altmış gün gibi bir şey var. Denetimin etkin ve verimli bir şekilde yapılamamasının ve yasama süreçlerinin uzun ve karmaşık olmasının en önemli sebeplerinden bir tanesi İç Tüzük'ün günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermemesidir. Bire bir konuştuklarımız da gruplarımızın mutabık kaldığı bir husustur. Artık yeni Türkiye, yeni ihtiyaçlar, teknolojinin getirdiği imkânlar ortadayken eski usulle bilgiye ulaşmak, soruları cevaplandırmak ve buna uygun neticeler hasıl etmek mümkün değil. Onun için kaliteli bir yasama ve denetim faaliyeti açısından İç Tüzük'ün mutlak surette değiştirilmesi gerekiyor. Bu her dönem gündeme geliyor, herkes konuşuyor ama maalesef ortak bir sonuca bir türlü varamadık.

Hatırlayacaksınız değerli basın mensupları, 23'üncü Dönemde de, o zaman da aynen bugünkü gibi Meclisimizde 4 siyasi partimiz var, aynı partiler -birinin ismi sadece değişmiş oldu- uzun bir çalışma yaptılar. Komisyona katılan üyelerin birlikte imza altına aldığı bu iç tüzük taslağı maalesef gruplarımızca benimsenmedi, o çalışma kaldı. Benim dönemimde bu ihtiyaç daha açık ve aleni hâle geldiği için yeni bir İç Tüzük Komisyonu kurduk, uzun bir çalışma yaptılar, 21 madde hariç geri kalan kısmında anlaştılar ama esas anlaşılması gereken geriye kalan 21 maddeydi. Kendilerinin de arzularına uygun olarak biz -tatbikatın içinden gelen ve İç Tüzük uygulamalarının sıkıntısını bire bir yaşayan grup başkan vekillerimizin olduğuna inanarak ve bilerek- grup başkan vekillerimiz, her partiden birer arkadaşımız bu işi çözsün istedik, ikinci bir komisyon kurduk. Bunlar yurt dışı uygulamalara da baktılar, parlamenter sistem, yarı başkanlık sistemi ve başkanlık sistemi iç tüzük uygulamalarını da gittiler yerinde gördüler, zaten doküman olarak elimizde var. Bunlar da 4 ya da

5 madde dışında anlaşmış gözüküyorlar. Demek ki yoğun bir çalışmayla, beş on günlük bir süre içerisinde bu 4-5 maddeyi de karara bağlayabilirlerse bu dönem hiç olmazsa birlikte uzlaşarak bir iç tüzük metnini ortaya koyma imkânı var. Bu olmadığı sürece demin söylediğimiz rakamlar önümüzdeki dönem daha da artacaktır. Herkes denetim yapıyor gözükecek, bu denetimden bir şey çıkmayacak, kanunlar süratle çıkmak durumunda kalındığında torba yasa gibi İç Tüzük'le ihtilafı baştan belli bir kısım yöntemlere tevessül edilebilecektir.

Benim teklifim şudur: Meclis açılınca kendilerinden bir defa daha rica edeceğim. Bu konu ilk defa burada gündeme gelmiyor yani 2011'de, 2012'de biz bunları çok konuştuk, işte neticede komisyonlar da kuruldu. Şimdi geldiğimiz noktada bu 4-5 maddeyi de eğer uzlaşarak çıkarabilirlerse, istiyorlarsa bir kısım hükümlerini bu dönem, İç Tüzük yürürlüğe girdiği anda, değilse hiç olmazsa 25'inci Dönem Parlamentosu böylesine bir sıkıntıyı geride bırakmış olur.

Bugün maalesef hepimiz kabul ediyoruz ki herkes İç Tüzük'ü eline alarak konuşma yapıyor ama hiç kimsenin söylediği çoğu zaman da İç Tüzük'e uygun değil, sadece genel başlık söyleniyor. Bugün fiili İç Tüzük uygulamalarıyla biz Meclisi yönetmek durumunda kalıyoruz. Bunun da beraberinde ne kadar sakınca getirdiği, Meclisteki zaman zaman yaşanan gerginliklerin kurallar ihtiyaca cevap vermediği için fiili durumlar sebebiyle çok sayıda İç Tüzük uygulamaları ortaya çıkıyor. Bu çeşitli açılardan da beraberinde sorunlar getiriyor.

Üçüncü faaliyetimiz bizim, parlamenter demokrasidir. Değerli basın mensupları, günümüz dünyasında artık parlamentolar bir ülkenin siyasetinin savunulmasında, siyasetinin dünya kamuoyuna anlatılmasında, ülkenin siyasetine yönelik bir kısım tehditler, çabalar, gayretler varsa bunların önlenmesinde en önemli enstrüman olarak gözüküyor. Onun içindir ki Türkiye Büyük Millet Meclisinde, belki kamuoyu önünde yeteri kadar gözüküyor olabilir, yaptığı en önemli faaliyetlerden bir tanesi de bu parlamenter demokrasidir. Bizim Meclisimiz 13 uluslararası kuruluşu üyedir. AGİTPA gibi, Parlamentolararası Birlik gibi, İslam İş Birliği Teşkilatı, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği dâhil birçok dünya ülkesinin üye olduğu 13 uluslararası kuruluşun, bazılarının kurucusudur, bazılarının da daha sonradan katılmış olsa bile çok aktif rol oynamaktadır ve ülkemizin dış politikasında gündem konuları ne ise, dünyanın gündem konuları ne ise bunlarla ilgili çabaları, faaliyetleri göstermekte, hatta bazı arkadaşlarımız bu kuruluşların başkanlığına kadar yükselme başarısını, becerisini göstermiştir, bu da milletvekillerimizin bu yöndeki başarılarının somut bir kanıtıdır.

Şimdi, Türkiye'nin gündeminde elbette birçok konu var. Bu konulardan bir kısmı bizim millî politikamızdır. Bunların başında Kıbrıs konusu geliyor. Bunun her platformda konuşulması, tartışılması ve Türkiye'nin tezlerinin anlatılması birçok açıdan önem arz ediyor.

İkincisi: Yine son zamanlarda güncelliğini daha da artan bir şekilde koruyan Filistin meselesi bizi ilgilendiriyor, Karabağ meselesi bizi ilgilendiriyor. Ayrıca, 2015'e giderken devletçe ve milletçe üzerinde yoğun bir şekilde durduğumuz sözde soykırım karalamalarına karşı milletimizin hukukunu korumak ve dünyaya gerçek nedir onu anlatmak bakımından hem Meclis Başkanlığı olarak hem de uluslararası komisyonlarda görev yapan arkadaşlarımız olarak yoğun bir çabanın içerisindeyiz.

2015'e giderken Ermeni diasporası tüm dünyada hedef kurum olarak parlamentoları almıştır. Parlamentolar hep ifade etmeye çalışıyoruz ki uluslararası bir mahkeme değildir, parlamentolar hiçbir zaman bir tarihçiler kurulu da değildir. Dolayısıyla, geçmişte yaşanan ihtilafların çözüm yeri parlamentolar olamaz; parlamentolar bugünü ve geleceği sağlama almak, barışa katkı sağlamak üzere var olan kuruluşlardır. Eğer parlamentolar geçmiş olaylarla ilgili karar almak durumunda olarsa o zaman her ülke politikasını beğenmediği bir başka ülkeyle ilgili parlamentolarından bu ve benzeri kararları çıkardığı takdirde bu hiçbir zaman barışa hizmet etmez, ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamaz. Gerçek bu olmasına rağmen Ermeni diasporasının ister eyalet meclislerinden ister ulusal parlamentolardan karar çıkarmak için yoğun bir çabanın içerisinde olduğunu biliyoruz. Biz de milletimizin hukukunu korumak ve milletimize karşı yapılmış olan bu böhmana, bu iftiraya karşı tarihi gerçeği ortaya çıkarmak bakımından bir yöntem önerdik, dedikki: Kimin elinde ne varsa arşivlerini açsın, bilgisini, belgesini ortaya koysun -2005 yılında Meclisimizin aldığı bir karardır- ve bilim adamlarından oluşan bu kurul gerçeği araştırсын, ortaya koysun biz sonucu kabullenmeye hazırız, parlamentolar bu işin içerisine girmesin. Bunu anlatabilmek için de yoğun bir çabaya girmeye ihtiyaç var. Doğrusunu isterseniz, şu günlerde yaptığımız en önemli faaliyetlerin başında da bu geliyor, muhataplarımıza bunu anlatmaya çalışıyoruz. Ümit ederiz ki bize verilen sözler tutulmuş olur, bu iş parlamentoların işi olmaktan çıkar ama buna rağmen o türlü yollara gidebilecek olan ülkelere varsa o yönde de yoğun bir çaba sarf etmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla, Meclisimizin en önemli yaptığı faaliyetlerin başında parlamenter diplomasi geliyor.

İdari teşkilat olarak yaptığımız işler var, bunları kitapçıklarda verdik, onları oradan istediğiniz şekilde kullanabilirsiniz.

Müzecilik faaliyeti olarak geçen sene Milli Sarayları 1 milyon 274 bin kişi gezmiş, bu da kültürümüzün tanıtılabilmesi bakımından önemli. Bir de göz ardı edilen husus şudur, basın mensubu arkadaşlarımızın dikkatine getirmek isterim: Elbette Meclis olarak bizim yaptığımız faaliyetlerde eksiklikler de vardır, yanlışlıklar da vardır, kamuoyu eleştirisine, medya eleştirisine her zaman en fazla açık olan kurum, kuruluş Türkiye Büyük Millet Meclisidir ama bir şeyi de görmemiz lazım. Geçen sene, bir yıllık süre içerisinde, 1 Ekim

2013'ten 10 Eylül 2014'e kadar Türkiye Büyük Millet Meclisini 451.752 kişi ziyaret etmiştir; bu bir rekordur. Dolayısıyla, vatandaşın içinde bir kuruluştur. Vatandaş niye gelir, neden gelir, bunları siz çok daha iyi biliyorsunuz. Ayrıca cumartesi günleri gerçekleştiren "Türk Halk Günü" uygulamaları devam ediyor, 4.191 ziyaretçi bu süre içerisinde gelmiş. 83.734 öğrenci bu bir yıllık süre içerisinde Meclisimizi ziyaret etmiş. Yabancı konuk sayısı 2.081. 5.920 ziyaretçimiz de milletvekili arkadaşlarımızın çabasıyla, onların tavassutuyla Meclisimize gelmiştir. Kurtuluş Müzesi'ni gezen ziyaretçi sayısı ise 249.456 olmuştur.

Ayrıca, bu sene bir şey daha gerçekleştirmiş olduk -belli bir süreden beri bir gelenek olarak sürdürülüyordu, geçen sene veremedik- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu tarafından ön değerlendirmesi yapılan adaylar arasında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Taner Demirel ve Okan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Sayın Hüsamettin Koçan'a 2014 Türkiye Büyük Millet Meclisi Onur Ödülü verilmesi de karara bağlanmıştır, töreni de çarşamba günü saat on birde bu salonda yapmış olacağız, böylece de ilim adamlarımızı teşvik etmek, desteklemek bakımından böyle bir kararı da bu sene almış olduk.

Onun dışında, pozitif örnek oluşturabilmek bakımından birçok çaba var, gayret var engellilerle ilgili, tasarrufa yönelik olarak, çocuklara yönelik olarak, bu kitapçığın arka sayfalarında var, bunları oradan değerlendirme imkânınız var.

Değerli basın mensupları, son olarak birkaç hususu ifade etmek istiyorum. Aslında Meclis Başkanı seçildikten sonra yaptığım teşekkür konuşmasında da var, kaliteli bir demokrasi için kaliteli bir siyaset hukukuna ihtiyaç var değerli basın mensupları. Eğer siyaset hukukunuz günün ihtiyaçlarına cevap vermiyorsa, demokratik açıdan beraberinde birçok sakınca taşıyorsa, hele hele yapıldığı dönemler itibarıyla demokrasinin ya askıya alındığı ya yeterince olmadığı dönemde düzenlenmiş yasalar ise kurallar orada dururken sonuçta kalite beklemek bence çok doğru olmaz. Bu tüm siyasi partilerimizin kabul ettiği bir husustur. Şimdi siyaset hukukunun yeni baştan ele alınması gerekiyor. Bunu hep söyledik, ilk defa söylemiyoruz ama bir defa daha bunu şu sebepten söyleme ihtiyacını duyuyorum: Şunun şurasında çok fazla bir zaman kalmadı. Siyaset hukuku dediğimiz zaman en evvel anayasa akla gelir. Bunun için çok iyi bir çalışma yapıldı, dünyada örneği olmayan bir yöntemle bir çalışma başlattık, iyi başlattık ama iyi bitiremedik. Ama kayıp değildir bu çünkü ilk defa bu yöntemle bir anayasa yapıyoruz. Toplumun ne düşündüğünü ilk defa bu yöntemle biz öğrenmeye çalıştık, kayıtlarımızı aldık, bütün sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, teker teker vatandaşlarımız, Meclis dışında olan

partilerimiz dâhil, önemli bir hazırlık çalışması yapıldı. Belki dikkatinizden kaçmamıştır, yeni bir anayasayı yapacak olan siyasi partilerimiz de ilk defadır ki bu çalışmaların sonucu olarak kendilerinin görüşünü bütünlük içerisinde ifade eden anayasa taslağını Meclis Başkanlığına parça parça da olsa sunmuş oldular. Dolayısıyla, bugün herhangi bir özgürlük konusunda, herhangi bir anayasal konuda A partisi, B partisi, C partisi ne düşünüyor, bunu 2011’de sadece slogan olarak biliyorduk, şimdi nasıl bir anayasal düzenleme yapılması gerektiğini kendi imzalarıyla bildirmiş oldular; bu kazanımdır. Dolayısıyla, yapılan çalışmaların sonucunda ancak 60 madde üzerinde uzlaşma sağlanabildi. Demek ki daha en azından -yaklaşık 150 madde olduğunu var farz edelim, bu daha yukarı olabilir, daha aşağı olabilir ama öyle bir ortalama rakam söylemek gerekirse- demek ki üçte 2’lik kısmı çalışma bekliyor, düzenleme bekliyor. Ümit ediyorum ki 25’inci Yasama Döneminde Türkiye’de bu ihtiyaç her geçen gün daha açık ve alenidir, bunun çok daha fazla ötelenmesi mümkün değil, mutlak surette yaşadığımız sorunlar Anayasa’yla irtibatlı olduğuna göre yeni bir anayasa ihtiyacı bugünkünden çok daha fazla 2015 Haziranından itibaren Türkiye’nin gündemine gelecektir. Dolayısıyla, yeni bir anayasa yapılmadığı takdirde, siyaset hukukumuzun omurgasında ciddi çürükler var, ciddi çatlaklar var, bunun üzerine sağlıklı bir demokratik siyasi hayatı inşa etmekte zorluk var; birisi budur.

İkincisi: Bu, şu arada mümkün olur mu bilemiyorum ama bir şey daha ortaya yere çıktı ki uzlaşarak yeni bir anayasa yapmayı 4 siyasi partimizin sürece katılan partilerin görüş birliği şeklinde anladık ama ortaya çıkan metinlere baktığımızda -bugünkü Parlamento yapısını göze alarak ifade etmeye çalışıyorum- 4 siyasi partinin bir araya gelerek uzlaşamayacağı, üzerinde ittifak edemeyeceği çok madde var. Mesela, sistem meselesi var. 1 partimiz başkanlık sistemi, 2 partimiz parlamenter sistem istediğine göre kim nereden vazgeçecek ve nasıl bir orta yol bulunmuş olacak? Sistem meselesinde bir anlaşma olamayınca ona dayalı düzenlemelerde de ister istemez bir görüş birliğini sağlamak mümkün değil. 3 siyasi partimiz verdikleri anayasa teklifinde “Türk milleti” kavramını kullanmışlardır yani “Türk milleti” olarak ifade edilmiştir ama bir siyasi partimiz buna karşıdır. Böyle olunca kim fikrinden vazgeçecek de nasıl olacak bir görüş birliği olacak? İşte, belki ne oldu, ne olmadı, aradan geçen süre içerisinde nelerin mümkün olup nelerin mümkün olmadığı orta yere çıkmış oldu ve Mecliste bulunan tüm partilerin hepsinin “evet” diyebileceği bir anayasayı bu yöntemle yapmanın mümkün olamayacağı... Belki ileride değişik yöntemler bulunarak, mesela kuvvetli bir çoğunluk olabilir, alternatif çözümler olabilir, bu ve benzeri yöntemlerle yeni bir anayasa yapım sürecinin başlaması gerektiğini ifade etmek istiyorum. Bu olmadığı takdirde karşılaştığımız sorunları konuşmaya devam ederiz.

Kurallar yanlış olunca sonuçlar üzerinden birbirimizi tüketiriz, enerjimizi boşa harcarız, gerginliklerin temelinde de bu Anayasa olduğu, bu benim şahsi kanaatimdir, bunu bir defa daha burada ifade etmek istiyorum.

İkincisi: İç Tüzük'ü söyledim, bu çok önemli. Gerçekten değerli arkadaşlarım, hepiniz biliyorsunuz ki bu dönem siyasi gerginliklerin özellikle Genel Kurulda çokça yaşandığı bir dönemdir. Bunun en önemli sebeplerinden bir tanesi artık İç Tüzük'ün ihtiyaca cevap vermemiş olmasıdır. İhtiyaca cevap vermeyince yan yollardan o konular gündeme getirilmeye çalışılmaktadır. Bunu da bir ölçüde anlayışla karşılamakla beraber çok ilerisi bir kabulü de yapmamız mümkün değil. Sebebi şudur: İç Tüzük'ü başkası yapacak değil, bu Parlamento yapacak. Kural yanlışsa, ihtiyaca cevap vermiyorsa kuralı değiştirmek, ihtiyacı karşılayacak düzenlemeleri yapmak Parlamentonun görevidir. Mesela şunu ifade edelim: Şimdi, demin söylediğim bu kadar sözlü soru önermeleri var. Bunlar ya zamanında cevaplanmıyor veya verilen cevaplar beklentiye karşılamıyorsa, o zaman bunun da gündeme gelmesini sayın milletvekilimiz doğru buluyorsa, kendince uygun buluyorsa o zaman konuşulan kanun üzerinden bilvesile söylemeye çalışıyor. Hâlbuki biz kanunları müzakere etmek yerine dışarıdaki gündemi konuşur hâle geliyoruz, o da yasama sürecine pozitif katkı anlamında beraberinde bir kısım zorluklar getiriyor. Elbette bazı konular bilvesile gündeme getirilebilir, bunda yadırganacak bir husus yok ama bir kanunun özünü yeteri kadar konuşamayıp gündemdeki tartışmaları kanun üzerinden yapmaya çalıştığımızda o zaman denetim faaliyetlerindeki aksaklıklar açıkça orta yere çıkmış oluyor.

Onun için, yaşadığımız birçok gerginliklerde İç Tüzük'ün çok belirleyici, çok etkin bir rolünün olduğunu kabul etmemiz lazım. Herkes diyor ki “Bu yapılan İç Tüzük'e aykırıdır.” “Hangi madde?” denildiğinde ortada madde yok. Kendince bir İç Tüzük, kendince bir yorum. Ne kadar grubumuz varsa o kadar çok İç Tüzük var, ne kadar konuşan varsa o kadar İç Tüzük maddesi var demektir. Şimdi dışarıda başka bir şey söylenir ama beraber konuştuklarımızda da kabul edilen husus budur.

Üçüncüsü: Mademki önümüzde fazla zaman yok, mademki gündemde de çok fazla da kanun tasarısı gözükmüyor, Hükûmet ne getirecek onu bilemem ama hiç olmazsa bir şey yapmamız lazım. Bugünkü Anayasa yürürlükte olduğuna göre, “Demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları siyasi partilerdir.” diyor 68'nci madde. Demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru siyasi partiler ise bir demokratik siyasi partiler yasasına ihtiyaç var. Önümüzde de Bütçe Kanunu gibi zaruri çıkarılması gereken birkaç kanun dışında, yoğun bir çaba gösterilmek suretiyle adını ettiğimiz ama içini bir türlü dolduramadığımız demokratik bir siyasi partiler kanunu çıkarmamız lazım. Zararı yok, onun da uygulamasını gelecek dönem yapalım ama sadece bu için

lafını edip bir türlü düzenlemesini yapamazsak o zaman geçmiş dönemden de çok fazla şikâyet etmemize gerek kalmıyor. Tekrar ifade edeyim, kaliteli bir demokratik siyasi hayat için siyaset hukukunun kaliteli olması gerekiyor, demokratik olması gerekiyor. Bugünkü siyasi partiler mevzuatının bu ihtiyacı karşılamadığı, beraberinde birçok tartışmayı getirdiği, milletvekilleriyle ilgili, Meclis uygulamalarıyla ilgili çok karikatürize dışarıda değerlendirmeler yapıldı, “parmak kaldıran, parmak indiren, sadece kafa sallayan bir grup” gibi çok da hoş olmayan, çok da doğru olmayan bir kısım nitelemeler yapılıyor. Onun için, Siyasi Partiler Yasası’nın da mademki önümüzde mart sonuna kadar bir zaman var, hiç olmazsa bu partiler yasasının çıkması lazım, bunu ilk defa söylüyor değiliz.

Bir başka husus: Siyasi etik yasasının çıkması lazım, bu çok konuşuldu, teklif verildi, benim müracaatımla 4 siyasi partimiz çok değerli üyelerini bu komisyona vermek suretiyle devlette tecrübeli arkadaşlarımız, sorumluluk taşıyan arkadaşlarımız bir taslak metin hazırladılar, siyasi partilere gönderdiler; bu da duruyor. Şimdi, siyasi etik yasası çıkmadığı takdirde milletvekilleriyle ilgili olarak olumsuzlukları hepimiz biliyoruz. Herkes bize bakarken bir şey diyemeyiz, saygı duyarız, bardağın boş tarafından bakıyor. Dolayısıyla, başka ülkelerde olduğu gibi bir siyasi etik yasasının mutlak suretle çıkarılması lazım, bununla ilgili hazırlık partilerimize gönderildi. Eğer bir netice alınmak isteniyorsa bu dönemde çok rahatlıkla çıkarılabilecek yasalardan bir tanesidir.

Bir başka husus, Seçim Yasası’dır. Seçim Yasası denilince partilerimiz daha çok seçim barajı üzerinde duruyor ama Seçim Yasası, seçim mevzuatı sadece barajdan ibaret değildir. O bir tartışma konusudur. Ne olur ne olmaz, yürürlükteki sistem uygundur değildir, o ayrı bir şey. Şahsi kanaatimi de gerekiyorsa başkazaransöylerim. Ama seçim mevzuatı bugün, uygulamalardan tutun, Yüksek Seçim Kuruluna, ilçe seçim kurullarına, onların yapılarına varıncaya kadar beraberinde pek çok sıkıntıları yaşamaktadır ve mevzuat yerli yerine oturmadığı için de Yüksek Seçim Kurulunun ilke kararlarıyla biz en demokratik hakkın kullanımını karara bağlamaya çalışıyoruz. Onun için barajların da ötesinde, demokratik sistemleri hayata geçirecek, vatandaşın tercihini en iyi şekilde yansıtacak ve seçime gölge düşürmeyecek bir seçim mevzuatına ve seçim teşkilatlanmasına ihtiyaç var.

İşin burasında, yaptığım son iki yurt dışı seyahatte de gördüğüm bir husus var, kendilerine de söz verdiğim için burada bir defa daha dile getirmeye çalışacağım çünkü o toplantılarda diğer partilerden, en azından 3 partiden arkadaşlarımız var, o da şudur: Biliyorsunuz, ilk defa 10 Ağustosta yurt dışındaki vatandaşlarımız bulundukları yerden oy kullanma imkânına sahip oldular ama bu imkân yeterince kullanılamadı. Daha evvel sadece gümrük kapılarında kullanılıyor idi, bu ise vatandaşlarımızın, yurt dışındaki

vatandaşlarımızın her yerden şikâyetini mucip oluyordu. “Falanca falanca ülkeler ki Türkiye’den çok geride olan ülkelerin vatandaşları bile bulundukları yerlerden oy kullanıyor, biz ya gümrük kapılarında kullanıyoruz ya da hiç kullanamıyoruz.” Bu ciddi bir şikâyet konusuydu ve Türkiye’ye bakış açısından da bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle ziyaret ettiğimiz ülkelerdeki üçüncü neslin Türkiye’ye aidiyetinin, Türk milletine, Türk devletine bağlılığının ve demokrasiye inancının teyit edilmesi, kuvvetlendirilmesi bakımından bu seçimin, oy kullanılmasının son derece önemli olduğuna bir defa daha inanıyoruz, inanmamız gerekiyor. Ancak çıkardığımız yasa maalesef beklentilere cevap vermedi. Yani hem siyasi partilerimiz açısından hem de vatandaşlarımız açısından çok daha yüksek katılım beklenirken beklentinin çok altında kaldı. Bu ise bir hayal kırıklığına sebep olmuş vaziyette.

Tabiatıyla 10 Ağustos seçimleri sonucu, oy kullanılan ülkelerdeki büyükelçiliklerimiz -bana söylenen şekliyle- neden katılım düşük oldu, bununla ilgili raporları ilgili birimlere gönderdiklerini düşünüyorum, öyle ifade ediliyor, hem Dışişleri Bakanlığına hem de Yüksek Seçim Kurulu bunu bir değerlendirme konusu kendi içinde herhâlde yapıyordur, ben de Sayın Başkana beni ziyarete geldiğinde ifade ettim.

Dolayısıyla, şimdi önümüzde çok fazla bir zaman yok, seçimler haziran başında olduğuna göre hiç olmazsa ekim, kasım ayında, çok fazla da geciktirmeden, bunların bir de uygulaması var, neden vatandaşlarımız bulundukları yerlerde oy kullanamadılar? Bunların 2 tane sebebi olur. Birincisi, oy kullandıkları ülkelerin çıkardıkları zorluklar olabilir. Bunu vatandaşlarımıza bildirmemiz lazım, belirtmemiz lazım. Çünkü fatura Türkiye Cumhuriyeti devletine ve bizlere çıkıyor. Eğer o ülkelerden, mevzuatından kaynaklanan durum varsa itham etmek için, suçlamak için değil, “Evet, sizin bulunduğunuz yerde oy kullanamayışınızın sebebi budur.” Yani nedir? 100 yerde sandık kurma imkânınız varken size 7 yerde sandık kurma imkânı vermişlerdir, orada da yüz binlerce seçmenin varsa bunun bundan kaynaklandığının vatandaşlarımızca çok iyi bilinmesi lazım. Ama bir husus var ki bu da bizim ülke olarak, devlet olarak ve Yüksek Seçim Kurulu olarak tabiatıyla mevzuat gerekiyorsa Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bu eksikliği süratle gidermemiz gerekiyor. Bu olmadığı takdirde bu defa vatandaşlarımız daha büyük bir sukutuhayale uğrayacak, kırgınlıklar artacaktır. O nedenledir ki seçimle ilgili bu kısmın belki hiçbir başka bahara bırakmadan çözümlenmesi gerekiyor. Bunun için bir anayasa değişikliği de gerekebilecektir. Çünkü seçimlere bir yıldan az kala bir süre içerisinde seçim mevzuatındaki değişiklikler bir sonraki seçimde, yani öyle hesap edersek 2019’a kalacak, bizim vatandaşlarımızın da 2019’a kadar bu işi anlayışla karşılaması fevkalade zor olur, kırgınlık daha fazla artar. Onun için ben buradan o vatandaşlarımız adına, bize iletilen talep olarak o taleplere kulak tıkamadığımızı göstermek bakımından istiyoruz ki bayram sonrası bir

çalışma yapılabilir, bu işin çalışmasını Yüksek Seçim Kurulu yapar, partilerimiz zaten değerlendiriyorlar çünkü bu defa kendilerini de doğrudan ilgilendiren bir seçim. Bu eksikliğin de bir an evvel giderilmesi gerekiyor.

Benim özet olarak size ifade etmek istediğim hususlar bunlar.

1 Ekimde açılacak inşallah, hayırlı uğurlu olsun. Sizleri bekliyoruz, bu defa basın mensuplarına davetiye göndermedik. Neden göndermedik, onun sebebini söyleyeyim: Çünkü biz davetiye misafirlere gönderiyoruz, sizi misafir kabul etmiyoruz, yaptığımız işin vazgeçilmez bir parçası olarak kabul ettiğimiz için basın mensubu olan her arkadaşımızın bizim başımızın üstünde yeri var, sizler, hepiniz davetlisiniz. Çünkü şuna gönderdik, buna göndermedik, bu başka bir tartışma konusu oluyor. Siz burada kahr çekiyorsunuz, İstanbul'dan gelenler olursa, yer durumunu da hesaba katarak onun için gelen tüm basın mensubu arkadaşlarımız zaten yaptığınız işin gereği olarak bizim davetlimizsiniz. Sizi de o gün hem açılışa hem akşamki faaliyete bekliyoruz.

İlginize tekrar teşekkür ediyorum.

Sorularınız varsa cevaplayayım.

Buyurunuz.

HABERTÜRK GAZETESİ MUHABİRİ SALİHA ÇOLAK — Anayasa değişikliğinden, sonuç itibarıyla burada birtakım çalışmalar yapıldı dediniz. İktidar partisinden son zamanlarda üst üste açıklamalar geliyor, yönetici kadrosundan “En azından üzerinde daha önce anlaşılan 60 maddeyi seçime kadar tekrar getirebilir miyiz, bunun için temaslarda bulunacağız.” diye. Siz 25 Haziranı tarih olarak verdiniz. İmkânsız mı sizce seçime kadar yeniden görüşmek?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır, hiçbir şey imkânsız değil, ben sadece yürüyüşümüze bakarak bu kadar mesafeyi ne kadar zamanda alırız -biraz da halk hikâyesiyle ifade etmiş olayım- hiçbir şey imkânsız değil. Bu Meclis millî mücadeleyi yürütmüş, çok zor şartlar altında çok önemli kararları çok kısa sürede almış bir Meclistir. Eğer partilerimiz arzu ediyorsa, bu noktada bir mutabakat var, bir kuvvetli irade varsa cumartesi, pazar da çalışırız. Zaten yeteri kadar çalışma yapıldı. Anlaşamadığımız maddeler üzerinde bile her bir madde için en az 3 defa, 5 defa müzakere açıldı. Bunları Meclisin İnternet sitesinden de takip edebilirsiniz. Yani sıfırdan başlıyor değiliz, hangi maddede hangi parti ne düşünüyor, bununla ilgili zaten yeteri kadar çalışma var. 60 madde isteniyorsa 60 olur, üzerinde başka hususlar olur mu, olmaz mı bilemiyorum. Dolayısıyla, kısmi bir değişiklik olsun isteniyorsa bu da mümkün olabilir yani teorik olarak buna bir engel yok.

SABAH GAZETESİ MUHABİRİ UĞUR BECERİKLİ — Efendim, tezkereyle ilgili süreç nasıl işleyecek acaba?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Tezkere gelmedi daha. Ben şimdi gelirken sizin de sorabileceğinizi hesaba katarak bazı kanallardan dinledim. Herhâlde tezkere yarın gelecek. İçeriğini bilmiyoruz ama daha evvel Meclisimizin verdiği 2 yetki var. Bunların süresi ekim ayı içerisinde doluyor. Anladığım kadarıyla Hükûmet bu tezkereleri süresi dolmadan, bayramdan önce Mecliste değerlendirilmesini istiyor, Meclisten geçmesini istiyor. Onun için içeriğini bilmiyorum. Bu, Meclis Genel Kurulunda görüşülecek, karara bağlanacak.

Evet, buyurun.

KANAL 24 MUHABİRİ NAGİHAN AKBULUT — Başkanım, İç Tüzük dediniz, bu konuyla ilgili de yapılan çalışmaları aktardınız. Aslında hem Anayasa için sormak istiyorum hem İç Tüzük için sormak istiyorum. Öncelikle, Anayasa sürecine ilişkin siz tekrar bir inisiyatif alır mısınız önümüzdeki dönemde? İç Tüzük için de süre çok az, altmış gün kaldığını ifade ediyorsunuz ve bu Parlamento da özellikle İç Tüzük'e ilişkin kötü hatıraları olan bir parlamento, dolayısıyla hâlâ umutlu musunuz, ne söyleyeceksiniz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, aslında, İç Tüzük için çok fazla bir şey kalmadı yani benim bilebildiğim, bana haricen söylenen 4-5 madde var. Bunu çözebiliriz. Yani Meclis açılır açılmaz grup başkan vekillerimize, zaten her gün Danışma Kurulu isteniyor, orada bunu bir defa daha partilerimize iletiriz. Dediğim gibi çünkü bu İç Tüzük şu partiye, bu partiye göre yapılmıyor, iktidara ve muhalefete göre yapılıyor. İktidar ister ki yasalarını çabuk çıkarsın, ihtiyacı olan yasalar Meclisten çıkarılsın, vadettiği hususları yerine getirsin. Muhalefet de ister ki bu yasama faaliyetine daha aktif bir şekilde katılalım ve etkin de bir denetim yapayım. Yani, İç Tüzük'ün oturduğu eksen bu iki husustur. Bu iki hususu dengeleyecek 3-4 madde, 5 madde dışında geri kalanlarda bir anlaşma olabildiğine göre eğer “Bu çıkarılacak iç tüzük şu partinin işine yarar, buna yaramaz.” deniliyorsa 25’inci Döneme kalır, yürürlük o tarihte başlar, ona da millet karar verecek. Onun için, bence en kolay, en kestirme ve kısa yoldan yapılabilecek düzenleme İç Tüzük’le ilgilidir. Gerçekten buna ihtiyaç var.

Bakınız, farkında olmadan bu gerginlikler sebebiyle Parlamento olarak ciddi bir yıpranmışlık içerisine giriyoruz. Tabiatıyla, Parlamentonun hukukunu korumak, itibarını korumak bizim en asli görevimizdir ve sorumluluğumuzdur. Bu Parlamentonun, bu Meclisin hepimizin kişiliğinden, şahsiyetinden, onurundan daha öte, daha yüksek bir onuru var, bir itibarı var. Buna yerli yersiz tartışmalarla gölge düşürüyorsak o zaman kürsünün bu tarafında “Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.” deyip, öbür tarafta “yüce” lafıyla bağdaşmayacak görüntüler, kavgalar, başka türlü hususlar milletvekilinin itibarını da Meclisin itibarını da ciddi ölçüde zedeliyor, bunu hepimiz biliyoruz, hepimiz görüyoruz, hepimiz yaşıyoruz ve hepimiz de şikâyetçiyiz.

Onun için onu düzeltelim. Muhalefet etkin denetimini yapsın. Şimdi, bunun nasıl olacağı konusunda ise gittiğimiz parlamentolarda zaten iktidardan arkadaşlarımız da muhalefetten arkadaşlarımız da bunun uygulamalarını orada görüyorlar. Mesela benim en son yaptığım ziyarette, iki kamaralı bir parlamento, hem senatoda hem de temsilciler meclisinde soru önergeleri nasıl cevaplanıyor, orada yüz yüze gördüler, karşılıklı bir etkileşim içerisinde. Biz şimdi soruyu bugün soracağız, cevabı belki 25'inci Döneme bile yetişmeyecek, çoğu düşecek. Bu, denetim değil, anında yapmak lazım. Meclisi kimse göz ardı edemez, herkes gelip Mecliste bilgi verecek, hesap verecek. Ona göre herkes, kamuoyu da neyin ne olduğunu öğrenecek, tercihini de ona göre yapacak.

Şimdi, biz yasama faaliyetini yani kanun çıkarma işini çok etkin ve verimli bir şekilde yapamadığımız için torba yasa gibi çok garip bir yola sapıyoruz. Ben bunları çok söyledim, yazılı olarak da verdim yani kimse demesin ki “Bunu niye şimdi söylüyorsun?” Söyledim, torba yasa dediğiniz iş maalesef hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar çıkarıyor. Son yasa olmasını diliyoruz yani bu kadar zaman uğraş, uğraş, torba yasa, hangi kanun nereye bağlanacak, hangi kanun nerede yer alacak, bu bile sıkıntı konusudur. Onun için, hükümetlerin de ihtiyacı kanun çıkarmak. O kanunu çıkarsın, muhalefet de o kanuna nasıl katkı verecekse versin, bunun imkânları var Batılı ülkelerde, yeni bir şey keşfetmiyoruz. Denetim de yapılabilir.

Bakınız, İç Tüzük bu şekilde olmadığında herkes kendine göre yorum yapıyor, en çok da yıpranan ben oldum yani bunu açıkça itiraf edeyim. Hiç beni ilgilendirmedeği hâlde, kuralı değiştirmeden herkes kendi kafasına göre “Meclis Başkanı sorumlu.” Meclis Başkanı o partinin parçası, bu partinin politikasının bir unsuru değil. Ben hukuktan yanayım, hukukun bir unsuru olmaya, hukuku uygulamaya mecburum. Herkes talebini serbestçe yapar ama ben hukuka uyacağım. Hukuk ise en evvel yazılı kurallardan ibaret. Bu yazılı kurallar bu işe cevap vermiyor, cevaz vermiyor. Bunun yol ve yöntemini hep beraber tartıştık, konuştuk. Onun için iç tüzük ihtiyacı çok açık ortadadır. Aksi takdirde, bugün tartıştığımız konularda bir netice elde etme imkânımız da olmayacaktır. Bunun en açık, en somut örneği bu soruşturma önergeleridir. Orada hem yargının yaptığı yanlışlık var, keyfilik var -kim ne derse desin- hem de buna karşılık İç Tüzük'te olmayan, Ceza Muhakemesi Kanunu'na aykırı, Ceza Kanunu'na aykırı, mevzuata aykırı birçok talep, bunların hepsini bir hukuk zeminine oturtmakta ciddi zorluk çektik, çekiyoruz. Onun için zararı yok, bu dönem olmayacaksa bile diyorum, hiç olmazsa 25'inci Döneme bir güzel miras bırakmış olalım. Bunu çok önemsiyorum Meclisin itibarı açısından da.

Peki, çok teşekkür ediyorum.

Konu : *İstiklal Mahkemeleri Belgelerinin Tasnif, İndeks ve Elektronik Ortama Aktarılması Projesi ve 24'üncü Yasama Döneminin Genel Değerlendirilmesi dolayısıyla*

Tarih : *17 Nisan 2015*

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değerli basın mensupları, hepiniz hoş geldiniz, hepinize iyi bir gün diliyorum. Teşriflerinizden dolayı hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Aslında, bizim bugün bu toplantıyı tertiplerken iki önemli gerekçemiz vardı. Bunlardan bir tanesi, sizlerin de yakinen takip ettiği gibi, 5 Nisan 2015 tarihi itibarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama faaliyetleri fiilen sona erdi. 23 Nisanda bir özel birleşim yapacağız. 25'inci Dönem Parlamentosu Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar da Meclisin yasama faaliyetiyle ilgili çalışmaları bir ölçüde -5 Nisan bakımından- sonlanmış idi.

Bir gelenek olarak her yasama yılı sonunda, geçen bir yıl içerisinde, bu sene son yıl olması hasebiyle 24'üncü Dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi, yasama, denetim ve parlamenter diplomasi bakımından ne gibi çalışmalar yaptı, bunlarla ilgili kamuoyuna bilgi vermektir. Çünkü biz millet adına burada görev yapıyoruz, neler yaptık, neleri yapamadık, nasıl yaptık, bununla ilgili kamuoyuna bilgi vermemiz hem bizim siyasi sorumluluğumuzun hem de etik sorumluluğumuzun gereği idi. Normalde bu toplantıyı yılın sonunda yapmamız lazım yani 7 Haziran tarihi itibarıyla yapmamız gerekiyordu ancak seçimlere gidiyoruz, kamuoyunun ilgisi seçimlere yöneleceği için belki bu vereceğimiz bilgiler o hengâme içerisinde kaybolabilirdi. Onun için istedik ki bugün bu konularla ilgili size birkaç bilgiyi verelim.

İkincisi de: Biraz evvel çalışmalarını özet olarak yansıda gördüğünüz istiklal mahkemeleriyle ilgili önemli bir çalışmayı Meclis Başkanlığı belli bir noktaya getirdi. Bu konu Mecliste gündem konusu oldu, siyasi partilerimiz istiklal mahkemeleriyle ilgili düşüncelerini o birleşimde dile getirdiler. Basın mensuplarından konuya ilgi duyanlardan da bu tutanakların, bu zabıtların, mahkeme kararlarının ne zaman yayımlanacağıyla ilgili de çok sayıda bize ulaşan bilgi var, soru var. O konuyu da netleştirmek, kamuoyuna bilgi vermek bakımından böyle bir toplantı yapmayı uygun görmüştük.

Ancak, birkaç günden beri bir başka konu Türkiye'nin gündemine geldi, o da Ermenilere karşı soykırım icra ettiğimize dair sürdürülen bir karalama kampanyası var. Buna en son Avrupa Parlamentosu da katıldı. Bununla ilgili olarak dün 4 siyasi partimizin grup başkan vekilleriyle kendim telefonla şahsen görüştüm. Bir metin hazırlandı, bilgilerine sunuldu. AK PARTİ, Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi grup başkan vekilleri ve benim imzamla bu konuyla ilgili düşüncelerimizi dün ifade ettik. Teşekkür ederiz, basında da yer aldı. Bugün bu konuyu bir kez daha Meclis Başkanı olarak dile getirmemize bu toplantı vesile olmuş oluyor. Dolayısıyla, 3 sebeple bugünkü toplantıyı yapmış oluyoruz.

Evvela şunu söylemem gerekiyor: 4 Temmuz 2011'de Meclis Başkanı seçildikten sonra dört yıl boyunca bıkmadan, usanmadan, 2015'e giderken tüm dünyada ülkemizle ilgili bir karalama kampanyası, bir iftira kampanyasının sürdürüleceği belli olduğu için ilgili ülkelerin yetkililerini, meclis başkanlarını, cumhurbaşkanlarını, başbakanlarını bu konuda bilgilendirmek, Türkiye'nin tutumunu anlatmak ve bu konuda bir istismara, bir karalama kampanyasına görüştüğümüz ülkelerin alet olmamasını temin bakımından yoğun bir çaba içerisinde olduk. Bunu bilen arkadaşlarımız biliyor. Bu aynı zamanda parlamenter diplomasi açısından benim dört yıldır yaptığım çalışmaların bir ayağıdır.

Size kısa bir bilgi vermem gerekirse; bu kapsamda 1 kral, 34 cumhurbaşkanı ve 1 cumhurbaşkanı yardımcısı ile görüştüm. Elbette ikili ilişkilerin yanında en önemli konuştuğumuz konulardan bir tanesi de 2015'e giderken muhatap ülkelerin dikkatini bu konuya çekmek. 58 meclis başkanı, 22 başbakan, 1 başbakan yardımcısı, 16 bakan, 98 büyükelçi ve 88 münferit heyetle görüşme yaptım bu süre içerisinde. Dediğim gibi, ikili konulara, Türkiye ile o ülke arasındaki ilişkilere ilaveten en önemli gündem konularımızdan bir tanesi bu görüşmelerimizde sözde soykırım iddialarıyla ilgili konuyu dikkate getirmektir. Dolayısıyla, bu dört sene içerisinde Meclis Başkanlığı olarak 112 ülkeye biz bu konuyu anlatmaya çalıştık. Ayrıca, Dışişleri Bakanlığımızla da yakın bir ilişki içerisinde bazı ülkelerin parlamento başkanlarına, bu konuya ilgi duyabileceği, bu kampanyada muhatap ülke olarak bir yanlış adım atılmaması bakımından konuyu dikkatlerine getirmek için 40'tan fazla ülkenin parlamento başkanına da mektup yazdık bu karalama kampanyasına parlamentoları alet etmemek bakımından.

En son ise, beni şahsen üzen ve gerçekten de çok rahatsızlık duyduğum, Avrupa Parlamentosu Başkanı, bildiğiniz gibi, geçen hafta Türkiye'deydi. Görüştüğümüz konuların çok önemli bir kısmı Avrupa Parlamentosunda ayın 15'inde böyle bir konunun gündeme geleceğini hesaba katarak neden parlamentoların bu işe alet olmaması gerektiğini uzun uzun anlatmaya çalıştık

ama netice itibarıyla ortaya çıkan bir durum var. Şimdi, bu kararlar ilgili bir defa daha şahsen de kendi görüşlerimi ifade etmek istiyorum. Ayrıca, Meclis Başkanı ve 3 siyasi parti grubumuzun grup başkan vekilleriyle mutabık kalarak dün yayımladığımız açıklamayı, Meclis Başkanlık Divanından da -tatil olmasına rağmen- ulaşabildiğimiz arkadaşlardan, 17 üyeden 14'ü imzalamış oldu, 2'sine ulaşamadık, 1 üye de bu karara katılmadı, onu da tahmin edebilirsiniz. Dolayısıyla, çünkü açıklamayı Meclis Başkanlık Divanı olarak da aynen benimsediğimizi ifade etmek istiyorum.

Şimdi, evvela şunun görülmesi lazım: Bu karar, her bakımdan talihsiz ve milletimize karşı insafsızca yapılmış bir suçlamadır. Ermeniler dışında, tarihin en kanlı savaşlarından birisi olan Birinci Cihan Harbi'nde hayatını kaybetmiş değişik ırklara, değişik inançlara, değişik milletlere mensup 20 milyondan fazla insanın acısını göz ardı ederek haksızca ve insafsızca, sadece bu savaşta Ermeniler hayatını kaybetmiş, sadece onlar acı çekmiş, diğerleri acı çekmemiş gibi ön yargıya dayalı bir açıklama yapılmıştır. Bu, eğer adalet bir anlam ifade ediyorsa -ki Avrupa Parlamentosunun da en çok vurgu yaptığı konulardan bir tanesi budur- son derece adaletsiz ve tek yanlı bir tutumdur, bir tavidir. 20 milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir. Kim olursa olsun biz millet olarak bunların hepsinin acısını paylaşıyoruz. Ölen insandır, ırkı ne olursa olsun, dinî inancı ne olursa olsun, hangi millete mensup olursa olsun hepsi hayatını kaybetmiştir ve tarihin en kanlı savaşlarından birisidir. Onun için, tek yanlı ve ön yargılı bir karar bu. Doğrusu, hakka, hukuka, adaletle sıkça vurgu yapan, hele hele Türkiye'yle ilgili ilerleme raporlarında Türkiye'yi bu kriterler, bu kavramlar açısından yargılayan Avrupa Parlamentosunun böyle bir tutum takınması evvela ileri sürdüğü kavramlarla, değerlerle de çelişmiştir. Onun için, hukukla alakası olmayan, hukuk dışı, keyfi, ön yargılı bu kararı biz hiçbir şekilde kabul etmiyoruz ve bunu yok hükmünde telakki ediyoruz.

Bir başka husus: Bu karar, uluslararası hukuka da aykırıdır. Ben Sayın Schulz'a bunları burada çok açık söyledim. Parlamentolar hukuk üreten kurumlardır. Elbette parlamentolar her konuyu konuşur. "Parlamentolar şunu konuşsun, bunu konuşmasın." tarzında bir sınırlama getirilemez. Bu doğrudur ama parlamentolar karar alırken hukukun dışına çıkarak, kendi koyduğu kuralların dışına çıkarak hukukun üstünde sorumsuzca kararlar alamaz. Avrupa Parlamentosunun aldığı karar hukukun dışındadır, hukuka karşıdır ve bu manada da sorumsuzca bir karardır. Parlamentolar hukuk üreten kurumların başında geliyor dedik, bunlar çoğu zaman evrensel hukuk kuralı niteliğini de taşıyor. Bunlardan bir tanesi masumiyet karanesidir. Türkiye'yi eleştirilirken buraya sıkça vurgu yapılır. Bir kişi ya da bir toplum aksi ispat edilinceye kadar masumdur. Bir kişi ya da bir toplum aksi ispat edilinceye kadar masumdur, gelişigüzel suçlama yapılamaz, kanaatler üzerinden,

dedikodular üzerinden siyasi amaçlarla karar verilemez. Verildiği takdirde bu, parlamentonun kendisini inkâr etmesi anlamına gelir, kendi ürettiği hukuku yok sayması anlamına gelir.

Peki, 1915 olaylarıyla ilgili verilmiş bir karar var mı? Yok. Bugüne kadar böyle bir karar olmadı. İki: 1948 Sözleşmesi'ndeki şartları bu olay taşıyor mu? Yok. Avrupa Parlamentosu bunlar üzerinde durmuyor, bunları duymaya gerek de görmüyor. Hukuki bir kavramı siyasallaştırarak Türkiye'ye karşı karalama kampanyasına zemin teşkil ediyor. Bunun en vahim yanı şurasıdır: Bu kararın bugün ve gelecekte doğurabileceği birçok olumsuz yansımalar olacaktır. Kendileri de kabul ediyor ki en başta Avrupa'da ve tüm dünyada ırkçılık, radikalizm ve nefret söylemleri artıyor. Avrupa Parlamentosu hiçbir hukuk kararına dayanmadan böyle bir karalama kampanyasını kabul edip Türkiye'yi suçladığına göre bundan sonra nefret söylemlerine, milletimizle ilgili, milletimizin çocuklarının –ki bunların önemli bir kısmı kendi vatandaşlarıdır– yarın okullarda, sokakta, iş yerlerinde bir nefret söylemine, bir ayrımcılığa ve benzeri bir kısım çağ dışı, hukuk dışı, ahlak dışı kampanyalara muhatap olursa bunun sorumlusu, hiç şüphemiz olmasın ki Avrupa Parlamentosunun ve hiç şüphesiz ondan evvel de Papa'nın yaptığı açıklamalardır. Onun için, bu karar önümüzdeki zaman dilimi içerisinde çok sayıda olumsuz gelişmelere de gerekçe olarak kullanılabilir.

Söyledim, biz herkesin acısını paylaşıyoruz ve yeri gelmişken, bu kadar görüştüğüm devlet, hükümet yetkililerine, meclis başkanlarına ifade ettiğim gibi, 1915 olaylarının tüm yönleriyle ortaya çıkarılmasını en çok arzu eden ülke biziz. 1915'te ne olduysa, bu işin içinde ne varsa, kim varsa, ne olduysa, bunlar bütün yönleriyle ortaya çıksın.

Peki, bunu kim çıkaracak? Bunu çıkaracak olan parlamentolar değildir. Parlamentoların ne ehliyeti ne liyakati ne de görevi bunları açığa çıkarmak değildir. Bu işi ortaya çıkaracak olan tarihçilerdir. Biz onun için 2005'te Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak iktidarıyla, muhalefetiyle tüm dünyaya yaptığımız açıklamada, Meclisimizden aldığımız kararda dedik ki: Biz arşivlerimizi açtık, Ermeniler de açsın, Ruslar da açsın, İngilizler de açsın, Boston'daki arşivler de açılsın ya da kimin elinde ne bilgi, ne belge varsa bunlar ortaya çıksın, biz de sonuca razıyız. Bunu o gün söyledik, bugün söylüyoruz, söylemeye de devam ediyoruz. Böyle bir mutabakat var mı? Yok. Tarihçilerin, bilim adamlarının 1915 olaylarıyla ilgili ittifak ettikleri, uzlaştıkları bir sonuç var mı? Yok. Peki, bir uluslararası ceza mahkemesi bu olayla ilgili Türkiye hakkında, milletimiz hakkında bir karar verdi mi? Yok.

O hâlde, parlamentolar, kendilerini uluslararası bir ceza mahkemesi yerine koyarak bir milleti, bir toplumu ve onun geçmişini sorumsuzca suçlayamaz. Eğer öyle olursa, parlamentoların görevi barışa katkı sağlamak, bugünü ve

geleceği hoş görüyle, demokrasiyi inşa ederek iyi bir gelecek temin etmek olması gerekirken husumet kanallarını açmak gibi bir sorumluluğu parlamentoların olamaz. Husumetten bir siyasi proje çıkarılamaz, çıkarılmaması gerekir. Öyle olursa, Avrupa Birliği evvela kendisini inkâr etmiş olur. Çünkü Yüzyıl Savaşları'nı yapanlar bugün Avrupa Birliği üyesi ülkelerdir. Onları geride bırakarak bugün bir barış projesi olarak, bir iş birliği projesi olarak Avrupa Birliği kendisini takdim ediyor, “hukukun üstünlüğü” diyor, “demokrasi” diyor, “insan hakları” diyor, nefret söylemlerine karşı olduğunu söylüyor, radikalizme karşı olduğunu söylüyor ama bütün bu söylediklerinin tersine bunlara yol veren, bunlara kapı aralayan bir tutumu Avrupa Parlamentosu, maalesef, bir karara dönüştürmüş bulunuyor.

Onun için, biz, bu istismarın son bulması, tarihî gerçeklerin tüm yönleriyle ortaya çıkmasını arzu ediyoruz ama bazı ülkelerin bunu istemediklerini de biliyoruz. Çünkü karıştırdıklarında altından çapanoğlu değil kendileri çıkacaktır. Onun için, tarihî geçmişin araştırılmasını istemezler, tarihî gerçeklerin ortaya çıkmasını istemezler, her zaman olduğu gibi ön yargılarla bu türlü kararları almayı tercih ederler.

Onun için, biz, bir defa daha, bu kararı yok hükmünde kabul ettiğimizi, hiçbir parlamentonun görevinin bir ceza mahkemesi yerine kendisini koyarak karar vermek olmadığını, bilim kurulu olmadığını, bu türlü ayaküstü, ön yargılı ve istismara dayanan -ki soykırım bir hukuki kavramdır- hukuki kavramı bir siyasi karalama kampanyasına mesnet teşkil edecek tarzda kavram istismarı yapmak gibi bir görevinin olmadığını ifade ediyor, bu kararı şiddetle kınadığımı, bir kez daha, belirtmek istiyorum.

Değerli basın mensupları, bugün toplantıyı düzenlememizdeki sebeplerden bir tanesi, biraz evvel çalışmalarını özetle dinlediğimiz, seyrettiğimiz istiklal mahkemeleriyle ilgili konudur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı olarak ülkemizin siyasi, tarihî ve bilimsel birikimine büyük bir katkı vereceğine inandığımız bu çalışmaları belli bir noktaya getirmiş bulunuyoruz. Arşivimizde yaklaşık doksan beş yıldır muhafaza ettiğimiz istiklal mahkemeleri dosyalarına ait arşiv belgeleri de birikimimizin önemli bir kısmını teşkil ediyor. Bunu kamuoyuyla paylaşmak istiyoruz.

Millîtimizin hafızasını oluşturan ve geleceğimize ışık tutan bu belgeler millî bir emanet olarak geçmişten bize intikal etmiştir. Bize düşen görev de bu arşiv belgelerini muhafaza ederek bilimsel ölçütlerde araştırmacıların hizmetine sunmaktır. Bu belgeler arasında üzerinde en çok tartışılan, Meclisimize emanet edilmiş bu belgeler içerisinde en çok tartışılan istiklal mahkemeleriyle ilgili dokümanlardır.

İstiklal mahkemeleri, Millî Mücadelede ölüm kalım savaşı verildiği bir dönemde öncelikli olarak asker kaçaklarının önlenmesi amacıyla kurulmuştur.

Bugünün şartlarından o günü değerlendirmek zor olabilecektir. Onun için, bu mahkemelerin neden kurulduğu, niçin kurulduğu ve o günün şartlarını çok iyi bilmek gerekmektedir yoksa bugünün kolaycılığıyla geçmiş suçlamak çok doğru, çok ahlaki, çok da insafli bir tutum olmaz.

O nedenle, dönemin şartlarını iyi bilmek gerekecek. Cumhuriyetin ilanından önce olduğu gibi sonra da ihtiyaca binaen, bir ihtiyaç sebebiyle bu bölgelerde istiklal mahkemeleri kurulmuştur. Şüphesiz ki istiklal mahkemesi evrakını araştırmacıların ve tarihçilerin hizmetine sunarken amacımız -altını çiziyorum- geçmişimizle, geçmişimizde yaşanmış olayları bir tartışma malzemesi, bir suçlama -her zaman kolaycılıkla yaptığımız gibi- malzemesi hâline getirmek değildir. Kim bunu yaparsa en büyük saygısızlığı bu çalışmalara yapmış olur.

Maksadımız, yeni bir çatışma, yeni bir kamplaşma, yeni bir kutuplaşma değil, tam tersi -insanların geçmişleri nasıl kendisini takip ediyorsa milletlerinki de takip eder- dolayısıyla geçmişte olup bitenleri o günün şartları içerisinde değerlendirmek ve günümüzü ve geleceğimizi daha sağlıklı bir teminata bağlayabilmek bakımından bu arşiv kayıtlarının açılmasında fayda gördük.

Amacımız, yakın tarihimizin çok sıkıntılı bir döneminde faaliyet göstermiş olan bu mahkemeleri, tutanakları, evrakı olduğu gibi yayınladık. Bizim herhangi bir kıymet hükmümüz yok, bir tek cümlemiz yok. Ne varsa onun fotoğrafını çekerek -biraz evvel ifade edildiği gibi- günümüze aktarmaktır ve tarihimizin bu dönemini de -sıkça yapıldığı gibi, her vesileyle yapıldığı gibi- bir dedikodu malzemesi olmaktan da çıkarmaktır. Çünkü her şey ortaya çıkmadığı takdirde “tarihçiyim” diyen, eline kalemi alan, kürsüye çıkan, mikrofona çıkanların, çok önemli başarılarımızın dahi nasıl bir karalama kampanyasına, nasıl önyargılarla bir dedikodu malzemesine dönüştürdüğünü de biliyoruz.

Onun için, maksadımız, tarihimizin bu dönemiyle ilgili dedikoduları da bir ölçüde ortadan kaldırmak ve tarihi bir dedikodu malzemesi olmaktan kurtarmaktır. Bunun için de faaliyetlerin, o dönem yapılan çalışmaların tam olarak bilinmesi gerekmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir proje olarak istiklal mahkemesi evrakı dosyalarında yer alan 12 mahkemeye ait belgelerin bilimsel ölçütler çerçevesinde tasnif edilmesi, elektronik ortama aktarılması ve indekslenmesi bu manada yapılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı olarak Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığımız tarafından analizi, tasnifi, elektronik ortama aktarılmasıyla gerçekleştirilen mahkeme karar defterlerinin orijinal hâli,

çevirisi, zabıtları ve mahkemeye ait diğer belgelerin yer aldığı bu önemli çalışma yaklaşık doksan beş yıl sonra araştırmacıların hizmetine sunarak siyaset tarihimize önemli bir katkı sağlamaktır.

Bu belgelerin İnternet'ten araştırmacıların kullanımına açılması ve kitap olarak da basılması büyük devlet olarak tarihimize sahip çıkmamızın bir gereği olduğu kadar, geçmişimizden dersler çıkararak geleceğe barış ve huzur içinde güvenle yürüdüğümüzü de göstermektir.

Bu önemli projenin bu safhaya gelmesinde başta Cumhurbaşkanlığı Arşivi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ve Meclisimiz olmak üzere pek çok kurumun desteği olmuştur ve bu çalışmaları yaparken de hiç şüphesiz bir ihtisas kurumu olması hasebiyle tümüyle Atatürk Dil Tarih Kurumuyla da iş birliği yapılarak ve onların onayı, desteği alındıktan sonra -size bunun belgeleri de sunulacak- bu şekilde bugünkü noktaya gelmiştir. Emeği geçen pek çok kişi var, evvela Meclisimizde çalışanlar olmak üzere, hepsine, burada, teşekkür ediyorum.

Toplantımızın üçüncü gerekçesi: Türkiye Büyük Millet Meclisinde özellikle son 24'üncü Dönemde yapılan çalışmalarla ilgili de kısaca birkaç bilgi vermek istiyorum.

Evvela şunu ifade edeyim: Tabiatıyla bu 24'üncü Dönemde acı tatlı günler yaşadık. “Keşke olmasaydı.” dediğimiz, diyeceğimiz çok olaylar yaşandı. Ümit ederim, bunlar, 25'inci Dönemde yaşanmaz. Bu hepimizi üzmüştür. Milletimizin Meclise olan itibarı bakımından zaman zaman sıkıntılara da, olumsuz bakışlara da sebebiyet vermiştir. Arzu ederiz ki Türkiye Büyük Millet Meclisi her konunun müzakere edildiği, olgunlukla müzakere edildiği, tartışıldığı ve mümkünse de bir karara bağlandığı yerlerdir, platformlardır, meşruiyeti de biraz buradan geliyor.

Meclisler eylem yerleri değildir. Genel Kurullar hakaret ve benzeri sözlerin, tasvip edilmeyen sözlerin, davranışların yaşandığı yerler değildir. Öyle de olamaz, olmaması gerekiyor. Ama, maalesef, bu dönem geriye dönük olarak geçmiş dönemlerde bu kadar yoğunlukta bu sıkıntıları yaşamadık. Ama bunlar da geride kalmıştır. Yeni bir sayfa açılacağına göre, 8 Haziran sabahından itibaren, bu sıkıntılar yaşanmasın. Ama her ne olursa olsun Türkiye Büyük Millet Meclisinin varlığı ve açık olması milletimiz bakımından başlı başına bir değerdir, başlı başına bir fırsattır ve milletimizin en önemli kazanımlarından bir tanesidir. Çünkü bu Meclis, sıradan bir meclis değil. Hep vurgu yapıyoruz. Millî Mücadeleyi yürüten bu Meclistir. Cumhuriyeti kuran bu Meclistir. Demokrasiye eksiğiyle fazlasıyla bizi ulaştıran bu Meclistir ve

Türkiye'nin gelişmesinde, kalkınmasında bugün neye sahipsek -olumsuzluklar Meclise yükleniyor, eyvallah- onda da en büyük katkıyı veren bu Meclistir ve iddia ediyorum ki Türkiye'de en çok çalışan kurumların başında gelir bu Meclis. Çok da çalışan bir Meclistir. Onun için, birkaç rakam bunu gösterecek.

Bildiğiniz gibi, vatandaşın başı dara düştüğünde, bir sıkıntıya maruz kaldığında en evvel baş vurduğu yer -mahkemelerden, başkaca makamlardan evvel- Türkiye Büyük Millet Meclisi ve siyasetçidir. Bunun bilinmesi lazım. Evet, her türlü olumsuzluk bize yönelir ama bütün bu olumsuzluklara rağmen, en evvel başı dara düşenin gelip çare aradığı yer Meclistir.

İşte, bu manada, Dilekçe Komisyonu önemli bir komisyon. 24'üncü Yasama Döneminde 35.290 başvuru yapılmış, yapılan bu başvurularla beraber 66.378 kişi de toplu imzayla başvurmuş, bu dilekçelere imza koyan sayıya da baktığımızda, 1 milyon 445 bin 137 kişi ister bireysel olarak ister toplu olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sıkıntısını, talebini, beklentisini dile getirmiştir.

Ayrıca, Dilekçe Komisyonumuza 24'üncü Yasama Döneminde 25 farklı ülkeden 302 tane başvuru da olmuştur. Bunun önemli bir kısmı da Almanya'dandır.

Diğer taraftan, insan hakları ihlalleriyle ilgili olarak Meclisimizde inceleme yapan, görevi bu olan bir komisyonumuz var. Bu Komisyon da 24'üncü Dönemde önemli çaba ve gayret içerisinde olmuştur. Bu dönemde, 24'üncü Yasama Döneminde toplam 7.594 başvuru yapılmış insan haklarıyla ilgili olarak ve Komisyon bu süre zarfında 44 rapor yayınlamıştır ve ayrıca Komisyonumuz özellikle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızla veya Türk soylu olan bizim insanlarımızla ilgili olarak Almanya'da işlenen cinayetler dâhil, bu konularla ilgili olarak da yakın bir takip içerisinde olmuş, bunları raporlayarak hem iç kamuoyuna hem de ilgili ülkelerin kamuoyuna taşımıştır.

Yine 24'üncü Yasama Döneminde Komisyonu 56 yabancı, 44 de yerli heyet ziyaret etmiş ve insan haklarıyla ilgili konuları gündeme getirmiştir.

3'üncü önemli bir komisyon, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonudur. Toplumumuzda en çok sıkıntı yaşadığımız konulardan bir tanesi, kadına yönelik şiddet ve bu eşitsizliklerle ilgili. 24'üncü Yasama Döneminde 86 bireysel başvuru yapılmış, kadına yönelik şiddet ve iş yerinde psikolojik taciz konularında yapılan toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıkla ilgili bu Komisyon önemli çalışmalar yapmıştır.

Şimdi, 25'inci Dönemle ilgili genel seçimlere giderken toplumumuzun gündeminde tartışılan ve öyle anlaşıyor ki önümüzdeki günlerde daha çok tartışılacak olan bir yeni anayasa konusu var. Maalesef, bu dönem bunu sonlandıramadık. Önemli birikim oldu, önemli tecrübe oldu. Şimdi, herkes

yeni bir anayasa talebini gündeme getirirken bu çalışmalardan azami istifade etmesi lazım. “Ne olursa ne olur, ne olmazsa ne olmaz.” bunu, bu 24’üncü Dönemde yaptığımız çalışmaları iyi analiz ederek toplumun gündemine taşırılsa bir defa daha milletimizi yeni anayasa konusunda sukutuhayale uğratmamış oluruz.

O dönemi siz yakinen biliyorsunuz, basın mensupları olarak takip ettiniz. Dünyada, özellikle Avrupa Birliği üyesi ülkelerde ve anayasa konusuna ilgi duyan çevrelerde çok takdir toplayan bir yöntemle biz işe başladık. Yani kapalı kapılar ardında anayasa taslağını hazırlayıp “Evet mi?”, “Hayır mı?” şeklinde bir anket çalışması yerine, “Evvvela, yeni bir anayasada vatandaş ne görmek istiyor, yeni bir anayasadan beklentisi ne, neyi istiyor?” o konuda ilk defa vatandaşın görüşlerini alarak, sivil toplumun görüşlerini, kurulların ve kuruluşların görüşlerini alarak yeni bir anayasa yapalım. Çünkü yapacağımız anayasa bu millet için. Millete sormadan, milletin ne düşündüğünü bilmeden, buyurgan bir tavırla “Biz senin adına böyle düşündük. Siz de evet mi diyorsunuz, hayır mı diyorsunuz...” Bunu hep tenkit ettik, bu defa tersinden başladık.

O zaman bu rakamları vermeye çalıştım, çünkü Türkiye’de gündem sık değiştiği için o dönem yapılan bu çalışmalar -açıklama yaptık ama- unutulmuş olabilir. Nisan 2012 sonuna kadar o zaman -yazılımdan evvel- 160 kuruluş dinlenmiş Mecliste Uzlaşma Komisyonunda. 165 üniversite, 78 il barosu, 60 siyasi parti, 18 belediye birliği, 17 kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu, 7 yüksek mahkeme, 7 kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşu, 6 muhtarlar birliği dernekleri, 4 işçi ve işveren sendikaları konfederasyonları olmak üzere çok sayıda, toplumun her kesiminden görüş alınmış. 14.538 dernekten, 4 binden fazla vakıftan, 1.700 yerel ve ulusal radyo ve 197 yerel televizyona ise e-posta yoluyla görüşleri varsa bildirilmesi istenmiş, 66.015 kişi -birçok imkândan istifadeyle ya doğrudan bize gelerek veya başka yöntemlerle- görüş bildirmiş. Bütün bu görüşlerin bir araya getirilmesi sonucu 18.350 sayfalık yeni anayasa yapmak isteyenler bakımından bir doküman, bir hafıza oluşmuş durumda.

Şimdi yeri gelmişken ifade edeyim: Değerli arkadaşlar, değerli basın mensupları; tabii bir şey yapacaksak geçmişte neden yapamadığımızın bir özeleştirisini de yapmak gerekiyor. Bizim toplumumuzda, en azından, siyasi çevrelerde bir özeleştiri geleneğimiz yok. Eleştiriyi en iyi şekilde, en aşırı şekilde... Özeleştiriye gelince kenarından bile dolaşmıyoruz. Onun için, neden olmadı, niye olmadı, bu ayrı bir konudur, ayrı bir çalışma, ayrı bir inceleme konusu. Ancak şu kadarını söyleyeyim: 1982’de daha bu Anayasa yapılırken Anayasa’ya başlayan, Anayasa’yı konuşan, bu Anayasa’nın Türkiye’nin ihtiyaçlarına neden cevap vermediğini sık sık gündeme getiren biz siyasetçilerin en evvel, ya da kuruluşların genel kurullarında, bu Anayasa değişmeli, bu

Anayasa değişmeli; bu Anayasa ihtiyaca cevap vermiyor, bu Anayasa darbe anayasası gibi, söylemediğimiz laf kalmadı. Bu Anayasa belki bunların çoğunu da hak etti, o işin ayrı kısmı. “Peki, yeni bir anayasanın nasıl olması gerekir?” dediğimizde bir iki partinin dışında hiç kimsenin bir hazırlığının olmadığını da gördük. Bir hazırlık yoktu. Yani biz Anayasa Uzlaşma Komisyonunu kurduğumuzda, faaliyete sizlerle beraber öbür salonda başladığımızda hiçbir partinin 1’inci maddeden yürütme ve yürürlük maddesine kadar olan kısmıyla ilgili -kaç madde ise 100 madde, 150 madde, 140 madde- bir anayasa taslağı hiçbir siyasi partinin yoktu. Belki bu sürecin, yirmi bir aylık yapılan çalışmanın sonucu hiç olmazsa o çalışmalara katılan 4 siyasi partinin, bir iki de dışarıdaki, Mecliste temsil edilmeyen partinin dışında, iyi-kötü -eğer hâlen herkes o fikirlerinde duruyorsa, o fikirlerini konjonktürel olarak vermedilerse ve Uzlaşma Komisyonuna verdikleri metinlerin arkasında duruyorlarsa- hiç olmazsa, bugün -Meclisteki 4 siyasi partinin, 2 de dışarıdaki siyasi partinin- Anayasa konusuyla ilgili bir taslağı var.

Şimdi yeri gelmişken bir çağrı yapmak istiyorum: Mademki Anayasa konusu yapılacak olan bu seçimlerde bir öncelikli gündem maddesi, 1/1.000.000 ölçeğinde, sadece başlığı konuşmak yerine, kim nasıl bir anayasa istiyor, 1’inci maddeden yürürlük maddesine kadar mümkünse bu taslağı halkın önüne koymalı ki biz karanlığa kurşun sıkmış olmayalım, “Gözüme bak anlarsın.” olmasın. “Ben şunu dedim, sen şunu dedin.” tarzındaki otuz yıldır yaptığımız suçlamaları geride bırakalım, kimin ne düşündüğü ortaya çıksın. Özgürlükler konusunda, sistem konusunda, sistemin dengeleri konusunda, özgürlük-güvenlik, özgürlük- sorumluluk dengesi konusunda hiç olmazsa biz neyi tartıştığımızı, neyi tercih ettiğimizi bilerek bunları yapmış olalım.

İşte, Anayasa Uzlaşma Komisyonu ile ilgili söylenecek çok şey olmasına rağmen, bu çalışmalardan böyle bir temenni de çıkarmış oluyoruz. Bu, sadece Anayasa konusunda değil, toplumun önündeki en önemli, en güncel konularla ilgili seçimlere giderken, siyasi partilerimiz daha somut öneriler ortaya koyarlarsa o zaman siyaset daha kaliteli, daha anlamlı hâle gelir, vatandaşlarımız da kime neden oy verdiğini bilerek vermiş olur. Hâlbuki, biz, konuları değil, konuşanları tartışarak siyasette mesafe alamıyoruz. Konuları değil, şahısları tartışarak, siyasette sükûnet ve sağduyu getiremiyoruz. Bu beraberinde gerginlikleri ve sıkıntıları getirmiş oluyor. Hâlbuki, konuşulan konular 1/1.000.000 ölçeğinde değil -haritacılık diliyle- hiç olmazsa 1/10.000, 1/5.000 ölçeğine indirilebilmiş olsa neye evet neye hayır dediğimizi biliriz ve üstelik kafa yorduğumuz için de bunların Türkiye için ne kadar doğru ne kadar yanlış olduğunu da bilerek tartışmış oluruz.

Değerli basın mensupları, bu yasama dönemi içerisinde hiç şüphesiz bazı komisyonlar da kurduk, bunlar ihtiyaç. Lafını ettik, işini yapamadık,

bir özeleştirme yapmak gerekirse. Zaten pek çok şeyin lafını ediyoruz ama işini yapamıyoruz. Güzel sözler söylüyoruz, arkasına güzel örnekler koyamıyoruz. Artık, çok partili hayatta, demokraside belli bir mesafe aldığımıza göre bundan sonra doğru sözler kadar doğru örnekleri de arkasına koyalım ki demokrasi biraz daha kurumsallaşsın, biraz daha demokrasiye kalite gelmiş olsun.

Bir Siyasi Etik Uzlaşma Komisyonu kurduk, maalesef, 4 siyasi partimizin mutabık kaldığı hususu –kamu görevlilerinin var, Batı ülkelerinde var- bizim Parlamentomuzda milletvekilleri, seçilmiş insanlar çalışmalarını yaparken elbette yasal yükümlülüklerinin dışında bir de etik yükümlülükleri var, bunlar nedir, ne değildir burada bir mutabakata varalım dedik, çaba sarf ettik. Ancak henüz bunları uygulanabilir kurallara hâline getiremedik.

İç Tüzük Uzlaşma Komisyonu -yeri gelmişken ifade edeyim- en çok sıkıntı çektiğimiz konulardan bir tanesidir. Bugün, resmen, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir İç Tüzük'ü var gibi gözüküyor ama fiilen bir iç tüzük yok, herkes kendi talebini, kendi görüşünü İç Tüzük hükmü gibi tartışma konusu yaparak dört yıl bu Parlamentoda maalesef gereksiz tartışmalara sebebiyet verdik. Dört beş madde dışında geri kalanlarda anlaşılmıştı. Son bir defa daha gayret etmiş olmamıza rağmen, bu İç Tüzük yapılamadı. Eğer Meclisimizin hoşumuza gitmeyen, arzu etmediğimiz ve çoğu zaman “Keşke olmasaydı.” dediğimiz görüntüleri önümüzdeki dönemde yaşanmak istenmiyorsa İç Tüzük'ün mutlaka bir an evvel yürürlüğe konması lazım. Dört beş madde üzerindeki ihtilafın ortadan kaldırılıp yeni bir iç tüzüğün Mecliste uygulamaya konulması gerekiyor.

Şüphesiz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 3 tane görevi var: Birincisi yasa yapmak, ikincisi denetim yapmak, üçüncüsü de Parlamenter diploması. Yasama faaliyetleri bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisinin, eğer kanun sayısı itibarıyla bir değerlendirme yapmak gerekirse verimli bir çalışma yaptığını söyleyebiliriz. 24'üncü Yasama Dönemi'nde 772 kanun tasarısı Meclise sunulmuş, bunlardan 383'ü kanunlaşmıştır. Geri kalanları da önümüzdeki dönemde komisyonlarda ve Genel Kurulda bekliyor, gelen hükümet bunları benimserse kalınan yerden devam edilecektir.

Ayrıca, çok sayıda da kanun teklifi verilmiştir. Bu kanun tekliflerinin sayısı 2.828'dir. Bunlardan 336'sı kanunlaşmış. Yani bir açıdan baktığımızda, genelde, yasama organında kanun tasarıları daha çok öne çıkar. Bu dönem kanun tekliflerinin de önemli bir kısmının kanunlaştığını söylemek mümkün. Bu, gerek İç Tüzük kolaylığı bakımından gerekse teklif olarak verilmiş sonra kanun tasarısı da beraberinde gelince birleştirilerek de çıkmış olabilir.

Önemli yasal düzenlemeler yapıldı. Ancak şunu söylemek mümkün: Tabiatıyla, tek başına yasal düzenlemeler toplumda gerekli değişim ve dönüşümü sağlamaya yetmiyor. Bunun kamu bürokrasisi tarafından iyi algılanması, iyi

öğrenilmesi, özümsevenmesi ve benimsenmesi gerekiyor. Özellikle de yargının burada özel bir sorumluluğu var. Çünkü geçtiğimiz dönemde en çok sıkıntı çektiğimiz konu... Biz buradan bir kanun geçiriyoruz. Neden böyle bir kanun çıkardığımız çok açık olarak ifade ettik, gerekçesinde var, Meclis Başkanı olarak biz bunları ifade ettik, özellikle hak ve özgürlüklerle ilgili. Maalesef, yargı zaman zaman, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesine rağmen, beklentisine rağmen eski alışkanlıklarını sürdürdü, haksız tutuklamalarla, uzun tutuklamalarla Türkiye’de siyasetin gergin bir ortamda sürdürülmesine de zemin hazırlamış oldu. Onun için, yeri gelmişken ifade edeyim: Kanun çıkarmak elbette bir toplum için önemlidir, değişim, dönüşüm bakımından önemlidir. Biz bunları çıkarıyoruz. Hatta, Meclisin kanun fabrikasını döndüğünü de sık sık ifade ettim, çünkü kanunla her şey çözülüyor, mühim olan uygulamadır. Dolayısıyla, kamu bürokrasisinin ve bunları uygulayacak olanların bu kanunların gerekçelerini iyi okuyup, o istikamette uygulama yapması toplumsal barış ve kamu düzeni açısından, gereksiz gerginliklerin ortaya çıkmaması açısından da önemlidir diye düşünüyorum.

Denetim faaliyeti olarak 24’üncü Yasama Döneminde 8.635 sözlü soru önergesi verilmiştir. Bu rakamlar değişebilir. Meclis kapanmış olmasına rağmen bir süre evvel Meclis Başkanına sunulmuş, Meclis resmen de açık olduğu için işlemi devam edenler var ama her halükârda bu rakamlar 8.635’in üzerindedir ve bunlardan 2.134’ü cevaplanmıştır. Bununla şunu söylemek istiyorum: Aynı şey yazılı soru önergesi bakımından da önemli. Yazılı soru önergesi olarak da 68.784 yazılı soru önergesi verilmiş. Bir önerge patlaması var. Bunların, ancak çok az bir kısmı cevaplanabilmiş; 24.771’i süresi geçtikten sonra, 13.970’i süresi içerisinde cevaplanmış ama önemli bir kısmında da cevap yok. Bu, şunu orta yere koyuyor: Artık, bu İç Tüzük’teki klasik denetim yol ve yöntemleriyle iyi bir denetim yapmakta zorluk var. Onun için, denetim muhalefet bakımından da çok önemli bir görev olduğuna göre eski usul soru sormak, her konuyu sormak, her vesileyle sormak ama karşılığında da yeterli cevap almak mümkün olmuyorsa bu yöntemleri yeni baştan değiştirip Batı ülkelerinde son zamanlarda daha çok uygulanan etkin, verimli bir denetim faaliyetini Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine getirmek gerekir. İç Tüzük bunun için de önemli.

Memnuniyetle ifade edeyim, Meclis Başkanı olarak Başkanlığımıza sunulmuş olan soru önergeleri var. Bu söylediğimiz eleştirilerden Meclis olarak bir sıkıntıya girmeyelim diye biz arkadaşlarımıza verdiğimiz talimat gereği bize ne sorulduysa biz bu konuda yüzde 100’üne cevap verdik ve bununla da iftihar ediyoruz; çünkü bu sorular bir ihtiyaca mebnî soruluyorsa gereksiz tartışmalara, asılsız bir kısım haberlere imkân vermemek bakımından biz bunları zamanında cevaplandırdık, cevaplandırmaya devam ediyoruz.

Meclis araştırma önermeleri önemli bir denetim konusu. Çok sayıda Meclis araştırma önermesi verildi; 418, hâlen de vardır. Ama maalesef, işte, bunlar veriliyor. Gündemi belirlemek için Danışma Kurulu veya grup önerisine konu oluyor, arkası getirilemiyor veya kurulmuş olan komisyonlar var, bunlar Genel Kurulda görüşülemediği için Türkiye Büyük Millet Meclisinin görüşü hâline gelemiyor.

İkincisi, yine, İç Tüzük çalışmalarında ifade ettim, yapılmış çalışmalar var, mesela, kamuoyunda en çok ilgi uyandıran Darbeleri Önleme Komisyonu, görüşülemedi veya diğer konularla ilgili, Soma faciasından sonra –bir defa daha rahmetle anıyoruz hayatını kaybedenleri- raporlar hazırlandı, bir kısım öneriler var. Bu önerilerin kaçısı yerine geldi veya gelecek, Meclis İçtüzüğü'nde bunun sonuçlarını değerlendirecek bir hüküm yok. Onun için, eğer Meclis etkin bir denetim yapacaksa, bu kadar çaba harcıyoruz, bu kadar kaynak ayırıyoruz ama dile getirilen... Ki önemli bir kısmı memnuniyet vericidir, bu komisyon çalışmalarında, iktidar muhalefet birçoğunda mutabık kalmışlardır. İktidarın ve muhalefetin mutabık kaldığı araştırma komisyonu rapor sonuçları ne kadar uygulandı, ne kadar uygulanmadı, bunun denetimini yapmak maalesef Meclis İçtüzüğü'müz bakımından mümkün olmuyor.

Bir başka husus: Özellikle değerli basın mensuplarının dikkatine getirmek isterim. Demin söyledim, dedim ki: Bu Meclis, hakikaten milletimiz için önemli bir imkân. Biz onun adına yetki kullanıyoruz, yasama faaliyetinde bulunuyoruz. Şu veya bu sebeple başı derde girdiğinde milletvekilinin yetkisi içerisinde kalıyor, kalmıyor, bunu hiç tartışmaksızın, bunu hesaba katmaksızın ister adli konuda ister sağlık konusunda ister istihdam konusunda aklına ne geliyorsa her konuyla ilgili başı derde düştüğünde en evvel müracaat ettiği kurum Türkiye Büyük Millet Meclisi. Bakınız, 24'üncü Yasama Döneminde -bundan sonra kaç kişi olacak, onu bilemem- Türkiye Büyük Millet Meclisini 1 milyon 668 bin 773 kişi ziyaret etmiştir. Bununla şunu söylerim ki: 28-29-27, kaçsa, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tamamına bir yılda gelen ziyaretçiden çok fazlası Türkiye Büyük Millet Meclisine geliyor. Bu önemli bir rakamdır. Biz bundan elbette memnuniyet duyuyoruz, demek ki halkın içinde bir Parlamentodur ama tabiatıyla zaman zaman bu kadar ziyaretçinin getirdiği sıkıntılarımız, zorluklarımız oluyor, kural koymakta da zorlandığımız zamanlar oluyor. Tabii, bu 1 milyon 668 bin 773 kişinin bir kısmı bu haftalık salı günkü grup toplantılarına geliyor. Bu grup toplantıları tabiatıyla siyasetin en cazip toplantıları oldu, grup mekânları en cazip mekânlardan birisi oldu ama yeri gelmişken ifade edeyim, toplumdaki gerginliğin, Parlamentodaki yaşadığımız sıkıntıların en önemli sebebi de usulüne uygun yapılmayan, partilerinin kendilerinin kabul ettikleri grup iç yönetmeliğine uymayan bu grup toplantılarıdır. Bu doğru değildir, bu tümüyle yanlıştır. Parlamentolar yasama faaliyetinin merkezidir, siyasi parti faaliyetlerinin merkezi doğrudan

doğruya partilerin genel merkezleridir. Eğer önümüzdeki dönemde de bu yanlış yola devam edilirse, bu yanlış tercih devam ederse, grup toplantılarını sadece çok katılımlı bir basın toplantısı olarak, sloganlarla veya başka türlü enstrümanlarla yapar hâle gelirse korkarım ki bir kısım üzücü ve sıkıntılı durumlarla karşı karşıya kalabiliriz.

Yeri gelmişken görev süresi de biten bir Meclis Başkanı ve bu çatı altında da en uzun süre kalmış -iyi ya da kötü, kendi hesabıma, şans veya şanssızlık, nasıl değerlendirirseniz- birisi olarak ifade ediyorum ki eğer 25'inci Dönemde gerginlik istemiyorsak, daha kaliteli bir Meclis müzakeresi istiyorsak, insan ilişkilerine dayalı, hoşgörüyü dayalı bir Meclis çalışması arzu ediyorsak mutlak surette bu grup toplantılarının bugünkü görüntüsünden, bugünkü üslubundan ve yönteminden kurtulması gerekir. Her partinin kabul ettiği yönetmeliklere, grup iç yönetmeliklerine baktığınızda bu toplantılara katılabilecek olanlar sadece ve sadece milletvekilleridir ve üst düzey parti yöneticileridir. İç Tüzük'ün 167'nci maddesine göre eski milletvekilleri bile bu toplantılara katılamaz. Siz de gördünüz ki zaman zaman Ayrancı pazarına döndüğü günler oldu. Şuradan hediye, buradan bilmem ne, neredeyse icra dairelerinin müzayede salonlarına döndüğü zamanlar oldu. Bunlar iyi görüntüler değil, Parlamento adına hoş görüntüler değil. Tabiatıyla, grup toplantılarında en üst düzeyde karşılıklı suçlamaların sonucunda Genel Kurula girdiğinizde de işte tutanaklara kadar geçen, hepimizi üzen sıkıntılar olmuştur, söylemler olmuştur, görüntüler olmuştur. Bu, Meclisin güvenliğini, Meclisteki sağlık şartlarını ve başkaca şartları da hep olumsuz yönde etkilemiştir. Yeri gelmişken de ifade edeyim, kiminle konuştuysam hepsi benimki gibi düşündü partilerimizin ama bir saat sonra uygulamaya gelince de herkes bildiğini okumaktan da geri kalmadı yani bu konu yazılı olarak da gruplara bildirildi, şifahi olarak da söylendi. Onun için ben hassaten sayın genel başkanlardan ve mümkün muhtemel grup yöneticilerine ifade ediyorum ki Meclisin süratle bu görüntüden kurtarılması gerekir. Değilse hepimizin nasıl oldu, niye oldu diye sonunda üzüleceğimiz bir kısım sıkıntılarla, olaylarla karşılaşmamız da mümkün olabilecektir. Bunlar Meclise olumlu yönde katkı sağlamıyor çünkü siyasetin pek çok enstrümanı var, siyasetin yapılabileceği pek çok mekân var, neyi nerede yapacağımızı bilmek de demokrasiyle ilgili bir konudur. Her şeyi Mecliste yapamayız, başka yerlerde yapılacak toplantılar var. Bu Mecliste yapamadığımız bir tek şey kaldı, bir evlenme merasimini yapamadık. Hadi size manşetlik bir haber! Yani bir de nikâh kıyıverseydik bu Mecliste olacaktı. Onun dışında ne varsa bu Mecliste olmaya çalışıldı, ondan sonra da Mecliste üzücü olaylar meydana geldiğinde "Efendim, güvenlik zafiyeti var, vesairesi var." Bunların hiçbirisi doğru değil çünkü bizim milletvekiline karşı bir fiziki güç kullanma imkânımız olmaz. Partilerin grup toplantılarının kapısına biz polis dikemeyiz çünkü demokrasilerde ve parlamentolarda her şey nezaketendir, her şey nezaketle,

tatlı dille söylenir. Biz bunları çok söyledik, çok yazdık. Bunun üzerinde bu kadar duruşumun sebebi önümüzdeki dönemde bu konuşmaları hatırlayın, inşallah bu sıkıntılar bir daha yaşanmasın istediğimiz içindir.

Değerli basın mensupları, tabiatıyla bu dört yıllık süre içerisinde sizlerle beraber çalıştık. Hepinizin üzerimde hakkınız var. Bilerek hiç kimseye yanlış yapmamaya, bilerek hiç kimseye ön yargıyla davranmamaya ve mümkünse Parlamento hukukunu işler hâle getirmeye çalıştık. Elbette her siyasi partimizin talepleri oldu. Bunların bazıları hukuka uygundu. O gün gündemde olmak veya o konuyu gündeme getirdiğini ifade etmiş olmak için yapılan bir kısım talepler oldu. Ben bunları anlayışla karşılamakla beraber Parlamento hukukuna, uymamız gereken kurallara uymadığı için biz bunları reddetmek durumunda kaldık. Onun için bu dönemin, belki, 25'inci Dönemin, hukuku daha çok hatırlayacağımız bir dönem olmasını temenni ediyorum.

Türkiye'de her şey siyaseten çözülüyor. Eğer kaliteli, verimli bir siyaset olacaksa, merkezine hukuku koymak lazım. Yani nasıl biz, Avrupa Parlamentosu her şeyi konuşur, karar alırken hukuka uymak mecburiyetinde diyorsak, siyasi partiler olarak, milletvekilleri olarak her şeyi tartışalım ama sonuçta bir karar vereceksek hukuku göz ardı etmeyelim. Ben görev yaptığım süre içerisinde hukukun önemine eskisinden çok daha fazla inanmış olarak uygulamaya çalıştım. Karşılaştığımız zorluklar oldu, herkes kendi talebinin gerçekleşmesini istedi ama hukuk ne diyor önce sormamız gerekiyordu. "Hukuk ne diyor ?" diye hatta zaman zaman sizler soru sorduğunuzda bile "Bunu bana sormayın, Türkiye'nin bu kadar mevzuatı var, evvela onu hukuka sorun. Hukuk ne diyorsa, biz ona uygun davranmaya mecburuz." dedik. Dolayısıyla, inşallah en evvel Parlamento hukukunu önümüzdeki dönem daha çok işler hâle getirmemiz lazım.

Bu konuda milletvekillerimizin danışman olarak aldıkları kişiler var. Kimi alacaklarına kendileri karar veriyorlar. Emin olun yeteri kadar Parlamento kültürü olmayan, yeteri kadar Meclis mevzuatını ve hukukunu bilmeden bir kısım danışmanlık hizmetleri yaptıkları oldu. Bir suçlama için söylemiyorum, bir tespittir. Mutlak surette önümüzdeki dönem bu danışmanlar kimler olacaksa bunların bir eğitimden geçmesi gerekiyor.

Önemli bir faaliyet, önemli bir çaba. Yaptığımız sınavlardan da biliyoruz, şu kadar zamandır burada gensoruyu bilmeyenler çıktı. Gensoruyu bilmeyenler burada nasıl danışmanlık yapacak, onu da sizin takdirinize bırakıyorum. Dolayısıyla ciddi bir eğitim ihtiyacı var. Biz kadrolu personelimizi eğitmeye çalışıyoruz ama sayın milletvekillerinin çalıştıracakları kişinin Parlamento kültürü ve hukuku açısından özel bir eğitime tabi tutulmaları gerektiği ortadadır, belki de bir sertifikaya bağlamak gerekecektir bunu çünkü alan biz değiliz, faaliyetlerinden, çalışmalarından, tutum ve davranışlarından

Meclis Başkanlığı olarak biz sorumlu değiliz ama netice itibarıyla bu türlü hoş olmayan işler Meclis çatısı altında gerçekleşince sonuçta hepimiz o türlü gölgenin altında kalıyoruz.

Sözlerimi bu şekilde bitirmek istiyorum. Bu çalışmalar sırasında bize destek veren siyasi partilerimizin sayın genel başkanlarına, bu sıkıntılı ve sancılı dönemde en çok sıkıntıyı çeken, en zor görev olarak telakki ettiğim Meclis başkan vekillerimize –gerçekten zor bir görev- Başkanlık Divanı üyelerine, partilerimizin grup başkan vekillerine, komisyon başkanlarına ve üyelerine, teker teker milletvekillerimize, vatandaşlarımıza, sivil toplum kuruluşlarımıza ama bütün bu sıkıntılı dönemin şartları içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde ne oluyor ne bitiyor, bunların kamuoyuna aktarılmasında gece gündüz demeden özveriyle çalışan siz değerli basın mensupları arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, şükranlarımı ifade ediyorum.

Dediğim gibi, bilerek kimseye bir yanlışlık içerisinde olmadık, olmayız ama olur ki insanız, hatamız olduysa, yanlışımız olduysa bundan dolayı da sizden anlayış beklediğimi de ifade etmek istiyorum. 25’inci Dönem inşallah ülkemiz için, demokrasimiz için, hepimiz için güzel çalışmalara, iyi çalışmalara vesile olsun diyor, hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Evet, bir şey daha var, o benim için özel bir konu, aşağıda da söyleyebilirim. Bugün 17 Nisan rahmetli Özal’ın vefatının yıl dönümü, bunu da bu vesileyle bu çatı altında beraber çalışmış ve kendisinden çok şey öğrenmiş birisi olarak rahmetle, saygıyla anıyorum. Ülkemiz, milletimiz için emek sarf etmiş, çaba sarf etmiş bütün devlet büyüklerimizi, şehitlerimizi, gazilerimizi de yine saygıyla, rahmetle anıyorum.

Çok teşekkür ederim.

Evet soru sormak isteyen olursa...

PARLAMENTO MUHABİRİ YILDIZ YAZICIOĞLU — Sayın Başkan, yeni Anayasa çalışmalarını siyasi partilerin seçim öncesi ilan etmesi konusunda bir çağrıda bulundunuz. Bu çerçevede de değerlendirebilirsiniz bu sorumu, parlamenter rejimin askıya alındığının söylendiği bir dönemde Meclis Başkanı olarak bu konudaki düşünceniz nedir? Başkanlık sistemi konusundaki görüşünüz nedir? Parlamenter rejimin son Meclis Başkanı olma ihtimaliniz var mıdır?

Teşekkürler.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Çok teşekkür ederim.

Bu sorunun bir kısmı gündelik tartışmaya imkân verecek bir konu, elbette fikrim var ama hâlen 7 Hazirana kadar Meclis Başkanıyım. Sözlerimin bir parti tarafından diğerine, onun tarafından bir başkasına bir suçlama vesilesi

olmasını istemem. Onu evvela söyleyeyim, onun için de sorularınızın bir kısmına bu manada cevap vermem uygun olmayabilir.

Demin bir nebze söylemeye çalıştım, konuları tartışsak ve ilkeleri tartışsak daha uzlaşılabilir bir sonuca varma imkânımız var. Biz her defasında kuralı bir tarafa koyuyoruz, konuyu bir tarafa koyuyoruz. O sözü veya o konuyu kim gündeme getirdiyse onun üzerinden onu tartışarak bir sonuca varmaya çalışıyoruz. O zaman da bir netice elde etmemiz mümkün olmuyor. Samimi olarak ifade edeyim, Türkiye’de bu Anayasa’dan sonra en çok tartışılan konulardan bir tanesi başkanlık sistemi konusudur. Ben bu tartışmaların içerisinde bulundum. Bu konu ilk defa rahmetli Özal tarafından gündeme getirildi ama rahmetli Özal bu konuyu gündeme getirdiğinde yüzde 21,75’le Başbakan ya da Cumhurbaşkanı seçildiği dönemde gündeme getirdi, yani siyaseten çok zayıflamış olduğu bir dönemde. Onun için, herkes Başkanlık sistemini değil, Özal’ı tartıştı, Özal’ın üzerinden ve kimse de ya bu Başkanlık sistemi dosyasının içinde ne var buna bakmadı. “Mademki Özal söylüyor, demek ki bu Türkiye’nin aleyhinedir.” 21,75’e de düşünce. Özal karşıtlığı, başkanlık sistemi karşıtlığını doğurdu. Keşke 10 maddede, 15 maddede, 20 maddede başkanlık ne getiriyor ne götürüyor, neresi doğru, neresi yanlış, bunu tartışabilseydik biraz mesafe alırdık, bugünkü tartışmaları belli bir bilgi temelinde tartışabilirdik.

Sonra, Sayın Demirel bunu gündeme getirdi. O zaman da yine, Sayın Demirel karşıtlığıyla bu konu ele alındı. “Dün öyle diyordu, bugün böyle diyor, mademki Sayın Demirel söylüyor, bu yanlıştır.” Hâlbuki ne kadarı doğru ne kadarı yanlış? Her sistemin lehinde de aleyhinde de söylenebilecek sözler var. Neticede buna birlikte karar vermek gerekecek. Şimdi de bir başka şekilde tartışılıyor.

Bence, doğrusunu isterseniz, parlamenter sistem... Bunun da kaç çeşidi var? Yani kaba başlık, ben, onun için, onu söylemeye çalıştım. Yani 1 milyon ölçeğinde hangi sistemden yanasınız? Parlamenter sistem. İyi de parlamenter sistem hangisi? Almanya’daki mi, İngiltere’deki mi, Avusturya’daki mi -Batıdan misal veriyorsak- İspanya’daki mi, hangisi? Her birinin alt başlıkları var, devletin işleyişiyle ilgili, vesaireyle ilgili, esas tartışma burada. Temel hak ve özgürlükler bakımından, başkanlık sistemi, parlamenter sistem, yarı başkanlık, hiç fark etmez, ifade özgürlüğü başkanlık sisteminde şöyle, parlamenter sistemde böyle olmaz. Yani hak ve özgürlükler açısından bir tartışmaya gerek yok, her üç sistem açısından da bu böyle. Daha çok devletin işleyişi, yasama, yürütme, yargı arasındaki ilişkiler, burada görev yapacak kişilerin seçimi vesaire, yetki ve sorumluluk açısından tartışılacak. Onun için dedim ki: Keşke partilerimiz bu konuları biraz daha netleştirse. Siz bana filanca konuda yürütme organıyla yasama organı arasındaki ilişki filanca partinin görüşünde böyle, bu doğru

mu, yanlış mı... Onu konuşabilsek daha sağlıklı bir sonuca varma imkânımız olabilir. Bunu netleştirmek de siyasi partilerimizin görevi. Yani kaba başlık olarak, ben şundan yanayım, bundan yanayım olmaz ama samimi kanaatimi, bu tartışmalar başlamazdan evvel neden yeni bir anayasaya ihtiyacın en önemli gerekçesi olarak Odalar Birliğiyle ve çatı kuruluşlarla yaptığımız bütün toplantılarda izah ettim.

Bugünkü durum iyi bir durum değildir, Türkiye'nin bugünkü durumunu netleştirmesi lazım. Erkl er arasında bir defa yetki gaspları var, müdahaleler var. Burada da en fazla yetkisi sınırlanan organ yasamadır, yani yasama, yürütme, yargı diye, birinci olarak sayıyoruz ama yetki açısından en sıkıntılı organ yasama organıdır. Yargının bu son dört senedir çıkardığı problemleri yüreğimiz yanarak hep takip etmeye çalıştık, siyasete müdahalelerini biliyoruz, bunun getirdiği bunalımları biliyoruz. Dolayısıyla, aynı şey, yürütme organı için de baktığımızda bugünkü hâlden Türkiye'nin bir an evvel kurtulması gerekiyor, karar vermesi gerekecek.

Her üç sistem açısından da ister parlamenter ister yarı başkanlık ister başkanlık açısından, biraz ondan, biraz bundan biraz şundan karma bir sistemle biz Türkiye'nin işlerini daha fazla götürme imkânımız yok. Bunu çok net olarak söylüyorum ve 1983'ten bu tarafa da bu Anayasa'nın uygulamasının arka planında bulunmuş, içinde bulunmuş birisi olarak söylüyorum. Hatta birinde dedim ki: Bu Anayasa, bugünkü, yürürlükteki Anayasa, çatışmaya imkân veriyor. Cumhurbaşkanı kim olursa olsun, başbakan kim olursa olsun bu sistemin yürütülmesi, şu an uygulanmakta olan sistemin yürütülmesi, sistemin iyiliğinden, sistemin iyi işlediğinden dolayı değil, kişisel tahammüle, başarıya vesaireye kalıyor. İşte, geçmişte de yazıldı, sizler yazdınız. E, halkın seçtiği başbakan protokolde 7'nci sırada, beş sene, altı sene bekleyebildi. Hiç gürültü patırtı çıkmadı mı? Ben biliyorum ki birçok sıkıntılar da çıktı ama rahmetli Özal'ın tahammülü, sabrı, hoşgörüsü, sorun çözme yöntemi, belki o zamanki başkaca yöneticilerin de zaman zaman gösterdiği anlayışla çok da fazla yol kazası yapmadan bir yere kadar geldik. Yani bu memleketin en geçimsiz insanları cumhurbaşkanı, başbakan oldu diyemeyiz ama sistemin kendisi her dönemde problem çıkardı, çıkarmaya devam ediyor. Ben her cumhurbaşkanıyla çalıştım her başbakanla -ister iktidarda ister de muhalefette- çalıştım. Her dönem ciddi sıkıntılar yaşandı, bundan sonra da yaşanmaya devam eder, bu, şahıslarla ilgili bir mesele değil. Buradan bir öze indirgememenizi de hassaten rica ederim. Ben o zaman böyle bir şey söylediğimde bazı arkadaşlarınız "Abdullah Bey ile Tayyip Bey arasında sıkıntı çıkar mı?" Ben 1 kilogram, bin gram diyorum kardeşim. Siz niye isimlendirerek buradan bir siyasi polemik çıkarmaya çalışıyorsunuz. Maksadım burada da bir polemik değil ama iddia ediyorum bu Anayasa kavga çıkarmaya, devletin işleyişini ciddi ölçüde engellemeye müsait bir Anayasa'dır. İstersek bununla yola devam edeceğiz diyorsak ancak kişisel

maharetlerle belli bir hızla giderilebilir. Benim ilk söyleyeceğim -hangisi olur hangisi olmaz o ayrı bir konu, biz de daha sonra bunları konuşabiliriz ama- mutlak suretle bugünkü durumun netleşmesi lazım. Bu iyi bir durum değil.

A HABER TEMSİLCİSİ LEVENT EKE — Efendim, siz de konuşmanızda son derece sert tepki gösterdiniz Avrupa Parlamentosunun kararına. Dün de Meclis bir bildiri yayınladı ancak ortak niteliğe kavuşamadı bu bildiri. HDP'nin tavrını nasıl yorumluyorsunuz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ben telefonla imkânıyla -tabii, Meclis tatilde olduğu için ve her siyasi partinin de özel programları var, milletvekillerinin, grup başkan vekillerinin de faaliyetleri var- 4 siyasi parti grup başkan vekillerine ulaştım, şahsen görüştüm, bir taslak metin ortaya koyacağımızı, kendilerine sunacağımızı, benimserlerse, değişiklik isterlerse onları da yaparak bunu açıklamamız gerektiğini ifade ettim çünkü bu açıklamayı Meclisin yapması gerekiyor, muhatap kurum Parlamento. Ancak 3 siyasi partimiz buna “evet” dedi, Meclis Başkanı olarak bizim hazırladığımız, kendilerine sunduğumuz, değişikliklerini kendileri dile getirdiler, sonunda ortak bir karara bu şekliyle vardık. Tabiatıyla, kamuoyu bunları değerlendirecektir. Yani, biz -demin de söyledim- milletin gözü önünde milletin adına yetki kullanıyoruz, çalışma yapıyoruz, siyasi faaliyet sürdürüyoruz. Milletimizle ilgili bu kadar ağır bir suçlama, haksız bir suçlama, hukuk dışı bir suçlama yapılıyor da biz partiler veya kurumlar olarak bir tepki koymuyorsak bu, başkalarına fırsat verir, yenilerine fırsat verir. Dolayısıyla, olup biten her şeyi kamuoyu değerlendirecektir.

Bugün de söyledim, dün 3 siyasi partimizin ve Meclis Başkanı olarak benim yaptığım açıklamayı Başkanlık Divanı olarak da benimsedik, benimsiyoruz. Tabii, Başkanlık Divanını burada toplama imkânımız yok. Yöntemini de söyleyeyim: Kimine telefonla ulaştık, kimine e-mail üzerinden bu mesajları gönderdik. Şu an 17 kişiden 14'ü imzalamış durumda dolayısıyla hukuken ve Meclis İçtüzüğü açısından bir Başkanlık Divanı kararı var. 2 arkadaşımıza ulaşamadık, 1 arkadaşımız da imzalamayacağını ifade etmiş arkadaşlarımıza. Durum budur. Bunu kamuoyu en iyi şekilde değerlendirecektir.

BURCU ORAL EVREN — Efendim, eski Meclis Başkanlarına Meclis çatısı altında oda talebi olmuştu galiba. Bununla ilgili bir karar var. Nasıl bir ihtiyaçtan çıktı acaba bu karar?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — İşte, şimdi, yeri gelince herkes bir şey söylüyor bu 3 dönemle ilgili olarak: “Efendim, tecrübe ortadan kalkıyor, vesair ortadan kalkıyor...”

Değerli arkadaşlar, şöyle bir şey var: Meclisimizin imkânı var. Şu an hayatta olan 14 Meclis Başkanımız var. Belki dikkatinizden kaçmış olabilir -hayatta

Allah hepsine uzun ömür versin- 61'den bu tarafa hani şu televizyonlarda filan “perde arkası” diyorsunuz ya, işte bunlar yaşadığımız olayların perde arkasında bulunmuş tarihi şahsiyetler. Her partiden... Bunlar önemli bir tecrübe birikimi. Kimsenin bunları arayıp sorduğu yok. Çok üzücü bir durum. Ben Meclis Başkanı olduğum günden beri yılda 1 defa, 2 defa -bazen de değişik vesilelerle geliyor- bunlarla konuşmaya, görüşmeye çalışıyoruz. Neticede, bu insanlar bu memlekete hizmet etmiş kişiler ve yakın tarihimizin canlı şahitleri. Keşke bunlardan partilerimiz, milletvekillerimiz, herkes istifade etse. Bunların, şimdi, artık, birçoğunun partisi de yok, partiler üstü, partilerin dışında. Emin olun, söyleyecekleri çok şeyleri var. Dikkate almamız gereken çok şeyler var. Neticede, böyle bir imkânın verilmesi... Cumhurbaşkanlarına veriliyor Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle. Belki fark ediyorsunuz, etmiyorsunuz, bilemiyorum. Hatırlarsanız, 28 Şubat döneminde bir kısım komutanların bazı bankaların yönetim kurullarında, vesairede görev almasını sakıncalı buldukları için... Bugün, karargâhlarda -ki bazılarını biliyorum- eski komutanlara bir kısım imkânlar sağlanıyor. İmkân dediğiniz nedir? Neticede, bir odadır, varsa yaptıkları çalışmalara yardımcı olacak ortak bir iki personel. Onlar da görüşlerini rapor olarak, vesair olarak ilgili kurum ve kuruluşlara bildiriyor. Şimdi, bizim de Meclis olarak bu dönem mekân sıkıntımız yok. Aşağıda şimdi kiracı olarak oturduğumuz yer de bizde. Yeni Halkla İlişkiler binası yapıldı. Arka taraf da değerlendirilecek. Dolayısıyla, bu insanların Mecliste bulunması, partilerimizin... Tabii, bu arkadaşları, bu hizmet etmiş olan insanları keşke zaman zaman çağırırsalar da dinleseler. Emin olun, şu an yaptığımız bir kısım hata olarak nitelenen hususlar varsa, onlar dün de yapıldı. Biz dünden gerekli dersleri çıkarmadığımız için bir defa daha bu sıkıntıları yaşıyoruz. Bu manada yapılmış bir tasarruftur.

REUTERS HABER AJANSI TEMSİLCİSİ GÜLSEN SOLAKER — Efendim, iki kısa sorum olacaktı: Yemen konusunda bir uluslararası konferans toplama girişiminiz vardı. Bu konuyla ilgili son durum nedir acaba?

Bir de ikinci olarak da AK PARTİ'nin seçim beyannamesinde -siz de eskiden Adalet Bakanlığı yaptığınız için söylüyorum- 2010 referandumuyla tanınan, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun gözden geçirilmesine ilişkin bir husus var. Böyle bir adım atarsa iktidar partisi seçim sonrasında, siz nasıl karşılırsınız? Değerlendirmeniz nedir?

Teşekkürler.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ediyorum.

Tabiatıyla, parlamentoların görevi belli. Biz yürütme organının yerine geçerek uluslararası bir sorunda çözüm arayışı içerisinde olamayız çünkü bir devletin bir tek politikası olur. Meclisi ayrı, yürütme organı ayrı veya diğer kamu kuruluşları, meslek kuruluşları ayrı bir şey içerisinde olamaz. Dolayısıyla,

Yemen konusunda Türkiye'nin sürdürdüğü politika belli. Ancak buna karşılık bazı ülke Meclis Başkanlarından ikili, üçlü, beşli inisiyatif kullanalım diye arayanlar oldu, bunu gündeme getirmek isteyenler oldu. En son Irak Meclis Başkanı beni aradı, ben kendisiyle telefonda görüştüm. Bir başka ülke Meclis Başkanı da bu işi arzu ettiğini söyledi. Ama ifade ediş tarzı, beklentiler ve uygulanabilecek yöntem bakımından ben şahsen çok gerçekçi, çok netice alıcı bulmadım çünkü bizim imkânlarımız sınırlı. Yani, Meclis Başkanı olarak Irak veya -bir üçüncü ülke- İran Meclis Başkanıyla bir araya geldiğimizde ne yapacağız? Bu acılar dursun, bu katliamlar dursun, bu çatışmalar dursun. Bunu söylemek için bir araya gelmeye gerek yok, bunu Birleşmiş Milletler de söyledi, hükümetler de söylüyor. Mühim olan, bu acılar nasıl duracak? Bu mezhep çatışması nasıl bir yerde dondurulacak da tekrar orada kamu düzeni sağlanacak?

Dolayısıyla, sadece bir söylem konusu ve bazen de iç tüketim malzemesi olmanın ötesinde netice almayacak bir işe Türkiye Büyük Millet Meclisinin girişimde bulunmasını ben şahsen doğru bulmadım. Eğer netice alınabilecek bir şey varsa... Zaten birçok uluslararası kuruluş var. Mesela, İslam İşbirliği Teşkilatı var. Mademki Yemen Müslüman ülke, girişimde bulunacak olanlar da Müslüman ülkelerin Meclis Başkanları evvela bu dayanışmayı, bu türlü konularda sıkıntı olduğunda çözüm arayışı içerisinde olması gereken uluslararası kuruluşlar var. Dolayısıyla o mekanizmaları harekete geçirmek lazım, onların dışına çıkarak netice almayacak kişisel inisiyatiflere Meclis Başkanı olarak ben girmeyi çok doğru bulmadım; birisi budur.

İkincisi, Anayasa Mahkemesiyle ilgili olarak... Tabii ben dün burada olmadığım için -kaçamak cevap vermek anlamında söylemiyorum, lütfen öyle değerlendirmeyin- dün açıklanan beyannamenin bir tek cümlesini bile okuma fırsatım olmadı; gece on ikide, yarımdaydım, sabahleyin de sizinle beraberim, şimdi metne bakarız. Ama şunu biliyorum, zaman zaman Anayasa Mahkemesi üyesi dostlarımızla, Sayın Başkanla konuşurken tahminlerin ötesinde bir iş yüküyle karşı karşıya kaldıkları ortada. Yani bir süre sonra Yargıtayda biriken dosya sayısı nasıl şikâyet konusu olduysa, Danıştayda biriken dosya sayısı ne kadar şikâyet konusu olduysa, bir süre sonra aynı sıkıntıyla Anayasa Mahkemesinin de karşı karşıya kalacağına hiç tereddüt yok; bunu da ifade ediyorlar. Tabii, ferdi başvuruyu önemli bir demokratik hak ve imkân olarak kabul ediyoruz. Bunun, dış dünyada da Türkiye lehine, özellikle AİHM nezdinde epey takdir toplandığını da biliyoruz. O hâlde bir taraftan bu hakkı koruyarak ama öbür taraftan da her geçen gün artıyor, şu an 35 binin üzerinde benim bildiğim, en son müracaatlarla kaçta çıktı onu bilemem, daha fazla artacak. Bu da, toplumda hak arama bilincinin giderek güçlendiğini gösteriyor. O zaman bir taraftan bu beklentiye, öbür taraftan da yığılmayı önlemek gerekir. Aksi takdirde yani bir düzenleme yapılamazsa...

Ama özünü söylüyorum yani şöyle bir kanaat çıkmasın, Meclis Başkanı “Başvurular azaltılsın, ortadan kaldırılsın.” filan gibi bir düşünce katiyen yok kafamda ama bu türlü ferdî başvuru yöntemini niye getirdik? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde en çok davası olan iki ülkeden biriydik. Şimdi bu yöntemi getirerek “Biz kendi ihtilaflarımızı, kendi hak arayışlarımızı Türkiye içerisinde çözelim, öbür türlü istatistiklerle Türkiye’ye yönelik bir kısım şeyleri de bertaraf edelim.” diye. Şimdi, bu maksatla çıkarılmış olan bu düzenlemeler, günlerce, aylarca, yıllarca beklerse korkarım ki, bu defa AİHM’e gidecek, AİHM diyecek ki: “Sizin bulduğunuz yol ve yöntem etkin bir hak arama yöntemi değil.” Bu defa toptan Türkiye suçlanacak. Onun için işin özünü ve bu türlü düzenlemenin neden Anayasa hükmü hâline getirildiği göz ardı edilmeden işi kısa sürede neticelendirecek bir yol ve yöntem bulunmalıdır. Ben sadece böyle bir genel çerçeve... Ne olunca nasıl olur, onu tabiatıyla insan hakları hukukçularıyla, Anayasa Mahkemesiyle ve hükûmetlerle, tabii Parlamentoyla da belki konuşarak bir çözüm bulmak gerekebilir.

CNN TÜRK TEMSİLCİSİ ÜNAL KAYA — Efendim Ermeni meselesiyle ilgili Türkiye içerisinden de bazı değerlendirmeler oldu ve soykırım tanımları da yapıldı. Bunlardan biri de Başbakanın fahri Danışmanı Etyen Mahçupyan’dı, onun açıklamalarını nasıl değerlendirdiniz?

Bir ikincisi olarak: “8 Hazirana kadar Meclis Başkanıyım.” dediniz, sonrasında ne yapmayı planlıyorsunuz, bir siyaset hedefi var mıdır, yoksa uzun yıllardan sonra noktayı koyacak mısınız, emeklilik planlarınız var mı?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben kişisel yaklaşımı -geçmişten beri de herkes bilir bu konuda ne düşündüğümü- ve 4 Temmuzdan beri yaptığımız çalışmayla da ifade ettim.

Değerli arkadaşlar, bu bir hükûmet meselesi değil, evvela onu bir görmemiz lazım. Artık Papa’nın açıklaması, Avrupa Parlamentosu kararı... Bu 24 Nisanda bitecek bir iş değil, ondan sonra da devam ediyor geçmişten beri, bundan sonra da devam edecek.

Şunu görmemiz gerekir ki: Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir problemidir; evvela meseleye oradan bakmak lazım. Bir hükûmet meselesi, bir Meclis Başkanı meselesi değil. Hepimizin, her kurumun, herkesin burada yapacağı işler var.

Şimdi, bakınız, bu karalama kampanyasıyla ilgili olarak dünyada olup bitenleri, yapılanları biliyorum, buna özel olarak da ilgi duydum, kafa yormaya çalıştım. Bu karar vesilesiyle Türkiye’ye karşı bir cephe oluşturmaya çalışanlar her türlü imkânı kullanıyor. Film, basın, vesaire dâhil, parlamentolar dâhil, sivil toplum örgütleri dâhil, her türlü imkânı kullanmaya çalışıyor. O hâlde, bunu da böyle bir mesele kabul edip, herkese düşen görev var. Ben Meclis Başkanı

olarak -elbette eksiklerimiz vardır- ilgili kişilerle, kurumlarla, kuruluşlarla konuşarak özetlemeye çalıştığım, bunun arkasında da yaptığım birçok çalışmalar oldu ama şimdi aynı soruyu Türkiye'deki meslek kuruluşlarımıza sormak lazım: Acaba muhataplarına bu kampanyayla ilgili daha evvelden iki satır bir mektup yazdılar mı, görüşmelerinde bu konuyu gündeme getirdiler mi? Bir kısım sivil toplum örgütlerimiz var; onlar, gerçekten bunu bir sorun olarak kabul ediyor mu, etmiyor mu? Ediyorsa ne yaptı, ne etti? Yani, bir iki tane kurumun veya birkaç kişinin çalışması değil, ondan sonra Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak önümüzde böyle bir karalama kampanyası olacak, bu konuda bir dayanışma içerisinde olmamız gerekiyor, kendi haklılığımızı orta yere koymamız gerekiyor ama buna karşılık da farklı düşünen içimizde de dışımızda da kesimler vardır, oluyor ve olacak ve biz de şunu söylemeye çalışıyoruz: Bu konuyu ülkemizde herkes istediği gibi tartışıyor. Mademki tartışılıyor fikrini söyleyen herkes de kamuoyundan bir not alacaktır, bir değerlendirme alacaktır. Ben kendi fikrimi söyledim. Aksi takdirde bir Meclis Başkanı olarak falanca şahıs, filanca şahıs ne dedi dersek, o zaman biz işin içerisinden çıkamayız. Bana göre 1 kilogram budur, benim söylediğimdir; bu bir yalandır, bu bir karalama kampanyasıdır, bu bir haksızlıktır ve ön yargılarla hareket etmektir. 20 milyondan fazla insanın acısını bir tarafa bırakıp, sadece “Belli bir kesim acı çekti.” demek doğru değil. Herkes acı çekti, onlar da acı çekti, Ermeniler de. Biz bunu paylaştık, buna üzüntümüzü en yetkili ağızdan geçen sene ifade ettik; o düşünceyi, o ifadeyi, o üslubu paylaşıyoruz. Ama gerçeklerin ortaya çıkarılması söz konusu olduğunda herkesin de bir tarafa gittiğini gördük çünkü gerçek ortaya çıktığında birçok şeyleri de orta yere çıkaracak. Onun için herkes biraz bu kavramı ve bu konuyu siyasallaştırarak bir netice almaya çalışıyor. Şahıslarla ilgili değerlendirmek çok uygun olmaz, onu kamuoyu değerlendirilir.

Bildiğim kadarıyla yazılan doğruysa görevinden de ayrılmış, o sıfatı yok bugün itibarıyla öyle mi, yazdığınız doğruysa?

CNN TÜRK TEMSİLCİSİ ÜNAL KAYA — Martın başı, 5 Mart itibarıyla.

BASIN MENSUBU — Emekli oldu, fahri olarak mı devam edecek?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır ben bilmiyorum yani o konuda bilmiyorum çünkü dışarıda da böyle anlaşıyor, anlatılıyor; o, farklı bir değerlendirme konusu olur o zaman.

BASIN MENSUBU — Siz de emekli...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bugün 17 Nisan.

AYDINLIK GAZETESİ TEMSİLCİSİ ZİHNİ ERDEM — Efendim, Anayasa değişikliğini gündeme getirirken, bunun insan hakları, demokrasi açısından, bir de yetki karmaşası açısından ihtiyaç olduğunu söylediniz. Oysa,

Anayasa görüşmelerinde, Anayasa Komisyonu çalışmalarında hem özerklik tartışıldı hem Anayasa'da çift dil tartışıldı yani resmî dilin iki dil olması tartışıldı hem de “Türk milleti” kavramının Anayasa'dan çıkartılması konuşuldu. Bu konu, Abdullah Öcalan'la yürütülen çözüm süreci içinde de gündeme geldi ve bir statü talebi var. Yani, Türkiye devletinin içinde bir başka statünün tanınması isteniyor. AKP, AK PARTİ diyelim. AK PARTİ'nin son açıkladığı şeyde de “Türk milleti” kavramı Anayasa'dan çıkartılıyor. Yani başkanlık tartışmasının yanı sıra bir eyalet veya özerklik sistemi de konuşuluyor. Bu konudaki düşüncenizi öğrenebilir miyim?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Evet, teşekkür ederim.

Ben tabii bu Anayasa Uzlaşma Komisyonundaki tartışmaların tümüne girmedim -dediğim gibi- o bir ayrı çalışma konusu, belki bir tez konusu, belki bir master, doktora konusu olabilir çünkü gerçekten çok önemli bir çalışma, birçok doküman var, birçok görüş var, kim nedir, ne değildir... İlk defadır ki, partiler bu konuda ne düşünüyor? Mesela, sorduğunuz zaman herkese, siz ifade özgürlüğüne taraftar mısınız? Günümüzde “Ben buna taraftar değilim.” diyecek kimse çıkar mı? Taraftar ama nasıl taraftar. Nerede başlıyor, nerede bitiyor, içini nasıl dolduruyor biz bunları bilmiyorduk. Din ve vicdan özgürlüğünden yana mısınız? “Tabii, din ve vicdan özgürlüğünden yanayız.” Peki, nasıl yanasınız? Bunun ayrıntısı yoktu, ilk defadır ki, bu çalışmalar sırasında ihtirazi kayıtlarla söyledim: Partiler, grubu olan dört siyasi parti “Ben hak ve özgürlükler konusunda şöyle düşünüyorum, her konunun düzenlenmesinde böyle yapacağım, böyle yapılmasını arzu ederim.” diye bir metin verdi. Bu, partileri bağlayıcıdır. Eğer bundan vazgeçerlerse -geçebilirler, fikirlerini değiştirebilirler, onu bilmem- onu da neden orada öyle, burada farklı olduğunu ortaya koyabilirler. Biz de şeffaflık gereği bu çalışmaların tamamını İnternet sitesine koyduk yani kim ne söyledi... Sadece metni vermekle kalmadık, bunların bir de tartışmaları var. Bu tartışmalar da orada, kimin tarafından dile getirildiyse biraz inceleme konusu olursa görülebilecektir.

Sorduğunuz soruyla ilgili olarak bir tartışma o zaman da oldu ama benim gördüğüm metinlerde üç siyasi parti “Türk milleti” kavramını veya “Türk ulusu” kavramını verdikleri metinlerde kullandı. Ben yazılı metne bakıyorum, dün evvelsi gün ne oldu onu gerçekten bilemiyorum burada olmadığım için. Yani AK PARTİ de, Cumhuriyet Halk Partisi de, Milliyetçi Hareket Partisi de Uzlaşma Komisyonuna verdikleri Anayasa taslağı metninde “Türk milleti” ifadesini kullandı; bu bir. İki, Türkiye Cumhuriyeti devletinin üniter devlet olduğu da üç partinin oradaki metinlerinde var. “Türk milleti” ifadesi yerine, onu çıkarıp, “Türkiye halkları” ifadesi HDP'nin teklif olarak o zaman gündeme geldi. Özerklik anlamına gelebilecek bir kısım teklifler orada da gündeme geldi ama buna karşılık üç parti de bu konuda demin söylediğim görüşleri savundu.

Birisi, diyelim ki, verdiği Anayasa uzlaşma taslağında iki yerde Türk milleti ifadesini kullandı, mesela nedir? Vatandaşlık tanımında veya egemenlik tanımında. “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Türk milleti -aynen ifade böyle- bu hakkını şöyle şöyle kullanır.” Orada geçiyor, vatandaşlık tanımında geçiyor. Bazıları 5 yerde demiş, bazıları 7 yerde demiş ama üç parti “Türk milleti” ifadesini kullandı. Ben bunu biliyorum, elimizdeki kayıtlarda var, İnternet sitesinde de görürsünüz.

Şimdi, 2015’e giderken herkes farklı yazılımlar, söylemler içerisindeyse onu şahsen bilmiyorum. Keza, bu dil konusuyla ilgili olarak da o tartışmalar orada yapıldı. Bu konuyla ilgili olarak keşke Türk Dil Kurumu bir açıklama yapsaydı, bu tartışmalar, emin olun değerli arkadaşlar, hiçbir konuyu biz bugün önümüze geldi de tartışıyor değiliz, geçmişte tartışmışız ama belli bir veriye dayalı olarak tartışmadık. Benim bildiğim, bu tartışmalar olunca, gelişigüzel açıklama da yapmak istemediğim için Türk Dil Kurumundan sordum; bana verdikleri raporda 6.912 şu an dünyada yaşayan dil var, en fazla Brezilya’da, Nijerya’da. 500’den fazla Brezilya’da dilin olduğu ifade ediliyor. Dil, bir anlaşımlı aracı, anlaşma aracı ama her konuşulan dil, resmî dil değil. Resmî dil sayısı da 200 civarındadır. Çünkü 500’den fazla dilin konuşulduğu bir yerde dağın bu tarafındaki vatandaş topluluğu öbür taraftakini anlamıyor. Peki, nasıl olacak da bir hukuk oluşacak, düzen sağlanacak, eğitim vesaire dâhil? Onun için, Portekizce resmî dil olmuş, herkes ana dilini konuşuyor vesaire yapıyor ama öbür taraftan da resmî dil olarak Portekizceyle yazıyor, mahkemeler böyle, kanunlar böyle, vesaireler böyle; bunu o zaman ifade etmeye çalıştım.

İkincisi, arkadaşlar bakın yine bir kısım şeyleri tartışırken dünyadaki uygulamalara verilere bakmıyoruz. AİHM’in verdiği kararlar var bu resmî dil, ana dil meselesinde. Benim bulabildiğim o zaman 5 tane karar vardı, hatta bazı basın mensubu arkadaşlarla da bunları paylaştık ki, kamuoyu bir şeyi tartışırken hani öyle düşünür, farklı düşünür ama böyle de dünyada uygulama var. Yani bazı sorunlar sadece bizde değil, başka yerlerde de olmuş, AİHM’e kadar hak ve özgürlük açısından gitmiş. O kararları da o zaman paylaşmaya çalıştık. Tabiatıyla tartışma tamam ama bunu bir yere bağlamak gerekecekse Anayasa’da herhâlde düzenleyecek olanlar bu konuda gereğini yaparlar. O zaman da üç partiyle öbür partinin farklı düşünceleri oldu, olabiliyor.

EVRENSEL GAZETESİ TEMSİLCİSİ SULTAN ÖZER — Sayın Başkan, ben gazetecilerle ilgili bir soru yöneltmek istiyorum.

Sizin Hükûmet Sözcüsü olduğunuz dönemde Başbakanlıkta ilk akreditasyon uygulaması başlamıştı. Şimdi, yanılmıyorsam, Mecliste de 2 arkadaşımızın kartları iptal edildi, daha fazla mı, bilmiyorum.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Onlar burada galiba.

EVRENSEL GAZETESİ TEMSİLCİSİ SULTAN ÖZER — Evet, hatta birisi karşımda.

Şimdi, Başkanlık Divanında da yönetmelik değişikliği yapıldı. Yani 550 milletvekilinden herhangi birinin bir gazetecinin tavrını, sorusunu ya da haberini beğenmediği durumda şikâyet etmesi hâlinde kartları iptal edilebilecek. Biraz önce de siz gece gündüz çalışmalarından dolayı gazetecilere teşekkür ettiniz. Bu bir yandan basın özgürlüğü, bir yandan da gazetecinin ekmeğinden olması açısından vahim bir nokta değil mi? Parlamentoda bunun uygulanabilirliği nedir? Bu konuda düşüncenizi merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Buraya gelirken kimsenin kimliğini falan sormadık biz burada, sorduk mu?

EVRENSEL GAZETESİ TEMSİLCİSİ SULTAN ÖZER — Habercilik açısından akreditasyon...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hayır, hayır, evvela sorduk mu? Akreditasyon evvela girişte başlıyor. Burada sormadım, arkadaşlarımız sorduysa onu bilmem.

İkincisi: Bildiğim kadarıyla arkadaşlar yani kartı iptal edilen bir arkadaşımız da “Burada, var.” denildi, evet, o da burada. Demek ki biz o konuda olabildiğince toleranslıyız. Bir şeyi kısıtlamak gibi bir niyetimiz yok. Hele hele görev süresi sona ermek üzere olan bir Meclis Başkanının giderayak, şunun ekmeğiyle oynayan, bunun ekmeğiyle sıkıntısı olan bir adam konumuna da girmek istemem ama kuralsızlıktan şikâyet ettik. Ne olur hepimiz kurallara uyalım yoksa kimse şey değil. Siz görevinizi yapın ama yaparken buranın kuralları çerçevesinde yapın. Değişiklik istiyorsanız yine oturarak, konuşarak, görüşerek yaparız. Dolayısıyla, bir kısım sıkıntılar oluyor, şikâyetler oluyor, bunun üzerine de bir düzenleme getiriliyor. Yeni bir düzenleme yok. Birinci fıkradaki müeyyideyi alta almak suretiyle... Ha, “Bu da olmasın.” diyebilirsiniz, o da ayrı ama onu bugün şu an yapma imkânımız yok. Yeni dönem gelen olursa, eğer bu gerçekten sizin bakımınızdan bir sıkıntı çıkıyorsa değiştirilebilir ama şunu bilersiniz: Bakın, şu kadar yıllık şey hayatımda çok ağır yazılar yazıldı benimle ilgili, iftira edildi, on üç sene, on dört sene benim ve ailemin hayatını karartan meslektaşlarınız oldu ama bir tek kişiyle ilgili ben dava açmadım. Yani haksızdı o yazılar, hukuksuzdu ve gerçekten de insan onuru, haysiyeti bakımından son derece yanlış. Dava açsam kazanırdım iyi kötü bu hukuku da bilen birisi olarak ama ben bir tek kişiyle ilgili dava bile açmadım, gerek bile görmedim. O yazıyı yazanlara da “Sen niye yazdın, niye ettin?” diye sırtımı falan da dönmedim, halen görüşürüz, konuşuruz, o benim yanılsımı söyler, ben de onların yanılsını söylerim yani benim böyle bir işim yok ama demin

söyledim, en evvel kendimizi eleştirerek... Gerçekten Türkiye'nin bugün kural açısından en çok kuralsızlığın olduğu bir yer hâline geldi. Burası birçok art niyetli insanların hedefi olabilecek bir kurum hâline geliyor, güvenlik açısından, vesaire açısından, vesaire açısından. Sizi onlarla bir tutuyor değiliz elbette ama bir kural koyduk. Burada herkes her şeyi yapsın, kuralına uygun yapsın. Kural yanlışsa onu birlikte yine değiştiririz ama kuralsızlık en kötü şeydir, onu söylemeye çalışıyoruz. Bir kısım talepler üzerine ki “O kararı ben almadım, filancalar aldı.” diye de böyle bir kolaycılığa da kaçır değilim. Burada Meclisin ilgili komisyonları var, vesairesi var, oradan olan bir durum ama bugün itibarıyla da bunun şu veya bu istikamete çekilmesi de doğru değil. Sizin arkadaşlarınız arasında da zaman zaman –sayısı azdır belki- kuralsızlık edenler de olmadı değil, oluyor, onu da hep beraber anlayışla ortadan kaldırırız.

KANAL D TEMSİLCİSİ İBRAHİM GÜNDÜZ — Efendim, ben, izninizle, iki soru sormak istiyorum. Bir tanesi, Sultan arkadaşımızın sorusuna devam etmek istiyorum.

“Buranın kuralları var.” dediniz. Parlamento muhabiri olan arkadaşlar olarak biz buranın kurallarına çok büyük ölçüde riayet ediyoruz, etmeye çalışıyoruz ama buranın kuralları son birkaç senedir anormal derecede yasaklar noktasına geldi, kurallar, oldu yasaklar.

Bakın, Sayın Başkan, somut örnek veriyorum ben size: Meclis bahçesinde biz röportaj yapıyorduk bu bize yasaklandı. Biz mesela bir yerden anons çekmek istiyoruz -özellikle televizyon muhabirleri ve televizyon kameramanları olarak bunu yaşıyoruz- Meclisin önü yasak, Meclisin arkası yasak, Meclisin yanı yasak, Meclisin kulisleri yasak, Meclisin tören salonu yasak. Efendim, devamlı bize “yasak, yasak, yasak” söyleniyor. Bunu size bütün samimiyetimle söylüyorum: Yani gerçekten de Meclis gazeteciler için artık çalışılmaz duruma geldi. Biz devamlı polisler tarafından izlenen, basında görevli arkadaşlar tarafından izlenen paranoyak insanlar hâline getiriliyoruz burada yani gerçekten çok rahatsızız, bunu bilmenizi istiyoruz. Anormal bir durum var televizyon muhabirleri için özellikle. Belki yazılı basında çalışan arkadaşlarımız bizim yaşadıklarımızı bilmeyebilir. Söylüyoruz, Sayın Başkana da defalarca söyledik, başını ağrıttık, o da size bunu birkaç kere arz etmeye çalıştı, izah etti, onu biliyoruz ama gerçekten de bizim için yaşanmaz hâle geldi burası.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Anladım, soru?

KANAL D TEMSİLCİSİ İBRAHİM GÜNDÜZ — Bu durumu biz nasıl değiştirebiliriz veya bu durumu değiştirmemiz gerekiyor, sizin bu konudaki yorumunuzu almak istiyorum.

Efendim, ikinci olarak da: “Meclisin imkânları var.” dediniz az önce, 14 eski Meclis Başkanı olarak makam yaratılmasıyla ilgili. Sizin şahsınıza yönelik olarak konuşmuyorum. Meclisin imkânları var, devletin imkânları var. Bugün bir gazetede vardı, 720 bin liraya bir bakana makam aracı alınmış, 720 bin liraya. Şimdi, yüzde 3,5 zam vatandaşa yani çalışanlara, ne bileyim, atanamayan öğretmenler falan. Şimdi, imkânların bu şekilde kullanılması vicdanen insanları rahatsız etmiyor mu efendim? Bilmiyorum hani sizleri rahatsız etmiyor mu? Siz defalarca buradaki kadrolaşmaya karşı mücadele ettiğinizi söylediniz, israfa karşı mücadele ettiğinizi söylediniz. Bu biraz sizin daha önceki uygulamalarınızla çelişki olmuyor mu?

Teşekkür ederim.

TBMMBAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — “Bütün samimiyetle söylüyorum.” dediniz, onun ölçüsü neyse aynı samimiyetle ben de size cevap vereyim nerede tutturuyorsanız onu.

Demin söyledim, benim basına yaklaşımımı söyledim ama kabul etmek gerekir ki orada yasak, burada yasak ama bu türlü, herkes her istediğini bu kurum içerisinde yapma imkânı yok, Batı parlamentolarında da yok. Gidin, bakın Amerikâda, Avrupâda ben en çok parlamento gezen, oradaki kuralları da bilmeye çalışan... Siz her türlü görevinizi yapın, usulüne uygun yapın, söylenen yerlerde yapın ama bu kurallar yetmiyorsa veya sıkıntı çıkarıyorsa onlar da oturularak, konuşularak yapılabilir.

İbrahim Bey, ben sizi çok iyi bilirim, siz de beni iyi bilirsiniz. Yani size göre bir toplumda -sizin şahsınızı kastediyorum, size deyince- bir kurumun kuralları konulamaz, edemez. Dolayısıyla, her türlü görevi yapıyorsunuz, kulislerde varsınız. Batı kulislerinde böyle girme imkânı yok. Bak, bunu tartışmaya açtığımdan değil, açmak da istemem ama kulisler sadece milletvekillerinin, parlamenterlerin girdiği bir yer. Sizlerle beraber oturuyoruz. Kötü mü oluyor? İyi de oluyor, kötü de oluyor diyenler var. Zaman oldu turnikeler kondu ama milletvekilleri kendisi o kuralı bozunca “Basın niye gelmesin? Biz haber alacağız.” Ya, biz oraya haber kaynağı olmak için kulise çıkmıyoruz ki. Siz haberi başka yerden de alırsınız, biz orada bir iş yapıyoruz tabiri caizse. Yani birilerine haber olmak, birilerine manşet olmak için kulislere kimse çıkmıyor ama orada bulunuyoruz, herkes bulunuyor, siz de bulunuyorsunuz ama “Doğru mu?” dersiniz, doğru değil bunlar. Onun için, biz burada keyfi bir muamele yapmamaya gayret ediyoruz ama bir de kural koymaya çalışıyoruz, kurallara uyulmayınca da ne büyük sıkıntıların olduğunu gördük. Buna en evvel milletvekillerimiz uymadı. Sonra bir olay olduğu zaman da “Filanca nerede, falanca nerede? Şurada şu zafiyet var, burada burada bu zafiyet var.” Suçlamaya gelince herkes kolay suçluyor, öbür tarafa gelince de bir kısım sıkıntılar yaşıyor. Mesela, siz şunu görebilir misiniz Batı parlamentolarında:

Pazar yerine çadır kurar gibi önemli günlerde Meclisin arka bahçesi çadırlardan geçilmiyor, nerede var böyle bir olay? Ben hiçbir yerde görmedim. Geçmişte vardı diye buna aynen devam mı edelim? Bu da doğru değil. Birisi bir gün evvelden geliyor, orasıdır, burasıdır... Bakıyorsunuz, o milletvekilini oradan çekiyor, bu buradan çekiyor, bu da hoş bir görüntü değil. Haber alın ama ortak haberi nasıl alacaksak onun yol ve yöntemlerini bulalım, imkânlarımız var, size daha geniş bir salon verelim, orada oturun, konuşun, çekimlerinizi orada yapın, vesaire yapın. Yani mekândan ziyade kişiyi konuşturuyorsunuz. Kişi gelişigüzel bir yerde konuşacağına basın odasına gitsin, konuşsun, ona bir itirazımız yok ki bizim. Ya da bizim haberimiz olsun, eğer odasında çekim yapacaksanız ona da bir şey demeyiz ama bir süre sonra bu böyle yapılırken öbür milletvekili de şikâyet ediyor “Mahremimize kadar giriliyor.” diye. Ben şimdi hangi milletvekili, onu da bura jurnalcilik yapamam. Onun için, birbirimizi iyi anlayalım. Dediğim gibi, bakın, ben görev süresi sona eren birisiyim. İbrahim Bey’le karşılaştığımda “Bu, yasak getiren bir Meclis Başkanı.” lafını yemek istemem ama ne olur, bu memleket kuralızsılıktan çekiyor. Kuralları koyalım, yanlışsa kural onu da değiştirelim, onda da bir inadım yok.

Başka kim var?

SAMANYOLU HABER TELEVİZYONU TEMSİLCİSİ SİNAN GİRGİN — Efendim, siz bir hukukçu olarak ve eski bir Adalet Bakanı olarak bugün oluşturulan yargının işleyişi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yine, konuşmanızda önemli bir noktaya dikkat çektiniz, yargı kararı olmadan suçlamanın, hedef göstermenin, ötekileştirmenin yanlış olduğunu söylediniz. Bugün belli kesimlere yönelik, özellikle iktidara muhalif kesimlere yönelik bu tavırların takınıldığını düşünüyor musunuz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, arkadaşlar, bir olayı değerlendireceksek aynı nitelikte dün, evvelsi gün, iki sene evvel, beş sene evvel hangi olay olduysa onun hepsine öyle bakmak lazım. Benim dilimde tüy bitti, çırpındım, soruşturma safhasına geçmiş, hazırlık tahkikatı gizli olan konularla ilgili olarak ben yayın yapılmasını, görüş serdedilmesini, dosyaların yayımlanmasını hiçbir zaman doğru bulmadım. Hatırlarsanız, bir kişi savcıya ifadeye çağrılır, yarım saat sonra ne ifade verdiği sizin tarafınızdan –şahsınızı kastetmiyorum- televizyonlarda “Şunu dedi, bunu dedi.” Şimdi, bir şeyi ihlal etmeye başladığımızda bundan herkes zararını görür. Gelin, o zaman somut filanca olayı, falanca olayı diye değil, belli bir süreden beri –yine bu salonda yapmıştım- dedim ki: “Anayasa’nın 138’inci maddesi çalışmıyor artık.” Hemen bunu özel bir olaya monte etmeye çalıştılar. Bugün de aynen söylüyorum, Anayasa’nın 138’inci maddesine bakın, Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun soruşturmanın gizliliği maddesine bir bakın, belli bir süreden beri ihlal ediliyor. “Efendim, bu gazeteciliktir, yaparız.” Onu bilmiyorum, onu

ben değerlendiremem ama o gün suçlanan insanlar belli bir süre sonra beraat etti fakat o insanın kendisi, ailesi, sevenleri hepsi perişan oldu, ruh sağlıkları bozuldu bu insanların. O nedenle, olayı daraltarak belli bir somut olayla ilgili değerlendirme yaparsak o zaman “Sen şunu yaptın, ben de bunu yaptım. Sen eskiden neredeydin, bunu demedin? Şimdi niye bunu diyorsunuz?” tarzında bir kısır çekişmenin içerisine gireriz. Elbette, Türkiye’de son dört yıldır, beş yıldır yaşadığımız sıkıntılarda, gerginliklerde yargı uygulamalarının çok büyük katkısı olmuştur, olumsuz katkısı olmuştur. İddianamede bir numara olan kişi adli kontrolle serbest, sadece ismi bir yerde geçtiği için şu kadar ay tutuklu kalmış olmasını ben bir hukukçu olarak izah edemedim, bunu da zamanında söyledim. O zaman, söylenmesi gereken her şeyi keşke birlikte söyleseydik belki bu sıkıntıları yaşamazdık ama ben şunu söylerim: Haksızlığa, hukuksuzluğa kim maruz kalıyorsa hangi düşüncede, hangi görüşte, hangi siyasi kanaati paylaşıyorsa paylaşsın haksızlığı ve hukuksuzluğu ben savunamam, ben “Bu, doğrudur, iyidir” diyemem. Burada da en büyük sorumluluk yargıya düşüyor. Somut bir olayla ilgili bir şey sorarsanız ben o dosyaları bilmem, sabahleyin bana kimse bilgi vermiyor. Bu dosyaların içeriğinde ne var, onu da bilemem ama gelin, burada toptan, haksızlık, hukuksuzluk kime yapılıyorsa, haksız uygulama kime yapılıyorsa, kim keyfi muameleye maruz kalıyorsa bizim bunların hepsine karşı çıkmamız gerekiyor. Ben meseleye böyle bakarım. Ama, Türkiye’de bu konuda iyi bir sınav verdiğimizizi de söyleyemem. Geriye dönük, son dört yıllık, beş yıllık uygulamalara bakın, kimler kimlere ne dedi, sonra kimler kimlerle ne oldu bunlara bir bakın. Ben durduğum yerde duruyorum, kanaatim belli, düşüncem belli ve Türkiye’de görülmekte olan davalarla ilgili de belki hiç konuşmamış -ya da yanlışlıkla konuştuysam o da benim hatamdır- tek kişi olduğumu söyleyebilirim. Ama, grup toplantıları dâhil, hazırlık soruşturmaları vesaire hiç durmadan konuşuldu, şimdi başka türlü sıkıntıları yaşıyoruz.

TODAY’S ZAMAN PARLAMENTO BÜRO ŞEFİ ALİ ASLAN KILIÇ —

Sayın Başkanım, akreditasyon uygulamasıyla ilgili mağdurlardan biri olarak, “Keyfi uygulamaya maruz kalan birisi varsa birlikte bakalım.” dediniz. Şöyle bir şey efendim: Meclisimizin basın merkezinde bir milletvekiline soru sordum. Buna bütün arkadaşlarımız şahit, en ufak bir ağız dalaşına dahi girilmedi. Ben yirmi beş yılı aşkın Parlamento muhabirliği yapıyorum, yirmi yılı aşkındır Parlamento Muhabirleri Derneği üyesiyim, bu konuda da Meclisin kurallarını ihlal eden bir ikaz dahi almış değilim şu ana kadar. Sayın milletvekili, kendisine sorduğum sorudan memnun olmadığını size ifade ederken hakarete maruz kaldığını belirtiyor ancak bununla ilgili bir tutanak yok. Size yazdığı dilekçesinin son cümlesini de aynen okuyorum: “Bu şahsın Mecliste olması bugünden itibaren beni son derece rahatsız edecektir ve farklı olaylara vesile olacaktır.” Bu, hem Meclisin manevi kimliğini hem de beni tehdit eden bir dilekçe, maalesef siz bunu işleme koyuyorsunuz.

Sayın Başkanın, sorum şu: O anda orada bulunan bütün arkadaşlar şahit olduğu hâlde, sayın vekil sorumu hakaret kabul ediyor. İdare Amirliği de, uygulamayı, Yönetmelik'in 14'üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki TBMM'nin güvenliğini ve saygınlığını ihlal eden eylem ve davranışa sokarak önce Parlamento muhabirliği kartımı, sonra da sürekli basın kartı sahibi olan, otuz yıldır bu mesleği yapan insan olarak Meclise girişimi ve TBMM yerleşkesinde gazetecilik faaliyetimi sürdüremeyeceğime karar veriyor. Parlamento Muhabirleri Derneği de "Daha önce ikaz dahi almamış olan arkadaşımızın ikazıyla yetinilmesi" muhalefet şerhini koymasına rağmen Meclise girişimin yasaklanması...

Az önceki cümlenizi de belirteyim efendim. Bitiriyorum. "Şu anda burada." dediniz Ankara temsilcimizi davet ettiniz, şu anda ben burada onu temsilen bulunuyorum.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Fark etmez.

TODAY'S ZAMAN PARLAMENTO BÜRO ŞEFİ ALİ ASLAN KILIÇ — Ama, şöyle fark eder efendim...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yani, temsilen bulunmanızı bana söylediler, buyursun gelsinler dedim ben yani bilgim var.

TODAY'S ZAMAN PARLAMENTO BÜRO ŞEFİ ALİ ASLAN KILIÇ — Eksik olmayın, teşekkür ediyorum.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Temsil edecek olanın da temsil imkânına, yetkisine sahip olması lazım. Ben öyle bir anlayış içerisinde olsaydım, girme imkânı olan başkası gelsin derdim yani hiç şey yapmayın.

Şunu söyleyeyim, sorunuzu anladım...

TODAY'S ZAMAN PARLAMENTO BÜRO ŞEFİ ALİ ASLAN KILIÇ — Bitiriyorum efendim.

Doğrusu, "TBMM'nin güvenliğini ve saygınlığını ihlal eden eylem ve davranışta bulunma" ithamı çok ağır bir itham ve ben sadece sayın vekile sordum, şahitlerim var. Bu konuyla ilgili de daha makul bir karar verilemez miydi?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ederim.

Şimdi, şöyle: Bize sayısız dilekçe gelir. Biz bizde kayıt numarası almış her dilekçeyi işleme koymaya mecburuz, içi doğru olur, yanlış olur. O dilekçeden beklentilerin muhatabı biz oluruz ya da olmayız, onlara bakmaksızın gelen dilekçeyi nereye havale edilmesi gerekiyorsa oraya havale ederiz. Her şeyin kararını Meclis Başkanı vermiyor. Bakın, siz şimdi bunları söylerken işleme koyulmuş olmakla benim yanlış bir iş yaptığım gibi... Hâlbuki dilekçe vermek,

şikâyetle bulunmak vatandaşın anayasal hakkıdır, sizin, sade vatandaşın nasıl hakkı olduğu gibi milletvekilinin de hakkıdır. Ha, milletvekili bunda haklı olabilir, haksız olabilir, ayrı dava. Peki, buna kim karar verecek? Bu Meclisin bir yönetmeliği var, işte böyle bir kurul var, o kurula gidiyor, kararı veren orası. Yani, bu işin sorumluluğunu oraya yüklemek için söylemiyorum. Evvela, usulü ve işlemleri herkese doğru anlatalım ki ondan sonra yani Meclis Başkanının Başkanlığında toplandığı... Kararı da ben vermiş değilim. Burada siz görüşlerinizi söylediniz veya söylemediniz, bilemem; onlar soruşturmayı ya da bu incelemeyi yeterli yaptı ya da yapmadı, onu da bilemiyorum ama böyle bir karar verilmiş, kararı veren orası. Ben oranın amiri değilim yani o kurulun, şunu söyle yapacak... Eğer, ben karar vereceksem, zaten buna gerek yok, doğrudan kararı veririz, geçer gider. Dolayısıyla, ortada böyle bir karar var. Haklılığını, haksızlığını tartışıyorsunuz, tartışabilirsiniz ama usulünü de bilerek veya anlatarak bu noktada değerlendirmek lazım. O arkadaşlar da acaba sadece milletvekilidir diye o dayanışmayla mı bu kararı verdiler, onları bilemiyorum. Ama, istiyorsanız bir yargı yoluna da başvurabilirsiniz, buna da bir engel yok. Ben itiraz mercisi olsam o zaman itirazı bana yaparsınız, ben de onu kaldırırım. Ama, bakın, yönetmelikleri filan incelemeyen bir hak arayışına girerseniz o zaman yanlış yerlerde aramış olursunuz, yanlış suçlamaların da içerisine girersiniz, yoksa burada bu kadar arkadaş çalışıyor, sizin çalışanınızdan ben niye rahatsız olacağım, ne mahsuru var? Sizin buraya geldiğinizi arkadaşlar söyledi, basın müşaviri arkadaşım, ben de dedim ki gelsin, buyursun. Hani, temsilen geldin, temsilen gelen kişinin bu manada temsil yetkisinin olması lazım ama buna rağmen, buyursun gelsin dedim yoksa ben akreditasyon filan hiç uygulamadım bugüne kadar, kim varsa geldi buraya, geliyor, gelmesinde de ben şahsen sakınca görmedim.

Evet, vakit benim hesabıma geliyor, onun için soru sormak isteyen başka arkadaş varsa son bir soru alırım.

Evet, size bu konularla ilgili... Başkanlık Divanı kararını sadece bir arkadaşımız imzalamamış, onu da biliyorsunuz, isim telaffuz etmeye gerek yok, diğerleri imzalamış vaziyette.

Diğer konularla ilgili de size bir çanta verilecek. Konuştuğumuz İstiklal mahkemeleriyle ilgili bellekler o dosyanın içerisinde var, oradan da istifade edilebilir.

Tekrar, çok teşekkür ediyorum.

İKİNCİ BÖLÜM
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

Konu : 2013 Mali Yılı Meclis Bütçesi dolayısıyla

Tarih : 1 Kasım 2012

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında 2013 yılıyla ilgili olarak yaptığınız ve yapmakta olduğumuz çalışmaların ülkemiz için, milletimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyor, katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Yine, sözlerimin başında, Meclisimizin ilk başkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, o günden bugüne kadar bu çatı altında görev yapmış devlet ve siyaset adamlarımızı ve Meclisimizin değerli üyelerini saygıyla, şükranla ve minnetle anıyor, Meclis çalışanlarımıza da teşekkür ediyorum.

Demokrasilerde parlamentoların çok önemli, çok vazgeçilmez bir yeri vardır ancak bizim Meclisimizin başka ülkelerin parlamentolarından ayrı bir özelliği daha var, istiklal mücadelesini sürdürmüş ve yönetmiş ve dünyada da “gazi” unvanını hak etmiş olan tek meclistir. Dolayısıyla hepimiz Meclisimizin saygınlığı konusunda, Meclisimizin üzerine düşen görevleri yerine getirmesi konusunda elden gelen çabayı bugüne kadar göstermiştir ve bundan sonra da gösterecektir.

Cumhuriyetimizin 89’uncu yılını kutladık. Aradan geçen seksen dokuz yıl içerisinde Türkiye’nin nereden nereye geldiğini hepimiz kendi hayatımızda da gördük ve biliyoruz. Cumhuriyet ve demokrasi sayesinde ki bizler burada varız ve bu millet adına görev yapmanın haklı gururunu taşıyoruz. O nedenle Türkiye’nin bu seksen dokuz yıl içerisinde elde ettiği kazanımlarda hiç şüphesiz Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin çok büyük katkısı, çabası olmuştur, bundan sonra da olmaya devam edecektir. Hepimizin görevi, millet adına yüklendiğimiz sorumluluğun gereğini yerine getirmek, milletimizin mutluluğu ve refahı için Büyük Atatürk’ün hepimiz için bir millî hedef olarak ortaya koyduğu muasır medeniyet seviyesini yakalamak, onun üstüne çıkma noktasındaki çabalara Meclis olarak da geçmişte olduğundan çok daha fazla

katkı vererek halkımızın beklentilerini karşılamaktır. Bu manada, Anayasa'nın 87'nci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak üstlendiğimiz ve bize görev olarak verilen konuları gece gündüz demeden yerine getirmeye çalışıyoruz.

Yaptığımız çalışmalarla ilgili olarak Meclisimizin açılışında, 1 Ekim günü yasama ve denetim faaliyetleri olarak rakamlarla bunları ortaya koymaya çalıştım. Zaman tasarrufu bakımından bunları tekrar burada gündeme getirmek istemiyorum.

İşleyen bir demokrasi ve Meclisimizde hayat bulan milli irade bizim en büyük güç kaynağımızdır. Cumhuriyetimiz kurulmadan Meclisimiz açılmış, milli iradenin tecelligâhı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi modern Türkiye'nin temel kurumlarını ve altyapısını oluşturmuştur. Meclisimizin gücü, ülkemizin ve iyi işleyen bir demokrasinin gücü olarak ülkemizi geleceğe taşıyacaktır, buna inanıyoruz.

Bu hedefi yakalayabilmek için her yıl bütçe imkânlarıyla neler yapılabilir, bunları kısaca bir değerlendirmek gerekmektedir. Bugün müzakeresini yapacağımız 2013-2015 dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı'nın ve kurumlarımızın bütçe görüşmelerini yapıyoruz. Ortaya koyacağınız değerlendirme ve öneriler Meclis Başkanlığı olarak bizim de 2013 yılı bütçesinin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasına önemli katkı sağlayacaktır.

2013-2015 dönemine ait bütçe tekliflerimizle ilgili değerlendirmelere geçmeden önce, 2011 yılı kesin hesap sonuçları ile hâlen içinde bulunduğumuz 2012 yılı bütçemize ilişkin kısa bilgiler vermek istiyorum.

2011 yılı bütçemiz, kullanılabilir bütçe ödeneği açısından 522 milyon 84 bin Türk lirası olup yıl sonu itibarıyla harcamalarımız 470 milyon 697 bin Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Böylece, 2011 yılı bütçesinin yüzde 90'ı harcanmıştır.

2012 yılı bütçemiz ise, 651 milyon 252 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış olup yıl içinde yapılan aktarmalar ve özel ödenek kayıtları ile birlikte Meclis bütçesi Eylül 2012 ayı sonu itibarıyla 608 milyon 400 bin Türk lirası olmuştur. Böylece, gerçekleşme oranı yıl sonu itibarıyla yüzde 95'e ulaşacaktır.

Bildiğiniz gibi, gerek 2011 yılı bütçemizin gerekse 2012 yılı bütçemizin yüzde 70'ler dolayındaki kısmı personel, sağlık gibi rutin harcamaları dışındaki önemli bir bölümünü Meclisimizin fiziki mekânlarının iyileştirilmesine ve bilgi ve teknoloji altyapısının güçlendirilmesine harcanmaktadır. Bu kapsamda yapılmakta olan Yeni Halkla İlişkiler Binası inşaatı hızla devam etmektedir.

Başkanlığımızca binanın tefriş ve dekorasyonu ile diğer ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. İlk etapta milletvekillerimizin çalışma

odalarının sabit ve hareketli mobilya alımları için Devlet Malzeme Ofisi tarafından ihale yapılmış ve ilgili firmaca üretime geçilmiştir. Binanın bitimiyle birlikte eş zamanlı olarak tefriş çalışmaları bitirilecektir.

Önceden Muhafız ve Tören Tabur Komutanlığı tarafından kullanılan binanın hâlen onarım ve tadilatları sürmektedir, yıl sonuna kadar bitmiş olacak. Böylece Orman Bakanlığına ait binadaki personelimiz de buraya taşınacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kampüsü içindeki yollar, kaldırımlar, parklar ve binalar engellilerin kullanabileceği hâle getirilmiş, şeref merdivenlerini taşıyan betonarme sistemi güçlendirilmiştir. Fizikî mekânların iyileştirilmesi yönünde ana binada kapsamlı çalışmalar yapılmış; parti gruplarının bulunduğu mekânlar, tören salonu, üyeler lokantası ve mutfağı, Genel Kurul Salonu, basın toplantı salonu ve diğer mekânlarda onarım ve bakımlar yapılmıştır.

2013 yılı bütçesi içerisinde de yapılması planlanan projeler bulunmaktadır. Kampüs içerisinde yol kenarlarına, kaldırımlara park etmiş araçların oluşturduğu görüntü kirliliğini kaldırmak, personelin ve milletvekillerimizin otopark ve hizmet binası ihtiyacını karşılamak amacıyla katlı otopark ve üzerine personel hizmet binası yapılması hedeflenmektedir. Yaklaşık 25 bin metrekare otopark ve 8 bin metrekare personel hizmet binası olacaktır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığından alınacak yaklaşık 50 dönüm arazi üzerinde 15 bin metrekare alana sahip Arşiv, Eğitim ve Kongre Merkezi tesisi yapılacaktır. Gerek milletvekillerimizin gerekse personelimizin sosyal ve kültürel ihtiyaçları bu tesisle karşılanacaktır. Hâlihazırda mevcut Yalova Termal Sosyal Tesisinin eski ve kullanışsız olması nedeniyle yıkılarak yerine Meclise yakışır, modern bir tesis yapılacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin teknolojinin imkânlarından en iyi şekilde yararlanarak daha etkin, daha verimli ve daha hızlı hizmet üretebilmesi için bu alandaki çalışmalarımıza büyük önem veriyoruz. Bu bağlamda Genel Kurul salonundaki elektronik cihazlar yenilenecektir. Milletvekili yeni hizmet binası ve birimlerde kullanılmak üzere bilgisayar, yazıcı gibi ekipmanların alımı gerçekleştirilecektir.

2013 yılı bütçe hedefimiz, millet adına yasama yetkisini kullanan milletvekillerinin çalışma şartlarını iyileştirmek, yasama sürecini ve kalitesini geliştirmek olacaktır. 2013 yılı bütçemiz, 2012 yılı bütçe başlangıç ödeneği olan 651 milyon 252 bin TL'ye göre yüzde 18,7 artış ile 773 milyon 60 bin TL olarak teklif edilmiştir. Bütçe teklifimiz içinde personel giderleri yüzde 51, sosyal güvenlik primleri yüzde 6, mal ve hizmet alım giderleri yüzde 14, cari transferler yüzde 10, sermaye giderleri ise yüzde 19 oranında ağırlığa sahiptir.

2013 yılı bütçe teklifimizde bir önceki yılın bütçesine göre en büyük artış, milletvekilleriyle siyasi parti gruplarında çalışan personelin sözleşmeli statüye

geçmesinden dolayı personel giderlerinde olmuştur. Artış kalemleri içinde ikinci sırada mal ve hizmet alımı giderleri yer almaktadır. Bu kalemdeki artışın temel sebebi, milletvekili yeni halkla ilişkiler binasının temizlik ve yemek hizmetleri ile buna bağlı olarak elektrik, su, doğal gaz vesaire giderlerdir.

2012 bütçesine göre sermaye giderlerindeki artış yüzde 9'dur. Bu artışın başlıca sebepleri, milletvekili yeni halkla ilişkiler binasının yapımı ile tefriş ve donatım giderleri, Personel Hizmet Binası ve Katlı Otopark Yapımı Projesi, Arşiv ve Eğitim Kongre Merkezi Yapımı Projesi gibi bazı faaliyet ve proje giderleridir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bildiğiniz gibi, 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilat Kanunu'yla teşkilatımız yeniden yapılandırılmış olup norm kadro çalışması çerçevesinde tüm hizmet birimlerinin görevleri yeniden tanımlanmıştır. Kanunda istisnai memuriyetin kapsamı daraltılmış ve işe alımlarda her statüde personel için sınav şartı getirilmiştir. Kanunda yer alan teşvik hükümlerinden faydalanılarak bu kanun yürürlüğe girdikten sonra 767 personel emekli olmuştur. Kanunun 30'uncu maddesi çerçevesinde milletvekiliyle çalışan ve siyasi parti gruplarında çalıştırılması talep edilen yaklaşık 1.650 personelle sözleşme imzalanarak istihdamları sağlanmıştır.

24'üncü Dönemde Meclisimiz geçmiş dönemlerde olduğu gibi yoğun bir çalışma içerisine girmiştir. Hem yasama hem de denetim faaliyetleri olarak bunların rakamlarını 1 Ekim açılışında ifade etmiştim. O günden bugüne ufak değişiklikler olmuştur. Bu birinci ve ikinci yasama yıllarında Genel Kurul ve komisyonlarda çeşitli görevlerde 2.173 saat 35 dakika çalışma yapılmış, toplam 70.848 sayfa tutanak tutulmuştur. Geçen yasama yılında gerçekleştirilen E-Tutanak Projesi'yle milletvekillerimizin Genel Kurulda yapmış oldukları konuşma tutanakları e-postalarına gönderilmeye başlanmış ve toplam 5 bin civarında e-posta yollanmıştır. Bu yasama yılında Genel Kurulun kapanması beklenmeden tutanakların İnternet'ten yayınlanmasına başlanmıştır.

Meclisin yasama ve denetim çalışmaları çerçevesinde Meclis televizyonu 1.056 saat yayın yapmıştır. Bu kapsamda Genel Kurul çalışmaları 877 saat, siyasi parti gruplarının grup toplantıları 109 saat canlı olarak yayınlanmış, ayrıca 2.850 faaliyet izlenerek 70 saat haber yayını yapılmıştır.

Diğer yandan, milletvekillerine Genel Kurulun çalışma saatleri, gündem konuları, yasama ve denetim önergeleri, komisyon toplantılarıyla ilgili bilgiler kısa mesaj veya elektronik posta yoluyla gönderilmektedir. Genel Kurul ve komisyon çalışmaları facebook ve twitter sosyal medya uygulamaları aracılığıyla düzenli olarak kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Yakında İnternet'e açılacak olan Mevzuat Bilgi Sistemi Projesi, kanunların anlaşılması ve yorumlanmasına

yardımcı kaynak niteliğindedir. Komisyonların İnternet sayfalarından daha geniş bilgi ve metinleri paylaşma açma ve kamuoyuyla etkileşim sağlamaya dönük bir çalışma da yürütülmektedir.

Yasama alanında İç Tüzük odaklı bir dizi yayın planlanmıştır. Bugüne kadar Anayasa Mahkemesinin Türkiye Büyük Millet Meclisinin yapı ve işleyişi ile ilgili olarak verdiği kararlar indekslenerek iki ciltlik kitap hâline getirilmiştir. Aynı çalışma kapsamında Meclis Genel Kurulunda yapılan usul tartışmaları üç ciltlik yayın hâlinde derlenmiştir. Ayrıca dönem başında sizlere dağıtılan Yasama El Kitabı, Stenografi kitabı gibi diğer yayınlar da söz konusudur.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin tanıtımının, ülkemizin uluslararası alandaki artan etkinliğine paralel olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnternet sayfası yenilenmiş ve sekiz farklı dile çevrilmiş olup bu dillerde arama yapılabilir.

Avrupa Birliği projesi olan Yasama Sürecinde İnsan Hakları Projesi'yle, Parlamentonun idari kapasitesinin güçlendirilmesi, insan haklarının korunması ve geliştirilmesinde Parlamentonun rolünün artırılması, yasama ve denetim süreçlerinde insan hakları ve temel özgürlüklerle ilgili olarak farkındalığı artırmak, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun kapasitesinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Siyasette açık, dürüst ve hesap verebilir bir anlayışın yerleştirilmesi ve siyasi etik konusunun ayrıntılı olarak incelenip etik ilkelerin belirlenmesi amacıyla kurulan Siyasi Etik Uzlaşma Komisyonu 8 Mayıs 2012 tarihinde toplanmış ve çalışmalarını AK PARTİ Zonguldak Milletvekili Sayın Koksal Toptan Başkanlığında sürdürmektedir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyelerimiz; Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak önem verdiğimiz hususlardan biri de parlamenter diplomasiyi yürütmektir. Bu kapsamda, yurt içi ve yurt dışında 16 devlet başkanı, 34 meclis başkanı, 13 başbakan, 6 bakan, 1 dostluk grubu, 23 münferit heyet ve 27 büyükelçiyle görüşülmüş, ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisini temsilen 7 uluslararası toplantıya katılım gerçekleşmiştir. Yine önümüzdeki yıl da 800 kişinin katılacağı Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesinin Genel Kurul Toplantısı Temmuz ayının başında İstanbul'da Türkiye Büyük Millet Meclisinin ev sahipliğinde gerçekleştirilecektir. Ayrıca, 2013 yılı Ocak ayında Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu Genel Kurul Toplantısı'nın, Mayıs ayında da Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenterler Asamblesi 4'üncü Genel Kurulu'nun Meclisimizin ev sahipliğinde toplantısını yapması planlanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyelerimiz; Meclisimize emanet edilen tarihî mirasın millet adına korunması, yaşatılması, gelecek kuşaklara taşınması ve

tanıtılması için de çalışmalar devam etmektedir. Sonuç olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2013-2015 dönemi bütçe teklifi; 2013 yılı için 773 milyon 60 bin TL, 2014 yılı için 686 milyon 19 bin 750 TL -yani 87 milyon daha düşük bir teklif önümüzdeki sene- 2015 yılı için de 708 milyon 985 bin TL olarak öngörülmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2011 mali yılı kesin hesabı ve hâlen içinde bulunduğumuz 2012 yılı bütçe uygulaması ile önümüzdeki üç yıllık döneme ilişkin bütçe teklifimizle ilgili açıklamalarda bulundum. Sizlerle bu anlamda bazı proje, rakam ve bilgileri paylaştım. Ayrıca bu konuda detaylı tüm bilgiler, sizlere sunulan 2011 Yılı Faaliyet Raporu ve Kesin Hesabı ile 2013-2015 Dönemi Bütçe Teklifleri Kitapçığı'nda yer almaktadır. 2012 yılı bütçemizde olduğu gibi 2013 yılı bütçemizin de personel, sağlık gibi rutin harcamalar dışındaki önemli bir bölümü Meclisimizin bilgi ve teknoloji altyapısını güçlendirmeye ve fiziki mekânlarının iyileştirilmesine harcanacaktır. Tüm bu çalışmaların amacı daha iyi yasama ve denetim faaliyeti yapan bir meclise sahip olmaktır. Türkiye'nin göz bebeği bir kurumu olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevini en iyi şekilde yapması için her türlü gayreti göstermek zorundayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu verdiğim teknik izahattan sonra bir iki konu var, onu da bilgilerinize sunmak isterim. Bildiğiniz gibi, 19 Ekim 2011 tarihi itibarıyla Türkiye'de yeni bir anayasa yapım süreci başlamıştır. Bu çalışmaların üzerinden aşağı yukarı bir yıl geçmiş oluyor. Bu çalışmaları dört siyasi partimizden değerli arkadaşlarımızın katılımıyla sürdürmeye gayret ediyoruz. Yaşadığımız her olay, her güncel gelişme yeni bir anayasa ihtiyacını çok açık olarak ortaya koymaktadır. Geçmişte de müteaddit defalar ifade etmeye çalıştım. Türkiye'nin bugünkü Anayasa'yla yoluna devam etmesinde gerçekten ciddi zorluklar söz konusudur. Yeni bir anayasa talebi geçmişte bir toplumsal talepti ama bugün geldiğimiz nokta itibarıyla yeni bir anayasa bir mecburiyet hâline gelmiştir yaşanan birçok gelişmeler sebebiyle. Dolayısıyla, bu dönem, 24'üncü Dönem Parlamentosu olarak ve bu çatı altında görev yapan siyasi partiler olarak milletimize yeni bir anayasayı armağan etmek gibi bir sorumluluğumuz var. Hazırlanan takvimin biraz gerisinde olmakla beraber, yaptığımız toplantılarda üye arkadaşlarımızın ve sayın genel başkanların bize verdiği destekle bu görevi sürdürmeye çalışıyoruz. Ümit ediyorum ki, bunu bir an evvel gerçekleştiririz. Aksi takdirde her gün yeni anayasal sorunlarla Türkiye kendi zamanını ve enerjisini boşa harcamak, lüzumsuz tartışmaları sürdürmek gibi bir durumla karşı karşıya kalacaktır. Onun için, üzerinde durduğumuz ve durmaya da kararlılıkla devam ettiğimiz yeni bir anayasa konusunu bilgilerinize burada sunmak istedim.

İkinci olarak, geçtiğimiz dönemlerde hazırlanmış olan bir iç tüzük taslağı var. Maalesef çok eski bir İç Tüzük'le Türkiye Büyük Millet Meclisi

çalışmalarını sürdürüyor. Bir taraftan yasama faaliyetini, kanun yapmayı sürdürmemiz, öbür taraftan da etkin bir denetime imkân verecek bir iç tüzüğe, güncelleştirilmiş bir iç tüzüğe ihtiyaç var. Zaman zaman bu iç tüzükler peyderpey birkaç madde olarak geliyor ama bu türlü kısmi değişiklikler İç Tüzük'ün bütünlüğünü de büyük ölçüde bozduğu için, bağlantılar da yeterince kurulamadığı için beklenen maksat da çoğu zaman hasıl olmuyor. Onun için yeni bir iç tüzük ihtiyacı gerçekten acildir, bunun yapılmasında fayda var ve bunu siyasi partilerimizin dikkatine geçen sene de getirdim, bugün burada bir defa daha getirmek istiyorum. Gelin, iç tüzük çalışmalarını birlikte, uzlaşarak, anlaşarak yapalım. İstersek bu dönem için gerçekleşir, istersek bu dönem yaparız bundan sonraki dönem için yürürlüğe konulmuş olabilir ama her hâlükârda yeni ihtiyaçları dikkate alan ve Meclisin üstlendiği görevleri etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmesine imkân verecek bir iç tüzük gerçekten acil bir ihtiyaç olarak gözüküyor. Nitekim, milletvekillerimizle bire bir yaptığımız konuşmalarda da yapılan çalışmaların daha verimli hâle getirilmesi noktasında İç Tüzük'ün odak noktasını teşkil ettiğini burada ifade etmek istiyorum.

Üçüncü olarak, siyasi etki komisyonunun kurulması. Birçok demokratik ülkelerde böyle bir komisyona ihtiyaç var. Elbette bizim Anayasa'mızda milletvekilliğiyle bağdaşmayan işler bellidir, ancak Anayasa da artık o hükümleri itibarıyla eskidiği için bir taraftan yasal ve anayasal düzenlemelerin yanında bir etik ilkelerinin de belirlenmesi Meclisin saygınlığı açısından önem arz etmektedir. Ümit ediyorum, Komisyonumuz önemli bir raporu hazırlayacaktır, bunu siyasi partilerimize göndereceğiz, onların da görüşünü aldıktan sonra ortak bir metin olarak Meclisimizce kabul edilirse bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır diye düşünüyoruz.

Ayrıca, üzerinde durmamız gereken bir başka husus var: Değerli arkadaşlarım, hepimiz bu çatı altında görev yapıyoruz, bugün varız yarın yokuz ama bir şeyi göz ardı etmemek lazım, bugün bu ülkede devlet örgütü içerisinde, statüsü belli olmayan tek kişi ya da kurum Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekilleridir. Milletvekillerinin statüsü belli değildir. Valinin statüsü bellidir, kaymakamınki bellidir, başka alanlarda görev yapan kamu bürokrasisinin statüsü bellidir ama milletvekilinin statüsü belli değildir, nerede duracağı belli değildir, birçok sorunlarla karşı karşı kaldığında bunun muhatabı kim olacaktır?

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Tutuklular dâhil değil mi Sayın Başkanım?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Geneli ifade ediyorum.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Tutuklular dâhil...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hepsi dâhil şimdi Sayın Aslanoglu.

FERİT MEVLÛT ASLANOĞLU (İstanbul) — Peki efendim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, özel olarak milletvekilinin statüsü nedir? Şimdi, bunu, size göre, bana göre, şu partiye göre, bu partiye göre değil, partiler üstü bir şey teklif ediyorum. Bu statümüz belli olmadığı takdirde kişisel becerilerle, kişisel gayretlerle sorun çözmeye çalışıyoruz, bu da çoğu zaman mevzuat engeliyle veya başka türlü engellerle karşılaşılıyor. Ben bunu burada dört siyasi partimizin olduğu komisyonda dile getiriyorum ki, birileri yapsın, birilerimiz seyirci olmayalım. Bu işler bohçanın dört ucu gibi, dört siyasi partimiz olduğuna göre, her siyasi partimiz bir köşesinden tutarak biz önümüzdeki bu sıkıntıları aşabiliriz, önümüzdeki engelleri ortadan kaldıracabiliriz.

Bakınız, milletvekilleriyle ilgili bir düzenleme söz konusu olduğunda kıyamet kopuyor. Hâlbuki onun çok daha ötesinde, devletin başka organlarına, başka kurumlarına, başka statüde olanlara her türlü imkân verildiği zaman kimsenin ne sesi çıkar ne soluğu çıkar. Dünyanın en zor işini yaparız, vatandaşın düğününde derneğinde, cenazesinde, hastalığında yanı başında olan milletvekilleri. Azıcık şartlarını iyileştirecek bir düzenleme söz konusu olduğunda attığımız, atacağımız adıma bin pişman oluruz. Onun için şu statüyü bir belirlememiz lazım eğer fayda görüyorsanız. Bakın, ben bu türlü bir statünün belirlenmesinde, Meclis Başkanı olarak, kamuoyu önünde dâhil, her türlü çabayı göstermeye ve bu düzenlemenin yapılması konusunda üzerime düşen ne sorumluluk varsa bunu almaya hazırım. Bunu ötelediğiniz sürece her gün yeni sorunlar çıkacak, yeni şikâyetler çıkacak. Kendi aramızda konuşup dışarıya gelince de bu sıkıntıları göğüsleme noktasında beraber olamazsak, önüne gelen, milletvekilleriyle ilgili yerli yersiz değerlendirmeleri yapmaya devam edecektir. Bunun mutlak surette gerçekleştirilmesi lazım.

Bir başka hususu daha ifade etmek istiyorum. Anayasa'yı söyledim, İç Tüzük'ü söyledim, milletvekillerinin statüsüyle ilgili konuları söyledim. Siyasi Partiler Kanunu, seçim kanunlarının mutlaka değişmesi lazım ister Anayasa'yla beraber isterse günün şartlarına uygun olarak. Bir taraftan çeşitlilikten, çoğulculuktan bahsediyoruz ama tek tip bir Siyasi Partiler Yasası'yla, en soldaki partinin teşkilatlanma şekli de aynı, en sağdaki partinin teşkilatlanma tarzı da aynıdır tek tip bir modelle. Dolayısıyla, burada biraz daha liberal bir Siyasi Partiler Yasası'na, elbette seçim mevzuatının da yeni baştan gözden geçirilmesine ihtiyaç var.

Ayrıca, Sayın Aslanoglu'nun söylediği konular var, bunları uzun uzun konuştuk, konuşuyoruz, konuşmaya da devam ediyoruz. Yalnız bir şeyin unutulmaması lazım; Türkiye Büyük Millet Meclisi kural koyan Meclistir.

Kuralı öyle koyup o kuralın dışında çözüm aramak bizi doğru sonuçlara götürmüyor. Kural ihtiyacımıza cevap vermiyorsa kuralları değiştirmemiz lazım.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Evet.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Kuralları değiştirmemiz lazım, değiştirebilmek için de diyaloga ihtiyaç var, uzlaşmaya ihtiyaç var, siyasetin bu manada yakın iş birliği içerisinde olmasına ihtiyaç var.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Sayın Başkanım, halkın iradesi buradaysa her şey olur.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Müsaade ederseniz...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Aslanoğlu, böyle bir usul yok. Kendime göre bir kurgu yaptım, konuşuyorum, araya girince ne söyleyeceğimi de karıştırıyorum ben şimdi.

BAŞKAN — Buyurun, buyurun Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yani doğru mudur bu?

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Halkın iradesini söylüyorum.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ben karıştırırım.

BAŞKAN — Evet, buyurun Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yani bir şey söylemeye çalışıyorum.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Sayın Başkan, halkın iradesi burada.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Halkın iradesi burada ama halkın iradesinin hukuki zeminini gelin değiştirin.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Evet, değiştirelim efendim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değiştirin.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Getirin... Getirin...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değiştirdik de Meclis Başkanı engel mi oldu?

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Getirin...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Evet yani bununla bir şey daha istiyorsan...

BAŞKAN — Evet, arkadaşlar...

MÜSLİM SARI (İstanbul) — İnisiyatif alın, getirelim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Yani 83'üncü madde, 14'üncü madde ve benzeri maddeler dâhil olmak üzere... Bakın, işte onun için dedim ki: “Şu anayasanın bir an evvel yürürlüğe girmesi lazım.” Yeni anayasanın bütün bu sıkıntıları bertaraf edecek anayasal ve yasal düzenlemelerin yapılması lazım. Dolayısıyla, bunları yapmadığımız sürece yani söylediğimiz konuların Türkiye’de bir hukuki dayanağı var, bu hukuk günün ihtiyaçlarını karşılamıyor. Onun için dedim ki milletvekilliği statüsü, Siyasi Partiler, Seçim Kanunu ve anayasa, siyaset hukukumuzun olmazsa olmaz mevzuatıdır. Bunun güncelleşmesi gerekiyor. Ben bunu burada söylüyorum. Varsanız ben bu işin neresinde olmam gerekiyorsa olacağım ama yoksanız...

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Sayın Başkanım, biz sonuna kadar varız.

KAZIM KURT (Eskişehir) — Üç parti anlaştı.

İZZET ÇETİN (Ankara) — Anayasa’yı da çözeriz.

MÜSLİM SARI (İstanbul) — Anayasa’yla hiç ilgisi yok.

BAŞKAN — Evet, buyurun Sayın Başkan, siz devam edin lütfen.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Dolayısıyla, önümüzdeki dönem bu manada çözmemiz gereken, yapmamız gereken, birlikte çaba göstermemiz gereken birçok konu var. Bunları ne kadar erken çözersek -bu işlerin yapılamamasından kaynaklanan sorunları yaşamaya devam ederiz- ne kadar erken çözersek bu sorunların önemli bir kısmını geride bırakmış oluruz.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Biz sonuna kadar varız.

MÜSLİM SARI (İstanbul) — Hükûmete söyleyin! AKP’ye söyleyin! Sayın Başbakana söyleyin!

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bu düşüncelerle yeni bütçenin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Arkadaşlarımızın katkıları şüphesiz olacaktır, onlara da imkân ölçüsünde cevap vermeye çalışacağım.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Konu : Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği Kanunu Teklifi (2/695) ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek, Yolluk ve Emeklilerine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1505) dolayısıyla

Tarih : 9 Mayıs 2013

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Evvela, bu kanun teklifi altında imzası bulunan çok değerli grup başkan vekillerimize teşekkür ediyorum. Onlar şahısları itibarıyla değil, hem şahıslarını temsilen hem de gruplarını temsilen bu teklifin altına imza atmış oluyorlar. Bu teklif, gündeme geldiği andan itibaren, her zaman olduğu gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisine, milletvekilliğine, milletvekillerine karşı da haksız bir kısım değerlendirmelerin olduğunu görüyorum. Bir yerde bir yanlışlık yapılıyor. Onun için, vatandaşımıza doğru bilgi vermek, bu kanun ne getiriyor, ne götürüyor, algılamayla, dedikoduyla, yanlış örneklerle dayanarak konuyu saptırmak yerine, onu sizlerle paylaşmak istiyorum. Ümit ederim, basın mensuplarımız da bu açıklamaları bu çerçevede değerlendirme konusu yaparlar.

Şimdi, evvela şunu ifade edeyim: Bu kanun 22 madde. Bunun 1’inci ve 2’nci maddesi “Amaç” ve “Kapsam” maddesi, bir hüküm getirmiyor. “Yürütme”, “Yürürlük”ü de çıkarırsanız 18 maddeden ibaret. Bu 18 madde esas itibarıyla neyi getiriyor? Kamuoyuna bakarsanız, “Milletvekillerinin maaşları artıyor hem de ucu açık artıyor. Akla hayale gelen, gelmeyen ne kadar harcamaları varsa, ne yapıyorsa, ne yapacaksa bu kanunla milletvekilleri bunlara bir yasal zemin oluşturuyor.” tarzında gerçekten son derece yanıltıcı ve hiçbir doğruluk yanı olmayan bir yayın bir iki günden beri sürdürülüyor. Esas itibarıyla bu kanun teklifinin amacı milletvekilliği statüsüdür.

Değerli arkadaşlarım, kamuda çalışan, kamuda topluma, millete hizmet veren çok değişik kesimlerimiz var. Bunların bir kısmı memur statüsündedir, bunların tabi olduğu 657 sayılı Kanun var. Eğer kamuda memur olarak çalışıyorsa 657 sayılı Kanun’a tabidir. Silahlı kuvvetler mensubuyorsa Türk Silahlı

Kuvvetlerinin özel bir yasası vardır. Eğer hâkim ve savcı sınıfından ise, yargı mensubu olarak hizmet veriyorsa 2802 sayılı Hâkim ve Savcılar Kanunu vardır. İşçi statüsünde çalışıyorsa İş Kanunu var. Güvenlik personeli ise bu alanı düzenleyen özel kanunları var. Ama milletvekillerine gelince milletvekilinin ne olduğu belli değil. Ama hepimiz diyoruz ki: “Biz de kamu hizmeti yapıyoruz. Biz kimiz, neyiz, nerede duruyoruz?”

Bugün de ifade ettim, bakın, 19 Mayıs geliyor, hepimiz bayrama gideceğiz, bizim için önemli bir gün, önemli bir tarih. Milletvekilinin, eskisinin, yenisinin nerede duracağı mülki idare amirlerinin büyük ölçüde inisiyatifine ve insafına bağlıdır. Kamuda görevli en az yetkiyi kullanan şube müdürünün bile platformda yeri belli, senelerdir bu memlekete hizmet etmiş milletvekili olarak, bakan olarak, hatta Meclis başkanı olarak; bir eski Meclis başkanı 19 Mayıs stadyumuna gittiğinde nerede duracağı belli değil. Dolayısıyla, bir statüye ihtiyacı var. Kimdir bu milletvekili? Toplumdaki yeri ne? Devlet hiyerarşisindeki yeri ne? Nerede olması lazım? Nasıl olması lazım?

Başka türlü hizmetler bakımından da kendisine mahsus, özel bir yasası olmadığı için değişik kanunların arasına sıkıştırılmış, satır arası, satır önü bir kısım düzenlemelerle darmadağın bir vaziyette bugün milletvekilliği hizmetleri sürdürülmektedir. Kanun teklifini hazırlayan grup başkan vekillerimiz ve bizler istedik ki, o kanunun önünde arkasında, filanca kanunun geçici maddesinde, filanca kanunun bilmem neresinde düzenlenmiş olan bu hükümleri derli toplu bir yasa içerisinde bir araya getirelim ve bunu yaparken de yeni bir şey getiriyor değil. Hâlbuki kamuoyunda bu konu gündeme geldiğinde “Maaş artışı geliyor.” tarzında herkes meseleye böyle bakıyor.

Şimdi “18 madde.” dedik. Bakın, 18’inci maddeden 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 19, geçici 1, 21 ve 22’nci maddeler yürürlükteki mevzuatın buraya aktarılmasından ibarettir. Buraya aktarıyoruz, yeni bir şey getirmiyoruz. Şu an fiilen uygulamada ne varsa bunları bir çatı altında toplamaya çalışıyoruz.

Teklifin 11’inci maddesinde ise protokolle ilgili bir durumdur, demin söyledim. Yani bu kadar sene memlekete hizmet etmiş; milletvekili olarak, bakan olarak, Meclis Başkanı olarak. Protokolün neresinde duracak, mülki idare amirlerinin inisiyatifine ve insafına bırakılamaz. Bunun nerede duracağının belli olması lazım.

12’nci madde ise diplomatik pasaport konusudur. Şimdi, öyle bir takdim yapılıyor ki bu kanunla kamuda hiç olmayan, kamu idaresinin herhangi birinde uygulama konusu olmayan bir şeyi, bir ayrıcalığı, bir özelliği milletvekillerine sağlamış gibi gözüküyoruz. Konu öyle değil. Eğer bu bilinmeden yazılıyorsa bir dereceye kadar anlarım ama bilinerek yazılıyorsa Parlamento düşmanlığının, milletvekiline düşman olmanın kime ne faydası var, bunu da anlamak lazım gelir. Yani büyükelçi olarak hizmet etmiş birisi emekliye ayrıldığında

diplomatik pasaportunu kullanmaya devam ediyor. Yani şunu mu demek istiyoruz? Bu memlekette canını dişine takarak Türkiye'nin gelişmesine katkı sağlamış, gece yarılarına kadar çalışan, eksiklerimiz var, fazlamız var, zaman zaman yaptığımız işlerden biz de kendi kendimizi eleştiriyoruz. Belki de kendi kendisini eleştirebilen tek kurum da Parlamentodur. Şimdi, bir milletvekilinin acaba hizmet etmiş bir diplomat kadar değeri yok mu bu ülkede, demokraside yeri yok mu? Şimdi, orada olunca kimsenin sesi çıkmıyor ama bu tarafta milletvekili söz konusu olunca sanki devlete bir yük geliyor, devletin kesesinden, devletin kasasından bir para çıkıyormuşçasına “bir ayrıcalıktır” edebiyatı tutturdu, gidiyor. Eğer bunu bilmeden yazılıyorsa, dediğim gibi, bunun bir şekliyle izah edilebilir, ben de bu bilgisizliği gidermeye çalışıyorum ama kasten yapılıyorsa bu çok doğru değildir, bu çok insaflı da değildir. Onun için, evvela bunu söylemem lazım.

Bugün bu ülkede makam sahibi olan hemen her kamu görevlisinin bir temsil ödeneği var. Ben otuz senedir siyasetin içerisinde ve görev yapan insanım. Kaymakamın temsil ödeneği vardır, valinin temsil ödeneği vardır, daire başkanının temsil ödeneği vardır, bakanların var, genel müdürlerin var ama bu kadar yük çeken milletvekilinin temsil ödeneği yok. Bu, ucu açık, örtülü ödenek değil arkadaşlar bu. Bunun kriteri var, devlette uygulamaları var. Yapılmak istenen şey devletteki uygulamaların bütünlüğünü sağlamak içindir. Dolayısıyla...

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Şu anda da uygulanıyor değil mi Sayın Başkan?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Uygulanıyor. Bakın, şimdi bu kanunda uygulanmayan hiçbir hüküm, kanun teklifi buraya getirilmiş değil. Devletin diğer kesimlerinde uygulanan hususları...

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (İstanbul) — Milletvekillerine uygulanan bir şeyden bahsediyorsunuz değil mi?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, zaten bir kısmı haberleşme, iletişim gideri vesaire olarak ödeniyor. Yani şunu söyleyeyim: Fiilen ya da başka yasalarla uygulanan hususları biz burada bir bütünlük içerisinde alt alta sıralamaya çalıştık. Hepsı bundan ibaret yani. “E, tedavi gideri...” Şimdi, bunun üzerinden spekülasyon yapılıyor. Zaten şu an devlet kamuda çalışan herkesin tedavi giderini ödüyor, milletvekilininkini de ödüyor. Milletvekillerinin bu manada özel bir şeysi söz konusu değil.

Şimdi, bütün bunlara baktığımızda aslında bu kanun yeni bir şey getiriyor olmamakla birlikte toplumun belli konulardaki hassasiyeti gündeme getirilmek suretiyle bir kampanya yürütülmeye çalışılıyor. Bu, çok doğru değil. Hatta, şöyle bir şey daha var: Bu kanunda Sayın Başkan, değerli üyelerimiz; eksik var,

o da şudur: Bizim İç Tüzük'ümüz hazırlanırken, 73'te, bugün yaşadığımız bir kısım olaylar ve olgular o zaman öngörülemediği için İç Tüzük'ümüzde yok. Mesela ne gibi? Meclis Başkanının erkek olması hâlinde, Başkanlık Divanında başkan vekillerinin, İç Tüzük'te kıyafeti belli, açın bakın ama kadın olması hâlinde nasıl bir kıyafet giyeceği İç Tüzük'ümüzde yoktu. Geçen dönem çıktı bu orta yere; bir. Dolayısıyla bir fiili durumla biz bugünkü İç Tüzük uygulamasını yapıyor durumdayız. İki değerli başkan vekilimiz geçen sefer uygun bir model buldular, uygun bir kıyafet buldular, hepsi bunu bu şekliyle giyiyor.

İki, bu İç Tüzük hazırlanırken kadın milletvekillerimiz yeteri kadar hesaba katılmamış hatta hiç katılmamış. Milletvekili seçildiğinde doğum yapabileceği kimsenin aklına gelmemiş. Dolayısıyla, analık izni diye bir izin bizim İç Tüzük'ümüzde yok ama devletin hangi kurumunda çalışırsa çalışsın bir analık izni var. Bu kanunda yok, bunun konulması lazım. Yani biz şunu demiyoruz: Nüfus idaresinde, tapu idaresinde, Adalet Bakanlığında, Milli Eğitimde çalışan dört hafta izin verilirken milletvekiline otuz hafta izin verilsin demiyoruz. Kamuda hangi uygulama varsa bunu buraya getirip koyalım. Bu ayrıcalıkları ortadan kaldıralım ve bir statü netleşmiş olsun. Bu eksiklik de var burada.

Diğer konularla ilgili de zaten -demin söyledim- fiilen uygulaması var. Onun için şunu bilhassa belirtmek istiyorum, değerli basın mensuplarımız da burada: Nedense milletvekilinin aşağıdaki tabildotundan tutun attığı her adıma varıncaya kadar... Tenkit konusu olsun buna bir şey demiyorum ama bunun üzerinden bir kampanyaya dönüşmüş olması doğru değil. Sanki Başbakanlıkta çıkan tabildotun fiyatı çok pahalı da Meclisinki çok ucuz, Genelkurmayda... Yakında misal vererek söylüyorum. Elbette piyasa fiyatıyla buradaki fiyatlara baktığınızda kamuda ne uygulanıyorsa burada da o uygulanıyor. "Mecliste çorba 50 kuruş." diye manşetler atılıyor. Sanki yedi ceddimiz burada sabah akşam çorba içiyor, 20 ton et yiyor, 50 ton bilmem şunu yiyor, bunu yiyor. Siyaseti ve Meclisi ve bu kadar karikatürize etmenin bir anlamı yok. Biz burada her gün 3 bin-4 bin kişiye yemek çıkarıyoruz.

BAŞKAN — Şu anda daha yüksek yalnız Sayın Başkanım. Kamu kurumlarından daha yüksek Meclisteki fiyatlar, onu ifade edeyim.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Daha yüksek ama hiç o önemli değil, yazılan yazılıyor. "50 kuruşa çorba çıkıyor, 100 kuruşa... Hâlbuki dışarıda çorba şu fiyata. "E, şimdi bu türlü haberlerle Meclisi dışarıda tartışma konusu yapmanın bir anlamı yok.

Bakınız, şu Meclisin çevresindeki binaların önemli bir kısmına bakın. Bunların çoğu lojmandır, lojman. Kamu görevlileri oturur. Seçim bölgeleriniz olan vilayetlere gidin bakın, valiler ve kaymakamlar -otursunlar, ben onları eleştirmek anlamında söylemiyorum, konunun iyi anlaşılması bakımından-hepsi köşkvare binalarda oturur, mobilyalarına varıncaya kadar devlet alır.

Bindikleri arabalara varıncaya kadar, kullandığı şoföre varıncaya kadar hepsi devletindir ama milletvekili lojmanda oturduğu andan itibaren Türkiye’de kıyamet kopuyor. Belediye başkanı bir lojmanda oturduğu zaman kıyamet kopuyor. Bu seçilmişlere bu kadar düşmanlığı anlamak da mümkün değil. Çok şükür lojmandan çıktık, kurtulduk. Biz çıktık kurtulduk ama şu an devlette 250 binden fazla lojman var. Eğer lojmanda oturmak bir hataysa, bir yanlış ise, bir sıkıntı ise bu herkes için olması lazım gelir ama her türlü sıkıntıyı, kahrı çeken milletvekillerine karşı böylesine bir tarafgir tutumun doğru olmadığını söylemek istiyorum. Bu noktada bizim de hatamız var. Yaptığımız işi yanlış olarak, kabul ederek değerlendirme yapmayı da doğru bulmam, siz doğru bir iş yapıyorsunuz. Dört partinin grup başkan vekilleri de doğru bir iş yapmışlardır, doğru bir kararın, teklifin altına imza atmışlardır. Onun için, meseleyi biz kamuoyuna doğru anlatmamız... Yeni bir şey yapmıyoruz.

Her kamu görevlisinin tabi olduğu bir statü var. Bakın, benim yanımda, solumda oturan Genel Sekreterim var. Bunun tabi olduğu bir statü var, benim yok. Benim Meclis Başkanı olarak bir statüm var, ayrıldığım anda benim statüm yok. Beni koruyan polisin bir statüsü var, benim statüm yok. E, bu belirsizliği ortadan kaldırmak da Meclisin işidir. Kendi hukukunu düzgün yapması lazım. Onun için, uzunca bir zamandan beri tartışma konusu olan her şey gündeme geldiğinde de Meclise karşı bir kampanyaya mesnet teşkil eden bu düzenlemeyi bir defa yapalım. Eksi olan hususlar var, yanlış anlamaları ortadan kaldırmamız lazım. Bakınız, tedavi gideri olarak ne ödenmesi ne gerekiyorsa devlet bunu ödüyor. Bir kısmı oradaki “her” lafına takmış, kaldıralım arkadaş, “her” demeyelim, “tedavi gideri.” Yani şu an uygulamayı yapıyoruz biz. “Fiili uygulamaları, başka yasalara dayanarak bize verilmiş olan uygulamaları biz burada zaten yapıyoruz, uyguluyoruz, bunu kendimizle ilgili bölüme aktaralım.” demişiz.

Temsil ödeneği konusunu da demin söyledim, bunun kriteri var. Siz bu teklif görüşülmeden evvel burada bir yasa görüştünüz, keşke bunu oradaki makam sahiplerine sorsaydınız, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanına sorsaydınız, Müsteşara sorsaydınız “Temsil ödeneğiniz var mıydı, yok muydu?” diye. Biz biliyoruz ama bilmeyenler açısından. Sanki Meclis milletvekillerine bir örtülü ödenek getiriyor...

BAŞKAN — Herkes biliyor.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ucu açık, her şey... Türkiye sıradan bir devlet değil, dün kurulmuş bir devlet değil; köklü uygulamaları var, gelenekleri var, kuralları var, mevzuatı var. Onun için, biz yaptığımız işin doğruluğuna inanmakla birlikte tereddütleri de ortadan kaldıracak bir düzenlemeyi, ister burada isterse Genel Kurulda yaparak şu işi bir şekilde noktalayalım ve hiç olmazsa bu tartışmaları da bitirelim.

Ben ilginiz için çok teşekkür ediyorum. İnşallah hayırlı olur.

Basın mensuplarımızdan da hassaten rica ediyorum. Bakınız, bu müessesede görev yapıyoruz ama zaman zaman bu müessesenin yıpranmasına vesile olacak... Doğruları olduğu gibi yazın, buna hiçbir itirazımız yok, hiçbir alınganlığımız yok. Biz toplum önünde siyaset yapıyoruz, ne yapıyorsak bu zaten biliniyor ama sanki “Milletvekilleri ayrı bir sınıf, ayrı bir zümre; bir ayrıcalık getiriliyor.” tarzında algılamaya da meydan vermemek gerekir diye düşünüyorum. İnşallah, çalışmalarınızla bu eksiklikler de giderilir, faydalı bir yasayı çıkarmış oluruz.

Çok teşekkür ederim.

Konu : 2014 Mali Yılı Meclis Bütçesi dolayısıyla

Tarih : 4 Kasım 2013

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yapacağımız müzakerelerin hepimiz için, Meclisimiz için, ülkemiz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum ve peşinen de yapacağınız katkılar için de teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum. Konuşmam sırasında elbette burada dile getirilen hususlarla ilgili de düşüncelerimi sizlerle paylaşacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin ne kadar önemli bir kurum olduğunun hepimiz farkındayız. Tüm dünyada parlamentolar önemlidir ama bizde Türkiye Büyük Millet Meclisi daha da önemlidir çünkü bu Meclis evvela hepimizin iftihar ettiği, bağımsızlığımızın kazanılmasında millî mücadele yürüten ve yöneten bir Meclistir. Başka ülkelerde önce devlet kurulum, sonra parlamentolar oluşur. İlk defadır ki dünyada önce Türkiye’de Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulmuş, oluşmuş, arkasından orduyu kurmuş ve devleti kurmuş ve cumhuriyeti kurmuştur. Dolayısıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi millî mücadeleyi yürüten, yöneten, devleti kuran, cumhuriyeti ilan eden ve buna karar veren bir Meclistir. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi eksiğiyle fazlasıyla -bunu hep beraber iyileştirmenin, kalitesini yükseltmenin gayreti içerisindeyiz- demokrasiye giden yolu aralayan ve bugüne kadar da bu yönde çok ciddi çabalar sarf eden en önemli devlet kurumudur.

Diğer taraftan baktığımızda Türkiye Büyük Millet Meclisi cumhuriyetle beraber, belki daha da geriye gidersek Tanzimat’la beraber karar verdiğimiz, ülkemizin ve Türkiye’nin çağdaşlaşması, modernleşmesi adına yasal ve yapısal ne kadar reformlar var ise bunların hepsini gerçekleştirmiş ve bunun gururunu yaşayan da bir Meclistir.

Planlı döneme geçtikten sonra Türkiye’nin plan hedeflerindeki zikredilen hususların hayata geçirilmesinde ve Türkiye’nin bu yönde mesafe katetmesindeki düzenlemeleri de yapan Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Onun için bu Kurumun devlet hayatımızda, toplum hayatımızda çok farklı, çok önemli bir yeri var. O nedenle, Meclisin varlığı dahi başlı başına bu millet için bir ümit kaynağıdır, bir güven kaynağıdır. Türkiye’nin her

mesalesi burada konuşulacaktır. Uygarca tartışacağız, eksiklikler varsa burada birlikte tespit edip, çarelerini de birlikte bulup Türkiye'nin her sorununa burada çözüm bulmanın gayreti ve çabası içerisinde olacağız. Esas itibarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi, bugüne kadar da böyle olmuş ve bu görevini zaman zaman karşılaştıkları zorluklara, sıkıntılara rağmen yerine getirmenin büyük mücadelesini vermiştir. En başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, silah arkadaşlarını o günden bugüne bu çatı altında görev yapmış tüm milletvekillerimizi, tüm üyelerimizi ve Meclis çalışanlarını saygıyla, şükranla buradan anmak isterim.

Tabiatıyla geçmişte bu kadar güzel işler yapılmış, şimdi, milletimizin bizden beklentileri var. Bu beklentileri de her geçen gün birilerini yaparak, yerine getirerek gerçekleştirebilirsek inanıyorum ki Türkiye Büyük Millet Meclisi halk nezdindeki itibarını daha da artırmış olacaktır. Bunlardan bir tanesi, birlikte karar verdiğimiz yeni bir anayasadır. Tartıştığımız konuların önemli bir kısmı Anayasa'dan kaynaklanıyor. Müteaddit defalar ifade etmeye çalıştım, hep karşılaştığımız münferit sorunlarla ilgili çözüm bulmaya veya bunu değerlendirip bir sonuca bağlamaya kalkıştığımızda her gün yeni sorunlarla karşılaşyoruz. Onun için Türkiye'nin başkaca sorunlarının yanında yeni bir Anayasa sorunu vardır ve tartışmaların önemli bir kısmının kaynağı da burasıdır. Onun için 4 siyasi partimiz çok doğru ve çok haklı sebeplerle, gerekçelerle yeni bir anayasa yapılması konusunda bir mutabakata vardı. İki yılı aşan bir süreden beri, yeni bir anayasa yapımı, hem de halkın katılımıyla toplumun her kesiminin görüşlerini, düşüncelerini de alarak bir anayasa yapmaya çalıştık, çalışıyoruz ancak geldiğimiz nokta itibarıyla -kamuoynuna yansıyan tartışmalardan da biliyoruz ki- 60 maddede mutabakatımız oldu ama geri kalan konularda hâlen çalışma devam ediyor olmakla beraber bir mutabakat söz konusu olmadı. Keşke, bugün bu müzakereyi yaparken "Birlikte bir anayasayı yaptık." demiş olmanın gururunu birlikte yaşamış olsaydık ama çok önemli çalışmalar yapıldı, emeği geçenlere teşekkür ediyorum, çok önemli birikim var. Yakın siyasi tarihimiz yazılırken herhâlde bu Komisyonun yaptığı çalışmalar önemli bir mehz teşkil edecektir diye düşünüyorum. Kaldı ki, yeni bir anayasa yapılmadığı takdirde her gün yeni anayasal sorunlarla karşılaşacağımızı müteaddit defalar ifade ettim, bugün bir defa daha ifade etmek istiyorum.

Tabiatıyla, yine birlikte, bu çatı altında daha etkin ve verimli bir çalışmayı yapabilmemiz için bizim iki tane görevimiz var: Bir tanesi yasa yapmak, bir tanesi de denetim yapmak. İktidarlar, hükûmet programlarında dile getirdikleri hususları topluma vadettiklerini yasalaştırarak gerçekleştirmeye çalışırlar, onun içindir ki iktidar yasa yapmak ister. Elbette, muhalefet, bu yasa yapım süreçlerine aktif olarak katılmak ve etkin de denetim yapmak ister. Geldiğimiz nokta itibarıyla, bütün bu iş ve işlemleri yaparken de Meclis İçtüzüğü'ndeki kurallara göre biz bu müzakereleri yaparız.

Yine, 4 siyasi partimizin çok önceden beri kabul ettiği bir gerçek var ki, yürürlükteki İç Tüzük bu manada ne yasama faaliyeti bakımından istenilen maksadı vermekte ne de etkin denetim bakımından böyle bir imkânı sağlamaktadır. Onun içindir ki bir önceki dönemde 4 siyasi partimiz -ki tabloda değişiklik olmadı esas itibarıyla- o zaman...

HASİP KAPLAN (Şırnak) — 5 oldu artık.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi 5 oldu ama o zaman bu kararı aldığımızda 4 siyasi parti... Grup olarak da en az -yine değişen bir şey yok sözümde; şimdi 5 parti var, evet, doğru ama- 4 siyasi grubumuz var.

Bu arkadaşlarımızla beraber geçen dönem bir çalışma yapıldı, dünyadaki birçok örnek uygulamalar yerinde de görülerek, her türlü bilgiye, belgeye başvurularak bir taslak hazırlandı ancak partilerimiz ortaya konan bu taslağı benimsemedi. Bugün bu ihtiyaç daha da arttığı için bir komisyon daha kurduk. 165 maddede anlaşma sağlandı, 21 maddede uzlaşma yok, bunun için tekrar, bir defa daha grup başkan vekillerimizden oluşan bir komisyonu kurduk. Ümit ederim ki, anayasada bir uzlaşmaya henüz varamadık, epey de uzakta gözüküyor bu uzlaşma ama hiç olmazsa, hepimizin söylediği maksatlar istikametinde etkin ve verimli bir Meclis çalışmasına imkân verecek bir iç tüzüğü bu dönem gerçekleştirme imkânımız olur.

Üçüncü olarak, tabiatıyla hepimiz siyaset yapıyoruz. Siyaset hukukuyla ilgili çok ciddi eleştiriler var, bunu hep beraber söylüyoruz. Her siyasi partimiz, her siyasetçi akademik çevrelerde Türkiye'deki siyaset hukukunu... Siyasi partiler ve seçim mevzuatı, seçimin yönetimi dâhil bu noktaların da ihtiyaçlara cevap vermediği, sıkıntılara sebebiyet verdiği ortada. Belki bunların da bu dönem yapılması gerekirdi, henüz o konuda çalışmaya bile başlayabilmiş değiliz. Münferit taleplerle bu siyaset hukukundaki aksaklıkları gidermeye çalışıyoruz ama maalesef, bunları yapma imkânı da bugüne kadar gerçekleşemedi.

Belki bir başka eksiklik, bırakın başka hususu, geçen dönemin tutanaklarına bakarsanız, milletvekilliği statüsünü netleştirmek istedik, bunu ortaya koyup o noktada yapılabilecek olanlara birlikte karar verdik ama geldiğimiz nokta itibarıyla, Genel Kurula kadar geldi, onu da yarı yolda bıraktık. Demek ki yaptığımız güzel işlere, güzel örneklerle ilaveten yapamadığımız ama muhakkak yapmamız gereken de birçok işlemin, çalışmanın olduğu da ortada.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetim çalışmaları hakkında sizlere ve sizler aracılığıyla da kamuoyuna bilgi vermek istiyorum: Açıkça ifade etmek isterim ki Türkiye'de en çok çalışan devlet kurumlarının başında kamuoyundaki olumsuz algıya rağmen Türkiye Büyük Millet Meclisi gelir. Bir kısım ön yargılı, peşin hükümlü, yalan yanlış haberler üzerinden Türkiye Büyük Millet Meclisiyle ilgili bir olumsuz kanaat

kamuoyunda vardır, bunu hepiniz, hepimiz gittiğimiz yerlerde de görüyoruz. Ama çok net ve açık olarak ifade etmem gerekirse Türkiye Büyük Millet Meclisi devlet kurumları içerisinde en çok çalışan kurumların başında gelir, sabahlara kadar çalıştığımız herkesin malumudur.

24'üncü Dönem Üçüncü Yasama Yılında Meclis Başkanlığına 149 kanun tasarısı gelmiş, bunun 142'si yasalaşmış, 154 kanun tasarısı ise -geçmişten gelen- Genel Kurul gündemine girmiştir. Hâlen 392 tasarısı ilgili komisyonlarda, 209 tasarısı ise Genel Kurul gündeminde bulunmaktadır. Aynı yasama yılında Başkanlığa 947 kanun teklifi gelmiş, 55 kanun teklifi kanunlaşmış, 66 kanun teklifi ise Genel Kurul gündemine girmiştir. Hâlen 1.649 teklif ilgili komisyonlarda, 17 teklif ise Genel Kurul gündeminde bulunmaktadır.

Üçüncü Yasama Yılında bazı kanun tasarısı ve tekliflerini birleştirmek suretiyle 143 kanun kabul edilmiş ve 22 de Meclis kararı alınmıştır. Yine, Üçüncü Yasama Yılında denetim faaliyetleri kapsamında 19.934 yazılı soru önergesi verilmiş, bunların 4.639'u süresi içerisinde ve maalesef 8.300'ü -yazılı, sözlü ikazlarımıza rağmen- süresi geçtikten sonra cevaplandırılmıştır. 5.032 yazılı soru önergesinin süresi içerisinde cevaplandırılmadığı "Gelen Kâğıtlar" listesinde yayınlanırken, 6 önerge geri alınmıştır. Hâlen 1.957 önerge ise işlemde.

2.606 sözlü soru önergesi yine bu dönemde verilmiş, bunlardan 495'i cevaplandırılmış, 5'i geri alınmıştır. Hâlen 2.106 sözlü soru önergesi Genel Kurul gündeminde bulunmaktadır.

Verilen Meclis araştırması önergesi sayısı 1.026 olup bunlardan 8'i kabul edilerek 2 Meclis araştırması komisyonu kurulmuştur. Hâlen 1.018 önerge ise gündeme alınmayla beklemektedir.

Belirttiğim dönemde Başkanlığa 17 adet genel görüşme önergesi verilmiş olup tamamı işlemde bulunmaktadır.

Aynı yasama yılında Başkanlığa verilen 2 Meclis soruşturması önergesi için Meclis soruşturması açılması kabul edilmemiştir. Verilen 16 gensoru önergesinden 5'i geri alınmış, 11'inin ise gündeme alınması kabul edilmemiştir.

Geçtiğimiz yasama yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu 139 birleşim, 783 oturumda 875 saat çalışmıştır. Bu çalışmalara ilişkin 46.131 sayfa tutanak tutulmuştur.

Komisyonlarda ve diğer toplantılarda 2.639 saat 39 dakika çalışma yapılmış ve 60.147 sayfa da tutanak tutulmuştur.

Demin söylediğim ifadeyi teyiden bunları sizlerin bilgisine sunmak istedim.

E-Tutanak Projesi kapsamında milletvekillerimizin Genel Kurul konuşmaları e-postalarına gönderilmeye devam edilmektedir.

Ayrıca, milletvekillerimizin 24'üncü Yasama Döneminin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü yasama yıllarına ait Genel Kurul konuşmaları e-kitap hâline getirilmiştir.

E-kitaplar ile yasama ve denetim faaliyetleri ile idare teşkilatın faaliyet raporlarına ilişkin belgelerin yer aldığı taşınır bellekler tüm milletvekillerimize gönderilmiştir.

İşitme engelli vatandaşlarımız için hazırlanan ve bu yasama yılından itibaren seslendirilen tutanak özetleri Meclisimizin İnternet sayfasında yer almaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak önem verdiğimiz hususlardan birisi parlamenter diplomasıdır. 2013 yılına dış ilişkiler ve parlamenter diploması açısından bakıldığında fevkalade yoğun bir yıl geçirdiğimiz görülecektir.

Meclisimiz bu yıl uluslararası organizasyonlar bakımından iki önemli toplantıya ev sahipliği yapmıştır; Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi ile Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesinin Genel Kurul toplantıları ev sahipliğimizle başarıyla gerçekleşmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, komisyonlar, parlamentolararası dostluk grupları ve uluslararası parlamenter asambleler düzeyinde önemli sayıda ziyaret ve kabuller gerçekleştirilmiş ve çok sayıda parlamenter heyet ülkemize resmî ziyarette bulunmuştur. Bu kapsamda, Meclisimizi 8 cumhurbaşkanı, 1 devlet başkanı, 1 kral, 1 cumhurbaşkanı yardımcısı, 15 meclis başkanı ziyaret etmiş, bunlarla görüşmeler yapılmış; 6 başbakan, 1 başbakan yardımcısı, 5 bakan, 21 münferit heyet ve 21 büyükelçi görüşmesi yapılmıştır ve pek çok ülkeye de bu manada iadeiziyarette bulunulmuştur. Parlamentolararası Değişim ve Diyalog Projesi kapsamında 9 uluslararası toplantı ve Avrupa Birliği üye ülke parlamentolarıyla 20'nin üzerinde değişim ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bu yılın sonuna kadar değişim ziyaretlerinin 50'ye ulaşması hedeflenmektedir.

Diğer yandan, Meclis tarihinde ilk defa yurt dışında, Avusturya ve Almanya'da Meclis adına toplantı tertip edilmiştir. Meclisimiz, yeni kurulan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi ile Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Parlamenter Asamblesine üye olmuştur. Dolayısıyla, Türkiye'nin Meclis olarak iki uluslararası kuruluşa üyeliği söz konusu olmaktadır. Bu asambleler aracılığıyla özellikle yakın coğrafyamızda parlamenter diploması alanında etkin olmayı ve halkların temsilcileri aracılığıyla halklar arasında iletişim ve etkileşimi artırmayı hedeflemekteyiz.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; 2014-2016 dönemine ait bütçe tekliflerimizle ilgili değerlendirmeye geçmeden önce 2012 yılı kesin hesap sonuçları ile hâlen içinde bulunduğumuz 2013 yılı bütçemize ilişkin kısa bilgi vermek istiyorum. 2012 yılı bütçemiz 651 milyon 252 bin TL olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalarla birlikte 589 milyon 83 bin Türk lirası olmuştur. Yıl sonu itibarıyla bu rakamın 570 milyon 10 bin TL'si harcanmış ve yüzde 97 oranında bir gerçekleşme sağlanmıştır. 2013 yılı bütçemiz ise 773 milyon 260 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalar ve ödenek ilaveleri ile birlikte Eylül sonu itibarıyla toplam ödenek 747.741.520 TL olmuştur. Bu ödeneğin 461 milyon 695 bin Türk lirası yani yüzde 62'si harcanmıştır, yıl sonu itibarıyla bunun yüzde 95'e ulaşması hedeflenmektedir. Bu gerçekleştirmelere baktığımızda, aslında Meclis bütçesini çok gerçekçi bir anlayışla hazırladığımız da görülecektir.

Çok değerli üyeler, Sayın Başkan; bildiğiniz gibi Kamu Denetçiliği Kurumu faaliyete geçmiş olup bu kurum için hazine yardımı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi için de 13 milyon 443 bin Türk lirası pay ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçemizin yaklaşık yüzde 2'sini oluşturmaktadır.

Kurumumuzun 2014 yılı bütçe teklifi, 2013 yılı bütçesine göre yaklaşık yüzde 1,6 oranında yani 12 milyon 310 bin Türk lirası azalış göstermiş ve Kamu Denetçiliği Kurumu bütçesi hariç, 760 milyon 950 bin TL olarak teklif edilmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu için ayrılan hazine yardımıyla birlikte, 2014 yılı bütçe teklifimiz 2013 yılının başlangıç ödeneği olan 773 milyon 260 bin TL'ye göre binde 14 artış ile 774 milyon 393 bin Türk lirası olarak teklif edilmiştir. 2014 yılı bütçe teklifimizin içinde personel giderleri -ki önemli bir kısmı bu kalemedir- yüzde 56, sosyal güvenlik prim giderleri yüzde 7, mal ve hizmet alımları yüzde 13, cari transferler yüzde 12, sermaye giderleri ise yüzde 12'dir.

Bildiğiniz gibi, 2012 ve 2013 yılı bütçelerimizin yüzde 70'ler civarında olan personel ve sağlık harcamaları gibi rutin giderler dışındaki önemli bir bölümünü Meclisimizin bilgi ve teknoloji altyapısını güçlendirmeye ve fiziki mekanların iyileştirilmesine ayırdık. Bu anlamda, fiziki altyapı ve çalışma ortamı sağlama ve iyileştirmeye yönelik bazı faaliyetlerimizden özetle bahsetmek istiyorum. Bildiğiniz üzere, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı denetiminde yapılmakta olan milletvekili yeni halkla ilişkiler binası tamamlanmak üzere olup geçici kabul çalışmaları devam etmektedir. Binanın tefrişine ait alımların büyük kısmı Devlet Malzeme Ofisi aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Ortak alanlar, lokantalar, toplantı salonları, idari mekânlar ve kabul salonlarının tefrişine ilişkin mobilyalar ile her türlü elektronik ekipman ve mefruşat temin edilmiş olup kurulmaları tamamlanmak üzeredir.

Diğer yandan, yerleşke içerisinde otopark ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan 22.500 metrekaare alana sahip katlı otopark inşaatı devam etmektedir. 4 Nisan 2013 tarihinde yer teslimi yapılan inşaatın gelecek yıl temmuz ayında tamamlanarak hizmete açılması planlanmaktadır. Otoparkın kapasitesi, 67'si engelliler için olmak üzere 850'dir.

Daha önce Muhafız ve Tören Taburu tarafından kullanılan bina da personel hizmeti binası olarak kullanmak üzere tadilat, onarım ve tefriş çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bina, 30 Nisan 2013 tarihinde kullanılmaya başlanmıştır.

Genel Kurul salonunun fiziki şartlarını iyileştirmek amacıyla, bu yıl içerisinde bir kısım mimari aydınlatma, ses sistemleri ile akustik değişiklikler ve yenilemeler yapılmıştır.

Hemen yeri gelmişken ifade edeyim, Genel Kurulun davası da bu sene içerisinde, yani kısa bir süre evvel bitmiş oldu. İnşaatına ne zaman başlandı, ne kadar tartışmaları yapıldı, bu kadar yargı safhasından da sonra daha yeni mahkeme bitmiştir. Maalesef, Meclis olarak da biraz daha fazla para ödeme mecburiyetimiz de yargı kararı sonucu ortaya çıkmıştır.

Ana binanın restorasyonunun yapılması kapsamında, ilk etapta mimari rölövesinin çıkarılması çalışmaları devam etmektedir. Yani, bu bina, yarım asrı aşan bir zamandan beri kullanılmaktadır ama gününbirlik tadilatların dışında çok ciddi bir restorasyon ihtiyacı olduğunu görüyoruz özellikle tesisat, elektrik aksamı vesaire bakımından. Bütün bunları yapabilmek için, rölöve çalışmalarının yapılması ve zamana yayılarak da bu ana binanın elden geçirilmesi gerekiyor. Bununla ilgili çalışmalar, 2014 yılında başlayacak ve ondan sonra kısım kısım bu bölüm ele alınacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi hizmet binalarında çeşitli bakım, onarım ve iyileştirilmeler yapılmıştır. Meclis yerleşkeleri ve binaları, engellilerin kolay erişimi için yeniden düzenlenmiştir. Meclisimize emanet edilen tarihî mirasın milletimiz adına aslına uygun olarak korunması, yaşatılması, gelecek kuşaklara taşınması ve tanıtılması için yürüttüğümüz çalışmalar da devam etmektedir. Bu dönemde, saray, müze, köşk ve kasırlarımızı yurt içi ve yurt dışından 1 milyon 181 bin 930 kişi gezmiş, bu ziyaretçilere rehberlik hizmeti verilmiş, 282 heyete protokol hizmeti sunulmuştur.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2014 yılında ise kampüs içindeki otoparkın, KİT ile Plan ve Bütçe Komisyonları toplantı salonlarının tadilat, onarım, dekorasyon ve tefrişi yapılacaktır. Ana bina rölöve ve restorasyon projesi tamamlanacak, IP telefon santrali kurularak tamamen IP telefon kullanımına geçilecektir. Naklen yayın araçlarının tek noktada toplanabilmesi için gerekli altyapı hazırlanarak basın mensuplarının daha rahat çalışması sağlanacaktır.

Milletvekili kapalı otoparkının tadilat, bakım ve onarımı yapılacak, Kurtuluş Savaşı Müzesi'nde teşhir ve tanzimin yenilenmesi çalışmalarına devam edilecektir.

Bilgi ve bilişim hizmetleriyle çeşitli idari faaliyetlere de kısaca değinecek olursak Türkiye Büyük Millet Meclisi mobil uygulaması, Yönetim Bilgi Sistemi, Sağlık Harcamaları Bilgi Sistemi, Tutanak Fihristi Projesi, Kütüphane Bilgi Sistemi, Meclis İnternet sayfasından vatandaş önerilerinin alınması projesi, araç talep ve takip sistemleri ve benzeri pek çok uygulama genişletilerek kullanıma sunulmuştur.

Bu yasama yılında kütüphanemizde 70.644 okuyucuya hizmet verilmiş, İnternet ortamında 47.052 kişi kütüphanemizden faydalanmıştır. Ayrıca, kütüphane koleksiyonumuza 4.950 yayın eklenmiştir.

Araştırma Merkezi bünyesinde milletvekillerimizden gelen bilgi taleplerini karşılamak üzere, rapor, bilgi notu, bilgi ve doküman derleme türünde 533 çalışma gerçekleştirilmiş, gelen taleplerin daha hızlı ve daha etkin bir biçimde karşılanması amacıyla kısa bilgi notu türünde de çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

2013 yılı içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisiyle ilgili yazılı basında yer alan 218 bin adet haber “Basında Bugün-Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı” başlığıyla İnternet ortamında hizmete sunulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevinin baskı teknolojileri yenilenmiş, dijital baskı sistemine geçilmiştir.

Diğer yandan, bu yıl Türkiye Büyük Millet Meclisini 458.770 kişi ziyaret etmiştir. Bu rakam önemlidir, 458.770 kişi.

16 Mart 2013 tarihinde başlatılan “Halk Günü” uygulaması kapsamında cumartesi günleri bireysel ve gruplar hâlinde belirli bir program çerçevesinde 2.948 vatandaşımız Türkiye Büyük Millet Meclisini ziyaret etmiştir. Bu ziyaretler esnasında 236.495 kişiye rehberlik hizmeti verilmiş, ayrıca Kurtuluş Savaşı Müzesini ziyaret eden 210.105 kişiye de rehberlik hizmeti sunulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisini tanıtmak amacıyla İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Rusça, Almanca, Kazakça ve Çince tanıtım kitapları hazırlanmıştır.

“Engelli Dostu Meclis” uygulamaları kapsamında İnternet sitemizde görme engelli vatandaşlarımız için özel bir bölüm hizmete sunulmuştur. Milletvekili albümü Braille alfabesiyle basılmıştır. İşitme ve konuşma engelli vatandaşlarımıza yönelik çağrı merkezleri kurulmuştur. Görme engelli ziyaretçilerin yerleşke içinde kolaylıkla adres bulabilmeleri için kabartmalı yerleşke planı hazırlanmıştır. Ayrıca, engelli, yaşlı ve hasta ziyaretçilerimize

kampüs içinde refakatçi personel ve araç desteği sağlanmıştır. Söz konusu projeler engellilerin görüşü alınarak hazırlanmış olup önümüzdeki dönemde uygulanacak tüm projeler engellilere kullanım kolaylığı sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Personelin engellilerle doğru iletişimini sağlamak amacıyla kamuda ilk kez kurumumuzca “Engellilerle doğru iletişim” broşürü hazırlanmıştır. Halkla İlişkiler personeline işaret dili eğitimi verilmiştir.

Değerli üyeler, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişme, küreselleşme, demokrasinin ve katılımcılığın artan önemi, milletvekillerinin kurumdan beklentilerindeki değişim gibi hususlar kurumumuzda anlayış, amaç, araç, yöntem ve işleyiş değişimlerini de gerekli kılmaktadır. Demokrasimizin kalbi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin teknolojik imkânlardan en iyi şekilde faydalanarak daha etkin, daha verimli ve daha hızlı hizmet üretebilmesi için bu alandaki çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Bu kapsamda, 2014 yılı bütçe hedefimiz, millet adına yasama yetkisini kullanan değerli milletvekillerimizin çalışma şartlarını iyileştirmek, yasama sürecini ve kalitesini geliştirmek olacaktır.

Sonuç olarak, 2014-2016 dönemi bütçe tekliflerimiz hazırlanmış, 2014 yılı için 774 milyon 393 bin TL, 2015 yılı için 763 milyon 309 bin TL, 2016 yılı için 789 milyon 433 bin TL olarak öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye Büyük Millet Meclisinin hâlen içinde bulunduğumuz 2013 yılı bütçe uygulamasıyla önümüzdeki üç yıllık döneme ilişkin bütçe tekliflerimizle ilgili açıklamalarda bulundum. Bu anlamda bazı proje, rakam ve bilgileri de sizlerle paylaştım. Bu konulardaki detaylı bilgileri, hiç şüphesiz, dağıtılan kitaplarda bulacaksınız.

2013 yılı bütçemizde olduğu gibi, 2014 yılı bütçemizin de personel ve sağlık gibi rutin harcamalar dışındaki önemli bir bölümü Meclisimizin bilgi ve teknoloji altyapısını güçlendirmeye ve fiziki mekânlarının iyileştirilmesine harcanacaktır.

Sözlerime son vermeden bazı hususları tekrar sizlerin bilgisine sunmak istiyorum: Bu yasama yılının başında, 30 Eylül 2013 tarihinde sizlere bir mektup gönderdim. Mektubun içeriği esas itibarıyla tüm partilerimizden gelen şikâyetler, talepler ve beklentileri karşılamak üzere yazılmıştı. Orada bazı hususlara dikkatlerinizi çekip yardım ve katkılarınızı talep ettim, bugün de tekrar rica ediyorum.

Birincisi, Genel Kuruldaki konuşmalardaki kaba ve yaralayıcı ifadelerdir. İç Tüzük'teki açık hükme ve birleşimi yöneten başkan vekillerimizin ikazlarına rağmen Genel Kuruldaki konuşmalarda zaman zaman yaralayıcı ve hakaret

içeren ifadelerin kullanıldığı üzüntüyle müşahade edilmektedir. Bu tür ifadelerin Meclisi ve siyaseti yaraladığı, ayrıca Meclisin, milletvekillerimizin ve genel olarak siyaset kurumunun halk nezdindeki itibarını zedelediği açıktır.

Diğer yandan, Genel Kuruldaki gerginlik topluma da yansımaktadır. Milletimizin beklentisine cevap vermek ve hem milletvekillilerimizin hem de Meclisin saygınlığını korumak için yeni yasama yılında gerek konuşmalarda gerekse Meclis Başkanlığına sunulan önergelerde kaba ve yaralayıcı sözlerden kaçınılması konusunda gerekli hassasiyeti hassaten rica ediyorum.

İkinci husus, Genel Kurul çalışma saatlerinde kulislere ziyaretçi alınmasıdır. Bu, özellikle iktidar partisi bakımından mutlaka dikkate alınması gereken bir husustur çünkü kuralların uygulanabilmesi bakımından en büyük talep büyük ölçüde iktidar partilerle ilgilidir. Genel Kurulun çalışma saatleri içerisinde kulislere ziyaretçi kabul edilmesi milletvekillerimizin yasama ve denetim çalışmalarını olumsuz etkilemekte ve güvenlik sorunlarının yanı sıra, zaman zaman arzu edilmeyen tartışmalara da neden olmaktadır. Ayrıca, başta iktidar ve muhalefet kulisleri olmak üzere, sadece milletvekillerinin kullanımına ayrılmış alanların siyasi parti grup çalışanları, milletvekili danışmanları ve yardımcı personel tarafından kullanılmasının söz konusu alanlardaki yoğunluğu artırdığı ve milletvekillerinin rahat bir ortamda çalışmalarını engellediği hepimizin ortak şikâyetidir ama problem de bizden kaynaklanıyor. Milletvekillerimizin ortak kullanımına ayrılan bölümlerde ziyaretçi kabul edilmemesi, siyasi parti grup personeli ve milletvekili danışmanlarının acil bilgi verme dışında bu mekânları kullanmamaları hususunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

Bir başka husus, hepimizin yine ortak şikâyetidir. Grup toplantılarının asli unsuru milletvekilleri olup bu toplantılar siyaset ve parlamento kültürü oluşması bakımından son derece önemlidir. Grup iç yönetmeliklerine de uygun olmayan... Çok açık ve net ifade ediyorum, salı günü yapılan grup toplantıları bazı partilerimizin açıkça belirlediği grup iç yönetmeliklerine aykırıdır. Dolayısıyla, iç yönetmeliklere aykırı bir grup toplantısı yapılıyor. Elbette, siyasi partilerimiz her türlü toplantıyı yapabilir ama adına “grup toplantısı” diyor isek bunun asli unsuru milletvekilleridir. Milletvekilleri katılır, bazı partilerimizin grup iç yönetmeliklerinde -ki kendilerinin kabul ettiği bir yönetmelik, değişmediğine göre- bir de parti üst yöneticileri katılır, onun dışında bir kişi katılacaksa “Grup genel kurulunun kararı alınması gerekir.” diyor. Hâlbuki, sizler de görüyorsunuz ki, hepimiz biliyoruz ki, çoğu zaman milletvekilleri oturacak yer bulamıyor, orası bir miting alanına dönüyor, çok katılımlı bir basın toplantısına dönüyor ve istenmedik sözler, sloganlar hem bu salonlarda hem de burada kalmıyor, bu defa bahçede devam ediyor.

Bu, Parlamentonun ciddiyeti bakımından da sıkıntılıdır, demin söylediğim gibi, milletvekillerinin konuşabileceği bir mekân, bir imkân da bu sebeple kalmamaktadır. Grup iç yönetmeliklerine de uygun olmayan bugünkü uygulama sonucu grup toplantıları çok katılımlı basın toplantılarına dönmekte, çoğu defa, ifade ettiğim gibi, oturacak yer dahi bulunamamaktadır.

Ayrıca, 4 siyasi parti grubumuzun toplantılarının aynı gün ve aynı veya birbirine yakın salonlarda yapıldığı dikkate alındığında, farklı siyasi görüşlere mensup binlerce kişi -ki salı günleri 12.500 kişinin geldiğini gördük biz- ve on buçukla saat iki buçuk üçe kadar olan süre zarfında, bu küçücük, dar bir alanda 10 binin üzerinde farklı siyasi görüşlere mensup vatandaşlarımız bu alanı kullanmakta, bunun beraberinde getirdiği birçok riskler var, yaşanan bir kısım sıkıntılar var.

Onun için, bu konuya bir defa daha dikkati çekmek istiyorum. Seçim ortamına da girildiği kabul edildiğinde, eğer partilerimiz vatandaşlarla görüşecekse, her partimizin salonu var. Zararı yok, o salonları biz Meclis olarak karşılayalım, dışarıda bu toplantıları yapsınlar. Bu sadece bu saatler arasında bu kadar yoğun bir kalabalığı değil, biz on iki ile iki arasında yemek vermede sıkıntıya düşüyoruz. Biz aynı anda 330 kişiye hizmet yapabiliyoruz. Hâlbuki on iki ile iki arasında 3 bin, 4 bin, 5 bin kişi lokantalara hücum ettiğinde, milletvekilleri de sıkıntıda, Meclis personeli de sıkıntıda, hepimiz sıkıntıdayız. Bu görüntü hoş bir görüntü değil ama bunun da sorumlusu bizim çünkü yazıyoruz olmuyor söylüyoruz olmuyor, ama hep birlikte de bu sonuçtan şikâyet ediyoruz. Onun için, bunları bir defa daha yeni yasama dönemi başlarken sizlerle paylaşmaya çalıştım.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan haftalık siyasi parti grup toplantılarının, çok sayıda ziyaretçinin katılımından kaynaklanan sorunları görüşmek üzere 8/3/2013 tarihinde güvenlikten sorumlu idare amiri ve siyasi partilerimizin grup başkan vekillerinin katılımıyla yaptığımız ve ortak olarak aldığımız kararları 22/3/2013 tarihinde bir yazıyla sizlere gönderdik, tüm milletvekillerimize. Aldığımız kararlar şunlardı:

Mecliste yapılan basın toplantılarına milletvekilleri dışında kimsenin katılmaması. Çünkü, orası milletvekillerini tahsis edilmiş bir alan. Meclisin o imkânını, bir kısım insanlar kendi görüşlerine aktüalite kazandırmak için, burayı kullanmaya çalışıyorlar. Bu, beraberinde pek çok şikâyeti ve sıkıntıyı getiriyor. Onun için, bu toplantılara milletvekilleri dışında kimsenin katılmaması.

Milletvekillerimizle birlikte Meclise gelen araç içerisindeki ziyaretçilerin de kapılarda güvenlik kontrolü yapıp kart verildikten sonra içeriye, yerleşkeye alınmaları.

Ziyaretçi yasağı olan günlerde -ki bu alt yazı olarak da geçiyor, ortak karar- yerleşkeye ziyaretçi alınmaması. Ama Meclis saat üçe kadar da çalışsa, üçe kadar ziyaretçilerin Meclis kulislerinde olduğu ortadadır. Yani, dünyanın hiçbir parlamentosunda böyle bir görüntü yoktur. Yani, herkes iş için geldiyse, mesai saati bitiyor, ondan sonra herkes nereye gidecekse gidecek, milletvekillerimiz de yasama ve denetim faaliyetini yapacak. Gecenin üçü oluyor, dördü oluyor, hâlen koridorlarda ziyaretçiler var.

Giriş yasağı bulunanların yerleşkeye alınmamaları.

Araç girişlerindeki kontrollere yardımcı olunması.

Tanıtma kartlarının araçlarda görünür şekilde bulundurulması.

Sabah giriş saati olan ondan önce yerleşkeye ziyaretçi alınmaması, kulislere ziyaretçi alınmaması ve Genel Kurul çalışma saatlerinden önce ziyaretçilerin yerleşkeden ayrılmasının sağlanması.

Bunlar, 4 siyasi partimizin, birlikte karar verdiğimiz hususlar ama uygulamaya baktığımızda biz yazdık, biz söyledik ama sonuçta çok fazla da bir şey değişmedi. Yani, bu kararların uygulanması için dünyanın hiçbir parlamentosunda fizikî güç kullanılmaz. Bu manada, başka türlü yasakçı bir uygulamayı fiziken temin etmek mümkün olmaz. Milletvekili sorumluluğumuzla da ilgili bir konudur bu, onun için ben bilgilerinize sundum.

Yukarıda aldığımız kararlara hiç uyulmadığı ya da yeterince dikkate alınmadığı bir gerçektir. Bütün ricalarımıza rağmen, bazı milletvekillerimizin güvenlik kontrolünden geçirmeden ve yaka kartı almadan otobüslerle Meclis yerleşkesine girdiğini ve güvenlik görevlileriyle tartışmaların yapıldığını da biliyoruz.

Genel Kurul çalışırken gecenin geç saatine kadar kulislerde ve bahçelerde ziyaretçilerin kabul edildiği görülmektedir. İçinden geçmekte olduğumuz sürecin hassasiyetleri dikkate alınarak Mecliste üzücü bir olayın yaşanmaması için alınan güvenlik önlemleri konusunda hepimizin gerekli hassasiyeti göstermesi gerekiyor.

Seçim bölgelerinden ürünlerinin getirilip ikram edilmesi, Genel Kurul kürsüsüne yabancı maddelerin taşınması Meclis teamüllerine uygun olmayıp hoş olmayan görüntülere de yol açmaktadır.

İktidar ve muhalefete mensup sayın milletvekillerimizin yaptığı başvurularda -bu müracaatlar hem şifahidir hem yazılıdır- milletvekilleriyle çalışan personelin sosyal medya aracılığıyla siyasi partiler ve milletvekillerine yönelik hakarete varan mesajlara yer verdikleri de ifade edilmektedir. Elbette, burada çalışan personel siyaset yapan arkadaşlarımızın yanında çalışıyor ama

siyaset yapma hakkı milletvekillerininindir, çalıştırdığı danışmanların, personelin değildir, onlar Devlet Memurları Kanunu'na tabidir, onun gereklerini ve yükümlülüklerini yerine getirmek durumundadır. Bir milletvekilimizin yanında çalışan danışmanın bir başka milletvekiline hakaret etmeye, onun mensup olduğu partiyi eleştirmeye hakkı yoktur. Bunu yapacaksa o takdirde bu statüden vazgeçmesi gerekiyor. Maalesef, zaman zaman bu üzücü durumları da yaşadık. Bunu bir defa daha bilginize sunmak istiyoruz. Devlet Memurları Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Disiplin Yönetmeliği ve Başkanlık Divanınca kabul edilen usul ve esaslara göre, milletvekilleriyle çalışan personel, çalışma disiplinine dair hususlarda memur statüsünde olup ilgili disiplin hükümlerine tabidir. O nedenle, hakaret içeren mesajlar yazılması durumunda gerekli disiplin işlemlerinin yapılması ve Türk Ceza Kanunu'na göre savcılığa suç duyurusunda bulunulması kaçınılmaz olacaktır.

Konu : *Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği Kanunu Teklifi (2/2666) dolayısıyla*

Tarih : *19 Mart 2015*

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evvela, bu teklifi gündeme aldığınız için sizlere, vereceğiniz katkılar için de hepinize çok teşekkür ediyorum.

Bu teklifi Ankara Milletvekili olarak yapıyorum ve bugün burada bulunuşum da Ankara Milletvekili sıfatıyladır.

İşin esasına girmeden birkaç hususu sizlerle ve değerli basın mensuplarıyla paylaşmak isterim.

Evvela, bu teklifin siyasi partilerimizle herhangi bir ilgisi yok. Yani şu partinin destek verdiği, öbürünün karşı çıktığı bir konu değil, bu teker teker milletvekilleriyle ilgilidir. Dolayısıyla bir değerlendirme yapılacaksa partiler üzerinden değil -teklifi veren kişi benim, hatasıyla sevabıyla- kim ne diyecekse bana söylesin. Onu evvela baştan ifade etmek isterim.

İkincisi, yine grup başkan vekillerimizin de bilgisi ve muvafakati tahtında ifade edeyim ki bu teklifi verdikten sonra basında, en azından, hüsnüzanda bulunarak ifade edeyim, gerçeği yansıtmayan, eksik bilgiye dayalı bir kısım değerlendirmeler oldu, haberler çıktı. Bu teklifte kati surette maaş artışı, parasal bir artış söz konusu değil. Onun da altını çiziyorum. Eğer teklifte yanlış anlamalara, yanlış değerlendirmelere imkân verecek ifadeler varsa, burası ihtisas komisyonudur, siz bunları düzeltebilirsiniz, eksik varsa giderebilirsiniz, yanlışsa çıkarabiliriz, ekleme yapabiliriz. Ama sonuçta, arkadaşlarımızın, grup başkan vekillerimizin de arzusu, benim de düşüncem odur ki parasal bir artışla ilgili bir teklif maddesi burada yoktur ve olmamalıdır.

Hepimiz her vesileyle vurgu yapıyoruz, diyoruz ki: Türkiye demokratik bir ülkedir. Demokrasilerde 3 tane erk var, yasama erki var, yürütme erki var, bir de yargı var. Geriye dönüp baktığımızda, yasası olmayan tek erk yasama organıdır. Yargının ayrı kanunu var, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar

Kanunu var. Hakları, yükümlülükleri, kuralları, statüsü bu kanunda belli. Yürütme organının da kanunu var. Mesela ne var? 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu var, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu var, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kanunu var, başkaca kanunlar da var. Kurumların da var kanunları ama yasamanın yok. Bir demokratik ülke düşünün ki milletin vekilleri devletin memurlarının peşine takılmış olarak, onunla ilgili düzenlemelerin arasına sıkışmış maddelerle kendi hukuki statüsünü belirlemeye çalışıyor. Bence bu bir demokratik eksikliktir. Bunun altını bilhassa çiziyorum, değerli basın mensupları, yazarken bunu da dikkatinize getirmek istedim. Yürütmenin kanunları var, yargının var, yasamanın yok. Peki, yasama kendi işini nasıl çözüyor? İşte, bir ihtiyaç hasıl oluyor, diyelim ki devlet memurları. Mesela tedavi hizmetleri devlet memurlarına atfı yapılarak, filanca konu falanca yere atfı yapılarak oralardan satır aralarındaki düzenlemelerle... Biz sıralamaya gelince de yasama, yürütme, yargı diyoruz. Yasama en başta ama şu hukuki perişanlığına da bir bakmak gerekecektir. Dolayısıyla bir düzenleme ihtiyacı var. Bu ihtiyaçtan kaynaklanıyor. Bu ihtiyacı karşılarken de nelere dikkat etmemiz gerektiğini söylemeye çalıştım. Yani şu milletin vekillerini devletin memurlarının peşine takılmaktan kurtaralım, bizim de bir yasamız olsun, haklarımız yükümlülüklerimiz, statümüz neyse bilelim ve ona göre bundan sonra bir ihtiyaç hasıl olur da düzenleme yapılacaksa gece yarısı, şudur budur değil, filanca kanunun peşine takılarak değil, kendi kanunumuzda, herkesin gözü önünde bu düzenlemeleri yapmaya çalışalım.

Şimdi, bir başka şeyi daha dikkatinize getirmek isterim. Aslında bu türlü bir düzenleme ilk defa benim imzamlı gündeme geliyor değil. Ben şu kadar zamandır Mecliste en eski hizmet yapmış bir arkadaşınız olarak... Ne zaman bir düzenleme böyle gelmeye çalışsa hemen bir tepki kopuyor. Eğer seçimden sonra... Diyelim ki biz bunu yapmadık. 25'inci Dönem Temmuzda, Ağustosta, Eylülde gelse hemen başlıyor, "Gelir gelmez kendi yasalarını çıkarmaya çalıştılar." Hemen çekiyoruz kendimizi. Peki, iki sene sonra geçiyor, yine düzenleme geldiğinde "Şimdi burada çıkarılacak yasa varken kendilerininkini çıkarıyorlar. Dönemin sonuna geliyoruz, "Giderayak kendilerininkini..." Ya, biz ne zaman bir şey yapacak olsak bir tepki, bir eleştiri oluyor. Ama buna karşılık, sabahlara kadar çalışıp Anayasa Mahkemesi üyelerinin haklarını, yükümlülüklerini, sağlık imkânlarını konuşuyoruz; hâkim, savcılarını konuşuyoruz; başkalarınınkini konuşuyoruz, başkalarınınkini konuşuyoruz. Yani herkesin statüsünü biz belirliyoruz ama biz neyiz belli değil. Bir tepki karşısında hemen geri adım atmaya çalışıyoruz.

Bu yaptığımız teklifte, aslında daha evvel çıkmış... Yeni bir şey de çok fazla yapmıyoruz, birkaç madde var, onları da sizlere söyleyeceğim. Daha evvel orada burada, satır arasına, filanca kanunun içine sıkıştırılmış olanları

biz burada derli toplu hâle getiriyoruz. Yani yaptığım teklifin çok önemli bir kısmında yeni bir düzenleme yapmıyoruz biz, oradakileri alıp, getirip yerli yerine oturtmaya çalışıyoruz.

Ama şöyle bir şeyi de maalesef Türkiye’de görmemiz gerekiyor. Bakınız, milletvekillerinin geçmişte lojmanı vardı. Allah sizi inandırсын, burnumuzdan geldi. Her önüne gelen varsa yoksa “...milletvekillerinin oturduğu lojman...” Oturulacak hâli de yoktu özellikle bu 2 katlı, 2,5 katlı olanların, iyi ki yıkıldı. Ama şimdi milletin vekilleri burada oturuyor, herkes söylüyor, şikâyet ediyor. Eyvallah, saygı duyuyoruz eleştirilere ama bu ülkede 250 binden fazla lojman var. Hepimizin seçim bölgesi olan illerde en görkemli binalar vali konaklarıdır, ilçelerde kaymakam konaklarıdır. Isıtmasından aydınlatmasına varıncaya kadar devlet bütçesinden ödenir, kimsenin valinin konağına bir itirazı olmaz. Ben Bakanlık yaptım, müsteşarım 250 metrekare lojmanda oturur, ben Bakan olarak 120 metrekare kendi evimde oturdum. Kimse müsteşarların oturduğu lojmanlara bir şey demez ama milletvekilinin derme çatma... Çok şükür, kurtulduk, bu defter de kapandı. Ama bu niyedir? Bu husumet niyedir? Böylesine bir bakış niyedir, doğru olmayan bir bakış? Özlük haklarımız itibarıyla devlet memuruna tabiyiz. Bakınız, Anayasa’mıza bakın, başka yerlere bakın, dünyanın hiçbir demokratik parlamentosunda seçilmişlerin hakları memura endeksli değildir. Bu bir ayıptır. Eğer demokraside ayıp arıyorsak birçok ayıbımız var ama bir de bu var. En yüksek devlet memurunun maaşına bağlı ama o memurun başka imkânlarının olduğunu kimse söylemez.

Biz şimdi neye bağlıyız? Başbakanlık Müsteşarına. Görev yaptığımızı söyledim. Lojmanı var, Mercedes arabaları var, yönetim kurulu üyelikleri var, başka türlü imkânları var. Peki, sizin neyiniz var? Biz istemiyoruz onlara sahip olalım ama hiç olmazsa yazılıp çizilirken, kamuoyuna aktarılırken objektif anlatılsın, doğru anlatılsın da ikide bir her önüne gelen milletvekilleriyle ilgili bir karalama kampanyası sürdürmesin, bu çok doğru bir şey değil. Kaldı ki devletten canı yanan, o devlet memurunun “Git, bildiğin yere şikâyet et.” dediği kişilerin, sade vatandaşın gelebildiği bir tek yer var, o da Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Bu Meclisin varlığı bu milletin en önemli teminatıdır, vatandaşın en önemli teminatıdır.

Bakınız, geçen sene baktım ben, 2014 yılında 540.048 kişi sizleri ziyarete gelmiş. Sizi temin ederim, yurt dışıyla ilişkisi olan arkadaşlarımız var, şunun onda 1’i, o ülkelerin, nüfusu bizimkine yakın olan ülkelerin parlamentolarına gelmez. Gelenler de daha çok müze gibi ziyarete gelir. Mesela Alman Parlamentosunu, İngiliz Parlamentosunu, Fransız Parlamentosunu ziyarete gelenler orayı gezmek için, görmek için gelirler. Hâlbuki şu 540.048 kişinin doğrudan doğruya ne ölçüde yardımcı olabiliyorsak yardımcı olmaya çalışıyoruz dertlerine ki anayasal ve yasal olarak bu sizin göreviniz de değildir.

Milletvekillerinin 3 tane görevi var. Bir, yasa çıkarmak; iki, denetim yapmak; üç, parlamenter diplomasi faaliyeti. Onun dışındaki size gelen taleplerin sizinle anayasal ve yasal olarak yetkiniz çerçevesinde... Ama siz gelen vatandaşa şunu diyemezsiniz: “Bu benim yetki alanıma girmiyor, bu benim görev alanıma girmiyor. Yetkili, görevli kimse oraya git.” Dedığınız takdirde de zaten bir daha milletvekilliği yapmanız da söz konusu olmaz.

O nedenle, söylemek istediğim şey, hakikaten biz elimizden geldiği kadar milletimize hizmet etmeye çalışıyoruz. Doksan iki yıllık Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyetleri çerçevesinde Türkiye bugün bu noktalara geldiyse yasal ve kurumsal düzenlemelerin tamamını yapan bu Meclistir. Hepimizin katkısı var Türkiye’nin bu noktaya gelmesinde.

Ama buna karşılık, bu teklif verildiği andan itibaren bir kısım yanlış bilgiler oldu, hüsnüzanla yanlış olduğunu söylüyorum. Mesela, deniliyor ki -gazetelerden aldığım şey- “Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan teklif yasalaşırsa milletvekilleri en yüksek devlet memuruyla aynı maaşı alacak.” Şuna bakın yani, en yüksek devlet memurunu o maaşa layık görüyor, haklı buluyor, onun almasında hiçbir mahzur yok ama milletvekili en yüksek o maaşı alırsa “Vay, nasıl alır? Büyük bir yanlış yapılmış, büyük bir hata yapılmış.” filan. Hâlbuki bu birçok sebepten, evvela bu anlayış itibarıyla doğru değil. Bizim maaşımızı da millet veriyor, devlet memurunun maaşını da millet veriyor. Yani “Bildığın yere git.” diyen memura layık görüyorsun ama senin her türlü işine koşan, iyi gününde kötü gününde -Allah göstermesin- her zaman yanında olan, olmanın çabası, gayreti içerisinde olan milletvekili söz konusu olduğunda “Vay, en yüksek devlet memuru maaşını nasıl alır?”

Hâlbuki bu, gerçeği şu sebepten de yansıtmıyor -burada da en azından bilgi eksikliği varsa dedim- değerli arkadaşlar, bu teklif yasalaşırsa, sizler de destek verirsiniz, ocakta milletvekilleri ne maaş alıyorsa, aralıkta ne aldıysa, geçen sene, evvelki sene ne aldıysa aynı kritere göre nisanda da o maaşı almış olacak. Kaldı ki bu yeni bir düzenleme de değil, ben getirdim, bakın, 61 Anayasası. 61 Anayasası’nın 82’nci maddesi. Herhâlde bu başlığı atan arkadaşlar hiç bunlara bakmadı ve böyle bir manşeti verdi. Şimdi kahvede o gazeteyi okuyan vatandaş da elbette “Vay anasını, asgari ücret buyken bunlar şu kadar maaş alacak.” Başlıyor, milletvekilleri ve Parlamento aleyhine bir kısım şeylere. 61 Anayasası’nın 82’nci maddesi: “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenğin aylık tutarı birinci derecedeki devlet memurunun aylığını, yolluk da ödenğin yarısını aşamaz.” Demek ki en yüksek devlet memurunun aldığı maaşı alır, yarısı kadar da yolluk alır. Şimdi, bu 61 Anayasası. E, 82 Anayasası: “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek, yolluk ve emeklilik işlemleri kanunla düzenlenir -aynı cümle- ödenğin aylık tutarı, en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı,

yolluk da ödenek miktarının yarısını aşamaz.” Şimdi, benim verdiğim teklifte buna aykırı bir yan yok ki. 61’den bu tarafa bütün milletvekillerinin maaşları, özlük hakları bu kritere göre düzenleniyor. Sanki bu böyle değil, bugüne kadar böyle bir uygulama olmamış, ilk defa bu teklifle beraber bu milletvekilleri giderayak, şunun şurasında seçime bir ay kala, iki ay kala kendi maaşlarını yükseltmek için bir teklif getiriyor görüntüsü içerisinde kamuoyuna bir yanlış bilgilendirme yapılmış oluyor. Basın mensubu arkadaşlarımızdan hassaten rica ediyorum.

İkincisi, çıkan haberlerde bakarsanız, ölüm yardımı. Şimdi, ölüm yardımını burada düzenliyor değil, zaten düzenlenmiş başka tarafta, biz statü yasası olduğu için onu buraya getirdik. Şimdi, ne zaman çıkmış bu ölüm yardımı meselesi? 14/7/1965 tarihli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre -yine orada da oraya takıldık- “En yüksek devlet memurunun almakta olduğu aylığın on iki aylık tutarı ölüm yardımı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden ödenir.” Zaten bugüne kadar bu ödeme yapılıyor, biz burada yeni bir şey getirmiyoruz ki. Sadece onu aldık, buraya getirdik koyduk. 65’ten beri zaten bu uygulama var ama kamuoyuna takdim edilirken biz ilk defa böyle bir şey yapıyormuşuz gibi, dışarıda, bir algı söz konusu.

Tedavi hakkıyla ilgili, “Milletvekilleri şöyle tedavi olacak, böyle tedavi olacak bu kanunla.” Hâlbuki 26/10/1990 tarihli ve 3671 sayılı Kanun’a göre zaten bugüne kadar uygulama yapılıyor. Niye buraya aldık? Dedik ya, hepsini artık burada toplayacağız.

Peki, şimdi, bu kanunla gelen ne var? Parayla ilgili bir konu değil, bir iki konu var. Bunlardan bir tanesi protokolle ilgilidir. Demin söyledim, biz her türlü iş ve işlemlerimizi, milletin vekillerini devletin memurunun peşine ya da fırsat bulursak arasına bir yere sıkışarak düzenlediğimiz için. Bugün bir milletvekili 29 Ekimde, 23 Nisanda, 30 Ağustosta törenlere gittiğinde, bırakın o resmî törenleri, bir açılışa gittiğinde, mevcut milletvekili -eskinin hiç esamesi de yok da zaten- oradaki mülki idare amirinin veya töreni düzenleyenlerin inisiyatifine kalıyor. Havaalanında çıkan tartışmaları hatırlayın. Bir devlet yöneticisi gelecek, üst düzey yönetici, havaalanında protokol uygulanacak. Vali “Sen şurada durabilirsin, burada duramazsın.” diye tartışmalar oldu, basın bunları da yazdı. Şimdi, hemen orada dediler ki: “Meclis Başkanı kendine yer arıyor.” Ben kendime yer aramıyorum ama eski ya da yeni milletvekilleri, Meclis Başkanları bir millî günde heyecan duyup, işinden evinden kalkıp o törene gelmek istiyorsa müsaade edin, yani istatistik müdürü nerede duruyorsa, nüfus müdürü nerede duruyorsa -bunların hepsi saygın hizmet yapıyor- müsaade edin de gece gündüz bu ülke için çalışanlara da orada bir sandalye koysunlar. Bunun parayla pulla ne alakası var? Ahmet Bey, Ayşe Hanım bu türlü bir düzenlemeden niye rahatsız olsun? Biz onları temsil ediyoruz iyi

kötü. Bakınız, seçime gideceğiz. İnşallah hepiniz gelirsiniz, ben olmadığımı göre, ben değişiyorum, biz gidiyoruz. Gelen yine millete hizmet etmeye devam edecek ama millet iradesine saygının gereği olması gereken yerde olsun, onun bunun peşine takılmasın, itilip kakılmasın, valinin, kaymakamın veya mülki idare amirinin... Ki burada en fazla sıkıntı çeken muhalefet milletvekilleri, vali bey lütfederse bir yer bulursunuz, olmazsa bulamazsınız. Basında ne gibi kavgaların çıktığını da biliyoruz. Getirdiğimiz düzenlemeyle evvela bunu bir statüye bağlamaya çalıştık.

İkincisi: Diplomatik pasaport. Arkadaş, devletin bütçesinden bir kuruş para çıkmıyor ki. Kırmızı pasaport diplomatik pasaport olsun. Dışışleri teşkilatında çalışanlar emekli olduktan sonra da bu pasaportu kullanıyorlar. Bunun bir parasal yanı yok. Vatandaşımıza, milletimize getirdiği bir külfet yok, gideceğiniz ülkeyle ilgili bir meseledir. İnşallah şu geri kabul anlaşmasının gereği tümüyle yapılır, özellikle Avrupa bakımından, vizeler kalkarsa zaten bu pasaport meselesi de bugünkü şekliyle çok da anlam ifade etmiyor olabilir ama orası daha zaman alacak bir şey. Bir pasaport getiriyoruz, diplomatik pasaport. Bundan kime ne zarar var da bu bizim için bir ayrıcalık, bir önemli mesele gibi kamuoyunda tartışılmaya çalışılıyor? Doğrusu bunu da yadırgıyorum.

Getirdiğimiz bir başka şey cenaze töreniyle ilgilidir. Arkadaşlar, tabiatıyla, Meclis Başkanı olduktan sonra ben bunu daha çok gördüm ve yaşadım. Şimdi, diyelim ki -Allah gecinden versin- bir eski milletvekili arkadaşımız kara yoluyla giderken bir ilde, bir ilçede kaza yaptı, hayatını kaybetti. Kim ilgileniyor yakınları gelinceye kadar? Götürüyorlar morga. Ne olur, orada valisi var, kaymakamı var, biraz ilgilenirse? Bu bir hak, bir ayrıcalık olmanın ötesinde bir insani görevdir. Yani, memlekete hizmet etmiş biriyle ilgili olarak oradaki valinin lütfedip, bir vali yardımcısını görevlendirip “Şu işlere bir bakın.” dese... E, biz bunu başkalarına da yaparız, yabancılara da yapıyoruz ama milletvekili söz konusu olduğunda bu neden sıkıntı konusu olsun, neden ileri geri bu toplantılarda, bu türlü şeylerde bunu tartışma konusu yapmaya çalışalım? Dolayısıyla, aslında parasal olarak bir şeyin olmadığını kesinlikle ifade ettim değerli basın mensupları. Bir kuruş bu düzenlemeyle -3’üncü, 4’üncü defadır söylüyorum çünkü bu böyle anlaşılıyor gibi oluyor- bir düzenleme söz konusu değil. Eğer gelen teklifte yanlış anlamalara imkân verecek hususlar varsa -siz ihtisas komisyonusunuz, benden daha iyi bilirsiniz- bunları düzeltin, rica ediyorum, çıkarılması gereken maddeler varsa, çıkarın, eklenmesi gereken hususlar varsa bu da çıkmış olsun ve biz bu şekliyle bu yasa teklifini bu dönem çıkaralım. Bu dönem çıkmadığı takdirde daha sonraki dönem geldiğinde demin söylediğim itirazlar gene gelecek; “Gelir gelmez kendi yasaları.”, “Şimdi sırası mı?” “giderayak...” O zaman, biz demokrasiyi yerli yerine oturtmaya

çalışacaksa kendi yerimizi de bilmemiz lazım. Yasama bir erkse onun, bunun peşine takılmaktan bizim kurtulmamız gerekir, kendi işimizi kendimiz çözelim diyorum.

Destekleriniz için teşekkür ederim. Gelin bu dönem, bu yasayı... Elbette mükemmel değil, elbette birçok eksikliği olabilir ama bir başlangıç yapalım diye düşünüyorum. Katkılarınıza çok teşekkür ederim.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ANAYASA UZLAŞMA KOMİSYONU

Konu : *Anayasa Uzlaşma Komisyonu İlk Toplantısı*

Tarih : *19 Ekim 2011*

TBMMBAŞKANICEMİLÇİÇEK — Anayasa Uzlaşma Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli basın mensupları; anayasa konusunda çalışma yapacak olan komisyonumuzun ilk çalışmasını bugün yapıyoruz. Bugün tarihî bir gün olduğu inancındayım, birçok yönüyle tarihî bir gün. Evvela, yeni anayasa için ilk adımı atıyoruz. Sözlerimin başında bu vatani, cumhuriyeti, demokrasiyi bize kazandıranları, devlet ve siyaset adamlarımızı, tüm şehit ve gazilerimizi rahmetle, minnetle ve şükranla anıyorum.

Türkiye’de ilk defa serbest ve adil seçimle seçilenler halkın ve uzmanların desteğiyle bir anayasa yapacak. Kendi adıma bugüne şöyle başlamayı düşünmüştüm yine de öyle başlıyorum: İnaniyorum ki hem kendim için hem de bu komisyonda görev yapacak siz değerli arkadaşlarım için heyecanlı bir gün. Siyasi hayatımızın en önemli, en heyecanlı günlerinden birini yaşıyoruz. Meclis Başkanı sıfatıyla ve komisyon üyeleri olarak bu çalışmayı birlikte yürütmek hepimiz için büyük bir onurdur diye bu konuşmaya başlamak istemiştım, öyle yazdım. Ancak yaşadığımız üzücü olaylar, yaşadığımız sıkıntılar ve acılar maalesef bu sevincimizi büyük ölçüde gölgeledi, bu sevincimizin yerine derin bir acıyı ikame etti. Demokrasi kültürümüzü derinleştireceğine, çağdaş Türkiye’nin siyasal ve toplumsal zeminini güçlendireceğine inandığımız yeni bir anayasa için birlikte yola çıkıyoruz. Böyle ifade etmeyi düşünmüştüm ama bu yoldan dönmek de yok. Acılarımız ne kadar büyük olursa olsun onu içimize gömeceğiz, bağrımıza taş basacağız. Bu olaylar ne kadar yürek yakıcı olursa olsun, gelişen şartlar ne kadar bu çalışmamızı zorlaştırırsa zorlaştırsın girdiğimiz bu yoldan dönmek yok. Belki de bu gelişmelerin özünde bizi bu yoldan döndürmek yatıyor olabilir. Onun için soğukkanlılıkla, sağduyuyla ve sorumluluk duygusu içerisinde, hukuk ve demokrasi içerisinde kalarak üzerimize düşeni yapma gayreti içerisinde olacağız. Yeni anayasa için işe başlarken bir taraftan bu olayları telin ettiğimizi burada ifade edeceğiz ama öbür taraftan da milletimizin beklentisi olan yeni bir anayasayı toplumumuza kazandırabilmek için yoğun bir çabanın, gayretin içerisinde inaniyorum ki birlikte olacağız.

Değerli komisyon üyeleri, değerli basın mensupları; yine sözlerimin başında bu komisyonun oluşması için katkı veren, anlayış gösteren en başta siyasi partilerimize ve siyasi partilerimizin saygıdeğer genel başkanlarına ve bu süreçte bize destek verecek, cesaret verecek, katkı verecek herkese daha işin başında şükranlarımı ifade ediyorum. Çalışmalarına başlayacak olan komisyon ortaya çıkan görüş ve önerileri değerlendirecek ve çalışmalarını tamamlayacaktır. Komisyon toplantılarında ülkemiz ve geleceğimiz için hayati konular tartışılacak, düşünceler ifade edilecek ve değerlendirmeler yapılacaktır. Anayasa gibi bütün toplumsal kesimlerin ittifak ettiği temel bir uzlaşma metninin ortaya çıkarılmasının gelişen olayları da dikkate aldığımızda ne kadar zor olduğunu hepimiz kabul etmeliyiz. Fakat ülkemiz için bu bir zorunluluktur ve yeni bir anayasa yapma olgunluğu ve becerisini hep beraber göstermeliyiz. Ortak akli harekete geçirerek ve uzlaşma kanallarını açık tutarak anayasa yapım sürecini başarıyla sonlandırmalıyız. Bu komisyonun diyalog ve iş birliğinin örnek zemini olmasını ve başarılı bir anayasa yapım sürecinin gerçekleştirilmesini temenni ediyorum.

Değerli basın mensupları, komisyonumuzun değerli üyeleri bugüne kadar farklı siyasi parti gruplarının üyeleri idi ve hâlen de öyledir ama bugünden itibaren parti kimliklerinin ötesinde yeni birer kimlik kazandılar. O da yeni anayasayı hazırlayacak komisyon üyeliğidir. Şüphesiz siyasi parti gruplarına mensup milletvekilleri temsil ettikleri seçmen kitlesinin görüşlerini ve hassasiyetlerini burada yansıtmaya çalışacaktır. Bugünden itibaren kamuoyunun bütün dikkati komisyonun üzerinde olacaktır. Yapılan her açıklama büyük bir dikkatle izlenecek, televizyon ekranlarında tartışılacak, haberlere ve köşe yazılarına konu olacaktır. Buradan verilecek mesajlar halkımızı umuda ya da umutsuzluğa sevk edecektir. Komisyonumuzun değerli üyelerinin bu sorumluluğun bilincinde hareket edeceklerinden en ufak bir şüphem bulunmamaktadır.

Bizim burada bulunma amacımız, Türkiye'ye ve milletimize yakışır yeni bir anayasa yapmaktır. Ülkemizi geleceğe taşıyacak, hepimizin içinde kendisini bulacağı, "İşte benim anayasam." diyebileceği bir toplum sözleşmesine ihtiyacımız vardır. Bu konudaki mutabakat başlangıç noktamız olarak en büyük avantajımızdır. Toplumun tüm kesimleri yeni anayasa konusunda büyük bir beklenti içindedir. Tercih çok basittir: Ya bu beklentiye uygun olarak uzlaşmayı sağlayıp yeni anayasayı yapacağız ya da anlaşılmayıp milletimizi hayal kırıklığına uğratacağız. Aziz milletimiz bizlere yeni bir anayasa yapmak konusunda ağır bir görev yüklemiştir. Tek bir Türkiye var ve hepimiz bu ülkenin vatandaşlarıyız. Tüm toplumu kuşatıcı, hiçbir baskı olmaksızın milletin hür iradesiyle hazırlayacağı demokratik ve özgürlükçü bir anayasa bizim gelecek nesillere karşı borcumuzdur. Yeni bir anayasa Meclisimizin temel sorumluluğudur. Geldiğimiz aşamada ülkemiz için de bir zorunluluktur.

Senedi İttifak'la başlayan demokrasi geleneğimiz bize köklü birikim ve büyük deneyimler sunmuştur. Toplumumuz önemli demokrasi aşamalarından geçerek bugüne gelmiştir. Türkiye aşama aşama demokrasisini olgunlaştırmış, 1920'de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi bir halk meclisi ve demokrasisi olarak kurulmuş, cumhuriyetimiz egemenliği halka vermiştir.

Değerli komisyon üyeleri, 12 Eylül yönetiminin 1982 Anayasası'yla Türkiye'ye bıraktığı otoriter mirasın kısmi değişikliklerle ortadan kaldırılamayacağı açıktır. Geçmişte yapılan değişiklikler göstermiştir ki bu anayasayı restore ederek demokrasinin evrensel standartlarına ulaşamaz. Bütün toplumsal ve siyasal kesimlerin de bu konuda genel bir mutabakat içinde oldukları görülmektedir. İnsan haklarının ve hukukun üstünlüğüne dayanan, demokratik mekanizmaların güçlendirildiği ve çoğulcu demokrasinin gereklerine uygun anayasa düzeni ancak yeni bir anayasanın kabulüyle mümkündür. Anayasalar toplumu oluşturan bütün kesimlerin hangi ortak paydada yaşayabileceklerini gösteren, herkesin hak ve menfaatlerini hukuki güvence altına alan ortak irade belgeleridir. Anayasalara “toplumsal sözleşme” denmesinin nedeni de budur.

Türkiye, uzun zamandır içinde bulunduğu kültürel ve siyasal kutuplaşma ortamından yeni bir anayasanın gerektirdiği müzakere, hoşgörü ve uzlaşma zeminiyle uzaklaşabilir. Yeni bir anayasa yapım sürecinin teknik sorunlarının çözümünden önce bu gerilimin dinmesi ve kutuplaşmanın sona erdirilmesi gerekir. Diyalogla, konuşarak ve tartışarak mutabakat aramanın yolu öncelikle uzlaşma zemininin hazır olmasıdır. Toplumu oluşturan bütün unsurların serbest ve eşit şartlar altında belirledikleri temsilcileri, temel meselelerin çözümü için müzakerelere başlayacaktır. Demokrasi tecrübemizin de bu eşiği aşmamıza ziyadesiyle yeteceği inancındayım. Millî egemenliğin temsil mekanizması olan Türkiye Büyük Millet Meclisi aklın ve bilimin yolundan giderek bu tarihî görevini yapacaktır. 1982 Anayasası'nın yasakçı ve vesayetçi zihniyetinden birey odaklı, özgürlükçü ve demokratik temsil esasına dayanan bir anayasa yapmak için uzlaşma komisyonu ortak akıl komisyonu olarak çalışmalıdır. Yeni anayasa da milletimizin anayasası olacaktır.

Değerli komisyon üyeleri, değerli basın mensupları; anayasalar toplumsal mutabakat ile yapılması hâlinde son derece önemli referans metinleridir. Ancak, anayasaların toplum hayatının doğal akışı içinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçların karşılamasında ve sorunların çözümünde sihirli bir değnek işlevi görmediği de bir gerçektir. Anayasa tek başına toplumun bütün siyasal ve sosyal sorunlarının çözümünü sağlamaya muktedir olmayabilir. Ancak, bir anayasa metni dayandığı felsefe ve hükümleriyle devlet ile vatandaş arasındaki ihtilaf alanlarını giderici zemin hazırlayabilir. Bu anayasanın Türkiye'ye dar geldiği konusunda bütün toplumsal kesimler 13 Eylül 1982 tarihinden beri

hemfikirdir. Demokratik kurumlar ve mekanizmalar aracılığıyla çözümü mümkün olan toplumsal sorunlar çözümsüz bırakıldığı için toplum büyük maliyetler ödemiş ve gerilimler yaşamıştır, yaşamaya da devam ediyor. Bu gerilim devlet mekanizmasını da içine alarak devletin güven ve itibar kaybına, devlet ile vatandaş arasındaki güven zemininin de aşınmasına sebep olmuştur. Buradan hızla uzaklaşmanın yolu öncelikle sağlıklı bir toplumsal mutabakat metni oluşturmak ve bu metni ivedilikle hayata geçirmektir.

Anayasa konusunda çalışmalar yapacak olan siz değerli komisyon üyelerine ve teker teker de hepimize, en başta da medya olmak üzere hepimize çok büyük bir sorumluluk düşmektedir. Ancak, başarılı olduğu takdirde en başta komisyonumuzun siz değerli üyeleri olmak üzere siyaset tarihine geçecek ve bu çalışmanın manevi mükâfatını hep birlikte göreceğiz. Anayasa yapım süreci kendi fikirlerimizi farklı düşünenlere kabul ettirme veya onları ikna etme çabası değildir. Hepimizin kafasında farklı anayasalar olabilir ancak cumhuriyetimizin kurucu felsefesini zamanın ruhuna uygun bir şekilde yorumlayarak yeni anayasayı mümkün olan en geniş mutabakatla yapabilmeliyiz. Bu sürece ön yargısız ve şartsız bakabilmeliyiz. Uzun ve zorlu bir anayasa yolculuğuna çıkarken birbirimize de güvenmek zorundayız. Bu komisyonda oluşacak güven ortamının dalga dalga toplumun tüm kesimlerine yayılacağını ve oluşacak toplumsal uzlaşma zemininin anayasa yapım sürecini güçlendireceğini düşünüyorum.

Değerli komisyon üyelerimiz, çalışmalar sırasında Mecliste temsil edilmeyen siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve uzmanların görüşlerine başvurulacaktır. Hangi sivil toplum kuruluşlarının veya uzmanların davet edileceğine hiç şüphesiz komisyon üyelerimiz kendileri karar verecektir. Sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra sade vatandaşın dahi sürece katılmasını çok önemsiyoruz. Mademki bu anayasayı halkımız için yapıyoruz, o zaman her aşamasında mümkün olduğunca vatandaşlarımızın ve onun örgütlerinin katılımını sağlamalıyız. Vatandaşlarımız ne kadar yoğun bir şekilde sürece katılır ve katkı yaparsa ortaya çıkacak metne de o ölçüde sahip çıkacaklarına inanıyorum. Bunun için gerekli teknik altyapıyı da hazırladık. Meclis Başkanlığı olarak yeni anayasa için özel bir web sayfası hazırladık. Bu sayfanın iki amacı var. Birincisi, anayasa konusunda ulaşabildiğimiz bütün bilgi ve belgeleri burada toplayıp hem Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyeleri ve diğer milletvekilleri hem de sürece destek verecek akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar için bir referans sayfa hazırlamaktır. Siyasi partiler, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanan anayasa değişikliği tasarıları ve raporları, 1982 Anayasası'nda bugüne kadar yapılan değişikliklerin Genel Kurul tutanakları, anayasa konusunda basında çıkan haber ve yazılar, dünya anayasaları ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan çalışmalar bu sayfadan takip edilebilecektir. Zaman içerisinde

eklenecek yeni bilgi ve belgelerle ve siz değerli komisyon üyelerimizin ortaya koyacakları yol ve yöntemlerle daha da zenginleştirilecek ve kaynak bir paylaşım ortamı yaratılabilecektir. Ayrıca web sayfası ile vatandaşlardan sürekli görüş alınacaktır. Amacımız teknolojinin bütün imkânlarından faydalanarak vatandaşlarımızı yeni anayasa yapım sürecine dâhil etmektir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak bütün vatandaşlarımızı bireysel ya da örgütlü bir şekilde yeni anayasa yapım sürecine katılmaya davet ediyorum. Toplumun bütün kesimlerince benimsenecek daha katılımcı, şeffaf ve demokratik bir anayasa dileklerimle katkılarınıza şimdiden peşinen teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. Allah bizi milletimize mahcup etmesin.

Çok teşekkür ederim.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ÖĞRENCİ MECLİSİ

Konu : *Türkiye Öğrenci Meclisi Genel Kurul Toplantısı dolayısıyla*

Tarih : *27 Nisan 2012*

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sevgili öğrenciler, Türkiye Öğrenci Meclisinin 9’uncu Dönem toplantısını açıyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Türkiye Öğrenci Meclisi bu yıl sekizinci yılını doldurmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Millî Eğitim Bakanlığının 2003-2004 eğitim öğretim yılında hayata geçirdiği proje kapsamında öğrencilerimiz büyük özveri ve gayretle çalışmalarını yürütmüşlerdir.

Gençlerin, ülkenin ve toplumun sorunlarına bakış açılarıyla çözüm üretmelerini amaçlayan proje bugüne kadar geniş kesimlerden yankı bulmuştur. Çoğulcu demokrasi kültürünün, ilk ve ortaöğretim düzeyinden başlamak üzere bütün toplumda yerleşmesi için başlatılan bu proje kapsamında bugüne kadar önemli hedeflere ulaşılmıştır.

Sizler, bizlerin kırklı yaşlarda edindiğimiz tecrübeyi, Türkiye Öğrenci Meclisine seçilme sürecinde yaşamış oldunuz. Böylece, aday seçmen ilişkisini de yaşayarak öğrendiniz. Okuduğunuz kurumlardan başlamak üzere, illerinizde yapılan zorlu seçimleri kazanarak Türkiye Öğrenci Meclisinin üyesi olmayı başardınız yani her biriniz demokrasinin süzgecinden geçerek buraya kadar geldiniz. Böylece 81 ilin rengi, deseni ve sesi olmak için Ankara’da buluştunuz.

Geldiğiniz şehirlerin, öğrenim gördüğünüz okulların umudunu ve heyecanını Türkiye Büyük Millet Meclisine taşıdınız. Bir göreve aday olmanın güçlüğüne yaşayarak öğrenmiş oldunuz. Edindiğiniz bu tecrübe, gelecekte karşınıza çıkacak engelleri de bilme ya da tahmin etme imkânını sizlere kazandırdı. Bu yarışta gösterdiğiniz sabır, olgunluk ve başarı nedeniyle hepinizi kutluyorum.

Sevgili gençler, gelecek sizlerin idealleriyle şekillenecek. Bütün temennim, yaşayacağınız her türlü güçlüğü karşılık ideallerinizden vazgeçmemenizdir. Bunun için başarma azim ve kararlılığınız hiç kaybolmasın.

Demokrasi, haklar ve ödevler rejimidir, hukukun üstünlüğü esastır. Temel hak ve özgürlükler kanun teminatı altındadır. Demokrasilerde, aynı zamanda katılım ve çok seslilik esastır, kanunlar önünde bütün vatandaşlar

eşittir, dinamik bir yönetim biçimi olması nedeniyle sürekli kendini yenileme kabiliyetine sahiptir. Toplumun geçirdiği aşamalardan kendi tecrübelerini edinir, sevgi ve saygıyla beslenir, sağduyu, uzlaşma ve rekabetle olgunlaşır.

Sizler de Türkiye Öğrenci Meclisi olarak ülkemiz demokrasisine önemli değerler kattınız ve katıyorsunuz. Ülkemizde genel ve yerel seçimlerden sonra en büyük seçim olan Türkiye Öğrenci Meclisi seçimlerinde önemli bir tecrübe edindiniz, bir nevi demokrasi pratiği yaşadınız. Bu nedenle, yaşadığınız tecrübenin sizlerin geleceğine önemli bir ışık tutacağına inanıyorum.

Değerli öğrenciler, bizler sizlere inanıyor ve güveniyoruz. Geçirdiğiniz bu süreçte kazandığınız tecrübe, gelecek yıllarda sizlere yol gösterir olacaktır. Bu aşamaya gelene kadar edindiğiniz deneyimler, sizlere birlikte karar almayı, tartışarak fikirleri olgunlaştırmayı öğretti. Bu süreçte, birlikte karar almanın zorluğunu da yaşadınız, birbirinizi ikna etmenin güçlüğünü gördünüz; farklı düşünce ve inanışların ortak amaçlar için bir araya gelebileceği fikrine ulaştınız. Böylece kavga etmeden tartışma, uzlaşarak karar alma kültürünüzü geliştirdiniz. Gelecek yıllarda bizlerin oturduğu bu koltuklara sizler oturacaksınız. İnanıyorum ki bizlerin geç dönemde edindiğimiz tecrübeleri genç yaşta edinmiş olmayı kendiniz ve ülkeniz için avantaja dönüştüreceksiniz. Karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü içinde, kimseyi ötekileştirmeden bir arada yaşama kültürünü kökleştireceksiniz. Böylece cumhuriyetimizin yüzüncü yıl hedefine ulaşmamız, sizler gibi pırıl pırıl gençler sayesinde daha kolay olacaktır.

Sevgili gençler, biliyorsunuz, doksan iki yıl önce Anadolu dört bir yandan işgale uğramıştı. İşgalin amacı, Türk milletini Anadolu'da küçük bir coğrafyaya sıkıştırmak ve belirli bir vadede tamamen yok etmektir. Çağdaş Anadolu destanı işgal yıllarında yazılmıştır. Millet'in ve temsilcilerinin birlikte yazdığı bu destanın kahramanları, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere ilk toplantıda milletvekili sıfatıyla görev yapmış olanlardır. Bunlar, Ulus'taki mütevazı Meclis binasında bu meşaleyi yakmışlardır. Bugün, bu vesileyle, bir defa daha Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ve Birinci Meclisten bugüne kadar bu çatı altında görev yapmış olanları saygıyla ve şükranla anıyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi o işgal günlerinde açılmıştır. Millet'in iradesinin tecelli ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışıyla birlikte millet'in istiklalini sağlama yetkisi millet'in temsilcilerine verilmiştir. 23 Nisan 1920 tarihinde ilk toplantıyı yapan o kahramanlar için Anadolu son kale, Ankara son karargâhtı. Onların Anadolu'yu kurtarmaktan başka çareleri yoktu. O nedenle, Birinci Meclis, tarihimizde olağanüstü önemli bir mevkie sahipti, çünkü ilk Meclis, aynı zamanda kurucu Meclisti. Yani anayasa yapan, devlet kuran, kanun koyan, ordu kuran, savaş yöneten, hükûmet işlerini yürüten bir Meclisti. Bugün, hâlâ, dünyada, İstiklal Savaşı Parlamentosu tarafından yönetilen ve

başarıya ulaştırılan tek ülke olmanın onurunu yaşıyoruz. Millî mücadelemizi yürütmesi ve başarıya ulaştırmasından dolayı “Gazi” unvanı alan tek Meclise sahip olmanın da kıvancını yaşıyoruz.

Değerli gençler, Türkiye Büyük Millet Meclisi millet iradesinin buluşma ve uzlaşma noktasıdır, demokrasinin kalbi burada atar. Ülkemizdeki hiçbir güç ve kurum Türkiye Büyük Millet Meclisinin üzerinde değildir. Burası milletimizin çare kapısıdır. Burada ülkemizin bütün renkleri, desenleri ve sesleri buluşur. Milletin işleri burada görüşülür. Meclise sahip çıkmak, özgürlüklere ve bağımsızlığa sahip çıkmaktır. Meclise sahip çıkmak, hukuka sahip çıkmaktır. Hukuku koruduğumuz müddetçe aramızda çözemeyeceğimiz sorun da yoktur. Zaman zaman ara dönemler yaşansa, kesintiye uğrasa da ülkemiz demokrasiyi özümsemiştir. Cumhuriyetimiz modernleşme yolculuğunu demokrasiyle yapmış, toplumsal gelişimin önünü açmış, çevresindeki ülkelere demokrasiyle örnek olmuştur.

Bugün geldiğimiz aşamayı cumhuriyetimizin 100’üncü yılında daha ileri taşımak temel hedefimizdir. Bu hedefimize demokrasimizi kurumsallaştırarak ulaşacağız. Bu konuda en büyük güvencemiz siz gençlersiniz. Artık küresel hâle gelen rekabette gelişmiş ülkelerdeki akranlarınızla yarıştığının bilincinde olduğunuzu ve dünyadaki gelişmeleri takip ettiğinizi biliyorum.

Ülke ve dünya barışı, insanlığın huzuru ve refahı, özgürlük ve adaletin yaygınlaşması temel idealiniz olacaktır. Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk, cumhuriyetimizin gençlerin omuzlarında yükseleceğine olan inancını defalarca vurgulamıştı. Benim de ve bizim de siz gençlere olan inancımız tamdır. Ülkemizi ve toplumumuzu bizlerin getirdiği bu aşamanın çok daha ilerisine götüreceğinizden en küçük bir şüphemiz yoktur. Yeter ki bunun için kendinize güvenin, tarihi, kültürü, medeniyeti büyük bir milletin evlatları olduğunuzu asla unutmayın.

BEŞİNCİ BÖLÜM
ULUSLARARASI TOPLANTILAR

Konu : 2013 Yılı Türkiye - Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu Toplantısı dolayısıyla

Tarih : 14 Şubat 2013

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, sayın eş başkanlar, Komisyonun saygıdeğer üyeleri, değerli konuklarımız, değerli basın mensupları, katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu toplantının, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri bakımından faydalı ve verimli bir toplantı olarak geçmesini temenni ediyorum.

Türkiye olarak ve Meclis olarak bu toplantının verimli geçmesi ve buradan olumlu izlenimlerle ayrılabilmeniz için elimizden gelen katkıyı vermeye hazırız, bunu da bu vesileyle ifade etmek istiyorum.

Bu toplantının verimli geçmesi için iki önemli konu gündeme dâhil edilmiş bulunuyor, bunları önemişiyorum. Bunlardan bir tanesi Suriye konusudur. Yakın çevremizde gerçekten bir insanlık dramı yaşanıyor. Her gün onlarca insan hayatını kaybediyor. Çocuk, yaşlı, kadın yüz binlerce insan yerlerinden, yurtlarından edilmiş, komşu ülkelerde zor şartlarda hayatını sürdürmeye çalışıyor. Ama buna karşılık, uluslararası camia âdeta bir maç seyrederek gibi tribünden olayı seyrediyor. Böyle bir dramı insanlık bir süre evvel yaşamıştı Bosna'da. 250 bin kişi hayatını kaybettikten sonra bir çözüme ulaşılabildi. Hiç temenni etmem ki kaybedilenlerin sayısı o rakama çıktıktan sonra bir çözüm arayışı, gayreti olsun ama maalesef, şu ana kadar bu manada çok olumlu düşünmemi gerektirecek bir gelişmeyi görmüyoruz. Sadece kalorisi olmayan, karşılığı olmayan beyanlarla bu insanlık dramına karşı bir seyir durumu söz konusudur. Bu ne anlam ifade ediyor, gelişmeler ne istikamettedir, Türkiye'nin yaptığı katkılar nelerdir, bunlarla ilgili olarak gündemde bir madde var, Sayın Dışişleri Bakanı arkadaşımız sizlere ayrıntılı bilgi verecek.

Benim şahsen katıldığım uluslararası toplantılarda Türkiye'nin gösterdiği çabalar, yaptığı fedakârlıklar takdirle karşılanıyor. Eğer bu kadarıyla yetinecek olursak bu bile bir adımdır diye düşünüyorum ama uluslararası camianın Türkiye'nin yaptıklarını takdir etmiş olması hayatını kaybedenleri geri getirmiyor ya da sabah kahvaltısı yerine bu takdirler geçmiyor. Çünkü çocuklar

eğitim dâhil birçok konuda hak kayıplarına uğruyor. Onun için konunun gündeme alınmış olması ve Türkiye tarafından olaya nasıl bakılıyor, burada irdeleniyor olması önemli bir başlıktır diye düşünüyorum.

Yine bu toplantının verimli geçmesi bakımından, Türkiye 19 Ekim 2011'den beri dört siyasi partinin katılımıyla ve eşit sayıda temsil edildiği bir komisyonla, ilk defa sivil siyaset bir anayasa yapma çabası ve gayreti içerisinde. Geçen seneki toplantıda bununla ilgili genel bilgileri sizlere sunmuş idim. Bu defa Sayın Demirkıran bu konuşmayı benim yapmamı arzu etti ama doğrusu Komisyon adına benim konuşmam yerine bu komisyonda önemli katkı sağlayan dört siyasi partimizin temsilcilerinin burada size bilgi vermesini, sorularınızı gerekiyorsa cevaplamasını daha uygun bulduk. Dolayısıyla öğleden sonraki oturumda dört siyasi partimizi temsilen bahsettiğim tarihten bu tarafa bu komisyonda görev yapan arkadaşlarımız sizi bilgilendirmiş olacaktır.

Evvela birkaç hususu sizlerle paylaşmak istiyorum. Elbette konumum gereği, bir açış konuşmasıdır, bir nezaket konuşmasıdır ama biz Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine önem veren bir ülkeyiz. Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin yolunda gitmesi ve arzu ettiğimiz hedefin gerçekleşmesi bakımından da epey çaba sarf etmiş, özellikle 2002-2007'de, müzakere alım tarihine giden süreçte önemli reformların hamallığını da yapmış bir siyasetçi olarak, doğrusu, geldiğimiz noktayla ilgili kendi düşüncelerimi de söylemek istiyorum. Bu düşüncelerime katılanlar olur, katılmayanlar olabilir. Katılmayanlar açısından, benim sözlerimi ifade özgürlüğü kapsamında “aykırı görüşler” olarak da değerlendirebilirsiniz. Onu da baştan ifade edeyim.

Evvela, kanaatim odur ki üyesi bulunduğunuz bu Komisyon, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri bakımından önemli bir Komisyon. Bugüne kadar da önemli çabalar, gayretler sarf etmiş bir Komisyon. Parlamentolarımız arasındaki ilişkilerin gelişmesinde, birbirimizi anlamada çok önemli sorumluluk yüklenmiş olan bir Komisyon. Bu nedenle, katkısı geçen, burada bulunan bulunmayan bütün Komisyon üyelerine teşekkür ediyorum. Arzumuz ve isteğimiz, Türkiye'yle Avrupa Birliği ilişkilerinin sağlam bir zeminde sürdürülmesi, sağlıklı bir yol takip etmesi ve ortak hedefe birlikte ulaşabilmemiz. Bizim arzumuz budur, onun için de parlamenterler olarak bize önemli sorumluluklar düşmektedir.

Evvela şunu kabul etmemiz lazım: Avrupa Birliği bir hayır kurumu değildir; iyilikseverlerin, hayırseverlerin bir araya geldiği bir kurum değil, ortak değerler üzerinde inşa edilmiş bir menfaat birliğidir. Dolayısıyla Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliği her iki tarafın da lehinedir. Her iki tarafın da çok açık menfaatleri vardır. Bu, önemli, tarihî bir fırsattır. Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine Avrupa Birliğini kuran siyaset ve devlet adamlarının vizyonu baktığımızda ya da şimdi bulunduğumuz noktadan vizyonel bir bakışla bu üyeliği değerlendirmemiz söz konusu olduğunda, gerçekten, hem bizim hem

de Avrupa Birliği üyesi ülkelerin önüne çıkmış en önemli tarihî bir fırsattır. Bu fırsatın iyi değerlendirilmesi lazım, iki tarafın menfaatine olarak.

Bir başka şeyin daha göz ardı edilmemesi gerekir: Biz, Türkiye olarak, Osmanlının son yüzyılı dâhil, bir tarih de vermek gerekirse 1839'dan bu tarafa yönünü Batı'ya çevirmiş, tercihini Batı'dan yana yapmış bir ülkemiz. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Meşrutiyet hareketleri Osmanlı dönemindeki bu çabaların ortaya koyduğu somut örneklerdir. Cumhuriyet ise başlı başına üzerinde durmamız gereken bir çağdaşlaşma, bir modernleşme projesidir ve cumhuriyetin ilanıyla beraber Türkiye, hem temel yasalarında hem de devlet kurumları başta olmak üzere önemli yapısal değişiklikleri yaparak bu yoldaki kararlılığını ve istikametini sürdürmüş, kapsamlı bir projeyi cumhuriyetle beraber ortaya koymuştur.

Bunlara ilaveten, bu kararlılığın, bu yolda yürümenin somut örneği olarak ve karşılıklı da bir ahdi taahhüt olarak 1963 yılında Ankara Anlaşması'nı imzalamış olduk. Ankara Anlaşması'nın üzerinden yarım asır geçmiş oluyor. Başvuru tarihinden itibaren hesap edersek, 59'lardan, elli seneyi aşan bir süreden beri de ahdi taahhütler çerçevesinde Türkiye'nin Avrupa'yla bütünleşme çabası, gayreti devam ediyor.

Hedefimiz tam üyeliktir. Bunun dışındaki başka bir statü, başka bir tercih bizim asla kabul edemeyeceğimiz bir husustur, bunun altını çiziyorum. Eğer bunun dışında bir düşünce, bir tercih varsa Türkiye'yi oyalamanın hiçbir anlamı yoktur.

Bugün geldiğimiz nokta itibarıyla, değerli üyeler, değerli katılımcılar, Türkiye görünürde müzakere tarihini almış, müzakerelere başlamış bir ülke olarak gözüküyor ama geldiğimiz nokta itibarıyla Türkiye'nin müzakere edeceği başlık kalmamıştır -bir kısım ülkelerin- çok da doğru olmayan gerekçelerle, siyasi mülahazalarla önemli başlıkların üzeri kapatılmıştır. 20 başlık bugün müzakere edilemez hâldedir. İşin bu noktasına baktığımızda, Türkiye müzakere eden bir ülke midir yoksa müzakeresi engellenen ya da oyalanan bir ülke midir, bunu konuşmanın zamanının geldiği kanaatindeyim. Onun için, toplantının Parlamento çatısı altında, burada yapılıyor olması bir otel yerine, önce çok anlamlı. Çünkü, Parlamentolar her şeyin açık açık konuşulduğu, dile getirildiği platformlardır, mekânlardır. Onun için, bugün bu toplantıda Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini daha net, daha açık, daha kısa cümlelerle konuşma zamanı gelmiştir. Çünkü, elli yılı aşan bir zamandan beri belli bir noktaya geldiği farz edilirken bu defa siyasi mülahazalarla konulan engeller sebebiyle, blokajlar sebebiyle Türkiye, müstakil bir bakanlığı da... Ki tercihinin ne kadar önemli olduğu ortadadır, bunun en üst düzeyde bir kararlılık göstergesi olduğu ortadadır. Buna rağmen müzakere edecek başlık bulunamamaktadır.

Elbette bu süreçte Türkiye inişli çıkışlı bir kısım zaman dilimlerini yaşamıştır ama hiçbir zaman ana istikametinden, çağdaşlaşmadan, modernleşmeden asla vazgeçmemiştir. Bu noktadaki kararlılığın bence müzakerenin ruhunu oluşturduğunu ve bizi anlamada bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Onun için, eğer Türkiye Avrupa'yla bütünleşecekse tam da karar verme zamanıdır, elbette biz bu yolumuza devam edeceğiz çünkü bu bizim bilerek tercih ettiğimiz bir husustur. Cumhuriyeti ve demokrasiyi tercih etmekle Türkiye, çok doğru bir iş yapmıştır, çok tarihî bir tercih yapmıştır. Bu tercihi yapanları, başta aziz Atatürk olmak üzere saygıyla ve şükranla anıyorum. Kendimizin yaşadığı ve şimdi, belli bir süreden beri çevremizdeki ülkelerin yaşadıklarını gördükten sonra bu tercihin ne kadar doğru, ne kadar isabetli olduğunu bir defa daha anlıyoruz.

Bununla söylemek istediğim şey şu ki: Avrupa Birliği bizim üyeliğimize “evet” dese de demese de bizim çizgimizde bir değişiklik, bir kırılma söz konusu değil. Biz millet olarak olanca gücümüzle, olanca çabamızla cumhuriyeti de demokrasiyi de çağdaş anlamda kurumsallaştırmaya, kökleştirmeye, standartlarını yükseltmeye devam edeceğiz. Ancak, işin bu noktasında, zannediyorum, bizim bu kararlılığımıza karşılık Avrupa Birliği üyesi ülkelerin de bir karar verme zamanı gelmiştir. Üstelik buna bir mecburiyetleri de vardır çünkü biz ahdî taahhütler çerçevesinde bu müzakereyi sürdürüyoruz. Önce “evet” deyip sonra yan yollara sapmanın hiçbir anlamı yoktur. Önce “evet” deyip problemleri sebebiyle üye edilmemesi gereken bir toplumu tam üye yapıp, onun arkasından Türkiye'nin üyeliğinin engellenmesini çok doğru bulmuyoruz, ahdî taahhütlere aykırı buluyoruz. Eğer verdiği sözde durmak, Avrupa Birliği'nin değerleri arasındaysa, bunun bir anlamı varsa bu konudaki kararın da çok açık ve net olarak şu günlerde verilmesi gerekir. Bunu neden söylüyorum? Çünkü müzakere süreci başladığında, özellikle 2002'den sonra, Türk halkının Avrupa Birliği'ne desteği yüzde 80'lerin üzerindeydi. Ama bir süre sonra Avrupa'daki iktidar değişiklikleri sebebiyle yok imtiyazlı ortaklık vesaire gibi sulandırılmış bir kısım açıklamalar Türk halkının desteğini yüzde 50'nin altına düşürmüştür. Dolayısıyla, heyecan kalmamıştır. Şu toplantı eğer 2003'te, 2005'te yapılsaydı Türk halkı tarafından çok büyük ilgi görürdü. Artık, bugün geldiğimiz noktada Avrupa Birliği meselesine bizim halkımız yeteri kadar ilgi göstermiyorsa bunun oturup düşünülmesi gerekir. Bu, iç sebeplerden kaynaklanan bir husus değil. Halkımızda şöyle bir kanaat giderek bir iman hâline gelmeye başlıyor: “Siz ne yaparsanız yapın, sizi almayacaklar.” Bu inancı, bu şüpheyi, bu tereddüdü doğuran bir kısım ülke liderlerinin yaptığı açıklamalar ister istemez halkımızı, vatandaşlarımızı böyle kötümser bir noktaya getirmiştir. Bunu tekrar hareketlendirmek yeni baştan konuyu değerlendirmeye ve işin doğrusunu yapmaya bağlıdır. Onun için biz

müzakerelere devam etmek istiyoruz ve tam üyelik bizim hedefimizdir ve bunun için de elden gelen çabayı, gayreti bugüne kadar gösterdik, bundan sonra da göstermeye devam edeceğiz.

Elbette, bizim eksikliklerimiz var, bizim noksanlıklarımız var, biz bunu kabul ediyoruz. Bunun gereğini de her geçen gün yapmanın çabası içerisindeyiz ama şunu da kabul etmek lazım ki bizim de -yapamadıklarımızın mazereti olarak da bunları söylemiyorum, bunun altını özellikle çizeyim-yapamadığımız bazı hususlar var. Bu yapamadıklarımızda sizin katkınız nedir, sizin de bir vicdan muhasebesi yapmanızı istiyoruz, bu bir. İki: Bizim yapamadıklarımız var, doğrudur ama “Bunları niye yapmıyorsunuz?” diyen ülkelerin de eksiklikleri vardır, sizin de bunları kabul etmeniz lazım.

Mesela, yeri gelmişken hemen ifade edeyim, Türkiye bütün bu reformları, tüm bu reformları, çabaları terör ortamında yapıyor. Bugün ne olacak ben bilemem. Bugün insanlarımızın hayatı terör sebebiyle ciddi ölçüde sıkıntı içerisinde. Bir insanlık belasıyla Türkiye karşı karşıyadır ve bununla uzun zamandan beri mücadele veriyor. Terör ortamında reformları yapmanın ne kadar zor olduğunu ancak damdan düşüp ayağı kırılan bilir. Unumuz kuru, tuzumuz kuru, her şey yolunda giden bir noktadan baktığımızda Türkiye’nin yapmış olduğu bu reformların anlamını kavramak yeteri kadar mümkün olamayabilir. Türkiye on binlerce insanını terörde kaybetmiş bir ülkedir ve hepimizin ortak değeri -bunu önemsiyoruz- insan haklarıdır, özgürlüklerdir ama sayın üyeler, en temel hak hayat hakkıdır. Bütün haklar ve özgürlükler yaşayan insan içindir. İnsanlar hayatlarını terörde kaybediyorsa kaybettiklerimize hiçbir hak da lazım değil, özgürlük de lazım değil. Onun için, terörle mücadelede biz yeteri kadar iş birliği istiyoruz. Bu, hem ahdî taahhüttür. Birleşmiş Milletlerin aldığı, yürürlüğe koyduğu terörle mücadele sözleşmeleri dâhil, ikili olarak sizlerle beraber yaptığımız suçluların iadesi sözleşmeleri dâhil, altına imza koyduğumuz İnsan Hakları Sözleşmesi dâhil bütün bu sözleşmeler karşılıklı olarak bizlere bir kısım yükümlülükleri getiriyor. Bunun gereğini yapmamız gerekiyor. Dolayısıyla, Türkiye bu reformları her gün insanların gözyaşı döktüğü ve kadın, çocuk, yaşlı demeden insanların hayatını kaybettiği bir ortamda bu reformları yapmaya, bu düzenlemeleri yapmaya devam ediyor. Bunun iyi takdir edilmesi ve bu mücadelede yalnız bırakılmaması gerekir. Doğrusunu isterseniz, bir vicdan muhasebesi de bu noktada yapmamız gerekir. Acaba Türkiye’nin terörle mücadelesinde ortak değerleri paylaşan ve bu noktada da bu değerlerin korunması noktasında ortak sorumluluğumuz bulunan ülkeler olarak ne ölçüde yardımcı olduk, bunun bir değerlendirmesinin yapılması gerekir diye düşünüyorum bu noktada.

Bunu nereden çıkarıyoruz, böyle bir sözü Meclis Başkanı olarak neden söylüyorum? Bakınız, ismini telaffuz ederek bu toplantının ciddiyetine

halel gelsin istemem. Bir örgüt, 30 binden fazla insanı çocuk, kadın, yaşlı demeden katlediyor -15 Ağustos 1984- ama Avrupa Birliği üyesi ülkelerin bu örgütü terör örgütü kabul etmesi 2002'dir. Acaba 1984'ten 2002'ye kadar bu örgüt bir hayır kurumu muydu, bir düşünce kuruluşu muydu? 30 binden fazla insanı öldürüyor ve 2002'ye gelinceye kadar terör örgütü olarak kabul edilmiyor. Tamam, 2002'de kabul edildi. Peki, 2002'den sonra bu örgütü terör örgütü olarak kabul ettik, yaptığımız olumlu katkılar nedir diye bir listesini çıkarmamız gerekir. Hâlen uluslararası kuruluşların... Mesela bunların başında EUROPOL'ün 2012 raporuna bakın. 2012 raporu iyi irdelendiğinde, terörle mücadele konusunda ne yaptık, o ayrı bir tartışma konusu ama yapmamız gereken, iş birliği yapmamız gereken ne kadar önemli işlerin olduğu orada çok açık ve net olarak, başlık olarak yazılıdır.

Değerli üyeler, bir hususa dikkatinizi bilhassa çekmek istiyorum. Bu terör örgütü bizim insanlarımızı kurşunla öldürüyor, sizin çocuklarınızı uyuşturucu tabletiyle. Bunun altını özellikle çiziyorum. O hâlde, neticede bir ölüm söz konusuysa -ister uyuşturucudan ister namludan çıkan kurşundan- insanlarımızın hayatını korumak, hukukunu korumak noktasında iş birliği yapmamızda gerçekten bir zaruret var. Kaldı ki bu bizim ahdî taahhüdümüz karşılıklı olarak.

Altına imza koyduğumuz sözleşmelerde, terörle mücadelede en temel kural “Ya yargıla ya iade et.” Tam yargılama yapılıyor mu? Doğrusunu isterseniz, bizde davaların uzun sürdüğü konusunda benim de düşüncem var ama “İşte davalar açtık.” deyip hâlen neticelenmiş Avrupa’da bu örgütle ilgili kaç tane dava var ve verilen ceza nedir?

İkincisi: İade et. Geriye dönüp bakalım, kaç tane terör örgütü mensubu iade edilmiş. Suçluların İadesi Anlaşması fantezi bir anlaşma değil, bunun gereğinin yapılması lazım. Dolayısıyla, yargılamada sıkıntı var, iade etmede sıkıntı var. EUROPOL raporuna bakarsanız -başkaca ben size birçok delil de getirebilirim- rahatlıkla eğitim kampları kurulabiliyor, rahatlıkla para toplanabiliyor, kara para aklanabiliyor, açılmış davalar var. Basın desteği oluyor. On sene sürüyor, sonuçta bir televizyon kanalı kapanmış gibi gözüküyor, o kapanıncaya kadar bir başka ülkede altyapısı hazırlanıyor. Yani açıkçası terörle mücadele konusunda, sayın üyeler, yüreği yanan bir ülkenin Parlamento Başkanı olarak söylüyorum, yakınlarının birisini ASALA terör örgütüne, birisini PKK terör örgütüne şehit vermiş bir Meclis Başkanı olarak konuşuyorum: Taziye mesajlarınızın yoğunluğu kadar tedbir konusunda yoğunlaşmamız gerekiyor.

Çok teşekkür ediyoruz, üzücü olaylar gerçekleştiğinde en evvel taziye mesajları sizlerden geliyor, sizin ülkelerinizden geliyor. Bundan memnun oluyoruz acımızı paylaştığınız için. Ama terör meselesi bunun ötesinde, daha yoğun bir iş birliği bekliyor, daha birlikte yapacağımız çok şeyin olduğu açıkça ortadadır.

O nedenle şunu söylemek istiyorum ki: Türkiye, reformlarını sizinle bütünleşme adına ama bundan çok daha önemlisi, kendi halkımızın ihtiyacı ve talebi olduğu için, sizin hatırına değil, demokratikleşme yolundaki eksikliklerini gidermeye, demokrasisini kurumsallaştırmaya, kökleştirmeye gayret ediyor, bundan sonra da gayret edecektir. Ama sizinle bir yola çıktık, sizinle bir ahitleşmemiz var, bizler de sizler de yükümlülüklerimizi yerine getirmemiz lazım.

Türkiye öz güveni olan bir ülkedir. Biz kendimize güveniyoruz, demokrasimize güveniyoruz, halkımızın demokrasiyi benimsediğine inanıyoruz ve güveniyoruz ve demokrasi konusunda, net olarak ifade edeyim, bizim vatandaşlarımız, bizim halkımız Meclis Başkanı olarak benden çok daha ileridedir. Bunu da iyi anlamanızı ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla, Türkiye tercihini bu yönde yaptı, yapmaya da devam edecek, reformlarına da devam edecek. Sizinle bütünleşme noktasında, bu toplantıların bir değerlendirme toplantısı olduğunu düşünüyoruz ve beklentimiz odur ki: Rapor yayımlayacaksınız Türkiye’de ne oluyor ne bitiyor. Eksikliklerimizi yazabilirsiniz. Yazmalısınız da, bundan çekindiğimiz bir nokta yok. Burada adil olmanızı, adil bir rapor yazmanızı, olup bitenleri daha objektif, daha soğukkanlı değerlendirmenizi arzu ediyoruz ve benim bir arzum daha var bu raporlarda bugüne kadar göremediğim, o da şudur: Türkiye gerçekten bu konuda daha hızlı gitmek istiyor, bu müzakereleri daha süratli yürütmek istiyor. Bu raporların çok adil olduğunu söyleyebilmem için şahsen, sizin de bir öz eleştiri yapıp Türkiye daha ileri bir noktaya neden gelemedi, bize düşen kusur nedir diye kendi kusurlarınızı da o raporda görmek isterim ben. O olmadığı sürece bu raporların elbette Türkiye’de münakaşası olacaktır, bir kısım olumsuz değerlendirmeleri de olacaktır diye düşünüyorum.

Ben sözlerimi burada bitirirken -bu toplantının çok hayati bir toplantı olduğunu- Türkiye’nin Avrupa Birliğiyle ilgili ilişkilerinin tarihinin yazımında, yazılımında Ankara’da bugün yaptığımız bu toplantının önemli bir dönüm noktası olmasını, bir merkezî hareket noktası olmasını temenni ediyorum.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden memnuniyetimi ifade ediyor, teşekkürlerimi sunuyorum.

Toplantının başarılı geçmesi dileğiyle hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Konu : KEFEK ile Birleşmiş Milletler Kadın ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İş Birliğiyle Yürütülen “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Elverişli Ortamın Geliştirilmesi Ortak Programı” Kapanış Toplantısı dolayısıyla

Tarih : 4 Haziran 2014

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Efendim, hepiniz hoş geldiniz.

Bu türlü toplantılarda en zor şey “sayın”ları sayarken atlamadan, sırasını atlamadan, unutmadan sayabilmektir. Onun için öyle bir hataya düşmemek adına hepinize hoş geldiniz diyorum. Tüm katılımcıları sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak -biraz evvel de ifade edildi, algılama da böyle- biz kanun yaparız, denetim yaparız. Bir de parlamenter demokrasi olarak son yıllarda bir faaliyetin içerisindeyiz. Asli görevimiz bu, sorumluluğumuz da bu alanda gibi gözüktür. Ama memnuniyetle ifade ediyorum ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi, hem ülkemiz için, insanımız için hem insanlık için önemi olan, önceliği olan, üzerinde mutlaka durulması gereken, farkındalık oluşturulması gereken bir çok konuya ev sahipliği yapıyor. Meclis platformlarında bu konuların konuşulmasını arzu ediyoruz. Bazılarına destek veriyoruz, bazılarını birlikte gerçekleştiriyoruz, bazı kampanyalara da en aktif bir şekilde katılmaya çalışıyoruz.

Öbür taraftan, yine ülkemiz, insanımız için ve tüm insanlık için faydalı olacağına inandığımız bir kısım konuları araştırma komisyonları kurmak suretiyle bunları rapor hâline getiriyoruz. Ülkeyi yönetenlere, bu konuda çaba sarf edecek olanlara yol göstermek adına o türlü çabaları, gayretleri de Meclis olarak sürdürüyoruz. Bunlar önemlidir diye düşünüyorum.

Son zamanlarda -memnuniyetle ifade edeyim ki- bu tip toplantılar biraz daha Meclisimizde arttı, kültür ve sanat faaliyetleri arttı. Onlara da mekân tahsis ederek, katılarak bu çabaları sürdürüyoruz.

Pazartesi günü, demokrasi, insan hakları ve özgürlükler bakımından önemli bir sorumluluk yüklenmiş olan kamu denetçiliğinin bir programı vardı. İspanya, Fransa ve Türkiye kamu denetçileri, ombudsmanları, kamu denetçiliğinin desteklenmesi... Ki, bu konular da aslında ombudsmanların

görev alanına giriyor. Nitekim, denetçilerden bir tanesi kadın sorunlarıyla ilgileniyor bildiğim kadarıyla. Pazartesi günü yaptık. Bugün böylesine önemli bir toplantıyı gerçekleştiriyoruz. Üç yıl süren bir program bu. Buna imza atan, buna katkı veren, üç yıldır çaba sarf eden, fikren, fiilen katılan bakanlıklarımıza, bakanlarımıza, resmî kurumlarımıza, sivil toplum kuruluşlarına, emeği geçen herkese -yerli, yabancı- teşekkür ediyorum.

Tabiatıyla, bu türlü toplantıların esas maksadı bir farkındalık oluşturmaktır. Bunun, sorunların ne kadar erken farkına varabilirsek, ne kadar çok kişi farkına varabilirse bundan kaynaklanan sıkıntıları da daha kısa sürede ve daha doğru bir tarzda çözmeye imkânımız olur.

Bugün kapanışını yaptığımız toplantının üçlü bir mekanizmayla sürdürüldüğünü kabul etmemiz gerekiyor. Bir tarafta -en başta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere- bakanlıklarımız var ama en az onlar kadar, bu türlü politikaların oluşturulmasında ve bu türlü sorunların çözümünde belki resmî kurumlarımızdan çok daha fazla sorumluluk taşıyan, katkı veren sivil toplum kuruluşlarımız var, işin bir ayağı odur. Üçüncüsü de, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonudur. Ben de Sayın Başkana ve Komisyon üyesi değerli milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Gerçekten, Meclisimizin en faal komisyonlarından bir tanesidir. Biraz evvelki yansıda da gördünüz; birçok konuyu Türkiye'nin gündemine taşıdı, Ankara'nın dışına taşıdı ve bir farkındalık oluşması için de çok ciddi çabaların, gayretlerin içerisinde oldu. Kendilerine de bu vesileyle teşekkür ediyorum.

Tabiatıyla, bu ve benzeri konularda evvela bir köklü zihniyet değişimi, dönüşümü olmadan tek başına yasa çıkarmak sorunu çözmeye yetmiyor. Onun için derler ki: Eğer bir ülkenin sorunlarını kanun çıkararak çözmek mümkün olsa dünyada sorunlu hiçbir ülke kalmaz. En sorunsuz ülke neresiyse onun kanunlarını getirir ülkenize tercüme edersiniz, yürürlüğe koyarsınız, sorun bitmiş olur. Ama şunu da kabul etmek lazım ki, zihniyet değişim ve dönüşümünün en etkili ve en netice alıcı enstrümanlarından bir tanesi de o alandaki yasal düzenlemelerdir.

Türkiye, bir taraftan toplumsal talep, öbür taraftan da Avrupa Birliği hedefiyle de bağlantılı olarak gerçekten son yıllarda çok önemli anayasal, yasal, kurumsal, yapısal düzenlemeleri hayata geçirdi. Bu yönüyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev yapan tüm partilerimize, tüm milletvekillerimize bu düzenlemelere verdikleri katkı sebebiyle çok teşekkür ediyorum. Gerçekten bu düzenlemeler olmasaydı, Türkiye Büyük Millet Meclisi yaptığı bu düzenlemelerle, bu reformlarla öncülük etmemiş olsaydı, biraz evvel Sayın Bakanın söylediği rakamları, dile getirilen getirilmeyen başkaca hedefleri yakalamak da çok kolay olmayacak. Daha katedeceğimiz çok mesafe olduğunu,

çok daha fazla çaba ve gayret sarf etmemiz gereken pek çok sorun olduğunu da bilmemiz lazım. Onun için, yaptığımız düzenlemeler gerçekten bir kısım yanlışlıkların yapılmaması noktasında caydırıcı oldu, bir kısmında yol gösterdi bir kısmında da yeni bir bakış açısıyla konuları ele almamıza fırsat verdi. Onun için, mesela Anayasa’da çok önemli değişiklikler yaptık; eşitlikle ilgili madde birkaç defa değişti. Yaptığınız işlerin anayasal dayanağı yoksa bir kısım işlerde de zorluklarla karşı karşıya kalabilirsiniz. Onun için, Anayasa’da düzenleme yaptık, alan düzenlemeleri yaptık, özellikle ceza hukuku alanında çok ciddi düzenlemeler oldu. Bu hafta görülecek yargı paketiyle ilgili konuda da yine bu konularla alakalı bazı maddeler var. Ümit ediyoruz Genel Kurulun da katkısıyla en iyi şekilde çıkacaktır. İş Kanunu, Medeni Kanun, bunlar alan düzenlemesi yapan kanunlar. Onun dışında, özel kanunlarda taramalar yapılıyor, eksiklikler gideriliyor, ikincil mevzuatta benzer düzenlemeler yapılıyor. Bütün bunların hepsi konu başlığı olan konuda bir katkı sağlamak, bir açılım meydana getirmek ve var olan bir kısım sıkıntıları bertaraf etmektir.

Tabii, bir kısım konular hâlen yakıcı bir sorun olarak toplumsal hayatımızda devam ediyor. Bunların başında kadına yönelik şiddet var. Bu, insanlık dışı bir iştir. Bunun yanlışlığını, haksızlığını, hukuksuzluğunu -ne söylersek söyleyelim- Türkçe’de ifade edecek daha ileri bir kelime ne bulunabilirse onu bu işin başına koymak lazım. Maalesef, zaman zaman gazete haberlerinde de bunu görüyoruz. Kadına yönelik şiddet, Türkiye’yi hem imaj açısından hem de toplumsal barış açısından da rahatsız eden bir sorun olarak devam ediyor.

Türkiye aslında bunun farkında ve bu işe de öncülük yaptı, yapıyor. Nitekim Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi, bizim ülkemizde bu sözleşme gerçekleşti, ilk imzalayan ülke biziz, ilk onaylayan ülke de biziz. Ben hatırlıyorum, sayın milletvekillerimiz Meclisin kapandığı gün dahi sabaha kadar çalışarak bu anlaşmanın bir an evvel onaylanması ve bunun onurunu taşımak gibi bir çabayı, gayreti gösterdi. Ben bu vesileyle de yine teşekkür ediyorum, ağustosta yürürlüğe girecek. Onun için bu çabaları sürdüreceğiz, hâlen geldiğimiz nokta arzu ettiğimiz yer değil. Onun için bir toplumsal seferberliğe ihtiyaç var. Sadece bu işin bakanlığı var, bakanlık yapsın; elbet onlar yapacak. Sadece sivil toplum yapsın, işte, gönüllü bir kısım derneklerimiz, vakıflarımız yetmez. Teker teker hepimize, her kuruma görev düşen önemli bir alandır diye düşünüyorum.

Tabii, burada dikkat edilmesi gereken husus şudur: Genellikle biz toplum olarak bir kısım sorunları biraz çatışma kültürü ortamında tartışırız. Seneler evvel okuduğum bir kitap “Türkiye’de Sosyal Çözüm Tehlikeleri”, bir sosyolog bilim kadınının yazdığı kitaptır, memnuniyet verici tarafı da orası. “Türkiye’de Sosyal Çözüm Tehlikeleri”, beş tehlikeden birisi olarak da bu kadın-erkek eşitsizliği üzerinde duruyor. Dolayısıyla, bir eşitsizliğin, fırsat eşitsizliğinin olduğunu hepimiz kabul ediyoruz, istatistikler bunu gösteriyor, kendi

çevremizde bunu görüyoruz. Bunu ortadan kaldırmak için de uğraşıyoruz ama bu konular ele alınırken hep şikâyet ettiğimiz ama bir türlü de bırakmadığımız şu çatışma üslubu içerisinde bu konuları ele almak bence sorunun çözümüne çok olumlu katkı sağlamaz. Onun için gerçekten çok uzlaşmacı, çok katılıma imkân veren ve herkesin en evvel mutabık kalacağı noktalardan başlamak suretiyle bu konuyu toplumumuzun gündeminde en arka sıraya itmemiz gerekiyor. Onun için biz Meclis olarak bu konuda elimizden gelen her türlü katkıyı vermeye hazırız.

Bir başka şey daha, tabii, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak -devletimizin en önemli kurumu- bu ve benzeri konularda da öncülük etmeye, örnek bir kurum olarak kamuoyunda bu konuların algılanmasına da yardımcı olmalıyız, olmamız gerekiyor. Elbette karar süreçlerine katılım noktasında bir kısım ilerlemeler oldu eskiye nazaran, bunu daha da ileri götürmemiz gerekir. Hem bu görüntüyü değiştirmemiz ama hem de hizmet kalitesini de artırmamız lazım. Sadece yöneticilerin şu kadarı şuradan, bu kadarı buradan yetmiyor. Aynı zamanda, bu değişikliklerle beraber hizmet kalitesinin de artması gerekir. Bu yönde hepimizin örnek bir tavır koyması icap ediyor. Biz Meclis olarak buna dikkat etmeye çalışıyoruz.

Ben Meclisin 25'inci Başkanıyım, 23 Nisan 1920... Temennim odur ki -çok samimi olarak- ilk fırsatta 26'ncı Meclis Başkanının bir kadın olmasını çok samimi olarak arzu ederim ve ilk desteği de verenlerden birisi olurum. Bunu hiç popülizm için, alkış almak için de söylemiyorum. Eğer farkındalık oluşacaksa bu türlü somut örnekleri de önünüze koymamız gerekir.

Onun için, biz, gerçekten bu konuyu önemsiyoruz. Bu konu toplum bakımından gerçekten önemli, sürdürülebilir kalkınma açısından önemli, toplumsal barış açısından önemli, kamu düzeni açısından önemli. Neresinden bakarsak bakalım bu konudan... Evet, bugün kapanış konuşması ama yani her şey bitti de defteri kapattık anlamında değil, belki yeni bir sayfa açmak anlamında bugün bu toplantıyı burada kapatmış olalım.

Ben bu düşüncelerle, Birleşmiş Milletler, İsveçli dostlarımız, devletimizin ilgili kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere; Komisyonumuzun Başkan ve üyelerine de teşekkür ediyorum. İnşallah daha az sorunlu bir başka toplantıda buluşmak üzere.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Konu : *Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonunun 76'ncı Toplantısı dolayısıyla*

Tarih : *19 Mart 2015*

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Bakan, Sayın Eş Başkanlar, Karma Parlamento Komisyonunun çok saygıdeğer üyeleri, değerli konuklar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu anlamlı, önemli toplantıya hepiniz hoş geldiniz.

Değerli üyeleri Türkiye’de bir kez daha ağırlamaktan ve kendileriyle buluşmaktan, görüşmekten büyük bir memnuniyet duyduğumu da ifade etmek istiyorum.

Meclis Başkanı olarak Karma Parlamento Komisyonunun toplantılarını hep önemsedim. Bu çok önemli bir komisyon Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri bakımından. O nedenle, Meclis Başkanı olduğum tarihten bu tarafa bu toplantıların hemen hemen hepsine katıldım. Bu toplantının da faydalı bir toplantı olmasını temenni ediyorum ve bu yöndeki inancımı da bir defa daha ifade etmek isterim. Bu toplantıların Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri bakımından teşvik edici, destekleyici, cesaretlendirici sonuçlara varmasını da diliyorum.

Değerli üyeler, değerli konuklar; Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliği meselesi geçici bir heves değil. 1963 Ankara Antlaşması’nın üzerinden yaklaşık elli iki yıl geçmiş oluyor. Bu tarih bile bir şeyi ifade ediyor ki elli iki yıldır Türkiye Avrupa Birliğine tam üye olmak istiyor. Zannediyorum ki hiçbir Avrupa Birliği üyesi ülkede elli iki yıl böyle bir hedef peşinde yürümedi, koşmadı.

Bir anekdot olarak ifade edeyim, daha birkaç gün evvel Avrupa Birliği üyesi bir ülkenin çok üst düzey bir yöneticisi Türkiye’mizin değerli bir konuğu olarak Türkiye’yi ziyaret etti, Meclisimizi de ziyaret etti, öğlen de yemekte beraber olduk. Kendileri konuşmalarında Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğine destek verdiklerini, bunun sayısız faydalar sağlayacağını ifade etti ve “Bundan sonra da bu destek devam edecek.” dedi. Bundan memnuniyet duyduk. Tabii, konuşmalar geçti, sonra yemek masasında dedi ki: “Sayın Başkan, Türk yemekleri çok lezzetli, çok leziz, çok çeşitli ama görüyorum ki masanın etrafında hiç kilolu kimse yok.” Ben de dedim ki: Sayın Başkan, elli

iki yıldır Avrupa Birliği peşinde koştuktan kilo tutamaz hâle geldik. Evet, bu, biraz karikatürize, biraz imalı ama bir gerçeği de ifade ediyor, Türkiye elli iki yıldır Avrupa Birliğine tam üye olmak için bıkmadan usanmadan, inişli çıkışlı bir yolculuğu sürdürmeye devam ediyor. Bu şunu gösteriyor ki: Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği geçici bir heves değil, iki tarafın da menfaatine olacak olan bir taleptir, bir süreçtir. Biz bu kararlılığımızı sürdürüyoruz. Bugünkü toplantı en açık şekilde bunu teyit etmektedir.

Tabiatıyla, elli iki yıl bu işin peşinde koşup da Türkiye tam üye olamadıysa zannediyorum, Sayın Eş Başkanlar, sayın üyeler; gündeminizde çok önemli konular var Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri bakımından ama Meclis Başkanı olarak ve şahsi kanaat olarak ifade edeyim ki karşılıklı bir özeleştirme yapmamız da gerekiyor. Acaba, Türkiye elli iki yıldır her şeyi kötü mü yapıyor, Türkiye üzerine düşeni yerine mi getirmiyor ya da üye olan ülkeler, üyeliğe kabul ettiğiniz ülkeler her şeyi dört dörtlük, en mükemmel şekilde yaptı da ondan sonra mı Avrupa Birliği üyesi oldu? Yani, işin içerisinde yanlış giden bir şey var, doğru olmayan bir yan var. Bir önemli adım atılırken elli iki yıllık bir çaba gösterilip de sonuçta maksat hasıl olmuyorsa ya değerlendirmelerimiz eksik ya karşılıklı bilgi eksikliği var. Hadi, böylesine önemli bir toplantıda daha ileri bir ifade kullanmak istemem ama ortada doğru gitmeyen bir husus var. Bunu iki taraflı olarak... Biz kendi üzerimize düşen eksikliklerimizi kabul edelim, biz nerede eksik yapıyoruz, nerede yanlış yapıyoruz ama lütfen Avrupa Birliğinin de Türkiye'yle ilişkilerinde kendisinin nerede yanlış yaptığını bir gözden geçirmesine, bu sürecin doğru işlemesi bakımından, boş yere zaman kaybetmememiz, boş yere bir oyalama içerisine girmememiz bakımından doğrusu buna ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Belki bir toplantıyı buna ayırmak lazım. Elbette, ilerleme raporlarıyla, başka türlü mekanizmalarda bunlar dile getiriliyor olabilir ama ben de bu raporları dikkatle izlediğimde bazı eksikliklerin olduğunu, bazı hususları anlamakta -Türkiye'deki gerçek bu olmadığı hâlde- zorlandığımı ifade etmek isterim.

Bir başka husus şudur: Şimdi, Türkiye müzakere yapan bir ülke, statümüze bakarsak müzakere yapan ülkeyiz ama değerli üyeler, şu an biz müzakere yapacak başlık bulamıyoruz. Onun için, karikatürize ifadeyle demek istedim ki: Türkiye Avrupa Birliğiyle müzakere yapan bir ülke olarak gözüküyor ama biz kırmızı ışıktaki mazot yakmaya devam ediyoruz, mesafe alamıyoruz. Bakın, şu kadar zamandır tahmin edebildiğimiz sebeplerden dolayı başlıklar açılmıyor, açılmış başlıkların kapanış kriterleri yok, açılacak başlıkların açılış kriterleri yok. Doğrusu, gözü kapalı bir yolda bir müzakere sürecini götürüyoruz. Bunun da çok sağlıklı olmadığını burada ifade etmem gerekir. Bakınız, şimdi, 17'nci faslın açılması gerekiyor, bunun için bir engel yok. 23 no'lu "Yargı ve Temel Haklar" ve 24 no'lu "Adalet, Özgürlük ve Güvenlik" başlıklarının müzakereye

açılması lazım, bu işleri konuşmamız lazım. Tabiatıyla, eğer müzakere edilecek başlık yoksa, toplantılardan, bu çabalardan, bu gayretlerden bir sonuç elde edemiyorsak o zaman halk desteği de büyük ölçüde azalıyor. Türkiye bu müzakere sürecine başladığında yüzde 80'lere varan bir halk desteği vardı. Türkiye gerçekten, samimi olarak Avrupa Birliğine üye olmayı arzu ediyordu ama bugün bu destek o tarihe nazaran neredeyse yüzde 50 azalmıştır. Eğer böyle bir sonucun dolaylı olarak çıkması arzu ediliyorsa ona da bir şey diyemem. Yok, değilse müzakere ediyoruz, geliyoruz gidiyoruz, müstakil bir bakanlık da kurduk, ne kadar önem verdiğimizizi göstermek bakımından, Bakanlık da neredeyse işlevsiz hâle geliyor. Üye olan ülkelerin hangileri böyle bir süreçten geçti? Onun için, ben bu özeleştirici meselesini önemsiyorum önümüzü görebilmek bakımından, yapacağımız çalışmalar bakımından.

Şunu da ifade etmek isterim: Avrupa Birliğiyle biz bu meseleleri konuşurken yaptığımız bir kısım reformlarda, çabalarda, gayretlerde... Şüphesiz bu sürecin olumlu katkıları olmuştur, teşvik edici olmuştur, tahrik edici olmuştur, bir kısım adımları daha erken, daha yoğun bir çabayla sürdürmemize Avrupa Birliğinin önemli katkıları olmuştur ama artık Türkiye şunun farkındadır: Bu üyelik süreci nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın -gerçi burada da ahde vefa ilkesiyle bağdaşmayacak bazı açıklamaları, bazı önde gelen ülkelerin liderlerinden de, yetkililerinden de dinliyoruz, bunlar da bizi rahatsız ediyor, vatandaşlarımızı da rahatsız ediyor- yaptığı raporların hepsi, gösterdiği çabaların hepsi Türk halkının, Türk milletinin, vatandaşlarımızın lehinedir. Bizim bu yöndeki kararlılığımız devam edecek, çabalarımız da devam edecektir. Bunu açılış konuşması vesilesiyle ifade etmek isterim.

Son dönemlerde, tabiatıyla, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki üst düzey temaslar yoğunlaştı. Biz bundan memnuniyet duyuyoruz. Önümüzdeki günlerde de Avrupa Parlamentosu Başkanı ülkemizi ziyaret edecek. Sayın Başbakanımızın ziyareti oldu, Dışişleri Bakanımızın ziyareti oldu. Sayın Bakanımız bugün de bu temaslar çerçevesinde yılın önemli bir kısmını zaten bu müzakerelerle ilgili çalışmaları sürdürmek için Avrupa Birliği üyesi ülkelerde geçiriyor. Ümit ederiz ki artık bu müzakereler açısından, ilişkiler açısından yeni bir safhaya geçmiş oluruz. Onun için bu temasları, bu ziyaretleri de önemli buluyoruz.

Avrupa Birliğiyle ilişkilerimiz kuşkusuz katılım müzakerelerini temel alsa da dış politika, güvenlik, enerji, ekonomi, Gümrük Birliği ve vize serbestisi gibi karşılıklı çıkarlarımızın bulunduğu çeşitli alanlarda diyalog kurulması suretiyle zenginleştirilmesi gerekiyor. Bölgemizdeki krizler, dış politikada iş birliğimizin geliştirilmesinin her zamankinden daha önemli olduğunu da açıkça ortaya

koyuyor. Güvenlik konularında iş birliği, Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizin önemli bir boyutunu oluşturmakta. Bu bağlamda, geçen Ocak ayında Riga'da düzenlenen Adalet ve İçişleri Bakanları Gayri Resmî Toplantısı'na -ki daha evvel hep davet ediliyordu- Türkiye'nin davet edilmemesi doğru olmamıştır. Bu, büyük bir eksiklik, iki taraf için de kayıptır.

Avrupa Birliğiyle enerji konularındaki diyalogumuzu yoğunlaştırmaya da önem veriyoruz. Benzer bir vizyonun Avrupa Birliği tarafında da bulunmasından ve 16 Aralık 2014 tarihinde yapılan Avrupa Birliği Genel İşler Konseyi Sonuç Belgesi'nde buna vurgu yapılmasından da memnuniyet duyduk. Bu kapsamda, TANAP açılış töreni vesilesiyle Enerji Birliğinden sorumlu Başkan Yardımcısının ülkemizi ziyaret etmesi de sevindiricidir.

16 Aralık 2014 tarihinde yapılan Avrupa Birliği Genel İşler Konseyi Sonuç Belgesi'nde, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında üst düzey ekonomik diyalog mekanizması kurulmasına yer verilmesi de isabetli olmuştur. Öte yandan, Avrupa Parlamentosuyla ilişkilerimiz, AB ile farklı alanlarda da üst düzey diyalog kurulması esasına dayanan bu iş birliği ruhuna uygun düşmüyor, onu açıkça ifade etmek istiyorum. Bu durumun son göstergelerinden biri, Avrupa Parlamentosunda bu yıl 1915 olayları konusunda çok sayıda girişimin yapılmasıdır. Tarihî gerçeklikten ve hukuki dayanaktan yoksun tüm bu adımları her bakımdan fevkalade sorunlu buluyor ve esefle karşılıyoruz. Bu girişimler, Osmanlı İmparatorluğu'nun tüm imparatorluk halkı için trajik olan bir dönemini seçici bir adalet duygusu ve tek taraflı bir yaklaşımla yorumlamaktadır. Bu tür tarafgir adımlar Türk-Ermeni dostluğuna hizmet etmemekte, aksine, Türkler ile Ermenilerin ortak geleceklerini birlikte inşa edebilmelerini sekteye uğratmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakan iken yayımlamış olduğu 23 Nisan 2014 tarihli taziye mesajı, ülkemizin yapıcı ve samimi yaklaşımının açıkça göstergesidir. Sayın Başbakanımızın yine 24 Ocak günü yaptığı açıklama da bu çizginin devamıdır.

Atmış olduğumuz yapıcı ve samimi adımlar Avrupa Parlamentosu çevrelerince ne yazık ki göz ardı edilmekte; mantık ve hukuk dışı talepler öne sürülmektedir.

"Soykırım" toplu ölümlerin olduğu her olaya kullanılabilecek jenerik bir terim değildir. Uluslararası hukukta açıkça tanımlanmış ve ispat koşullarına tabi tutulmuş ağır bir suçtur. 1915 olaylarının soykırım olduğuna dair hukuki bir karar olmadığı gibi, genel bir uzlaşa da söz konusu değildir.

Ayrıca, 1915 olayları Türkiye'de tabu değil, artık açıkça tartışılan bir konudur. Bu husus, Avrupa Birliği 2014 Türkiye İlerleme Raporu'nda da açıkça kaydedilmiştir. Aynı yaklaşımı Ermeni tarafından da bekliyoruz. Ancak bunun

için Ermeni tarafının yapıcı ve diyaloga açık yaklaşım sergilemesi konusunda teşvik edilmesi gerekmektedir. Ne yazık ki Ermeni gruplar, konuyla ilgili hukuken ve akademik düzeyde uzlaşının bulunmadığını bildikleri hâlde bu yöndeki karalama kampanyalarını sürdürmeye devam etmektedir.

Avrupa Parlamentosu tek yanlı yaklaşımını 1987 yılında kabul ettiği “Ermeni Sorununun Siyasi Çözümü” başlıklı kararda ve müteakip belgelerinde de sergilemiştir. Bu yönde adımların Türkler ile Ermenileri birbirlerine yaklaştırmadığı açık bir gerçektir. Eğer Avrupalı dostlarımız Türk-Ermeni ilişkilerinin normalleşmesine destek vermek arzusunda iseler, buna zarar veren adımlar atmak yerine Ermenistan’ı ve Ermeni diasporasını Türkiye ile diyaloga teşvik etmeleri daha faydalı olacaktır.

Demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve özgürlükler hepimizin çok önem verdiği ortak değerlerimizdir. Bu değerlere yönelik tehditler bir ülkenin içinden gelebileceği gibi, günümüzde hepimizin kabul ettiği, katıldığım birçok uluslararası toplantıda benim dışımda da pek çok ülke temsilcisinin dile getirdiği üzere, nefret söylemleri, aşırıcılık, ırkçılık ve İslamofobiden de kaynaklanmaktadır. Bazı gruplar demokrasi ve özgürlükleri bu çerçevede istismar etmektedir. Bu tehlikeye karşı ciddi bir uluslararası dayanışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Parlamentolar demokrasilerin olmazsa olmaz özellikleri olan söz konusu değerlerin korunması açısından hayati önemi haizdir. Bu bağlamda, parlamentolar kendi görev alanlarıyla ve yüklendikleri sorumluluklarla ilgili kararlar almalı, barışın ve ortak geleceğin inşasına dönük olarak dayanışma içerisinde olmalıdır. O zaman barışa ve bu ortak değerlerin korunmasına katkıda bulunabilirler. Maalesef, bazı parlamentoların bu çerçevenin dışına çıkarak tarihte, yüz sene evvel gerçekleşmiş ve henüz netliğe kavuşmamış olaylarla ilgili kendilerini uluslararası bir ceza mahkemesi yerine koyarak kararlar aldıkları görülmektedir. Parlamentoların bu türlü bir role soyunması, bir ceza mahkemesi, bir tarihçiler kurulu gibi görev yapmaya ve kararlar almaya çalışması beraberinde nefret söylemlerini ve ayrışmayı getirir. Uluslararası barışa katkı açısından bunlar pek çok sıkıntıyı ortaya çıkarır. İçinde bulunduğumuz yıl Ermeni diasporasının bir karalama yılıdır. Türkiye olarak biz bu konuların gerçekten bütün yönleriyle ortaya çıkmasını istiyoruz. İstiyoruz ki bu istismarlar bir an evvel son bulsun. Ancak, bunu kim orta yere çıkaracak? Bu gerçekliğin tüm boyutlarıyla kamuoyunun bilgisine sunulmasını kim yapacak? Bu yönde karar verecek olan kim? Maalesef, bilim adamları yerine parlamentoların siyasi ve iç politika mülahazalarıyla bir gayretkeşlik içerisinde olduğunu görüyoruz. Maalesef, demokrasinin ve söylediğimiz değerlerinin korunmasında birincil derecede sorumlu olan parlamentolar kendi görevlerini yeteri kadar yerine getirmek yerine ceza mahkemesi sorumluluğu

üstlenmeye çalışıyor, bir tarihçiler kurulu gibi olmaya çalışıyor, bu da bizi asli görevlerimizden uzaklaştırıyor, birbirimizi anlamamızı zorlaştırıyor. Bu hususa özellikle dikkatinizi çekmek isterim.

Değerli katılımcılar, gerek Türkiye gerek Avrupa Birliği açısından taşıdığı önem nedeniyle Suriye'deki duruma ilişkin görüşlerimi de kısaca ifade etmek isterim. Suriye kaynaklı risk ve tehditler giderek artmaktadır. Suriye'deki ihtilafın yarattığı yıkım ve insanlık dramı vahim düzeyde seyretmeye devam etmektedir. Suriye'deki ihtilafın sebep-sonuç ilişkisinde sebep rejimdir. DEAŞ'ın ortaya çıkması da ihtilafı daha karmaşık, içinden çıkılması zor hâle getirmiştir. Rejimin yarattığı kaos ortamında palazlanan ve terör örgütü olduğunda Türkiye olarak bizim hiç şüphemizin olmadığı DEAŞ, Suriye ve Irak sathında kaydettiği ilerleme ve terör eylemleriyle uluslararası toplumun öncelikli hedefi hâline gelmiştir. DEAŞ'la mücadele ancak Suriye'ye yeniden istikrarın getirilmesiyle mümkün olabilir. Türkiye DEAŞ karşıtı uluslararası koalisyonu desteklemektedir ve koalisyonun bir parçasıdır. Suriye'deki ihtilafın sona erdirilmesi ve DEAŞ tehdidinin bertaraf edilebilmesi için Cenevre Bildirisi temelinde gerçek bir siyasi dönüşümün hayata geçirilmesi gereklidir.

Muhalefete hak ettiği desteği verebilmek için ABD ile iş birliği içinde Eğit-Donat Programı'nı hayata geçiriyoruz. Eğit-Donat Programı sayesinde, muhaliflerin arazide mücadele verdiği tüm unsurlara karşı daha etkili kılınması amaçlanmaktadır. Suriye'nin kuzeyinde uçuşa yasak bölgeler ve güvenli alanlar tesis edilmesi gündemimizde yer almaya devam etmektedir. Suriye'de istikrarın yeniden tesis edilmesi ancak kapsamlı bir stratejinin hayata geçirilmesiyle mümkün olabilecektir. Siyasi çözüm için rejim üzerindeki baskı artırılmalı, rejim kendini baskı altında hissetmeden siyasi çözüme imale olmayacağını hepimizin kabul etmesi gerekir.

Birleşmiş Milletlerde Suriye'deki ihtilafın çözüme kavuşturulması konusunda sonuç alıcı bir hareketlilik maalesef gözüküyor. Genel Sekreterin Suriye Özel Temsilcisi De Mistura önce Halep'te bir eylemsizlik planı önerisi ortaya atmış ancak bunun devamını getirememiştir.

Değerli konuklar, üzerinde durmamız gereken bir başka konu terördür. Terörizm günümüzde uluslararası barış ve güvenliğe yönelik en büyük tehditlerden birini oluşturmaktadır. Terörizm hiçbir şekilde haklı gösterilemez. Terörün önüne ve arkasına hiçbir sıfat getirmeye çalışmadan ve ayırım yapmaksızın koşulsuz olarak kınanması gerekir ve iş birliği yapılması gerekir. Bu doğrultuda, terörizmi herhangi bir din veya etnik grupla ilişkilendirmek de kabul edilemez ve böyle bir ilişkilendirme teröristlerin işine yarayacaktır. Dolayısıyla, "Mücahit, İslamcı, Cihatçı" kavramları da dini istismar eden terörist gruplar için kullanılmamalıdır. Bu anlayışla Türkiye ulusal, bölgesel ve uluslararası çabalarını aktif olarak sürdürüldüğü bir ülkedir. Ülkemizle

Avrupa Birliği arasında terörle mücadele alanındaki iş birliğinin ilerletilmesi gerekmektedir. DEAŞ, El Kaide, Boko Haram ya da otuz yılı aşkın süredir 40 bin insanımızın canına kastetmiş olan PKK ve DHKPC olsun, bunların tümü terör örgütleridir. Uluslararası toplumun teröristler hakkında bilgi paylaşımı dâhil gerekli iş birliği yapması bir zaruret teşkil etmektedir. Diğer taraftan, teröristlerin iadesi, bunlara iltica hakkı verilmemesi, mal varlıklarının dondurulması, finansman ve diğer yasa dışı faaliyetlerinin engellenmesi konusu da iş birliği alanlarını teşkil etmektedir. Bugün DEAŞ ve Yabancı Terörist Savaşçılar hem Türkiye'yi hem de Avrupa Birliğini tehdit etmektedir. Bu şekilde, bu tehlide karşı gereken önlemleri almak ortak yükümlülüğümüzdür.

Suriye ve Irak'taki yabancı terörist sayısının yaklaşık 20 bin olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayının hâlen kendi ülkelerinde bulunan ancak çatışma bölgelerine gitmeyi amaçlayan kişileri kapsamadığı bilinmelidir. Türkiye DEAŞ'a karşı ve yabancı terörist savaşçıların Suriye'ye geçişinin durdurulması için olağanüstü bir çalışma sarf etmektedir. Suriye krizinin çıktığı 2011'den bugüne kadar 1.150'in üzerinde yabancı terörist savaşçının sınır dışı edildiğini bilhassa dikkatinize getirmek isterim.

Avrupa Birliğinden bu çabalarımıza destek olmasını ve makamlarımıza daha kapsamlı ve daha zamanlı bilgi paylaşımında bulunmasını bekliyoruz. Ayrıca, Avrupa'da son yıllarda arttığı gözlemlenen yabancı düşmanlığı ve İslamofobi konusunda görüşlerimizi belirtmek istiyorum. İslamofobi, ırkçılığın yeni bir boyutu hâline gelmiştir. Fransa ve Danimarka'da gerçekleştirilen terörist saldırılar ve Ortadoğu'daki gelişmeler Avrupa'da İslamofobiye arttırmaktadır. Özellikle batı Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımız, maalesef, bu olumsuz gelişmelerden doğrudan etkilenmektedir. Bu konudaki endişelerimizi Avrupa'daki muhataplarımıza her seviyede her vesileyle ifade etmeye çalıştık. Bu konuda da iş birliği yapılması gerekmektedir.

Değerli katılımcılar, son olarak Kıbrıs sorunuyla ilgili de birkaç cümle ifade etmek istiyorum. Bugün Avrupa Birliği için çözülmesi gereken bir Kıbrıs sorunu vardır ve bu mesele birliğin istediği hedeflere ulaşmasına engel olmaktadır. Bunu engelleyen de, 2004'te Annan Planı'na yüzde 76'yla "Hayır." demesine rağmen tek yanlı üye yapılan Rum tarafıdır. Bu tek yanlı Avrupa Birliği üyeliği Rumları çözüm hedefinden uzaklaştıran bir etken olmuştur. Annan Planı'na yüzde 65 "Evet." oyu veren Kıbrıs Türklerine uygulanan izolasyonun hiçbir hukuki ve adil bir yanı yoktur.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin çağrıları ve Avrupa Birliği Konseyinin Kıbrıs Türklerinin izolasyonuna son verilmesine ilişkin 26 Nisan 2004 tarihli kararına rağmen Kıbrıs Türklerine yönelik izolasyon kaldırılmamış, Avrupa Birliği vaatlerini yerine getirmemiştir. Öte yandan, müzakere sürecinin hızla sonuçlandırılmasını beklediğimiz bir aşamada Kıbrıs

Rum tarafının Doğu Akdeniz’de tek taraflı sondaj çalışmalarını başlatması ve Kıbrıslı Türklerin bu kaynaklar üzerindeki asli haklarını korumak için aldığı önlemleri bahane ederek müzakere sürecinde görüşmelere katılmama kararı talihsiz bir gelişme olmuştur. Kıbrıs’ta kapsamlı çözüme varılması bu kaynakların paylaşımıyla ilgili meselenin de hâllini sağlayacaktır. Kıbrıs Türk tarafı hâlen müzakere masasındadır ve sürece olan bağlılığı devam etmektedir. Rum tarafının da biran önce masaya dönerek çözüm yönünde samimi çaba sarf etmesini bekliyoruz. Rum tarafının da gerekli siyasi iradeyi göstermesi hâlinde ümit ederiz ki 2015 yılı Kıbrıs’ta bir çözüm yılı olsun.

Avrupa Birliği’nin müzakere sürecinde Kıbrıs Rum tarafını sorunun çözümüne yönlendirecek şekilde teşvik etmesi gerekmektedir.

Bu düşüncelerle ve bu beklentilerle toplantınızın başarılı geçmesini diliyorum.

Hepinize hoş geldiniz diyorum tekrar.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

ALTINCI BÖLÜM
KONFERANSLAR, SEMPOZYUMLAR...

Konu : *ESAM’ın Düzenlediği “Milli Anayasa Şûrası” dolayısıyla*

Tarih : *21 Ekim 2011 / Ankara*

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Çok değerli bakanlarımız, değerli genel başkanlarımız, Recai Bey’in şahsında ESAM’ın Değerli Başkanı, yöneticileri, bu toplantının yapılmasında emeği geçen, fikren ve fiilen katkı veren değerli misafirlerimiz, aziz basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum,

Bu toplantının hayırlara vesile olmasını, başarılı geçmesini temenni ediyorum. Ve yine sözlerimin başında bu ülkenin birliği için, beraberliği için, huzuru için hayatlarını kaybetmiş bütün şehitlerimizi rahmetle anıyorum. Allah hepsine rahmet eylesin. Gazilerimizi şükranla anıyoruz. Milletimizin de başı sağ olsun.

Hemen ifade etmeliyim ki bir toplumda, bir ülkede zaman zaman o toplumu oluşturan kişilerin, kesimlerin, grupların kendi devletinden, kendisini yönetenlerden şikâyetleri olabilir, talepleri olabilir. Bu talepler çok değişik de olabilir. En başta hak talebi olabilir, özgürlük talebi olur, ekonomik talepler olabilir. Bunların hepsi mümkündür. Hatta yürütülen politikaları protesto etme ihtiyacı da olabilir. Bunların hepsini anlamak mümkün ve bir demokratik toplumda bunların hepsini anlayışla karşılamak gerekir. Demokrasi de bunun için vardır. Ama hiçbir demokratik toplumda adam öldürmeyi, cinayet işlemeyi meşru görececek bir kesim, bir kısım, bir insan bulunamaz. Kim ki sorunlarını hak, hukuk, demokrasi çerçevesinde değil de, normal yollardan değil de kan dökerek, kin kusarak, masum insanları katlederek bir neticeye varmak istiyorsa bunlar çağdışı yaratıklardır. Bu bir ıllıllıktır, bu bir çağdışılıktır. Evvela bunda herkesin anlaşması lazım ve geldiğimiz bu noktada da “ama”sız, “fakat”sız herkesin safını belli etmesi lazım. Ya demokrasiden, haktan, hukuktan yana olacağız ya da böyle masum insanları katletmek için çaba sarf eden ve başkalarının oyuncağı hâline gelmiş kesimlerden yana olacağız. Artık günümüzde bu safların çok net ve açık ortaya çıkmış olması gerekir. O nedenle, işte, kimin ne talebi varsa, kim ne istiyorsa, bu ülkede kim neden şikâyet ediyorsa ve bunun sebebi olarak da yürürlükteki

Anayasa'yı görüyorsa, işte, şimdi, yeni bir süreç başladı. Biz herkesten, her kesimden katkı bekliyoruz, destek bekliyoruz, bu sürece en aktif bir şekilde katılmasını bekliyoruz. Onun için, bugünkü toplantıyı önemsiyoruz.

Hem toplantının konusu önemli hem de zamanlaması fevkalade uygun bir zaman. İstiyoruz ki bu toplantılar sadece Ankara'da yapılmasın, İstanbul'da yapılmasın, 81 ilimizde, mümkünse ilçelerimizde yapılsın. Çok değerli partilerimizin genel başkanları var. Bir kısım sivil toplum örgütlerimiz var. Bunların Türkiye çapında da şubeleri var. Önümüzdeki süreçte bu toplantılara mümkünse öncelikli bir konu olarak parti faaliyetleri içerisinde yer verilmeli.

Türkiye'nin her tarafında, vatandaşımız, eğer, birçok sorunun temeli bu Anayasa'dır diyor ve bu giderek bir toplumsal talep hâline geliyorsa vatandaşın bilgilendirilmesi, aktifliğinin sağlanması gerekir. Çünkü yapılacak anayasa bu milletin anayasası olacaksa, bizim diyeceğimiz bir anayasa olacaksa ve herkes bu anayasayı aldığı anda içinde kendisini bulacaksa herkes bu işin içinde olmalıdır. Biz başlattığımız inisiyatiflerle bu süreçte herkesin katkı vermesini gerçekten arzu ediyoruz, gerçekten istiyoruz. Tam da konuşulacak zaman. Daha sonra kimse benim fikrim alınmadı demesin. Daha sonra kimse şikâyet etmesin. Bu süreçte her türlü imkânı kullanarak herkese ulaşmaya gayret ediyoruz. Tabiatıyla birinci derecede sorumluluk Mecliste grubu olan partilerimize aittir ve o partilerimizle bir Uzlaşma Komisyonu kurduk. Meclis dışında bile olsa en başta siyasi partilerimizin verebileceği çok önemli katkılar olduğunu biliyoruz. Bunu talep ediyoruz. Bunun yol ve yöntemlerini birlikte bulacağız. Sivil toplum örgütlerine, önümüzdeki hafta muhtemelen en az 14 bin kuruluşa, derneğe ve vakfa davetiye gönderiyoruz bu sürece katılın diye. Mecliste bir sayfa açtık, İnternet sayfası, teker teker vatandaşlarımız da oraya düşüncelerini, görüşlerini bildirebilirler. Mecliste bir büro oluşturduk, gelen taleplerin hepsini tasnif ederek bu süreci yürütecek olan Komisyon üyelerimize sunulacak. Arzu ediliyorsa herkesle de bu bilgileri paylaşmaya hazırız. O nedenle, kim hak ve özgürlük talep ediyorsa veya bir kısım uygulamalardan şikâyet ediyorsa bunun yolu cebir değil, şiddet değil, terör değil, bu sürece katkı vermektir. Bu süreç başlamıştır. Ümit ediyoruz ki sizlerin de desteğiyle bunu olumlu bir sonuca bağlayabiliriz ve bağlamalıyız.

Burada toplum olarak da bir mecburiyetimizin olduğunu düşünüyorum. Bakınız, çok partili hayata geçtiğimizden bu tarafa, 1950'yi kabul ediyorsak, 61 yılın 30 yılını şikâyet ettiğimiz bu Anayasa'yla geçirdik. Bir ülke için bu, üzerinde durulması gereken önemli bir husus. Bir ülke düşünün ki herkes yürürlükteki anayasadan şikâyet ediyor. Bu Anayasa'yla ilgili hemen hemen her şey söylendi. Eksiği var fazlası yok. Ne söyleniyorsa felsefesiyle ilgili,

öncelikleriyle ilgili, kendi içindeki dengeleriyle ilgili, Türkçesiyle ilgili, yapılaş tarzıyla ilgili ne varsa, bunların tamamı aşağı yukarı söylendi. Hepimiz söyledik, herkes söyledi ama bu Anayasa çok partili siyasi hayatımızın 30 yılında var olan bir anayasa. Eğer biz, bu Anayasa'yı, burada dile getirilen veya getirilmeyen özelliklerde ama hepimizin katkısıyla hem öncelikleri, hem dengeleri, hem çerçevesi, hem Türkçesi ve felsefesiyle yeni bir anayasayı yapamadığımız takdirde kimsenin şikâyet etmeye hakkı olmaz ve bu Anayasa 30-40 yıl daha varlığını sürdürür. Bunun da Türkiye'ye nelere mal olduğunu, olacağını hep beraber bugünden düşünmemiz lazım. Onun için, en başta siyasi partilerimiz olmak üzere, hepimizin özel bir sorumluluğumuzun, özel bir yükümlülüğümüzün olduğunu kabul etmemiz gerekiyor.

Tabiatıyla bu anayasa yapım sürecinde, her vesileyle toplantılarımızın yapılması, genel çerçeveyi çizdikten sonra bunun içinin birlikte doldurulması lazımdır. Eğer birlikte doldurabilirsek, o zaman, yeni bir tartışmayı bu anayasadan sonra uzun bir süre tehir etmiş oluruz. Aksi takdirde, bugünkü şikâyete benzer yeni şikâyetlerle yine şikâyet ettiğimiz bir yapıyı oluşturmuş oluruz. O nedenle, bugün açık konuşma günüdür. Bugün her şeyin açıklıkla ortaya konulma günüdür. Ama bunu yaparken birkaç hususa dikkat etmemiz gerektiğini ifade etmek istiyorum. Şuradaki konuşmalardan bile yeni bir anayasa yapmanın ne kadar zor olduğu da ortadadır. Ben daha evvel ifade etmeye çalıştım, yeni bir anayasa yapmak âdetâ dağı yerinden oynatmak kadar zordur, telaffuz edildiği kadar da kolay değildir. Ama bu zoru başarmak mecburiyetindeyiz. Bunun birikimi var, tecrübesi var, 1808 Sened-i İttifak'tan başlatırsak, 200 yılı aşan bir süreden beri hak, özgürlük, demokrasi ve siyaset talebimiz var. Bunu yapacak kadar da tecrübemiz ve yetkin insanlarımız da oldu. Ve çok şükür bu bir toplumsal talep hâline geldiğine göre, bu defa yapabileceğimiz gibi bir inancı, bir ümidi şahsen taşıyorum. Bu ümitle zaten bu işin içerisine girdik.

Sayın Mustafa Kamalak Bey'in ifade ettiği gibi, benim de konuşmamın başında ifade ettiğim gibi, elbette toplumdaki birçok gerilimin, birçok bunalımın ve ülkenin iyi yönetilememesinin en önemli sebeplerinden bir tanesi mevcut Anayasa'dır, 30 yıldır uygulaması var. 30 yılın 25 yılında bu Anayasa'nın içinde bulundum. Yakın tarihimizin yazılmış yazılmamış, ileride yazılacak pek çok bunalımının içerisinde de bulundum. Onların verdiği telkinle ifade etmek istiyorum ki, gerçekten Türkiye'nin iyi yönetilememesinde, bir kısım toplumsal sorunların temelinde bu Anayasa var. Ama bir ülkenin tüm sorunların çözümü de anayasa değildir. Dolayısıyla, anayasayı bir ansiklopedi gibi görüp her şeyin çaresi, her şeyin tarifi orada olamaz. Ama şunun olması gerekir: Elbette bugünden 20-30 yıl sonrası öngöremeyebiliriz fakat çağımızda

çok önemli, çok köklü değişimler oluyor. Çevremizde olup bitenlere bakarsanız, dünün anlı şanlı adamlarının bugün bir çukurda hayatının son bulduğu diktatörlüklerin birer birer devrildiği bir çağda belki 20-25 yıl sonrasını öngöremeyebiliriz. Ama çağımızın anayasası, öngörülemeyenlerin çözümünü engellememesi lazım; siyasetin önünü açması, siyasetin çözüm bulmasına imkân vermesi ve siyaset yapanların elini ayağını bağlamaması lazım. Bu ise haklar ve özgürlükler konusunu öncelikli bir hâle getiriyor. Bu anayasada buna özellikle dikkat etmemiz gerekecektir. Vesayet meselesi zaten hepimizin üzerinde durduğu bir konudur ve hepimizin şikâyet ettiği bir konudur.

Bir başka hususu daha ifade etmek istiyorum: Tabiatıyla, anayasa yapılırken herkes kendi fikrini ille de karşı tarafa kabul ettireceğim dayatmacılığı içerisinde olmaması lazım. Herkesin kafasında, her kesimin kafasında, her partimizin kafasında bir anayasa taslağı var. Eğer ille de benim dediğim olacak diye ısrar edilirse ortak bir noktada buluşamayız. Eğer bu uzlaşma yöntemiyle çözülecekse, bütün bu kafamızdaki veya metin hâline gelmiş taslaklardan ortak noktaları bularak ama çerçevesini de doğru koymak kaydıyla bir anayasayı yapmamız lazım. Ben en büyük zorluklardan bir tanesini burada görüyorum. İşin başında ön şartla oturursak herkesin ön şartlarıyla uğraşır dururuz, o zaman da bu süreci doğru götüremeyiz. Bu sürecin çok fazla uzamaması lazım. Yani 30 yıldır şikâyet edilen bir Anayasa için bir 30 yıl daha bu toplum bekleyemez.

Geriye dönük yaptığımız 4 anayasa ve ondan önceki ara değişikliklere baktığımızda, bir anayasanın yapılabilmesi için makul bir süre var. Bu süreyi burada telaffuz edip de durup dururken tartışma çıkarmak istemiyorum. Bir şey aceleye getirilmemeli, tamam ama bir iş de olduğundan çok daha fazla uzatılmamalıdır. Hayır işi uzatılınca şerre dönüşür. Şerre de dönüştürmemeliyiz. Orta yolu bulmalıyız. Uzun süre toplumun beklentisini muallakta bırakmak da çok doğru olmaz. Ayrıca, bu süreçte, tabiatıyla, siyasi partilerimiz tamam da, meslek örgütlerimize de önemli görevler düşüyor. Benim düşüncem, bu anayasada birçok konuda anlaşma imkânımız var. Biraz daha fazla mesai yapmamız gereken 5-8-10 konu var. Öyle düşünüyorum. O da tartışmanın merkezine kendimiz oturmamak adına bu konularda alternatif çözümlerin üretilmesi lazım. Ama bunu yaparken de şöyle bir psikolojiden kurtulmalıyız. Eğer bir anayasa yapım sürecine ümidi, iyimserliği, olumlu katkıyı değil de korkuları egemen kılarırsak, korkular bizim elimizi kolumuzu bağlar. Artık bu kadar yıllık tecrübemiz oldu. Kimsenin kimseden korkmasına gerek yok. Hepimiz ülkemizin birliğini, bütünlüğünü istiyoruz. Bu süreçte korkular bizim önümüzü kesmemeli. Korkular doğruları yapmamızda engel teşkil etmemeli. Daha iyimser bir atmosferde geleceği inşa etme konusunda

bu çabayı sürdürmemiz lazım. Bu bakımdan, içerikle ilgili çok fazla bir şey söylemem doğru olmaz. Ama hepimiz kabul ettik ki -bir uzlaşma sağlanır- daha özgürlükçü, daha demokratik bir anayasa istemekteyiz.

Siyasetin “ama”larla “fakat”larla, özgürlüklerin “ama”larla “fakat”larla sınırlanmadığı dünya uygulamaları doğrultusunda, Türkiye tecrübesini de ele alarak, kendi içinde tutarlı, organları ve erkleri arasında ahengi, dengeyi iyi kurmuş bir devletin daha etkin ve verimli şekilde çalışmasına imkân verecek ve bireyin de kendini inancıyla, düşüncesiyle, girişimci ruhuyla geliştirmesine imkân verecek bir çerçeve içerisinde bunu yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Bunlar bizim ortak noktalarımızdır.

Son bir şey daha ifade etmek istiyorum: Genel bir mutabakat var gibi gözüküyor ama buna rağmen zaman zaman farklı düşünceler var. Farklılıklardan şikâyet etmiyoruz ama bu farklılıkları söyleyeceğiz diyerek de süreci engellemek lazım. O da şudur: teorik tartışmalarla artık zaman kaybetmemeliyiz. Bugünkü Meclis yeni bir anayasa yapar mı, yapmaz mı tarzındaki tartışmaları artık geride bırakmamız lazım. Asli kurucu iktidar, tali kurucu iktidar, anayasacılar, siyaset bilimciler arasındaki bu fantezi tartışmayı artık geride bırakmamız lazım. Darbeyi yapanların kurduğu Meclisin yeni bir anayasa yaptığı bir ülkede, halkın yüzde 95’inin temsil edildiği nerdeyse yüzde 100’ünün de yapması gerekir dediği bir Meclisin yetkisini tartışma konusu yapamayız. Bu Meclis yeni bir anayasa yapar. Buna yetkisi de vardır, üstelik de sorumluluğu da vardır. Onun için, lüzumsuz fantezi tartışmalarla ortalığı karıştırmanın bir anlamı yok. Dolayısıyla şunda ittifak etmemiz lazım: Bu Meclis halkın iradesini temsil ediyor, Meclis içinde yüzde 95 temsil var ama burada bulunan partilerimiz de bu sürece destek verdiğine göre, neredeyse halkın tamamının destek verdiği bir Meclisin yetkisini tartışmaya açarak kimse kafa karıştırmamalıdır. Bu tartışmaları yapabiliriz buna itirazım yok. Herkes fikrini söyleyecek ama kabul olarak ifade etmek istiyorum ki, bu Meclisin yeni bir anayasa yapma yetkisi var, imkânı var, fırsatı var, yetkinliği de vardır.

İnanıyoruz ki bu süreci hep birlikte götüreceğiz. En az hatayla götürmeye çalışıyoruz. Bugün bizden sonra burada yapılacak konuşmaları listeden gördüm. Emin olun bu sürece çok büyük katkınız olacak. Buradan çıkan sonuçları kısa sürede hem partilerimize hem Komisyon üyelerimize hem de Meclis Başkanlığına kısa sürede gelebilmeli ki en az hatayla biz bu süreci götürebilelim. Çok zor bir işin içerisindeyiz, hiç şüphesiz bu süreç hatasız gitmez. Az hatayla götürmek istiyoruz. Ama yaptığımız hata olursa, bunda da kimsenin kasıt aramaması lazım. Biz bu taraftan bakarak böyle düşündük ama öbür taraftan bakınca bu yanlış olabilir. O yanlışımızı da kabul eder, herkesle

beraber bu önemli başarıyı gerçekleştiririz. Buna ülkemizin ihtiyacı var, buna Türkiye'yi dikkatle takip edenlerin de ihtiyacı var. Çevrenizde olup bitenlere bakarsanız, işte diktatörlükler yıkıldı. Orada da anayasacılık hareketleri başlıyor. Orada da bu işi anayasacılar yapacak. Onlar bizim 82 Anayasası'nı değil de hep birlikte yaptığımız yeni anayasayı örnek alırlarsa, o insanlar, o toplumlar, o kardeşlerimiz bizim 30 yıldır yaşadığımız sıkıntıları hiç olmazsa bundan sonra yaşamamış olurlar. Dolayısıyla birilerine örnek olacaksak, bilmem herkes model diyor, örnek diyor vs. diyor ama neyi nasıl kabul edersek edelim, birine örnek de olacaksak, modelde olacaksak, tecrübe de olacaksak doğru tecrübeyi, doğru örneği, doğru modeli ortaya koyalım ki, onlar da bunu örnek alsınlar düşüncesi içerisindeyim.

Bu düşüncelerle toplantının hayırlı olmasını ve başarılı geçmesini temenni ediyorum. İnşallah sonuçları da hayırlı olur.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Konu : MEMUR-SEN'in Düzenlediği "Uluslararası Anayasa Kongresi" dolayısıyla

Tarih : 22 Ekim 2011 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Efendim, müsaade ederseniz sayınları saymayacağım. Buraya teşrifeden herkesin çok sayın ve çok saygıdeğer olduğuna inanıyorum. Bu düşünceyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu toplantıyı gerçekleştiren, bu konulara hassasiyetini geçmişten de bildiğimiz Memur Sendikaları Konfederasyonuna, onun Sayın Genel Başkanına, yöneticilerine, fıkren ve fiilen katkı vermek üzere buraya teşrif etmiş olan herkese teşekkür ediyorum. Sözlerimin başında, yine bir defa daha bütün şehitlerimizi rahmetle anıyorum. Milletimizin tekrar başı sağ olsun. Milletın huzuru için, bekası için bugün bu saatte bile mücadele veren devletimizin güvenlik güçlerine bu çabalarında başarılar diliyorum. Bugünlerde onların her zamankinden daha fazla desteğe, morale ve duaya ihtiyacı var, bunu da esirgemeyeceğini ümit ediyorum.

Değerli misafirler, insan olarak teker teker hepimizin sorunları var. Tabiatıyla bireylerden teşekkül eden toplumların da, milletlerin de sorunları var. Bu sorunlar görmezden gelinir, bu sorunlar önemsenmezse, bugünün işini yarına bırakırsak, bu sorunların çözümünü bir sonraki döneme, daha sonraki bir döneme, daha sonraki bir güne bırakırsak bu sorunların çözümü güçleşir. İleride bu sorunları çözmek için çok daha büyük çaba, çok daha büyük gayret, hatta çok daha büyük bedeller ödemek durumunda kalırız.

Denilir ki, “her sabah dünya yeniden kurulur ve her sabah taze bir başlangıçtır”. Ama günümüzün hız dünyasında, hızlı değişimin olduğu yerlerde sorunları zaman dilimi içerisinde, o sorunu makul süre içerisinde çözmediğimiz takdirde her sabah yeni bir sorunun da başlangıcıdır. Onun için, bu toplantıyı önemsiyoruz. Hem zamanlama itibarıyla uygun bir zaman, Mecliste çalışmaların başladığı bir zaman hem de konusu itibarıyla tam da üzerinde artık son bir defa daha durmamız gereken bir zaman. Son bir defa daha durmamız gerektiğinin altını çiziyorum.

Bizim gibi toplumların bir zaafı var. Bir sorunu çok konuşuyoruz; konuşuyoruz, konuşuyoruz, konuşuyoruz, başa dönüp tekrar konuşuyoruz.

Konu aynı, olsa olsa konuşanlar değişiyor, konuşanların üslubu değişiyor. Biz bu anayasa konusunu çok konuştuk. Dün de ESAM'ın düzenlediği toplantıda ifade etmeye çalıştım. Çok partili hayata geçtiğimiz günden bu tarafa 61 yıl geçmiş.(1950-2011). Bu 61 yılın 30 yılında bu Anayasa'yı konuştuk, 61 yılın 30 yılında bu Anayasa var. Geriye dönüp yazılanlara baktığımda, söylenlere baktığımda, tartışmalara baktığımızda, bu Anayasa için eksik olan ne kaldı söylenmesi gereken? Bir ülke düşünün ki bir konuyu 30 sene konuşup da bir yere bağlayamıyorsa o zaman burada bir sorun var, sorunun kendisi evvela burada yatıyor.

Her parti bu Anayasa'yla ilgili burada söylenen, söylenmeyen çok ileri iddialarda bulundu, değerlendirmeler yaptı. Bunun mutlaka yeni baştan ele alınması gerektiğini kendince ifade etmeye çalıştı. Herkes şikâyet ediyor, herkes yeni bir anayasa diyor ama buna rağmen yeni bir anayasa yapamıyoruz. O hâlde şimdi buradan bir çağrıda bulunuyorum: Eğer geldiğimiz noktada bugün itibarıyla maksadımız, hedefimiz yeni bir anayasa yazmak değil de yeni bir anayasa yapmak ise zaman tam bu zamandır. Herkesi, söylemin ötesinde, bu sürece çok olumlu, çok pozitif, çok aktif bir katkı vermeye davet ediyorum. Çünkü Türkiye'nin bir 30 yıl daha bu Anayasa'yla, son kullanım tarihi çoktan geçmiş, ne öncelikleri, ne felsefesi, ne kurgusu, ne dengeleri, ne de dili itibarıyla, Türkçesi itibarıyla günümüzün şartlarına uymayan bu Anayasa'yla Türkiye, çağdaşlaşma yoluna devam edemez, demokrasisini daha ileri bir noktaya götürmekte zorluklar yaşar.

Şimdi ben bir şey söylemeye çalıştım. 60 yıllık çok partili hayatımızın 30 yılında bu Anayasa var ve bu Anayasa'nın çıkardığı sorunlar var. Bu Anayasa'nın yürürlüğe girişinin -7 Kasım'da yürürlüğe girmiş- 30'uncu yılı. (7 Kasım 1982). Bugün 22 Ekim olduğuna göre, çok fazla bir zaman kalmadı. Bu Anayasa'nın yürürlükte olduğu bu 30 yıllık sürenin 15'inde yaklaşık olarak bir parti iktidar. 15'inde koalisyonlar var. Bu ülkede en çok vurgu yapılan, kalkınma için, refah için, Türkiye'nin iyi yönetilebilmesi için en çok vurgu yaptığımız şey, ülkede istikrarın olmasıdır. Koalisyonlardan çok çektiğimiz denir. Dolayısıyla bir parti, tek başına iktidar olursa, yani bu manada bir istikrar olursa -istikrar böyle anlaşılıyor demek ki- o zaman ülkede işler iyi gider.

Şimdi bu Anayasa'nın 30 yıllık hayatta kaldığı süre içerisinde 15 yılında bir parti tek başına iktidar olmuş. 1983- 1991 Anavatan Partisi, 2002'den bu tarafa da AK PARTİ. Toplarsak yaklaşık yarı yarıya bu manada bir istikrar var gözüküyor. Ancak göz ardı ettiğimiz bir husus var. Türkiye'de eğer bu Anayasa'yla ilgili 30 yılın değerlendirmesini yaptığımızda, bir partinin ülkeyi iyi yönetebilmesi noktasında tek başına iktidar olmanın yetmediğini de gördük. Yani bu Anayasa döneminde sayısal istikrar oldu. Ama siyasal istikrar noktasında 15 yıl bu ülkede ciddi sıkıntılar yaşandı. Dolayısıyla bu istikrar

döneminde, sayısal istikrarın olduğu dönemde işler birazcık iyiye gittiye, bu Anayasa'nın ortaya koyduğu kurumsal yapıların iyi işleyişinden değil, bu ülkeyi yönetme sorumluluğunu taşımış olan sayın başbakanların dirayetinden, becerisinden, sorun çözmesiyle ilgili özel niteliklerinden kaynaklanan bir istikrar durumu ortaya çıktı. Değilse Türkiye'de ülkenin yönetimi açısından istikrar değil, tam tersi, tek başına bir partinin istikrarlı olduğu dönemde dahi büyük bunalımlar, büyük sıkıntılar yaşandı. Bunun en açık misali, işte, 14 Kasım 2008'de açılan iktidardaki bir partiyle ilgili kapatma davası. Mecliste sayısal istikrar var gözüküyor, 340'ın üzerinde milletvekili var. Ama milletvekilleri, partinin önde gelenlerine soruyor, "Ağabey, bizim durumumuz ne olacak, partinin geleceği ne olacak, biz ne kadar süre iktidarda kalacağız?" Yabancılarla oturup konuşuyorsunuz, nezaketen ne var, ne yoktan sonra ikinci sorusu, partinin durumu ne olacak? Demek ki Mecliste 340'ın üzerinde milletvekili var ama sizin muhataplarınız ya da iktidar olma sorumluluğu taşıyanlar bile 1 gün sonrasını göremiyorsa, 1 ay sonrasını göremiyorsa, bu Anayasadan kaynaklanan bir siyasal istikrarsızlığın olduğuna özellikle vurgu yapmak isterim.

Ben teorisyen değilim. Ama bu Anayasa'nın yaklaşık 25 yılında şu veya bu şekilde devlet sorumluluğunu taşımış insan olarak bu sorunun ne kadar can yakıcı, ne kadar önemli, ne kadar sıkıntılı olduğunu ifade ediyorum. Türkiye iyi yönetilecekse, demokratik kurallar içerisinde iyi yönetilecekse mutlaka bu anayasa sorununu çözmesi gerekecektir. Demin de ifade ettim, elbette bir toplumun, bir milletin sorunları vardır, olacaktır. Kurumlar, kurullar, yöneticiler bunun için var. Bu sorunları çözebilmek için yapmamız gereken şey, bunları tartışmaktır, konuşmaktır, özgürce tartışabilme imkânını ortaya koyabilmektir.

Bu sorunları tartışarak değil, konuşarak değil, demokratik kanalları harekete geçirerek, taleplerimizi, beklentilerimizi, protestolarımızı bu kanallar üzerinden bu yöntemlerle gündeme getirmek ve hak aramayı bu çerçevede sürdürmek yerine ben devletten şunları şunları isterim ama olmadığı takdirde, bu taleplerimi C4 patlayıcısına bağlarım derseniz, ben devletten şu hakları isterim, bu özgürlükleri isterim, şunlar şöyle olmalı, bunlar böyle olmalı, olmadığı takdirde der, bunun ucunu götürür bir plastik patlayıcıya bağlarsanız, bu hak aramak değildir, bu özgürlük değildir.

Dünyanın hiçbir demokratik ülkesinde böylesine vahşete, böylesine cinayete kimse itibar etmez, kimse bunlara cevaz veremez. 2 yaşındaki çocukları öldürerek, masum kadınları, ihtiyaçları kurşuna dizerek, insanların kanını dökerek siz hak talep ediyorsanız, demokrasilerde buna imkân olmaz. O manada herkesin bir defa daha bu konuyu ciddiyle düşünmesi lazım. Bu hak aramak değildir, bu başka bir şeydir, bu cinayettir, bu bir vahşettir.

Anayasalar buna cevaz vermez. Devletin meşru imkânları, hukuku, güçleri buna imkân vermez. Onun için, şimdi tam da bu sıkıntıların yaşandığı bir dönemde bulunuyoruz. Böyle bir dönemde, medeni toplumlar sorunlarını nasıl çözer? Konuşarak çözer, demin söyledim, özgürce tartışarak çözer, sorunun çözümüne katkı vererek çözer; sorunun kendisi olmaz, sorunun kaynağı olmaz, sorunun sebebi olmaz.

Nerede konuşacağız biz bunları? Aynen bugün burada olduğu gibi, bu tür toplantılarda konuşacağız. Kırıp dökmeden, yakıp yıkmadan meydanlarda konuşacağız, teknolojinin getirdiği imkânları kullanarak konuşacağız. Yeni yeni imkânlar çıktı. Teknoloji, hepimize düşüncemizi, fikrimizi ortaya koyacak, yeni demokratik imkânlar, fırsatlar, yöntemler çıkardı. Bunlar, bu türlü toplantılarda konuştuğumuz gibi, hiç şüphesiz en evvel de o ülkenin meclisinde konuşulur. Biz de Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşacağız.

Şimdi son zamanlarda yaşanan, sadece bilgilendirme adına söylüyorum, bunun altını özellikle çizeyim çünkü yeteri kadar polemik konusu var, yeteri kadar iç çekişme yaşıyoruz, yeniden bir tartışmanın bu manada tarafı olmak için söylemiyorum. Ama elimizde miadı dolmuş olsa bile, kalkıncaya kadar, ilga edilinceye kadar inşallah bunu en kısa sürede birlikte gerçekleştiririz. Bu Anayasa'daki ve İç Tüzük'teki bir kısım yol ve yöntemlerle biz ülkenin meselesini konuşuruz. Yürek yakıcı olaylar sebebiyle bazen sorunun çözümü noktasında muhataplar değişiyor, kurullar değişiyor ve oralardan çözüm aramaya çalışıyoruz. Doğru çözümü doğru yolda aramak gerekecektir. Doğru çözüm yanlış yolda aranırsa o çözüm olmaz, daha büyük çözümsüzlük olur, birincisi budur.

İkincisi, yüksek sesle bağırarak çağırarak konuşursak, bağırmak çağırmak, yanlış doğru yapmaz, bunun da altını çizmem gerekir. Şimdi bunlarla bir şey söylemek istiyorum elbette. Söylemek istediğim şey nedir? Yüreğimizi yakan konu terör konusu mu? Elbette. Türkiye, yarım yüzyıla yakın -bazıları son 27 yıldır falan diyor- bir zamandan beri terörün her çeşidini yaşamış. Önünde arkasında neler var neler yok, bunlar elbette bu tartışmalarla ortaya çıktı, çıkıyor, konuşuluyor.

Peki, bir konu Türkiye Büyük Millet Meclisinde nasıl konuşulur? Anayasa'nın 98 ve takip eden maddelerinde, İç Tüzük'ün 96 ve takip eden maddelerinde bir kısım müesseseler getirilmiş. Deniliyor ki, devlet ve toplum faaliyetleriyle ilgili politikaları öğrenmek istiyorsanız, bilgilенmek istiyorsanız, bu politikaları değerlendirip yanlış varsa, eksik varsa, bu sürece katkı vermek istiyorsanız genel görüşme isteyebilirsiniz. Nitekim istenmiştir, geçtiğimiz hafta, yani içinde bulunduğumuz hafta ön görüşmesi yapıldı, önümüzdeki çarşamba günü yine bunun devamı olarak bir genel görüşme yapılıyor. Hükümet fikrini söylüyor, muhalefet partilerimiz düşüncelerini söylüyor,

kapalı yapılmasında fayda mülahaza edildi. Bu bir yoldur ve Meclis şu an bu konuyu kimin aklında, dağarcığında ne varsa en meşru zemin olan Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında bunu konuşuyor. Yetmedi bir defa daha konuşuruz, yetmedi bir defa daha konuşuruz, ucu açıktır. Anayasa'mızda, İç Tüzük'ümüzde bu iş bir defa konuşulur demiyor. Fayda görülüyorsa, bu sürece katkı verecekse bin defa konuşuruz, bin defa bu yöntemi kullanırız.

İki: Eğer bu konunun veya herhangi bir konunun daha derinlikli araştırılması gerekiyorsa, sebepleri nelerdir, sonuçları nelerdir, bu süreçte yapılan aksaklıklar ne, gündeme gelmeyen konular ne, neleri yaparsak daha iyi sonuç alabiliriz gibi sayısız sorunun cevabını vermek ve araştırmak gerekiyorsa, o zaman da Meclis araştırması verilebilir. Kim verir bunları, genel görüşmeyi, Meclis araştırmasını? Burada yazıyor, diyor ki: Hükûmet isteyebilir, siyasi parti grupları isteyebilir, en az 20 milletvekili önerge vererek bunları isteyebilir. Meclis Başkanı ne yapar? Bunun gereğini yapar, ne varsa geciktirmeden anında, derhâl bunun gereğini yapar. Bu yollar açık. Dolayısıyla, yürek yakan konular da dahil olmak üzere ülkenin her konusu bu ve benzeri Anayasa, İç Tüzük'teki yöntemlerle elbette tartışılabilir, konuşulabilir, eksiklikler varsa giderilebilir, herkes de bu tartışmalardan gerekli neticeyi çıkarır.

Şimdi, Türkiye'nin en temel konularının başında -demin bir nebze ifade ettim- bir anayasa sorunu var. Yani Anayasa'nın bizatihi kendisi önemli bir sorun. Neden sorun? Çünkü, Anayasa'nın sorun olmadığını söyleyen hiçbir siyasi parti kalmadı, hiçbir sivil toplum kuruluşu kalmadı. Şimdi, çok şükür, bireyler olarak da daha çok bu sorunun varlığının farkında olarak bu anayasa sorununun bu dönem çözülmesi isteniyor.

İyi bir noktadan başladığımızı düşünüyorum. Nereden başladık? Evvela üç konuda bir mutabakat var, bunu önemsiyoruz. Daha evvel sorun konuşuldu ama bu boyutta bir mutabakat oldu mu? Olmadı gibi geliyor bana. Çünkü daha evvelki görüşmelerde mevcut yapıyı muhafaza ederek, uygulamada sıkça bize sıkıntı çıkaran madde değişikliklerini esas alarak bu soruna yaklaşmaya çalıştık. Dedik ki, şurada üç madde var, bu değişirse sorun ortadan kalkar, bazen şu 20-25 madde, 35 madde değişirse sorun ortadan kalkar. 17 defa değişiklik yapılmış, 100'den fazla madde değişmiş. Ama geldiğimiz noktada şunu gördük ki, artık restorasyon faaliyetleriyle bu yapıyı ayakta tutmak mümkün değil. Bu, imkân kaybettiriyor, fırsat kaybettiriyor, zaman kaybettiriyor. O zaman gelinen nokta da iyi bir başlangıç, genel bir mutabakat, yeni bir anayasa konusudur. İşte demin burada ifade edildiği gibi, yeni bir anayasanın yazılması değil yeni bir anayasanın yapılması.

Peki, nasıl yapılacak bu anayasa? Elbette bunun hukuki sorumluluğu, hukuki hâle getirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılacak. Oradaki siyasi partilerimiz sorumluluk bilinci içerisinde toplumun bu

taleplerini dikkate alacak. Daha çok sorumluluk almalıyız, daha çok çaba sarf etmeliyiz, milletimizi sükûtu hayale uğratmamalıyız. Çünkü, burada fazla seçeneğimiz yok. Ya yeni bir anayasayı yapacağız, buna mecburuz. Bu, bizim milletimize ve gelecek nesillere en önemli sorumluluğumuzdur, inanarak söylüyorum bunu. Ya da anlaşılamayacağız, geçmişte birçok defa olduğu gibi, o zaman hepimizin şikâyet ettiği bu kırık dökük arabayla, her gün yağ yakan, her gün ses getiren, her gün tamirhaneye götürmek mecburiyetinde olduğumuz bu aygıtla yolumuza devam edeceğiz. Bunu yapma şansımızın olmadığını yaşadığımız tecrübelerle açıkça ifade ediyorum.

Şimdi, birincisi, yeni bir anayasa konusunda genel bir mutabakat var, bu sevindiricidir. Bu mutabakatın iyi takip edilmesi lazım. Sivil toplum örgütlerinin, seçtikleri insanları bu manada iyi takip etmesi, iyi denetlemesi lazım. Çünkü, günümüz demokrasisinin en bariz özelliklerinden bir tanesi katılımcılıktır. Katılmak için takip etmeniz gerekecek. Neyin ne olduğunu takip etmiyorsanız neye nasıl katılacaksınız?

İkinci mutabakat, bu yeni anayasanın bu Meclis tarafından yapılmasıdır. Öyle olmasaydı Mecliste bulunan dört parti zaten böyle bir komisyon kurmazdı. Dolayısıyla, bu anayasayı, yeni anayasayı bu Meclis yapacaktır. Anayasa hukukçularımız arasındaki, siyaset bilimcilerimiz arasındaki felsefi tartışmalarla topluma zaman kaybettirmeyelim, pişmiş aşı da su katmayalım. Asli kurucu iktidar, tali kurucu iktidar, nerede bu tartışmayı yaparsanız yapınız, ama ayıp olan da bir şey var, darbeyi yapanların ortaya koyduğu Meclise anayasa yapma hakkı veriyor da, halkın yüzde 95'inin temsil edildiği, yüzde 87'sinin seçime katıldığı, milletin seçtiği Meclise anayasa yapma yetkisini vermiyorsanız, herkes ilkelerini bir defa daha düşünsün, bu ayıptır. Zaten ayıplı bir Anayasa'yla yaşıyoruz, ayıplı tartışmalarla da milletin kafasını karıştırmayalım. İkinci mutabakat budur, bu Meclis bu anayasayı yapar; yetkisi vardır, sorumluluğu da vardır, yetkinliği de vardır.

Üçüncüsü, bir mutabakat olarak, Meclis Başkanının başkanlığında bir uzlaşma komisyonu kurulmasıdır. Burada da güzel bir gelişme var, geçmişte de benzer gelişmeler olmuştu. Siyasi partilerimiz Meclisteki temsil oranına bakmaksızın eşit şartlarda bu komisyonda temsil edilmeyi, çalışma usul ve esaslarını kendileri belirleyerek toplumun katılımı nasıl sağlanacak, sivil toplum örgütleriyle bu ilişki nasıl kurulacak, herkesin fikri bu süreçte nasıl alınacak da dahil çok sayıda konuyu, çok sayıda beklentiye karşılayacak yol ve yöntemleri de kendileri belirlemesi kaydıyla bir uzlaşma komisyonu kuruldu. Alt komisyon çalışmasını yapıyor. Pazartesi günü tekrar toplanacağız, mümkün olduğu sıklıkta bu toplantıları gerçekleştireceğiz.

Şimdi, burada, yükü sadece Mecliste temsil edilen dört tane siyasi partiye yükleyip kenarda durmak olmaz. Ben siyasette çok fazla dini terminoloji kullanmam. Ama yeri gelmişken ifade edeyim, bu süreç, farzı kifaye süreci değil

farzı ayn sürecidir. Yani, birileri yapsın biz kenarda duralım süreci değildir. Şimdi mademki konfederasyonlar var, herkesin katkı vermesi lazım bireysel olarak, bunun yol ve imkânlarını biz bulmaya çalışıyoruz. Yol teklif edene de eyvallah, usul teklif edene de eyvallah. Biz bunların hepsini, kurduğumuz çalışma grubuyla Mecliste siyasi partilerimize, istiyorsanız herkese... Zaten İnternet aracılığıyla açtığımız bir sayfa var, kim ne söyleyecekse o kanaldan söyleyebilir, gelip söyleyebilir, bana söyleyebilir, siyasi partilerimize söyleyebilir, Mecliste komisyon üyelerimize bunları ifade edebilir. Bunun yol ve yöntemlerini bulabiliriz. Onun için, bu toplantıları önemsedim. Önemseydiğim için de bugün bu toplantıya bu inançla, bu ümitle ve bunları sizin aracılığınızla bütün milletimize söylemek üzere geldim.

Şimdi, bu toplantıların burada yapılması yetmez. Genellikle biz en önemli konuların Ankara'da ve İstanbul'da toplantılarını yaparız, Hakkâri'deki, Şırnak'taki, Kars'taki, Edirne'deki bu toplantılardan haberdar bile olmaz. Millet dediğimiz, sadece Ankara ve İstanbul'da oturmuyor ki. Bu, işin kolay tarafıdır, kolaycılığıdır. Anayasa süreci zor bir süreçtir, burada konuşulduğu kadar kolay olmadığını bilenlerdenim, baştan bunu da ifade edeyim, çok zor, sanıldığı kadar kolay bir süreç değil. Bunu anayasa yapanlar bilir. Ben de biraz daha halkın anlaması açısından ifade etmeye çalıştım ki, bir dağı yerinden oynatmak kadar zordur yeni bir anayasa yapmak. Menfaat çatışmalarının olduğu, farklı görüşlerin, farklı beklentilerin, farklı fikirlerin olduğu, yeteri kadar da uzlaşma kültürünün -en azından piramidin yukarısında olanlar açısından söylüyorum- olmadığı bir süreçte anayasa yapmanın ne kadar zor olduğunu biliyoruz. Onun için, bu sorunun çözümünün sadece Uzlaşma Komisyonuna üye veren dört partiyle sınırlı kalmayıp hepimizin teker teker bu konuda sorumlu olduğunu, katkı verebileceğini bilhassa belirtmek istiyorum.

Onun için, dün de ifade etmeye çalıştım, dün iyi bir gelişmeydi kendi hesabıma. Zaten sabahleyin bir toplantıya katıldık, güzel bir toplantıydı, inşallah sonuçları kısa sürede bize intikal eder, biz de onu arkadaşlarımızla değerlendirir, Komisyon üyelerimize de veririz. Öğleden sonra da Türkiye'nin çatı kuruluşu olan kurumlar -bir tanesi MEMUR-SEN'dir- Türkiye'nin aşağı yukarı şu an üye ve temsil ettiği kesimler itibarıyla 45 milyonu ifade eden çatı kuruluşları Sayın Cumhurbaşkanımızı, bendenizi, Sayın Başbakanımızı, siyasi partilerimizin saygıdeğer genel başkanlarını ziyaret ettiler. Ben orada da ifade etmeye çalıştım. Bu toplantıları en ücra köşelere varıncaya kadar yapmamız lazım. Çünkü bu kuruluşlarımızın bir kısım platformlara nazaran imkânları çok fazla. Bazı platformlar, gönüllü olarak yaptılar yapıyorlar, hâlen de yapacaklar ona inanıyorum, ama onlar kendi imkânlarıyla bunu yapıyorlar. Halbuki, bu çatı kuruluşlarının önemli ekonomik imkânları var. Bunlara öncülük edip öbür platformları da yanına almak suretiyle Türkiye'nin her tarafında bu anayasa meselesini bir öncelikli talep, vazgeçilmemesi gereken, sahadan kaçılmaması gereken, ötelenmemesi gereken, ne yapıp yapıp makul

bir süre içerisinde bitirilmesi gereken bir çaba, bir gayret olarak bunu toplumun öncelikleri arasına koymamız gerekiyor. Bunun için de ortak akla ihtiyacımız var dedik bu süreçte. Ortak akıl nasıl oluşacak? İşte bu türlü platformlarda oluşacak.

Ben bu programın içeriğine baktım, hakikaten başlıklar önemli; konuşacak olan değerli zevat, inanıyorum ki bize çok önemli fikirler gösterecek, önemli yol ve yöntemleri tavsiye edecektir. Tam da zamanı işte katılmanın. Bunu ötelemenin imkânı yok, yarına bırakmanın zamanı yok, her sabah yeni bir sorun, özellikle çevremizde olup bitenlere baktığımızda. Bu anayasayı bu dönem bitirmemiz lazım. Bir başka sebepten daha bitirmemiz gerekir. Anayasa sadece hukuki metin değil. Hepimiz biliriz ki, birçok makalede yazıldığı gibi, anayasa dediğimiz şey, toplumun devletinden beklentileridir. Neyi bekliyorsak, onlar zaten bizim önceliklerimiz olacak. Anayasanın bir bölümü bundan oluşuyor. Ama bir başka açıdan Türkiye, başka alanlarda olduğu gibi, bu alanda da özgüveni kazanıp eğer birilerine bir tecrübe aktaracaksa... “Model”, “örnek” tabiri çok iddialı bir tabir, ben onu söylemeyeyim, ama söyleyenler olursa da saygıyla karşılarım. Şimdi, Mısır’da bir halk hareketi oldu, Arap Baharı, diyelim ki onlar da yeni bir anayasa yapacak. Ben temenni ederim ki 82 Anayasası’nı tercüme edip almasınlar da halkın katılımıyla yapsınlar. Bir Müslüman ülkenin, halkının çok büyük bir kısmı Müslüman olan ve şu kadar zamandan beri de acı tatlı demokrasi tecrübesi yaşayan bir ülkenin halkın katılımıyla nasıl bir örnek anayasa yapabildiğinin, anayasa hukuku tarihine yazacak bir çabayı da göstermenin tam zamanı olduğunu düşünüyorum. Bunda da geç kalmamamız lazım. Biz geç kalırsak, başkaları başka anayasaları örnek alır, eğer bizi örnek alacaklar ya da bizim tecrübemizden istifade edeceklerse.

Üçüncüsü, bir başka şey daha önemlidir, yanı başımızda kan dökülüyor, bir sürü insanın kanı akıtılıyor. Türkiye olarak biz tavsiyelerde bulunuyoruz; şu reformları yapmanız lazım, bu değişiklikleri yapmanız lazım. Söylenen cevap ne? Basına yansıyan şekliyle. “İyi de sizin 30 senede yapamadığınızı ben 3 ayda nasıl yaparım” deyip mazeret terazisiyle hangi günahları ölçmeye kalkıyor, ona da bir bakmamız gerekir. En azından bu mazeretlerin bölgede ve ülkede ortadan kalkabilmesi için bizim bu anayasayı yeni baştan ele alıp bir mutlu sonla sonlandırmamız gerekiyor. Onun için, ben sözlerimi burada kesiyorum. Özü itibarıyla neyi söylemek istiyorum, katılım bekliyoruz, destek bekliyoruz, cesaretlendirmeyi bekliyoruz, takip bekliyoruz ve inşallah bu süreci birlikte yönetip milletimize yepyeni bir anayasayı armağan etmeyi bekliyoruz.

Ben, bu toplantının hayırlı olmasını, inşallah bu sürece olumlu katkılar vermesini diliyorum, katılımcılara, fikren katkı verecekler şimdiden teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

Konu : TOBB ve TEPAV’ın Düzenlediği “II. Küresel Girişimcilik Zirvesi” dolayısıyla

Tarih : 3 Aralık 2011 / İstanbul

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Başkan Yardımcısı Biden, sayın bakanlar, değerli katılımcılar, değerli misafirler; sizleri sevgiyle, saygıyla selamlıyor, İstanbul’da gerçekleştirmekte olduğumuz 2. Küresel Girişimcilik Zirvesi’ne hoş geldiniz diyorum.

ABD Başkanı Sayın Barak Obama’yı temsilen aramızda bulunan Başkan Yardımcısı Sayın Joe Biden’a bu ziyareti sebebiyle, bu katılımı sebebiyle teşekkürlerimi sunuyorum.

Dünyanın her köşesinden İstanbul’a gelen siz değerli konuklarımıza, girişimcilere de teşekkür ediyor, önümüzdeki dört gün boyunca burada yapacağınız çalışmaların başarılı bir toplantı, başarılı bir çalışma olmasını temenni ediyorum.

Değerli konuklar, bildiğiniz gibi, 1. Girişimcilik Zirvesi, ABD Başkanı Sayın Obama’nın himayelerinde 26-27 Nisan 2010 tarihinde Washington’da başarılı bir şekilde gerçekleşmişti. Başkan Obama, Zirve’nin 2’ncisini Türkiye’nin ev sahipliğinde gerçekleştirmesini önermiş ve Türkiye’nin bunun için en uygun ülke olarak değerlendirildiğini vurgulamıştı. Yapılan değerlendirmeler neticesinde bu öneriyi uygun bulduk ve Türkiye’nin ikinci zirveye ev sahipliği yapmaya hazır olduğunu Sayın Başkan Obama’ya bildirdik.

2. Küresel Girişimcilik Zirvesi’nin Türkiye’de yapılıyor olması bir tesadüf değildir. Türkiye, çoğulcu, demokratik sistemi, güçlü ekonomisi, sürdürülebilir kalkınma alanında sağladığı başarılar, vizyoner dış politikasıyla bugün tüm dünyada gıptayla izlenen örnek bir başarı hikâyesidir. Esasen Türkiye’nin son yıllarda yaşadığı deneyim, girişimcilik adına son derece ibretli, dikkate değer ve üzerinde özellikle durulması gereken bir deneyimdir.

Burada, 9’uncu yüzyılda yaşamış bir Türk yazarının, Yusuf Has Hacıp’in devlet adamlarına öğütlerini içeren kitabından çok ibretlik bir alıntıyı sizlerle paylaşmak istiyorum. Dikkat ediniz bu ifadeler 9’uncu yüzyılda dile getirilmiş ifadelerdir. Diyor ki Yusuf Has Hacıp: “Paranın ayarıyla oynama,

halka adaletle hükmet, haydutları kaldır, yolları açık tut.” Biz başarıya giden yolun bu ilkelerden geçtiğine inanıyoruz. Mali politikalarda disiplin, para politikalarında disiplin, paranın ayarını muhafaza etmek, karşılıksız para basmamak. Peki, yolların açık tutulması nasıl olacak? Demokratik standartları yükselterek, önemli reformları vakit geçirmeden yaparak, hukuk devletini güçlendirerek, saydamlığı tesis ederek, her türlü suç örgütleriyle, özellikle çıkar amaçlı suç örgütleriyle ve kayıt dışıyla mücadele ederek. Bütün bunlar başarının altın anahtarlarıdır.

Türkiye olarak biz, girişimciliği daha adil ve müreffeh bir dünya inşası için yararlanılabilecek önemli bir küresel değer olarak görüyoruz. Zira biz biliyoruz ki başarılı girişimcilik, yeni üretim, kazanç, istihdam ve iş imkânları yani toplumsal barış ve refah demektir. Bir girişimcinin başarısı sadece kendisini değil, geniş bir çevreyi de etkilemekte, bir bakıma kitlelerin yaşam standartlarını, hatta kaderlerini belirlemektedir. Dolayısıyla biz, bugünün dünyasında girişimciliğin geliştirilmesini sadece ekonomik veya ticari bir mesele olarak değil, geniş toplumsal ve sosyal boyutları olan stratejik bir zaruret olarak görüyoruz. Girişimciliğin ayrıca farklı kültürler arasında diyalog ve anlayışın geliştirilmesine, karşılıklı ön yargıların giderilmesine ve ortak bir zeminde buluşmamıza hizmet edecek çok kıymetli bir araç olduğunu düşünüyoruz. 2. Küresel Girişimcilik Zirvesi’ne de bu anlayışla ve memnuniyetle ev sahipliği yapıyoruz. Zira, girişimciliğin kendi içinde barındırdığı potansiyelle Türkiye olarak kendi ülkemizde ve küresel planda hedeflerimiz arasında tam bir uyum bulunduğunu değerlendiriyoruz.

Değerli konuklar, değerli katılımcılar; dünyamız zor bir dönemden geçiyor, bunu hepimiz kabul ediyoruz. Küresel ekonominin geleceğine ilişkin önemli belirsizlikler ve riskler olduğunu sizler de biliyorsunuz. Bunların başında gelişmiş ülkelerin, özellikle de Avrupa ülkelerinin yüksek kamu borçları ve mali sektör sorunları geliyor. 2008 yılında başlayan küresel krizin üzerinden üç yıl geçmiş olmasına rağmen birçok ülkede işsizlik hâlâ yüksek seviyelerde seyrediyor. Türkiye, küresel ekonomideki bu olumsuz tabloya rağmen güçlü büyüme çizgisini sürdürüyor. Uyguladığı tutarlı politikalarla Türkiye, dünya ekonomi ve finans çevrelerinde takdir edilmekte ve örnek gösterilmektedir. Gerek mevzuat gerek uygulama noktasında zamanlıca hayata geçirdiğimiz tedbirler sayesinde küresel krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini kısa sürede ortadan kaldırdık. Ekonomimiz 2010 yılında yüzde 9; 2011’in ilk yarısında ise yüzde 10’un üzerinde bir büyüme oranı yakalamıştır. Dünyada pek az emsali bulunan bu başarılı performansın temelinde uyguladığımız güven veren politikalar ve sağlam bankacılık sektörü bulunmaktadır.

Türkiye’nin ekonomide gerçekleştirdiği yapısal dönüşüm ve bu kapsamda uygulamaya koyduğu reformlar ekonomimizin dayanıklılığını artırmıştır.

Nitekim küresel kriz bu açıdan bir test süreci olmuş ve ekonomimiz bu sınavdan başarıyla çıkmıştır. Türkiye pazarının büyüme potansiyelini göstermesi açısından 2002-2010 yılları arasında İnternet kullanıcı sayısının 4 milyondan 35 milyona, cep telefonu kullanıcı sayısının 23 milyondan 62 milyona, kredi kartı kullanıcısı sayısının 16 milyondan 46 milyona, hava yolu yolcusu sayısının 33 milyondan 102 milyona, yabancı turist sayısının 13 milyondan 29 milyona çıkması başlıca göstergeler olarak zikredilebilir. Özel sektörümüzün dinamizmi ve girişimcilerimizin etkin faaliyetleri, küresel krizi az hasarla atlatmamızda şüphesiz kilit rol oynamıştır. Özel sektörümüzün daha da güçlenmesi ve krizlere dayanıklılığının artırılması öncelik verdiğimiz konuların başında gelmektedir.

Bu noktada önem verdiğimiz bir başka husus, girişimciliğin her yönüyle özel olarak desteklenmesidir. Türkiye’de son dönemlerde patent başvurularında ve tescillerinde, bu teşviklerin de sonucu olarak, önemli bir artış gözlenmektedir. Son on yılda patent başvurularında yüzde 143, patent tescillerinde ise yüzde 385 oranında artış meydana gelmiştir. Türkiye, ekonomik performansı ve üretkenliğiyle küresel ölçekte bütün bu gelişmelere dikkat çekmektedir.

Dünyanın içinden geçmekte olduğu sosyal ve ekonomik çalkantılar göz önüne alındığında Türkiye’nin başarıları daha da çarpıcı bir nitelik kazanmaktadır. Nitekim Türkiye ekonomik sorunların ele alındığı başlıca küresel platform hâline gelen G20’nin 2015 yılındaki dönem başkanlığını üstlenecektir. Ülke olarak bu olumlu çizgiyi kalıcı kılmak için önümüzdeki dönemde de gayretlerimizi kesintisiz olarak sürdürmeye kararlıyız.

Değerli konuklar, Türkiye’de bizler halkımızın geniş kesimlerini yoksulluk ve adaletsizlikten kurtarmak için nasıl topyekûn bir kalkınma hamlesi içindeyssek, kültürümüzün derinliklerinden gelen köklü yardımlaşma ve dayanışma hislerimizle, küresel ölçekte sesini duyurmakta güçlük çeken birçok yoksul ülkenin sesi olmayı da kendimize görev sayıyoruz. İmkânlarımızı zorlayarak, devlet olarak ve sivil toplum örgütlerimizle birlikte ırk, renk, dil, din, coğrafya ayrımı yapmaksızın tüm ihtiyaç sahiplerine ulaşmaya çalışıyoruz. Bu anlayışla geçtiğimiz mayıs ayında Birleşmiş Milletler En Az Gelişmiş Ülkeler 4. Konferansı’na ev sahipliği yaptık. Konferans vesilesiyle kabul edilen İstanbul Eylem Programı’nın ve İstanbul Bildirisi’nin önümüzdeki on yıl boyunca takipçisi olma sorumluluğunu üstlendik. En az gelişmiş ülkelere 2012 yılından itibaren yılda 200 milyon dolar kaynak tahsis edilmesi hedefini içeren ekonomik ve teknik iş birliği paketimizi açıkladık. Bu ülkelerdeki doğrudan yatırımlarımızı 2020 yılına kadar 10 milyar dolara çıkarmayı taahhüt ettik ve hedefliyoruz.

Biz yardım çabalarımızı ticari veya ekonomik menfaatlere yönelik değil, moral ve ahlaki bir görev anlayışıyla, kalplerin ve gönüllerin kazanılmasına

yönelik olarak sürdürüyoruz. Hassasiyetle bağlı kaldığımız bu anlayış ve tutumun neticesinde Türkiye bugün dünyada sözü dinlenen, dostluğu aranan, etkinliği her geçen gün artan bir ülke hâline gelmiştir. Küçük bir köye dönüşen dünyamızda zıtlıkların, çarpıklıkların, eşitsizlik ve adaletsizliğin de artık o küçük köy içinde daha belirgin hâle geldiği açıktır. Küresel finans krizi, esasında, bu büyük tehlikenin öncü sinyalleridir. Sınırsız kazanma, üretirken yerküreye verilen zararları göz ardı etme ve hırsla tüketme çılgınlığı, zengin ile fakir arasında büyüyen uçurum tüm dünya ülkelerinin ekonomilerini sarsan bir sonuç doğurmuştur. Eğer küresel finans krizinden gereken mesajlar çıkmaz ise, bu krizi doğru okuyamazsak asıl sarsıntının tahribatı çok daha büyük olacaktır.

Şüphesiz bizlere düşen görev, ülkeler ve uluslar arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi konusunda en az kendi ülkelerimizdeki sıkıntılar karşısında gösterdiğimiz kadar duyarlı ve kararlı olmalıyız. Ancak özel sektöre de bu hususta önemli görevler düşmektedir. Dünyanın içinde bulunduğu güç koşullarda, iş ve finans kesimleri yoksulluk ve gelir eşitsizliğinin hafifletilmesi noktasında çok daha duyarlı bir duruş sergilemeli, küresel barış, istikrar ve refaha katkı yapma iradesini daha net ortaya koymalı ve daha fazla özveride bulunmalıdır. Bugünkü bunalımdan çıkmamız için bu acil bir zarurettir. Sizler eğer yeteneklerinizi, değerli girişimciler, başkalarına faydalı olacak şekilde kullanırsanız emin olunuz ki dünya sizi takdirle anacak, bu sıkıntıların atltilmasında büyük pay size ait olacaktır. Bu alanda evrensel düzeyde öncülük yapan ve insanlığın gelişimi için çalışan, çaba gösteren hayırsever iş adamlarını ve girişimcileri hepimiz minnetle anıyoruz.

Sayın Başkan Yardımcısı Biden, değerli konuklar; nihayet gerçekleştirmekte olduğumuz bu zirvenin girişimcilerin farklı toplumlar ve kültürler arasında iş birliği ve diyalogun geliştirilmesine yapabilecekleri katkılar açısından ilk zirvenin sonuçlarını daha ileriye taşıyacağına ve bu anlamda uluslararası kamuoyuna da kuvvetli bir mesaj teşkil edeceğine inanıyorum. Sizlere ev sahipliği yapıyor olmaktan büyük onur duyduğumuzun altını tekrar çiziyor, katılımınız için şükranlarımı sunuyorum.

2. Küresel Girişimcilik Zirvesi'nin verimli ve başarılı geçmesini yürekten temenni ediyor, hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

Konu : SETA Vakfının Düzenlediği “Türkiye’nin Anayasa Birikiminden Yeni Anayasaya Doğru Paneli” dolayısıyla

Tarih : 18 Ocak 2012 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değerli milletvekillerimiz, aziz misafirler, değerli katılımcılar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu toplantı sebebiyle SETA’ya, onun değerli yöneticilerine teşekkür ediyorum. Ayrıca bu toplantının konusunu teşkil eden ve bizim çalışmalarımıza -kitabı gördüğüm için ifade edeyim- büyük ölçüde katkı sağlayacağına inandığım bu zahmetli çalışmayı yapan arkadaşlarımıza da huzurunuzda teşekkür ediyorum. Gerçekten böyle bir çalışmaya ihtiyaç vardı. Ben kendim gördüm, Komisyon üyesi arkadaşlarımız adına da on iki tane istedim. Dolayısıyla ilk toplantıda onları Komisyon üyelerine takdim edeceğiz.

Aslında anayasa konusu, bizim çok uzun zamandan beri konuştuğumuz bir konu. Konuşulmadık nesi kaldı diye düşündüğümde çok fazla da bir şey söyleme imkanı yok. Bizler 19 Ekim’den itibaren, bugün 18 Ocak olduğuna göre, yarın itibarıyla üç ay olmuş olacak, Uzlaşma Komisyonu kurulalı üç aydır, bu süreci en iyi şekilde değerlendirmek ve inşallah milletimize de mahcup olmamak adına bu yılın sonuna yeni bir anayasayla çıkmak istiyoruz. Bunu borcumuz olarak kabul ediyoruz, taahhüdümüz olarak kabul ediyoruz. Bu sorumluluk duygusu içerisinde bu çalışmaları sürdürüyoruz. Konusu anayasa olan her toplantıya da, mümkün olduğunca, ben şahsen katılmaya çalışıyorum. Arkadaşlarımız da fırsat buldukça katılıyorlar.

Anayasa konusu önemli bir konu. Elbette her bireyin, her toplumun birçok sorunu vardır ama Türkiye olarak bizim bütün bunlara ilaveten bir de anayasa sorununuz var. Belki bugüne kadar üzerinde yeteri kadar durulmamış bir konuyu burada ifade etmek isterim. Çok partili hayatı 1950’den başlatırsak, esas itibarıyla, aşağı yukarı 61-62 sene eder, kesintileri çıkarırsanız o kadar oluyor. Demek ki, 60 sene üzerinden hesap edersek çok partili hayatı, bu çok partili hayatın 30 yılı bu anayasayla geçmiş oluyor. Ne nasıl yazılırsa, nasıl oluşturulursa ne tip problemler çıkar bir toplumda, belki de bu örneğe dünyada sahip tek ülke biziz. 60 yıllık çok partili hayat, 30 yılı şikâyet ettiğimiz

bu anayasayla geçiriyoruz. İlişkilerimizi buna göre kurmaya, devleti buna göre yönetmeye çalışıyoruz, daha doğrusu yönetme gayreti içerisinde oluyoruz. Onun için, bütün sorunlara ilaveten, bunların ötesinde, Türkiye'nin bir anayasa sorunu var ve bu anayasayla Türkiye'yi daha ileri bir noktaya taşımakta çok ciddi bir zorluk var.

Şu son bir aydaki tartışmalara bir bakın: Mesela, siyasi partilerimizin grup konuşmalarındaki vurgu yaptıkları konulara bakın. Bunların önemli bir kısmının bu Anayasa'yla ilgili olduğunu, anayasa sorunu olduğunu ya da Anayasa'daki bazı maddelerin yorumundan kaynaklandığını göreceksiniz. Mesela, son birkaç gündür neyi tartışıyoruz? Eski Genelkurmay Başkanının yargılanacağı yeri tartışıyoruz. Vurgu yaptığımız maddeler ne? Anayasa 145 ve 148. Belli ki, Anayasa'yla bir irtibatı var. Hâlen de mahkemeler açısından bir karar verilmiş gözüküyor ama tartışmalara baktığımızda ki, hemen herkes bu tartışmaların içerisinde, bu tartışmaya dahil olmadık kimse neredeyse kalmadı. Kaynağı ne? Anayasa. Bir süreden beri tartıştığımız konular var; dokunulmazlık, yasama sorumsuzluğu vb. Bunun içine ne giriyor ne girmiyor? Mesela, iki gün evvel yapılan bir arama, Anayasa'yla irtibatlı gözüküyor. Yani bu dokunulmazlık neyi kapsıyor, neyi kapsamıyor? Eninde sonunda bakıyoruz, Anayasa'nın ilgili maddesiyle ilgili bir tartışma yapıyoruz. Biraz sonra görüşmelerine başlanacak olan, Cumhurbaşkanlığı süresinin 5 yıl mı, 7 yıl mı olduğu sorusu. Peki neyi tartışıyoruz? Yine Anayasa'daki bir hükmü tartışıyoruz. Tutuklu milletvekillerinin durumunu tartışıyoruz. Bu listeyi çoğaltmak mümkün. Son bir aydır tartıştığımız konuların tamamı Anayasa'yla ilgili. Bir ülke bütün enerjisini, bütün çabasını, gayretini anayasal tartışmalarla geçiriyorsa, bu toplum yorgun düşer, bıkkın olur. Üstelik bunları tartışıyor ve bir yere de bağlayamıyorsa, neticelendiremiyorsa, o başka bir sıkıntıyı beraberinde getirir. Onun için, hiç başkaca değerlendirmelere gerek yok. Bu söylediklerim bu Anayasa'nın baştan ele alınması gerektiğini gösteren ilave bir gerekçedir, sayın hocamın söylediklerine, bugüne kadar söylenenlere ilaveten.

Bir başka şey daha ifade etmek isterim. Şimdi bu Anayasa, çok partili hayatın 60 yılının 30 yılında yürürlükte ve bu 30 yıllık süre içerisinde de 15-16 yılında siyasi istikrar var -daha doğrusu rakamsal istikrar var, sayısal istikrar var- ama 30 yılında ne siyasi istikrar var ne sayısal istikrar var. Bu Anayasa, böyle bir sonucu da doğuruyor. Hâlbuki her ülke için olduğu kadar, belki onlardan çok daha fazla, Türkiye için iki kavram, iki hedef çok önemli: İstikrar ve güven. Şimdi bu Anayasa 30 yıl olmuş, 7 Kasım yürürlüğe giriş tarihi. Demek ki, 30 yıl içerisinde 17 defa değişmiş. Yani yaklaşık 13-14 ayda bir Türkiye bir anayasa değiştirme sorunuyla karşı karşıya kalmış. O neyi ifade ediyor? Biraz evvel burada ifade edileni, bu elbise bize dar geliyor. Yani her 13-14 ayda bir bu elbiseyi tamir etmek, bir söküğü dikmek, bir parça ilave etmek gibi bir önemli yasama faaliyetiyle -ki bunun da çok kolay olmadığını hepimiz biliyoruz-

uğraşmışız. Bu beraberinde birçok sorunu getirmiş. Yani siz Mecliste sayısal olarak çoğunluğu sağlasanız, istikrarı temin etseniz bile, en temel yasada 13-14 ayda bir sorun çıktıysa zaten hukuk istikrarı diye de bir şey bırakmamıştır. Çünkü anayasa en temel yasa, devletin bütün iş ve işlemleri bu Anayasa'ya göre şekilleniyor. Hatta 6'ncı maddedeki ifadeye bakarsanız, hiçbir organ ve kişi kaynağını bu Anayasa'dan almayan yetkiyi kullanamaz; kullanırsa, Anayasa dışı bir iş yapmış olur. 13 ayda bir, 14 ayda bir, bir yetki meselesi, yeni bir düzenleme, sonra -o düzenlemeye uygun olarak da- arkasından uyum yasaları, bu Meclis'te de istikrar bırakmıyor, Parlamentoda işinizi gücünüzü böyle bir şey içerisinde dolaştırıp duruyorsunuz. Hukuk istikrarı bırakmadığı içindir ki, buna dayalı olarak başka türlü sorunları da çözemedik. Bunun en dramatik örneğini 2008'de yaşadık. Mecliste 345-346 milletvekili var; sayısal istikrar var, görünürde siyasal istikrar da var gözüküyor ama bir partiyle ilgili bu Anayasa'ya göre pekâlâ kapatma davası açılıyor. Bu kadar çoğunluğa sahip bir partinin mensupları, yarın ne olacak, onu bilme imkânına sahip değil. E, canım birisi de desin ki, "Mecliste yeterli çoğunluğunuz var, hadi istediğinizi yapın", neyin yapılmadığını, nelerin yapılamadığını bugün çok daha net anlıyoruz. Hele hele gündemdeki davalarla da anayasal irtibatları kurduğumuzda, Türkiye'nin ne büyük sıkıntıları geride bırakarak bugünlere geldiğini açıkça ortaya koyuyor bütün bunlar. Netice itibarıyla, bir an evvel, bu anayasa meselesini çözmemiz gerekiyor.

Peki, anayasa konusu çözülrse ne olur? Şimdi, Anayasa'ya bu kadar önem veriyoruz. Bu değişikliğin neden olması gerektiğini konuşmacı arkadaşlarımız da söyleyecek, fazla vakit almamak adına ifade ediyorum. Bir kısım sorunları çözecek, Anayasa'dan kaynaklanan sorunları çözmesi gerekiyor. Ama şöyle de bir anlam yüklersek, o da bizi ileride başka türlü sıkıntıya sokar: 'Yeni bir anayasa eşittir sıfır sorunlu Türkiye' gibi bir denklemi kurarsak, bu da başka türlü bir sıkıntı olur. Onu da yapmamak lazım. Elbette bugün ülkenin bir kısım sorunları, demin son bir aydaki sorunları söyledim, Anayasadan kaynaklanıyor ama her sorun da Anayasadan kaynaklanmıyor, onu da ifade etmek lazım. Bu Anayasa, sorunları çözebilme noktasında siyaset alanını genişletecekse, siyaset kurumunu güçlendirebilecekse, kuvvetlendirecekse o zaman en önemli işlevini, en önemli görevini yerine getirmiş olacaktır. Bunun için de herkesten katkı bekliyoruz. Geçmiş anayasalarla ilgili, özellikle 82 ve 61 Anayasası'yla ilgili çok şey söyleniyor: "Bunda halk yoktu" deniliyor, halkın fikri sorulmadı, halka itibar edilmedi. Kapalı kapılar ardında, özel olarak kurulmuş komisyonlarda, meclislerde bu taslaklar hazırlandı, sonra da millete sunuldu. Şimdi bu defa işin tersini yapıyoruz. Yani itiraz edilen noktaları geride bırakarak dedik ki, bu defa halk ne istiyor, onu görmemiz lazım. Şimdi içinde bulunduğumuz 3 aylık süreç, 3 ay daha devam edecek, 30 Nisana kadar gerçekten biz halkın ne istediğini öğrenmek istiyoruz. Onun için de ben ve

Komisyon üyesi arkadaşlarımız, mutabık kaldığımız şekilde, bu anayasanın içeriğinde ne olacak, ona biz girmek istemiyoruz, onun bir yönlendirme olabileceğini, bu sürece olumsuz katkı vereceğini düşünerek “anayasada şunlar olsun, bunlar olmasın; şuna dokunalım, buna dokunmayalım” tarzındaki bir açıklamayı bugüne kadar mümkün olduğunca yapmamaya çalıştık. Sebebi şudur: Halkın ne istediğini gerçekten öğrenmek istiyoruz. Onun için de bu katkılar fevkalade önemli. Son zamanlarda bu katkı biraz artmaya başladı, bundan memnunum. Başlangıçta epey şikâyet ettim. Şimdi birazcık, bir hareketlilik var gözüküyor ama daha epey, doğrusu bu kadar şikâyet edilen bir Anayasa’yla ilgili şikâyet ile katkı arasındaki makas hâlâ çok açık gözüküyor. “Nasıl olsa seçtiklerimiz vardır” tarzındaki bir anlayış temsili demokraside olur. Hâlbuki şimdi hepimiz katılım diyoruz, katılımcı demokrasi diyoruz, dolayısıyla herkesin katılması lazım. Bireylerin de, sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, anayasal kuruluşlarının, hepsinin bu manada katkısını biz önemsedik, önemsiyoruz, bu süreçte de devam edecek. Şu ana kadar gelen görüşlerin önemli bir kısmı, temel hak ve özgürlüklerle ilgili genel beklentileri içeriyor ama anayasa sadece bundan ibaret değil.

Değerli konuklar, değerli katılımcılar; buradan bu vesileyle bir iki beklentimizi de ifade etmem lazım. Elbette daha ileri derecede hak ve özgürlükleri temin edecek, bunu teminat altına alacak, gerçekten bu konulardaki şikâyetleri olabildiğince asgariye indirebilecek özgürlükçü bir anayasa arzu ediyoruz. Anayasa’nın bir bölümü bu. Ama bunun ötesinde, anayasada devletin organları arasındaki ilişkiler, hükümet modelleri vs. dâhil birçok konuda kim ne düşünüyor, henüz bu konularla ilgili bir iki çalışmanın dışında, gelenlere de şöyle biraz bakmaya çalışıyoruz, çok fazla bu konulara kafa kimse yormuyor. Hâlbuki bir kısım problemler yetki gasbından çıktı Türkiye’de. Evet, anayasaların birinci bölümü hak ve özgürlükler. Onda tamam, o konuda çok fazla sıkıntımızın olmayacağını ben şahsen düşünüyorum. Çünkü neticede Türkiye’nin taraf olduğu sözleşmeler var, Türkiye’nin mahkûm olduğu kararlar var, Türkiye’nin bugüne kadar edindiği tecrübeler var, onu derli toplu hâle getirebiliriz. Ama yasama-yürütme-yargı erki, bunun modalitesi ne olacak? Kendi hesabıma şöyle bir şey ifade edeceğim: Bu Anayasa 30 yıldır yürürlükte, 30 yılın 25 yılında şu yetkide, bu sıfatla 25 yıl pratiğini yapmış birisi olarak ifade ediyorum, bu Anayasadaki bir kısım yetki gaspları sebebiyle Türkiye çok ciddi bunalımların içerisine girdi, ciddi ekonomik sıkıntıların içerisine girdi. Bunların parasal hesabını yapmak bile mümkün değil. Yeri geldi, yargı kendi hududunu aşarak yasamanın yetkisini gasbetti. Bunun en tipik misali, 367 ve 411 kararıdır. Yeri geldi, “yargı siyasallaşıyor, yargı siyasallaşıyor” bu tartışma yapılıyor bugünlerde. Yargının siyasallaşması, en başta, eşittir, yerindelik denetimi yapmasıdır. On senedir bu ülkede yargı yerindelik denetimi yapıyor. Yargının buna hakkı da yok, yetkisi de yok bu Anayasa’ya göre. Yargı hukuksal

denetim yapar. Yasama organının yerine geçerek, bu ülkenin yararına mıdır zararına mıdır, menfaatine midir, değil midir; bunun takdir yetkisi hiçbir zaman hiçbir ülkede yargıda olamaz. Ama gelin görün ki, bir kısım yargı kararları değil, çoğu yargı kararları yerindelik denetimi yapıyor. Bu, tam, yargının siyasallaşması hâlidir. Yoksa sadece filanca kurumda falancanın filancanın olmasına bakarak yargının siyasallaşıp siyasallaşmadığını söylemek doğru olmaz. Onun için, bu Anayasa'da yaşadığımız bu sıkıntıların gelecekte yaşanmaması adına, yasama-yürütme-yargı organları arasındaki dengeler nasıl oluşacak, nasıl oluşması lazım, kim ne istiyor, bunlarla ilgili olarak, toplumun o alana yönelik çalışma yapmasında, SETA gibi kuruluşların biraz bizim işimizi daha da kolaylaştırmak adına bu görüşleri ortaya koymasında sayısız fayda vardır diye düşünüyorum.

Üçüncüsü, tabiatıyla bir anayasa yapılacaktır. Biz Uzlaşma Komisyonu üyesi arkadaşlarımızla çatı kuruluşlarını ziyaret ettik. Bundan sonra da fırsat buldukça bu ziyaretleri yapıyoruz, yapacağız. Aynı gün yaptığımız ziyaretlerde bile, bir kuruluşun söylediği ötekinin tam tersi olabiliyor. Belli ki, herkesin söylediğini anayasa hükmü hâline getirme imkânı yok. Kamuoyu böyle bir beklentiye de girmemelidir. Yani “benim dediğim yok, bu anayasa kötü” dememeli. Nasıl Meclisteki dört parti uzlaşıyorsa, toplum da belli taleplerinde uzlaşmak mecburiyetindedir. Herkes kendi fikrinden yana “ben asla dokundurmam, ben asla bundan vazgeçmem” ısrarı içerisinde olacaksa, bizim binlerce anayasa metinleri, farklı anayasa metinleri ortaya koymamız gerekir, bu mümkün de değildir, doğru da değildir. Hepimiz bu toplumun fertleriyiz, hepimizin bu topluma karşı yükümlülüklerimiz var, haklarımız var, hukukumuz var. Bir orta noktada buluşmak mecburiyetindeyiz. Bu da Uzlaşma Komisyonuna vücut veren fikrin anayasaya yansımalarıdır. Değilse birisi öyle der, “bu olmazsa ben bu işte yokum”, öbürü derse ki “benim dediğim olursa olur, olmazsa bu anayasa hiç olmasın” tarzındaki bir fikri inatlaşma içerisinde bizim bu işi neticelendirmemiz mümkün olmaz. Olumsuzlukları söyleme anlamında söylemiyorum ama bir anayasa yapılırken nelere dikkat etmemiz gerektiği konusunda da toplumun biraz bizim dışımızda bilgilendirilmesi lazım. Sivil toplum kuruluşlarının özellikle bu konuyu biraz daha gündemlerine almaları gerekir diye düşünüyorum. Geçtiğimiz günlerde yaptığımız ziyaretlerden birinde, mesela, birisi diyor ki “ilk 3 maddeye hiç dokunulmaması lazım” öbürü de diyor ki “değişmez maddeler de dâhil hepsinin yeni baştan ele alınması lazım”. Şimdi biz kimi memnun edeceğiz, kime göre bu anayasayı yapacağız? Belli ki bir orta yolu bulacağız. Doğru olan da budur. Onun için, sivil toplum kuruluşlarımızın, özellikle, medyamızın -medyada zaman zaman bu konularla ilgili müzakereler oluyor, tartışmalar oluyor- bence bu konulara biraz daha fazla eğilmelerinde fayda var. Çünkü herkesin beklentisini tek bir metinde toplamak mümkün olmayacağına göre,

yukarıdaki biraz aşağıya, aşağıdaki de biraz yukarıya çıkarak bir ortak noktada buluşmamız gerektiğinin, anayasa yapım sürecinin bu türlü zorlukları aşarak bir noktaya geleceğinin bilinmesinde fayda var.

Son bir katkı... Bu konular epey uzun, nasıl olsa başka yerlerde de konuşacağız. O da şudur: Bizim açıkladığımız takvime göre, 30 Nisana kadar, vatandaşlarımızı, teker teker sivil toplum kuruluşlarımızı, bu konuda söyleyecek sözü olan, söylenecek olan ne varsa bunları gerçekten dinlemeye çalışıyoruz. İçeriğiyle ilgili de bir fikir beyan etmiyoruz ki yanlış anlaşılma olmasın. Demin söyledim, dinlediklerimizde de bir müzakere yapmıyoruz. Arkadaşlarımız gelenleri dinliyorlar. Herkes ne söyleyecekse, çok rahat bunu söylemeli. Bizim hiçbir konuda daha başlangıçta, Komisyonda bir önyargımız yok. Biz dinlediklerimizi usulen dinlemiyoruz. Söylenen sözleri dikkate almazlar tarzında bir düşünce tepeden tırnağa yanlıştır. Çok net, çok açık olarak ifade edeyim ki, emin olun, herkesin fikrine, düşüncesine, ihtiyacımız var ve bize intikal edenleri komisyonlarımız, kurduğumuz teknik komisyonlar, uzmanlar aracılığıyla da raporlamaya ve bunlardan azami istifadeye gayret ediyoruz. Şimdi 30 Nisandan sonra, demek ki mayıs başından itibaren, bir taslak anayasa metni çıkacak. Size göre bu taslak anayasa metni nasıl hazırlanmalı, bunun yöntemi nasıl olmalı? Şimdi bunların hepsi başlangıçta bizim ihtiyacımız olan hususlardır. Biz de elli defa anayasa yapmadık, işte ilk defa bir anayasayı derli toplu yapmaya çalışıyoruz. Bizim de eksiklerimiz olabilir, eksliğimiz vardır, yanlışımız da olabilir ama iyi niyetle bir şey yapmaya çalışıyoruz. Bir tartışma yapacaksak, geride bıraktıklarımıza bakarak bir tartışma yapamayız. Efendim, hâlen şu saatten itibaren asli kurucu iktidar, tali kurucu iktidar tartışmasıyla Türkiye'yi kimse meşgul etmemelidir. Askeri darbeyi yapanların kurduğu meclisin anayasa yapma yetkisi olacak, yüzde 95'in temsil edildiği bir Meclis anayasa yapamayacak. Hâlen böyle düşünenler varsa bunlara şaşarım. Bunlarla toplum meşgul edilmemeli.

Mecliste grubu bulunan dört parti, aldıkları kararlarla üç dört noktada anlaştılar. “Bu Meclis anayasa yapabilir” dediler. “Yapamaz” diyenler varsa başka meclise koşsunlar. Bu Meclis anayasa yapacak, bizim de sorumluluğumuz budur. Bu anayasayı yapmalıyız. Ne yapıp yapıp bu düşünceleri mahkûm etmek adına, mahcup etmek adına bir anayasa yapmalıyız ki, halkın seçtiği Meclis de anayasa yapabilir. Bu dünya literatürüne de çok önemli bir katkı olacaktır. Yani bu “asli kurucu iktidar” — “tali kurucu iktidar”, tartışmalarını geride bırakmamız lazım.

İki, Uzlaşma Komisyonunda dört partinin uzlaştığı ilk madde, bu çalışmalar görüş birliği içerisinde sürdürülmelidir. Şimdi, “efendim, görüş birliği olurdu olmazdı” diye Parlamento pratiğini bilmeden, Parlamento gerçeğini bilmeden dışarıdan bu türlü görüşler de çok fazla faydalı olmuyor,

topluma olumsuzluk katıyor, olumsuzluk neşrediyor. Bunlar doğru şeyler değil. Dört parti anlaşmış, demiş ki: “Biz görüş birliği içerisinde bunu yapacağız.” Böyle denildiğine göre, bu süreci bu şekliyle götürmekte esas itibarıyla fayda var. Buna da herkes dikkat etmeli. Yani bunlar artık geride kalmış hususlar. Demin söylediğimiz ihtiyaçları ki, bunlardan yetki gasplarıyla ilgili konular başta olmak üzere, anayasada başkaca hükümler, mesela, anayasada olmaması gereken bir kısım hükümler var, bir kısım kurumlar var. En azından oralardan başlayarak Komisyona katkı sağlayacak çalışmaların sivil toplum tarafından yapılması ve anayasanın bir ortalama metin olarak, bir uzlaşma metni olacağı hususunun özellikle sivil toplum tarafından kamuoyuna anlatılmasında hiç şüphesiz fayda olacaktır.

Dördüncü bir şey de şudur, onunla sözümü bitirmiş olacağım: Tabiatıyla bu Meclis çok büyük bir yükün altına girmiştir; geriye dönüş imkânımız yoktur, bu işi erteleme imkânımız yoktur. Bu Anayasa’yı ne yapıp edip, yeni baştan ele alıp, yeni bir anayasayı inşallah bu yılın sonuna bitirmemiz gerekiyor. Olmadığı takdirde, bakınız en önemli noktası burası, olmadığı takdirde, 30 yıldır koro hâlinde şikâyet ettiğimiz bu Anayasa’ya hayat hakkı veririz. Bu 30 yıl daha tartışılır. 30 yıl daha bu ve benzeri, giderek katlanan anayasal sorunlarla Türkiye zaman kaybeder, imkân kaybeder, fırsat kaybeder ve bunun da bedeli hepimize çok ağır olur diye düşünüyorum. Biz bu sorumluluk duygusu içerisinde bu işi götürmeye çalışıyoruz. Ümit ederim toplum bu süreci canlı tutar. Çünkü sabahdan gündem farklı, öğleden sonra farklı olabiliyor. Mesela, şimdi gelen bir habere göre, Fransa’da ilgili komisyon soykırım iddialarıyla ilgili konunun parlamentoda görüşülemeyeceği noktasında bir karar almış gözüküyor, tabii genel kurul var. Şimdi gündem hemen oraya kayıveriyor. Anayasa kimin umurunda, kim anayasa üzerinde kafa yoracak? Ama zararı yok, bu işlere zaman ayıralım ama bilelim ki, daha güçlü bir Türkiye, daha demokratik bir Türkiye, daha barış ve huzur içerisinde bir Türkiye’nin ön şartı yeni bir anayasa sürecinden, yeni bir anayasa yapmaktan, yeni bir anayasayı ülkemize kazandırmaktan geçiyor. Allah, inşallah, bizi birbirimize, milletimize mahcup etmez, bu işi başarıyla sonlandırırız.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Konu : “Gazi Üniversitesi Fahri Doktora Payesi Takdim Töreni”
dolayısıyla

Tarih : 22 Şubat 2012 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Çok değerli konuklar, sevgili dostlar, değerli basın mensupları; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Rahmetli annem benim çok erken yaşta konuşmaya başladığımı söylerdi, bir yaşımı ikmal etmeden, dolayısıyla o günden bugüne kadar ömrüm hep konuşmakla geçti. İçeride, dışarıda çok sayısız konuşmalar yaptım, hele siyasete girdikten sonra bazen günde üç, beş gece yarısına kadar yaptığımız işin gereği konuşmalar yaptık ama ilk defa bugün bir şeyler söylemekte zorlanıyorum. Onun için kusura bakmaksınız, konuşmalarında bir insicam bulamayabilirsiniz, bir fikrî tutarlılık da bulamayabilirsiniz, bunu heyecanıma bağışlayın lütfen.

Evvela üniversitemizin çok Değerli Rektörüne, Sayın Dekanımıza, senato üyelerimize, öğretim üyelerimize, bizi hatırlayan, hatırlatan tüm dostlarımıza teşekkür ettiğiniz için hepinize gerçekten yürekten teşekkür ediyorum.

Tabii, keşke bugünleri rahmetli babam ve annem de görebilseydi. Ailem burada, bugün bizim için gerçekten önemli ve onurlu bir gün. Bu onuru bize yaşatanlara huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Gazi Üniversitesi, ülkemizin en seçkin eğitim-öğretim kurumlarının başında geliyor, cumhuriyetimizin kuruluşuna denk bir tarihi var. Türkiye'mizin her tarafında, ilinde, ilçesinde, kasabasında bu ocaktan yetişmiş, Türkiye'nin çağdaşlaşmasına, modernleşmesine, cehaletten kurtulmasına, okuryazar olmasına, genç insanlarımızın yetişmesine çok büyük emeği geçmiş insanlar buradan yetişti. Zannediyorum benim yaşında olanlardan, liseye kadar okumuş olanlardan hiç kimse yoktur ki Gazi Eğitim Enstitüsünden, Gazi Üniversitesinden feyiz almış bir insanla tanışmamış olsun, onlardan eğitim almamış olsun. Doğrusunu isterseniz benim hukuk fakültesini tercih etmemde de en büyük katkı o zaman Türkçe-edebiyat öğretmeni, Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu, rahmetli oldu, Ünal Çakır. O, bizim hem öğretmenimizdi hem de hariçten Ankara Hukuk Fakültesine devam ediyordu. O zaman ders kitapları filan da yok, çoğu zaman notlar teksir hâline getirilir, böylece elden ele

dolaşarak sınavlara hazırlanılır idi. Ben de o tarihlerde nereden öğrendiysem daktilo yazmayı biliyordum, dolayısıyla o notları temize çekerken şimdi sıkça kullandığımız bir kısım hukuk kavramlarını oradan öğrendim, o da beni teşvik etti, telkin etti. Merkezî sistemde altı tercih vardı o zaman, 1965-66, benim birinci tercihim İstanbul Hukuk, ikincisi Ankara Hukuktu, üçüncüsü Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü idi, dördüncüsü Türk Dili ve Edebiyatı, beş ve altıyı tam hatırlayamıyorum, dolayısıyla hukuk fakültesini tercih etmemde bir Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu hocamın -ki rahmetle, saygıyla anıyorum-onun katkısı, emeği olmuştur. Dolayısıyla Gazi Üniversitesi, cumhuriyetimizin kurucusu aziz Atatürk'ün de ismini taşımış olması hasebiyle, böyle bir üniversiteden doktor olmak gerçekten siyasi hayatımın bana verdiği en büyük armağandır diye ifade ediyorum. Tekrar teşekkür ediyorum.

İfade edeyim ki bugün benim için de, ailem için de onurlu bir gün, ailemin bir kısım fertleri burada, demin ifade ettim, keşke annem ve babam da burada olabilseydi. 40 dönüm taşlı tarla yarısı toprağı olan bir aileden 7 çocuk, 11 nüfus ve lise son sınıfı bitirene kadar soğukkuuyu lastikten başka bir şey de görmemiş bir insan olarak cumhuriyetin bize neler kazandırdığını da anlayabilmek, cumhuriyeti, demokrasiyi içimizden gelerek rahmetle anabilmek adına benim hayatım bu manada somut bir örnektir diye düşünüyorum. Yani açıkçası bir kısım kazanımlarımızın yeteri kadar farkında değiliz; baba mirası, dede mirası gibi yiyip bitiriyoruz. Cumhuriyet nasıl kazanıldı, Türkiye demokrasiye nasıl kavuştu, cumhuriyet ve demokrasi olmasaydı acaba bizim bir Libya olmayacağımızı, bir Tunus olmayacağımızı, bir Suriye olmayacağımızı kim garanti edebilirdi. Onun için bu değerlere gerçekten sahip çıkmak, bunları daha da kurumsallaştırmak hepimizin görevidir ve bu kazanımları bize kazandıranlara da borcumuzu ifa etmenin gereğidir diye düşünüyorum.

Şüphesiz bu noktaya gelmemizde benim ilkokuldaki öğretmenimden üniversiteye kadar bütün hocalarımın, bütün öğretmenlerimin çok büyük katkısı var, ne söylüyorsak, ne biliyorsak onlardan öğrendiğimizi ifade etmek isterim. Onları da bu vesileyle rahmetle, şükranla ve saygıyla burada anmak istiyorum.

Değerli dostlar, “Konuşmalarımda insicam olmayacak.” dedim, gerçekten de olmaz, içimden ne geliyorsa bugün biraz derme çatma birkaç şeyi söylemek istiyorum. Bizim toplumumuzda aile çok önemli; toplumun temeli aile, milletin temeli aile; huzuru orada buluyoruz; herkes için önemli, toplum için önemli ama yaşadıklarımızdan yola çıkarak ifade etmeliyim ki bir siyaset adamı için aile çok daha önemli, aile çok önemli bir destek ama aile aynı zamanda yakın siyasi tarihimize baktığımızda yeri geliyor aile ve yakın çevre en büyük köstek de oluyor. Ben aileme teşekkür ediyorum, onlar başımı öne eğdirecek bir yanlış içerisinde olmadılar.

Kolay değil siyasi hayat, şimdi insanlar evlendikten sonra birkaç gün başını alıp bir yerlere gidiyor. Ben, cuma günü, cumayı cumartesiye bağlayan gece evlendik, cumartesi sabahı parti kongresine gittim. Bir aile için çok kolay bir şey değildir. Siyaset fedakârlık istiyor, sadece sizden değil, eşinizden, çocuklarınızdan, yakınlarınızdan fedakârlık istiyor. Bazen sizin yüzünüzden onların çok hırpalandığı olur, itham edildiği olur, acı çektiği olur, sıkıntı çektiği olur, onun için aile siyasette en büyük destektir ama benim ailemin bana verdiği en büyük destek, bütün bunlara ilaveten, siyasetin kirli ortamında hiçbir işe bulaşmadan tertemiz bugüne kadar da kalabilmiş olmalarıdır. İnşallah bu işi noktalandığımızda da bu sayfayı böylece kapatmış oluruz. Bunun ne kadar önemli olduğunu yakın siyasi tarihimize bakın, hizmetlerini saygıyla anmamız gereken insanların yakın çevrelerindeki ve ailelerindeki bir kısım yaşanmış olayların o insanları da ne büyük sıkıntıya soktuğunu, hatta yaptıkları bunca hayırlı hizmetleri o maceralar, o skandallar, o olumsuz bir kısım gelişmeler sebebiyle nasıl gölgede bıraktığını ve onları nasıl bir acıya duçar ettiğini de uzun siyasi hayatımda yakından görmüş insanlardan birisiyim, onun için aileyi bu manada önemsiyorum.

Değerli dostlar, siyaset zor bir iş, hele hele altyapısı olan bir siyaseti yapacaksanız bu çok daha zor bir iş. Belli zorlukları, belli sıkıntıları daha baştan kabullenmemiz gerekiyor çünkü siyasetin bilinmeyişi çok, bileşkeni çoktur, değişkeni de çoktur, bütün bunlar içerisinden doğru bir hedef, doğru bir çizgi, doğru bir yol ve yöntem tayin etmek, doğrusunu isterseniz bunu belki de bizim yakın siyasi tarihimizde üzerinde en fazla durmamız gereken bir iş olarak düşünüyorum, bir konu olarak düşünüyorum. Özellikle Türkiye’de en uzun süreli parti Cumhuriyet Halk Partisi, onun dışındaki partilerimizin çok fazla bir ömrü olmadı, elli yedi tane -yanılmıyorsam- siyasi parti kapatıldı şu işte kısa hayatımız içerisinde. Türkiye sadece jeolojik bir fay hattı üzerinde bir ülke değil, belki ondan çok daha derin zaman zaman, belki ondan çok daha kırık siyasi fay hatları üzerindedir. Böylesine kırık, böylesine dipten sıkıntılı bir coğrafyada, bir yapı üzerinde sağlıklı, kalıcı bir siyasi yapı oluşturmak, siyaset yapmak ve hedef ortaya koymakta da ciddi ölçüde zorluk var. Bu, siyasetin başka bir zorluğudur.

Particilik anlamında siyasi hayatın çeyrek yüzyılı geçti ama siyaseti ülke sorunlarıyla ilgilenmek olarak, çözüm aramak, bu işin içinde bulunmak, siyasette hele hele yatay geçiş değil de dikey çıkış yapmak istiyorsanız bu manada bizim üniversite yıllarımız tam da işte bu işlerle uğraştığımız yıllar, “68 kuşağı” deniliyor. Biz üniversiteye okumak üzere girdik ama girdiğimizde üniversiteleri tam da fikir çatışmalarının, soğuk savaşın, kamplaşmaların, kutuplaşmaların en yaygın, en yoğun olduğu bir döneme denk geldi. Dolayısıyla eğer siyaseti buradan başlatacaksak, neredeyse yarım yüzyıldır biz ülke meseleleriyle uğraşıp duruyoruz. Bu süre zarfında siyasette ikbali

gördüm, eğer Meclis Başkanı bir ikbal ise Allah'a hamdederim ki bunu gördüm, siyaset kahır çekmekse ki birçok yerde ben sordum bulamadım ama Yozgat'ta halk Türkçesinde bir kişi bilfarz otuz yaşında da, kırkında, ellisinde gösteriyorsa derler ki: "Bu adam çok siyaset çekti." Bunun anlamı: Çok kahır çekti, çok çile çekti, çok yokluk çekti. Dolayısıyla ben kendi siyasi hayatımda, işte söyledim ailemin nereden geldiğini, o ayrı bir hikâyledir, "İnsan isterse" diye bir kitapta bununla ilgili zaten yeterli bilgiler de var, ikbali de gördük, kahır da çektik, çekmeye devam ediyoruz, milletimize helal olsun. Dolayısıyla demin söylediğim fay hattı üzerinde olunca özellikle etik değerlerin göz ardı edildiği, suçlamaların, sertliklerin, gerilimlerin bir siyaset yöntemi, siyaset üslubu hâline geldiği bir ortamda siyaset yapmak çok daha zordur, hele hele sorumluluk taşıyorsanız. Olayların bir görünen yönü var, bir görünmeyen yönü var, o görünmeyen yönleri de bir süre sonra ortaya çıkacaktır, belki beş sene sonra. Çağımızda bilgiye erişme imkânları arttı, belki bu süre kısmen kısalmış olsa bile yaşadığımız, gördüğümüz, manşetten takip ettiğimiz birçok olayın bir de arka planı vardır. İnsanlar değerlendirmeleri ön plandaki görüntüye, bilgiye göre yaparlar, ona göre sizi bir kareye oturturlar. Doğruyu söylemeniz ülkeye zarar verirsiniz, söylemeseniz kendinize zarar verirsiniz; siyaset adamının, sorumluluk taşıyan insanların çoğu zaman siyasette karşı karşıya kaldığı en zor ikilemlerden bir tanesi budur. Hele hele Türkiye gibi, sabahleyin gündemi farklı, öğleden sonra gündemi farklı, can yakıcı olayların, sorunların en sert üsluplarla tartışıldığı bir ortamda işin arka tarafını söylediğiniz zaman Türkiye toz dumandan geçilmez. O zaman bağrınıza taş basarsınız, toplum sizi nereye oturtursa oturtsun, kalemler sizi hangi sıfatlarla nitelerse nitelesin dersiniz ki biz siyaseti millet için yapıyoruz, bugün bunları söylemek ülkemizin zararınadır, devletimizin, milletimizin aleyhinedir, size kim ne derse desin en ağır yazılara, sözlere, ithamlara da muhatap olsanız onu içinize çekersiniz, bağrınıza taş basarsınız. Onun için rahmetli Bölükbaşı'nın güzel bir sözü var, uzun süre siyasette kalan herkes için geçerlidir bu söz: "Benim bağrım Karacaahmet Mezarlığına döndü." Ben ki, benim bağrım o kadar mezarlığa dönmedi ama şunu açıklıkla ifade ederim ki bugün yazılan, çizilenlerin önemli bir kısmı gerçeğin ta kendisi değildir, gerçeğin ancak olsa olsa bir bölümü olabilir, öbür bölümü zaman içerisinde ortaya çıkacaktır ama o zamana kadar da siz bir itham furyasının altında kalırsınız ama bunda da yadırganacak bir şey yok. Türkiye'nin modernleşme tarihi üzerine çok değerli yazılar yazmış, katkılarda bulunmuş, araştırmalar yapmış, benim de çoğu zaman kullandığım, özellikle Anayasa Mahkemesindeki savunmalarda da buna çok itibar ettiğim, inandığım için Şerif Mardin'in bir sözü var "Türk siyasetinin tarihi bir itham, suçlama ve karalamaların tarihidir." diyor. Yakın, şu son yüz yıllık, özellikle İttihat ve Terakki ile Hürriyet ve İtilaf Partisinden 2012'ye kadar olan süre -ki tam yüz yıl oluyor- demek ki Türk siyasetinin bu yüz yıllık tarihi bir itham, karalama ve suçlamaların tarihidir.

Mesela geriye dönüp bakalım, bir tarafta Hürriyet ve İtilaf Partisi, öbür tarafta İttihat ve Terakki Partisi, hâlen İttihat ve Terakki Partisi ya da onun anlayışı, yöntemi bugünlerde de sıkça kullanılıyor. Osmanlı'nın artık çöktü çökecek, bastona dayalı olarak yaşadığı günler iki parti ülkenin sorunlarını konuşmak yerine, kafa kafaya vermek yerine, omuz omuza vermek, çözüm aramak yerine, Hürriyet ve İtilafçılar, İttihatçılara “Bunlar dinsiz, imansız.” diyor, ötekiler de Hürriyet ve İtilafçılara diyor ki: “Bunlar millet gerçeğini kabul etmez, milliyetsiz...” “Milliyetsiz”, “dinsiz”, “imansız” kavgalarıyla, bu kavgaları iki parti yaparken Balkanlar elden birer birer çıkıyor, bugün ne İtilafçıya kaldı ne İttihatçıya kaldı, ne “dinsiz”, “imansız” denilene kaldı ne “milliyetsiz” denilene kaldı. Bizim siyasi tarihimiz böyle bir şeyden başlıyor. Arkasından cumhuriyetle beraber bir kısım tartışmalar var, orada da yine buna benzer tahammül edilemez, asla kabul edilemez bir kısım suçlamalar Terakkiperver Fırkadan tutun sonraki gelişmelere varıncaya kadar.

Şimdi, bir taraftan siyaset böyle devam ederken toplum da giderek kutuplaşmaya, kamplaşmaya başlıyor. Toplum kutuplaşıyor, bu, siyasete mi yansıyor; siyasette kutuplaşma var, bu, topluma mı intikal ediyor, bu ayrı bir tartışma konusu ama bunu sosyolojik bir temele indirgediğimizde şöyle bir haklı yanını buluyoruz, belki bir kısım şeylere tahammül etmek de böyle bir gerekçeden kaynaklanıyor olabilir, en azından kendi hesabıma, o da şudur: Modernleşmenin yaşandığı toplumlarda -ki Türkiye 1839'dan beri bir modernleşme çabası içerisinde sosyolojik anlamda- modernleşmenin olduğu yerde itişip kakışmalar olur, suçlamalar olur, gelenek ile yenilik arasında dozajı zaman zaman her olaya göre artan ya da eksilen bir kısım suçlamalar olur ama bunu belli bir çerçevede tutmak lazım.

Benim okuduğum bu analizlerin birinde şöyle bir ifadeye rastladım, bunu sizinle paylaşmak isterim: Günümüzde de tartışmaların son derece sert, “Keşke böyle olmasa.” diyebileceğimiz bir dozajda yürüdüğü için, seyrettiği için belki bu tecrübelerden istifade ederiz diye düşünüyorum çünkü siyasetin yol haritasını tecrübe belirler, tecrübe ve tecrübi bilgi. Bizim toplumumuz kadar da tecrübeyi göz ardı eden, özellikle siyasetçiler açısından kendi yaşamadığı sürece başkasının yaşadıklarından ders çıkarmayan bir siyaset zümresi var Türkiye’de, kendim de bu işin içerisinde olarak ifade ediyorum.

Şimdi 1950 öncesi Cumhuriyet Halk Partisi hükümetlerinde İçişleri Bakanlığı yapmış Mehmet Emin Erişirgil diyor ki: “Bir gün Karaköy’den Kadıköy’e gidiyorum vapurla -o zaman köprü filan yok, malum bütün ulaşım karşıdan karşıya vapurla oluyor- elimde Mehmet Akif’in ‘Safahat’ kitabı var -onunla ilgili de bir şey yazacak- orada, vapurda hiç tanımadığım birisi geldi bana yaklaştı, dedi ki: ‘Bula bula bu softayı mı buldun?’ dedi.” Sonra altına not düşüyor, diyor ki: “Benim zamanımda, benim yaşadığım

dönemde biz yaşlılar için her mektepli -tabir ona ait- ‘züppe’, her genç için de yaşlının adı ‘softa.” Demek ki bir dönem “züppe” ile “softa” arasında Türkiye bir itişip kakışma yaşadı, sonra çok partili hayat, ilerici-gerici, sağcı-solcu, tam da benim üniversiteye girdiğim yıllarda Türkiye’yi Amerika’ya uşak etmek isteyenler ile Türkiye’yi Rusya’ya satmak, peşkeş çekmek isteyenler arasında inanılmaz bir kavga; bir orta yolu bulan yok, bizi orta bir noktaya davet eden yok yani herkesin vatanseverliğinden karşılıklı şüphe, sonuçta 5 bine yakın insan hayatını kaybediyor o dönemde. Kitapla, defterle gittiğimiz üniversiteye önce koltuğumuzun altında kalem, defter değil, 40-50 santimlik keser sapı, balta sapı sopalar, onlar yetmedi, kırık dökük de olsa, piyasadan da bulunsa tabancalar, onlar da yetmedi, bir süre sonra uzun menzilli silahlara varıncaya kadar Türkiye bunları yaşadı. O günden beri hâlen Türkiye’de bu itham geleneği devam ediyor. Bütün bunlar sizin bildiğiniz, çevrenizce çokça gördüğünüz hususlar ama bir şeyi ifade etmek istiyorum ki Türkiye’nin siyaset tarihi bir suçlamaların tarihidir. Bu suçlamalar bize çok şey kaybettiriyor, bizi yoruyor, enerjimizi tüketiyor, birbirimizi anlamada, birbirimizi belli bir noktada güç birliği yapmaya, iş birliği yapmaya engel teşkil ediyor. O nedenle söylemek istediğim şey şu ki, yüz yıllık bu geleneği terk etmemiz gerekiyor. Eğer yeni bir sayfa açılacaksa, -“Yeni bir anayasa” dedi Hocam- yeni bir anayasa yapılacaksa Türkiye modernleşmesini daha ileri noktaya götürecektir, cumhuriyetini, demokrasisini ve bunların kazanımlarını daha kalıcı kılacaksa yapması gereken şey, çok zor bir şey belki, kendisinin haklı olduğu kadar başkasının da haklı olabileceğini kabul etmektir. Elbette “Şu, şu, şu gerekçelerle benim söylediğim doğrudur ama karşı tarafın da söylediklerinin dikkate alınması gereken yanları vardır, üzerinde düşünülmesi gereken yanları vardır.” tarzındaki bir siyasi olgunluğa hepimizin erişmesi gerekiyor. O zaman Türkiye bugün karşılaştıkları sorunları yaşadıklarının çok önemli bir kısmını yaşamadan aşabilir. Buna hepimizin, herkesin yardımcı olması gerekiyor.

Ben üniversite yıllarında siyaseti yumruk sıkamak olarak anladım, yumruk sıkamak; ömrümün bir kısmı sağ yumruğumu sıkamakla geçti, miting meydanlarında, üniversitelerde, amfilerde, vesairede, karşımızda da sol yumruğu sıkıyanlar vardı; sağ yumruk, sol yumruk. Sonra baktık ki iki yumruğu kaldıranlar da, kaldırtanlar da başkaları. Sorumluluk taşıyıp, devlette görev yapmaya başlayınca neden bu yola gittik? Allah rahmet eylesin, burada rahmetle anmam lazım, ben siyasetin yumruk sıkamak değil, el sıkmak olduğunu rahmetli Özal’dan öğrendim. O günden beri el sıkmaya çalışıyorum. İşte uzlaşma dediğiniz de budur, öbürü bir yol olsaydı, bir çıkar yol olsaydı ömrümün bir kısmında, bu bir itiraf olarak da kabul edilebilir, bayağı yumruk sıktık, kuvvetli de sıktık ama hiçbir sorunu çözemedik. Sorunu çözemediğimiz gibi bizi belki cahil de bıraktı, bizi Türkiye gerçeklerinden kopuk da bıraktı ama ne zaman ki o insanla tanıştım, farklı fikirde, farklı düşüncede olanlarla

birlikte ideolojik tartışmalar yerine, gücümüzü, enerjimizi, bilgimizi bir havuzda toplayıp sorunu birlikte çözme gibi bir imkânı ben 83'ten itibaren bulmaya başladım. Bugün geldiğim nokta 83 evveliyle tam tersi olan bir noktadır, bu da yaşadığımız tecrübelerden.

“Peki, neden bu böyle oluyor?” diye baktığımda onun da sebebinin şöyle görüyorum: Biz siyaset yapıyoruz, kullandığımız zaman milletin zamanı, oturduğumuz koltuk milletin koltuğu, harcadığımız para milletin, kullandığımız yetki de millete ait, dolayısıyla millete ait bu imkânları kullanırken bir şeye dikkat etmemiz gerekiyor; biz ideolojik çatışmaların içerisinde geldığımız için olaylara hep ideolojik açıdan baktık. Bu, benim fikirlerim, düşüncelerim, yanlışsa değiştiririm, en azından kabili münakaşa fikirlerdir, bir siyaset adamı için en zayıf noktanın ideolojik körlük olduğunu düşünüyorum, olaylara ideolojiler açısından bakmanın getirdiği sıkıntılar olarak görüyorum yaşadıklarımızı. Siyaset adamının elbette belli bir ideali var. “Nedir o ideal?” derseniz, “Şu ideoloji, bu ideoloji”den ziyade, “Benim idealim, benim ideolojim; ben bu millete mensubum çok şükür, böyle bir millete mensup olmaktan dolayı da Allah’a hamdediyorum, bu millet büyük bir millet, güçlü bir millet, büyük zaferleri kazanmış, büyük medeniyetleri inşa etmiş, tertemiz kültürü olan bir millet, böyle bir millete mensup olmak bizim için bir iftihar vesilesidir.” Evet, bunu her yerde söylemeliyiz, bunda bir şey yok ama ideolojiler açısından baktığımızda bir kısım gerçekleri göremiyoruz, külliye kabul veya külliye ret, irdelemek yok, muhakeme yapmak yok, öz eleştiri hiç yok, o ne demek öz eleştiri, ne yapıyorsak bizimki doğrudur, çok keskin bir saflaşma ve kutuplaşma. Hâlbuki siyaset adamı olarak bizim idealimiz şudur: Böyle bir millete mensup olduğumuza göre, Türkiye Cumhuriyeti devletinin de vatandaşları olduğumuza göre benim idealim, milletimizi, devletimizi büyükler içerisinde en büyük, iyiler içerisinde de en iyi yapmaktır. Evet, kısaca özü budur. Hiç filanca şöyle diyor, falanca böyle diyor deyip işi entelektüel bir gevezeliğe dökmeye de gerek yok bence; hepimizin hedefi, ister o parti ister bu parti, değil mi ki ortak paydaları olan insanlarız, siyasi görüşlerimiz farklı da olsa milletimizi ve devletimizi büyükler arasında en büyük yapmalıyız, evet, iyiler içerisinde de en iyisini yapmalıyız. Bunun için enerjimizi, gücümüzü birleştirmenin yolu işte uzlaşmadan geçiyor, uzlaşma bunun için lazım, bunun için gerekli.

Bunun için de dikkat edilmesi gereken şey şu: Özür dilerim, bir ukalalık olarak değil, ben yaşadıklarımın, anladıklarımın kendimi anlatmaya çalışıyorum, bunun üzerinde de bir münakaşa yapılırsa belki bir faydası olur. Bir tarihte ben görevim gereği Kastamonu’ya gittim. Kastamonu’nun bir ilçesinde oturduk ülke işlerini konuşuyoruz, belki biraz da entelektüel boyutta filan konuşuyoruz, “Siyaset şudur, öteki budur.” filan, oradan bir yaşlı zat, yetmiş beş-seksen arası, işte “ak sakal” bizim kültürümüzdeki, güngörmüş, gün

geçirmiş bir insan dedi ki: “Efendi, esas mesele gömleğin ilk düğmesini doğru iliklemektir.” Ben bunu da topluma mal etmek adına sık sık da kullanıyorum. Bana göre siyaset gömleğin ilk düğmesini doğru iliklemektir, onu doğru iliklemezsek ondan sonraki düğmeler de düzen tutturamazsınız, yaka bir tarafa, paça bir tarafa gider. Şimdi, siyasette de her konu için bu ilk düğme farklıdır ama genel bir yaklaşımda siyasetin ilk düğmesini şöyle anlıyorum ben, uzlaşma tabii bunlardan bir tanesi: Siyaset bir rekabettir, siyaset bir husumet değildir ama günümüz tartışmalarına bakarsanız âdeta bir kan davası hiddetinde ve şiddetinde bir siyaset sürdürülüyor, bunun bu ülkeye çok fazla faydası olmaz. Bunu söylemek gibi bir sorumluluğum var. Dolayısıyla siyaseti bir rekabet olarak, millete hizmet üretme, milletin işlerini görme, demin söylediğim ideal etrafında yani milletimizi en büyük, devletimizi en büyük ve en iyi noktaya getirebilme noktasında bir çaba, bir gayret içerisinde olmamız gerekiyor. Buna tek başımıza bizim gücümüz yetmez, o zaman güçlerimizi birleştirmek gerekir. Rekabet ederseniz bu imkân olabilir, kalite gelir ama husumet içerisinde siyaset yapılırsa bu, toplumu huzursuz eder. “Bu siyasetin getirebileceği ne vardır?” diye baktığımızda işte bu son yüz yıllık çaba, gayret biraz da bu konulara ışık tutacaktır demektir.

İkincisi, benim siyasette yapmaya çalıştığım, belli grupların da bir türlü anlamak istemediği husus şudur: Siyaset çözümün parçası olmaktır, sorunun parçası olmak değil. Ben böyle anladım. Ortada bir sorun var, bu sorunun çözülmesi gerekiyor. Eğer çok nefsi, çok bencil bir tavırla konumunuzu düşünerek “Acaba şu olursa şöyle mi olur, bu olursa böyle mi olur?” tarzında dersiniz, Türkiye, o olaylar sebebiyle çok sıkıntıya girer. Görevde bulunduğum bu on yıllık süre içerisinde bu söylediğimin altına en az yirmi tane misal koyarım. Sorunun parçası olmakla çözümün parçası olmak arasındaki tercihe zorlanan siyasetçi çözümünden yana olmalıdır; kendisini, kendi nefsinin, popülaritesini, itibarını biraz ikinci plana atabilmelidir. Eğer böyle yapılmazsa o zaman bir anayasa fırladığında Türkiye’nin altının üstüne nasıl geldiğini yaşamış olan bir toplum bu söylediğimi çok daha iyi anlayacaktır. Özellikle bunu nereden söylüyorum? Bunu söyleyişimin sebebi şu: Bu geriye dönük on yıllık süre içerisinde, daha aktif siyasetin bu boyutunda görev yaptığım süre içerisinde zaman zaman kurumlar arasında sıkıntılar oldu, çekişmeler oldu, bu sıkıntıların ekonomik hayatımıza, sosyal hayatımıza, siyasi hayatımıza yansımaması adına birilerinin bir şey yapması gerekiyordu. Birileri bir şey yaparken kim ne itham ederse etsin, kim ne söylerse söylesin, soruna kenardan bakmak yerine, çözümün bir parçası olmak, bir noktası olmak, bir virgülü olmak zannediyorum doğru olan bir yoldu. Türkiye siyasetçiyi işte içinden geçtiğimiz süreçlerde de zaman zaman böyle sıkıntılarla, böyle tercihlerle karşı karşıya bırakıyor. O nedenle gömleğin ilk düğmesi siyasette çözümün parçası

olmaktır bana göre, sorunun parçası olmamak. Bu manada da Türkiye’de neredeyse her gün böyle bir tercih yapmak gibi karşı karşıya kaldığımız durumlar oluyor.

Söylenecek çok şey var, bilmiyorum söylemek istediklerimin bir kısmını bile söylemede zorlanıyorum. Bir başka şeyi daha ifade edip sözlerimi bitireyim. O da şudur: Biz toplum olarak bir kısım sorunların çözümünde çok kestirme yol ve yöntem bulma konusunda bir maharetimiz var. Her konuyu kanunla çözüyoruz. Ben olsam bir kanun çıkarırım... Türkiye Büyük Millet Meclisi kanun fabrikasına döndü. Bir ülkede bu kadar çok kanunun çıkması çok iyi bir şey değildir, bunu çok net olarak ifade ederim. Bu kadar çok kanun çıkarmaya gerek yok. İkincisi, her ihtilafı yargı yoluyla çözmeye çalışıyoruz ya da çözdüğümüzü zannediyoruz. Hâlbuki ben daha evvel bir yerde yaptığım konuşmada şöyle bir şey söylemişim: Diyoruz ki demokratik toplum aslında geniş bir ailedir, her sorunu mahkemede çözmek, kanunla çözmek yerine demokratik bir sabırla, hoşgörülle, saygı ve açık gönüllülükle çözmek sorunu daha kalıcı çözmektir. Kanun çıkararak çözdüğümüzü zannettiğimiz bir kısım sorunların daha büyük vüsatta, daha büyük çapta bir süre sonra karşımıza çıktığını ben kendi hayatımda çokça gördüm, gerekiyorsa bu konuda da çok sayıda da misal veririm. Hâlbuki biraz sabırlı olabilseydik, biraz birbirimizi anlayabilseydik, biraz diyalog, biraz karşılıklı konuşma ve görüşme yol ve yöntemlerini de deneyebilseydik kanun ya da yargı yolu yerine daha kalıcı bir çözüme o sorunları kavuşturabilirdik. Zannediyorum eğer gömleğin ilk düğmesini doğru iliklemek diyorsanız bana göre düğmelerden bir tanesi de budur. Her konuyu kestirme çözmek yerine -ki çözmüş olmuyoruz o konuları da- daha kalıcı çözüme kafa yormamız icap ediyor.

Bütün bunlardan sonra söylemek istediğim şey şudur: Tabiatıyla siyaset elbette tecrübeyle yapılan bir iş ama siyasetin bilgisini de edinmek lazım. Tarih ve sosyoloji önemli ama kabul etmek gerekir ki bugünün sorunları biraz daha girift, biraz daha karmaşık, biraz daha bileşkeni, değişkeni eskiye nazaran farklı. O zaman bugünün sorunlarını dünün bilgisiyle çözmeye imkânımız yok, bugünün sorunları için yeni bilgilere, yeni yöntemlere, yeni yönelişlere, yeni anlayışlara ihtiyaç var, demokrasinin kalitesi de buradan geçiyor yani neticede bu bilgiyi edinecek olan da siyaset yapan insanlardır. Siyaset yapan insan toplumsal talepleri sisteme yansıtan ayna rolünü görürler. Bizim toplumumuzun yeteri kadar fark edip edemediği, bilemiyorum şudur: En kolay hırpalanan, en kolay yerin dibine batırılan, en kolay rahatlıkla en ağır suçlarla itham edilen kesim siyaset kesimidir. Siyaset kesimi bunu hak etmiyor, evet bu türlü ithamlara zaman zaman sebebiyet veriyoruz, bizim kusurlarımız var ama siyasetçi dediğimiz insan, insanlar, bu işi yapanlar toplumsal gerçeği sisteme yansıtan ayna rolünü ifa ediyorsa, aynayı ortadan kaldırıncı, aynayı kırıp dökünce gerçek ortadan kalkmıyor, talebe de dikkat etmek lazım,

aynaya da dikkat etmek lazım; bu ikisini birleştirelim ki Türkiye’de sağlıklı bir demokratik yapıyı kuralım. Siyaset olmadan, siyasetçi olmadan bu görevleri kim yapacak? Kaldı ki her işe siyasetçinin koştığı, göreviyle ilgisi olsun ya da olmasın vatandaşın yegâne hacet kapısı siyasetçiye bunu da bu kadar al aşağı etmemek, bunu da bu kadar ayak altına vermemek lazım. Toplum bu duyarlılık içerisinde olmalı, siyaset yapan insanlar olarak biz de işin bu noktaya gelmesine yardımcı olmamalıyız; daha hassas, daha dikkatli olmamız gerekir diye düşünüyorum.

Ben çok teşekkür ediyorum gerçekten, Sayın Hocam size, Sayın Dekanımıza, üniversitemizin tüm mensuplarına, bizi hatırlayan, hatırlatan ve bugün bu kadar önemli zamanlarını bu toplantıya hasreden tüm dostlarımıza şükranlarımızı ifade ediyorum kendi adıma, ailem adına; gençlere de başarılar diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

Konu : TESEV'in Düzenlediği "Anayasa Sürecini İzleme Çalışması" dolayısıyla

Tarih : 2 Mart 2012 / İstanbul

BAŞKAN — Efendim, herkese günaydın. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantıyı tertip eden, fiilen, fikren katkı veren ve katılan siz değerli konukları, katılımcıları da saygıyla selamlıyorum.

Bu toplantıları, biz Komisyon olarak da şahsen de çok önemsiyoruz. Önemli tarihî bir sorumlulukla karşı karşıya olduğumuzun ve olduğumun da farkında olarak sürece kim katkı verecekse onlarla görüşmek, onların kapısını çalmak, fikirlerini, düşüncelerini dinlemek bizim bakımımızdan gerçekten işimizi kolaylaştıracaktır diye düşünüyoruz. Onun için uzak yakın demeden, büyük küçük demeden, kimin toplantıyı tertip ettiğine, hangi görüşten insanlar bu toplantılara katılıyor, ne söylüyor demeden hepsi bizim için son derece önemli, son derece yapıcı ve işimizi kolaylaştıracak bir önemli çabadır, gayrettir diye bu toplantılara katılıyoruz. Bugün de bunun için geldim. Bazen on beş dakikalık bir mesaj için bir tam gün harcadığımız da oluyor, helal olsun. Öğleden sonra bir toplantıya daha katılacağız. Çatı kuruluşlarının organize ettiği ve bu sürece destek vermek adına da bölge toplantılarına katılıyoruz. Pazar günü İzmir'de olacağız, daha sonra Antalya'da, Erzurum'da, Trabzon'da, Samsun'da, İstanbul'da, Bursa'da, kadın platformu, gençler ve çocuklarla ilgili de bu sürece katkı verecek birçok toplantıya da bu mülahazalarla da katılmış olacağız.

Tabii TESEV, önemli bir sivil toplum örgütü, toplumsal sorunlara duyarlılığını eskiden beri bilirim, çalışmalarından da olabildiğince istifade etmeye çalıştığımız bir sivil toplum örgütü. Şüphesiz onunla beraber hareket eden kuruluşlarımız ve o oluşumlar da. Onun için inanıyorum ki bu toplantı faydalı olacak. Bunun devamını diliyoruz.

Özellikle kullandıkları bir tabir var. Buna çok ihtiyacımız var. Bu sürecin iyi izlenmesi lazım. İyi izlenmeli ki biz işimizi biraz daha kolay yapabilelim. Yani bir tek toplantıyla, tabiri caizse, ay ve güneş tutulması gibi bir defa tutulup

ondan sonra işi bırakmak yerine katılımın gereği, sorumluluğun gereği olarak bu sürecin iyi izlenmesinde ve mümkünse toplumun tüm kesimlerinin bu süreci iyi izlemesinde sayısız fayda var. Siyaset kurumunun kalitesi de büyük ölçüde bu süreci başarıyla götürmesine bağlı olacak.

Yeri gelmişken ifade edeyim. Tabii bu izlemede medyamıza da çok önemli bir görev ve sorumluluk düştüğünü ifade etmem gerekiyor. İlk toplantı yaptığımız tespit medyanın değerli temsilcileriyle hem İstanbul'da hem Ankara'da yaptık, düşüncelerimizi söyledik, 4 siyasi partiyle birlikte ve mümkünse bunun toplumun her kesiminde canlı tutulması açısından bir beklenti içerisinde olduğumuzu ve hâlen beklentimizin de giderek yüksek dozda olduğunu da söylemem gerekir çünkü medya olmadan bu konuyu sadece bu salonlarda yapacağımız toplantılarla topluma mal etmek mümkün değil.

Günümüz demokrasisinin katılımcı olduğunu biliyoruz. Bu önemli bir özellik ama hâlen toplumun belli bir kesiminde, çok da önemli bir kesiminde "Seçtiklerimiz var, onlar yapsınlar." gibi bir anlayışın da hâkim olduğunu bu toplantılar vesilesiyle görüyoruz. Evet, seçtiklerimiz görevini yapacak, yapmalıdır, yapması gerekiyor, bu defa muhakkak yapmalı ama arkasında da bu konuda canlı bir halk desteğinin olması gerekiyor.

Çokça söylendiği için tekrar söylemeye gerek görmüyorum ama bir iki hususa temas etmek isterim. O da şudur: Türkiye'de birçok sorun var, tartışıyoruz. Hepimiz, sabahleyin gazetelere baktığımızda, manşetlere, televizyon haberlerine, tartışmalara baktığımızda birçok sorunun olduğunu görüyoruz. Ülkemizin içinden kaynaklanan, dışarıdan kaynaklanan, bölgede olan birçok konu var, sorun var ama bunlar içerisinde ilaveten Türkiye'nin bir de bir anayasa sorunu var. Her sorun Anayasa'dan kaynaklanmıyor ama belki en hararetli siyaset kesiminin tartıştığı, işi kavga derecesinde yeri geldiğinde tartıştığı konuların temelinde Anayasa'nın olduğunu görmemiz gerekiyor. Dolayısıyla bu Anayasa, sorun çıkarma potansiyeli çok yüksek olan, gerilimlere kaynaklık teşkil etme potansiyeli çok yüksek olan bir anayasa. Bu, bugün söylenmiyor. Bugün söylenmiyor. Geriye dönük Meclis kayıtlarına baktığımızda on yedi sene evvel, on sekiz sene, yirmi sene evvel siyaset adına bu konular gündeme geldiğinde, bugün siyasetimizde gene en önemli faktörlerden biri olan partilerimizin yazdığı yazılara baktığımızda deniliyor ki o zaman da ana muhalefet partisi, şimdi ana muhalefet partisi diyor ki: "Bu Anayasa süratle, kısa süre içerisinde demokratik yol ve yöntemlerle değiştirilmediği takdirde -mealen söylüyorum- Türkiye'de rejim bunalımı çıkar. Hâlbuki anayasalar rejim bunalımı çıkarmak için yapılmazlar. Tam tersi, ülkede huzuru barışı, devletin işleyişini etkin, verimli kılabilmek, özgürlükleri teminat altına alabilmek için bir toplumsal sözleşmedir. Sözleşmeyi yaparken

daha kavga çıkacak, kaş göz yarılacak diye bir sözleşme yapılamaz ama oradaki ifade: “Rejim bunalımı çıkar.” 1993’tür bu söylediğim ifade. Bir ülkede ekonomik bunalım olur, başka bunalım olur, olabilir ama rejim bunalımı bir ülkenin karşılaşılabileceği en son ve hiç arzu edilmeyen bir şeydir.

Onun için belli ki bu Anayasa, bu ifadeler de çok yanlış çıkmamıştır, çok da isabetli bir tespittir. O nedenle böyle bir potansiyel taşıdığı için bunun her gün yansımalarını görüyoruz.

O nedenle, bir konuşmamda ifade ettiğim gibi, her sabah dünya yeniden kurulur, her sabah Türkiye’de bir anayasal sorun vardır. E, Türkiye her sabah bir yeni anayasal sorunla varlığını daha uzun süre sürdüremez, enerjimizi, gücümüzü, imkânları, fırsatları heba ederiz. Onun için bunun yeni baştan ele alınması gerekir diye düşünüyoruz. E, burada da genel bir mutabakat var. Mecliste olan olmayan tüm siyasi partilerimiz, tüm meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları dâhil herkes bu Anayasa’dan şikâyetçi ve yeni bir Anayasa’ya vurgu yapıyor. Burada da genel bir mutabakat var.

Bir başka husus: Başka anayasalarda böyle bir özellik var mıydı bilemem, bu Anayasa daha yapılırken itiraza maruz kalmış, yapılış yöntemi itibarıyla, yürürlüğe girdiği andan itibaren de bu Anayasa’nın değişmesi gerektiği ifade edilmiş. Altmış yıllık siyasi hayatımızın otuz yılı bu Anayasa’yla geçiyor ve bu Anayasa’dan şikâyetle geçiyor. E, Türkiye bir otuz yıl daha bu şikâyetlerle yoluna devam edemez. Belli ki bu ayakkabı ayağı çoktan sıkmaya başladı, bu elbise bize dar geliyor.

Onun için sık sık da değişme ihtiyacı doğmuş yani bu söylenen sözlerin arkasında bir de tatbikatı var, bu sözlerin doğruluğu bakımından. Altmış yıllık siyasi hayatımız, çok partili siyasi hayat, yaklaşık otuz yılında bu Anayasa var ve otuz yıl içerisinde de 17 defa değişmiş, değiştirme teşebbüsleri, niyetleri bir tarafa, fiilen 17 defa değişiyor. Otuz yılda 17 defa değişen bir Anayasa’nın demek ki on üç-on dört ayda bir, yeri gelip iki ayda bir, bir değişiklik ihtiyacı doğduysa, ki bu otuz yıl içerisinde sağ iktidar geldi, sol geldi, birlikte geldi, tek başına geldi ama herkes, Anayasa’da, yeri geldiğinde, ortalama bir yılda, bir buçuk yılda bir Anayasa’nın birkaç maddesini, birden fazla maddesini değiştirme ihtiyacını duyduysa bu söz doğrudur; bu Anayasa demek ki etkin ve verimli bir hizmet ve günümüz şartlarına uygun özellikler taşımıyor.

Bu değişikliğin getirdiği sıkıntı nedir? O da şudur: Biz genellikle siyasetçiler olarak istikrara çok vurgu yaparız. Daha çok bu kalkınma çabaları bakımından istikrarın önemli olduğunu vurgularız çünkü koalisyonlarla seksen sekiz, seksen dokuz yılın içerisinde bugünkü Hükûmet 61’inci Hükûmet olduğuna göre demek ki sık sık da Hükûmet değişikliği oldu. İyidir kötüdür bunun tartışması ayrı yapılabilir ama şu var: Ülkede bir parti tek başına iktidar olsa, siyasi istikrar olsa bile on üç- on dört ayda bir en temel yasa da bu kadar

sık değişiklik yapıyorsa hukuk istikrarı olmaz. Her madde değişikliğinin arkasından bir alay uyum yasaları çıkarmak mecburiyetindesiniz. Hâlbuki insanlar genelde hayatlarını, kararlarını yasalara göre tanzim eder, ona göre karar verir. Bugünkü mevzuata göre bir karar veriyorsunuz, bir sene sonra Anayasa değişiyor, o yasaları da o istikamette yeni baştan gözden geçirmek gerekiyor. Onun için, Türkiye’de büyük ölçüde hukuk istikrarının bozulmasında da bu Anayasa’nın olumsuz bir tesirinin olduğu ortadadır.

Tabiatıyla Sayın Parker’in söylediği bir husus var, ona belli ölçüde ben de katılıyorum. Hiçbir şey değişmez değildir, hayat değişiyorsa anayasalar da değişecektir ama bu kadar sık değişiklik gerekir mi? E, anayasalarda bu kadar sık değişiklik de olmuyor. Her anayasal düzenleme yapıldığı dönemin, hatta her yasa için söylenebilecektir bu, yapıldığı dönemin şartlarını, felsefesini yansıtır, düşüncesini yansıtır. E, bu Anayasa’nın felsefesi, öncelikleri ve dengeleri de günümüz şartlarına uymuyor. E, işin bu tarafında görev yapmış birisi olarak ifade ediyorum. Demek ki, bu Anayasa otuz yıldır yürürlükte, ben siyasete girdiğim günden beri de Anayasa pratiği yapan birisi olarak yani teoriden ziyade işin pratiğinde de görev yapmış, işin içinden birisi olarak bu Anayasa’nın görev yaparken ne büyük zorluklar çıkardığını da şahsen görmüş, yaşamış birisi olarak ifade ediyorum ki bu Anayasa’nın öncelikleri günümüzün önceliklerine uymuyor. Hiç geriye dönüp “Yapanlar, şudur, budur...” o tartışma bize bir şey getirir getirmez ayrı bir konu ama şunu ifade edeyim: O tarihte Türkiye’nin önceliği belki güvenlikti, güvenlik öncelikli bir Anayasa, özgürlükler ikinci planda... Bu zaten maddelerin düzenlemesinden, özel sınırlamalardan, genel sınırlamalardan çok net olarak ortaya çıkıyor. Güvenlik öncelikli, özgürlüğü güvenlik açısından bir tehdit olarak gören veya bir eksiklik olarak gören, onun için de mümkün olduğu kadar güvenlik noktasına ağırlık verip özgürlük olsa da olur, olmasa da olur ya da bu kadarıyla da toplum iktifa etsin anlayışı içerisinde yapılmış bir Anayasa.

E, bu günümüz şartlarına uymuyor. Neden uymuyor? E, Türkiye’nin, bir taraftan Anayasası var ama öbür taraftan da Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak birçok taahhütleri var. İşte bunlara sözleşmeler diyoruz, insan haklarıyla ilgili sözleşmeler. Bunların başında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi geliyor. Sözleşmeyi imzalamakla kalmadık, aynı zamanda AİHM’in yargı yetkisini de kabul ettik. Bu ne demektir? Eğer Türkiye’de hak ve özgürlükler noktasında bir sıkıntı varsa uygulamada, düzenlemede, e bu artık Strazburg’dan dönüyor. Eskiden “Yanlış hesap Bağdat’tan döner.” deniyordu. Demek ki şimdi yanlış uygulamalar, yanlış düzenlemeler, kendi irademizle kabul ettiğimiz bu sözleşme gereği, yargı yetkisini kabul gereği Strazburg’dan dönüyor. Onun için diyoruz ki AİHM’de en çok davası olan... Şimdi yeni bir yol ve yöntemle bu davaları nasıl azaltabiliriz diye -işte ferdî başvuru bu yollardan biridir- hep beraber göreceğiz, şimdi başka bir mekanizmayla o yığılmayı önlemeye çalışıyoruz.

“Canım, dava sayısı çok olursa olsun.” da diyemeyiz. Neden diyemeyiz? Çünkü dünyada ülkelerin itibar sıralamasında demokrasi standartları çok belirleyici bir faktör, ne kadar demokrasiniz varsa, buna uygun uygulamanız varsa, sizin yukarıdan aşağıya kaçınıcı sırada olacağınızı da bu belirliyor. O nedenle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye’yi bu manada çokça mahkûm ediyorsa burada bir sıkıntı var. Bunun bir kısmı Anayasa’dan kaynaklanıyor, bir kısmı yasalardan, ama önemli bir kısmı da uygulamalardan kaynaklanıyor.

Yeri gelmişken bir şey ifade edeyim. Tabii, burada en büyük sorumluluk da Yargıtaya düşüyor, Yargıtaya ve şimdi Anayasa Mahkemesine düşüyor, çünkü -belki değerli katılımcılar meslekleri itibarıyla bilmiyor olabilirler- bizim hâkim ve savcılarımızın tayin ve terfilerinde, hangi göreve geleceklerinde sicilleri önemlidir, sicilleri de Yargıtaydan geçen dosyayla alakalıdır, ne kadar dosyası tasdik oluyor, ne kadarı bozulup geri geliyor. Eğer Yargıtay 50 tane yasa yapmaktansa çok özgürlükçü, 90’ıncı maddeye uygun yorumlar yapıverse, içtihat oluşturuverse, 5’inci sınıf bir ilçedeki hâkim ve savcı kararını verirken, savcı soruşturmayı yaparken “Acaba Yargıtay ne dedi?” diye bakar ve hâkimlere, savcılara da bu dergiler gönderilir, çünkü karar verirken o karara aykırı karar verdiğinde o zaman Yargıtaydan bozuk yer, o da notunun düşmesine sebebiyet verir. Onun için Yargıtayın işi sıkı tutması gerekiyor. Hâlbuki, biz... Ben bunu çok söyledim eski görevim sırasında, Sayın Köker bir atıf yaptı, şimdi yeri gelmişken ifade ediyorum, bu kadar çok hak ihlaliyle ilgili Türkiye’nin davaya muhatap olmasının özünde, Yargıtayın yorum farkı, yorum noktasındaki hassasiyetini yeni baştan bir Yargıtayın kendisinin sorgulaması gerekiyor. Emin olun 5 tane, 8 tane, 10 tane örnek karar verse ve bunu bozma kararlarında detaylı bir şekilde yapıverse, bugün bu kadar çok mevzuat çıkarmaya gerek olmayabilir. Onu da bir tespit olarak burada ifade etmek istiyorum.

Demek ki bu Anayasa’nın dengeleri ile öncelikleri bir defa günümüz şartlarına uymuyor, ya özgürlük ya güvenlik değil ikisini birden, biri diğeri için bir zaaf teşkil eden husus da değil, geri kalanı uygulamayla, tatbikatla ve özellikle yargı sorumluluğuyla düzeltilebilecek bir husus, en azından bir bölümü böyle.

İkincisi: Yine burada vurgu yapıldı, devlet-birey ilişkisi. 1982 Anayasası, “Devlet tehlikededir.” diye bir darbenin yapılması sonucu devleti koruyan -Kime karşı? Bireye karşı koruyan- bir mantıkla, bir felsefeyle düzenlendiği için ve günümüz dünyasında birey öne çıkıp, devleti de bireye hizmet veren bir örgüt, bir aygıt olarak düşünüldüğü için bu yönüyle de bir şey var.

Üçüncüsü de: Devletin erkleri arasında ciddi bir sıkıntının olduğunu hepimizin gördüğünü zannediyorum bu otuz yıllık uygulama içerisinde. Yasama, yürütme, yargı arasında sağlıklı bir ilişkinin olmadığı ortadadır. Bu ayrı bir toplantı konusudur, ayrı bir müzakere konusudur ama şu kesin

ki herkes herkesin alanına müdahale eder hâle gelmiş. Burada da en fazla -Meclis Başkanı olduğum için söylemiyorum- alanına müdahale edilen erk de yasamadır. Dolayısıyla, eğer bu doğruysa böyle devam etsin, ama doğru değilse -ki olmadığını biz birçok krizle yaşadık, gördük- o zaman yasama, yürütme, yargı arasındaki ilişkinin hem model itibarıyla hem de görev, yetki ve sorumluluk itibarıyla yeni baştan tartışılması, herkesin fikrini bu noktada ortaya koyması ve yeni bir düzenlemeye tabi olması gerekmektedir.

Yaptığımız toplantılarda önemli ipuçları çıkıyor. Yani samimi olarak ifade edeyim ki bu çatı kuruluşlarının... Şu anda 4 yerde yaptık; Ankara, Konya, Edirne, Diyarbakır, işte, bundan sonrasını devam ettireceğiz. Gelen yazılardan biliyoruz. Doğrusunu isterseniz toplum bizden daha önde, beklentilerini çok açık olarak söylüyor, o maddeye, bu maddeye takılmıyor, bizim insanımız -bunlar yapılır yapılmaz, o ayrı konu ama- çok net düşüncelerini bu toplantılarda söylüyor, ben bunu gördüm. Dolayısıyla, eğer insanlar fikirlerini söylemek istiyorsa bir şekilde söyleyebilir, söylemenin yollarını da bulabiliriz.

Dolayısıyla, bu Anayasa'da, hem hak ve özgürlükler açısından yeni baştan bir ele alışı ihtiyaç var hem devletin işleyişiyle ilgili olarak yeni baştan bir düzenlemeye ihtiyaç var; bir de Anayasa'da ne olması gerekiyor, ne olmaması gerekiyor ya da bugünkü Anayasa'da olmayıp gelişen dünya konjonktürü içerisinde anayasal teminata kavuşturulması gereken haklar ve özgürlükler olabilir, kurumlar olabilir ya da çıkarılması gereken kurumlar olabilir, bunların hepsinin yeni baştan ele alınması gerekiyor.

Tabii, soru-cevap şeklinde biraz sonra belki müzakereye devam edeceğimiz için olabildiğince bu kısımları kısa atlayarak geçiyorum.

Şimdi, geldiğimiz noktada, bunlara ilaveten daha pek çok sebeple yeni bir Anayasa ihtiyacını gündeme getirebiliriz.

Bütün bunlardan dolaydır ki ilk defa 12 Haziran seçimlerinin sonrasında, Mecliste grubu bulunan 4 siyasi parti 5 konuda anlaşmış oldu. Bunlardan bir tanesi yeni bir anayasa, bu iyi bir şeydir. Yeni bir anayasa, bugünkü Parlamentonun ve Mecliste grubu bulunan siyasi partilerin bu millete borcudur. Herkes alacağına sahip çıksın, bunu buradan söylüyorum. Mademki siyasi partilerin borcudur, alacaklı da alacağını sıkı takip etsin. Seçtikleriniz vardır yani “Ben bir avukat tuttum...” İyi de özel bir davanız için bile avukat tuttuğunuzda “Duruşmaya girdi mi, girmedi mi, şahitleri dinletti mi, keşfe ne zaman gidecek, sık sık mazeret veriyor mu, bu dava niye uzuyor?” diye sorarsınız. Şimdi, mademki bugünkü 4 siyasi partinin ve siyaset kurumunun, bugünkü Parlamentonun yeni bir Anayasa taahhüdü var, bunu seçimlerden evvel herkes söyledi, Meclis içinde olan, Meclis dışında olan partiler, esas itibarıyla bir ikisi dışında herkes “Yeni bir anayasa borcumuzdur.” dedi, o zaman millet de alacağını iyi takip etsin. İzleme meselesi oradan çıkıyor zaten.

İkinci anlaştıkları konu: Sayın hocalarımızla beraber Sayın Köker de vardı ilk toplantıda. Ben, daha henüz Uzlaşma Komisyonu gündeme gelmeden “Böyle bir konu olursa nasıl yol ve yöntem takip ederim?” diye değerli Anayasa hukukçularımızla bir toplantı yaptım. Bu da ilk defa olan bir toplantıdır, Türkiye’deki her görüşten tüm Anayasa hukukçularının olabildiğince bir araya geldiği. Orada bir iki tartışma oldu ama genel kanaat itibarıyla -ki, 4 siyasi parti de aynı kanaattedir- birleşti. Asli kurucu iktidar, tali kurucu iktidar, akademisyenlerimiz bunu tartışadursun ama 4 siyasi parti dedi ki: “Bu Meclis yeni bir Anayasa yapar.” Artık, bunu tartışmanın bize pratikte bir faydası yok, pişmiş aşı biraz su katmak olur ya da pişmekte olan aşı. Pişip pişmeyeceğini de sizler zorlayacaksınız. Demek ki, yüzde 95 temsil, yüzde 87 katılım. Hani, yüzde 50-55’lik bir temsil olsaydı belki Meclis için farklı şeyler söylenebilir miydi bilemem ama yüzde 95’lik bir temsil var ve 4 siyasi parti de diyor ki: “Bu Meclis yeni bir Anayasa yapar.” Bunda da anlaştık; iki.

Üçüncüsü: Bu yeni anayasa, Meclisteki temsil oranına bakmaksızın Uzlaşma Komisyonu’yla -ki bu Komisyon’da her parti eşit üyeyle temsil ediliyor- bu çalışmaları yapacak, böyle bir özel görevi olacak

Dördüncüsü: Bu Komisyonun Başkanlığını Meclis Bakanı yapacak.

Beşincisi de: Halkın katılımıyla yapılacak. Yani, şöyle bir şey demiyoruz, demedik çünkü o tür’üne hep itiraz ettik: “Bir komisyon kuralım, akademik tecrübeyi, birikimi de uzmanların görüşünü bu işin içerisine katalım, bir taslak hazırlayalım, sonra da anket sorusu gibi vatandaşa ‘evet mi, hayır mı?’” tarzındaki bir yol ve yöntemle değil, tam tersi ki bu yöntemle yapılan anayasalardan şikâyet ettik, “Halk yok içinde.” dedik. Vatandaş neye “evet” neye “hayır” dediğini bilmiyor. Hâlbuki, anayasa bir toplumsal sözleşmedir, sözleşmenin şartlarını da vatandaşın kendisi belirlemesi lazım. Vatandaşa sonunda sorarsanız onu sormuş olmuyorsunuz. “Ben senin yerine düşündüm taşındım, bu işleri senden daha iyi bilirim, daha iyi değerlendiririm. Ne diyorsunuz buna? Evet... Hayır...” Bu defa tersinden başladık, “Evvla halka soralım.” dedik. Anayasa dediğimiz şey halkın devletinden beklentileri değil midir? Ne bekliyor bu vatandaş Anayasadan? Ne olsun istiyor, nasıl bir anayasa istiyor? Neyi nasıl görmek istiyor, nasıl düzenlenmesini istiyor? Bunu halka soralım. İşte, şimdi tam bunu soruyoruz. Bunu sorarken de herkesten katkı bekliyoruz.

Özellikle medya mensuplarımıza tekrar ifade ediyorum: Medyamız bu süreçte henüz istenilen desteği vermiş değil yani onu ifade etmemiz lazım. Başka türlü, ben Ankara’daki dostlarımızla bu toplantıyı yaptığımda “Efendim, halkın gündemine yok.” E, sizin gündeminizde ne kadar var ki, halkın gündeminde o kadar olsun? Diyelim ki, sene üç yüz altmış beş gün, üç yüz elli gün makale yazıp bir tek gün anayasayla ilgili doğru mu yapıyoruz, yanlış

mı yapıyoruz? Doğrusu, biz de ilk defa bu yol ve yöntemle anayasa yapıyoruz. Bizim gerçekten ikaza ihtiyacımız var, telkine ihtiyacımız var. Sıkıştığımız noktalarda, bunaldığımız noktalarda “Şöyle yapılırsa iyi olur.” diye görüşlere ihtiyacımız var. Biz her şeyi bilen insanlar değiliz. En azından, bu konularda eksik bilgiyle yola çıktığımızı da görmemiz lazım. Onun için de bu katkıyı her kesimden bekliyoruz, bireysel olarak da bekliyoruz. Bunun yol ve yöntemlerini de olabildiğince söylemeye çalıştık.

Şimdi, bu çerçevede, 30 Nisana kadar halkın görüşlerini biz derlemeye çalışıyoruz, her kapıyı da çalıyoruz. Bununla ilgili 3 komisyon kurduk, 12 kişiyi üçe böldük. Birinci grup, siyasi partiler, Meclis dışında olan siyasi partiler ve anayasal kuruluşlar. İkinci dörtlü grup, her partiden bir arkadaşımız, bunlar meslek örgütleri ve sendikalar. Üçüncü grup da STK’lar, oluşumlar, cemaatler. Bunların hem görüşlerini istiyoruz hem de yüz yüze talep eden olursa -ben ayrıca yazıyı gönderdim, metni gönderdim ama biri yüz yüze düşüncelerimi ifade etmek istiyorum diyorsa, bunları da arkadaşlarımız dinliyor. Ayrıca, bu 3 komisyonun her birinde birer tane, her siyasi partinin kendisinin belirlediği -Meclisin içinden veya dışından, serbest çalışan kişi olabildiği gibi üniversiteden kişiler, onları her parti kendisi belirledi- dörder kişilik 3 alt teknik komisyon kurduk. Meclisten de yasama uzmanları verdik. Bunu söyleyişimin sebebi, sizin raporunuzda buna bir atıf var “Meclis içinden olmasın.” diye. Meclis sadece ev sahipliği yapmaya çalışıyor. Geri kalan, bu alt komisyondakiler her siyasi parti nereden istiyorsa. Bir parti bir avukat arkadaşımızı “Bu süreci bilir, ben bunu görevlendirdim.” diyor. Bunlar da gelen görüşleri 23 başlık altında tasnif ediyor. İleride bu madde yazılımları söz konusu olduğunda -diyelim ki bir vatandaşlık maddesi yazacağız- o kutu içerisinde -vatandaşlık kutusu içerisinde- sivil toplum ne demiş, başka partilerimiz ne demiş, yazılmış makaleler varsa, başka ülkelerin anayasaları dâhil, siyasi partilerimizin bu otuz yıllık süre içerisinde veya başka zamanda bu konularla ilgili verdiği teklif varsa, vesaire varsa, ayrıca Meclisteki tutanaklar dâhil hepsini böyle 23 başlık altında biz yazılım sırasında rahatlıkla kullanılabilir hâle getirmeye çalışıyoruz, böyle bir analiz yapıyor, raporlama yapıyor.

1 Mayıs’tan itibaren bu gelen görüşler çerçevesinde uygulamaları, tecrübeleri, mukayeseleri, görüşleri, akademik görüşleri de dikkate alarak bir taslak metin ve ilkeler yazılı kısmına geçmiş olacağız. Makul süre içerisinde... Bunun takvimini vermedik, elimizi ayağımızı bağlamamız doğru olmaz ama işin önemli kısmının burası olduğunu düşünüyoruz. Bu taslak metin yazıldıktan sonra, ilkeleri belirlendikten sonra, bunu, tekrar, yine makul bir süre kamuoyunun tartışmasına açacağız. “Tamam biz herkesin fikrini sorduk, daha bundan sonra yoktur.” demek olmaz, halk görmeli ki ne söyledi, biz o metinde neyi ortaya kolduk. Tabii, burada dikkat edilmesi gereken husus da şudur: Şimdi benim katıldığım toplantılarda öyle sert ve keskin talepler

oluyor ki “Eğer Anayasa’da şu varsa var yoksa hiç Anayasa yapmaya filan gayret etmeyin, boş yere çaba...” Böyle bir anlayışla anayasa yapılamaz. O senin anayasam olur, benim anayasam olur. Hâlbuki, biz “Bizim Anayasamız.” dediğimize göre, herkesin bulunduğu noktadan biraz daha ortaya yola doğru, orta bir buluşma noktasına doğru gelmesi lazım.

Onun için, tabiatıyla bu metni ortaya çıktığında herkesin, ne nedir, değildir, neresi eksik, neresi fazla, bunu bir defa daha tartışması lazım. Bu tartışma da yapıldıktan sonra, bir defa daha komisyon değerlendirme yapacak uzmanlarla birlikte, sonra bunu 4 siyasi parti kendi organlarında görüşüp teklif hâline getireceğiz, ondan sonra da Türkiye Büyük Millet Meclisine sunacağız. Orada görüşüldükten sonra da halk oylamasına gidecek. Önümüzdeki muhtemel takvim de budur.

“Biz, bunu, bu yılın sonuna bitirmeyi hedefliyoruz.” dedik. Buna -Sayın Hocam bilecektir- o günkü toplantıda “Beş ay yeter.” denildi. Hatta, bazı makalelerde “Yahu, otuz yıldır tartışıyoruz bu konuyu niye yıl sonuna kadar uzatılıyor?” diyen oldu. Belli ki zor bir işi yapıyoruz. Yani, Nasreddin Hoca ile çocuğunun yolda gidişi gibi, öyle de yapsak tenkit konusu böyle de yapsak tenkit konusu, eyvallah! Bu süreyi uzun bulan olduğu gibi “E, canım, önümüzde çok kısa bir süre kaldı. Bu kısa sürede bu Anayasa olur mu?” diye de şifahi, yazılı bize de şeyler geliyor. Ama bir de işin realitesi var, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, o da şudur: En önemli işleri siyasi partiler, iktidarlar, parlamentolar ilk bir yılda yapıyor, ondan sonra arabanın hızı düşüyor. Kaldı ki, Türkiye, arka arkaya 3 tane de seçim yapacağına göre -Cumhurbaşkanlığı seçimi, mahalli idareler seçimi ve genel seçim- e, seçim ortamında da bu kadar önemli bir konuya dikkat azalır, yapım işi zorlaşır. Onun için, bunu, bu yılın sonuna kadar bitirmeyi hedefliyoruz. Bu da bizim zaman itibarıyla ortaya koyduğumuz teklif.

Ben isterseniz sözleri burada bitireyim.

Ben sizin raporunuzu okudum. Oradaki eleştirilerin bir kısmına bulunduğumuz noktadan verilen cevaplar var; ya onları şimdi cevaplayayım -nasıl isterseniz Sayın Köker- ya da soru üzerine cevaplayalım. Mesela, neden görüş birliği içerisinde bu hazırlanacak? Bu, biraz parlamento gerçeğinden kaynaklanıyor bir de bir de geçmiş itirazlardan. 2010 yılında yaptığımız, yani çoğunluk Anayasa yapacak idiyse 2010’daki itirazların hepsini bir tarafa koymak lazım. Denildi ki herkes bir araya gelsin, uzlaşsın, Anayasa yapın. Şimdi, uzlaşma, görüş birliği içerisinde bu işi götürmek 4 siyasi partinin görüş birliği içerisinde olduğu bir konudur. Bu, Meclis Başkanının koyduğu kural değil. Ben, Meclis Başkanı olarak kural koymuyorum. 4 siyasi parti hangi kurallarda mutabık kaldırsa o çerçevede bu süreci yönetmeye çalışıyoruz. 4 siyasi parti de dedi ki: “Çoğunluk filan olmasın, görüş birliği içerisinde

-ittifak değil, o tarafınızdan gayet iyi anlaşılacaktır- biz bu işleri götürelim.” E, olmazsa ne olurdu? E, komisyonda muhalefet çoğunlukta, Genel Kurulda iktidar çoğunlukta. E, aşağıda muhalefetten olanlar diyelim ki belli konularda mutabık kaldı, iktidarın görüşünü hesaba katmadı, e, yukarıda, Genel Kurul salonunda da iktidar muhalefetin görüşünü hesaba katmazsa, o zaman biz bir yıl boşa bu çabayı göstermiş oluruz. Onun için, görüş Meclis realitesinden ve 4 siyasi partinin anlaşmış olmasından kaynaklanıyor. Ha, aksi olabilir mi? E, ona da saygı duyarız ama aldıkları karar budur. Bunu, bu vesileyle de ifade etmek istedim. Çünkü basında da bu çok şey oldu. Yani, bu sürece katkı veren 4 siyasi parti hesaba katılarak “Şunun şu görüşü var. Bunun bu kırmızı çizgisi var. Bunlar nasıl bir araya gelecek? O zaman oy çokluğu olsun.” demeye getirildi. Ama, bu masaya oturanların hepsi bunları bilerek “görüş birliği” dedi. Ümit ederiz o noktalara gelmez, geldiği zaman da başka çözümleri ortaya koymamız gerekecektir.

Dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim.

Konu : TBMM Başkanlığı ile YASADER ve YUDER'in Düzenlediği
"Parlamente Denetim Sempozyumu" dolayısıyla

Tarih : 7 Mayıs 2012 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Bakan, Sayın Başkan, çok değerli grup başkanvekillerimiz, saygıdeğer milletvekilleri, değerli konuklar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Önemli bir toplantıyı gerçekleştirdiğimizi düşünüyorum; çünkü tüm dünyada parlamentoların esas itibarıyla iki tane görevi var. Bunlardan bir tanesi yasa yapmak ve bu yönüyle vatandaşın uyabileceği kuralları, devletle olan ilişkilerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, neticede kamu düzenini sağlamaya yönelik kuralları koymak; ikincisi de millet adına, halk adına denetim yapmaktır. Bu görevlerini parlamentolar ne kadar iyi yapabilirse, demokrasinin de en önemli teminatı parlamentolar olmuş olur. Dolayısıyla bunun dışında başka bir teminat aramaya da gerek yok. Bunun için tüm dünyada işleyen demokrasilerde parlamentolar demokrasinin kalbidir ve parlamentonun işleyişine göre de demokrasinin kalitesi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, demokratik siyasi hayatta parlamentolar vazgeçilemez kurumların başında gelmektedir.

Parlamente sistemin kuvvetler ayrılığı ilkesi anlamında yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin birbirinden bağımsız olmaları ve birbirlerini dengelemeleri esastır. Yürütmenin yasamadan kaynaklandığını ve ona karşı sorumlu olduğunu hepimizin kabul etmesi gerekiyor. Esasen parlamente sisteminde denetim parlamentoların ana işlevlerinden birisi. Günümüzün demokratik toplumları iktidar muhalefet dengesine dayanmaktadır. Parlamentolar yasama görevini yerine getirirken toplumdaki farklı görüş ve menfaatleri bağdaştırma görevini de üstlenmektedir. Bu kadar önemli bir sorumluluğu üstlenen parlamentolar yürütme organı olan hükümeti denetlemek gibi bir imkân ve sorumluluğa da sahip kılınmıştır. Parlamente demokratik sistemde parlamentonun hükümet üzerindeki denetim yetkisinin anlamı ve önemi büyüktür.

Parlamento geleneği 19'uncu yüzyılın son çeyreğinden başlayan Türkiye'nin denetim deneyimi, üzerinde önemle durulması gereken bir

hususdur. Meclisin, bünyesinden çıkardığı ve güvenoyu verdiği hükümeti kontrol etmesi tabiidir. İktidar tarafından bakıldığında, desteklediği hükümetin taahhütlerine uyup uymadığı, seçmenlere verilen sözleri yerine getirip getirmediği açısından denetim anlam ifade etmektedir. Muhalefet tarafından ise, hükümetin hukuki çerçevede yaptığı uygulamaların, yürütme yetkisini kullanmasının kontrolü, kamu yararına ve ulusal çıkarlara uygun hareket edip etmediğinin izlenmesi, sorunlara çözüm üretme kapasitesinin, performansının sorgulanması, nihayetinde seçmenin teveccühünü elde etmek ve alternatif varlığını güçlendirmek için iktidarın yanlışlarını, eksikliklerini, yetersizliklerini söylemelerine veri oluşturması bakımından parlamenter denetim yollarını işletmek önemlidir. Özellikle yapılan iş ve işlemlerin yerindelik denetimi sadece ve sadece parlamentoya aittir. Bunun altını özellikle çizmek istiyorum.

Zaman zaman geriye dönük uygulamalarda parlamentonun bu yetkisinin yargı organı tarafından gasp edildiğini görmemiz gerekmektedir. Bir işlemin, bir yasal tasarrufun, bir kararın ülkenin yararına olup olmadığını denetlemek sadece parlamentoya aittir. Yargının görevi hukuki denetim yapmaktır. Yapılan işlem ülkenin yararına mı, zararına mı, buna karar vermek, hâkimin, hâkimlerin görevi değil. O nedenle, işte bu yerindelik denetimi açısından da denetim yolları, iktidarın hatalarının ve eksikliklerinin ortaya konulması bakımından önemli araçlardan birisidir.

Türkiye'deki uygulamada denetim yolları genellikle muhalefet partileri ve bunlara mensup milletvekillerince işletilmekte, iktidar partisi grubu ve milletvekilleri bu yolları nadiren kullanmaktadır. Bu, Türkiye'nin genel bir görüntüsüdür. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetleme yetkisinin yazılı veya sözlü cevaplanması istemiyle verilen soru, bir komisyon aracılığıyla inceleme yapılmasını ifade eden Meclis araştırması, bir konunun Genel Kurulda tartışılması şeklindeki genel görüşme, bakanların ve Başbakanın siyasi sorumluluğu bağlamında verilen gensoru ile bunların cezai sorumlulukları yoluna gidilebilmesini sağlayan meclis soruşturması yollarıyla kullanılacağını öngörmüştür.

Parlamenter denetim yolu olarak Anayasa'da belirtilen bu yolların yanı sıra denetim yolu olarak değerlendirebileceğimiz başka imkânlar da söz konusudur. Bunların bir kısmı da yine Anayasa'da düzenlenmiştir. Meclis İçtüzüğü ve kanunlarla düzenlenmiş başka parlamenter denetim yolları olarak mesela Dilekçe Komisyonu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu da bir manada bu eksikliklerin, aksaklıkların ortaya konulması, denetlenmesi bakımından önemli görevler ifa eden komisyonlardır.

Meclis Başkanlığı, milletvekillerince veya siyasi parti gruplarınca verilen denetim yolları önergelerinin ve bu arada denetim işlevi gören komisyonların faaliyetlerinin Anayasa, İçtüzük ve ilgili kanunlardaki hükümlere uygunluğunu gözetmekte ve incelemektedir. Burada da bir sıkıntımızın olduğu ortadadır. Verilen önergeler otomatik olarak işleme konulacak mıdır, konulmayacak mıdır? Genellikle bu konuda zaman zaman tartışmalar oluyor. Hâlbuki şu an yürürlükteki İçtüzük hükümlerine, bunların gerekçelerine, Meclisteki müzakerelerine baktığımızda otomatik bir işlem söz konusu değil. Verilen önergelerde İç Tüzük'e, Anayasa'ya, konulan kurallara aykırılık varsa ya da eksiklik varsa bunların düzeltilerek işleme konulması noktasında, Meclis Başkanlığının, bir manada yetkisinin olduğunu kabul etmemiz gerekiyor. Bazı önergeler geri çevrildiğinde denetim yolu tıkanıyor tarzındaki sıkıntılarla da karşı karşıya kalıyoruz. O nedenle Meclis İçtüzüğü, tüm bu sıkıntıların, bu tartışmaların, bu müzakerelerin sonunda ortaya çıkacak görüşlere göre yeni baştan ele alınmalı ve yeni bir İçtüzük yapılmalı. Geçen dönem böyle bir komisyon kuruldu, uzun bir çalışma yapıldı ama bu yapılan çalışmanın sahibi olmadı. Hâlen de o İç Tüzük'ü hayata geçirelim tarzında kuvvetli bir irade de şu ana kadar gözüküyor, birkaç beyanın dışında. Dolayısıyla yürürlükteki İçtüzük açısından baktığımızda, benim Meclis Başkanı olarak yetkim nerede başlıyor, nerede bitiyor, bunun bir defa daha gözden geçirilmesinde, konunun yeni baştan irdelenmesinde fayda var. Aksi takdirde tartışmalarla bu konuyu değerlendirmeye çalışıyoruz. Bu da çok doğru olmuştur.

Şimdi, bu kapsamda her bir denetim yolu önergesi için evvela iki tane genel sınırlamanın olduğunu kabul etmemiz lazım. Bunlardan bir tanesi ilk olarak Anayasa'da yargı bağımsızlığını koruma amacıyla görülmekte olan bir davada kullanılan yargı yetkisiyle ilgili soru sorulamayacağı, görüşme yapılamayacağı öngörülmüştür: Dolayısıyla bir taraftan denetim yolları, öbür taraftan Anayasa'nın çok açık 138'inci maddesi. Bunun dengesi bir türlü kurulamamıştır. Yeri gelmiştir denilmiştir ki görülmekte olan bir dava var, yasama meclislerinde soru sorulamaz, görüşme yapılamaz; yeri gelmiştir hayır, biz ayrı organiz, bu görüşme yapılabilir, konu Anayasa Mahkemesine kadar intikal etmiştir. Hâlen gündemde olan davaları da hesaba kattığımızda Meclis neyi yapacak, neyi yapamayacak, İç Tüzük'ün bu hükümlerinin, bu denetim noktasından bir açıklığa kavuşturulmasında fayda var.

İkinci olarak, Meclis İçtüzüğü, Meclis Başkanı'na verilen önergelerde ve her türlü yazılı işlemlerde kaba, yaralayıcı ifadelerin kullanılmayacağını düzenlemiştir. Elbette her türlü denetim imkânını kullanacağız. Yukarıda ifade ettiğim yolları kullanabilecektir gruplar ve sayın milletvekillerimiz ama bu hakkı kullanırken İç Tüzük'ün bu hükümlerini de göze almak mecburiyetindedir.

Ayrıca her bir denetim yolu için de özel bir kısım sınırlamalar vardır. Özellikle yazılı sorularda bu sınırlama var. Bunun da ümit ediyorum ki bu toplantıda biraz daha netleşmesi gerekmektedir. Şimdi, soru önermeleri 96'ncı maddede düzenleniyor. Diyor ki: "Kısa ve gerekçesiz olacak. Kişisel görüş ileri sürülmeksizin, kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyen tarzda bu önermeler verilecektir." Çoğu zaman bu çerçeve içerisinde olmadığımızı belirtmek istiyorum. Bu belki milletvekillerimizden kaynaklanmıyor. Özellikle şimdi danışman olarak görevlendirilen arkadaşların, gruplarımız da uygun görüyorsa denetim yolları açısından ciddi bir eğitime tabi tutulmasında fayda var. Elbette her konu Meclis gündemine getirilebilecektir, denetim konusu yapılabilecektir ama bu hükümler değişmediği sürece bu çerçevede yapılacaktır. Hâlbuki gelen soru önermelerine baktığımızda -kişisel görüş ileri sürülmeksizin, kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermemesi lazım, kısa, gerekçesiz olması lazım, 100 kelimeyi geçmemesi lazım- 200 kelimeyi geçen soru önermeleri rahatlıkla verilebiliyor, rahatlıkla bu kurallara uyulmayan önermeler de çok sayıda gelebiliyor.

Ayrıca, bir de 97'nci madde var, sorulamayacak sorular. Bununla ilgili de veriliyor. Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular. İçtüzük düzenlendiğinde Bilgi Edinme Hakkı Kanunu yoktu. Şimdi ilave olarak bir de Bilgi Edinme Hakkı Kanunu var. "Tek amacı istişare sağlamaktan ibaret olan konular, konusu evvelce Başkanlığa verilmiş gensoru önergesiyle aynı olan sorular sorulamaz." diyor. Demek ki soru önermeleri yoluyla denetim hakkı kullanılacaksa 96 ve 97'nci maddedeki ve İç Tüzük'teki 67'nci maddeye uygun bir üslupla bunlar gerçekleştirilecek.

Bir başka husus, bu benim şahsi fikrim. Müteaddit defalar da Genel Kurulda söyledim. Bir de 81'inci maddemiz var. Kanun tasarısı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi sırasında soru-cevap işlemi yapılmaktadır. Adı üzerinde, maddenin başlığına baktığımızda "Kanun tasarısı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi." Buradaki soru-cevap işlemi müzakeresi yapılan konuya açıklık getirmek. Uygulamacılar onu uygularken tereddüde düştüğünde kanun koyucunun muradı nedir, böyle bir düzenlemeyi getirirken ne hedeflemiştir, onu düz metinden yeteri kadar anlayamadığı takdirde gerekçelerine bakacak, demek ki bu hüküm bu maksatla konulmuş olacaktır deniliyor. 81'inci maddenin düzenlenmesinin önemi budur, esas budur ama çoğu zaman biliyoruz ki soruların bir kısmı müzakeresi yapılan kanun tasarısı veya teklifiyle ilgili değil, güncel konularla ilgili olarak sorulmakta; bu yönde bunun doğru olmadığı söylendiğinde de sıkça rastlıyoruz ki "Canım, soru sormayı mı bize öğreteceksiniz?" Hayır, kimsenin kimseye bir şey öğrettiği yok da bu kurallar da uyulsun diye konulmuştur. Dolayısıyla, şimdi, 81 ile

96'ncı maddede düzenlenen soru birbirine bazen karışmış oluyor ve fiilî bir uygulama uzunca bir zamandan beri böyle. Sadece bu dönem, geçen dönem değil, geçmişte de benzer sıkıntılar yaşandı.

Bütün bunlar gösteriyor ki denetim yollarıyla ilgili olarak da İçtüzük hükümlerinin bir defa daha gözden geçirilmesinde fayda var ve tabiatıyla soru önergesi en çok kullandığımız bir denetim yolu olması hasebiyle, sorular ne kadar usulüne uygun sorulursa cevaplar da ona göre olacaktır. Bunun için, eğer grup başkanvekillerimiz de uygun mütalaa ederlerse danışmanların en azından bu konuda ciddi bir eğitimden geçirilmesinde fayda var; çünkü sayın milletvekillerimizin yoğun işleri sebebiyle konu, belki de daha çok danışmanlar tarafından ele alınıyor, kaleme alınışı da belki öyle olabilir.

Bir konuda soru önergesi verilmesi ulusal ya da yerel basında “o konunun Meclis gündemine geldiği” şeklinde yansıma bulmaktadır ve bu doğrudur. Soru yoluyla, milletvekilleri, mesafe alınamayan, gelişme kaydedilemeyen yerel, belli bir kesime ait veya ulusal sosyal talep ve beklentileri ilgili bakanlara ulaştırmakta, çözüm üretilemeyen sorunları sorgulamakta, böylece vatandaşla milletvekili arasındaki ilişkilere büyük ölçüde bu yöntem katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, bir sorunun birinci derecede muhatabı olan sorumlusuna, yani ilgili bakana veya cevabı hazırlayacak bürokrasiye hatırlatılması isteniyorsa, soru önergesi konusu yapılması pratik bir yol olarak kullanılmaktadır. Böylece soru yoluyla gündeme getirilen, ilgi uyandırılan, dikkat çekilen bir sorun üzerinde adım atılmasına, çözüm üretilmesine, gelişme sağlanmasına vesile olunabilecektir. Bu bağlamda, konunun birinci derecede yetkilisi ve sorumlusu olan ilgili bakandan alınan cevap hükümetin yaklaşımını gösteren önemli bir bilgidir ve belgedir. Yazılı sorulara ilişkin şikâyetlerin başında, yazılı soruların bir kısmına cevap verilmemesi, cevapların tatminkâr bulunmaması ve cevaplar üzerinde Meclis Başkanının herhangi bir tasarrufunun bulunmayışı gelmektedir. Önerge verilirken bir tasarruf imkânınız var ama cevap konusunda Meclis Başkanlığının bir tasarruf yetkisi söz konusu değil. Yazılı soru önergelerini süresi içerisinde cevaplandırmamış bulunan bakanların Genel Kurula belli periyotlarla bildirilmesi belki etkili bir yaptırım olabilecektir. Milletvekilleri, yazılı soru önergeleriyle edindikleri bilgileri, kanun teklifi hazırlamada, Meclisteki konuşmalarında, seçim çevrelerindeki çalışmalarında kullanmaktadırlar. Cevapların özenli, ayrıntılı, güncel ve doğru bilgiler içermesi, milletvekili memnuniyetini artırmakta, ilgili hükümet üyesinin Meclisteki itibarını da yükseltmektedir.

Sözlü sorular için, sözlü soruların çok geç cevaplandırılması ve sorunların güncelliğinin kaybolması, topluca okunmasından dolayı soruların iyi anlaşılabilmesi, yine aynı şekilde topluca cevaplandırılmasından dolayı

cevapların tatmin edici olmaması, hangi soruların cevaplandırılacağı konusunda inisiyatifin hükûmette olması başlıca şikâyet konusu olarak bize gelmektedir. Diğer taraftan, çoğunlukla, birçok ildeki köylerin yol ve su sorunlarında sadece il ve ilçe adları değiştirilmek suretiyle aynı ifadelerin kullanılması, yalnızca köy adları değiştirilmek suretiyle kalıp soruların hazırlanması veya aynı soruların tüm bakanlıklara yöneltilmesi karşılaşılan örneklerden bazılarıdır. Sorularda enflasyonist bir süreç oluşturan istatistikî veya makro form şeklinde soru önergeleri yerine asıl gayesi bilgi edinme ve denetim amacı taşıyan önergelere önem verilmesi ve önerelerde niteliğin ön plana çıkarılması gerekmektedir. Bu bağlamda, önergelerdeki nitelik, cevaplardaki niteliği de etkileyecektir. Nitelik arttığı takdirde, soru önergelerinin cevaplanma oranı da buna paralel olarak artacaktır diye düşünüyorum.

Değerli konuklar, kullanım sıklığı açısından ikinci denetim yolu Meclis araştırmasıdır. Daha kapsamlı ve yaygın sorunların Meclis araştırması önergesine konu edilmesi daha isabetli gözükmeyle birlikte bazı yerel sorunlar, belli olaylar üzerinde de araştırma açılması istenebilmektedir. Uygulamada çok çeşitli sorunlar üzerinde önerge verildiği görülmektedir. Devlet sırlarıyla ticari sırlar Meclis araştırması kapsamı dışındadır.

Meclis araştırması komisyonu kurulması durumunda, komisyon konunun ilgisi bütün kesimleri muhatap kabul ederek merkezî ve yerel kamu yetkilileri, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, iş dünyası ve medya temsilcileriyle görüşmeler yapmakta, yazılı görüşler ve bilgiler almaktadır. Komisyon, araştırma ve incelemeleri, aldığı görüş ve bilgileri derleyip toparlamakta, süzgecinden geçirerek rapora bağlamakta, bu rapor da Genel Kurulda görüşülmektedir. Böylece, kamuoyunda ciddi bir farkındalık oluşturulması mümkün olmaktadır. Raporda yer alan önerilerin hayata geçirilmesi, bağlayıcı olmamakla birlikte, uygulayıcıları yönlendirmesi, harekete geçirmesi de mümkündür. Araştırma sonucu elde edilen bilgiler bazen de “Meclis soruşturması veya gensoru” gibi bakanların sorumluluğunu gündeme getiren denetim yollarının işletilmesine kaynak oluşturabilmektedir. Nitekim, geçmişte böyle sonuçlar da ortaya konulmuştur.

Meclis araştırması önergelerinin görüşmelerinin ertelenmesi, kurulan bazı komisyonların ticari sır veya devlet sırrı sınırlamaları nedeniyle bazı bilgilere ulaşamaması, Meclis araştırması komisyonu raporlarından bazılarının dağıtılmaması ve üzerinde genel görüşme yapılamaması, araştırma komisyonu raporlarının ilgili bakanlıklarca yeterince dikkate alınmayıp rapordaki önerilerin hayata geçirilmemesi, Meclis araştırmasıyla ilgili belli başlı eleştiriler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir diğer denetim yolu olan genel görüşme ise, toplumu ve devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Genel Kurulda görüşülmesidir. Daha çok dış politikayla ilgili konular ile genel, yaygın, ulusal ölçekli sosyal ve ekonomik sorunlar üzerinde genel görüşme açılması talep edilmektedir. Uygulamada, dış politikayla ilgili bazı konularda yapılan ön görüşme veya genel görüşmelerin sonunda, parti gruplarının uzlaşarak hazırladıkları ortak bildiri metinleri Genel Kurulda okunmaktadır. Tüm parti gruplarının paylaştıkları görüşleri içeren ortak bildiriyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin o konuya verdiği önem ve hassasiyet Türkiye ve dünya kamuoyuna duyurulmuş olmaktadır.

Meclis soruşturması ise görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Başbakan veya bakanların görevleri sırasında görevle ilgili işlerden dolayı cezai sorumluluklarının bulunduğu iddialarına yönelik denetim türüdür. Meclis araştırması komisyonundan farklı olarak Meclis soruşturması komisyonunun istediği bilgi ve belgelerin sağlanması, komisyonun davetine icabet edilmesi zorunlu olup, aksi hâlde yargısal yaptırım uygulanabilir. Dolayısıyla, Meclis araştırmasında bugün karşılaşılan bir kısım sıkıntıların soruşturmaya benzer yeni baştan yol ve yöntemlerle ele alınması belki de gerekebilecektir. Meclis soruşturmasında parti grubu müdahalesinin kural olarak devre dışı bırakılması, soruşturma açılması ve Yüce Divana sevk kararlarının gizli oylamayla yapılması, yargısal boyutları olan bu denetim yolunun bağımsız ve nesnel işlemesi için öngörülmüştür. Hedefte, hükûmet veya hükûmetin belli üyeleri olan yargısal niteliği bulunan Meclis soruşturması yolunun başlatılmasında sağlam bilgiler ve hukuki deliller üzerinden hareket edilmesi esas olacaktır. Dolayısıyla, bir Meclis araştırmasına nazaran Meclis soruşturmasında siyasi olarak değil, daha çok hukuki değerlendirmelerin yapılması, bu denetim yolunun sağlıklı işletilmesi bakımından gözetilmesi gereken bir husustur diye düşünüyorum.

Son olarak, gensoru ise görevde bulunan Başbakan, bir veya birkaç bakan hakkında izledikleri politika, bakanlığın faaliyet ve işlemleri söz konusu edilerek iddiaların genişçe tartışılmasına imkân veren ve sonuçta, hedefteki hükûmetin veya herhangi bir üyenin düşürülmesine kadar varabilen denetim yoludur.

Sonuç olarak bir değerlendirme yapmak gerekirse: Türkiye’de mevcut işleyişte, iktidar partileri kanun yapım sürecinin yavaşlığından, muhalefet partileri ise denetim sürecinin etkisizliğinden ve Parlamento çalışmalarının planlı ve programlı olmayışından şikâyet etmektedir. Milletvekillerinin, siyasi parti gruplarının, komisyonların, hükûmetten bilgi edinme ve denetleme yollarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri parlamenter sistemin sağlıklı

işleyişine katkı sağlayacaktır. Hükûmetin bilgi isteme ve denetim taleplerine kısa sürede, tatminkâr karşılık vermesi muhalefeti olumlu etkileyecek ve bu durum da Parlamento çalışmalarının verimini artıracaktır. Belki, yeni dönemde, uygun görülüyorsa, iktidarın beklentilerini, yasa yapma imkânını kolaylaştıracak ama muhalefetin de etkin bir denetim yapmasına imkân verecek yeni bir düzenlemeye -İç Tüzük'ün yeni baştan ele alınması uygun görülüyorsa- fayda vardır diye düşünüyorum. Bu sempozyumun sonunda, belki, bu konu, biraz daha aydınlığa kavuşmuş olur.

Ben, katıldığınız için hepinize, fikren katkı verecek herkese teşekkür ediyor, toplantının başarılı geçmesi dileğiyle hepinize sevgi ve saygılar sunuyorum.

Konu : “TOBB’un 67’nci Genel Kurulu Toplantısı” dolayısıyla

Tarih : 19 Mayıs 2012 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değerli Bakanlarımız, saygıdeğer Başkanlar, Odalar ve Borsalar Birliğinin çok değerli mensupları, üyeleri, yöneticileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün gerçekten Türk milleti için yakın tarihimiz bakımından son derece hayati ve önemli bir gün. Hani merhum Akif’in “Kimi Hindu, kimi yamyam, kimi bilmem ne bela. Hani, tauna da zuldür o rezil istila!” dediği, o rezil istilanın arkasından, Türkiye bir bağımsızlık mücadelesi vermek mecburiyetinde kalmıştır. İmparatorluğun küllerinden millî devlete, cumhuriyete ve demokrasiye giden önemli bir gün, önemli bir adım bugün. Böylesine önemli bir günün idrak edildiği, anlatıldığı, anlaşılmaya çalışıldığı bir günde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bir önemli toplantıyı bugün burada gerçekleştiriyor, yarın da devam edecek. Bu toplantıların hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Değerli dostlar, geçen yüzyıl, tüm insanlık için, özellikle bizim bakımımızdan da acıların yüzyılıdır. İkinci Dünya Savaşı yaşanmıştır insanlık için. Rakamlar bile ihtilafı; 36 milyon mu, 40 mı, 50 mi? Bu kadar insanın hayatını kaybettiği acıların bir yüzyılı. Tüm milletler az veya çok acı çekti. Bu acıların en çoğunu çeken de bizim milletimizdir. İçinde bulunduğumuz yıl Balkan Savaşlarının 100’üncü yılı. İyi anlamak lazım, iyi hatırlamak lazım. Acılarını hatırlamayan, sevinilecek noktalarda da sevinemeyen bir toplumun geleceği çok garanti olmaz, çok müemmen olmaz.

Balkan Savaşlarının 100’üncü yılı. Biz çok acılar çektik, bağımsızlık mücadelesi verdik ama milletimizin geçen yüzyılda çok önemli iki tane kazanımı var. Bunlardan bir tanesi cumhuriyet, öbürü de demokrasidir. Bizi cumhuriyete ve demokrasiye kavuşturanları, başta aziz Atatürk olmak üzere devlet ve siyaset adamlarımızı rahmetle, saygıyla anıyoruz.

Hiç şüphesiz, bağımsızlık mücadelesi verdiğimiz günlerde Türkiye iğneden ipliğe ne varsa her şeyi dışarıdan ithal eden bir ülke, yokluklarla mücadele eden bir ülke, yokluklardan bir millî devlet ve cumhuriyet ve demokrasi inşa eden bir ülke. Biraz evvel Değerli Başkanınızın da ifade ettiği gibi, bugün ise 2012

Türkiye'sinde Kuzey Kutbu'ndan Güney Kutbu'na varıncaya kadar dünyanın her bölgesinde, her ülkesinde, 200'e yakın ülkeye 20 binden fazla mal ihraç eden, ülkesinde üretip bunu oralarda pazarlayan bir ülke hâline geldi. İşin bu noktaya gelmesinde de bu çatı altında görev yapan insanlarımızın çok büyük katkısı var, çok büyük emeği var. Bu vesileyle sizlere de, sizlerin şahsında bugüne kadar bu başarının yakalanmasında emeği geçen herkese şükranlarımı ifade etmek istiyorum.

Gerçekten, Türkiye, artık, bugün geri kalmış bir ülke veya az gelişmekte olan bir ülke veya gelişmekte olan bir ülke nitelemelerini geride bıraktı. Türkiye, 200'ün üzerindeki dünya devletleri içerisinde G20'nin üyesi olan ve bu gururu taşıyan bir ülkedir. Dolayısıyla, artık, Türkiye gelişmiş bir ülke.

Tarih önümüze önemli fırsatlar çıkarıyor. Takip edenleriniz bilecektir, son günlerde, son zamanlarda, son aylarda Türkiye'yle ilgili çıkan kitapların sayısı artmaya başladı, Türkiye'yle ilgili özel makalelerin sayısı artmaya başladı. İster kapalı kapılar ardında isterse büyük salonlarda, Türkiye'nin bu yüzyıldaki rolüyle ilgili önemli değerlendirmeler yapılıyor. Hâlbuki, daha dün denecek kadar kısa bir süre evveline kadar Türkiye'nin haritada yerini bilebilen çok az kişi vardı, çok az ülke vardı. Belki stratejik önemi sebebiyle, coğrafyasının temin ettiği avantajlarıyla gündemde olan ve gündem sıralaması devletler arasındaki skalasını sadece stratejik önemi sebebiyle belirleyen bir ülke olmaktan çıktı, bugün müteşebbisiyle, girişimcisiyle, yetiştirdiği değerli insanlarıyla her alanda gerçekten bir dünya ülkesi, dünya devleti hâline geldi ve daha fazla da gelecek.

Onun için, tarih önümüze fırsatlar çıkardı ve çıkarıyor. Eğer Türkiye şu önümüzdeki fırsatları, önümüzdeki zaman dilimini iyi kullanabilirse... Ki zaman zaman kullanamadığımız oldu. Mesela, 90'lı yılları bana göre kaybettik. Koalisyonlar, istikrarsızlıklar, iç kavgalar, siyaset kavgaları, hiçbir faydası olmayan, "Dedim ki dedi..." den başka hiçbir anlamı olmayan siyaset kavgaları 90'lı yıllardaki fırsatları kaçırdı. Türkiye'nin artık fırsat kaçırmaya tahammülü de yok, imkânı da yok. Kim bu yola taş koyarsa tarih önünde mesul olur.

Gerçekten, bu yazılanlara, söylenenlere, tespitlere baktığımızda gurur duyuyoruz, iftihar ediyoruz, bunlar bize hem sorumluluk yüklüyor hem de önemli fırsatlar çıkarıyor.

Şüphesiz, günümüz dünyasında devlet anlayışı değişti. Her şeyi devletten bekleme dönemi artık gerilerde kaldı. Devletin yapacakları bellidir, devlet bunları yapıyor, yapmak mecburiyetindedir. Bu tarihen önümüze çıkan fırsatların değerlendirilmesi, doğrudan doğruya özel teşebbüse aittir. Dolayısıyla günümüz dünyasında özel teşebbüs hem imkân sahibi hem de

önemli bir sorumluluk sahibidir. Emin olun, bu dönem önümüze çıkan fırsatları iyi değerlendirebilirsek gelişmiş ülkeler sıralamasında makul bir yerde değil, şampiyonluğa oynayan ülkeler arasında olmamız için hiçbir engel yok ve biz bunu başarmak mecburiyetindeyiz.

Onun için bu topluluğu önemsiyorum. Bu çatı altında görev yapanları, hizmet yapanları gerçekten önemsedim, önemsiyorum. Bugün ödül alanlar var. Bunlar fazlasıyla bu ödülü hak etmişlerdir. Bu çatı altında on yıl, yirmi yıl, elli yıl ülkenin refahı için, huzuru için, kalkınması için büyük çabalar gösterdiler. İnşallah, kendinden sonraki gelenlere de bunlar örnek teşkil edecektir.

Yeri gelmişken bir şey daha ifade edeyim, onu da söyleyip sözlerimi bitireceğim. O da şudur: Artık, günümüz demokrasisi temsili demokrasi olmaktan çıktı. Yani dört yılda bir, beş yılda bir belli aralıklarla seçtiğiniz insanlar, siyasetçiler vasıtasıyla ülkelerin yönetilme devri ve dönemi kapandı. Yani “Nasıl olsa oy verdik, seçtiğimiz milletvekilleri var, onların içinden çıkan hükümetler var, her şeyi onlar yapacak.” dönemi çok geride kaldı. Artık, çağdaş demokrasilerde, çağdaş ülkelerde katılımcı demokrasi dönemine geçildi. Katılmak, sürecin her anına katılmak, kararlara katılmak, sorunların çözümüne katılmak gibi meslek örgütlerinin bir imkânı var, bir fırsatı var, bir de sorumluluğu var. Bu düşünceden hareketledir ki, katılımı temin etmek, eksiği olan demokrasimizi daha ileri bir noktaya getirmek, ileri bir demokrasi, çağdaş bir demokrasi ve çağdaş bir devleti yeni baştan inşa edebilmek için yeni anayasa sürecini başlatmış bulunuyoruz.

Sürecin bugün geldiği nokta, bir kısım dış tahminlere, telkinlere veya beklentilere karşı iyi bir süreç olarak gidiyor. Madde yazımına başladık. Dört siyasi parti bir araya geldi, Türkiye’nin her tarafında bu süreci vatandaşlarımızla beraber yürütüyoruz. Buradan şükranla ifade etmek isterim ki bu işin büyük ölçüde omurgasını oluşturan, sorumluluğunu taşıyan diğer meslek örgütlerimizle beraber Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği gerçekten çok ciddi bir çaba gösterdi, kendisinden beklenen sorumluluğu eksiksiz yerine getirmeye çalıştı. Bundan dolayı hem burada görev yapan arkadaşlarımıza hem de bu teşkilatın taşradaki mensuplarına bizim kahrımızı, yükümüzü çektiği için teşekkür ediyorum. Bunu da buradan ifade etmem gerekiyor.

30 Nisan tarihi itibarıyla vatandaşlarımızın nasıl bir anayasa konusundaki beklentilerini, taleplerini aldık. Bu süreçte Odalar Birliği öncü rol oynadı ama şimdi ikinci safhaya geçtik. Biz artık bu beklentilere uygun bir anayasa taslağını hazırlıyoruz. Şimdi Odalar ve Borsalar Birliğimizin değerli yöneticilerine ve onunla beraber hareket edenlere ve herkese ikinci bir görev daha düşüyor. Katılım süreci belli ölçüde sona erdi, şimdi izleme dönemi. Bu anayasa

yapanları iyi izleyin çünkü bu anayasa yapanlar size borçlu, dört siyasi parti size borçlu. Siz de alacaklısınız, alacağınızı iyi takip edin. İyi takip etmek için de iyi izleyin, iyi izleyin.

Bu dönem ne yapıp yapıp yeni bir anayasayı milletimize bu yılın sonunda armağan etmek mecburiyetimiz var, ihtiyacın da ötesinde bir mecburiyet hâline geldi çünkü artık birinci ligde oynayan bir ülke ikinci lig takımlarının tabi olduğu kurallarla ülkesini yönetemez. Onun için izleme safhasına geçti bu kuruluşlarımız. Partilerimizi izlemeli, teşvik etmeli, eksiklikler varsa bunları tamamlamalı, arkasından da tekrar ortaya çıkan taslağın değerlendirilmesi noktasında da aynen birinci safhada olduğu gibi üzerine düşen görevleri yapmalı ve ben yapacaklarına inanıyorum. İnaniyoruz ki yeni anayasa ile birlikte özel teşebbüsün, bu çatı altında görev yapan herkesin imkânları da, fırsatları da yasal, anayasal çerçevede daha da artmış olacak, daha özgür bir Türkiye yeni anayasa ile Türkiye'nin gündemine gelmiş olacaktır.

Ben bu toplantıların, bu çabaların, bu gayretlerin ülkemiz için, milletimiz için, bu çatı altında görev yapan herkes için hayırlı ve uğurlu olmasını diliyor, hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum, sağ olun.

Konu : Sayıştayın Düzenlediği “Sayıştayın Kuruluşunun 150’nci Yıl Dönümü” dolayısıyla

Tarih : 29 Mayıs 2012 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Cumhurbaşkanım, çok değerli konuklar; hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

Sözlerimin başında Sayıştay mensuplarının bu anlamlı gününü kutluyor, kurulduğu günden beri ülkemize, milletimize çok önemli görevler ifa etmiş olan Sayıştay mensuplarını saygıyla, şükranla anıyorum, kendilerine bundan sonra da başarılı ve sağlıklı yıllar diliyorum.

Sayıştay, kuruluşundan itibaren kamu maliyesinin sağlam temeller üzerinde sürekli geliştirilmesinde, kamu kaynaklarının hukuka uygun, amaçları doğrultusunda ve toplum refahına en yüksek katkıyı sağlayacak şekilde kullanılmasında önemli roller üstlenmiştir. Bundan sonra da ülkemizin daha güçlü, istikrarlı ve sürdürülebilir bir zeminde hızla mesafe alabilmesi için hayati görevler icra edeceğine inancım da tamdır.

Tarihselsürecebaktığımızda, milli iradenin temsilcisi olan parlamentoların, bütçe hakkı için girişilen mücadelelerin bir ürünü olduğunu görüyoruz. Parlamentoların birinci görevi, devlet tarafından toplanan gelirlerin ve yapılan harcamaların kontrol altına alınması, bir başka deyişle, devlet bütçesinin halkın rıza ve beklentileri doğrultusunda şekillenmesini sağlamak olmuştur. Dolayısıyla bütçe hakkı, parlamenter sistemin ortaya çıkması ve gelişmesinde etkili temel faktör olduğu gibi, parlamentoların millet adına egemenlik hakkını kullanmasının da temel bir aracı olmuştur.

Denetim, tarihten günümüze kadar parlamentoların en önemli görevlerinden birini oluşturmaktadır. Devletin yapısal ve işlevsel dönüşümüyle beraber parlamentonun görevlerinin artması, bütçe ve mali sistemlerin denetiminin uzmanlık gerektiren bir iş hâline gelmesi gibi nedenlerle, parlamentolar adına denetim görevini yürütecek uzman kuruluşlar olarak sayıştayların ortaya çıktığını biliyoruz.

Sayıştaylar, bu yönüyle, milli egemenliğin en belirgin yansıması olan bütçe hakkının etkin şekilde kullanılmasına ve demokratik yönetimin

işleyişine önemli katkılar sağlayan kurumlar olarak devletin en temel organları arasındaki yerini haklı olarak almışlardır.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ise, kamu yönetimini, özellikle de kamu mali yönetim sistemini güçlendirmek amacıyla başlatılan reform çabalarının bir ürünü olarak kurulan Sayıştay, ilk dönemlerinden itibaren kamu maliyesinin güçlü ve sağlam temeller üzerinde geliştirilmesine önemli katkılar sunmuştur.

Bir buçuk asır önce Sayıştayın kurulmasında etkili olan söz konusu reform ihtiyacı, günümüz dünyasının da temel gündem maddelerinden birini oluşturmaya devam etmektedir. Tarihte olduğu gibi bugün de mali disiplinin sağlanması ve mali sistemin güçlendirilmesi, daha güvenli bir gelecek ve sürdürülebilir bir yönetim için kritik öneme sahiptir. Bu gerçek, denetimin ve sayıştayların öneminin her geçen gün arttığını ortaya koymaktadır. Özellikle son birkaç yıldır tüm dünyayı saran küresel mali ve ekonomik kriz, güçlü bir mali yönetim için denetimin önemini, çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur. Saydamlığın ve hesap verebilirliğin zayıf olduğu ortamların ne tür riskler taşıdığını ve toplumları ekonomik, sosyal, siyasal ve daha birçok alanda ciddi sıkıntılara maruz bıraktığını somut örneklerle gözler önüne koymuştur.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli katılımcılar; demokrasinin ve aynı zamanda güçlü, adil bir yönetimin en önemli özelliği, saydamlık ve hesap verebilirliğidir. Yönetimin kendisine tevdi edilen görevleri en iyi şekilde ve halkın beklenti ve talepleri doğrultusunda yerine getirmesi, yürüttüğü faaliyetler ve sonuçları hakkında halka ve temsilcilerine hesap vermesi, demokrasinin gerçek anlamda hayata geçirilebilmesinin temel şartıdır. Saydamlığın güçlendirilmesi ve hesap verebilirliğin geliştirilmesinde temel rol ise, kuşkusuz sayıştaylara düşmektedir.

Dünyada neredeyse kronik hale gelen küresel krizler ve yönetim zaaflarının yol açtığı diğer sorunlar, hemen her ülkede yönetimin yeniden yapılandırılması çabalarına hız kazandırmıştır. Bu çabalar aynı zamanda yönetimin demokratik niteliğinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Bu koşullarda, günümüz toplumlarının daha fazla demokrasi arayışı ile daha güçlü bir mali sistem arayışının birleşmesi, denetim alanında parlamentonun ve aynı zamanda parlamento adına görev yapan sayıştayların görev ve sorumluluklarını önemli ölçüde arttırmıştır. Çünkü küresel kriz de tüm açıklığıyla göstermiştir ki, demokratik, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim, iyi işleyen bir demokrasi, güçlü, istikrarlı ve güven duyulan bir ekonomi, sağlıklı ve sürdürülebilir bir kamu maliyesi, ancak bağımsız ve etkin bir denetimle güvence altına alınabilir.

Öte yandan, demokrasi çitasının yükseltilmesiyle de halkın kamu kurumlarının faaliyetlerine ve kamu kaynaklarının kullanımına olan ilgisi artmakta, daha saydam ve hesap verebilir bir yönetim talepleri yükselmektedir.

Bu talepler, daha etkin bir denetim ihtiyacını da gün geçtikçe artırmakta; dolayısıyla, Sayıştayımızın yeni ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda kendisini yenilemesini ve sürekli geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Sayıştay, her şeyden önce, Parlamento olarak milli irade adına gerçekleştirdiğimiz yasal düzenlemelerin uygulanmasını gözeterek milli iradenin tecelli etmesinde ve hukukun hâkim kılınmasında, aynı zamanda hukuk dışı uygulamalarla mücadele edilmesinde önemli görevler icra etmektedir.

Sayıştay, kötü yönetim uygulamalarını ortadan kaldıracak, iyi yönetişimi ve sürekli gelişmeyi teşvik edecek, kamuya ait kaynakların en verimli ve etkili şekilde kullanılmasını güvence altına alarak “etkin devlet” hedefine ulaşılmasını sağlayacak en önemli kurumdur.

Sayıştayın bu görev ve sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yerine getirmesi için 6085 sayılı Yasa’yı çıkarttık. Bundan sonra da günün ihtiyaçlarına ve yeni gelişmelere göre gerekli değişiklikleri yapmak Parlamento olarak bizim görevimizdir. Zira daha müreffeh, istikrarlı ve güçlü bir Türkiye için Sayıştay güçlü olmalı ve gücünü etkin bir şekilde kullanabilmelidir. Çünkü güçlü ve etkin bir Sayıştay, hukuk devletinin, çağdaş demokrasinin ve güçlü Türkiye’nin en temel unsurlarından birini oluşturmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli konuklar; bildiğiniz üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak Türkiye’yi geleceğe güçlü bir şekilde taşıyacak yeni bir anayasanın hazırlığı içerisindeyiz. Temel hedefimiz, daha özgür, daha güçlü ve daha saygın bir Türkiye’dir.

1862 yılında “Divan-ı Ali-i Muhasebat” adıyla yüksek bir mahkeme olarak kurulmuş olan Sayıştay’ı yeni anayasada, hem denetim hem de yargı fonksiyonlarını en etkin şekilde yerine getirecek bir konuma kavuşturmamız gerekmektedir. Sayıştay’ı doğrudan ilgilendiren ya da uzmanlık alanına giren konular başta olmak üzere, yeni anayasa için Sayıştayımızın birikiminden daha etkin bir şekilde yararlanmayı bilmemiz gerekmektedir.

Bu duygu ve düşüncelerle Sayıştayın 150. Kuruluş Yıl Dönümünü bir kere daha kutluyor, hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Konu : TBMM Strateji Geliştirme Başkanlığının Düzenlediği “Şeffaf ve Hesap Verebilir Kamu Yönetimi Sempozyumu” dolayısıyla

Tarih : 25 Haziran 2012 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Başkan, çok değerli katılımcılar, değerli misafirler; hepiniz hoş geldiniz, hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Sözlerimin başında evvela böylesine önemli ve anlamlı bir toplantıyı tertipledikleri için bu zahmeti tercih eden arkadaşlarımıza ve katıldığınız için de sizlere teşekkür ediyorum.

Artık günümüz dünyasında, 21’inci yüzyılda yükselen değerler var. Bunların başında demokrasi geliyor, insan hakları geliyor, özgürlükler geliyor. Bir ülkede demokrasi varsa, hak ve özgürlük varsa, hukukun üstünlüğü gerçekten her alanda egemen ise bu, ülkeyi yönetenlere, millet adına hizmet yapanlara bir kısım sorumluluklar da yükler. Nitekim hak ve özgürlük alanının genişlemesiyle beraber vatandaşımız eski vatandaş değildir. Belki eskiden tebaa olmaktan kaynaklanan pasif bir durumdan bugün aktif bir statüyü ifade eden vatandaş olma noktasına gelmiştir. Vatandaş demek talep eden demektir, denetleyen demektir. Böyle olunca da idarenin artık vatandaşın talepleri karşısında eskiden kalma alışkanlıkla bir talebi cevaplanmadığında, uygun bir şekilde cevaplanmadığında veya zamanında cevaplanmadığında “Bildğin yere şikâyet et.” tarzındaki bir usul ve üslup artık günümüzde geçerli değildir. Çünkü devletin sahibi vatandaştır. Devletin varlık sebebi vatandaşın mutluluğunu, refahını ve huzurunu temin etmektir. Böyle olunca da devletin her alanında yeni bir kısım kavramlara, yeni bir kısım kurumsal düzenlemelere ve kökten bir zihniyet değişimine de gerçekten ihtiyaç vardır, biz bunlara “kamu yönetimi reformu” diyoruz. Hatta ve hatta yasalarımızda, hizmet verenler kamu görevlisi, devlet memuru da olsa esas itibarıyla bu işin felsefesine baktığımızda hepimiz milletin görevlileriyiz, millete hizmetle mükellefiz. Tabi olduğumuz statünün adı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’dur. Milletin refahını temin etmek bakımından hepimiz milletin görevlileriyiz. Eğer hedef buysa, düşünce buysa, doğru olan buysa buna uygun olarak da hem davranış kalıplarımızı değiştirmemiz lazım hem uyulması gereken kuralları değiştirmemiz lazım hem de buna uygun olarak bir yapısal düzenlemeye, kamu yönetimi reformuna ihtiyaç vardır ki Türkiye’nin de en çok ihtiyacı olan konulardan bir tanesidir.

Bir başka husus da kamu yönetimi reformunu zaruri kılmaktadır. Devletle millet arasında geçmişte yapılan bu ve benzeri uygulamalar sebebiyle ciddi ölçüde bir makas açıklığı söz konusudur. Az önce söylediğim zihniyetten kaynaklanan “Git bildiğin yere şikâyet et, sakalı bıyığa şikâyet” anlamına gelir. Kimi kime şikâyet edeceksiniz? Onun içindir ki zaman zaman Türkiye’de milletin devlete bakışı çoğu zaman da olumlu olmamıştır. İsteddiği zaman hizmeti alamamış, yeterince alamamış ya da insanca muamele görememiştir. Bunun sonucu olarak da millet devletine muğber olmuş, kırgın olmuş, üstelik bu durum siyasi sloganlara da yansımıştır.

1950 seçimlerine giderken ülkenin bunca meselesi varken, bunca sıkıntısı varken, bir siyasi partinin sloganı “Yeter, söz milletindir!” olmuştur. Bu aslında tam da kamu görevlilerine, tam da kamuya verilmiş en sert cevaptır. Demek ki o ana gelinceye kadar millette büyük bir memnuniyetsizlik var, bir aşağılanma var, bir dışlanma var, böyle bir algılama var en azından, onun içindir ki bir siyasi parti slogan olarak, en önemli slogan olarak, vatandaşın en çok beğeneceği ve en çok ihtiyacı olan bir slogan olarak “Yeter, söz milletindir!” denmiştir. Hâlen 2012’ye geldiğimizde, yine “Yeter, söz milletindir!” dersek çok da yanlış bir şey söylememiş oluruz. Çünkü daha, önemli reformları, düzenlemeleri gerçekleştiremedik. Mesele yasaları çıkarmak değil, elbette zihniyet değişimi açısından yasaların çıkarılması fevkalade önemlidir, önemli bir enstrümandır ama esas itibarıyla zihniyetin değişmesi gerekmektedir. İşte bunların hepsi, büyük ölçüde kamu yönetimi reformunun felsefesini, dayanaklarını, zarureti ve gerekçesini oluşturuyor.

Günümüz dünyasında artık bir başka şey daha var. Temsilî demokrasiden katılımcı demokrasiye geçtik. Bunun anlamı şudur: Dört senede bir, beş senede bir, belli kişileri bir yere seçip ondan sonra “Vatandaş artık bu işlere karışmasın.” demek yerine karar alma süreçlerinin her kademesinde vatandaşın mutlaka bilgi sahibi olması, hak sahibi olması, söz sahibi olmasını kabul etmemiz, buna uygun da bir kamu yönetimi anlayışını gerçekleştirmemiz gerekiyor. Bunun için de birçok düzenlemeler yapıldı, bundan sonra da yapılmaya devam edecek. Nitekim biz de inşallah bu senenin sonuna bitirebilirsek, yetiştirebilirsek en temel yasayı da bu zihniyetle yapmaya çalışıyoruz. Evvela vatandaşa soruyoruz: “Ne istiyorsun? Ne düşünüyorsun? Anayasadan beklentin nedir? Anayasa bir toplumsal sözleşme olduğuna göre sözleşmenin şartlarını sen kendin belirle.” demeye getiriyoruz. Demek ki en temel yasayı bu şekilde yaparken devlet uygulamaları hakkında evvela vatandaşı bilgi sahibi kılmak lazım. Doğru karar için doğru bilgiye ihtiyaç var. Doğru bilgiyi kim verecek? Devletin ilgili birimleri verecek, devlette yetki kullanan, millet adına yetki kullanan ve bundan dolayı da sorumlu olanlar verecektir.

Onun için, 2002'den bu tarafa önemli düzenlemeler yapıldı, 2002'den itibaren esas itibarıyla yapıldı. Çünkü Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılımı söz konusu olduğunda en evvel düzenlemesi yapılacak hususlar kamu yönetimiyle ilgili, vatandaşın bilgi sahibi olmasıyla ilgiliydi. Nitekim, ilk çıkan yasalardan bir tanesi, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'dur. Bu kanun çerçevesinde, vatandaşlarımız kendileriyle ilgili olarak belli istisnalar dışında kamudan bilgi edinmeye çalışmaktadır. Kamu görevlilerinin de bunu vermek gibi bir mecburiyeti var. Artık her şeyi saklayarak bir kısım aksaklıkların üstünü örtme imkânı yok çünkü bilgisini edinecek ki ona göre hukuk yollarına başvuracak.

Ondan sonra çıkardığımız birçok düzenleme var. Belki bunlar içerisinde -Sayın Başkan da buradadır- geçen günlerde 150'nci yılını kutladık, Sayıştay Yasasıdır. Sayıştay'ın daha etkin, daha verimli bir hâle gelmesi ve yapılan iş ve işlemleri özellikle kendi görev alanıyla ilgili olarak denetleyebilmesine imkân vermektir. Bu bile başlı başına çok önemli bir reformdur. İnşallah, bunun faydasını hep beraber görmüş olacağız.

Yine, vatandaş açısından en önemli bir imkân, geçtiğimiz günlerde çıkardığımız Kamu Denetçiliği Yasası'dır. Bu aslında bizim kültürümüzde geçmişimizde var olan bir husustur. Vatandaşın devletle ilgili bir sıkıntısı varsa, bir ihtilafı varsa, yargı yoluna gitmeden -ki o yol biraz masraflıdır, biraz daha uzun bir yoldur- kamu denetçisine başvurmak suretiyle varsa bir haksızlığın giderilmesi, bir ihtilafın sonlanması açısından bu müessesenin hayatımıza girmiş olması bence son derece önemli bir düzenlemedir. Ümit ederiz ki beklenen maksat hasıl olur, önümüzdeki günlerde, yasası çıktığına göre kurumsallaşacak ve Türkiye'de önemli bir denetim imkânını böylece vatandaşımız elde etmiş olacaktır.

Onun dışında, tabiatıyla, Kamu Görevlileri Etik Kurulu, bu son derece önemlidir. Özellikle eskiden kamu görevlilerinin kendilerine yüklenen sorumluluğun gereğini kendi anlayışına göre yerine getirme gibi bir durumu söz konusu iken artık hangi mesleği icra ediyorsak edelim, hangi hizmeti yapıyorsak yapalım, onun da yasaların dışında uyulması gereken bir kısım kuralları vardır. "Ben yaptım oldu." mantığı içerisinde kimse sorumsuzluk edemez. Onun için Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuş olması, bu alanda önemli bir merhaledir.

Şimdi buna paralel olarak siyasi etik kurulunun kurulması yönünde de Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir çalışma başlattık. Dolayısıyla, bu siyasi etik kurulunun Mecliste, yasama organında, yürütme organında Kamu Görevlileri Etik Kurulunun kurulmuş olması, yargının zaten uyması gereken bir kısım kurallar var, dolayısıyla devletin üç erkinin de bilinen kendi teşkilat yasaları

dışında da meslek kuralları olarak ifade ettiğimiz ve etik açıdan üzerinde durulması gereken bu kuralların hayata geçirilmiş olması da bir başka açıdan önem arz ediyor.

Ayrıca, en çok şikâyet konusu olan ve zaman zaman da gündemimize yolsuzluk tarzında gelen ve gerçekten de hepimizi rahatsız eden kamu adına yapılan harcamaların denetlenmesiyle alakalıdır. Bunun bir bölümünü zaten Sayıştay denetliyor ama onun ötesinde kamu görevlilerinin uyması gereken bu alandaki kurallar Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunudur. Bu da gerçekten en az Sayıştay Yasası kadar önemlidir. Eskiden değişik adlar altında nereden geldiği belli olmayan, nereye harcandığı belli olmayan, seneler sonra “Vay, nasıl harcandı, neden harcandı?” tarzında tartışmalara sebep olan hususları ortadan kaldırıp devletin tüm gelirlerinin bütçede toplanması, harcamaların oradan yapılması ve denetiminin de bu şekliyle sağlanmasında kolaylık, bu kanunun çıkmasıyla büyük ölçüde giderilmiş olmaktadır.

Ayrıca, Meclisimizde bir kısım komisyonlar var. Bu komisyonların başında, vatandaş şikâyetlerini dinlemek açısından Dilekçe Komisyonu var. Bir bakıma doğrudan konuyla alakalı olmasa bile yapılan her usulsüzlük, her haksızlık, aynı zamanda bir insan hakları ihlalidir. Bu açıdan baktığımızda, insan hakları ihlalleriyle ilgili olarak gerçekten kurulduğu günden beri önemli çalışmalar yapan İnsan Hakları Komisyonu var; bunu önemsiyoruz. Bir başka açıdan yine konuyla doğrudan ilgisi ne ölçüdedir bilemem, özellikle günümüzde kadın-erkek arasında bir ayrım yapmaksızın fırsat eşitliğini sağlamak bakımından bir komisyon kurulmuştur. Eğer yapılan bir kısım uygulamalarla bu fırsat eşitliğini ortadan kaldıracak tutum, davranış ve kararlar söz konusuysa bunların bir açıdan denetlenmesi de zaten bu komisyon tarafından yapılabilmektedir. Ayrıca, muhalefete tanınmış olan İç Tüzük'teki bir kısım denetim mekanizmaları var. Bunların hepsini bir araya getirdiğimizde, aslında Türkiye denetim mekanizmaları açısından, kontrol açısından büyük ölçüde mevzuatını tamamlamış bir ülkedir diyebiliriz. Avrupa Birliği süreci de esasen bu mekanizmaların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını zorunlu kılan, yapısal ve kuramsal olarak yapılması gereken ne varsa bunların yapılmasını zorunlu kılan bir süreçtir. Bununla ilgili zaten müzakereler de devam ediyor.

Bütün mesele, bugün burada toplanan siz değerli katılımcıların ve görev yaptığınız kurumların bu değişiklikler istikametinde çıkan yasaların özünü benimseyerek, felsefesini benimseyerek iş ve işlem yapmasıdır. Şekli bir yorumla, şekli bir itaatle, şekli bir uygulamayla değil, işin özüne ve felsefesine uygun bu işleri yapmaktır. Bunun için de evvela kendimizin bu tip toplantılarla birbirimizi bilgilendirmesi, değerlendirmesi, tecrübe aktarımında bulunmasında şahsen ben fayda görüyorum. Bilmediğimiz işin uygulamasını

da yapamayız ya da yanlış yaparız. O hâlde evvela bu düzenlemelerin neden yapıldığını, gerekçesinin ne olduğunu, hedefinin ne olduğunu, felsefesinin ne olduğunu iyi değerlendirmemiz gerekiyor.

Burada yeri gelmişken bir şeyi de belirtmek isterim. Tabiatıyla denetim bizde biraz korku ifade eder. Özellikle en korkulu kamu görevlileri de müfettişlerdir yani “Müfettiş geldi.” dedi mi kamu görevlisinin eli ayağı tutuşur. Bu çok doğru değildir. İçinizde müfettiş olanlarınız varsa onların da evvela bu zihniyeti değiştirmesi lazım. Onlar da “Ali kıran baş kesen” değil, tam tersi, uygulamada beraberliği sağlamak adına yol gösterici olan insanlardır. Nerede açık var, nerede ne var, olanları görmezlik anlamında değil, kamu görevlisinin korkulu rüyası hâline gelen, iş yapmaktan alıkoyan, risk almaktan kamu görevlisini alıkoyan bir tutum içerisinde olmamalıdır. Bunun bedelini o zaman milletimizin kendisi ödüyor. Bugün yapılması gereken bir iş “Ne olur ne olmaz, ileride başıma bir iş gelir.” düşüncesiyle bugün değil de daha sonraki günlere kalıyorsa bunun bir maliyeti var, bunun ülkeye, milletimize, vatandaşa getirdiği bir kısım sıkıntılar var. Bunları da görmemiz gerekiyor.

Onun için, bu toplantılar belki müfettişlerimizde, denetim elemanlarında sık sık bir araya gelmek suretiyle esas maksadın uygulamada beraberliği sağlamak, bu uyguladığımız kuralların niçin ortaya konulduğunu iyi benimseyerek vatandaşımıza hizmet üretmektir. Bu böyle olmadığı takdirde bunun sıkıntısını en evvel siyasetçiler çekiyor. Onun içindir ki her gün buraya uygulamadaki şikâyetlerden -hepsi haklı olmasa bile- bahisle pek çok insan geliyor, şurada şu oluyor, burada bu oluyor.

Dolayısıyla, kamudaki tıkanmanın önemli bir kısım sıkıntılarını siyaset kurumu çekiyor. Siyasi kanalla bu tıkanıklıkları aşmaya çalışıyoruz, bu da işleyen bir demokraside, iyi işleyen bir devlette en son başvurulması gereken bir yol olması gerekirken en evvel başvurulması gereken bir yöntem hâline geliyor. Onun için, sizlerin sorumluluğu fazla, yükünüz fazla. Bunlar ne ölçüde yerine getirilirse bizim de yükümüz azalır.

Son söz olarak şunları söyleyip bitireceğim, o da şudur: Biz bugün, demin söylediğim sebeplerden dolayı aslında yasama Meclisi olarak kanun çıkarmıyoruz, yönetmelik çıkarıyoruz, yönetmelik yani şu an yasama faaliyeti adı altında yaptığımız şey, ikincil mevzuat düzenlemesidir. Çünkü eğer gerçekten demin söylediğim düşünceler hâkim olmasaydı, teftişten gelen bir kısım korkular ve endişeler sebebiyle veya “Başıma bir iş gelmesin, ne olur ne olmaz, her şeyi buraya yazarım.” tarzındaki bir anlayışla -ki bunda yargının çok büyük sorumluluğu var- özellikle Danıştayın, idari yargı mercilerinin yargısal denetim, hukuksal denetim yapmak yerine yerindelik denetimi

yapmasından doğan sıkıntılar olmasaydı, bu iki sebepten dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi belli bir süreden beri kanun çıkarmıyor, ikincil mevzuat çıkarıyor. Yani 5 maddede, 8 maddede düzenlenecek bir konu 50 madde hâline getirilip gönderiliyor bakanlıklardan. Niye? “Ne olur, ne olmaz.” aklına ne geliyorsa onun hepsini yazıyor “Başıma bir iş gelmesin, başıma bir iş gelmesin.” Sizin başınıza iş gelmiyor, Meclisin başına iş geliyor, sabah dörtlere kadar çalışıyoruz. Bu kadar teferruatlı bir yasa çıkardığınız takdirde bu, devletin de elini kolunu bağlar. Aslında kendimizi kurtaracağız diye bu kadar teferruatlı yasa çıkarırsanız en evvel kendi elinizi ayağınızı bağlarsınız, iş zorlaşır.

Onun için de bir kanun diyelim ki eskiden “kanunu muvakkat” olarak ifade edilen kanun bile elli sene altmış sene yürürlükte kalırken biz şimdi kanunu çıkarıyoruz, bu kadar teferruatlı yazıldığı için, bir iki ihtimali unuttuğumuz için, elimizi ayağımızı bağladığımız için iki ay sonra, üç ay sonra, hatta kanun yürürlüğe girmeden bir defa daha, bir defa daha değiştirmek mecburiyetinde kalıyoruz.

Onun için bu toplantı bu ve benzeri sebeplerle gerçekten önem arz ediyor, sık sık yapılması lazım. Bu toplantıları burada yapmak isterseniz biz ev sahipliği yaparız ama başka yerlerde de yapılması lazım. Sizin taşra birimlerinizin de o açıdan gerçekten bilgilendirilmesine, eğitilmesine ihtiyaç var.

Ben toplantının başarılı geçmesini temenni ediyor, katıldığınız için sizlere, organize eden arkadaşlarımıza bir defa daha teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Konu : *TEPAV'ın Arap Reform İnisyatifi (ARI) Ortaklığında Düzenlediği “Demokrasiye Geçiş Çağında Anayasa Yapmak Konferansı” dolayısıyla*

Tarih : *19 Eylül 2012 / Ankara*

TBMMBAŞKANICEMİLÇİÇEK — Çok değerli milletvekillerimizi, sayın başkanları, değerli katılımcıları ve basın mensuplarını saygıyla selamlıyorum. Toplantının başarılı geçmesini temenni ediyorum ve böylesine önemli bir toplantıyı gerçekleştirdiği için de TEPAV'a, emeği geçenlere de teşekkür ediyorum. Gerçekten bu toplantı zamanlama itibarıyla da önemlidir; hem uluslararası tecrübelerden istifade etmiş olacağız hem de sorumluluğumuzu bir defa daha hatırlamış olacağız.

Tabiatıyla, acılarımız var bütün şehitlerimize rahmet diliyoruz. Biz bu yola çıktığımızda, 19 Ekim 2011 günü de yine böyle yüreğimizi yakan bir önemli gelişme olmuştu, bir terör saldırısı olmuştu. Bu toplantıyı yapalım mı yapmayalım mı, diye tereddütler geçirdik ama sonuçta dedik ki bu önemli bir olaydır, acılarımız var ama Türkiye'nin önemli meselelerini bu terör olaylarına bağlayarak öteleyemeyiz, tehir edemeyiz, bu acılarımızı içimize gömeceğiz ama öbür taraftan da ülkemizin en önemli, en hayati sorunlarını çözme noktasındaki bir çabayı göstereceğiz.

Dolayısıyla, bugün o inancımızda bir değişiklik yok; tam tersi, bu olumsuz gelişmeler, bu yüreğimizi yakan gelişmeler sorumluluğumuzu biraz daha artırarak yüklediğimiz bu işin gereğini bir an evvel yerine getirmektir. “Hayır iş uzayınca şerre dönüşür.” derler, bu bir atasözüdür. Bu, hayır bir iştir, ülkemizin hayrına olan bir iştir. Bunu çok daha fazla geciktirmeden inşallah milletimize mahcup olmayacak bir çalışmayı ortaya koymuş oluruz.

Doğrusunu isterseniz, buna mecbur olduğumuzu da belli bir süreden beri hep beraber ifade ediyoruz çünkü... Yine benim memleketimde söylenen bir atasözü var: “Ata binmek bir ayıp, inmek iki ayıp.” Şimdi, 4 siyasi parti doğru bir kararla ve kararlılıkla bu Anayasa'nın artık devreden çıkarılması, günümüzün ihtiyaçlarına uygun, çağdaş değerleri benimsemiş, devletin kurumları arasındaki dengeleri doğru dürüst kurmuş, Türkiye'nin Anayasa'dan

kaynaklanan sorunlarının çözüme kavuştuğu yeni bir Anayasa konusunda bir karara vardık. Milletimiz ümit verdi, destek verdi -22 kuruluş bir kısmı burada sayın başkanlarımızın, onlara teşekkür ediyoruz- TEPAV bu işin hamallığını yaptı. Türkiye'nin önemli merkezlerinde toplantılar yaparak yeşeren bu ümidi daha köklü bir noktaya getirdik. Şimdi işin bu noktasında, 19 Ekim öncesi, yeni anayasa en başta meslek örgütlerimiz olmak üzere bir toplumsal talep iken bugün bir mecburiyet hâline gelmiştir. Bu mecburiyetin gereğini yapmak gibi bir sorumluluğumuz var, siyasetin itibarı açısından sorumluluğumuz var, Meclise güven açısından bunun gereğini bir an evvel yapmamız icap edecektir. Bu toplantı, sorumluluğumuzun hatırlanması adına da önemlidir diye düşünüyorum.

Bir başka husus şudur: Konu başlığına baktığımızda “Demokrasiye geçişte Anayasa yapmak.” Hep ifade ediyoruz ki 21’inci yüzyıl için birçok nitelemeler var ama bir başka yönden de diyoruz ki 21’inci yüzyıl demokrasi çağı, insan hakları çağıdır. Demokrasiye ve insan haklarına gidişte, o hedefi yakalamada en önemli araçlardan bir tanesi o ihtiyaçları karşılayacak anayasaları yapmaktır çünkü toplumsal değişimin sağlıklı bir temele oturtulmasında Anayasa çok önemli bir görev ifa etmektedir. Aksi takdirde, boşlukta bir değişim söz konusu olur, onun da beraberinde sıkıntılar olur. Onun için, demokrasiye geçişte anayasaların çok önemli bir rolü var.

Kaldı ki bu uluslararası bir toplantı olduğuna göre, özellikle son altı aydır, bir senedir dünyanın birçok yerinde “demokrasiye geçiş” olarak ifade edeceğimiz ya da “Anayasa hareketleri” olarak ifade edebileceğimiz önemli değişimler yaşanıyor. Bu değişimler dipten ve temeldendir. Özellikle tiranik rejimlerde başlayan bu değişim, iyi kötü demokrasisi kurumsallaşmış olan toplumlarda bile yeni beklentileri ortaya çıkarıyor. Bu beklentiler eğer anayasal zeminde karşılığını bulamazsa bu başka türlü kargaşaya, sıkıntıya sebebiyet verir.

Şimdi, son günlerde yaşanan bir kısım hususlar var, gelişmeler var. 1,5 milyarlık İslam dünyasını gerçekten rencide eden saçma sapan bir film sebebiyle çok can yakıcı gelişmeler oldu, olmaya da devam ediyor. Bu bile, eski kalıplarla, eski değerlendirmelerle günün beklentilerini, ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabiliriz, bunun tartışılmasına vesile oluyor.

Tabiatıyla, demokrasiye geçişte ve demokrasilerde en önemli özgürlüklerin başında ifade özgürlüğü geliyor, örgütlenme özgürlüğü geliyor diğer özgürlüklerle beraber.

Acaba özgürlükler sınırsız mı olacaktır? “İfade özgürlüğü” dediğimizde, insanların ve toplumların inançları da ulu orta tartışma konusu yapılabilecek midir? Bu ifade özgürlüğü kapsamında mıdır? Bu, yeni baştan bir değerlendirme konusu.

İki: Özgürlüklerin kötüye kullanımı noktasında acaba ne yapılabilir? Bizim Anayasa’mıza baktığımızda iki tane sınırlama görülüyor -arkadaşlarımız daha iyi bilecektir- ülkesinin bölünmez bütünlüğüyle ilgili kötüye kullanımda... Özgürlükler kötüye de kullanılabilir. Bu özgürlüklerin şu hâllerde kötüye kullanılması söz konusu olamaz:

Bir: Ülkenin birliğini, bütünlüğünü tehlikeye sokacak tarzda.

İkincisi de demokratik, laik düzeni değiştirmeye yönelik olarak Anayasa’daki hürriyetler kullanılamaz.

Peki, bu ikisinin dışında kullanılabilir mi? Nefreti tahrik etmek, nefreti teşvik etmek acaba özgürlük kapsamında mıdır, özgürlüğün kötüye kullanılmasıyla irtibatı nedir? Bu ve benzeri kavramlar da günümüzde yeni baştan tartışma konusu olmaya devam ediyor. Bildiğim kadarıyla Avrupa’da tartışılıyor, Amerika’da tartışılıyor. Eğer bunlara uygun düzenlemeler de söz konusu olmazsa iş yorumlara kalacaktır. Yorumlarla özgürlük alanlarını nereye kadar düzenleyebiliriz ve bu ne ölçüde talepleri karşılayabilir, bu bir başka tartışma konusudur, tam da bizim anayasa yapım süreci içerisinde karar vereceğimiz konulardan bir tanesidir. Bunlarda sağlıklı düzenleme yapılamazsa, o zaman ortaya çıkan ve şiddete doğru da giderek hızla yol alan bu gelişmelerde başkaca özgürlükler de, haklar da, bunların kullanımı da ciddi ölçüde tehlikeye giriyor. Onun için, doğrusunu isterseniz, hem ülkemiz açısından hem bölgemizdeki ve dünyadaki gelişmeler açısından anayasa yapmak hem bir taraftan daha zor ama öbür taraftan da daha zaruri bir hâl almıştır. Türkiye, inşallah, bu zoru başaracaktır. İnşallah, Türkiye, 17 defa değiştirdiği, 18’incisi de muhtemelen önümüzdeki ay açılan imzalara bakarsak... Otuz yılda 18 defa değişikliğe maruz kalmış bir Anayasa’yla çağdaşlaşma yoluna nasıl devam edebilir, bu eski model arabayla rekabet dünyasında kendisini nasıl belli bir noktaya taşıyabilir?

Onun için gerçekten bu toplantı da önemli, bizim yaptığımız iş de gerçekten önemli. Parlamento, buradaki arkadaşlarımız büyük bir özveriyle, bu tarihî sorumluluğun bilincinde olarak, bu işi, inşallah, bu yılın sonunda belli bir noktaya getirmeye mecburuz. Hedeflediğimiz takdirde... Bu yapılamazsa? Yapılamazsa, şu biraz evvelki yansıda, filmde bir kısım nitelermeler oldu. “Birisini aradım.” diyor. Aramış Güven Bey. “Ben kontör dolandırıcısı falan zannettim.” diyor. Şimdi, yapılamadığı takdirde nasıl niteleneceğimizi herkesin

şapkayı önüne koyup düşünmesi lazım. Çok samimi söylüyorum. Çünkü millete ümit vermek olmaz. Bir şeyin ümidini veriyorsak onun arkasında durmamız lazım, bir şeyi söylediysek, vaat ettiysek “Şundan olmadı, bundan olmadı...” Otuz yıl böylesine bir Anayasa’yı yaşatmanın bahanesini bulamayız.

Onun için, yeri gelmişken, bu cümleyle sözlerimi bitireyim: İnşallah biz bu işi başaracağız. Ben inanıyorum. Ümidimi hiç kaybetmedim.

Güven Bey, siz de adınıza güvendiğiniz kadar güvenin arkadaşlarımıza.

Çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum efendim, sağ olun.

Konu : “VI. Büyükelçiler Konferansı” dolayısıyla

Tarih : 13 Ocak 2014 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hepiniz hoş geldiniz.

Meclisler yasa yapan, denetim yapan kurumlar olmaktan çıktı, aynı zamanda ülkenin dış politikasının bir parçası hâline geldi. Ona destek veren, ona alternatif oluşturan, bir kısım sorunların aşılmasına, bir kısım mesajların iletilmesine, bazı politikaları tamamlamaya, bu ve benzeri birçok konularda parlamentolar da her geçen gün biraz daha bu konuda önemli rol oynuyor.

Türkiye Cumhuriyeti devleti ve onun Parlamentosu olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak da bu politikayı söylediğim amaçlardan biri, hepsi veya birkaçı için belli bir süreden beri bir imkân olarak düşünüyoruz. Birkaç rakamı vereceğim, belki bunlar sizde yoktur, bu konudaki bazı tespitlerimi de ifade edeceğim. Mesela 2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisine 8 cumhurbaşkanı, 1 devlet başkanı, 1 kral, 1 cumhurbaşkanı yardımcısı gelmiş benim görüştüğüm; 5 başbakan, 7 bakan, 29 münferit heyet, 28 büyükelçi. Ayrıca 15 yabancı meclis başkanı bir yıl içerisinde gelmiş. 20 ülkeye mukabil ziyaret yapılmış. Parlamentolar Arası Değişim ve Diyalog Programı kapsamında 18 ülkeye gidilmiş, 18 ülkeden Türkiye’ye gelen var. Dostluk grupları çerçevesinde 3 ülke parlamentosundan Meclise ziyaret var, 5 ülkeye bizden gidilmiş. 28 ülke parlamentosundan gerek dostluk grubu gerek Dışişleri Komisyonu veya başkaca komisyonlar olarak gelen var. Ayrıca, Türkiye’nin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ev sahipliği yaptığı uluslararası toplantılar var. Bunlardan bir tanesi AGİTPA’dır, başarılı geçmiş bir toplantı, geçen sene yapıldı. TÜRKPA ev sahipliği Türkiye’de gerçekleşti. Yine, her sene yaptığımız iki toplantıdan birisi, Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonunun 73’üncü Genel Kurulu, 5-6 Aralıkta Türkiye’de yapıldı. Ayrıca, Meclisimizde 13 tane uluslararası kuruluşlara üye delegasyonumuz var. 13 üye delegasyona da Türkiye’den 114 heyet gitmiş bir yıl içerisinde. Şimdi, bunları alt alta getirdiğinizde Meclis bütçesinin önemli bir kısmının bu işlere ayrıldığının bilinmesinde fayda var.

Şimdi, bütün bunları yapıyoruz, daha da yapmamız gerekiyor ama bir şeyi yapmamız lazım. Yani bu kadar heyet gidiyor geliyor, bu kadar devlet imkân

ayırıyor ama bunun bir performansına bakmak lazım. Yani gidiyoruz geliyoruz da ne netice elde ediyoruz? Bu gerçekten belli bir maksadın teminine mi yarıyor, yoksa bir dış seyahat olmanın arzusunun, histerisinin ötesine geçiyor mu, geçmiyor mu; buna iyi bir bakmamız gerekiyor. Benimle beraber çalışan 3 arkadaşımız burada, Meclis Başkanı olduktan sonra. Kendileri her defasında bilirler ki benim önüme bir konu geldiğinde “Bunu Dışişlerine sorun. Dışişleri ne diyor? Dışişlerinin bize söyleyeceği bir şey var mı?” Yani bir ülkede iki başlılık, üç başlılık olmaz. İşin motoru sizsiniz, bu işi planlayan sizsiniz; biz size yardımcı oluruz. Evet, öyle olunca da biz bu heyetleri yurt dışına gönderirken elbette sizden gelen bir kısım görüşleri dikkate alarak biz bu heyetleri gönderiyoruz ama bunun bir türlü ne kadar faydalı, ne kadar verimli, nerede eksik yaptık, nerede fazla yaptık, nerede doğru söyledik ya da yanlış söyledik; bunun bir denetimi yapılamıyor. Doğrusunu isterseniz Meclis bunu yapamaz. Meclis raporları alıyor, bizim Dış İlişkiler Başkanlığımıza eskiden gelmiyordu ama en azından benim dönemimde giden her heyetten bir rapor alıyoruz, onlar da dosyalarına konuyor. İyi de dosyadaki bilginin bize ne faydası var? Yani aynı toplantılar önümüzdeki sene de yapılacak. Biz bu sonraki toplantıda ne verim elde ettik ya da nerede eksik ya da fazla yaptık ki daha sonraki toplantıda bunu yeteri kadar biz değerlendiremiyoruz? O hâlde bir ihtiyacımız çok açık ortada. Elbette bunun vakit geçmeden yapılması lazım, bu toplantıları gerçekten önemsiyorum. Sayın Bakan, çok teşekkür ediyorum yani çok faydalı –benim yönümden- oluyordur. Siz sonuçta nasıl değerlendirirsiniz, onu da bilmek isterim ama bu toplantıların hiç olmazsa bir bölümünü Türkiye Büyük Millet Meclisiyle beraber –yani 550 kişiyle değil- uygun bir kompozisyonda, mesela bir toplantıda, önümüzdeki sene bir öğleden sonraki oturumda bizim bu dış komisyon başkanlarımızı da davet etseniz, onlar da bu taraftan baksa, siz o taraftan baksanız. Çünkü bu arkadaşlarımız bu toplantılara gittiğinde –tavsiyemiz odur- genelde de elçiliklerimizle görüşüyorlar, konuşuyorlar, konuşmaları gerekiyor, eğer turistik seyahate gidilmiyorsa. Dolayısıyla, bir değerlendirme yapsak, o taraftan nasıl gözüküyor, bu taraftan nasıl gözüküyor, yoksa raporlara bakarsak her şey güllük gülistanlık, alıyyülâlâ; acaba öyle mi? Ben öyle de olduğunu zannetmiyorum çünkü Türkiye gibi önemli bir ülkenin karşılaştığı birçok zorluklar var, her ülkenin de Türkiye’ye karşı belli bir mesafesi var. Yanımızda olan var, karşıımızda olan var, fırsat kollayan var, nedir, ne sebepledir, bunun yapılması lazım.

İkincisi, kısmen yapılmış olmakla beraber, komisyon başkanlarıyla görüşmenin yapılması gerekiyor. Belli temel konularda bu arkadaşlarımız... Ben dün avukatlık yapıyorum, bir ay sonra seçim yapıyor, geliyorum milletvekili oluyorum. İyi de düne kadar benim uğraştığım iş veraset davası, meni müdahale davası, ceza davası. Dış politika, özel merakım varsa yani ertesi gün siyasete girmiş olmakla ben o alanın bilgisine, tecrübesine, vesaireye sahip

değilim. Ama Türkiye'nin gündeminde, dünyanın gündeminde Türkiye'yi ilgilendiren pek çok konu var. Şimdi, ben bu dış temaslarımda Türkiye'ye yönelik bir kısım itirazları, soruları kendi müktesebatımla değerlendirmem ayrıdır, Türkiye'nin gerekçeleri dikkate alınarak, sizin ortaya koyduğunuz veriler, gerekçeler, dokümanlar ortaya konularak o işi cevaplamak ayrıdır. Yani mesela çok tipik bir misal vereyim, 2015 bu manada önemli, hepimize önemli görevler düştüğü de ortadadır: Şimdi, Ermeni soykırımıyla ilgili -sözde diyoruz, onu bir defa diyelim de hiç durmadan "sözde" demeye gerek yok çünkü öyle bir şeyimiz var- bunu Dışişlerinin ortaya koyduğu gerekçeler ışığında muhataplarımıza anlatmak var ki bu her ülkeye değişir, bir de benim tarihe ilgi duymam sebebiyle "Vallahi billahi biz aziz ve büyük milletiz, necip milletiz, bizim tarihimizde böyle sabıkalı işler yoktur, kılı, kılıklı işler yoktur, bu bize iftiradır." Şimdi, ben böyle gidersem bu ne netice alır? Bunun netice alacağı ülkeler vardır, bununla hiçbir yere varamayacağımız ülkeler vardır. Bir ülke ki benim soykırım yaptığuma inanıyorsa benim bu lafımın hiçbir anlamı yok, kendimi tatmin etmiş olurum. Gelip Türkiye'ye bir paragraf başı açmak gerektiğinde "Vallahi bana Fransız böyle dedi, ben de ağzının payını verdim." Verdik mi, vermedik mi, ne netice aldık? Adam Türkiye'nin soykırım yaptığını inanıyor. Paramentosundan da kanun çıkarmaya çalıştı, değil mi Tahsin Bey? Yani şimdi, ona söylenecek bu mudur, yoksa "Ya, bu Ermeniler ile Türkler arasındaki bir mesele. Fransız olarak seni ne ilgilendiriyor? Gel şu ikili ilişkilerimize bakalım."mı demek var? Dolayısıyla, şimdi, dış politika konularını, komisyon başkanlarımızın, bizlerin şahsi inisiyatifine, bilgisine, müktesebatına bırakmak yerine, onlardan da istifade ederek belki çok geniş anlamda bir bilgilendirmeye, daha fazla bilgilendirmeye ihtiyaç var, sık sık bilgilendirmeye ihtiyaç var. Sayın Bakan, biliyorum, teşekkür ediyorum, sık sık Dışişleri Komisyonumuza geliyor. Eski bakanlara yöneltilen o yöndeki itirazların bir kısmı Dışişleri Komisyonu bakımından yok ama demin söyledim, biz 13 ayrı uluslararası kuruluşa buradan üye veriyoruz, 114 heyet gitmiş Türkiye'den. Dolayısıyla, hepsinin biraz daha bilgilendirilmesi lazım. Pekâlâ şöyle bir şey söylenebilir, denilir ki... Sağ olun, zahmet edip gönderiyorsunuz, sizlerden dosya geliyor, büyükelçilerle bile görüşürken geliyor. Eyvallah, bunlara hiç şeyim yok ama bu bilgiler yeteri kadar okunuyor mu? İki: Bu bilgiler yeteri kadar güncel mi? İki tane sorumuz var burada.

Eğer kusura bakmazsanız, dosya -sizlere saygı duyan birisi olarak- bu dosyaların yeteri kadar okunduğu kanaatinde değilim. "E, canım, okusunlar." İyi de, onu daha okunabilir hâle getirmek lazım. İki: Bazı arkadaşlarımız bilir, bu gönderilenlerin bir kısmı güncel değil. Mesela, tipik misal, kimse alınmasın, bundan dolayı da bir sorgulama filan olmasın Sayın Bakanım.

Şimdi, bir ülkeye gidiyoruz, zaten bizim ana konularımızdan bir tanesi; birinci, ikinci kısım aynı da, üçüncü, dördüncü kısım işte sözde soykırım

mesele ve Kıbrıs konusu. Mesela, Kıbrıs konusunda o ülkenin tutumu diyoruz, biraz daha hayırhah bir tutum isteniyor. İşte orada bir Kıbrıs temsilciliği açılrsa iyi olur diyoruz. Birinci sayfada böyle yazıyor o bölümün ama sonra soruyoruz, temsilcilik açılmış. Şimdi, ben birinciye söylersem yani o kadar afaki konuşmuş oluyorum ki yani o banka sözleşmesi gibi bir yere yazılmış da o sözleşmenin o kısmını okuyamadıysan, biz pekâlâ -atıyorum, misal kabilinden- e Kuveyt'e diyeceğiz ki: "O kadar kardeşiz, dindaşız, yoldaşız; bu kadar karşılıklı çıkarlarımız var, burada bir haksızlık yapıyor yani şurada da bir Kıbrıs temsilciliği açılrsa." Adam derse ki: "Biz açtık onu." Sizin ondan sonraki konuşmalarınızın hepsi gürültüye gider." Yani, bu gelen notları iyi okuduğum için, sizlerin bilgilerine çok önem verdiğim için birçok konuda eksik bilgilerin güncelleşmediğini ben çok açık olarak görüyorum. Bunda bizim arkadaşlarımızın da hatası var. Tabii, onlar da bize... Ha, yine başka bir şey daha var: Bu bilgiler bize ne zaman geliyor? Ben yarın sabah yolculuğa çıkacakken gece yedide, sekizde, dokuzda, onda geliyor. Akşama kadar Genel Kurulda, Mecliste bir sürü sıkıntı çekmişiz, gece dokuzdan sonra da gideceğiz, bu bilgileri okuyacağız. Ne kadar? Aha bu kadar. Bu kadar bilgi yani insaf, bu okunmasın anlamına gelir. Allah'tan üç dört sayfalık başta bir özet çıkarıyorsunuz da ama o yetmez, kesmez o. Onun için ben arkadaşlara diyorum ki, şu bilgileri -madem eski bilgiler- bir hafta evvelden getirin. Millî Güvenlik Kuruluna katılan arkadaşlarımız bilir, bu yazılar önceden gelir, son gün, değişiklikler varsa bir sayfalık not olarak gelir, biz de hiç olmazsa o kısmını görmüş oluruz. Hatta bazen iki ülkeye gidecekseniz iki klasör evrak gelecek; siz, onu, sabaha kadar rüya mı göreceksiniz, okuyacak mısınız, dinlenecek misiniz, ondan sonra ne yapacaksınız? Bu manada, gelen bilgilerin de ciddi eksikliklerinin olduğunu düşünüyorum.

Bir başka konu: Bunların hiçbirisini tenkit olarak değil, bu toplantıları önemsedığımız için daha da verimli hâle gelsin diye -katılırsınız, katılmazsınız- sıradan küçük küçük şeyler, değerlendirmeler olarak kabul edin.

Şimdi, bir başka konu: Siz sağ olun, teşekkür ediyoruz, bunları yazıyorsunuz. Biz de bunlara uygun orada konuşuyoruz, şunlar olsun, bunlar olsun. Sonra, oradan bir olumlu cevap alıyoruz. "Tamam, filanca olduysa." diyor. Sonra, altı ay sonra, bizim konuştuğumuz o bakan Türkiye'ye geliyor, sizin gönderdiğiniz bilgilerde altı ay evvel mutabık kaldığımız konuyla ilgili bir işlem yapılmamış oluyor. E, o zaman biz altı ay evvel niye konuştuk? Mesela, Kıbrıs temsilciliği -misal olarak söyleyelim- Finlandiya'da. Dedi ki: "İsveç yaptıysa biz de yaparız." E, konuştuk, görüştük. Son ikinci gelişinden sonra bu talep, iki satırlık müracaat yapılamamış, altı ay, yedi ay, sekiz ay geçmiş. Ya o bakan o arada değişseydi, biz sil baştan olmuş olacaktık. Şimdi, buna benzer bir kısım şeyler var. Bunu başka konularda da yaşadım, bu da ayrı bir konudur. İstiyorsanız onu da bir başka vesileyle ifade etmeye çalışalım. O nedenle, belki, mademki biz bu kadar heyet

gönderiyoruz, millet adına bu kadar para harcıyoruz, şu Dışişleri Bakanlığı parlamenter diplomasi işini -Genel Sekreterimiz de burada- Sayın Bakanım, kimleri uygun görüyorsanız şu işi klasik yöntemden biraz daha çıkaralım, daha dinamik hâle, daha verimli hâle getirebilmenin yol ve yöntemleri nelerse -hiç şüphesiz büyükelçi arkadaşlarımızın o ülkelerden tecrübeleri de vardır- bize yol gösterebilirler, bunu daha dinamik, daha verimli hâle getirmeye çalışalım.

Şimdi, başka bir husus daha var, onlar da önemli. Benim ki bir tespit, kabili münakaşa, o da şudur: Bu gelen dosyalara baktığımda, büyük ölçüde, bir şeyi, uzunca bir zamandan beri -son zamanlarda bir önemli adım atıldı, ümit ederim o boşluğu doldurur- biz Türkiye'nin ister uluslararası, ister ikili ilişkilerdeki tezlerini veya cevaplarını daha çok diplomasinin verdiği imkânlar, zihinsel kabiliyetimiz, müzakere kabiliyetimiz ve siyasi gerekçelerimizle karşı tarafa anlatmaya çalışıyoruz. Türkiye zaten uzunca bir zamandan beri hukuku göz ardı etti ama ben şuna inandım ki birçok konuda: Belki de diplomasinin en önemli enstrümanı uluslararası hukuktur. Bunun için de özellikle Avrupa ile ilişkilerimizde veya Avrupa hukukuna ilgi duyan ülkeler bakımından mutlak suretle birçok görüşümüzü dile getireceksek AİHM kararlarını adımız gibi bilmemiz lazım. Bundan daha güçlü bir argüman olacağını zannetmiyorum. Özellikle, haklar ve özgürlükler bunların kullanımıyla ilgili. Çünkü, adam bizim karşımıza geldiğinde kendisini jüri, beni sanık kabul ediyor “Şu kanuna niye uymadın, bu AİHM kararına niye uymadın?” İyi de kendisi de uymuyor. Onun uymamış olması benim için mazeret teşkil etmez ama en azından biraz daha edepli konuşur, usturuplu konuşur. Böyle hâkimane, bir sömürge ülkesinin bakanıyla, vesairele konuşur gibi konuşmaz. Bu konuda, bakınız, Türkiye'nin en zayıf olduğu alanlardan bir tanesi, işte, şu terörle mücadelede işin hukuk kısmını biz bugüne kadar çok ihmal ettik. O ülkenin bu konuyla ilgili mevzuatını bilmiyoruz, vesaireyi bilmiyoruz. Pekâlâ, bizim için terör örgütü olan DHKP-C Belçika'da Anvers İstinaf Mahkemesinde çıkar amaçlı suç örgütüne dönüşebiliyor. “E, canım tamam işte kabul ettiler, ceza aldı.” Hayır, almaz. İkisi birbirinden farklı. Çıkar amaçlı suç örgütü olması ayrıdır, bunun tabii olduğu hukuk ayrıdır, terör örgütü olarak kabul edilmesi ayrıdır. Biz bu mevzuatı bilmezsek, hukuk olarak bu yöndeki taleplerimizi yeteri kadar kuvvetli hâle getiremezsek konuştuğumuz ülkenin yasasından bahisle, uygulamalarından, içtihatlarından bahisle bir müzakere tablosu ortaya koyamazsak o zaman söyleyeceğimiz birkaç şey kalıyor: Bir: Terör insanlık suçudur. Eyvallah, onlar da zaten inkâr etmiyor. İnsanlığa karşı suçtur, biz de bunları terör örgütü olarak kabul ettik. Peki, onun arkasından ne yaptın? E, Sputnik davası öyle duruyor. Bilmem, bana “İki senelik yargılama, üç senelik yargılama adil yargılama ilkesine aykırıdır, uzun süredir siz hak ihlali yapıyorsunuz.” diyor, ben Adalet Bakanı olduğumda ROJ TV davası Danimarka'da soruşturma konusuydu, Adalet Bakanlığını bıraktım,

Başbakanlığı bırakın, Meclis Başkanlığına geldik daha zar zor yeni bir sonuca bağlandı. Ne kadar tatminkardır? Biz burada bu işi kovalayana kadar “Tavşana kaç, taziya tut.” Danimarka’da işi çözeceğiz derken bu sefer Norveç’te, İsveç’te, Finlandiya’da başka bir numara çekiliyor bize. Onun için, mutlak suretle şu hukuk meselesini müzakerelerimizde, bize verilen bilgilerde Adalet Bakanlığı şimdi icap ediyorsa takviye edilmeli, bu insan haklarıyla ilgili davalarda oraya verilmesi bence uygun oldu, inşallah onlar da bu konuda şeyleri yapabilir.

Bir alınganlık kabul etmezseniz bir iki şey daha söyleyeceğim, ondan sonra isterseniz bitiririm, o da şudur: Şimdi “Türkiye’de erkler ayrılığı var.” diyoruz, yasama-yürütme-yargı. Şimdi, bu diplomatik ilişkilerde yasama organının yeri neresi? Buna ilkesel olarak bir karar vermemiz lazım. Doğrusunu isterseniz Türkiye’de özellikle 1982 Anayasası’yla beraber yasama organı dışarıda alınan kararlara bir meşruiyet kılıfı geçirmek için kurulmuş bir organ olarak gözüküyor, 1982 Anayasası’nın felsefesi bu. Çünkü, seçilmişlere fazla yetki vermemek lazım. Bunu kendi hâline bırakırsanız ya davulcuya ya zurnacıya gider. Onun için, buna fazla yetki vermemek lazım. Yetkinin önemli bir kısmı yürütmede, önemli bir kısmı da yargıda. Yetki noktasından epey yetkileri gasbedilmiş bir kurumla karşı karşıyayız ama söyleme gelince “Erkler var, erkler var, erkler var.” Yok aslında, 2,5 erk var. Bu çok açık, bu da ayrı bir tartışma konusu ama öyle dahi olsa, en azından yasama, yürütme, yargı... Şimdi, bu tür ilişkilerde Meclisin itibarı bence çok önemli. Parlamentosu olmayan bir demokrasi olmaz. Bir kısım organları olmasa da o ülke demokratik olabilir. Mesela bazı ülkelerde anayasa mahkemesi yok. Bizde var, olması da faydalı, o yönde aksi bir kanaatim yok. Ama parlamentosu olmayan bir ülke, bana göre, demokratik bir ülke olamaz. Halkın temsil edildiği yer burasıdır.

Şimdi, böyle bir noktaya geldiğimizde bizim eskiden kalma bir kısım kabullerimizle gidiyordu, bir ikisini -sağ olun- ilgililere söyledik, düzeltmeye çalıştık. İşte, Mecliste saygınlık olacak ama “Ben saygı duyuyorum.” demekle değil, işlemlerde onu dikkate alarak yapmak lazım. Mesela, şimdi, ben Meclis Başkanı oluncaya kadar iki sene filan da gittim, alınganlık göstermedim. Şimdi, ülkemizin ziyaretçileri var, devlet başkanları vesaire, geliyorlar. Şimdi, bize bir yazı geliyor, protokolü sizler hazırladığınız için, 80 bin nüfuslu Seyşeller Başkanı geliyor, Meclis Başkanı karşılamaya gidiyor; filanca geliyor, gidiyor; bir el sıkıyoruz, ondan sonra dönüp geliyoruz, onlar içeriye, biz dışarıya. Şimdi, ben ilgili arkadaşla o zaman dedim ki: “Arkadaş, bu bana çok sakil geliyor. Meclis Başkanını böyle oraya dikip, yasama organı... Gelen, yürütme organının başı, tamam devleti de temsil ediyor da benim Cumhurbaşkanım oraya gittiğinde meclis başkanı karşılamaya geliyorsa ben de geleyim. E, gelmiyorsa beni ne diye dikiyorsunuz sabahın köründe? Bir dakikalık bir seremoni, bir görüntü.” Bu bir değil, iki değil, üç değil, beş değil. Sonra ilgili arkadaşla dedim ki: “Bu niye böyle?” “Efendim, eskiden beri böyle...” Ama eskiden beri biz havaalanlarında

karşıliyorduk, bak, şimdi makamın önünde karşılıyoruz. Benim dedem de karasabanla çiftçilik yapıyordu ama şimdi yapmıyor. Yani “eskiden beri böyle” demek... Mütekabiliyet diye bir kavram var, ben gitmekten imtina ettiğimden değil, eğer devletimin itibarı benim oraya gitmemle daha yukarıya çıkacaksa bin defa gideyim ama benim Cumhurbaşkanımı birisi karşılamıyorsa ve bu gelen de büyük ölçüde yürütme organının başı, ben niye orada karşılamaya gideyim? Sonradan düzeltildi, deniliyor ki: “Tamam.” E, demek ki olabiliyor ise birinin böyle müdahalesi gerekmiyordu, buna iyice bir bakmak lazım. Bunu en iyi sizler bileceksiniz.

İkincisi, tabiatıyla, şöyle bir algı konusunda biraz şeyim var. Ankara cumhuriyetimizin başkenti ama maalesef, gelen misafirleri biz burada bir gün ağırlayabiliyoruz, ikinci güne kaldığı zaman biraz sıkıntı çekiyoruz bu insanları ne yapacağız diye. Şimdi, ikinci güne kaldığında “E, canım, bir de Meclis Başkanına uğrasın...” Sanki Meclis Başkanlığı boş vakit değerlendirme makamı gibi anlaşıyor. Yani ben bu işten gerçekten rahatsızım çünkü bu noktada farklı uygulamalar var. Bir yerde cumhurbaşkanı geliyor, Meclise gelmiyor; öbür taraftan filanca geliyor... E, gerekçe? “Ülkenin menfaati böyle gerektirir.” ya da “Gelirse uygun olacak.” filan. İyi de eğer Meclis Başkanlığını ziyaret uygun olacaksa herkes için uygundur, uygun değilse de o ayrı. Bir Meclis Başkanı o tarafa gittiğinde o türlü işler yapılıyor mu, Cumhurbaşkanı gittiğinde aynı işler yapılıyor mu, yapılmıyor mu? Bunlara bir bakmamız gerekir. Bu konuda bir kısım sıkıntıların yaşandığını bu vesileyle belirtmek isterim. Bunların da bir kurala bağlanması lazım. Devlet demek, protokol demek, gelenek demek. Böyle her gün kişiye göre, dün öyle, bugün böyle olmaz. Eğer mütekabiliyet esassa, eyvallah, 50 defa da gitmeye hazırız, değilse hiçbir yere gitmeye hazır değilim ben. Ben, temsil ettiğim kurumun itibarını, devletimin, milletimin itibarını korumak durumundayım. Burada bir kısım sıkıntıları yaşadığımızı da ifade etmek istiyorum.

Bir başka husus da -bununla bitireyim isterseniz- şudur: Şimdi, her ülkenin protokolünde makam sahiplerinin yeri, yurdu bellidir. Bizde Cumhurbaşkanından sonra Meclis Başkanı, sonra Başbakan gelir. Şimdi biz yurt dışına gidiyoruz, orada bir program var. Elbette muhatabımız parlamento başkanı. E, cumhurbaşkanı? O da kabul. Sonra, başbakan ve bazı bakanlarla görüşmek gerektiğinde... Şimdi, bazı yerlerde oldu ki biz dışişleri bakanlığına gidiyoruz. Bu doğru mudur? Eğer “doğru” diyorsanız, eyvallah. Bir meclis başkanı dışişleri bakanıyla görüşecekse... Sonra bir iki itiraz üzerine, mesela ben meclis başkanını ziyarete gitmişim, dedim ki: “Bu bana ters geliyor.” Yani devlette bu konumda olan bir adam, sıralamada burada olan -küçümseme anlamında zinhar- ben oraya kadar gitmeli miyim? Bu ne kadar doğru? O zaman, parlamentoda bir oda ayarlasınlar, “Geçerken uğradık.” kabilinden hamamın namusunu kurtaralım tabiri caizse. Yani şimdi, bir ülkenin meclis

başkanının protokolde filanca yerde olanın ayağına gitmesi doğru mudur? Kaldı ki biz burada görüyoruz, cumhurbaşkanları vesaire olduğu zaman onun olduğu otele gidiyor veya kaldığı yere gidiyor, orada bu görüşme gerçekleşiyor. Eğer burada da bir mütekabiliyet varsa eyvallah. Ben oradaki değil bakanın, daire başkanının ayağına bile giderim eğer bunda bir menfaatimiz varsa ama Türkiye bir aşiret devleti değil, geleneği olan, kuralları olan bir ülkeyse bu konularda da zaman zaman bazı gittiğimiz ziyaretlerde bu türlü sıkıntıları da yaşıyoruz ama “Ülkemizin ali menfaatidir.” hesabından yola çıkarak, “Zararı yok, bunlar bizim yapmamız gereken işlerdir.” diye düşünüyorum.

Bunlar şu an aklıma gelen, sıraladığım, biraz kafa yorduğum hususlar ama şuna kesin olarak eminim: Türkiye Cumhuriyeti devletinin dış politikasının motoru sizsiniz. Size, sizin koyduğunuz kurallara göre ve gerekçelere göre en büyük destekçiniz de Türkiye Büyük Millet Meclisidir, bu olmaya devam edecektir. Ben bu görevde olduğum sürece sizlerle her alanda iş birliği yaparak, inşallah, ülkemizi daha iyi bir noktaya götürürüz, götürmek için birlikte çaba sarf ederiz. Özellikle içinden geçtiğimiz süreçlere, içeride, dışarıda yaşananlara baktığımızda, belki bu iş birliğine her zamankinden daha fazla ihtiyaç var. Bu iş birliğini kurumsallaştıralım, bu iş birliğini daha periyodik hâle getirelim, yani tabiri caizse ay ve güneş tutulması gibi senede 1 defa değil veya altı senede 2 defa değil, mümkün mertebe daha sık bu işleri yapalım. Bizim sizlerden öğreneceğimiz çok şey var çünkü hepimiz sizinki kadar bu tecrübeyi yaşamadık. Mısır’ı buradan görmek var, Sayın Botsalı gibi bir de Kahire’den görmek var; Türkiye’yi bir buradan görmek var, bir Şam’dan görmek var, bir Amerika’dan görmek var. Türkiye nasıl görülüyor? Biz buradan bazı şeyleri doğrudur diye yapıyoruz, oralarda algılamalarımız nedir? Bunların hepsi bize yol gösterecek ve doğrusunu da isterseniz, politikanın yol haritası da tecrübelerden, birikimlerden geçiyor; o birikim de sizde var.

Ben tekrar dinlediğiniz için ve ülkemize yaptığınız katkılardan dolayı hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

DIŞİŞLERİ BAKANI AHMET DAVUTOĞLU (Konya) — Biz Sayın Başkanımıza çok teşekkür ediyoruz hem girişte lütfettikleri, Türkiye’de yasama, yürütme, yargı dengeleri ve bu açıdan demokrasi çerçevesinde eksikliklerimiz konusundaki görüşleri hem de tabii, dış politika bağlamında gerçekten pratiğe de inen, son derece doğru gözlemleri, tavsiyeleri için.

Şimdi, soru-cevap faslına geçeceğiz veya yorum, katkı.

Peki, o zaman ilk yorumları alalım, madem Hüseyin Avni Bey’e atıfta da bulundu Başkanımız, demek bir hikmeti var belki.

HÜSEYİN AVNİ BOTSALI — Efendim, Sayın Meclis Başkanımızı saygıyla selamlıyorum. Teşekkür ediyorum.

Ben sözlerinin bir bölümünde “Anayasa’yla ilgili çalışmalar hakkında arzu ederseniz biraz ‘inside’ bilgi sunabilirim.” demişlerdi, biz böyle bir katkıyı minnetle karşılıyoruz.

Teşekkürler.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — İş yapıldı, tamam, öyle oldu, böyle oldu. Şimdi, millî irade nasıl tutuklanır, size soruyorlar. “Çıkarın.” Nasıl çıkacak? Üçüncü yargı paketinde diyoruz ki bakın: Cezanın üst sınırı eskiden üç yıldır. Şimdi, bunun tamamını kaldırıyoruz. Tutuklamalarda da biraz ölçüyü kaçıırıyorsunuz. Yargılamayı yapıp hükümle tutuklamak varken daha baştan tutukluyorsunuz, üç sene sonra, dört sene sonra “Affedersiniz, delil yetersizliği var, serbest bırakın.” diyorsunuz. Adamın üç sene cezaevinde hırsızla, uğursuzla bir koğuşta yatmasının bedelini nasıl telafi edeceksiniz? Diyoruz ki: “Bakın, biz size adli kontrol getirdik. Serbest bırakın, her gün gelsin, haftada bir gelsin, imza atsın. Biz sizin bu uygulamanızı yasama organı olarak beğenmiyoruz.” Gereğesi bu, bu kanunun. İktidar böyle diyor, muhalefet böyle diyor, bizim hâkim bey bunu bildiği gibi okuyor, “Ben yaparım.” Çünkü öbür tarafta da Anayasa hükümleri, vesaire, “Yargıya karışılmaz, yargıya bir şey yapılmaz.” Eyvallah, yargıya karışılmaz da yargı da işine karışılacak iş yapmaması lazım. Kanun koyucu bu yasaı böyle çıkartmış. Onun için, yargının çıkardığı ciddi problemlerle şu an Türkiye karşı karşıya. Herhâlde de bundan sonra da biraz bu işlerle siz dışarıda meşgul olacaksınız. 13.500 hâkim, savcı var, bunun önemli bir kısmı gerçekten saygıdeğer iş yapıyor, canını dişine takmış ama siyasetin bir parçası hâline gelmiş olan yargının çıkardığı problemlerle Türkiye uğraşıyor, siz uğraşıyorsunuz. Herhangi bir somut olaydan bahisle bunu söylüyor değilim yani hukuku bilerek, kimsenin işine de bu manada karışmam, ama yerindelik denetimi yaptığı kesindir, yargının siyasallaşması da budur, yoksa Adalet Bakanının Komisyon Başkanı olmasının, HSYK Başkanı olmasının bir anlamı yok. Birçok batı Avrupa ülkesinde o HSYK’ların yapılarına bakarsanız sendika temsilcileri bile var çünkü bu bir yargı organı değil, idari organdır. İsveç’ten olan arkadaşlarımız varsa bilirler, sendika temsilcileri bile HSYK’da temsil ediliyor. Adalet Bakanının bulunup bulunmaması... Birçok yerde bu organların seçimini Parlamento yapıyor, bize gelince kıyamet kopuyor çünkü “yerindelik denetimi” adı altında siyasetin daniskasını yargı yapıyor. Öyle olunca da biz bir türlü taşları yerli yerine oturtamıyoruz. Herhâlde bu kadarı bu yönüyle bir kısım şeyleri cevaplamış olabilir.

Mecliste bu anlaşmaların uzaması bizi de rahatsız eden bir husus. Eskiden şöyle bir uzlaşma vardı Mecliste: Yani bu konularda ya kabul edilir ya reddedilir çünkü anlaşmalar üzerinde bir değişiklik falan yapılamadığına göre bir centilmenlik anlaşmasıyla okunur oylanır, okunur oylanır. Şimdi, bu normal kanun gibi görüşülmeye başlandığı için 3 maddelik bir kanun üç saat

alıyor. Böyle olunca da şimdi 200'den fazla Meclis gündeminde anlaşma var. işte, istiyoruz ki şu arada bunları bir 25-30 falan, her hafta bir şey yapabilirsek, mutabık kalıyoruz. Bakıyorsunuz sonunda en son Japonya'yla ilgili bir anlaşma çıktı, nükleer enerjinin kullanılmasıyla ilgili. O zaman haklı olarak siz de diyorsunuz ki: "Bakın, bu ülkede işler iyi gitsin, bunun en önemli ayağı bu anlaşmaların yürürlüğe girmesi." Anlaşmayı yapıyoruz, üç sene geçmiş, şey yok. Siyasette uzlaşma kültürü olmadığı için, eskiden bunlar biraz daha hızlı gidiyordu, şimdi böyle bir sıkıntı var.

Şimdi, Anayasa konusuna gelince... Bu, 2011'den bu tarafa Türkiye'de dış politikamızda da, bulunduğunuz yerde de biraz ilgi çeken, biraz popüleritesi olan, Türkiye'ye ilgiyi artıran konulardan bir tanesiydi. Gerçekten samimi olarak söylüyorum, bu Anayasa'yla Türkiye yoluna devam edemez, mümkün değil. Tercüman'ın bir logosu vardı eskiden: "Her sabah dünya yeniden kurulur, her sabah taze bir başlangıç." Her sabah Türkiye'de dünya yeniden kurulur, her sabah yeni bir anayasal sorundur. 2014 Ağustosundan sonra bu sorun daha da artacaktır. Türkiye kendi kendisiyle uğraşıp duracak. Bir taraftan, Türkiye sıçrasın, ileri gitsin, öbür tarafta ayağı zincirli.

Türkiye'nin, bu Anayasa'yla yoluna devam etme şansı kesinlikle yok. Tamam, bunun için her parti kendine göre gerekçe söyledi, onlar da doğru. İyi bir başlangıç yaptık. "Uzlaşarak bu Anayasa'yı yapalım." dedik. Uzlaşmayı, dört siyasi parti, görüş birliği olarak anladı. Görüş birliği, her konuda mutabık kalınacak. Bu yöntemle yirmi beş ay uğraştık, sonuçta 60 maddede görüş birliği çıktı. Bu 60 madde önemli. Keşke bu bağlantıları da yapılmak kaydıyla hiç olmazsa kısmi bir değişiklik olabilseydi ama gündelik siyaset, işte uzlaşmanın olmayışı, işte çıkar farklılıkları bu 60 madde orada duruyor ama orada da önemli iyileştirmeler oldu. Çıksaydı belli bir mesafe oradan alınabilirdi ama geri kalan 112 madde var, Anayasa'yı 150 olarak kabul edersek -bazıları demek ki daha 90 madde var. Şimdi, bu 90 madde, siyasi partilerin üzerinde bu yöntemle uzlaşmaları neredeyse imkânsız olan maddeler yani biz Anayasa'yı bir bina olarak kabul ediyorsak, çatıda kiremidin renginden bilmem eğiminde anlaştık, çatı oluklarında anlaştık, pencere ve pervazında anlaştık, kapının cinsinde, cibilliyetinde anlaştık ama binanın ana kolonlarında anlaşamadık. Eğer dört siyasi parti "Bu kolonlar da görüş birliği içerisinde olsun." diyorsa, dört benzemezden bir benzer bir şey çıkarmaya çalışıyoruz.

Dört siyasi partinin konulara bakışı farklı. Misal vereyim: Mesela, üç siyasi parti "Türk milleti" kavramını kabul ediyor, "Türk milleti var, böyle bir millet var." diyor. Birisi başlangıçta kullanıyor "Türk milleti"ni. "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir, Türk milleti bunu..." diye başlıyor, Türk milleti... Bir parti "Ben 'Türk milleti'ni kabul etmem." diyor, "Türkiye halkı var." diyor. E, şimdi, bu maddenin birbiriyle irtibatlı, diyelim ki 3 tane, 4 tane daha

madde var. E, şimdi, ya üç parti “Türk milleti” kavramından vazgeçecek ya da öbür parti “Türk milleti”ni kabul edecek. Olmuyor, burada bir anlaşma çıkmıyor. Üç parti diyor ki: “Türkiye Cumhuriyeti devleti üniter devlettir.” Misal veriyorum birkaç şeyden. Üniter devlettir, iyi. Öbür parti diyor ki: “Bu ‘üniter devlet’ lafı benim kabul edeceğim bir husus değil.” Şimdi, kim, nereden vazgeçecek? Uzlaşma olmuyor. E, şimdi, bu söylediğimiz konu da kamu idaresinin yeniden yapılanmasıyla ilgili en az 10-15 maddeyi ilgilendiriyor. E, şimdi, 5 madde buradan, 15 madde buradan, filanca yerden buna benzer birçok madde var. Mesela, bazı hak ve özgürlükler var ki, bunların kural hak ve özgürlüğün kendisidir, onun sınırlandırılması gerektiğinde... Sözleşmede var, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde. Şu an komisyonun hizmetinde bakma imkânı bulacakları altmış ülkenin anayasasında da hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması var uluslararası normlara göre.

Şimdi, bir parti diyor ki: “Millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlak ve genel sağlık sebepleriyle şu özgürlükler sınırlandırılabilir.” Bir parti diyor ki: “Benim canıma okudu zaten bu ‘millî güvenlik, kamu düzeni’ lafı. Ne varsa demokrasiyi askıya alacak bu kavramların içine konarak Türkiye’de özgürlükler kısıtlandı. Ben kati surette ‘kamu düzeni, millî güvenlik’ filan kabul etmem.” Şimdi, nasıl çıkılacak bu işin içerisinden? O zaman, görüş birliği yönteminden vazgeçmeleri lazımdı. Biz partilere yazdık, çizdik vesaire. Maalesef onlar da bu konuda şey olmadı ama şöyle bir şey var bundan sonraki süreç bakımından: Bir; bu süreç başlayıncaya kadar hiçbir partinin elinde bir taslak Anayasa metni yoktu. Göçü yolda düzdüler dördü de; bakın, bunu bilirsiniz. Yani, dışarıda ne söylerler ayrı bir olay da ama içeriden baktığımızda- mensup olduğum AK PARTİ de dâhil- 1’inci maddeden yürürlük maddesine kadar, ne AK PARTİ’nin ne CHP’nin ne MHP’nin ne BDP’nin “Benim Anayasa taslağım budur.” diye kamuoyuyla paylaştığı bir metin yoktu. Bunu zaman içerisinde düzelttik. İşte, herkes birinci cümleyi söyleyerek top çeviriyor bu siyasette. “Sen ifade özgürlüğünden yana mısın?” “Tabii, çağımızda ifade özgürlüğü olmadan demokrasi olur mu?” “Peki, gel kardeşim, şu ifade özgürlüğünden ne anlıyorsun?” denildiğinde kırk dereden su çıktı başımıza. Yirmi beş ayda, şu an Türkiye’nin bir kazanımıdır, dört siyasi partinin de Meclis Başkanlığına verdiği, neyi nasıl anladığıyla ilgili bir anayasa taslak metni var, bu önemlidir. Yani, kimse karanlıkta göz kırpmıyor artık. Sağ gözünü mü kırıyor, sol gözünü mü kırıyor biz şimdi bu Anayasa metinlerinden bunu bilir hâle geldik.

İki: Toplum ne düşünüyor Anayasa konusunda? Yaptığımız çalışmalarla, toplantılarla şu an elimizde 25 bin sayfalık bir doküman var. Bu çok önemli bir külliyattır, bugüne kadar yoktu. Bundan sonra çalışma yapmak isteyenler hangi kurum ne düşünüyorsa, ne yapıyorsa bunların hepsi de görüş olarak elimizde var. Bunlar üzerinden yeni bir Anayasa yapma imkânı biraz daha kolaylaşabilir. Tabiatıyla bundan sonraki kısımlarda bence tek bir yöntemle

bu Anayasa değişikliği yapılamaz, yeni bir Anayasa yapılamaz. Belki bazı hükümleri Anayasa'ya koymamak gerekir. Yani, Atatürk Dil, Tarih Kurumunun Anayasa'da yer alması gerekmiyor, 1961 Anayasası'nda böyle bir kurumun anayasal teminatı yoktu ki. Ondan sonra, veya ona benzer... Bilmiyorum, Hocam, YÖK her yerde var mı? YÖK'ü niye Anayasa'ya koyuyoruz, orada olması gerekiyor mu gerekmiyor mu? Buna benzer bazı hükümleri Anayasa'dan çıkarabiliriz. Bazı hükümleri kanun konusu yaparız. Yani, misal olarak söylüyorum, vatandaşlığın illa da Anayasa'da yazılması gerekir mi? Bu 60 ülkenin anayasasına baktığımızda bizim Anayasa'ya koyduğumuz bazı hükümler onların anayasalarında yok ya da onları anayasalarında olup bizim Anayasa'mızda olmayan şeyler var. Bir tarama yaptırдық biz bu konularla ilgili. Bir kısmını kanun konusu yaparak, bir kısmında 3 parti "Evet." dediyse 4'üncü oraya girmek suretiyle veya bir konuda iki alternatif düzenleriz, o parti, öbür parti, 3'ü "Bir." der, 1'i "Bir." der, 2'si bir taraf, 2'si bir taraf... Halk oylamasına sunarken bu ikisini ayrı ayrı sunarız, bu başka bir yöntemdir. Veya başka bir ortak hakem oluştururuz bu işin uzmanlarından vesairenden ya da bazı özgürlüklerle ilgili sözleşmedeki hükmü aynen getirir koyarız. O da bir yoldur. Veya şartları bizimkine benzeyen ülkelerin anayasasındaki... Onun için, bu geri kalan 112 maddeyle ilgili görüş birliği dersek kıyamete kadar görüş birliği olmaz ama her bir bölüm için, her bir madde için birden fazla çözüm getirmek suretiyle bir anayasayı kaldığı yerden sürdürme imkânı var. Bunun için siyasi partilerimizin bunu gündem konusu yapıp yöntem ortaya koymaları lazım ama benim yazdığım yazıyla ilgili olarak şu an görüş bildirmeyen de var, görüş bildirip "Anayasa Komisyonu devam etsin." İyi de Anayasa Komisyonu ne yapacak? Bu Anayasa masası okey masası değil ki! Biz Anayasa yapacağız burada. "Bir senedir oturuyoruzdur -tutanaklar da var- bir senedir arıyoruz, arıyoruz uzlaşacak bir tek madde bulamadık." O zaman ne diye oturuyoruz bu masada? Bir şey yaparak yola devam etmek lazım. Bu da işin karşılaştığımız bir başka yönüdür. Ama yeni bir anayasa yapmak her geçen gün daha fazla ihtiyaç hâline geliyor. Yaşadığımız sıkıntılara bakarsanız da bunların hepsinin önemli bir kısmının Anayasa'dan kaynaklandığında da hiç tereddüt yok. Yani, siyaset bu Anayasa böyle olduğu sürece kırmızı ışıktaki mazot yakmaya devam eder. Motor çalışır, depodaki mazotu tüketiriz, mesafe alamayız. Benim geldiğim nokta budur. Evet, biraz karikatürize, biraz şakavari düşüncelerimi sizlere söylemeye çalıştım ama bir şeye de söz verdim Sayın Bakanım, onu da siz buradayken...

Şimdi, yurt dışına gittiğimizde sağ olsunlar büyükelçiliklerimiz bize çok ilgi gösteriyorlar, hepsine de müteşekkirim ama bazı büyükelçiliklerimizin oturduğu mekânlar Türkiye Cumhuriyeti devletine yakışmıyor. Şimdi, mesela, ben en son Bahreyn'e gittim. Hatun Hanım burada mı, büyükelçimiz? Burada. Ben buradan bilseydim giderken bir karavan götürürdüm. Şimdi,

ilk beş sırada... Onun bir günahı yok, ben kendi izlenimim. Sağ olun, bir arsa bulmuşsunuz, yapılacak filan ama bir atasözüdür: “Göle su gelinceye kadar kurbağanın gözü patlar.” Yani, Dışişlerinde de bu işlerin işarı, karara bağlanması, projelendirilmesi dört beş sene. Dört beş sene, oradaki büyükelçiliğimizin küçücük bir katta olması doğru değil. Benim teklifim şu, ben sonuna kadar destek veririm: Biz Adalet Bakanlığında bu tür sorunları Maliyenin insafına bırakmadan bir tek yöntemle çözdük. Maliyeye elini veren kolunu zor kurtarır. Oradan ödenek çıkacak... Bir daire başkanı, öbür tarafta bakanı bile açığa düşürür. Onun için biz dedik ki: “Bak, mahkeme harçları, noter harçları vesaire, bunların üçte 1’ini biz alalım, üçte 2’si sizin olsun ama bunu senin insafına bırakmayız. Çünkü geçmişte, mesela her ay bana 20 trilyon ödemesi lazım, oradaki daire başkanı 500 milyar ödüyor, geri kalanını, işte bugündür de, yarındır da, ötekidir, berikidir...” Bir hüküm koyduk, dedik ki: “Bizim hesabımıza bunu yatıracaksın, takip eden ayın 5’ine kadar ödeyeceksin. Ödemeyeceksen görevi şöyle yapmaktan, böyle yapmaktan, Ankara savcısı gereğini yapar.” Şimdi, benim tavsiyem -uygunsa- şu topladığınız konsolosluk harçları, vesaire falan...

Çok teşekkür ederiz, bir de elektronik sisteme geçtiniz, vatandaş memnuniyeti açısından önemli. Şimdi bundan sonra bir de ilave yük geldi, seçimlerde... Bu kadar büyükelçilik var, şu topladığınız harçların -miktarı nedir bilemem- yarısını Dışişleri Bakanlığı hesabına yatırsın, şu karavan tipi büyükelçilik mekânlarından büyükelçilerimiz kurtulsun, bu onların şeyi değil. Biliyorum bana oy vermeyeceksiniz, oy için söylemiyorum ama gerçekten bu herhangi bir şikâyet falan değil, bu benim samimi kanaatim, size bir destektir, arkadaşlarımızın yaptığı hizmetin karşılığı. Yani daha dün devlet olmuş adam orada şeyde otururken bize deprem karavanı gibi yerler bence çok uygun değil, özellikle yeni açılan yerler için. Bilemiyorum, burada takdir size ait.

DIŞİŞLERİ BAKANI AHMET DAVUTOĞLU (Konya) — Çok teşekkürler bu desteğiniz için de Sayın Başkanım.

Çok istifade ettik, sağ olun.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Estağfurullah, sağ olun.

Konu : “Ankara Sanayi Odası Ocak Ayı Meclis Toplantısı”
dolayısıyla

Tarih : 29 Ocak 2014 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Başkan, Sanayi Odamızın değerli yöneticileri, değerli mensupları, basın mensubu arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2014 yılının hepimiz için ve özellikle de sizler için hayırlı ve uğurlu olmasını, başarılı geçmesini diliyorum; sıkıntıların hafiflediği, bugünkü gergin ortamın normalleştiği bir yıl olmasını diliyorum ve tekrar sizlere hitap etmekten de büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Ankara Sanayi Odası hem Ankara’mızın hem de Türkiye’nin önemli bir meslek kuruluşudur. Sizin slogan olarak yansıda da gösterdiğiniz gibi, başkentin sanayisi olmaktan çıkmış, sanayinin başkenti olma noktasında çok önemli bir çaba ve gayret içerisinde. İşin bu noktaya gelmesinde emeği geçen siz değerli Oda mensuplarımıza, beraber çalıştığınız insanlara da teşekkür etmek istiyorum.

Aslında kötümser olmak için bir sebep yok. Geldiğimiz noktaya bakalım, nereden nereye geldik? “Türkiye kötüye gidiyor.”, “Türkiye kötüye gidiyor.”, “Türkiye kötüye gidiyor.” diye bunu tekrarlamış olmak Türkiye’ye bir şey kazandırmaz. Nereden baktığımıza bağlı. Bu sene cumhuriyetin 90’ıncı yılını tamamladık, 91’inci yılına girdik. Doksan yıl evvel Ankara neredeydi, Türkiye nerede; buna bir bakmamız lazım. Biz cumhuriyeti kurduğumuzda Türkiye’de bir tek üniversite vardı, İstanbul Üniversitesi; okuyan öğrenci sayısı 3.500, öğretim üyesi sayısı da 300 civarındaydı. Bugün sadece -bilmiyorum yeteri kadar farkında mıyız- Ankara’da 19 üniversite var, 6’sı devlet üniversitesi; okuyan öğrenci sayısı 211 bin ve öğretim üyesi sayısı da 10 binin üzerinde. Bu rakam bile bu manada Türkiye’nin ne önemli imkânlarla ve kaynaklara sahip olduğunu gösteriyor çünkü ekonominin en önemli kaynağı insandır. Birçok ülke Türkiye’nin sahip olduğu bu imkândan mahrumdur, bu imkâna kavuşmak için de özel önem atfediyor, özel çabaların içerisinde.

Karneler verildi geçen hafta. Türkiye’de 17 milyon 500 bin civarında ilköğretim, ortaöğretimde okuyan yavrularımız var, 3,5 milyon da Türkiye’de

üniversitede okuyan; topladığımız zaman 20 milyonu geçiyor. “Bu ne ifade ediyor?” diyorsak, 200’ün üzerindeki dünya devletinin üçte 1’inin nüfusundan fazla Türkiye’nin okul çağında, eğitim çağında gençleri var, çocukları var. İşte Türkiye’nin geleceği buradadır. Gaz biter, petrol biter, altın biter, başka türlü kıymetli madenler biter ama en önemli stratejik değer insandır, insan unsurdur. Türkiye bu imkâna sahiptir, bunun kıymetini hepimizin iyi bilmesi lazım.

Bir başka şey daha ifade etmek istiyorum. Birçok kitaplarda, makalelerde yazılır; Türkiye nerelerden bugünlere geldi? Cumhuriyetin ilk yıllarında iğneden ipliğe, hatta bir sembol olarak nal çivisini bile -şimdi nalı bilen kaç kişi kaldı bilemem, bizim nesil bilir de yeni çocuklar bilmiyor- dışarıdan ithal eden bir Türkiye’den sadece Ankara’da -bunlar sizin rakamlarınız- 8’i faal 14 tane organize sanayi bölgesi var; 48.622 işletme var -sizden aldığımız rakamlar bunlar- 400 bine yakın insana -çok teşekkür ediyoruz- iş kapısı, aş kapısı açmışsınız. Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda on yılda yaptığı ihracatı siz bir yılda yapıyorsunuz, 7 milyar 200 milyon doların üzerinde ihracat yapıyor.

Vakit kısa olduğu için bu konularda çok fazla ayrıntıya girmeye gerek yok. Bu tablo aslında şükredilecek bir tablodur ama bu bize yetmez çünkü acımasız bir rekabet dünyasında yaşıyoruz, daha da gelişmemiz lazım, bu tabloyu daha da güzelleştirmemiz ve bunlara yeni güzellikler de katmamız lazım; bu bizim elimizdedir. Bunun için birkaç şeyi ilkesel bazda söyleyeceğim. Gündemdeki tartışmalara doğrudan girme imkânım yok konumun sebebiyle ama ilkesel bazda, Türkiye’de bugüne kadar olup bitmiş, inşallah bundan sonra olmaması gereken şeyler konusunda da düşüncelerimi ifade etmek istiyorum.

Evvela şunu kabul etmek lazım ki çağımız bilgi çağı. Şu ana kadar yaptığımız ve elde ettiğimiz bu başarılar, bu üretimlerde çoğu zaman başkalarının ürettiği bilgiyi kullandık. Başkalarının ürettiği bilgiyi kullanarak birinci ligde uzun süre kalma şansınız olmaz. O hâlde bilgiyi üreten bir toplum hâline gelmemiz gerekiyor. Bu konuda epey mesafeler alındı, çabalar var, gayretler var ama bunlar yetmez. Hepiniz sanayicisiniz, kullandığınız makine aksamı dâhil, ne kadarını biz ürettik, ne kadarını başkalarından teknoloji satın alarak bu başarıları elde ediyoruz? Buna baktığımızda evvela hepimizin şu parti, bu görüş, bu düşünce, bu meslek, bu meşrep, bunların hepsini bir tarafa bırakıp üzerinde mutabık kalmamız gereken husus, bilgi çağındayız, bilgi toplumu olmak durumundayız, o hâlde bilgiyi kullanan değil, bilgiyi üreten olmamız lazım. Dünyada kişi başına telefon kullanımı sayısında Türkiye en yukarılarda ama telefonu biz icat etmedik, biz bulmadık. Başkaları buldu, biz kullanıyoruz, bolca döviz ödüyoruz. O hâlde kritik nokta burasıdır, tartışacağımız noktalardan bir tanesi budur. Türkiye’deki tartışmaları verimli hâle getirmek istiyorsak bilgi üreten toplum hâline nasıl gelebileceğiz, ona bakmak gerekiyor.

Aslında Türkiye bugün -hepimizin kabul ettiği bir husus- bu kadar dünya devleti içerisinde gelişmiş yirmi ülkenin içerisinde, ekonomik büyüklük itibarıyla da on altıncı-on yedinci ülke. Hedefimiz, 2023'e geldiğimizde istiyoruz ki ilk ona girelim, doğru olan da budur, bize yakışan da budur. Türkiye dünyanın on yedinci büyük ekonomisi nasıl oldu diyorsak hepimizin –yine ifade edeyim- siyasi görüşlerimiz, düşüncelerimiz ne olursa olsun üç konudaki farkındalığımızın biraz daha derinleşmesi gerekiyor. Bunlardan bir tanesi bağımsızlığımızdır, ikincisi, Türkiye Cumhuriyeti devletidir ve cumhuriyettir, üçüncüsü de demokrasidir. Bu değerleri bize kazandıran başta aziz Atatürk olmak üzere silah arkadaşları, devlet ve siyaset adamları ve bu kazanımlara katkı sağlayan herkese şükran ve minnet borcumuz var. Bu borcu her vesileyle hatırlamamız lazım. Bazen baba mirası yer gibi sanki Türkiye buraya kolay gelmiş, Türkiye bu başarıları kolay elde etmişçesine teşekkür etmemiz gerekenlere teşekkür edemiyoruz, rahmet okumamız gerekenlere rahmet okumuyoruz ve bu değerlerin de yeteri kadar farkında değiliz. Her birimiz bir tarafından aşındırmaya çalışırsak emin olun, bunun getirdiği sıkıntıları ileride çok yaşarız. Hele hele çevremizde ve dünyada olup bitenlere baktığımızda bağımsızlığın, cumhuriyetin ve demokrasinin ne kadar önemli olduğunu ben şimdi çok daha iyi anlıyorum. Demokrasinin getirdiği imkânlarla, fırsatlarla, cumhuriyetin bize sağladığı bir kısım kolaylıklarla biz bugün gelişmiş on yedi ülkeden birisiyiz. Onun için, gelin neyi konuşursak, neyi tartışsak tartışalım, bu değerlerimize, bu kabullerimize, bu ortak paydalarımıza zarar vermeden tartışmamız lazım. Çünkü bu devlet hepimizin, bu ülke hepimizin, bu ülkenin geleceği elimizdedir. Eğer bu kuralları, bu değerleri daha da kurumsallaştırırsak, daha ileri noktalara taşıyabilirsek Türkiye'nin geleceği tahminlerin ötesinde insanımıza, hepimize çok şey vadediyor ve vadedecektir. Geldiğimiz nokta itibarıyla bu kalkınmayı artık devlet eliyle yapmıyoruz, özel sektör eliyle yapıyoruz, özel sektörün de kıymetini bilmemiz gerekiyor.

Şimdi, Türkiye'nin bir 2023 hedefi var. Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yılına geldiğimizde belli hedefler koymuşuz. Buna moda tabirle "vizyon" diyorlar, o yabancı bir tabir. Bir gelecek tasavvurumuz var, 2023 yılında Türkiye için bir rüya görüyoruz, bir tasavvurumuz var. Diyoruz ki: 500 milyar dolar ihracat olacak, 1 trilyon dolar ticaret hacmimiz olacak, turizm gelirimiz 50 milyar doları aşacak, eğitimde şöyle, sağlıkta böyle, bir kısım hedefler koymuşuz. Bunlar hepimizin ortak hedefleri olmalıdır. Tartışmalarımızı "Bu hedefe nasıl yaklaşabiliriz?" noktasında olumlu yönde yapmamız gerekir.

Şimdi, bakınız, biz on yedinci ülkeyiz dedik, gelişmiş yirmi ülkeden birisi olarak mütalaa ediliyoruz ama kabul etmek lazım gelir ki, ilk onun içerisinde olan bazı ülkeler var ki bunlar 2023'ü değil, 2050'nin hedeflerini ortaya koymuşlardır. Bakınız, hâlen aramızda ne kadar mesafe olduğunun hepimiz

farkında olalım da yaptığımız tartışmalar ne anlam ifade ediyor, bizi nereye götürecektir, ne katkı sağlayacak, bu çerçevede değerlendirmek gerekiyor. Bizim rakibimiz olan, çok noktada ayağımıza basan, önümüzü kesen, yeri geldiğinde de bize zaman zaman sıkıntılar çıkaran rakiplerimiz, 2050'nin hedefini ortaya koyup onun için çaba sarf ederken, politikalarını ona göre belirlerken; biz 2023, on yıl sonrayı görebiliyoruz. 2050'yi görebilmemiz için 2023'ü bizim elde etmemiz lazım. 2023 için koyduğumuz hedefleri yakalamamız lazım. Değilse aradaki makas açılabilir, bu bizi daha geri sıralara iter. Onun için, bu hedefin yakalanabilmesi bakımından üç konuda istikrar şarttır. Dün şarttı, bugün daha fazla ihtiyaç var, yarın bugünkünden daha fazla ihtiyaç olacak. İstikrarın ne kadar önemli olduğunu, ne kadar hayati olduğunu en iyi iş dünyası bilir.

Bunlardan bir tanesi siyasi istikrardır. Bakınız, cumhuriyetin 90'ıncı yılı, bugünkü hükûmet 61'inci Hükûmet. Bunu, buna böldüğünüzde demek ki Türkiye'de siyasi istikrar anlamında her on yedi-on sekiz ayda bir, bir hükûmet kurma ameliyesi yapmışız biz. Sanayiciler, iş adamları bakımından on sekiz aylık istikrar, bir hükûmetin mevcudiyeti size ne ifade eder bunu en iyi siz bileceksiniz.

Geriye dönüp birkaç rakam daha verdiğimde şunu gördüm ben: Çok partili hayata esas itibarıyla biz 1950'de geçtik. 1950'den 2014'e -2014'ün başındayız- atmış üç sene, darbelerle olan kesintiyi çıkarırsak atmış sene, bu atmış senenin otuzunda istikrar var yani bir siyasi parti iktidar olmuş. On yıllık bir dönem, 1950-1960 arası, 1965, 1971, 1972, oraya geldiğimiz zaman biraz teklemler başlamış. Sonra, Anavatan Partisi dönemi 1983-1991, onun da son dönemlerinde sıkıntı. 2002-2013, 2014 bunları çıktığınızda demek ki Türkiye'de bu atmış yıllık çok partili demokratik hayatta otuz yılında istikrar var, otuz yılı koalisyonlar dönemi. Koalisyon pazarlığı dört ay sürmüş, hükûmetin ömrü üç ay. Benim de on bir günlük sağlık bakanlığım var. Sağlık gibi bir temel konuyu on bir günde, iş başına gelen bakan nasıl halleder, nasıl yapar, nasıl eder bunları da sizin takdirinize bırakıyorum. Onun için, evvela siyasi istikrar bu manada önemli.

İkincisi, ekonomik istikrar önemli. Eğer siz, geleceğin nasıl olacağını bilemiyorsanız, ne yapacağınız konusunda uzun vadeli öngörülerde bulunamıyorsanız, bu istikrarsızlık ekonomide kırılganlıkları artırır. Onun için siyasi istikrar kadar, ekonomik istikrar da önemli. Her gün iş değiştiren insanın kazanç elde etmesi mümkün değil. Dolayısıyla, yani kolay yoldan, yasal yoldan kazanç elde etmesi mümkün olmaz. O nedenle, bazı yatırımlar bakımından belki üç sene, belki beş sene işin başlayıp bitmesi -özellikle enerji yatırımlarını falan hesaba kattığımızda- için siyasi istikrara paralel, ekonomik istikrarın da beraber gitmesi gerekiyor.

Üçüncüsü de, hukuk istikrarı. Belki bunun kıymetini, son tartışmalar, bir süreden beri yargı üzerindeki tartışmalar sebebiyle hukukun önemini ve istikrarın önemini daha iyi anlıyoruz. Çünkü, bu ülkede çoğu zaman siyasi tartışmalar, hukuku göz ardı etmemiz gibi bir sonucu doğurdu, hukuku biraz ıskaladık, ikinci plana attık. Hukuktan kasıt da sadece yargının yaptığı işlem olarak anladık. O, dar anlamda bir hukuk uygulamasını ifade eder. Onun için istikrar, hem siyasi anlamda hem ekonomik anlamda hem de hukuki anlamda bu üç istikrar gelecekte, bugünkünden çok daha önemli hâle gelecektir. Hepimizin bu konularda çaba ve gayret içerisinde olması gerekir.

Şüphesiz, bu istikrarın temin edilmesinde, her üç alandaki istikrarın temin edilmesinde barış ortamı önemli, huzur ve güven ortamı son derece önemlidir. Barış yoksa, huzur yoksa, kavgadan geçilmiyorsa -demin Sayın Başkana da söyledim- Orta Anadolu'da bir söz vardır: Kavgalı eve kimse kız vermez. Kavgalı ortamda yatırım olmaz; ne içeriden yatırım olur ne dışarıdan yatırım olur. Herkes işin kolay kısmına kaçırır; o da Türkiye'nin büyümesini, gelişmesini, refahının artmasını temin etmez.

İki: Türkiye'yi kötüleyerek de bir yere varamayız çünkü yıkılacak duvarın altına da kimse oturmaz. Eğer Türkiye kötüye gidiyorsa, Türkiye batıyorsa, Türkiye'nin geleceği karanlıksa, Türkiye'de güven yoksa, huzur yoksa, barış yoksa, böyle diyorsak, böyle algılanıyorsa, dışarıdan bakanlar Türkiye'yi böyle görüyor ise o zaman "Ne oluyor?" diye bakar. Yatırım yapılacak dünyanın başka ülkeleri var, herkes o tarafa gider ve bugün arzu ettiğimiz o güzel tabloyu ortaya koymakta da ciddi zorluklar çekeriz.

Şüphesiz, barışın, huzurun, güvenin temininde en önemli faktör de uzlaşmadır. Demokrasi uzlaşma rejimidir, inatlaşma rejimi değildir. Birçok sorunu uzlaşarak çözeriz ama uzlaşma kültürümüz yok yani "Siyasetçilerde yok da başkalarında vardı." gibi yine dar anlamda bir yorum yapmayalım. Toplumumuzda bu manada uzlaşma kültürü çok fazla yok. Uzlaşma olmayınca tersi olan ne varsa başımıza geliyor. Onun için, bizim kendi yaptığımız işten misal vermek gerekirse, demek ki çok partili hayata geçeli altmış-altmış üç sene olduysa, uzlaşma kültürü adına her sene bir güzel örnek ortaya koyabilseydik, bugün, ben, bu kürsüden size siyaset adına -isterseniz siz de kendi dünyanızda-altmış tane güzel örneği arka arkaya verebilmemiz mümkün olacaktı. Uzlaşma kültürü için İngiltere'den, Fransa'dan, Almanya'dan veya gelişmiş Batı ülkelerinden misal vermemiz gerekmezdi. Hâlbuki, uzlaşma bu ülkede beraber yaşamanın ön şartıdır, bir zafiyet değildir, bir eksiklik değildir.

Şimdi, bugün nüfus verileri açıklandı, 76 milyonu geçtik; bu sevinilecek bir husus. Bu 76 milyon insan bu ülkede barış, huzur ve güven içerisinde

yaşayacaksa, bunun ön şartı uzlaşmaktır. Uzlaşmada da tabiatıyla biz siyasetçiler olarak topluma güzel örnekleri ortaya koymamız gerekiyor.

Şimdi, siyaseti biz rekabet olarak anlarsak, ülkeye hizmet olarak anlarsak sorun kalmaz. Siyaseti husumete dönüştürmemek gerekir ama geriye dönüp baktığımızda son yüz yılımıza, biraz bu konuda ciddi eksikliklerimizin olduğunu görmek de mümkün.

Tabiatıyla, bütün bu elde ettiğimiz ve elde edeceğimiz kazanımlar açısından üç konuya dikkat etmemiz gerekiyor: Yani, geçmişte ne yaşadysak, bugün ne yaşıyorsak, ileride de neyi yaşayacaksak -ki onları arzu etmiyoruz- o zaman üç husus konusunda bir uzlaşmaya, bir mutabakata toplumun her kesiminin varması lazım. Bunlardan bir tanesi, şu kayıt dışılıkların kayıt içine alınmasıdır. Genellikle bu kürsüden, buralardan iş dünyasının toplantılarında çoğu zaman biz ekonomideki kayıt dışılığı konuşuruz. Elbette, şu an Türkiye ekonomisinde en az üçte 1 nispetinde -bazıları bunu yüzde 50'ye kadar çıkaran var, vesaire var- şu an ekonominin üçte 1'i kayıt dışıdır. Bu kayıt dışılığın kayıt içinde kuralına göre iş yapan insanlar, işletme sahipleri, iş adamlarımız bakımından ne kadar büyük haksızlıklara sebebiyet verdiğini en iyi sizler biliyorsunuz. Bir yerde kayıt dışılık varsa orada adaletsizlik vardır, bir yerde kayıt dışılık varsa bu toplumsal değerleri aşındırır. Kuralına uygun, yasalara uygun iş yapanla yapmayan bir süre sonra rekabet edemez hâle gelir ve kayıt dışı alanda faaliyet gösterenler büyürken öbür helal kazanç, kayda uygun, kurula uygun iş yapanlar giderek küçülmeye başlarlar.

Dolayısıyla, biz, hep kayıt dışı ekonomi üzerinde durduk. Bu kayıt dışılık, toplumsal dokuyu, toplumun ahlaki değerlerini de büyük ölçüde yozlaştırdığını hepimizin kabul etmesi lazım çünkü bu kayıt dışılığın devam edebilmesi için bir başka alanda kayıt dışılığın olması lazım, bir çarpık ilişkisinin kurulması gerekir. Onun için, bugüne kadar durulmadı. Biz, uzunca süreden beri bunu telaffuz ediyoruz, ifade etmeye çalışıyoruz. Belki, yaşadığımız birçok sıkıntıda işin bu ikinci kısmı üzerinde yeteri kadar durmadığımızı görüyorum, onun için dikkatlerinize sunmak isterim.

Türkiye, üç alanda kayıt dışılık yaşıyor. Birisi, ekonomide. Ona hiç daha fazla girmeye gerek yok, sizler biliyorsunuz. İkincisi, kayıt dışı siyasettir. Bakın, hiçbiriniz belki bu konu üzerinde kafa yormamış olabilirsiniz. Benim yaptığım iş bu, gördüklerimi söylemek istiyorum, yaşadıklarımı söylemek istiyorum. Şu an ekonominin ne kadarı kayıt dışıysa, siyasetin de kayıt dışılığı ondan çok daha fazladır. Siyasetin de kayıt içerisinde olması lazım. Yüksek Seçim Kurulu karar verdi, 28 siyasi parti seçimlere giriyor. Acaba, Türkiye'de siyaseti sadece bu 28 parti mi yapıyor? Siz buna inanıyor musunuz? Biz kayıt

içindeyiz. Söylediğimiz belli, yaptığımız belli, hesabımız belli, belli olmayan kısımlarımız varsa onların da nasıl belli olacağı belli yasalarda ama Türkiye’de siyasetin çok önemli bir kısmı, belirleyici olanı, etki edici olanı, tayin edici olanı büyük ölçüde bu kayıt dışı siyasettir. Gelişmiş demokrasi, aslında siyaseti de, ekonomiyi de kayıt içine almış demokrasidir. Kayıt içilikten maksat, bir yerde defter tutmak anlamına gelmiyor, benim kastettiğim şeffaflıktır. Kimin kim olduğu belli olacak, kimin kiminle beraber olduğu belli olacak, kim neyi yapıyorsa, neyi söylüyorsa toplum bunu bilecek, ona göre değerlendirme yapacak ama geldiğimiz noktada Türkiye uzunca bir zamandan beri işin bu kısmını göz ardı etti, bu kısmı üzerinde yeteri kadar durulamadı. Çünkü, kayıt içinde siyaset yapanlar size karşı sorumludur. Ben, şimdi konuşuyorum, bu söylediklerimi beğeneniz olur, beğenmeyeniniz olur, eleştirenleriniz olacaktır, itiraz edenleriniz olacaktır. Peki, o kayıt dışında, öbür tarafta, perdenin arkasında, duvarın arkasında olup da burayı etkileyenlerden kimi bulacaksınız, kimden hesap soracaksınız?

Nerede başlıyor, nerede bitiyor? Ama geriye dönük şu altmış yıllık siyasi tarihimize, yakın siyasi tarihimize baktığımızda, Anayasa’da görev verilmemiş, yasalarında böyle bir görevi yapmak söz konusu olmadığı hâlde siyasette etkin olabilmıştır, siyasetçileri etkileyebilmiştir, olmadığı zaman da siyasetçileri kenara alıp kendisi bizatihi siyasetin merkezine oturabilmiştir. Bir kısım anayasal kurumlarımız, kuruluşlarımız görevi siyaset olmadığı hâlde, siyasette belirleyici olabilmıştır.

Burada en tehlikeli, kayıt dışı siyaset 2 kurum tarafından yapılırsa ülke için sıkıntılı olur. Bunlardan birisi ülkenin silahlı kuvvetleridir. Onların görevi ülkenin savunmasını temin etmektir; siyaset, siyasetçilerin işi. Bu alana müdahale edildiği zaman, bir yetki gasbı söz konusu olur ve beraberinde de birçok sıkıntı gelir. Nitekim, biz bu sıkıntıları sıkça yaşamış ülkelerden bir tanesiyiz. Ümit ediyoruz, temenni ediyoruz ve inanıyoruz ki, bunlar artık geride kalmıştır. Çünkü, bunlar toplumda derin yaralar açtı. Geçici bir kısım çözümmüş gibi gözükten hususlar sonra sorunları artırmaktan öteye gidemedi, hiçbir sorunu da yeteri kadar çözemedik. Bu, aynı zamanda siyasetçilerin de bir eksikliğidir, onu da görmek lazım.

İkincisi de yargı kurumudur. Benim yedeğim var, ben olmazsam bir başkası olur, benden evvel başkaları vardı, benden sonra da var ama kurumsal olarak bir ülkenin ordusunun ve yargısının yedeği yoktur. “Bunu kenara alalım da başka birisi adalet dağıtsın.” diyemezsiniz, o mafya adaleti olur. “E, silahlı kuvvetler olmasın da, o siteleri beklettiğimiz güvenlik güçleriyle, güvenlik elemanlarıyla bunu yapalım.” Olmaz. Bir ülkenin en belirleyici gücü o ülkenin silahlı

kuvvetleridir, stratejik güçtür. Uluslararası camiada sizi değerlendirirken en önemli faktörlerden biri olarak o ülkenin ordusunu, ordusunun caydırıcılığını, teknolojisini, eğitimini hesaba katarak değerlendirme yaparlar.

Şimdi, birincisi o, ikincisi de yargıdır. Yargının siyasallaşması ya da yargının siyasetin merkezine oturarak belirleyici bir rol oynaması o ülke için o ülkenin başına gelebilecek en büyük felaketlerden bir tanesidir. Buna hepimizin dikkat etmesi gerekiyor. Konjonktürel olarak verilen kararlar veya bir kısım açıklamalar hoşumuza siyaseten gidiyor olabilir ama bu kurumlar siyasetin merkezine yerleştiği takdirde demokrasiyi yerleştiremezsiniz, orada demokrasi olmaz. Bunu çok net ve açık olarak ifade ediyorum, yaşadığımız tecrübelerden sonra. Eğer Türkiye’de hukuk istikrarı olacaksa herkes kendi görevini yapacak. Siyasi istikrar olacaksa, demokrasi kurumsallaşacaksa Anayasa’da belirlenen çerçevede herkes kendi görevini yapacaktır. Bir başkasının görev alanına müdahaleler söz konusu olduğunda, o zaman bu demokrasi sıkıntılarla karşı karşıya kalır.

Üçüncüsü de kayıt dışı dindir. Bunu telaffuz ediyorum, bu ilahiyatçıların işidir. Benim çok detaylı bileceğim bir konu değil, kendime göre bir kısım değerlendirmeler yapıyorum. Dinde olmayan din, kayıt dışı din. En tehlikeli ilişki, din siyaset ilişkisidir, siyasetçilerle dinî gruplar arasındaki ilişkidir. Yerli yerine oturtulamazsa o da beraberinde pek çok sıkıntıyı getirir. Kaldı ki, günümüz dünyasında özellikle çevremizde yaşanan, Suriye’de, Irak’ta yaşanan katliamlara baktığımızda, işin fecaati, dehşeti çok açık orta yere çıkıyor. “Allahüekber” diyerek iki taraf birbirini öldürüyor, iki taraf da Müslüman ama tekbir getirerek öldürüyor çünkü din orada filanca siyaset adına, öbür tarafta falanca siyasete kurban edilmek suretiyle ilahî mesajın insanlara vereceği huzur, insanlara aşılacağı kardeşlik duygusu, birlik duygusu siyasetin bu acımasız çarkları içerisinde heba olup gidiyor.

Onun için, değerli Oda Meclisimizin üyeleri, Türkiye bir kısım sorunları yaşadı, yaşıyor, inşallah ileride yaşamayacaksa kanaatim odur ki, bu üç alandaki kayıt dışılığın netleşmesi, şeffaflaşması, kimin ne olduğunun çok açık ortaya çıkıyor olması lazım.

Tabiatıyla, bir başka konuda ifade etmek istediğim husus şudur: Ülkemizin sorunları var, her ülkenin sorunu var, sorun olmazsa yöneticilere ihtiyaç olmaz ama sorunları geride bırakarak geleceğe yürümemiz lazım. Elli sene evvelki sorunları hâlen bugün de tartışıp karara bağlayamıyorsak orada bir kısım sıkıntılarımız var demektir. Onun için, benim arzum, teklifim, yapmak istediğim şey, şahsen becerebildiğim kadarıyla, sorunun parçası olmak değil, hepimiz çözümün parçası olmalıyız, çözüme odaklanmalıyız. Benim yanılsım, sizin yanılsınıza gerekçe oluşturamaz; sadece benim yanılsılarımı söyleyerek siz bir mesafe alamazsınız, mevcut sorunu çözemezsiniz; yanılsılarımıza hep

birlikte kafa yoralım ama çözümün nasıl olacağı konusunda da biraz daha detaylı, biraz daha işin özüne ilişkin ve biraz daha kalıcı çözümlere yönelmiş olmamız gerekir. Bunun için de çözümün parçası olmak bence çok önemli. Bunu yapamadığımız takdirde, bu, giderek suçlamalara sebebiyet veriyor. Son yüz yıllık, millet olarak, tarihimize baktığımızda, elbette üzüntülerimiz var, iftihar ettiğimiz zaferlerimiz var ama öbür taraftan da siyasi tarih açısından baktığımızda son yüz yılımız, hatta İslam tarihi bile suçlamaların tarihidir, geriye dönüp bakın. Hâlen yaşadığımız bir kısım sorunların bin dört yüz sene gerilere kadar gittiğini biliyoruz. Ama son yüz yılın hiç olmazsa -buradaki değerli üyelerin de yaş ortalamasına baktığımızda- son elli yılı yaşayarak biliyoruz, dinleyerek biliyoruz, okuyarak biliyoruz, bu dönemi yaşamış olanların bir kısmı hâlen hayatta, çevremizde. Dolayısıyla, onlardan da dinleyerek biliyoruz ki, biz suçlamaları çok seven bir anlayış içerisinde götürüyoruz. Hiç uzağa gitmeye gerek yok, geçen sene Balkan savaşlarının, Balkan faciasının 100'üncü yıl dönümüydü, kimse farkında olmadı, yeteri kadar anlamadık, yeteri kadar anlamadık, yeteri kadar da kavramadık. Ne oldu da, nasıl oldu da yüz binler, milyonlar, o "Evladı Fatihan" diye vurgu yaptığınız bu insanlar bu dramı yaşadı yüzyıl evvel? Nasıl oldu? Geriye dönüp yara kaşımak için değil, eğer bu yüzyılın analizini iyi yapabilirsek gelecekteki yüzyılı daha sağlam temellere oturtabilmek adına bunları söylüyorum.

Çok partili hayat İkinci Meşrutiyet'le beraber başlıyor. O zaman 2 tane parti var, ana parti. Bunlardan bir tanesi İttihat ve Terakki Partisi, öbürü de Hürriyet ve İtilaf Partisi. Birisi diğerini milliyetsiz olmakla, öbürü de ötekini dinsiz olmakla suçluyordu o yıllarda. 2 partinin canhıraş bir kavgaya girdiği o dönemde, Karadağ başta olmak üzere, Balkanlarda Osmanlıdan kopmak ve oralarda bağımsızlığı elde edebilmek için büyük katliamlar yaşandı, büyük sıkıntılar yaşandı. Balkan harplerinde, Trablusgarp'ta, Bingazi'de, arkasından gelen Cihan Harbi'nde ve İstiklal Harbi'nde genç nüfus kalmadı, eğitimli nüfus kalmadı. Ama bugün geldiğimiz nokta, o bölgeler, o yerler ne İtilafçılara kaldı ne de İttihatçılara kaldı, hiç kimseye kalmadı. Sadece acıları kaldı, sıkıntıları kaldı, hafızalarımızda derin yaraları ve acıları var.

Bunu şunun için söyledim: Dediğim gibi, biz elbette Balkanlarda, aynı zamanda bir Balkan ülkesi olarak, savaşlar üzerinden, acılar üzerinden siyaset yapıyor değiliz. İstiyoruz ki bu coğrafya barış coğrafyası olsun. Yeteri kadar kan da döküldü, yeteri kadar kin de kusuldu. Her alanda iş birliği yapalım diye Türkiye doğru bir politika takip ediyor. Bu söyleyişimin sebebi şudur: İşte, üzerinde yaşadığımız coğrafya bu milletin, Türk milletinin son ve ebedî yurdu, buranın kıymetini iyi bilelim diye, Türkiye Cumhuriyeti devletinin kıymetini iyi bilelim diye bunları söylüyorum. Gidecek yer yok, kavga edilecek

başka bir yurt da yok. Onun için, hepimiz, gelin, çözümün parçası olma noktasında bir çabanın, bir gayretin içerisinde olalım da önümüzde ne sorun varsa, gelecekte ne sorun çıkacaksa bu alışkanlığı, bu kültürü elde edelim diye bunları söylüyorum.

Değerli Oda Meclisi üyeleri, demokrasi dediğimiz şey sadece hukuki düzenlemeden ibaret değil. Demokrasi dediğimiz şeyin de 3 tane ayağı var. Bir tanesi hukuk ayağı. Türkiye epey mesafe katetti, eksikliği var, fazlası var, gidermeye çalışıyoruz. Çok şükür, 1950'den bu tarafa 16 büyük seçim yaptık, genel seçim yaptık, bir o kadar mahallî idare seçimleri yaptık -inşallah 30 Martta onu da yapacağız- kısmi senato seçimleri yaptık, ara seçimler yaptık ama hiçbir başka ülkede olduğu gibi, üçüncü dünya ülkesinde, demokrasiye yeni geçmiş ülkelerde olduğu gibi, seçim sonucunda Türkiye bir tartışma yaşamadı. Bu seçimlerde haksızlık oldu, hukuksuzluk oldu diye bir genel kabul görmüş tartışmayı Türkiye yaşamadı. Başarıyla 16 tane seçimi gerçekleştirdik, bundan sonrasını da yapacağız. Demek ki hukuk kısmında, eksikliklerimize rağmen, hâlen siyaset hukukunun ana kolonları arzu etmediğimiz dönemlerde inşa edilmiş olmasına rağmen -Anayasa, Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu vesaire gibi- mevzuatımızda hâlen önemli eksiklikler olmasına rağmen, Türkiye için bu kısmını her şeye rağmen iyi götürüyor. Ama demokrasi sadece bundan ibaret değil, demokrasinin bir kültür ayağı var, bir de ahlak ayağı var. İhmal ettiğimiz bu 2 ayak üzerinde de ciddi kafa yormamız gerekiyor.

Şimdi, kültür dediğinizde uzlaşma kültürü yoksa demokrasiyi işletmenizde gerçekten zorluk olur. Onun için diyoruz ki: Uzlaşabilmenin yolu da herkesin çözümlerini ortaya koymasıdır. Sadece başkasının çözümünün eksikliğini, yanlışlığını söylemek tek başına sorunu çözmeye yetmez. Bu toplumun önüne herkes ben... Ortada böyle bir sorun var, bazı sorunlar var ki hükümetleri aşılıyor, hükümetleri aşar. Bu Hükümet gitse başka bir hükümet gelse... Bundan on sene evvelki, yirmi sene evvelki hükümetlerin de önünde olan bir kısım meselelerimiz var ki bu devlet sorunu hâline gelmiş. Bunlardan bir tanesi terör konusudur. E, bu konularda herkes ne düşünüyorsa madde, madde, madde ortaya koymalı -sizler, kamuoyu- diyebilmeli ki: Şu görüş doğrudur, öbürünün bu görüşü yanlıştır, şöyle olursa daha doğru olur. Sadece sorunu söylemek, sadece yanlış söylemek, bence bir kısır tartışmaya sebebiyet veriyor, buradan netice alamıyoruz. Onun için, "demokrasi" dediğimiz şeyde uzlaşmaya daha çok önem vermemiz gerekiyor bu kültürün gelişmesi bakımından. Bu, kanunla temin edilecek husus değil.

Üçüncüsü de ahlak boyutudur. Demokrasi ahlaki temeller üzerine oturur. Şimdi, biz kültür ve ahlak kısmındaki yaşadığımız sıkıntıları kanunla çözmeye çalışıyoruz. Onun için, dedim ki: Meclis kanun fabrikasına döndü. Farkında olmadan şimdi siz de “Falanca konu olsa bir kanun çıkarsanız” diyorsunuz. Kanun çıkara çıkara işin geldiği noktaya bakın. Çıkan her kanun da sorunu çözmüş gibi gözüküyor. Belki birini çözüyor, bir yönünü çözüyor ama öbür kısmı kalıyor. Hâlbuki, demin söylediğim yol ve yöntemlerle işin bu kısmını da takviye edebilsek bu kadar kanun çıkarmaya da gerek yok. Bir araya gelip birçok konuyu daha kalıcı çözmek mümkün olabilecektir diye düşünüyorum.

Onun için, ben Türkiye’nin geleceği konusunda iyimserim. Sayın Başkan, sorular da sorulabileceğini hesaba katarak burada keseceğim. Ben Türkiye’nin geleceği konusunda iyimserlerdenim, hiç kötümser olmadım. Kötümser olmak için de sebep yok. Bu söylediğim hususlar birlikte gerçekleştirilebilirse biz geleceği bugünden daha iyi kurgularız, geleceğimizi daha emin bir şekilde görme imkânımız olur. Yetişmiş insanımız var, yetişmiş insan gücümüz var. Bu ne büyük bir imkân, ne büyük bir güç. Zaten bundan dolayıdır ki bir kısım sıkıntıları yaşıyoruz.

Bakın, nüfus artış oranı binde 13’ün üzerine çıkmış, geçen sene binde 12’ydi, binde 13 küsura çıkmış. Sadece istihdam açısından bakıyoruz. Başka ülkeler de diyor ki: “Bu nüfus artışıyla giderse -ki artmıyor, düşüyor- bugün 80 milyonluk ülke, bu asrın sonunda 24 milyona düşüyor.” eğer o hesaplar tutuyorsa. Şimdi, 80 milyonluk ülke 24’e düşerken Türkiye nüfusunu artırıyor, gelişiyor, güçleniyor. Onun içindir ki dün Avrupa Birliği konusunda bize destek verir gözükülenler bugün engel çıkarıyorlar 2050 hesabı sebebiyle: “2050’ye geldiğinde Türkiye nerede olacak, ben nerede olacağım?” Çünkü insanımızın becerisini, gayretini, başarısının gördüler. Artık bilgiyi de üretmeye başladık çok şükür. Biraz daha fazla üreteceğiz. Dünyanın 200 ülkesine ihracat yapıyor Ankaradaki sanayicilerimiz. Eskiden incir, üzüm, fındık satıyorduk, şimdi sanayi mamulleri satıyoruz. İnşallah, daha yüksek teknolojiyi satabilecek hâle geleceğiz. Allah Hans’a akıl verdi, Hasan’dan esirgemedi. Hans aklını iyi kullanıyor, işleri iyi götürüyor. Hasanlar da akıllarını iyi kullansınlar. Enerjimizi, gücümüzü kavgaya değil, bir arada olmaya, beraber olmaya, birlikte, uygarca tartışmaya harcayalım. Kavga edersek kimse kimseyi anlamaz. Konuşamazsak anlayamayız, konuşabilmemiz lazım, konuşamazsak anlayamayız. Kavga ortamında kimse kimsenin ne dediğini anlamaz.

Onun için, gelin, el birliğiyle toplumsal barışı daha kalıcı kılalım. Her üç alandaki istikrarı -siyasi partiler anlamında söylemiyorum ben bunu, kimse yanlış anlamasın- kalıcı kılalım hem ekonomik anlamda hem hukuki

anlamda hem de siyasi anlamda hem de kurumlar anlamında. Dolayısıyla, Türkiye inşallah, bu yüzyılda hak ettiği yere gelecektir. Bunun imkânı var, bunun fırsatları var, tahmin etmediğimiz kadar fırsatları var. Ama içe fazla döndük bugünlerde. Dışımızda olup bitenleri yeterince fark edemiyoruz, takip edemiyoruz. Bize gelen sorulardan, katıldığım toplantılardan, dost meclislerinden bana 10 tane soru soruluyorsa 9'u iç politikayla ilgili, içeriyle ilgili. Hâlbuki, dışımızda çok önemli gelişmeler var. Sabah haberlere baktım, Avrupa Birliği ile Rusya enerji konusunda müzakere yapıyor. Bu, sizi ilgilendirmiyor mu, bizi ilgilendirmiyor mu, hepimizi ilgilendirmiyor mu? O kadar çok ilgilendiriyor ki, enerji yoksa sanayi yok, enerji yoksa gelecek yok, enerji yoksa refah yok. Türkiye ise enerji bağımlısı bir ülke. Cari açığın önemli bir kısmı enerji ithalatına gidiyor. Bakın, ne oluyor, ne bitiyor, bilemiyoruz. Başka ülkeler dün filancalarla kavgalıydı, bugün el sıkışmaya başladılar. Dün dış gıcırdatanlar bugün tebessüm etmeye başladı, çevremizdeki bir kısım ülkeler. Türkiye bunlara daha fazla zaman ayırmalı, daha fazla dikkat kesilmeli ve içerideki tartışmalarımızı da bir noktada hukuk çerçevesinde, kimse hukukun dışına çıkarak bir arayış içerisinde olmamalı, onun için söyledim. Ne çözeceksek, neyi çözeceksek, nasıl çözeceksek ve ne kadar kalıcı olacaksa o da hukukun içinde kalarak olur, en evvel de hukuku uygulayanlar hukukun dışına çıkmamalıdır. Hukuku uygulayanlar hukukun dışına çıkarsa o zaman tuz kokmaya başlar, her şey kokar.

Hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

SUNUCU — Söz almak isteyenler...

...

SUNUCU — Buyurun Sayın Meclis Başkanım.

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Söz alan arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Bu anayasa konusunu en sona bırakayım müsaade ederseniz.

“TÜSİAD’la bir benzeşme filan var.” dedi. Aslında bir konuşmanın tümünü dikkate alarak bakmak lazım. Bu ülkede kime sorarsanız sorun “İstikrar lazım mıdır?” diye, buna “Hayır.” diyebilecek akli başında hiç kimse çıkmaz. Dolayısıyla o da istikrar dedi, Meclis Başkanı da istikrar dedi. Bu TÜSİAD’la aynı görüşte filan gibi olursa bu çok kısmen de olmaz çünkü herkesin durumu farklı. TÜSİAD bir sivil toplum kuruluşudur, saygı duyarım ama birçok konuda onunla aynı düşünmediğimi kendileri de bilir. Özellikle seçim sistemleri, vesaire konusunda getirdikleri görüşler oldu, geçmişte ziyaretlerimizde bazı konularda farklı düşündüğümüzü kendileri de çok iyi biliyor. Onun için bu ülkede birçok siyasi parti de, birçok kesim de bazı kavramları, bazı hususları

aynen tekrar edebilir. Bu herkesin o konudaki beraberliğinin, diğer alanlarda da aynı düşündüğü gibi bir sonuca götürür. Bu da bunun üzerinden başka türlü çarpıtmalara sebebiyet verir, bir.

İkincisi, sözün doğrusunu söylemek önemli de o sözün arkasına da doğru örnek koymak, doğru sözü söylemekten daha önemlidir. Şimdi, Türkiye'nin temel sorunu bu. Biraz bulmaca gibi bir şey söyledim. Sözün doğrusunu söyledik biz Türkiye olarak ama o doğrunun arkasına doğru örnekleri yeteri kadar koyamadık, yaşadığımız sıkıntı buradadır. Mesela, Türkiye özelleştirmeyi dünyada ilk konuşan birkaç ülkeden bir tanesidir. Eski Sovyet Bloku'nda bile özelleştirmeler bitti, biz 2014 Türkiye'sinde "Özelleştirme İdaresi Başkanlığı" diye bir başkanlığı tutmaya devam ediyoruz. Lafın doğrusunu 80'lerde söylemişiz ama işin doğrusunu 2014'te bile daha tamamlayamamışız. Onun için, biraz da bu konuşmaları böyle değerlendirmekte fayda vardır diye düşünüyorum.

İkincisi, sorun çözme yöntemimle ilgili bir şey ifade edeyim, Sayın Başkan da bilir. Tabiatıyla bu söyledikleriniz benim de şahit olduğum hususlar, bazılarını bilmiyorum. Ama şöyle bir yol takip edebiliriz: Meclis Başkanı olarak değil bunu, bir milletvekili olarak, Ankara'da yaşayan birisi olarak. Daha evvel bu ulaşım filan konusunda, Hava Yolları konusunda talepler vardı, sıkıntılar vardı. Siz gelip bize söylüyordunuz, biz açıp Genel Müdürüne söylüyoruz, ilgili Bakanına söylüyoruz. Türkiye'de sorun böyle çözülmüyor, sorun tarafları bir masaya getirerek oluyor. Siz söylüyorsunuz, bunun karşılığı ne oldu? Belediyenin de söyleyeceği bir şeyler olabilir. Bunu orada konuşup yüz yüze ve sonuçta uygulamayı da takip etmek gerekiyor. Ben bu yöntemin doğru olduğu, daha sonuç alıcı bir yöntem olduğu kanaatindeyim. Sayın Başkanımız şey yapar, ben de yardımcı olurum, sizleri bir araya getiririz taraflarla, ne zaman istiyorsanız. Belki 5 tane sorunuz vardır da o yöntemle 2'sini çözeriz, 3'ünü çözeriz, 2'si kalır, hiç olmazsa 3'ü çözülmüş olur. Dedim ya çözerek işi götürmemiz lazım. Burada bu manada dile getirilen hangi konular varsa, Sayın Başkan ne zaman diyorsa, sizler ne zaman diyorsanız ben buna yardımcı olmaya hazırım. Yani bu bir ayaküstü vaat olarak da değil, geçmişte biz bunu yaptık. Bugün Ankara'ya 4 milyondan fazla insan gelip gidiyor, o çalışmanın sonucudur, kim bunu biliyor, bilmiyor, bilmiyorum. Ayda 50 bin kişi indi-bindi yapıyorken şimdi, bakın 4 milyonu geçti, 5 milyona yaklaştı Ankara üzerinden iç hatlar, dış hatlar, şeyler. Bunları bu yöntemle çözebiliriz diye düşünüyorum. Tarihini siz koyarsınız, ben de buradayım, ne zaman isterseniz bu birlikteliği sağlayabiliriz.

Tabiatıyla, söylediğim sözlerin ne anlam ifade ettiğini o günde bugünde bilerek birkaç şey ifade ediyorum. Evvela Türkiye'nin bir anayasa sorunu var. Yapılamamış olması bu sorunu ortadan kaldırmıyor, tam tersi daha fazla da

bu sorunun önemli olduğunu Türkiye'nin gündeminde görüyoruz. Bunu yapmamız lazım ancak 4 siyasi partiyle 60 maddede uzlaşabildik çünkü uzlaşma... Demin buna, uzlaşmaya önemli ölçüde vurgu yaptım. 4 siyasi partimizle 60 madde üzerinde uzlaşa sağladık. Uzlaşmayı partilerimiz şöyle anladı: Hepimiz, 4'ümüz de aynı görüşte olacağız. Demek ki 60 maddede aynı görüşte olabildik. Belki biraz daha zorlasaydık bir 3, 5 madde daha olabilirdi ama bu, yeni anayasa yapma hedefimizi tam karşılamazdı. Şu ana kadar 19 değişiklik yapılmış, bu 20'nci bir değişiklik olabilirdi. Ama arzu edilen, mevcut Anayasa'da değişiklik yaparak ilerlemek değil, yepyeni, öncelikleri, dengeleri, felsefesi, günümüz şartlarına uygun bir anayasa yapmaktır. Ama bu çalışma emin olun benim siyasi hayatımda bugüne kadar, 4 partiden arkadaşlara da, sizlere de, katkı veren... Epey katkı veren oldu toplumda. İlk defa bu yöntemle çok önemli bir hazine oluştu. Şimdi, bakın, HSYK'yla ilgili bir tartışma yapılıyor şu günlerde. Hemen bir çözüm arayışı söz konusu olduğunda ben diyorum ki: Bakın, 4 siyasi partinin yüzde 98 anlaştığı bir metin var. Demek ki 2 unsur kalmış, onu da çözüversek, bu işi kalıcı çözmüş olacağız. O çalışmalar heba edilmiş değil. Keşke tamamını yapabilseydik ama belli bir süre sonra bazı konularda anlaşma imkânı olmadı, olması da mümkün gözüküyor. O zaman yöntem değişikliğine gitmemiz lazım. Yani “4 siyasi parti de bu konularda anlaşsın.” diyorsanız, o zaman anlaşma imkânı bazen olmuyor. Misal vereyim mesela, diyelim ki: Vatandaşlık bölümünü yazacağız, egemenlik bölümünü yazacağız, benzer bölümler var, maddeler var. 3 siyasi parti “Türk milleti” diye bir kavramı, bir ifadeyi, bir gerçeği kullanıyor. Kimisi egemenlikte kullanıyor, kimisi vatandaşlıkta kullanıyor ama neticede “Türk milleti” diye bir ifadeyi kullanıyor ama bir partimiz diyor ki: “Ben onu kabul etmem.” E, şimdi, nasıl olacak? O 1 parti bunu mu kabul edecek, 3 parti bundan mı vazgeçecek? Şimdi, böyle bazı maddeler var. Bunlar olunca o zaman “Gelin hep beraber birlikte mutabık kalalım.” dediğinizde bir kilitlenme meydana geliyor ama nerelerde kilitlenme olduğunu da böyle görmeye başladık. Dışarıdan belki slogan olarak veya dışarıdan bakıldığında gözüküyordu ama şimdi daha ayrıntılı hâle geldi.

İkincisi, belki farkındasınız, değilsiniz, bu çalışmalar başlayıncaya kadar hiçbir siyasi partinin -4 siyasi parti için ifade edeceğim- sizin elinizde “Benim anayasa taslağım budur.” diye 1'inci maddeden yürütme, yürürlük maddesine kadar olan -diyelim ki 150 madde- 150 maddelik bir taslak yoktu. Hiçbir siyasi parti kamuoyuna böyle bir açıklama yapmamıştı, kendi içinde var olabilir. Ama şimdi geldiğimiz noktada 4 siyasi parti egemenlik konusunda ne düşünüyor, özgürlükler konusunda ne düşünüyor, yargının yönetimi konusunda ne düşünüyor veya yürütme organını nasıl belirleyecek, başka kurum ve kuruluşlarla ilgili düşüncesi ne, bunu bugün görme imkânımız var. Bir sene evvel bu yoktu, başladığımızda da hiç yoktu. Onun için, Türkiye'de sorun çözülecekse siyaseten ve anayasal zeminde, elimizde böyle bir metin var,

60'ında yüzde 100 mutabık kalmışız. Bazı maddeler var ki bunlarda kısmen mutabakat var, kısmen yok. O sorunu çözeceksek hiç olmazsa bu metinlerden istifadeyle, bakın ben şimdi diyorum ki... Bu çağrıyı yaptım. Siyasi partilerimiz ne diyor, ne diyecek? Bazıları görüş bildirdi, bazıları henüz bildirmedi, birkaç gün içerisinde bu da çıkar. Eğer bu konuyu kanunla değil de –yargının yönetimiyle ilgili kısmı- Anayasa'da kalıcı bir çözüme kavuşturacaksak işte bakın 4 siyasi parti yargı yönetimiyle ilgili bir mutabakata vardılar, bazıları da bazı görüşlerinden vazgeçerek vardılar. Yani mesela, AK PARTİ diyordu ki: “Ya, bu kadar Danıştay, Sayıştay –bu da bir hesap mahkemesi- Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Askerî Temyiz Mahkemesi, temyiz mahkemesi, Yargıtayı olmasın, bir tek temyiz mahkemesi olsun, diğerleri onun şubesi olsun. Yargı birliği.” diyordu. Bu tartışmaların, bu müzakerelerin sonucunda AK PARTİ uzlaşma adına bundan vazgeçti. İlgili kurumlar da, anayasal kuruluşlar da yargı birliği fikrine sıcak bakmadı “Ben bundan vazgeçtim.” dedi.

Yürütme organının şekillenmesinde AK PARTİ başkanlık sistemini önerdi. Başkanlık sistemini önerince yargının yönetimiyle ilgili organlara da getirdiği taslakta seçme imkânı veriyordu seçilen başkana, devlet başkanına. HSYK tipi bir modelde işte 5 tanesinde –misal olarak söylüyorum- cumhurbaşkanı seçsin ya da devlet başkanı seçsin. Şimdi bu yapılan çalışmada o fikrinden de vazgeçti, onun yerine Meclisin seçmesine imkân veren ki, Batı uygulamalarında bu böyledir, hatta bazı yerlerde tamamını parlamentonun kendisi seçer. Yani şu an Almanya Anayasa Mahkemesinin tamamını Parlamento seçer ama bizde “siyasetçi” deyince “Aman o seçmesin.”, “Niye?”, “siyaset.” Deminden beri anlatmaya çalışıyorum ki bir kısımları zaten kayıt dışı siyaset, benden çok daha fazla siyaset yapıyor. Onları niye insanlarımız görmek istemiyor, onu bilemiyorum. Dolayısıyla, bir uzlaşya doğru hızla gittik bu ve benzeri konularda. Eğer şimdi bir Anayasa değişikliği söz konusu olunca ben de işte çözüm olarak diyorum ki: Elimizde 4 siyasi partinin büyük ölçüde anlaştığı, sadece iki konuda farklılık var, bunlardan bir tanesi –yeri gelmişken ifade edeyim- hâkimler kurulu ayrı, savcılar kurulu ayrı, iki ayrı kurul oluşuyor. Bunu çok kişi de telaffuz ediyor. 61 Anayasası'na göre de böyleydi, sonra değiştirildi. Savcılar kuruluna Adalet Bakanı başkanlık edecek, bunda mutabakat var, hâkimler kurulu olunca “Buna Adalet Bakanı Başkanlık etsin mi, etmesin mi? Etsin, oy kullanmasın. Etsin, şu konularda oy kullanmasın.” gibi bir iki konu var. Bunu da çözebildiğimiz takdirde 4 siyasi parti anlaşarak, herkesin de görüşünü alarak düzenlediği bir metin olacağı için her iki ayda bir, üç ayda bir yeni bir HSYK tartışması yaşamamış olacağız.

İkincisi de: Parlamento seçecek, belli adaylar arasından birini seçecek. Buradaki nisabı kaç olsun? Salt çoğunluk mu olsun, dörtte 3 mü olsun, beşte 3 mü olsun? filan. Yani 276'yla mı, 330'la mı, 367'yle mi? Meclis seçerken buradaki nisap. Yani bu tartışmanın özünde de sebep şu: Çoğunlukçu bir yapı

olmasın, çoğulcu bir yapı olsun yani bunun tamamı çünkü bu şu an önümüze çıkan problem, Meclisin çıkardığı problem değil. Demin söyledim ya, bütün fatura siyasetçiye çıkıyor da bir de başkalarının önümüze çıkardığı problem var. Biz 2010 Anayasa değişikliğinde “Bir hâkim ya da savcı bir tek adaya oy versin.” dedik. 50 tane diyelim ki hâkim, savcı HSYK’ya aday oldu, bir hâkim birine oy versin, böylece çoğulcu bir yapı olsun. Anayasa Mahkemesi bu hükmü iptal edince liste işi çıktı. Liste işi çıkınca da, blok oy verilince de bu türlü sıkıntılar oldu. Hâlbuki Meclisin ilk çıkardığı metin geçerli olsaydı, yürürlükte olsaydı, ümit ederim ki bu sıkıntı olmayabilirdi. Yani buna benzer konuları biraz da Türkiye yaşayarak öğreniyor.

Belli bir noktaya kadar bazı konular geldi ama şunu ifade ediyorum: Bu anayasa ihtiyacı her geçen gün daha da artıyor, artacak. Ben de son, sayın başkanlara yazdığım yazıda, yani dört partinin hepsinin mutabık kalacağı bir anayasa yapma imkânı yok. Belki yeni yöntemlerle bu 60’ın üzerine yeni imkânları, yeni maddeleri koyma imkânımız vardı ama şimdi geldiğimiz siyasi ortam henüz bu yönde bir yöntem geliştirmeye de imkân vermedi. Yani ne olabilirdi? Bazı maddeler anayasada yer almayabilirdi. Bazı maddelerde üç parti “evet” dediyse dördüncü de evet desin çünkü beraber yaşıyoruz. Benzer bir kısım yöntemleri bulabilirdik ama bu tecrübeleri edindik. Artık, neyin nasıl olabileceğini daha bilir hâle geldik ve 25 bin sayfalık bir metin oluştu. Bunları da kamuoyunun bilgisine sunduk. İnternet sitesine girerseniz hangi konuda hangi parti ne düşünmüş, ne söylemiş, nereye itiraz etmiş, neresini kabul etmiş, neresini etmemiş; bunların hepsini de görme imkânınız var. Dolayısıyla, böyle bir çalışma zannediyorum Türkiye için yeterli olmadı ama iki sene evvelki başladığımız noktaya göre bence epey mesafe aldık. Ümit ederiz ki Türkiye şu seçim sıkıntılarını bir an evvel... Çünkü seçim olduğu zaman ister istemez herkesin –sıkıntıdan kasıt, olumsuz anlamda söylemiyorum- derdi artık biraz daha mahallinde çalışmaya yönelik olacağı için, onu ifade etmek istiyorum.

Bir de şöyle bir algılama yanlış olur: Yani yeni anayasa sıfır sorunlu bir ülke anlamına gelmiyor. Yani öyle olurse her ülkede sorunun bitmiş olması lazım. Yeni anayasa, sorun çözme imkânını, alanını genişletmiş oluyordu, bu bir. İkincisi, siyaset alanını genişletmiş oluyordu, iki. Şu an bakınız, siyaset denildiği zaman akla Parlamento gelir, Meclis gelir. Temin ederim ki şu üç erk arasında yetkisi en az olan, yetkisi de en çok gasbedilen organ yasama organıdır. 1982 Anayasası’nın günümüz şartlarına uymayan en önemli yerlerinden bir tanesi budur. İşte, böyle olduğu içindir ki bu denge bu Anayasada yeteri kadar kurulamadığı için çıkan bir problem siyasete yansıyor. Meclisin bir kısım yetkileri yargı tarafından gasbedilmiş vaziyette, bir kısım yetkileri de yürütme organı tarafından müdahale edilince yasama organının faaliyet alanı daralıyor. Hâlbuki, yasama organı önemli, halkın temsilcisi. Ben gelip hesap veriyorum. Bize soru soruyorsunuz, bu sizin hakkınız ama “Sen bu kararı niye

verdin?” diye ya da “Böyle karar verdin, bak, memlekette ne sıkıntılar oldu.” diye bunu hiçbir yargıca sorma imkânınız yok. E, bunun mekanizmalarının da kurulması gerekiyor. Geçmişte kısmen vardı bu, 1924 Anayasası’nda bunun bir kısım imkânları vardı ama 1982 Anayasası siyasete şaşı baktığı için Anayasa’yı yapanlar, siyasetin temsil edildiği Parlamentoyu da büyük ölçüde dar bir alana sıkıştırdı. Böyle olunca da bugün... Mesela, ben Meclis Başkanı olduğum günden beri yaşadığım sorunların tamamı yargıdan kaynaklanıyor. Yargının çıkardığı sorunları biz siyaseten çözmeye çalışıyoruz, onu da çoğu zaman çözemiyoruz, o da size sıkıntı olarak geliyor. İşte, ne olarak geliyor? Şunu söyleyeyim: Gerçekten, moral olsun diye söylemiyorum, Türkiye’nin geleceği aydınlık, Türkiye’nin geleceğinden şüphe duymaya gerek yok, olsa olsa benim yöntemimden şüphe duyun, benim sözlerime “Tam gerçekçi değil.” deyin, vesaire deyin ama Türkiye’nin geleceği noktasında en ufak bir tereddüdüm yok. Türkiye bugünkünden daha güçlü olacak, daha kuvvetli olacak. Biz önümüze çıkan fırsatları yeteri kadar değerlendiremiyoruz. Bakınız, şu son altı aydır, yedi aydır olup bitenlere bir bakın. Eğer vaktimiz varsa bununla bitireceğim. O da şudur: Bir süre evvel Türkiye yabancı derecelendirme kuruluşlarına göre “güvenli bir ülke, yatırım yapılacak ülke”, bir ay sonra bakıyorsunuz “Aman, kimse gitmesin, güvensiz bir ülke.” Gemiler yoldan dönüyor, turist gemileri; Kuşadası’na gideceğine Yunanistan’a gidiyor, İtalya’ya gidiyor, vesaireye gidiyor. Bir gecede, bir ayda ne oluyor ne bitiyor?

Şimdi, ben son iki yurt dışı gezimi Kuveyt ve Bahreyn’e yaptım. Türkiye’ye inanılmaz derecede ilgi duyan iki ülke burası. Kuveyt’in -kendi ifadelerine göre- geçen seneki bütçe fazlası 54 milyar dolar. Bu paranın ülke içerisine gelme imkânı da yok -çünkü iç ekonomik dengeler açısından- bunu bir yere yatırmaması lazım. Kiminle konuştuysam resmî muhatap olarak, hepsi Türkiye’den daire almış. Ben Sapanca’da Bahreynliler sitesinin olduğunu bilmiyordum, belki siz de bilmiyordunuz. Dedi ki birisi: “Benim 3 tane dairem var; birisi Sapanca’da, bir tanesi Ortaköy’de, bir tanesi Bodrum’da.” “Ne oluyor Türkiye’de?” diyor, yenilerini alacak. Bir meclis başkanı diyor ki: “Benim torunum geçen hafta arkadaşlarıyla İstanbul’daydı, daha yeni geldiler.” Türkiye’de olup biteni bizden çok daha fazla takip ediyorlar. Ben Türkiye’yle ilgili düşüncelerimi, vesaireleri bir kısım rakamlarla, dilimin döndüğü kadar anlatmaya çalıştım. Bana söyledikleri şu: “Ne olur, yarın bizim medyamızı bir toplayın, şu anlattıklarınızı bir de onlara anlatın.” Çünkü Türkiye’ye gerçekten yoğun bir ilgi var ve Sayın Başkan, sizin de belirttiğiniz gibi, Türkiye’nin kendi sermaye potansiyeli yüzde 7’lik, yüzde 8’lik kalkınma hızını tutturmaya imkân vermiyor. Onun için, mutlak surette bizim yabancı sermayeye ihtiyacımız var, doğrudan yabancı sermayeye. Peki, doğrudan yabancı sermaye de -yine sizin ifadenizle- kuş gibi, güvenli dala konar. Gelenin sapan lastiği fırlattığı, taş attığı, tüfek attığı yere yabancı sermaye gelmez, nazlıdır. Geçmişte ideolojik sebeplerle

yabancı sermayeye karşı çıktık, karşı çıkanlardan birisi de benim. O üniversite yıllarımızda birilerimiz her şeyi devletleştirir, biz de her şeyi millileştiriyorduk. Onlar geride kaldı, realist olmak lazım. Ama şimdi geldiğimiz noktada da, yabancı sermaye Türkiye'yi iyi duyacaksa, Türkiye yıkılıyor, Türkiye'de duvar çöküyor; Türkiye kavgalı, Türkiye gürültülü... Onun için dedim, kavgalı eve kim kız verir? Yıkılacak duvarın altına da kim gelir oturur? Onun için, bizim duvarımızın sağlam olduğunu, evimizde huzur olmadığını, yaşadığımız sıkıntıları da Türkiye'nin aşacak kadar imkânı, tecrübesi, dinamiği olduğunu bizim anlatmamız lazım. Göreceksiniz, bu işlerde de vatandaşımızın sağduyusu benden -hiç halk dalkavukluğu anlamında söylemiyorum- öngörüsü, tecrübesi bizden çok daha ileride; biz siyaset kurumu olarak vatandaşın epey gerisindeyiz. O seviyeye gelebilsek zaten şikâyet ettiklerinizin bir kısmı ortadan kalkacak. Göreceksiniz, bizim çözemediklerimizi de vatandaş bundan evvel olduğu gibi bundan sonra kendi iradesini, tercihini ortaya koyacak, biz siyasetçilerin de bu mesajları iyi okumamız lazım, iyi okur-yazar olmamız lazım bu konuda. Alfabeyle değil, siyasetin mesajlarını iyi okuyabildiğimizde vatandaşımız bize her zaman doğru yolu gösterdi, bu defa da, bundan sonraki kararlarında da gösterecektir. Ben şahsen iyimserim ama sizin, benim iyimser olmamız yetmiyor, dış dünyada Türkiye'nin algılamasını olumsuz yönde etkileyecek bir çabanın, bir gayretin içerisinde olmamamız gerekir diye düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ederim.

Sağ olun.

Konu : “Ankara Sanayi Odası Ocak Ayı Meclis Toplantısı Sonrasında Basın Mensuplarının Gündeme İlişkin Sorularını Cevaplaması”

Tarih : 29 Ocak 2014 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değerli grup başkan vekili arkadaşlarımızla yaptığımız toplantıda da dile getirmeye çalışmıştım, ortada bir sorun var, bunu görmek lazım. Bu sorun, biraz Anayasadan kaynaklanıyor seçimlerin yapılış şekliyle ilgili olarak ama şimdi çok daha açık ve net bu sorunu görüyoruz. Kalıcı çözmek istiyorsak -ki arzumuz o olmalı, odur diye düşünürüm- bu Anayasa değişikliğiyle olur. Bunun için de benim özel bir teklif hazırlamam gerekmiyor. 4 siyasi parti Anayasa Uzlaşma Komisyonu çalışmaları sırasında büyük ölçüde anlaştığı bir iki konuda ihtilaf var, bu da giderilebilir diye düşünüyorum, o metin esas alınmış olursa önemli bir mesafe alınmış olur, bu iş için zaman kaybedilmez. Benim teklifim oydu. Bir defa daha bunu ifade ediyorum. Bunu şu an itibarıyla doğru bulmayan bir partimiz oldu, katılmayacağını ifade etti, saygı duyarım. Bir partimiz dedi ki: “Biz bu teklife varız.” Hatta, ben, eğer Anayasa olmuyorsa şu an Meclis gündemindeki teklifin, 22’nci maddeden sonraki kısımda, belki çıkarılacak olabilir, belki değiştirilecek olabilir, bu yönde bir dörtlü çalışma yapılabilir mi diye ifade etmiştim. Bir partimiz bu iki teklife de karşı çıktı, bir partimiz dedi ki: “Biz bu ikisine de varız.” Geriye AK PARTİ ile Cumhuriyet Halk Partisi belki daha net bir ifadede bulunabilirler, bunu da birkaç gün içerisinde kendileriyle konuşarak bir netliğe kavuşturabiliriz. Eğer anayasal süreçte bu iş çözülecekse. Cumhuriyet Halk Partisi mevcut teklife karşı olduğunu ifade etti. Benim söylediğim sadece Anayasa değişikliğiyle ilgili olan kısım. Mümkün olabilirse epey mesafe almıştık.

BİR GAZETECİ — Temas kuracak mısınız efendim?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Kuruyoruz zaten, biz her gün grup başkan vekillerimizle... Bakın, siz buradayken Danışma Kurulu istemişlerdi. Grup başkan vekilleriyle her gün neredeyse görüşüyoruz. Bir kısım başkaca hazırlıklar vardı, bunları da yapıp, başka konularla ilgili, onu dün kendilerine gönderdim. Bugün yarın bir netleşme olabilir diye düşünüyorum.

BİR GAZETECİ — Özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına ilişkin bir düzenleme, Terörle Mücadele Kanunu'nun değiştirilmesine ilişkin düzenleme gündemde var mı, olacak mı?

BİR GAZETECİ — Sayın Bakan bu sabah açıklama yaptı efendim, Meclis tatile girmeden göndereceğiz diye. Bu düzenlemelerin...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, şunu söyleyeyim, tabii, işin sahibi bu işten sorumlu olanlardır, onların açıklamaları açısından bir değerlendirme yapılabilir. Şu an Meclise gelmiş bir durum yok. Kaldı ki, bu özel yetkili mahkemelerle ilgili olarak, zaten, üçüncü yargı paketinde bir düzenleme yapılmıştı. Sadece elde olan davalar bakımından bir ömrü vardı. Şimdi anlaşıyor ki, artık, bu geçici maddeyi, geçici olacak şekilde değerlendirip, bunu kaldırma yönünde bir görüş var ama Meclis Başkanlığına verilmiş bir teklif yok, bir tasarı yok şu an. Belki mevcut yasalardan biri içerisinde değerlendirme imkânı olacaksa olabilir, o yönde bazı açıklamalar var ya da ayrı bir tasarı ya da teklif olarak gelir. Ortak bir irade oluşursa çabucak da çıkar, genel bir yaklaşım da bu konuda var gözüküyor yani artık geçici olanları kalıcı hâle getirelim diye ümit ederiz bulduğumuz çözümler yeni sorunlar çıkarmasın. Biz düzenlemeleri yapıyoruz da -tekrar ifade edeyim- bizim yaptığımız düzenlemeler yetmiyor, onun iyi uygulanması lazım. Yaşadığımız sıkıntıların önemli bir kısmı yasalardan değil, uygulamalardan kaynaklanıyor. Uygulamaları hukuk çerçevesinde yapabilirsek sık sık mevzuat değişikliğine de gerek kalmaz. Bununla neyi kastettiğimi üçüncü yargı paketiyle ilgili değerlendirmelerde söyledim, yeni bir değişiklik yapmadık, sorun çözüldü. Demek ki o zaman da çözülebilirdi, bir sene niye bu sıkıntıyı yaşadık.

BİR GAZETECİ — Efendim, Terörle Mücadele Kanunu'nun kaldırılacak olması bazı çekinceleri de beraberinde getirebilir mi sizce?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi, işin başlığı söylendi, içeriğini bilemiyorum, yani, Terörle Mücadele Kanunu'nun da kaldırılabilceğini, oradaki bazı hükümlerin Ceza Kanunu içerisinde yer alabileceği ifade edildi. Bu maddeler hangi maddelerdir? Nerede yer alacaktır? Nasıl yer alacaktır? Bunların hepsini, somut örnek ortaya çıkınca görmek lazım. Ama genel kural şudur: Her hukuki düzenleme bir ihtiyaçtan kaynaklanır. Eğer ihtiyaç ortadan kalktıysa, mevzuat yürürlükte olsa bile artık onun bir anlamı kalmaz ya da ihtiyaçtan kaynaklandı, bir yasal düzenleme yaptınız, aradan geçen düzenleme içerisinde ihtiyaç karşılanamıyorsa o zaman yeni düzenleme yaparsınız, eskisini de ortadan kaldırabilirsiniz. Çünkü, bu terör dediğimiz konu, dinamik bir konudur, dinamik bir olgudur. Statik tedbirlerle bu işin üstesinden gelmek her zaman mümkün olmuyor hem güvenlik tedbiri, başka türlü tedbirler hem de hukuki tedbirlerin de zaman zaman gözden geçirilmesi gerekiyor. Anlaşıyor ki, Terörle Mücadele Kanunu'nun gözden geçirilmesi noktasında,

Sayın Başbakanın ifade ettiğine göre, bu manada eskisi kadar bir ihtiyaç yok anlamına geliyor çünkü değerlendirmeyi onlar yapıyor, bazı maddeler de Ceza Kanunu'na aktarılacakmış, onu da görmemiz lazım.

BİR GAZETECİ — Efendim, tasarıda kesinleşmiş davalar için uygulanmayacağı belirtiliyor. Balyoz Davası'ndan da bir vekil tutuklu Engin Alan. Bununla ilgili bir düşünceniz olur mu? Tutuklu bir vekilin olduğu davada yeniden yargılanma...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Ben kimsenin tutuklu kalmasını hiç istemedim, bugün de istemem ama söylediğiniz konularla ilgili olarak henüz ortada netleşmiş bir durum söz konusu değil. Ayrıca, TÜBİTAK'tan da bir rapor verildiği yazıldı, sonra Sayın Bakan "TÜBİTAK'ı bağlamıyor, bu başka bir rapor" denildi. Eğer, bunlar da 311'inci madde bakımından, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311'inci maddesindeki nitelikte bir sonuç ortaya koyuyorsa başka yol ve yöntemler de çıkabilir. Onun için her şey yasal düzenleme değil, bir manada, demin de söyledim, yürürlükteki yasaların iyi uygulanması hâlinde bazılarını siz bana soru olarak sormazsınız, Türkiye olarak da biz sorun olarak yaşamayız.

BİR GAZETECİ — Efendim, son günlerde bazı partilerin seçim...

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hep sen sordun, dur, dur...

BİR GAZETECİ — Seçim bürolarına saldırılar oluyor efendim, bununla ilgili neler söylemek istersiniz?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bununla ilgili düşüncemi daha evvelden, müteaddit defalar söyledim. Seçimler önemlidir. Cebir ve şiddetin hiçbirisini, kime yapılırsa yapılsın ben bugüne kadar tasvip etmedim. Cebir ve şiddet yöntemlerini çok ilkel bulurum, iptidai bulurum, hele hele siyasi partilere yapılırsa bu çok daha ağır bir şeydir, sıkıntılı bir durumdur. Ben, tekrar, Milliyetçi Hareket Partisine geçmiş olsun derim, Allah rahmet eylesin hayatını kaybedene. Seçim ortamına girdik, maalesef, fırsat kollayanlar da olabilir, onlara karşı da birlikte bir tavır almamız gerekir. Cebir ve şiddeti kim yapıyorsa yapsın, kime karşı yapıyorsa yapılsın, buna karşı ortak tavır almamız gerektiğini ben binlerce defa söyledim. Onun için, benim ilkem belli, keşke bunlar yaşanmasaydı.

BİR GAZETECİ — Efendim, son bir soru daha sorabilir miyim: Balyoz'la ilgili bugün önemli bir karar da alındı. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, bugün İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin Balyoz Davası'nda yeniden yargılama talebini geri çeviren kararını kaldırdı. Değerlendirmeniz olacak mı efendim?

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Şimdi ben kararı görmedim. Görmediğim için bir şey demiyorum, o kararın gerekçesini görmek lazım. Ortaya çıkan bir kısım hususların... Demin maddesini söyledim, 311'inci madde bakımından bir uygunluk teşkil ediyorsa, o nitelikleri taşıyorsa, bunun, yine, o maddede ve sonraki maddelerde de nasıl bir yol takip edileceği belli. Onun için gelin şöyle bir şey yapalım: Sözlerimin bin kısmını bir tarafa bırakın da, isterseniz, yazacaksınız bu kısmını yazın. Bir soruyu siyasetçilere sormadan evvel, evvela hukuka sorun. Siyasetçilere sormak kolay oluyor, biz de ayak üstü birçok konuda cevap veriyoruz, bu da tam yerli yerine oturmuyor. Onun için sizlerin sorularına cevap vermek istemediğimden değil, kafamda yerli yerine oturtamadığımdan. Onun için, en evvel hukuka soralım. Bak, deminden beri 311'inci maddeyi telaffuz edip duruyorum. Şimdi bu 311'inci maddeyi biliyor olsak, Türkiye'deki Ceza Muhakemesi Yasası yeniden yargılamada ne diyor, hangi imkânları getiriyor, hangi nitelikteki gelişmeler, belgeler, bilgiler olursa yeniden yargılama yapılabilir, ondan sonrasını değerlendirmek kolay olur. Onun için, bundan sonraki sorularınızı, en azından bu toplantı bakımından, hukuka sorun. Hukuk ne diyorsa ona bakalım.

Çok teşekkür ederim.

Konu : “Basın Konseyi Üyeleri Genel Kurul Toplantısı” dolayısıyla

Tarih : 22 Mart 2014 / İstanbul

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Başkan, Basın Konseyinin çok değerli üyeleri, değerli katılımcılar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, bu toplantının hayırlı ve başarılı geçmesini diliyor, hepinize saygılarımı sunuyorum.

Basın konusunun çağdaş toplumlarda ne kadar önemli olduğunu en azından teorik olarak biliyoruz. O konuda, birinci cümle olarak, hepimizin kabul ettiği doğrular var. Basının demokrasinin en önemli göstergelerinden biri olduğu, ülkedeki demokrasinin kalitesinin, kalibresinin ne anlam ifade ettiğini ortaya koyan en önemli gösterge basın özgürlüğüdür; bunu teorik olarak biliyoruz, vurgu da yapıyoruz.

Basın özgürlüğünün sadece ifade özgürlüğü bakımından değil, düşünce özgürlüğü bakımından değil, başkaca hakların ve özgürlüklerin korunması açısından da bir demokratik toplumda ne kadar hayati ve önemli olduğunun farkındayız; daha fazla farkında olmamız lazım.

Basın Konseyi kurulduğu günden bu tarafa, 1988’den bu tarafa bu manada önemli çabaları olan, gayretleri olan ve hizmetlerini saygıyla, takdirle, şükranla andığımız çok değerli basın mensupları burada görev yapıyor. Bu alanın anayasası neyse, ilkeleri neyse -biraz evvel yansıda vardı- bunları ortaya koymak suretiyle daha kaliteli bir basın hizmetinin verilebilmesi bakımından da önemli bir görev ifa ediyor.

Denilebilir ki: Basın Konseyi o alanın ombudsmanıdır, deneticisidir, bir sivil kuruluştur. Doğrusu da o alanın veya başkaca alanların sivil toplum kuruluşları tarafından denetlenmesi, belki o alana, o hizmete kalite katmak bakımında da önemli. 1988’den bu tarafa gerçekten basınla ilgili ilişkiler açısından, basına yönelik şikâyetler, eleştiriler açısından gerçekten bu kuruluş önemli bir görev ifa etti. Ümit ederiz ki başka alanlarda da benzer kuruluşlar olur ve bir kısım boşluklar resmî kurumlar tarafından değil, sivil toplum kuruluşları tarafından doldurulabilirse bu çok daha anlamlı olacaktır diye düşünüyorum.

Değerli konuklar, tabii, gündemde birçok konu var. Bunların içerisinde hiç şüphesiz basın konusu da geliyor, bunlar biraz sonra da tartışılacaktır ama şunu biliyoruz: Kurallar ve kurumlar ihtiyaçlardan doğar, ihtiyaçlar kurallara şekil verir, yeni kurumların ortaya çıkmasına imkân sağlar, zaman içerisinde gelişir, değişir ve bu alanda beklentiler ne ise bunları karşılamaya yardımcı olur. Esas itibarıyla, son yüz yıllık tarihimize baktığımızda “keşkelerin tarihi”dir. Bunlar yine sizlerden öğrendiğimiz hususlardır yani ben burada bazı şeyleri söylüyorsam, Konsey üyesi olan, senelerdir yazan, çizen, söyleyen, konuşan insanlardan söylediklerimin önemli bir kısmını öğrendim. Dolayısıyla, öğrenme süreci henüz kendi hesabıma bitmedi çünkü dünün bilgisiyle bugünün sorunlarını her zaman çözme imkânı yok, yeni sorunlara yeni bir bakış açısıyla, yeni dinamikler katarak sorunlara çözüm aramak gerekiyor. Belki teorik olarak bazı kitaplarda var, özel olarak bu alanlarla ilişkisi olanlar açısından belki bir meçhul tarafı yoktu ama birkaç günden beri “umut hakkı” diye bir hakkın varlığından haberdar olduk AİHM kararı sebebiyle. Demek ki başka haklarımız var vesaire filan ama bir de “umut hakkı” diye bir hak Türkiye’nin gündemine oturdu. Bunu doğru tartışamazsak, bunun için doğru koyamazsak, o zaman bu hak ne ifade ediyor, neyi nasıl yapacağız? Bunları açıkça ortaya koymakta zorlanırsınız. Onun için, demek istiyoruz ki, öğrenmenin yaşı yok. Çoğumuzun bilgisi basından geliyor. Basın, düşüncelerimizin, bilgilerimizin büyük ölçüde kaynağıdır ama dünün bilgisi bugünün sorunlarını çözmeye yetmediğine göre “Yeni bilgiler ortaya koymaya, mevcut bilgileri değiştirmeye, geliştirmeye ihtiyacımız var.” diyor isek, diyeceksek veya olumlu olarak “Keşke şunlar yapılsaydı, söyleneydi.” diye beklentilerimizi ifade ediyorsak yeni bir kısım bilgilere ihtiyaç var. Onun için de basın bu manada da çok önemli bir görev ifa ediyor, ifa edecektir.

Ben birkaç konuyu, Türkiye’de yaşadığımız sıkıntılar açısından burada dile getirmek istiyorum. Bunlardan bir tanesi, Türkiye’de eleştiri kavramıdır. Eleştiriye önemsiyoruz. Hepimizin konuşmalarının çok önemli bir kısmı eleştiriye dayanıyor. Özellikle siyasette rakiplerimizi, karşı grupta olanları, benimki gibi düşünmeyenleri eleştiriyoruz. Bu, doğrudur, bunun yapılması gerekir ama Türkiye’de eksik olan, öz eleştiridir. Öz eleştiri yapmadığımız sürece, eleştiriler bir süre sonra suçlamaya ve hakarete dönüşüyor. İş bu minval üzerinde tartışılınca da bir süre sonra kamplaşmalar, kutuplaşmalar başlıyor. Bugün şikâyet ettiğimiz ortamın veya ortamların gelecekte daha sağlıklı bir zeminde sürdürülebilmesi bakımından, evvela yapmamız gereken şey, eleştiri kadar öz eleştiri de yapmak gerekir. “Ne zaman?” diyorsanız “Hemen şimdi.” diyeceğim ama ortam buna müsait değil. En azından, 31 Mart günü yapmamız lazım. En başta, siyasetçiler olarak bizler, toplumun her kesimi ve birey olarak 31 Mart günü -30 Martta seçim var- bir hasar tespitine Türkiye’de gerçekten ihtiyaç var. “Neyi söyledik, neyi yıktık, neyi tahrip ettik, neler bugün

bizi sıkıntıya sokuyor, neden her geçen gün biraz daha huzursuz oluyoruz?” diyorsak, 31 Mart sabahı herkesin sükûnetle, sağduyuyla “Nerede doğru yaptık, nerede yanlış yaptık?” diye bir öz eleştiriye ihtiyacı vardır. Eleştiri haktır, öz eleştiri de bir görevdir ve gerekliliktir diye düşünüyorum. Bugün böylesine seçkin bir topluluk huzurunda işin bu kısmını ifade etmek isterim.

İkincisi, biz tabii, toplum olarak her konuyu siyaseten tartışıyoruz, ister dinî konu ister başka bir bilimsel konu; meydanlarda, televizyonlarda, vesairede herkesin tartıştığı konu siyaset ve siyaset üzerinden bir değerlendirme yapıyor. Elbette her konu siyaseten de değerlendirilecektir, tartışılacaktır; her konunun bir siyasi yanı var ama işlem yapmak söz konusu olduğunda siyasi çözüm bulamazsınız, ona hukuki çözüm bulmanız lazım. Tartışırken siyasi tartışırız ama işlem yaparken hukuka uygun yapmak mecburiyetindeyiz. Bugün yaşadığımız sıkıntıların bir kısmında hukuku göz ardı etmemiz, hukuku yok saymamız veya hukuku yanlış uygulamamız ve yorumlamamızdan kaynaklanan sıkıntıları yaşıyoruz. Benim hesabıma ne söyleyecekseniz söyleyin ama herkes de meseleye bu açıdan baksın. Siyasetin kuralı yok, nerede başlayıp biteceği de belli değil, hele hele bu siyasi tartışmalar bir veriye, bir bilimsel araştırmaya, vesaireye dayanmıyorsa, tartışma bir sataşmadan ibaret oluyor, onun en güzel örneklerini de bu seçim sürecinde çok güzel yaşıyoruz ama işlem söz konusu olduğunda, falancanın siyasi görüşüne, kanaatine göre değil, hukuka uygun işlem yapmak durumunda olalım ki, kamu düzenini tesis edelim, yaşadığımız toplum biraz daha huzurlu olsun. Herhâlde, Türkiye’nin uzunca bir zamandan beri unuttuğu, yeteri kadar değerlendirmedeği konu hukuk konusudur.

Şimdi, işin bu kısmına gelince bir başka konuyu... Bunların hepsi, bana göre, söylediğim doğrulardır ama bunu eksik bulan olabilir, yanlış bulan olabilir, hiç itirazım yok ama yaşadıklarımızdan bazı tespitleri yapmak istedim, onun için konuya buradan girdim.

Şimdi, hukukun önemli bir kısmını yasalar oluşturur. Türkiye’de gördüğüm husus şu ki bugün kuralı koyan da kuralı uygulayan da yasalara yeteri kadar uymuyor, kurallara uymuyor. Böyle olunca da sabahlara kadar çalışıp kanun çıkarmanın da bir anlamı kalmıyor. Kuralı koyan kurala uygun davranacak, iş ve işlemlerini o kurala uygun yapacak; kuralı uygulayan da kuralın konuluş sebebi neyse onu dikkate alarak iş ve işlemlerini yapacak. Türkiye’nin bugün geldiği noktada en çok tartışılan konularda böyle bir temel eksikliği görüyoruz. Bunu ortadan kaldırmak da çok kolay olmuyor. Bunu düzeltebilmek için yeni bir kural daha koyuyoruz, eskisinden daha sıkıntılı bir noktaya gelmiş oluyoruz.

Mesela -misal vermek gerekirse- bir süre evvel açıkladım: Anayasa’mızın bir 138’inci maddesi var -değerli hukukçularımız var- yargı bölümüyle ilgili, yargının bağımsızlığını, tarafsızlığını temin etmek bakımından.

Yargı mercilerinin kararlarını Anayasa'ya, hukuka, vicdani kanaatlerine ve dosyadaki delil durumuna göre sağlıklı bir ortamda verebilmesi bakımından, parlamentolarda, görülmekte olan davalarla ilgili görüşme yapılamaz, beyanat verilemez, mesaj verilemez bir yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili. Bu ve benzeri hükümler var ama gelin görün ki bu madde çalışmıyor. Ben bunu söylediğim zaman "Meclis Başkanı, 138 öldü." diyor. Ee, hep beraber öldürdük bu maddeyi. Yani, herkes kendisini bunun dışına çıkararak 138'i değerlendiriyor. Ben yeni bir şey söylemiş olmuyorum. Hep beraber yürürlüğünü ortadan kaldırdığınız, işlemez hâle getirdiğiniz bir maddeyi söylüyoruz. Bu kuralı Meclis koyduğuna göre... Evet, Danışma Meclisinde yapıldı vesaire ama neticede doğru kurallardı bunlar, 1961 Anayasası'nda da var. Şimdi, kuralı koyan makam, kuralı koyan siyasetçiler buna uymuyor, kendisi hariç diğerlerinin uymadığını söylemek suretiyle kendisini rahatlatmaya çalışıyor.

Ya da mesela şu günlerde en çok tartışılan husus: Soruşturmanın gizliliği, Ceza Muhakemesi Kanunu 157. Bu evrensel bir kural, bize mahsus bir kural da değil. Böyle bir kuralın en azından iki tane sebebi var. Bir tanesi, deliller karartılmasın. Alınan ifadeler, başka şeyler elden ele dolaşıyorsa veya ilk üç dört günde kişinin hayatı kararıyor, kimimize göre suçlu, kimimize göre masum kararı daha ilk üç günde verilebiliyorsa bu, gizliliğe riayet etmediğimiz için. Ondan sonra yargılama işleminin de bir anlamı kalmıyor zaten, karar verilmiş oluyor. Dolayısıyla bugün Türkiye'nin en temel sıkıntılarından bir tanesi, kuralı koyanın ve kuralı uygulayanların yeteri kadar kurala uygun davranmamış olmaması. Bu, tabiatıyla beraberinde çok büyük siyasi çatışmaları, sıkıntıları ortaya koymaya başlıyor.

Şimdi, biz bu konularla ilgili doğru olan çok şeyi söyledik yani lafın doğrusunu söyledik de işin doğrusunu yeteri kadar yapamadık, Türkiye'nin temel sıkıntısı bu. Demokrasi adına, özgürlükler adına, hukukun üstünlüğü adına çok şey söylendi, kitaplar var, makaleler var, toplantılarda konuşuluyor ama bu söylediğimiz doğruların arkasına yeteri kadar doğru işlemleri, doğru örnekleri koyamadık. Onun için de karşılaştığımız sıkıntılardan bir tanesi bu. Onun içindir ki Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle ilişkileri bu manada önemli. Hem lafın doğrusunu söylemek, kuralları doğru koymak hem de buna uygun örnekleri, uygulamaları sergileyebilmek bakımından Avrupa Birliğini bu manada yönlendirici, teşvik edici, cesaretlendirici ya da eleştiren yaklaşımları belki bu söylediğimiz hususların bir ölçüde hayata geçmesi bakımından önemli olacak diye düşünüyorum.

Bir başka hususu daha bu vesileyle ifade etmek isterim. Türkiye'de belli kavramlar arasında -ki her ikisi de, her üçü de, her beşi de önemli- doğru dürüst bir denge kuramadık. Bir uçtan bir uca savruluyoruz. Mesela özgürlük-güvenlik dengesi. Ya özgürlükleri öne çıkardık güvenliği ihmal ettik gibi bir

algılama var. “Siz insanlara bu kadar özgürlük verirsiniz işte olacağı budur, bunlara cesaret verdiniz, bunları bu hâle getirdiniz.” Demek ki bir kısım yanlışlıkların sebebi olarak özgürlükle bağlantı kuruluyor. “İşlerin yolunda gitmesi için, düzenli gitmesi için bu kadar özgürlük vermemek lazım, bu kadar hak tanımamak lazım.” gibi bu çağda kabul edilemeyecek bir münakaşa kapısı açılmış oluyor ya da güvenliği öne çıkarıyoruz, bir kısım özgürlükleri kısıtlıyoruz çünkü ne kadar çok özgürlük verirsek güvenliğin o kadar tehlikeye gireceği gibi bir anlayış belli bir zamandan beri istesek de istemesek de kafamızın arka tarafında var. Bu dengeyi kuramadık ne 82 Anayasası’nda kurabildik ne de bugünkü uygulamalarda bu ikisini dengeleyebildik.

Şimdi, belki özgürlükleri öne çıkarma noktasında bir kısım çabalar oldu, gayretler oldu, reformlar oldu, yasalar çıktı, yeni kurumlar kuruldu; İnsan Hakları Kurumu gibi, Kamu Denetçiliği gibi kurumlar kuruldu veya benzeri mevcut eski kurumların da yapılarını değiştirerek özgürlüğü öne çıkarmaya çalıştık ama bu defa da şöyle bir sıkıntıyla karşı karşıya kaldık: Özgürlük-sorumluluk dengesini kuramadık. Özgürlüğün beraberinde getirdiği de bir sorumluluk var, bireylere karşı, topluma karşı, kabul ettiğimiz değerlere karşı sorumluluk kısmını göz ardı ederek özgürlük kullanmaya kalktığımız takdirde, bu, toplumda başka bir sıkıntıya da sebebiyet veriyor. Belki bunları da bir ölçüde tartışmak gerekecektir.

Şimdi, Türkiye’de karşılaştığımız bir başka sorun daha var, o da şudur: Elbette bugün kullandığımız özgürlükler dünün, evvelsi günün, evvelsi yılın, evvelki dönemin yasaklarıydı; onlar yasaktı, bir kısım insanlar bedel ödedi, mücadelesini verdi. Bugün bu özgürlükleri kullanıyoruz, hiç farkında bile değiliz ki bundan yirmi sene evvel, elli sene evvel yasaktı. E, bugün de bir kısım yasaklar var, bunların kalkması gerekecek. Çünkü, bugün kullandığımız özgürlükler nasıl dünün yasakları ise bugün gayret ederek, çaba sarf ederek ortadan kaldıracığımız yasaklar da yarının özgürlük alanları olacaktır. Onun için, hak ve özgürlük talebinde nasıl bir yol ve yöntem takip edeceğiz? Teorik olarak bunları da tartışıyoruz ama Türkiye’nin yaşadığı bir kısım çelişkiler var. Hak talep ederken hukuk çerçevesinde talep etmemiz lazım. Hukukun dışına çıkarak hak talep ettiğimiz takdirde bir başka sıkıntıyı yaşıyoruz. Evvela mevcut kuralları uygulayacağız, o kurallar çerçevesinde yeni hak talepleri olacaktır. Türkiye, özellikle terörle mücadele açısından burada bir açmazla karşı karşıya. Elbette bu toplumun insanlarının, vatandaşlarının, hepimizin uygulamalardan şikâyetimiz olacaktır, çıkarılan yasalardan şikâyetimiz olacaktır, yasalar doğru çıksa bile uygulamalardan şikâyetimiz olacaktır; bu şikâyeti de değişik formatta, değişik şekillerde gündemde tutabilmek için yeri gelip protesto yapacağız, yeri gelip toplantı, gösteri yürüyüşü yapacağız, yeri gelip demokratik bir kısım yol ve yöntemlerle o konunun farkındalığını ortaya koyabilmek bakımından bir çabanın, bir gayretin içerisinde olacağız ama Türkiye olarak biz bunu dışarıdan

da talep ediyoruz. Misal vermek gerekirse Türkiye dışında yaşayan Türk soylu insanlarımızın hakları dile getirildiğinde, mesela diyoruz ki: “Bulgaristan’da ana dilde eğitim istiyoruz.” Batı Trakya’yla ilgili söz konusu olduğunda birçok taleplerde bulunuyoruz. Biz de bulunuyoruz, bizden de bulunanlar var ama demokratik ülkelerde olmaması gereken şey şudur: “Ben bu hakları talep ederim ama bu haklar yerine getirilmezse, bana bu özgürlük verilmezse ben bunu C4 patlayıcıya bağlarım, olmazsa burayı yıkarım, burayı yakarım, burada yangın çıkarırım, burada silah kullanırım.” gibi. Türkiye’nin uzunca bir zaman yaşadığı ve bir türlü yerli yerine oturtamadığımız husus belki de budur. “Benim özgürlüğüm var.” Elbette özgürlüğün var ama bu özgürlüğü elde edebilmek, daha ilerisini isteyebilmek, sence verilmediğini kabul ettiğin hakları talep etmek istiyorsan burada dikkat edeceğin bir kısım hususlar var.

Şimdi, bu, sadece Türkiye içinde olan değerlendirmeler değil. Mesela bir kısım gelişmelerle ilgili Avrupa Parlamentosunda vesairede de değerlendirmeler var ama onlar da aynen bizimki gibi siyaseten değerlendiriyor. Hâlbuki hepimizin ortak kabul ettiği bir Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi var, bu sözleşmenin yorumunu yapan da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi var. Bir hak nasıl talep edilir, ne nasıl talep edilirse meşru olur? Bu sözleşmede ve bu sözleşmenin yorumu olan AİHM kararlarında çok açık ve net olarak var.

Türkiye bir süreden beri işin bir kısmını görüyor, bir kısmını yeteri kadar göremiyoruz, işin o kısmında siyaset devreye giriyor. Hâlbuki, bu toplum normalleşecekse, bu toplum daha sağlıklı bir toplum olacaksa, şikâyetlerini, taleplerini, beklentilerini daha sağlıklı bir ortamda dile getirecekse mutlak surette hukukun içinde kalmak mecburiyetindedir. Hukuku yok sayarak, hukukun dışına çıkarak bir kısım talepler söz konusu olursa bu başka türlü rahatsızlıkları meydana getiriyor, ondan sonra da işin içinden çıkamaz duruma geliyoruz. Onun için, yaşadığımız sıkıntıları biraz da ilkesel bazda -bunları önemsiyoruz, bunları yaşadıklarımızdan çıkarıyoruz- ve bir kısım hususlarda da eğer siyasi pozisyonumuz o işin öyle kabul edilmesini gerektirmiyorsa kendimize göre kural koymaya çalışıyoruz, bunu son zamanlardaki tartışmalarda da çok açık olarak gördük ve maalesef, bugün, şikâyet ettiğimiz bir kısım tablolarla da karşı karşıyayız.

Bütün bunların anlaşılabilmesi, doğru bir zeminde tartışılabilmesi, gerçeklerin ortaya konulabilmesi bakımından basın özgürlüğü önemlidir diye düşünüyorum. Ama basının da kendi içinde bir öz eleştiri... Yapıyordu, zaten bu kurumun kurulmasının önemli sebeplerinden bir tanesi bu. Sayın Ekşi’nin de epey gayreti var, kendisine teşekkür ediyoruz; başka dostlar da var. Çünkü, öz eleştiri yapılmadığı takdirde, bu defa da kişi hakları, kişi özgürlükleri yanlış haberler yüzünden, yalan haberler yüzünden... Ki, vardır bunlar, kimse “yok” diyemez. Ben kendi siyasi hayatımda yaşadım, on üç sene kan kustuğum

yazılar yazıldı, iftira, hiç aslı yok. Hâlen yazı yazılırken, sonra itiraflar da oldu: “Evet, bu kişi böyle laf söylememişti, böyle bir şey söylememişti ama filan diye biz o günün şartlarında böyle yazdık. Cemil Çiçek ANAVATAN Partisinin muhafazakârlarındandı, önde gelenlerden biriydi, biz de başka tarafı tutuyorduk, onun için böyle yazdık.” Ee, böyle yazdın da on üç sene benim çocuğum çocuğum kan kustu ve hâlen de yazı yazılmaya başlandığında o on beş sene evvelki yazı akla gelir, çık işin içerisinden. “Yahu, vallahi billahi söylemedim, benim böyle bir şeyle alakam yok.” Ama yazı yazılırken yine öyle, ya bilerek ya bilmeyerek...

Demek ki burada da ciddi bir öz eleştiriye gerçekten ihtiyaç var. Sadece yazılanlar söylenenler bakımından değil, basın da çok sağlıklı bir zeminde görev yaptığını söyleyemem çünkü basın-hükümet ilişkileri, devlet kaynaklarıyla basın sektörünün, basın patronlarının ilişkileri vesaire çok sağlıklı bir zeminde olduğu söylenemez, dün de öyleydi bugün de böyle. Bunların da bir yerde, ne kadar öz eleştiri yapılırsa, diğer alanlardaki yanlışlıkların, sıkıntıların ortadan kaldırılabilmesi bakımından önemlidir diye düşünüyorum.

Tabii, Basın Konseyi etik kurallarını belirledi ama maalesef biz siyaset kurumu olarak belirleyemedik. Sayın Ekşi'nin içinde bulunduğu bir komisyon kuruldu, siyasi etik kurulu kuramayınca da siyasetin kuralı ne olacak? Kim neyi nasıl yaparsa, kanun açısından değil, yaptığımız işin özelliği itibarıyla, bunları gerçekleştiremedik. Demek ki birçok konuda daha epey eksikliğimiz var, epey sıkıntılarımız var, ama cebir ve şiddete başvurmadan, bunu bir sorun çözme yöntemi olarak kabul etmeden her şeyi tartışabilirsek, soğukkanlı tartışabilirsek ve hele hele diyorum ki 31 Mart itibarıyla bir öz eleştiri yapabilirsek bunu belli bir noktaya getirebiliriz.

Daha evvel birkaç defa söyledim, basında da çok fazla yer almadı. Önemsenmedi mi yer almadı, yoksa zülfüyâra dokunuyoruz, hepimize bir tarafından dokunduğundan mı olmadı, bilemem. Türkiye'nin bir 2023 vizyonu var, önemlidir. Bizim rekabet hâlinde olduğumuz ülkelerin 2050 vizyonu var. Biz daha 2023'ü görmeye çalışıyoruz. İşte, sanayide şuraya geleceğiz, turizmde bu kadar, ihracatta bu kadar, ithalatta bu kadar vesaire. Bunlar önemlidir kendi kendimizi kontrol edebilmek bakımından. Ama dünyada her sene Şeffaflık Örgütü şeffaf yönetim açısından bir sıralama yapıyor. Gelin, 2023'e girerken yolsuzluk ve benzeri hususlar bakımından da ilk 10'a girecek bir hedef ortaya koyalım. 65'ten 53'e yükseldik diye seviniyoruz ama önümüzde 52 tane ülke var. Niye ben 5'incisi, 6'ncısı, 7'ncisi, 8'incisi, 10'uncusu olmayayım da -biz 52'ye geldik- bununla iktifa edelim? Dolayısıyla, böyle bir hedefi de en evvel hepimizin koyması lazım. Basından bunu bekliyoruz. 2023'e geldiğinde Türkiye Cumhuriyeti devletine de, Türk vatandaşlarına da yakışan böyle bir gururu

taşımadır. Buna hepimizin bir yerden yardımcı olması lazım. Bu konuda hepimize düşen görevler var. Bu konunun sadece bir siyasi tartışma konusu değil, Türkiye'nin geleceği açısından son derece hayati, önemli, yaşamsal bir konu olduğunu hepimizin kabul edip yaptığımız iş neyse bu çerçevede yapmak, bu çerçevede birbirimize yardımcı olmak mecburiyetindeyiz diye düşünüyorum.

Bütün bu şeffaf yönetimin ve benzeri hususların gerçekleşebilmesi bakımından da basına önemli görevler düşüyor. İnaniyoruz ki yaşadığımız sıkıntılar, çektiğimiz zorluklar daha iyi bir Türkiye'nin kurulmasına yardımcı olacaktır. Ben karamsar değilim, kötümser değilim. Sıkıntılarımız var, eksikliklerimiz var ama en azından bugün bunun farkındayız, dünyanın nereye gittiğinin farkındayız, Türkiye'nin nereye gitmesi gerektiğinin farkındayız ve hele hele bu işlerden bir çıkış yolu bulacaksak ne söylüyorsak, ne yapıyorsak hukukun dışına çıkmadan yapalım diye düşünüyorum. Çıktığımız zaman o başka bir sıkıntı. İnşallah bunların hepsi, gelecek Türkiye için önemli ipuçlarıdır, ümitvar olmamız için önemli hususlardır diye düşünüyorum.

Bu toplantının hayırlı olması dileğiyle emeği geçenlere... Sayın Ekşi, zatıalınızı 3 defa zikrettim böylece çünkü "Basın Konseyi" deyince sizinle özdeşleşmişti. Başka dostlar da var emeği geçen, burada olan, olmayan. Hepinize hizmetlerinizden dolayı da teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Konu : *Kamu Denetçiliği Kurumunun Düzenlediği “Kamu Denetçiliği Kurumunun Desteklenmesi Projesi” dolayısıyla*

Tarih : *2 Haziran 2014 / Ankara*

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu toplantının başarılı geçmesini diliyorum. Bu toplantının gerçekleşmesinde emeği geçen üç ülkenin kamu denetçiliği kurumlarına da huzurunuzda teşekkür ediyorum. Ümit ederim, bu toplantının yapılmasından beklenen maksat toplantının sonunda hasıl olmuş olur.

Kamu Denetçiliği Kurumu esas itibarıyla bizim devlet hayatımıza cumhuriyet döneminde 2010 Anayasa değişikliğiyle girdi. Aslında ben Adalet Bakanı olduğumda... Bizden evvelki Hükümet de böyle bir çalışma yapmıştı ama yasal bir statüye kavuşması 2002’den sonra oldu. Ancak, o zaman “Anayasal dayanağı yoktur.” diye evvela Sayın Cumhurbaşkanı tarafından geri gönderildi. İkinci defada Anayasa Mahkemesine götürülmek suretiyle böylesine hayati, önemli bir kurumun ülkemizde bir an evvel faaliyet göstermesi 2010 Anayasa değişikliğinden sonra oldu. Dolayısıyla, bu kurumun kurulmasında bir miktar gecikme oldu ama netice itibarıyla, 2010’da devlet organları içerisinde anayasal bir statüye kavuşmuş oldu. Bugün de faaliyetlerine başladı, ilk raporu da Türkiye Büyük Millet Meclisine sundu.

Şunu hepimiz biliyoruz ki: Kurumları ve kuralları ortaya çıkaran ihtiyaçlardır. İhtiyaç varsa bu ihtiyaçların karşılanması için değişik kurumlara ve kurallara ihtiyaç var ve ihtiyaçlar varlığını sürdürdüğü sürece de kurumların ve kuralların gelişmesi, değişmesi, olgunlaşması kaçınılmazdır. Şimdi, bugünkü toplantının başlığı: “Kamu Denetçiliğinin Kurulması” Kurduk. Desteklenmesi... Destekliyoruz çünkü ihtiyaç var böylesi bir kuruma. Bundan ötesi, kurumun kapasitesinin ve kalitesinin artırılmasıdır. Zannediyorum bu toplantıda belki bugün ya da bundan sonraki toplantılarında üzerinde durulması gereken hususların başında bu geliyor.

Evvela bu kurumun bizim kültür değerlerimiz içerisinde çok eski bir yeri var, onu biliyoruz ama kurumsallaşması yeni. Bu kuruma neden ihtiyaç var, bunu iyi çözümseyebilirsek, iyi anlayabilirsek kurumun geliştirilmesi, desteklenmesi de o nispette güçlü olacaktır. Evvela böyle bir kuruma şuradan

ihtiyaç var: Artık demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve bireyin öne çıktığı bir çağda yaşıyoruz. Bunlar son derece önemli değerlerdir ve tüm toplumlarda yaşanan hareketliliğin de önemli gerekçeleridir bunlar. Dünyanın neresinde bir kısım toplumsal faaliyetler varsa en önemli gerekçesi daha fazla demokrasi, daha fazla hak ve özgürlükler, daha fazla bireyin mutluluğu ve refahıdır. Dolayısıyla, bu hedefler değişmediği sürece Kamu Denetçiliği gibi kurumlara her zaman ihtiyaç vardır ve olacaktır. Demek ki çağımızın yükselen değerleri evvela böyle bir kurumun varlığını önemli kılıyor.

İkincisi: Devlet-birey ilişkilerinde tüm dünyada, özellikle ülkemizde de belli bir süreden beri önemli bir değişiklik var. 82 Anayasası devleti öne çıkaran, bireyi biraz ikinci plana iten, güvenliği öne çıkaran, özgürlükleri ikinci plana iten bir anlayışın ürünüdür. O günün şartları böyle bir düzenlemeyi gerektirmiş olabilir ama geldiğimiz noktada artık birey öne çıkıyor. Devletin varlık sebebi bireyin mutluluğu ve refahıdır. O hâlde bireyi dışlayan, bireyi yaptığı faaliyetlerin merkezine almayan bir devlet faaliyeti artık günümüzde eskisi kadar saygı görmüyor, değer bulmuyor. O nedenle, eskiden devleti güçlü kılsak, devleti zengin kılsak insanların mutlu olacağını düşünüyorduk, şimdi tam tersi. Birey ne kadar mutlu olursa, ne kadar refah içerisinde olursa, bunu artıracak tedbirlere tevessül edersek devlet de o nispette güçlü olacaktır. Evvela burada bir önemli değişiklik var. Onun için bu kurumun varlık sebeplerinden bir tanesi, bireyin hak ve özgürlüklerinin korunmasına, diğer kurumların yanında öncelik vermektir.

Üçüncüsü: Özellikle siyasetçiler bakımından önemli. Demokrasinin olmadığı ya da yeterince olmadığı dönemlerde, hatta bazı partilerimizin seçim beyannamelerinde ve sloganlarında öncelik verilen bir konudur, o da şudur: Devlet, vatandaşın devletidir. Devletin görevi, devlette çalışanların görevi vatandaş memnun etmektir, onun hakkını, hukukunu gözetmektir. Hâlbuki biz biliriz ki elli yıl evvel “Yeter söz milletindir.” diyebilmişizdir, devletin yanlış uygulamaları, bürokrasinin sorumsuz tutumları sebebiyle. Mesela, bizim siyasi literatürümüzde “Git bildiğin yere şikâyet et.” kavramı hücrelerimize kadar işlemiştir. Kim diyor bunu? Kamuda görev yapan. Kime diyor? Vatandaşa diyor “Git bildiğin yere şikâyet et.” Bu şikâyetlerden de bir şey çıkmayacağını düşündükleri içindir, kimi kime şikâyet ediyorsun? Sakalı, bıyığa. Yani bu şikâyetlerden de bir olumlu netice çıkmayacağı da ortada.

Türkiye bunun bedelini çok ödemiştir, bu sıkıntıları çok yaşamıştır. Hâlâ bu yanlış zihniyetin tortuları devlet hayatımızda vardır. Sorumsuz bir kısım kamu görevlilerinin vatandaşa saygıda kusur etmemesi gerekirken ki sizin inceleme alanlarınızdan bir tanesi kamu görevlilerinin tutum ve davranışlarını

incelemektir, değerlendirmektir, kamu görevlisinin ayıbını teşhir etmektir. Hiç kimse, vatandaşa “Git bildiğin yere şikâyet et.” tarzındaki bir saygısızlığı yapamaz, ona karşı tutum ve davranışlarında saygısızlık gösteremez.

Dolayısıyla, bu kurum, bir manada bizim siyasi tarihimizin ortaya çıkardığı tortuları da ortadan kaldırmak noktasında, engellemek noktasında bir hayati önemi haiz ve biz siyasetçiler olarak seçmenle karşı karşıya kaldığımızda hâlen bugün bile en önemli şikâyet konularından bir tanesi yol yapılması, su getirilmesi, okul, vesaire değil, kamu görevlileriyle olan ilişkilerimizden kaynaklanan sıkıntılardır. Gittiğimiz yerlerde kamu görevlilerini şikâyet ederler, her şikâyet haklı olmayabilir ama demek ki hâlâ bu işi yeteri kadar oturtamadık.

Onun için, işin bir başka yönü de vatandaş memnuniyeti açısından, devlete güven açısından, devlete itimat açısından da böylesine bir kuruma ihtiyaç var. Nihayet, Türkiye-Avrupa ilişkileri bakımından da, Avrupa Birliği ilişkileri bakımından da böyle bir kurumun kurulması, bir kriter olarak önümüze gelmiştir ve Türkiye bunun gereğini yapmış olmaktadır.

Baştan söylediğim hususlar belki Türkiye için geçerli, başka ülkeler için de geçerli olabilir ama şimdi Sayın Bakanın ifade ettiği bir başka husus var: Avrupa Parlamentosu seçimleri sebebiyle artık çok daha görünür hâle gelen yabancı düşmanlığı. Nefret söylemleri başta olmak üzere hepimizi rahatsız eden durumlar karşısında bireyi himaye edecek, bireyin hukukunu koruyacak birçok mekanizmaya, kuruma ihtiyaç var ve bunların başında da ombudsmanlık müessesesi geliyor.

Tabiatıyla, şöyle bir şeye de zaman içerisinde hizmetlerimizle karşılık bulmak mecburiyetindeyiz. “Böyle bir kurum kuruldu da ne oldu, ne fayda elde edildi, ne gibi sonuçlar elde edildi?” Bu soruyu da sordurmamak lazım. Bu soru sorulduğu takdirde, bu kurum ölü bir kurum hâline gelir. Canlı, diri, her geçen gün önemi toplumun her kesimi tarafından kavranan, anlaşılan bir kurum hâline getirilmesi için, evvela idare makamları dâhil olmak üzere herkesin bu kurumun görüşlerine, aldığı tavsiye kararlarına itibar etmesi gerekir. Hepimizi biliyoruz, bu kurumun verdiği kararlar tavsiye kararlarıdır yani olsa da olur, olmasa da olur tarzında göz ardı edilecek, bu anlayışla değerlendirilecek kararlar değildir. Mümkünse yerine getirilmesi gereken kararlardır ve buna dikkat etmek lazım. Bunu temin etmek için de –demin ifade ettim- kurumsal kapasitesinin artırılması yanında kurumsal kalitenin artırılması gerekiyor. Biliyoruz ki vatandaşın hak ve hukukunu korumak bakımından yargı kurumları var, onlar elbette bu yönde önemli

bir çabanın, gayretin içerisinde, anayasal sorumlulukları zaten ama bununla, ombudsmanlık kararları ile yargı kararları arasında bir fark var. Yargı kararlarının gerekçesi zayıf da olsa, kabul etmeseniz de, itiraz da etmeniz hem Anayasa hükmü gereği hem de işin tabiatı gereği lâzımül icra -eski tabirle- uyulması gereken kararlardır. Hukuken tartışsınız “Böyle karar olmaz, bu karar yanlıştır.” ama uyulma mecburiyeti var, Anayasa’dan kaynaklanan mecburiyeti var. Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarının ise böyle bir cebriliği yok, böyle bir mecburiyeti yok ama bunun arkasında Parlamento olursa, kamuoyu olursa hiçbir idare makamı bunu göz ardı edemez. Onun için, demek istiyorum ki burada -belki bu ayrıntı, bugüne kadar yazılanlarda pek görmedim, şimdi bunu tartışmaya açmamız lazım- yargı kararlarının gerekçesi tutarlıdır, tutarsızdır; doğrudur, yanlıştır ama götürürsünüz hüküm fıkrasını icraya koyarsınız, onun gereği yapılır. Nitekim, benim de şahsen katılmadığım çok yargı kararı var ama uymak mecburiyetindeyiz. Kamu Denetçiliği Kurumu bakımından böyle bir neticenin hasıl olması için verdiğiniz kararın hüküm fıkrasından çok, gerekçesi çok önemlidir. Gerekçeyi ne kadar dolgun, ne kadar düzgün, ne kadar vazgeçilemez bir karar hâline getirirseniz o takdirde hiçbir idare makamı böylesine mükemmel bir karar karşısında “Ben bunu uygulamıyorum, ben bunu göz ardı ediyorum.” diyemez. Onun içindir ki kurumsal kapasite ve kurumsal kalite önem arz ediyor.

Bununla neyi kastediyorum? Size vaki şikâyetler üzerine yazdığınız kararlarda... Bizim eskiden hukukta kullandığımız basmakalıp ifadeler vardı, özellikle iddianamelerde “Dosya münderecatına, dosyadaki delillere göre” dersiniz, münderecatta ne var, deliller neyi gösteriyor ona göre en ağır cezayı istersiniz, bir süre sonra da beratla sonuçlanır. Şimdi, demek ki bunlar biraz içi boş, klişe kalıplar. Şimdi yargı da bundan vazgeçmek mecburiyetinde kalıyor, özellikle ceza yargılamalarında çok tartışılır hâle geldi geçtiğimiz süreçte. Dolayısıyla, şimdi, yargının bile karar gerekçelerini daha doyurucu, daha detaylı yazmak mecburiyetinde olduğuna göre, sizin kurumunuzun vereceği kararlarda gerekçe çok önemli. Bunun için de bu kurumda idare hukukunun çok iyi bilinmesi gerekiyor çünkü vatandaş-devlet ilişkisi, devletin yaptığı bir kısım hukuka aykırı işlemler dolayısıyla bu konuyu inceleme gündeme gelecekse o zaman idare hukukunun çok iyi bilinmesi gerekiyor.

İkincisi: Demin söyledim, bu kurumun en önemli görevi demokrasi, insan hakları ve özgürlükler. O hâlde, insan hakları ve özgürlükler hukukunun da çok iyi bilinmesi gerekiyor. Yani, bu kurumda görev alanlar burada üç kuruş daha fazla maaş, katsayı, gösterge, özlük hakları mülahazalarıyla insanların doldurulacağı yerler olmamalıdır, olduğu takdirde bu kurumu daha baştan

öldürürsünüz, ben size bunu baştan söyleyeyim. Bu kurumda görev yapan insanların her birisi birinci sınıf, insan hakları, özgürlükler hukukunu bilen uzmanlardan oluşmalıdır; yoksa, oradan buradan derleme... Verdiğiniz kararları kimse ciddiye almaz o zaman. Gerekçeniz önemli.

Üçüncüsü: Tabiatıyla yargı kararları önemlidir, başta Danıştay olmak üzere, Sayın Başkanımız da burada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve diğer yargı kararları fevkalade önemlidir. Bir ülkede mevzuatın farklı farklı uygulamaları olamaz, olmamalıdır. Birisi hak ve özgürlüğü öyle değerlendirirken siz farklı bir değerlendirme yaparsanız sonra uygulamada da farklılıklar çıkar. Onun için, yargı kararları bence bu manada önemlidir diye düşünüyorum.

Bir başka husus, etik kurullarıyla ilgili. Devletin kurduğu bir Etik Kurulu var. Onlar da kararlar veriyor, onlar da içtihat oluşturuyor. Çünkü, siz kamu görevlilerinin davranışlarını da incelediğinize göre, bu suç teşkil etmiş olmayabilir, suç değildir ama etik açıdan baktığınızda sakıncalıdır o personelin, o kamu görevlisinin davranışı. E, etik kurallar bilinmediğinde, verdiğiniz kararlarda bu en detaylı bir şekilde ortaya konulmadığında, yani bir şikâyetle ilgili sadece demin söylediğim “Dosya münderecatına göre uygun değildir.” dersiniz bundan bir netice almanız zor olur. Onun için, etik kurulların da iyi bilinmesi lazım.

Şüphesiz, biz, tek başımıza dünyada yaşamıyoruz. Bir stratejik tercih olarak Avrupa Birliğiyle birlikte bir değerler manzumesi oluşturmaya çalışıyoruz ya da var olan değerleri paylaşıyoruz. Bu ve benzeri şikâyetlerin diğer ülke ombudsmanlıklarınca nasıl değerlendirildiğine de bakmamız lazım. Nasıl yargı kararlarını verirken AİHM ne diyor, başka ülkenin bu yöndeki vermiş olduğu kararlar var mı, doktrinde birçok Batı hukukundaki uygulamalara dipnotlarda yer verilir. Dolayısıyla, bence üç ülke ombudsmanlığının bir araya gelip böyle bir toplantı yapması faydalıdır. Belki, ileride, özel konularla ilgili “O ülkelerde uygulama nasıl? Bizde nasıl? Bunun gerekçeleri nedir, ne değildir?” diye bunların hepsine çok iyi bakmak gerekecektir.

Netice itibarıyla, şunu söylemek istiyorum ki: Ben, bu kurumun önemine inanıyorum, lüzumuna inanıyorum, faydalı çalışmalar yapacağına da inanıyorum. Esasen, milletimiz yeniliklere açıktır. Bu kurum daha yeni kuruldu, ilk raporunu bu sene vermiş oldu ama önemli ölçüde vatandaş bu kurumla temasa geçti. Bunu ne kadar iyi anlatabilirse, demin söylediğim çerçevede ve ilave olarak sizlerin burada gündeme getireceğiniz çerçevede bu kurumu ne kadar etkin ve verimli çalıştırabilirsek inanıyorum ki yargının da yükü

azalacaktır, insan hakları, özgürlükler konusundaki hak ihlalleri konusunda tabiatıyla ciddi ölçüde azalma olacaktır. Basınımızın bu konuya ilgi göstermesi önemlidir. Sivil toplum kuruluşlarının ilgi göstermesi önemlidir. Dolayısıyla, Kamu Denetçiliği Kurumu, STK'larla da yakın iş birliği içerisinde olduğu takdirde etkinliği de artacaktır, destek de artacaktır. Bu desteği ne kadar arkanıza alırsanız o takdirde aldığınız kararların da uygulama kabiliyeti bu nispette yüksek olacaktır.

Bu düşüncelerle ve temennilerle tekrar hepinize teşekkür ediyorum. Hepiniz Meclisimize hoş geldiniz.

Konu : “Sivas Kongresinin 95’inci Yıl Dönümü” dolayısıyla

Tarih : 4 Eylül 2014 / Sivas

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — 4 Eylül günü Türk milleti için, hepimiz için çok önemli bir gün; bağımsızlığa, cumhuriyete ve demokrasiye giden kutlu yolculuğumuzda çok önemli bir yer burası. 4 Eylül günü ve 4 Eylül kararları sadece Türk milleti için değil, bugün Birleşmiş Milletlere kayıtlı, bağımsızlığını bizden sonra kazanmış olan pek çok millet için, pek çok devlet için de bir ilham kaynağı. Onlar emperyalizmin pençesinden kurtulurken Türkiye’nin istiklal mücadelesini örnek almışlar, oradan aldıkları ilhamla kendi bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.

Onun için, bize bugünü, bağımsızlığımızı, cumhuriyeti ve demokrasiyi kazandıran başta aziz Atatürk olmak üzere, milli mücadelenin tüm kahramanlarını, Anadolu’ya ayak bastığımız 1071’den bugüne kadar ülkemiz ve milletimiz için kanlarını canlarını ortaya koyan aziz şehitlerimizi ve kahraman gazilerimizi minnetle, şükranla ve rahmetle anıyorum.

Onun için, 4 Eylül günü, sadece bir kutlama günü değil; sadece belli bir gün, burada bazı şeyleri konuşup dağıldığımız, hele hele resmî bir tören olarak kabul edip, sonra, ne oldu ne bitti bunun idraki içerisinde yeterince olmadan dağıldığımız bir gün olmamalıdır. Bugün bir taraftan, borçlarımızı hatırlayacağız; tarihimize karşı olan borcumuzu, kahramanlarımıza, devlet kurucularımıza olan borçlarımızı hatırlayacağız ama onunla beraber milletimize ve gelecek nesillere karşı sorumluluklarımızı da hatırlayacağız.

Dolayısıyla, hem şükranlarımızı ifade etmek hem de sorumluluklarımızı hep birlikte hatırlamak için bugün önemli bir fırsattır, önemli bir imkândır. Ama yakın çevremizde şu birkaç seneden beri olup bitenleri gördükçe orada yaşanan, Suriye’de, Irak’ta, Telafer’de, Kerkük’te ve başka yerlerde, dünün Osmanlı coğrafyasında yaşanan vahşeti, cinneti, cinayeti, her türlü insanlık dışı görüntüleri gördükten sonra 4 Eylül bizim için ne kadar önemli ne kadar anlamlı, bunu anlamayanlara yuh olsun.

Bu sorumluluğu hatırlayamazsak gelecekte emin olamayız. Bir millet acılarını unutursa, sevinçlerini paylaşmazsa, bir ve beraber olamazsa o toplumun geleceği çok parlak olmaz. Onun için, bir şey daha ifade etmek

istiyorum değerli Sivaslılar, değerli hemşehrilerim: Bakınız, birçok şeyi unuttuğumuz ortada, bunu hatırlatmam lazım. Biliyor musunuz, içinde bulunduğumuz yıl nasıl bir yıl, geçen sene nasıl bir yıldır? Geçen sene, evvelki sene Balkan Savaşlarının 100'üncü yılıydı. Bugün içinde bulunduğumuz yıl, Türk milletinin küçük kıyameti olan Birinci Cihan Savaşı'nın başladığı yıl, 1914. 200'e yakın üniversitemiz var. Yapanlar varsa bir şey demem ama kaç üniversitemiz Balkan Savaşlarıyla ilgili bir toplantı yaptı, bir sempozyum yaptı? Bu kadar sivil toplum örgütlerimiz var. Bizlerden randevu almak için "Filanca örgütüz, filanca örgütün mensubuyuz" derler. Acaba kaç sivil toplum örgütümüz Birinci Cihan Harbi'yle ilgili ilimizde, ilçemizde, Türkiye'de toplantı yaptı, Balkan Savaşlarını hatırladık? Milyonlarca insanımızı kaybettik. Milyonlarcası o bölgelerden, Balkanlardan, başka yerlerden Anadolu toprağına sığınmak mecburiyetinde kaldı. Ama şimdi bunların hiçbirisini çoğumuz hatırlamıyoruz bile.

Onun için, 4 Eylül gününün gerçekten, bu milletin tarihinde son derece önemli, müstesna bir yeri vardır. Bunu iyi anlayabilmeliyiz ki nelere sahip olduğumuzun farkında olalım, idrakinde olalım.

Bugün birçok ülkenin, toprağını kazsanız altından 2 metre, 3 metre, 5 metre, 50 metre petrol çıkar, kömür çıkar, altın çıkar, başka bir maden çıkar, ama bu Anadolu toprağını 2 metre kazsanız altından şehit kemikleri çıkar, şehit! Yeteri kadar farkında mıyız? Onların hatıralarına yeteri kadar sahip çıkabiliyor muyuz? Onların mirasını yeteri kadar koruyabiliyor muyuz? Hatırlayabiliyorsak, koruyabiliyorsak geleceğe güvenle bakabiliriz. Onun için bugün sahip olduğumuzun kıymetini iyi bilmeliyiz.

Bakınız, biraz evvel o günleri sahneleştiren küçük de olsa bir eseri burada seyrettik. Orada bir cümle vardı, dikkatinizi çekti mi bilmiyorum. Bundan doksan beş sene evvel bu ülkede değil silah sanayisi, harp sanayisi; gemi yapmak, uçak yapmak, bir yelkenliyi bile, bir balıkçı teknesini bile yapamaz durumdaydık. Eğer kitaplarda yazılan doğruysa nal çivisini bile dışarıdan ithal ediyorduk. İğneden ipliğe ne varsa hepsi dışarıdan ithal ediliyor. Bu milletin yiyecek ekmeği yok, içecek suyu yok. Arka arkaya yaşadığı Balkan Harpleri, Birinci Cihan Harbi milleti takatsiz hâle getirmiş, neredeyse savaştacak gücü yok. O yokluklar içerisinde, o sıkıntılar içerisinde bütün dünyada eşi ve emsali görülmemiş bir bağımsızlık mücadelesini, bu millet, inancıyla, birliğiyle bir araya gelerek başardı. O zaman bir tek üniversitemiz vardı, cumhuriyet kurulduğunda; 3.500 öğrencisi vardı, 200 kadar da öğretim üyesi vardı. Çok şükür bugün, doksan beş yıl sonra Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve Türk milleti olarak bizim 200'e yakın üniversitemiz var. 14 milyon ilk ve ortaöğretim çağında okuyan öğrencimiz var. Dünya milletler camiasının üçte 2'sinden daha fazlası bugün bizim okullarımızda okuyor. Bugün çok şükür iftihar ediyoruz.

Katedeçeğimiz de çok mesafe var. Artık kendi uçağımızı yapabiliyoruz, kendi ATAK helikopterlerimizi yapabiliyoruz, kendi denizaltılarımızı yapabiliyoruz, kendimiz uzaya uydularımızı gönderebiliyoruz. Eğer 4 Eylül olmasaydı, 4 Eylül kararları olmasaydı, 4 Eylül ruhu yeniden canlanıp milletçe şaha kalkmasaydık bugün kimin himayesinde, kimin vesayetinde, hangi noktada olabilirdik, bunu hepimizin bu mutlu günde, bu kutlu günde, bu onurlu günde bir defa daha hatırlamamız lazım. O zaman, bunları hatırlayabildiğimiz, gereğini yapabildiğimiz an bu millete mensup olmanın gururunu içimizde duyabiliriz, yüreğimizde hissedebiliriz.

Demek istediğim şey şu: Aslında bu konuşmayı size yapmıyorum. Biliyorum ki Sivaslı hemşehrilerim yüz sekiz gün Millî Mücadele'ye ev sahipliği yapmış. Bu, Sivaslılar için büyük bir onurdur, büyük bir gururdur, hepimizin gururudur. Bir hemşehriniz olarak ben de gurur duyuyorum ama şunu görmemiz lazım, şunu iyi bilmemiz lazım: Bugün katedeçeğimiz çok mesafe var. Yaşadığımız coğrafya, sıradan bir coğrafya değil; bu coğrafyayı vatan yapan şehitlerimizdir, gazilerimizdir, kahramanlarımızdır. Bu coğrafya, bize ebedi vatan olan Anadolu, dünyanın en karmaşık, en sıkıntılı bölgesinin kalbinde olan bir coğrafyadır. Burada güçlü olanların yaşama imkânı var; burada bir ve beraber olanların, birbirine sımsıkı sarılmış olan toplumların, milletlerin yaşama imkânı var. Bizden evvel burada yaşayanlara bakın, onlar tarihte kaldı ama bizim buradan başka gidecek bir yerimiz yok. Burası bizim ebedi vatanımızdır. Ebedi vatanımız olarak kalmasının da bir tek şartı vardır: Birliğimizi bozmayacağız, bir olacağız, beraber olacağız, inşallah iri olacağız ve diri olacağız. Bunun imkânları var, bunun tarihî mirası var.

İşte 4 Eylül sıradan, seremonik bir gün değil. Bizim yakın siyasi tarihimizin en önemli kararlarının alındığı, en önemli başarılarla giden yolun yol haritasının çizildiği önemli bir mekân, önemli bir gün. Ben de böyle bir günde Türkiye Büyük Millet Meclisi adına, orada görev yapan tüm milletvekillerimiz adına, parti yöneticilerimiz adına burada bunu bir defa daha hatırlamak ve hatırlatmak bize bugünleri kazandıran aziz şehitlerimizi, gazilerimizi, kahramanlarımızı, aziz Atatürk'ü, silah arkadaşlarını bir defa daha rahmetle ve şükranla anmak için dört senedir Meclis olarak bu toplantılara katılıyoruz. İnaniyorum ki bu gelenek hâline gelir, benden sonra, bizden sonra da Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev yapan Meclis başkanlarımız, siyasi partilerimiz, değerli milletvekillerimiz temsilen de olsa bu toplantılara katılır, bu heyecanı birlikte paylaşma imkânımız olur.

Değerli hemşehrilerim, gerçekten çevremizde olup bitenlere bir bakın, çevremizde. Suriye'ye bakın, Irak'a bakın, vahşetin her türlü orada işleniyor. Mezhep çatışmaları, etnik çatışmalar, birbirinin boğazlarını kesmeler, vahşetin en kötüsü oralarda yaşanıyor. Çok şükür bütün eksigine, bütün

sıkıntılarına rağmen Türkiye Cumhuriyeti devleti ve bu aziz vatanımız bir sükûnet coğrafyasıdır. Bunun kıymetini iyi bilelim. Aramızda fitnenin, fesadın çıkmasına imkân vermeyelim. Daha bakınız 4 Eylül 1919'da -biraz evvel burada seyrettiniz- o günün küçük bir Meclisi sayılabilecek olan bu Mecliste herkes her şeyi tartıştı, mandayı tartıştı, bağımsızlığı tartıştı, adam gibi tartıştı, uygarca tartıştı, sonra da kucaklaştı, bir oldu, beraber oldu ve bugün çok şükür Allah'a hamdediyoruz ki bir devletimiz var, "Türkiye Cumhuriyeti devletidir" adı. Kıymetini iyi bilelim. Çok şükür bir vatanımız var, aziz vatanıdır, mübarek vatanıdır, bunun kıymetini bilelim. Onun için demişizdir ki dualarımızda Cenab-ı Hakk'a yalvarırken: "Ya Rabb'i bizi devletsiz ve milletsiz, vatansız bırakma." Bu dua bizim ebedi duamızdır, buna gönülden katılalım. Bunlara zarar verecek, burada gedik açacak, burada zafiyetlere sebebiyet verecek her türlü fitneye karşı, her türlü siyasi akıma karşı bir ve beraber olalım. Biliyorum ve inanıyorum ki bir ve beraber olduğumuzda şehitlerimizin ruhu bizimle beraber olacaktır, gazilerimizin ruhu bizimle beraber olacaktır ve milletçe bir olacağız ve beraber olacağız. Medeniyet yolculuğunda ebediyen, cumhuriyetimizin 100'üncü kuruluş yıl dönümüne gelindiğinde dünyanın en saygın, en önde gelen ilk 10 devletinden biri olma başarısını elde edeceğiz. Bu bizim borcumuzdur, bu bizim şeref borcumuzdur; bu neslin, bu devleti yönetenlerin, bu ülkede siyaset yapanların, bu ülkede millet adına yetki kullananların hepsinin namus borcudur.

İşte 4 Eylül sıradan, seremonik bir kutlama değil, bu sorumluluklarımızı hatırlayabildiğimiz nispette, bunun gereğini yapabildiğimiz nispette. Birbirimizi kucaklayıp partilerimiz farklı da olsa, görüşlerimiz farklı da olsa, inançlarımız farklı da olsa değil mi ki aynı milletin çocuklarıyız, değil mi ki aynı vatanın sahipleriyiz, aynı tarihin sahipleriyiz, bunlar bizim bir arada olmamız için, övünmemiz için, kucaklaşmamız için ve adam gibi adam olmamız için yeter de artar bile.

Bugün hepinize, hepimize kutlu olsun. Bize bu günü kazandıranları, bir defa daha, Aziz Atatürk, şehitlerimiz, gazilerimiz ve kahramanlarımızı rahmetle ve şükranla anıyor, hepinize sevgiler ve saygılar sunuyorum.

Konu : **TBMM İç Denetim Biriminin Düzenlediği “Kamu İdarelerinde Daha Etkili Bir Yönetim İçin Nasıl Bir İç Denetim Konferansı” dolayısıyla**

Tarih : **29 Eylül 2014 / Ankara**

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Çok değerli konuklar, hepiniz hoş geldiniz.

Toplantınızın verimli geçmesini diliyorum. Böylesine önemli, anlamlı bir toplantıya ev sahipliği yaptığımız için de kendimizi mutlu hissediyoruz, mutlu addediyoruz. Genelde biz bu salonları birçok faaliyete vermiyoruz. Çünkü o zaman yasama faaliyetini yapmakta zorluk oluyor ama bu, iç denetime, denetime verdiğimiz önemden dolayıdır, sizlere verdiğimiz önemden dolayıdır. Bunu yanlış bir beyan olarak da lütfen kabul etmeyin, gerçekten şahsen inandığım bir faaliyet tarzı olduğu için bunu ifade etmek istiyorum.

Sabahleyin basın toplantımız vardı, onun için sabahki oturuma katılamadık ama tesadüf o ki biz de bugün büyük ölçüde denetimden bahsettik. Biliyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üç tane önemli görevi var, hatta iki tane daha ekleyebiliriz. Bunlardan bir tanesi: Biz kanun çıkarırız, yasama faaliyetinde bulunuruz. İkincisi: Denetim faaliyetinde bulunuruz. Özellikle muhalefet için bu son derece önemlidir, demokrasi için önemlidir. Üçüncüsü: Parlamenter diplomasi faaliyetlerini sürdürürüz. Dolayısıyla, bizim yaptığımız denetim siyasi denetimdir. Yani çıkardığımız yasaların maksada uygun uygulanıp uygulanmadığı, usulüne uygun icraat yapıp yapılmadığı, bir yolsuzluk, usulsüzlük var mı, yok mu ki bu büyük ölçüde sizlerin yaptığı faaliyetlerden yola çıkarak yapılır. Dolayısıyla, biz siyasi denetim yaparız. Eğer bu yapılan, sizlerin yaptığı denetimin sonucunda suç teşkil eden bir hususa da milletvekilleri muttali olursa bir de yargısal denetim yapıyoruz, ona da Meclis soruşturması diyoruz. Demek ki bizim Parlamentoda yaptığımız faaliyetlerin yarıya yakını da aslında denetim faaliyetidir. Onun için, siz gerçekten çok kutsal, çok önemli bir görev yapıyorsunuz.

Şimdi, Türkiye'nin birçok problemi var ama problemlerden bir tanesi, vatandaşın devlete güven meselesidir. Devlete güvende en önemli unsur da çıkarılan yasaların usulünce, adil, eşit herkese uygulanmasıdır. Kabul etmek

gerekir ki bu noktada, güven açısından, vatandaşın devleti güveni açısından epey sıkıntılarımız var. Bunu ortadan kaldırmada da vatandaşa şu güveni vermek lazım: “Yasalar çıkıyor, bunlar usulüne uygun uygulama yapılıyor, herkese eşit, adil uygulama yapılıyor.” tarzındaki bir güveni vermektir. Bu güven verilmiyorsa devlet bir başka şekilde yıpratılmış oluyor. İşte, bunun adına biz, kamuoyunda, yolsuzluk iddiaları diyoruz. Bu, devlete gerçekten çok büyük zarar veriyor. Toplumun güvenini büyük ölçüde sarsıyor. Buna imkân vermemek için bu denetim faaliyeti bence çok önemli, çok zaruri, çok kutsal bir faaliyet.

Bunu yaparken tabiatıyla birkaç hususa da dikkat etmek gerekiyor. Şimdi, elbette siz denetimi yapacaksınız. Denetimi yaparken bir dedektif mantığıyla işi yapmak var, bir de yol gösterici olmak. Yani merceği çevirip icraatların hepsinde “Bütün kamu görevlileri görevini suistimal ediyor, yolsuzluk yapıyor, nerede, ne açığı var?” daha ön kabulle bu yoldan hareket edildiği takdirde, o zaman vatandaşın işi yürümüyor, “Bugün git, yarın gel.” diyor, “Müracaat ettim, şu olmadı, bu olmadı.” diyor, bu bize iki türlü sıkıntı getiriyor. Bunlardan bir tanesi: Siyasetçinin yükü artıyor. Çünkü aşağıdan işini halledemeyen vatandaş, memurun çekingenliği sebebiyle, teftiş korkusu sebebiyle en ufak bir iş için bile ta buralara kadar geliyor, siz o işi çözersiniz diye. Bu, vatandaşta zaman kaybına sebebiyet veriyor, bir kısım kaynak israfına sebebiyet veriyor, devlet çalışmıyor. özellikle yatırım yapacak kesimler açısından bu ciddi ölçüde caydırıcı bir rol ifa ediyor. Bunu epey gördük, görüyoruz. Ama bizatihi yasama faaliyeti bakımından ki bugün bunun üzerinde epey durmaya çalıştık, bilmiyorum sizin dikkatinizi çekti mi, benim yaşımda olanlar, meslekte kıdemli olanların şunu görmüş olması lazım: 10 maddelik bir kanun 40 madde olarak geliyor bize, 50 madde olarak geliyor. Hâlbuki parlamentolar yasa çıkarır, yönetmelik çıkarmaz, genelge çıkarmaz. Genelgeyle halledilecek, tüzükle yönetmelikle halledilecek iş kanun metnine dolduruluyor. Neden oluyor bu? Bu da teftiş korkusundan. İmza yetkisine sahip arkadaşlarımız, kamu görevlileri “Başıma bir iş gelmesin, ne olur ne olmaz, sıkıntıya girmeyeyim.” diye aklında ne varsa, neyi öngörebiliyorsa, neyi kafasından geçirebiliyorsa bunun hepsini kanun maddesi hâline getiriyor. “Şurayı da tıkayalım, burayı da yazalım, bu da olsun.” Niye böyle yapıldı?” denildiğinde “Efendim, kanunda böyle yazıyor.” İşte, o kanun meselesi değil aslında. Siz 10 maddelik kanunu 40 madde olarak çıkardığınızda, işimiz gücümüz kanun fabrikası gibi kanun çıkarmak oluyor. Bu da hem yasamanın yasal faaliyetin kalitesini bozuyor hem de kanunun esnekliğini ortadan kaldırıyor. Hâlbuki biz kanunu bugün çıkaracağız, bu kanun yirmi sene, otuz sene, belki kırk sene, elli sene gidecek; biz oraya genel ilkeleri koyacağız. Geri kalan kısım, güncelleşmek gerekiyorsa tüzükle, yönetmelikle, o değişikliklerle halledilecek. Hâlbuki burada Meclisin bir saatlik mesaisinin kaç mal olduğunu şu an ben bile hesap edemem yani milyarlarca liraya

mal oluyor. Bu da nereden kaynaklanıyor? Teftiş korkusundan. Yakın siyasi tarihimizde bu konular bir itham konusu da olunca dosyayı alan, “Efendim, bizim dairede de yolsuzluk var, filancada yolsuzluk var.” Nerede yazıyor? Teftiş raporunda yazıyor. Hâlbuki orada yol gösterici ifadeler bile yolsuzluk olarak mütalaa edildiği için birçok kamu görevlisi hâkim huzuruna çıktı, savcı huzuruna çıktı, gözü korkunca da ondan sonra hiçbir iş yapamaz hâle geldi. Devlet dördüncü, beşinci viteste hızla gitmesi gerekirken ister istemez birinci vitese düştü iş. Bu da vatandaşın işini zorlaştırdı, Türkiye’deki kalkınma çabalarını sekteye uğrattı. Onun için, sizin yaptığınız iş devletteki verim açısından, devlete güven açısından, iş ve işlemlerin düzgün yönetilebilmesi açısından, vatandaşın devlete güveni açısından son derece önemli gözüktüyor.

Bir başka husus: Devletin itibarı açısından da önemlidir diye düşünüyorum. Bana bir metin yazdılar ama bunlar benim kafamdan gelenler, yaşadıklarım. Onu söylemek yerine yaşadıklarımı söylemek daha iyi olur. Her sene Dünya Saydamlık Örgütünün yayınladığı bir ülke sıralaması var. O ülke sıralamasına baktığım zaman doğrusu benim içim kararıyor, kendime de yakıştıramıyorum, milletimize de yakıştıramıyorum. 65’inci sıradaymışız, geçen sene 52’nci sıraya gelmişiz. Bu hakikaten bize yakışmıyor, önümüzde 51 tane ülke var. Niye biz şeffaf, açık, dürüst yönetim noktasında falanca filanca ülkeden... O liste yoksa sizde, bulayım, temin edeyim, size de göndereyim ya da siz bulursunuz zaten, daha iyisini bilirsiniz. Niye biz ilk 10’a giremiyoruz? Onun için, birçok yerde şu iddiayı söyledik, diyoruz ki: Türkiye’nin 2023 vizyonu var, 2023’te ihracatta buraya geleceğiz, ithalatla böyle olacak, birçok değerler açısından, rakamlar açısından ilk 10’a girmeyi hedefliyoruz. Gelin bir hedef daha ortaya koyalım. Dürüst yönetim, şeffaf yönetim, usulüne uygun yönetim, etkin yönetim, verimli yönetim ne dersiniz deyin 2023’e geldiğimizde ilk 10’a girelim ki ecdadımızın da ruhu şâd olsun, millet olarak da bize yakışan bir noktayı bulalım. 52’nci sırada olmak hakikaten benim bir yerde kanıma dokunuyor. Niye yani tarihte yeri olmayan, daha dün ortaya çıkmış ülkeler, devletler bile sıralamada 10’a, 15’e, 20’ye gelirken, köklü bir tarihi, köklü bir geleneği olan bir ülke 52’nci sırada olsun. Bir iyileşme var elbette, 65’ten 52’ye ama bu tempoyla gidersek bizim ilk 10’a girmek için herhâlde 21’inci asrın sonuna doğru filan biz şeyi yakalamış olacağız. Bu gösterge de aslında Türkiye açısından iyi bir şey değil. Peki bunun neye tesiri var? Bunun tesiri yatırımlardır, özellikle özel sektörden olanlarınız var çünkü karma bir topluluk bu, o da şudur: Bu ülkeye yatırım yapmak isteyenler evvela hukuk güvenliği var mı diye bakıyor, güvenilir, saydamlık, şeffaflık vesaire açısından başıma bir iş gelirse vesaire olursa işlerimi götürürken bir kısım zorluklarla tahmin edebileceğiniz zorluklarla karşılaşır mıyım, karşılaşmaz mıyım? Sizi 52’nci sırada görüyorsa yatırımı daha güvenli yere, daha kolay götüreceği, söğüşlenmeyeceği yere vesaire olmayacağı yere götürmeye çalışıyor. Bu da

Türkiye'nin kalkınma hızını büyük ölçüde düşürür çünkü Türkiye'nin kendi tasarruf temayülü, tasarruf miktarı işte yüzde 3-4, bilemediniz yüzde 5, hâlbuki Türkiye her sene yüzde 7 kalkınma mecburiyetinde. Neyle kalkınacak? Kendisi tasarruf edemiyor -yüzde 13,4 müdür nedir- bildiğim kadarıyla 13,4, Çin yüzde 52, Hindistan yüzde 35, Avrupa Birliği yüzde 22, 23, 24, ülkesine göre işte Türkiye, kendimiz ne kadar mesafe katettik dersek diyelim hâlen tasarruf olarak yüzde 13,4. Yüzde 13,4'le büyüyeceğiniz de yüzde 3-4'dür. Efendim niye yüzde 5 büyümüyoruz, yüzde 6 büyümüyoruz, yüzde 7 büyümüyoruz? Büyümek istiyorsak tasarruf yapacağız, kaynakları verimli kullanacağız, haksız, hukuksuz, kanunsuz, yolsuzluk yapmayacağız, adam gibi devlet yöneteceğiz, adam gibi bir toplum olacağız. "Bu işin kestirme yolu yok mu?" arayışından vazgeçeceğiz. Bunun da yolu bu denetimden geçiyor, bu yola tevessül edenler varsa vesairler varsa bir taraftan onların yakasına yapışmak, öbür taraftan da kanunların Türkiye'deki yeknesak olarak uygulanmasını temin bakımından da sizin yaptığınız faaliyetler gerçekten çok önemli bir faaliyet yani sizin tahmin ettiğinizden çok daha fazla bu toplum için katkısı, faydası olacak bir iş. Kutsal bir görev yapıyorsunuz, ben sizi tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum, inşallah bu çalışmalarınız ülkede tesir icra eder, arkadaşlarım ziyarete geldiler, ben de destek veririm yani bir hafta bu işin farkında olmak, denetimin ne anlama geldiğini, bu ülke için ne kadar hayati ve önemli olduğunu ortaya koyabilmek bakımından bir farkındalık yaratmak gerekiyor, bunun için de toplumsal eğitime ihtiyaç var.

Şimdi, sizin mesleğinizin de birkaç zorlukları var, onu da görmek lazım. Bir defa yaptığınız iş biraz sevimsiz bir iş, onu kabul etmeniz lazım ama doğru bir iş. Herkesin herkesi bu manada sevmesi gerekmiyor. İkincisi: Şimdi, bizim devletimizde aynı işi yapan birden fazla kurumlar var, bunların kavgasından iş yapmaya vakit kalmıyor. Şimdi sizin de teftiş kurullarıyla bir sıkıntınız var yani bazı yerlerde biz birleştirdik vesaire filan ama aynı işi yapan birden fazla kurum, kuruluş olduğu takdirde bunlar arasında bir rekabet oluyor, bir sıkıntı oluyor yani birçok kuruluşun bünyesindeki bu gruplaşmalardan, kayırmadan meslektaşlık, hani meslek dayanışması, aynı işi yapanlar arasındaki dayanışma karşı tarafla bir sıkıntıya sebebiyet veriyor. Şimdi, zannediyorum böyle bir iç denetçilik müessesinin kurulması bence çok faydalı oldu, doğru oldu, ben bunun lüzumuna inanıyorum ama aynı işi bir de teftiş yapıyor, şimdi bir Sayıştay var, o dış denetim gözüküyor ama iç denetimle bağlı, bunlar arasındaki eğer üçü de yaşayacaksa arasındaki ilişkiyi çok sağlıklı götürmek lazım, bu biraz mesleki olgunluğu gerektiriyor ve biraz da kanunları yeni baştan bu manada gözden geçirilmesi gerekiyor. Değil mi Maliyede eskiden vardı, hesap uzmanı teftiş kavgası, bazı bakanlıklarda YSE'ci toprak sucu kavgası, veteriner ziraat kavgası, filanca yerde falanca okuldan mezun olanlar, öbür okuldan mezun olanlar, mesela mülki idarede siyasaldan gelenler, hukuktan gelenler, ömrümüz

kavgadan bir türlü başımızı alamıyoruz, onun için sizin mesleğinizin de belki bu manada yeni kurulduğu için gelenekleri iyi oluşturulamazsa, ilişkileriniz diğer kurumlarla sağlıklı bir zeminde sürdürülemezse korkarım bir süre sonra bu çatışmalara yeni birisini daha eklemiş oluruz, buna da bir bakmak lazım gelir, burası benim bir manada endişem ama bunları da aşarak çok hayırlı bir hizmeti ülkemize kazandıracaksınız, hayırlı, uğurlu olmasın diliyorum, bu kapı size her zaman açık, ne zaman bu türlü faaliyetleri yapacaksınız Genel Sekreterimiz de burada memnuniyetle ev sahipliği yapar.

Çok teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

Konu : ESAM'ın Düzenlediği “1. Dünya Savaşının 100. Yıl Dönümünde: ‘Emperyalizm ve İslam Dünyası’ Sempozyumu”

Tarih : 7 Kasım 2014 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Değerli bakanlarımız, Sayın Valimiz, sayın başkanlar, hocalarımız, değerli dostlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, Birinci Cihan Harbi’nde, ondan evvel ve ondan sonra hayatlarını kaybeden bütün şehitlerimize Allah’tan rahmet diliyorum.

Ve yine sözlerimin başında, böylesine önemli ve anlamlı bir toplantıyı tertip ettiği için Muhterem Recai ağabeye, onun şahsında ESAM yöneticilerine, fikren ve fiilen katkı vermiş olan, verecek olan hocalarımıza ve herkese bu vesileyle teşekkür ediyorum. Bu teşekkürüm samimidir. Şundan dolayı: Bundan evvel de Balkan Savaşlarının 100’üncü yılını yaşadık. Türkiye’de kaç kişinin bunun farkında olduğunu bilmiyorum. Muhtelif televizyon programlarında -Balkan Savaşlarını iyi anlayabilirsek, sonuçlarını iyi değerlendirebilirsek ülkemiz içindeki olup bitecekleri de iyi anlamamız gerekir diye düşündük- bu savaşları gündeme getirmemiz, kapanmış yaraları yeniden açmak, geriye dönük bir hesaplama başlatmak veya yeni acılara sebebiyet vermek için değil, buradan gerekli dersleri çıkarmak içindi. Samimi olarak itiraf edeyim ki, bir iki küçük, mahallî, lokal toplantının dışında, Balkan Savaşlarının 100’üncü yılıyla ilgili, Türkiye’de bu kadar üniversitemiz var, bu kadar sivil toplum örgütümüz var, siyasette ağırlığını hissettirebilmek için “Arkamızda şu kadar şu var, bu kadar bu var.” diyenler dâhil, Balkan Savaşlarıyla ilgili, Türkiye’de çok fazla bir şey yapılmadı. Şimdi bu sene de Birinci Cihan Savaşı’nın 100’üncü yılı. 2014 yılında bitiyor. Geriye dönük, “Acaba bu yüzyıl sebebiyle, bu önemli olay sebebiyle, tarihî olay sebebiyle kaç toplantı yapıldı?” dersek, bana gelen davetiyelere bakıyorum, bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az sayıda toplantı yapıldı. Onun için ESAM’a teşekkür ediyorum. Bunu son derece önemli buluyorum; çünkü, bu türlü toplantılarla yapmak istediğimiz şey: Evvela millî hafızamızı canlı tutmak istiyoruz. Çünkü bu hafızamızı canlı tutamazsak, aynı hatalara, aynı sıkıntılara düşmemiz kaçınılmaz. Onun için, bu hafızayı hep canlı tutmak adına, tarihî günler, tarihî olaylar bir manada uyarıcı bir rol oynuyor.

Bu türlü toplantıları övgü düzmek ya da dövünmek için de yapmamalıyız diye düşünüyorum. Bizim yeteri kadar övündüğümüzü düşünüyorum. Özellikle siyasetçiler olarak kürsülere çıktığımızda, mikrofonun önünde, bir gecede 70 kadirge indirdiğimizle övünürüz ama Gölcük depremine 7 tane dozeri 7 günde indiremeyiz. Birincisi aklımıza gelir, ikincisi aklımıza gelmez. Buradan kendi hesabımıza bir ders çıkarmayız. Ya da emperyalist güçlerin milletimize ne büyük tuzaklar kurduğunu söyler dururuz, o tuzakları bin defa yaşamış olmamıza rağmen 1001'incisine düşmek noktasında da kendimize hiçbir çekidüzen vermeyiz. Onun için, ümit ederim ki, bu son olsa da, bu 100'üncü yıl dolayısıyla toplantılardan bir ders çıkarsak. Bu derslerle ancak olup bitenleri anlama imkânımız var.

Şu an, belki Balkan Savaşlarından beter, Birinci Dünya Savaşı'na giden yolda yaşanan sıkıntıların benzerleri çevremizde yaşıyor; Suriye'de yaşıyor, Irak'ta yaşıyor, Kuzey Afrika'dan Pakistan'a, Afganistan'a varıncaya kadar çok fazla bir şey değişmedi. Birinci Cihan Harbi'nin sonuçlarını, sebeplerini iyi analiz edebilirsek çevremizde olup bitenleri de daha kolay anlarız. Çünkü bugün dünyada, bölgemizde oluşan statü Birinci Cihan Harbi'nin sonuçlarıyla ilgilidir.

Filistin'de olup bitenler, Suriye'de, Irak'ta, Yemen'de, Libya'da, İslam coğrafyasında olup bitenlerin Birinci Dünya Savaşı'nın sonuçlarıyla çok yakın ilgisi var. Onun için, yine bu vesileyle, Mescidi Aksa'ya yapılan bu lanetli tecavüzü bir defa daha burada lanetliyoruz, kınıyoruz, "Bu son olsun." temenni ve duasında bulunuyoruz.

Bu olay bile İslam dünyasının bir araya gelmesine, uyanmasına ve gerçekleri görmesine vesile olması için yeter de artar bile. "Ama bir uyanış var mıdır?" dersiniz, henüz onu da göremediğimi üzümlere ifade ediyorum. Akıl başkasının, silah başkasının, yöntem başkasının, yönetim başkasında ama tekbir getirerek birbirlerini öldürmeye devam ediyorlar. İslam bunun neresinde? Allah'ın emirleri nerede kalıyor, Peygamberimizin tavsiyeleri nerede kalıyor? Onun için buradan da yeteri kadar ders çıkarmadığımız için her gün yeni acılarla karşılaşmaya devam ediyoruz.

Şunun bilinmesi lazım: Dünya tarihinin bu en kanlı, dört yıl süren savaşı. Bu savaşın kazananı yok. Bu savaşta herkes kaybetti; çünkü, herkes gençlerini kaybetti, toplumlar en dinamik güçlerini kaybetti. Bunun sayısının önemi yok. Esasen savaşlar bundan dolayı arzu edilmeyen şeylerdir. Bir daha yaşamak istemiyorsak evvela kendimiz için bir kısım dersleri kendi penceremizden bakarak çıkarmamız gerekiyor.

Aslında Birinci Cihan Savaşı'nda oluşan cepheler, ittifaklar filan bugün de değişmedi. Suriye'de olup bitenlere baktığınızda, o zaman, başlangıçta ve sonra kim kimin yanındaysa şimdi aynen onlar, aynı isimlerle veya değişik isimlerle birlikte olmaya devam ediyor.

Bu savaş, bizim millet olarak bu coğrafyada yaşadığımız en kanlı savaş. Milletimiz bakımından da, İslam dünyası bakımından da, gerçek olduğuna inandığımız kıyametin bir parçası, bir benzeri. Onun için, bir daha bu kıyametler yaşanmak istenmiyorsa, yine bu Birinci Cihan Savaşı'nı ve sonuçlarını iyi değerlendirmek gerekecektir.

Millet olarak dünya coğrafyasının en sıkıntılı bölgesinin merkezinde bulunuyoruz. Bu bölgenin sorunları çok fazla. Matruşka gibi, sorun içinde sorun var. Çözdüğünüzü zannediyorsunuz, yeni sorunlar çıkıyor. Ama hepimizin şunu iyi bilmesi lazım. Evvela, Türkiye olarak bilmeliyiz ki: Anadolu, milletler mezarlığıdır. Burada ancak güçlü olanların yaşama hakkı vardır. Zayıf düştüğünüz anda gidersiniz.

Benim, bu savaşlar sebebiyle, gerek Balkan Savaşları gerekse Birinci Cihan Savaşı sebebiyle birinci çıkardığım ders şudur: Gaflete düşen fitneye yenik düşer. O hâlde, fitneye yenik düşmek istemiyorsak uykudan uyanmamız lazım. Bu coğrafyada birbirleriyle çekişenlere hayat hakkı yoktur. Bu topraklarda sadece güçlüler ayakta kalabilir.

İki: Zaaf gösteren zayıf düşer, merhamet görmez, ayakta da duramaz.

Merhum Mehmet Akif diyor ki, hepimiz onu rahmetle anıyoruz: "Sahipsiz vatanın batması haktır. Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır." Nasıl sahip olacağımıza da bir bakmamız gerekir. Evvela, ben tarihçi değilim, tarihe ilgi duymaya, okumaya, dinlemeye gayret ediyoruz ama şunu bilmemiz lazım, özellikle Balkan Savaşları üzerinde durdum: Bugün yaşadığımız siyasi süreçlere ve manzaraya baktığımızda, bir aymazlık içerisinde olduğumuzu itiraf etmemiz lazım. Balkan Savaşlarında, önde iki siyasi aktör vardı; İttihat Terakki, Hürriyet ve İtilaf Partisi. İki parti birbirinin gırtlığına öylesine siyaset adına sarılmıştı ki, Balkanlar'da olup bitenleri göremedi. Birbirlerini, vatani sevmekle, sevmemekle; milliyeti kabul etmekle, etmemekle; dindarlıkla, dinsizlikle suçlamaya devam ettiler. Sonuçta Balkanlar ne itilafçılara kaldı ne de ittihatçılara kaldı.

Şimdi 2014 Türkiye'si'ne geldiğimizde yanı başımızda bunca olay varken, Türkiye içerisinde bunca sıkıntıları yaşarken âdeta itilaf partisile ittihat partisinin söylemlerine benzeyen, kelimeleri kanırtırcasına hakaretimiz sözlerle bir siyaset gündemi oluşturuyoruz.

Balkan Savaşları bize bir şey ifade etmiyorsa, Birinci Cihan Harbi ve sonuçları bize bir şey ifade etmiyorsa doğruyu görmek ve uygulamak için daha ne kadar kan dökülmesi lazım, daha kaç tane savaş çıkması gerekir? Onun için, bu tarihi günleri –tekrar ifade ettim- övünmek için, yerinmek için değil, ders çıkarmak için bu toplantıları yapmalıyız.

Doğrusunu isterseniz gerek siyasette gerekse başka türlü, olabildiğince doğruları söyledik, güzel sözler söyledik ama bunların arkasına güzel örnekler, doğru örnekler koyamadık. Eğer siz siyasette veya hayatınızda devlet ve toplum hayatınızda güzel sözlerin arkasına gününüzden güzel örnekler koyarak veya onu gençlere anlatarak bir hayat tanzim edemiyorsanız, bundan beş yüz sene evvel yaşadığımız güzelliklerin bugüne ne kadar faydası olur, onunla övünmeye ne kadar hakkımız vardır, onu da bir defa daha gözden geçirmemiz gerekiyor.

Çok şükür, bugün Birinci Cihan Harbi'ne nazaran daha güçlü bir devletimiz var, daha diri de bir milletimiz var ama en başta biz siyasetçilerin, toplum önderlerinin bir şeye dikkat etmemiz gerekiyor. Biz kendimizi kendimizle mukayese edemeyiz, böyle bir yanlışlığa düşmememiz gerekir, kendimizi rakiplerimizle mukayese etmemiz lazım. Elbette bugünün Türkiye'si bir otuz sene evvelinin Türkiye'si'nden daha iyidir, bir elli senekinden çok daha iyidir ama bir de rakiplerimize baktığımızda, acaba iyi bir noktada mıyız yoksa geride mi sayıyoruz, bu mukayeseyi de bu vesileyle iyi yapmak gerekecektir. Bunu yapamadığımız takdirde kendi kendimizle böyle bir mukayese yapmak suretiyle gerçekleri ıskalamış oluruz, görememiş oluruz. Onun için, bu toplantıları, kendimizi kendimizle mukayese etmek temalı bir toplantıdan süratle çıkarmamız lazım.

Bir başka hususu da ifade etmek istiyorum –hocalarımıza da haksızlık yapmamak için bitireceğim hemen- o da şudur: Elbette bizim kültürümüzün ve inancımızın gereği biz mağdurların yanındayız, mazlumların yanındayız, Müslüman kardeşlerimizin yanındayız, olmamız gerekir, bu bizim sorumluluğumuz ama öbür taraftan da kendi acılarımızı, kendi mağduriyetlerimizi unutmamamız lazım. Başkasının acılarına ağlamaktan kendi acılarımızı hatırlayamaz hâle geldik. Hâlbuki İslam dünyasının ümidi eğer Türkiye ise Türkiye iri olmak mecburiyetinde, Türkiye diri olmak mecburiyetinde, Türkiye'de idrak en yüksek seviyede olmak mecburiyetinde, Türkiye güçlü olmak mecburiyetinde. Buna yoğunlaşmadığımız takdirde başkalarına da yeteri kadar faydamız olamaz diye düşünüyorum.

Bir başka husus daha: Hayat, geleceğe doğru yaşanan bir süreçtir. Geçmişle yaşanmaz, geçmişle sadece ders alınır. “Biz geçmişimizden yeteri kadar ders aldık mı?” diye baktığımızda, hasbelkader siyaset yapan bir insan olarak, yeteri kadar ders almadığımızı, siyaset yapanların tarihle yeteri kadar zihnî irtibatlarının olmadığını maalesef görüyoruz. Söylemlere bakıyorum,

hakaretlere bakıyorum, mücadele tekniklerine bakıyorum, elli sene evvel hangi sözleri söylediysek, o zaman belki biraz eski Türkçe, Osmanlıca, şimdi günümüz Türkçesiyle cümlelere varıncaya kadar suçlamalar aynı. O zaman, biz hâlen geçmişte yaşıyoruz demektir. Hâlbuki bize düşen, geleceği doğru tanzim etmektir. Böyle bir tarihi sorumluluğumuz var. Eğer geleceği doğru tanzim edemez isek o zaman geçmişte yaşananları bir defa daha yaşarız. Hani diyoruz ya, fizik kuralları; şartlar aynıysa, kullandığınız yol ve yöntemler aynıysa sonuç da aynı olacaktır. Onun için, sonuçları değiştirmek istiyorsanız geçmişte yaptığınız hatalara bir defa daha, bir defa daha dönmemeniz gerekir diye düşünüyorum.

Tabiatıyla her ülkenin düşmanları vardır. Düşmanı olmayan bir devlet mi var, bir millet mi var? En azından, rekabet hâlinde olanlar var. Dolayısıyla, biz düşmanlarımızı biliyor gibi gözüküyoruz ama yeteri kadar bilmediğimiz de ortada. Sadece denge siyasetleriyle zayıf ülkeler daha çok meşgul oluyor. Tek başına denge siyaseti ayakta kalmaya yetmiyor. Denge siyaseti sürdürebilmek için bile ülkelerinizin güçlü olması lazım; ekonomisiyle güçlü –Sayın Bakanımızın ifadesiyle- silahlı kuvvetleriyle güçlü, maliyesiyle güçlü ama bütün bunlardan öte ilmiyle, irfanıyla güçlü olması lazım.

Günümüz dünyasında artık bilgiyi üreten toplumlar var, bilgiyi kullanan toplumlar var. Siz bütün çabanızı, bütün gayretinizi sadece bilgi kullanmaya teksif eder, bilgi üretemezseniz o zaman bulunacağınız yer birinci lig olmaz, ikinci lig olur devletler skalasında, devletler sıralamasında.

Diyoruz ki işte Birinci Cihan Harb’inde millet olarak en zayıf olduğumuz noktada yakalandık. Zayıf olmak istemiyorsak bilgi meselesini çözmemiz lazım, bilgiyi üreten toplum olmamız lazım. Bunun imkânları eskiye göre daha fazla var ama bütün mesele, bunun gereğini yapabilmektir.

Sözü uzatmaya gerek yok. Ben tekrar teşekkür ediyorum. Bu toplantıyı gerçekten önemsiyorum. Çok sıkıntılı bir gündü bugün benim için ama toplantıyı önemsedim çünkü şu ana kadar da bana Birinci Cihan Harb’yle ilgili çok fazla şey gelmedi. Bunu da kınıyorum. 200’e yakın üniversitemiz var, üniversite açılışlarına gidiyoruz, rektörlerimiz şantiye şefi gibi, sadece kapalı ne kadar bina yaptılar, şu kadar derslik yaptılar, bununla uğraşiyor. Bununla ilgili doğru dürüst sempozyum yapan vesaire yapan, gençlere mesaj veren, aklımızı başımıza almamızı gerektiren bir toplantı doğru dürüst yapılmıyor.

Üniversiteler bir toplumun motorudur hafızamızı canlı tutmak bakımından, geçmişle gelecek arasında köprü kurmak bakımından. Her ilimizde bir üniversite var. Onun için, bunu kınadığımı da ifade etmek isterim. Bunun için para pul gerekmez. Bunun için sivil toplum kuruluşlarımız var. Makam sahiplerinden randevu almak istediğinde “Ben filanca kuruluşun başkanımı, ben falanca kuruluşun başkanımı...” Niçin var bu kuruluşlar?

Niçin var? Böylesine önemli günlerde var olduğunuzu ispat edemiyorsanız, vicdanınızda, aklınızda, beyninizde millete karşı, tarihe karşı en ufak bir sorumluluk duygusu hissedemiyorsanız... Meslek örgütlerimiz var; doğrusu, onları da bu noktada... Bak, yıl bitiyor, şunun şurasında bir buçuk ay kaldı, iki ay kaldı; herhâlde, bir 200'üncü yılında uyanışa geçeceksek ona da bir şey demiyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Konu : Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Düzenlediği “IV. Türk Dili Konuşan Ülkeler ve Topluluklar Medya Forumu” dolayısıyla

Tarih : 15 Kasım 2014 / Girne

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Cumhuriyet Meclisi Başkanı, Sayın Başbakan, Değerli Başbakan yardımcılarımız; 21 ülkeden bu anlamlı toplantıda bulunmak üzere bir araya gelmiş değerli dostlar, değerli kardeşlerim; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Evvela, böylesine önemli ve anlamlı buluşmayı hazırlayan, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. KKTC Dışişleri Bakanlığına, Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğüne, fiilen ve fikren katkı veren herkese teşekkür ediyorum ama özel bir teşekkürüm de Meclis eski Başkanımız, Başbakan Yardımcımız Sayın Bülent Arınç’adır çünkü böylesine anlamlı buluşmanın kurumsallaşmasında, baştan beri çaba, gayret göstererek bugüne gelmesinde muhakkak önemli katkısı oldu onu da bu vesileyle ifade etmek isterim.

Bu toplantı zaman itibarıyla gerçekten anlamlı bir toplantı. Bugün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin devlet olarak kuruluşunun otuz birinci yılını kutladık. Bu sadece Kuzey Kıbrıslı Türk kardeşlerimizin değil, kendisini Türk kabul eden, buradaki kardeşlerine ilgi duyan, onu kendi kanından canından bir parça olarak kabul eden ne kadar Türk varsa dünyada onların hepsinin bayramıdır ve öyle olmalıdır; öyle olmadığı takdirde bu toplantının başlığı anlamsız hâle gelir onu bir defa baştan belirtiyim. Böylesine anlamlı bir günde bu toplantıyı gerçekleştiriyoruz.

İkincisi, 21 ülkeden bu toplantıya katılanlar var; bunlardan 9 tanesi bağımsız devlet statüsünde, diğerleri de özerk statüde. Ama biliyoruz ki bu katılan ülkelerin hepsinin sorunları var; bazıları etnik ve mezhepsel çatışmanın bataklığına sürüklenmiş çırpınıp duruyor huzur bulmak için, barış elde etmek için, varlığını ve hayat hakkını sürdürebilmek bakımından, bazıları var ki toprakları işgal altında Azerbaycan gibi. Şu an topraklarının dörtte 1’inden fazlası yirmi seneyi aşkın bir zamandan beri gasbedilmiş, haksız ve hukuksuz bir işgale maruz kalmış ve eğer bunun acısını, sıkıntısını içimizde duyamıyorsak, bunu duyuramıyorsak o takdirde yine bu başlık anlamsız hâle gelir.

Bir başka yerden gelen kardeşlerimiz var ki daha kısa bir süre içerisinde uluslararası hukuka aykırı, haksız, hukuksuz bir işgalle neticede bir başka ülkeden koparılıp başka bir ülkenin parçası hâline getirilen Kırım'daki Tatar kardeşlerimizden bahsediyorum. Tarihin en dramatik acılarını yaşamış, sıkıntı çekmiş, yerinden yurdundan edilmiş, sürgüne maruz kalmış, önemli bir kısmı da doğduğu toprakları göremeden hayata veda etmiş, bugün ise bir başka sıkıntıyla karşı karşıya... Yani "21 ülke" diyoruz, bir kısmında önemli insan hakları sorunları var.

Dolayısıyla böylesine sıkıntılı bir dünyada kendisini Türk kabul eden ve "Türk dünyası" olarak kabul ettiğimiz ülkeler de statüsü, sıfatı, görevi ne olursa olsun birbirlerinin sorunlarına ilgi duymak mecburiyetindedir. Ama hepimiz kabul ediyoruz ki Sayın Başbakan Yardımcımızın ifade ettiği gibi medya günümüzde çok önemli bir imkân ama medyayla beraber, teknolojinin gelişmesiyle beraber bana kalırsa dünyadaki en önemli sorun nedir dersenez bilgi kirliliğidir. Maalesef hiçbir dönemde, hiçbir asırda yaşanmadığı kadar günümüz dünyasında bir bilgi kirliliği yaşıyoruz. Bu kirliliğin sorumlusu medyadır, çözümü de medyadır, başka bir çözüm bulma imkânı yok. Dolayısıyla bu 21 ülkede veya katılamayan başka yerlerde ne olup bitiyorsa doğru yanlış, iyi kötü, eksik biz medya kanalıyla öğreniyoruz, kararlarımızı ona göre veriyoruz, tercihlerimizi ona göre yapıyoruz, değerlendirmelerimizi de bu okuduklarımızdan yola çıkarak belli bir yere bağlamaya çalışıyoruz. Onun için medya hayatımızın ayrılmaz bir parçası ne kadar şikâyet de etsek, ne kadar eksikliklerini söylesek de belli ki en önemli bilgi kaynağıdır. O hâlde, hiç olmazsa bu 21 ülkede medya görevini yapan basın mensubu dostlarımız, kardeşlerimiz en azından bizim ortak sorunlarımızla ilgili olarak kendi toplumlarımıza doğru bilgi aktaralım. Olup bitenleri doğru verelim ki başka kaynaklardan kirlenilen bilgilere göre amel etmesin, ona göre karar vermesin, ona göre olup bitenleri değerlendirme konusu yapmasın. Elbette, bu toplantılarda çok şey konuşulacaktır ama bu toplantılardan da somut bir sonuca varmada ve en azından da bir de muhasebe yaparak bu toplantıları yapmamızda ve kapatmamızda fayda vardır diye düşünüyorum.

Bu toplantıyı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapıyoruz. Otuz bir yıldır çok şükür ki bir devletleri var. Emeği geçen herkesi, kahramanları, siyaset ve devlet adamlarını, şehitlerimizi, gazilerimizi, mücahitlerimizi rahmetle ve saygıyla anıyoruz. Ama, bir tanıtım sorunu var, en haklı davayı anlatmakta ciddi olarak güçlük çekiyorlar. Biz Türkiye olarak çırpınıp duruyoruz; çok açık. Bizim dış politikamızın en önemli gündem maddelerinden bir tanesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki kardeşlerimizin sorunlarıdır. Barış arıyoruz, barıştan yana olmak istiyoruz, her türlü çabayı ortaya koyuyoruz ama tek taraflı

da barış olmuyor. Hem haksız ama öbür taraftan da haklıymış gibi kendisini dünyada tanıtma başarısını, becerisini elde etmiş, maalesef dünya terazisinin, dünyadaki uluslararası adaletin de biraz terazisi bozuk, ayarı bozuk, haksız pekâlâ haklı kabul ederek parlamentolardan bile kararlar çıkarılabiliyor, en son Avrupa Parlamentosunda olduğu gibi. Onun için hiç olmazsa bu salonda bulunan ve medya mensubu, eli kalem tutan, televizyon programları yapan dostlarımızın, kardeşlerimizin başta Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanıtılması, haklılığının dünyaya anlatılması bakımından önemli rollerinin olduğuna ve olacağına inanıyorum. Bir de geriye dönüp muhasebe yapalım, sene üç yüz altmış beş gün olduğuna göre, eğer yazıyor, çiziyorsanız acaba kaç gün, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin böyle bir sorunu vardır veya başkaca sorunları vardır diye kaç makale yazdık, kaç söz söyledik veya Kırım Tatar Türkü'nün veya Azerbaycan'daki kardeşlerimizin, Karabağ'daki kardeşlerimizin veya başkalarının hak ve özgürlük sorunuyla ilgili ne yazdık, ne ettik, bir de ona dönüp bakmak gerekir diye düşünüyorum.

Ayrıca, bir teşekkürüm de şuradandır: Bu toplantıda Türk dünyasının değerli fikir adamı, düşünce adamı ve tarihî şahsiyeti İsmail Gaspıralı'ya yer ayrılmış olması da gerçekten şükranla anılması gereken, hatırlanması gereken bir husustur. Çünkü biz kendi dünyamızın fikir adamı, düşünce adamı, kahramanlarını tanımazsak, tanıtamazsak o zaman fikirlerimizi anlatabilmek için başka ülkelerin... Elbette, onlara da atıf yapılabilir, onlar da insanlığın kazanımıdır ama biz kendi kazanımlarımızı göz ardı ederek, kendi kahramanlarımızı, kendi fikir ve düşünce adamlarımızı göz ardı ederek bir fikir dünyası, bir medeniyet inşa edemeyiz. Elbette, insanlar Jean Jack Rousseau'dan bahsetsin, Montesquieu'den bahsetsin, Balzac'ı okusun vesaire bunların hiçbirisine bir karşı olamayız, onlar da insanlığın değerleridir. Ama, öbür tarafta Farabi'den haberi olmayan bir Türk dünyası olabilir mi? İbni Sina'dan haberi olmayan bir Türk kültürü inşa edilebilir mi? İsmail Gaspıralı'yı bilemiyorsak, o da nereden çıktı diyorsak o zaman oturup geriye dönüp bir bakmak lazım. Hepimize düşen sorumluluklar var. Onun için böyle bir başlığın ona tahsis edilmesini de bir vefakârlık örneği olarak ifade etmek istiyorum.

Bir de bağımsızlığını kazanmış 9 tane devlet burada gözükyor. Onlardan hassaten ricamız şudur: Çünkü bu türlü platformların, forumların, kuruluşların -TÜRKPA'dır veya benzeri TÜRKSOY gibi birçok kuruluş kurduk çok şükür- bunların hepsinin en önemli kuruluş sebebi Türk dünyası arasındaki dayanışmayı, yardımlaşmayı, birlikte bir şeyleri inşa etmeyi düşündüğümüz için, arzuladığımız için. O zaman ilk yapılması gereken şey, başkaları olmuyor... Ama, burada mademki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti diye bir cumhuriyet var, bir devlet var, onun bir Parlamentosu, Meclisi var,

bu Meclisin Başkanı bu ülkelere davet edilmelidir, davet edilmesi gerektiğini, bu ülkenin Parlementosuyla, devlet kurumlarıyla bir şekilde ilişki kurulması gerektiğini mutlaka yazınız. Özellikle TÜRKPA için söylüyorum, Türkiye olarak uğraşıp duruyoruz, eğer bunu yapamazsak, o zaman -Anadolu'da söylenen, Anadolu irfanının bir vecizesiyle sözlerimi bitirmek isterim: “Guru guru kurban olayım, takır takır derini süreyim.”- boş laftan başka hiçbir şey yapmamış oluruz. Şimdi tam da bunların gereğini yapmanın zamanıdır.

Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

**Konu : Diyanet İşleri Başkanlığının Düzenlediği “V. Din Şûrası”
dolayısıyla**

Tarih : 10 Aralık 2014 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Bismillahirrahmanirrahim.

Cenab-ı Hakk’a bize verdiği sayısız imkânlar, sayısız fırsatları için evvela hamdediyoruz, şükrediyoruz. Bu salondan Sevgili Peygamberimize selamlarımızı ve tazimlerimizi sunuyoruz.

Çok değerli Diyanet İşleri Başkanımız, çok değerli hocalarımız, şûramızın çok saygın üyeleri, uzaktan yakından teşrif eden değerli konuklar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Şûranın açılışına katılamadım; Sayın Başkanımız biliyor, hepimiz kabul ediyoruz, Türkiye’nin yoğun gündemi var, önümüzde çok yönlü çok sorunlar var, bunlarla ilgili olarak Meclis Başkanlığı da önemli sorumluluklar üstleniyor. Bu nedenle Umman ve sonra da Ürdün’den gece geldim, onun için katılamadım, katılamadığım için de son iki günü bir kayıp olarak kabul ediyorum.

Bu şûraları önemsiyoruz. Beşincisini yapıyoruz. Allah yaptığınız çalışmaları hayra vesile kılsın. Hem ülkemiz, insanımız için hem de tüm insanlık için gerçekten burada ihtiyaç var.

Sayın Başkanımızın da belirttiği gibi, İslam dünyası gerçekten çok büyük sıkıntılarla karşı karşıya. Bu bir giriş cümlesi değil, bir paragraf başlangıcı da değil, realitenin ta kendisidir. Son bir yılda, Kuzey Afrika’dan Asya’ya varıncaya kadar, Orta Doğu’ya varıncaya kadar, örnekleme suretiyle birçok İslâm ülkesinde görüşmeler yaptık, müşahedelerim oldu; bize sorulanlar var, bizden beklentiler var; bunları alt alta getirip topladığımızda, gerçekten İslam dünyası, belki de İslam tarihinin çok az dönemlerde yaşadığı büyük bir sıkıntıyla, büyük bir kaosla karşı karşıya. Bu nedendir ki, beklentilerin önemli bir kısmı da Türkiye’de. Onun için din şûraları, sadece bizim bakımımızdan değil, içinde yaşadığımız bu kaostan bir çıkış yolu bulabilmek bakımından da fevkalade önemlidir diyorum.

Hem bu şûranın konu başlıkları, hem geçmiş konu başlıklarını hesaba kattığımızda, önemli bir hizmetin ifa edildiğine şahsen inananlardanım.

Yalnız, bu şûranın -elbette şimdi daha dar kapsamlı, belki bölgesel olarak sırf Afrika'yla ilgili başka konularla ilgili yapılıyor- beş yılda bir yapılıyor olması belki konuşulmuş olabilir, bana biraz uzun geliyor çünkü insanlar hayatı günlük yaşar. Hepimiz kabul ediyoruz ki, bir beş sene evvelki ne Türkiye var, ne İslam dünyası var. Hani eskiden bir gazetenin logosuydu “Her sabah dünya yeniden kurulur, her sabah taze bir başlangıçtır” her sabah dünyanın yeniden kurulduğu doğru ama her sabah İslam dünyası için, yeni bir acıdır, yeni bir kaostur, yeni bir sorundur. Yani bu sorunlara dinî açıdan, dinî bilimler açısından, inançlarımız açısından bakamazsak, anlayamazsak, kavrayamazsak o takdirde birçok yanlış yollara sapıyoruz, yanlış tercihler yapıyoruz, yanlış kararlar alıyoruz, sonra telafisi mümkün olmuyor.

Siyasette dinî terminoloji kullanmak bizim için sıkıntılıdır ama bir şeyi ifade etmem gerekirse böylesine saygıdeğer bir toplulukta, namazda sehiv secde var da diğer konularda pek sehiv secde yok, geriye dönemiyoruz, özellikle siyasette, siyasi kararların alındığı noktalarda. Dolayısıyla, insanlar beş sene bekleyemez; mümkün olan sıklıkla, Müslümanların ihtiyaçlarının, dinî bilgi ihtiyaçlarının, açıklıklarının giderilmesi gerekiyor çünkü, hayat hızla akıyor, hepimiz kabul ediyoruz, hakikaten beş sene evvel ne İŞİD vardı, ne de iştmediklerimiz vardı, ne Suriye problemi vardı ne başka bir yerdeki bu boyutta yaşanan sıkıntılar. O zaman da başka sıkıntılar vardı. Onun için, belki bu toplantıları bir temenni olarak, biraz daha kısaltmakta fayda var, siz değerli hocalarımızı ve bilim adamlarımızı biraz fazla yormuş oluruz. Biraz gayrete ihtiyaç var çünkü beş yıllık bir süre, nasılsa beş yıl var gibi bir sıkıntıya bizi sokmamalıdır diye düşünüyorum. Kaldı ki, şu ihtiyacı hepimiz görüyoruz: Hani bizde bir atasözü var “Dünün güneşiyle, bugünün çamaşırı kurumuyor, bugünün güneşi lazım” bugünkü çamaşırı kurutmak bakımından; dünün bilgisi de, bugünün sorunlarını bazen çözmeye yetmiyor. Dünün bilgisi, bugün de geçerli olsa bile onu yeni bir yöntemle, yeni bir ambalajla, yeni bir metotla, insanımıza, insanlığa ulaştırmadığımız takdirde o zaman da birçok eksikliği yaşamış oluyoruz. Benim söylediklerim okuduklarım değil, okumaya çalışıyoruz ama benim söylediklerim kendi hayatımdan ve İslam dünyasında gördüğüm tespitlerden yola çıkarak bunları ifade etmeye çalışıyorum. Elbette her cümlesi, kabine münakaşadır, kendi sıkıntımı da bu noktada biliyorum.

Şimdi gördüğüm bir husus var: Tüm İslam dünyasında, esasen tüm dünyada, özellikle İslam dünyasında; 3 konuda İslam dünyasında ciddi bir kirlilik yaşanıyor, bu kirliliği İslamın üzerinden, Müslüman toplumların üzerinden kaldırmamız, temizlememiz gerekiyor. Bunlardan bir tanesi, herkesin kabul edebileceği çevre kirliliğidir. Allah İslam coğrafyasına her türlü imkânı vermiş, Batı medeniyetinin şartları bile İslam dünyasından elde edilen imkânlarla döndürülüyor; en büyük çevre kirliliğini İslam dünyası yaşıyor. Petrol bu coğrafyada, gaz bu coğrafyada, altın gümüş bu coğrafyada, uranyum

bu coğrafyada, benzeri zenginlikler. Ama, bir talan yaşıyor, herkes kar peşinde, rant peşinde, tabiat tahrip ediliyor, İslam coğrafyası tahrip ediliyor, adeta bir köstebek tarlasına dönmüş vaziyette İslam coğrafyası, zenginliklerin üzerinde oturuyor en fakir insanların yaşadığı coğrafya. Bu çevre kirliliği meselesi, evrensel bir konu, bunun bedelini herkes ödüyor, hepimiz ödüyoruz, bu konuda elbette yüce dinimizin mesajları var. Bunu belki, İslam'ı tüm insanlığa duyurmakta, İslam'ın mesajlarını İslam'la yüzleşmemiş, İslam'la ilgili çok fazla bilgisi olmayan ve belki de hiç bilgisi olmayan toplumlara, kitlelere, ulaştırmada bu çevre kirliliği meselesi üzerinde durmak, insanlığın geleceği açısından da, dinin anlatımı açısından da önemlidir diye düşünüyorum.

İkincisi, bilgi kirliliğidir. Çağımızın en önemli hastalığı, en önemli sorunu bu bilgi kirliliğidir. Nasıl koli basilli çeşmeden su içtiğinizde, musluktan su içtiğinizde bunu birçok hastalık olarak ifade ettiğimiz yansımalar oluyorsa, teknolojinin gelişmesi sebebiyle internettir bir kısım sosyal medya imkânlarıdır ve televizyonlardır vesaire bunlar bilgiye ulaşmada bilgiye erişmede bir kısım eksiklerimizi gidermede çok önemli bir imkân olsa bile bugün maalesef bu imkânların önemli bir kısmı özellikle İslamla ilgili Müslümanlarla ilgili İslam dünyası ile ilgili ve hasetten de ülkemizle ilgili bir olumsuz imaj vermek bakımından büyük ölçüde bilgi kirliliği yaşıyor. Nerden biliyoruz elbette bununla ilgili yazılan bir çok şey var, bana sorulan sorulardan anlıyorum içinde yaşadığımız olaylar var karar verirken içinde bulunduğumuz hadiseler var aldığımız kararlar var. Dış dünyaya nasıl yansıyor diye baktığımızda, İslam dünyası gerçekten çok ciddi bir bilgi kirliliği ile karşı karşıya. Bu bilgi kirliliğinin önemli bir kısmı da dinî alanda yaşıyor, bunu görmemiz lazım. Konserve çeşidinden fazla Müslümanlık çeşidi çıktı. Şimdi bunun bir kalitesi, bir standardı olması gerekmez mi yani içine İslam kelimesinin sokmuş olmakla o bilgi İslami bilgi mi oluyor, o yoldan gidersek varacağımız liman neresi olacak, varacağımız menzil neresi olacak? Bunun bir kaydı kuydunun, bir standardının olması lazım. Onun içindir ki bugün gördüğümüz vahşet hepimizin yüreğini yakan İslam dünyasında -ki başka bir yerde de bunlar yaşanmıyor- ne kadar melanet varsa ki günümüzde bunun adına da terör diyebiliriz hepsi İslam dünyasında. O nedenle bu bilgi kirliliği meselesi ancak sizlerin, ilim adamlarının hem Türkiye'de hem İslam dünyasında yoğun bir çabayı gerektiriyor. Değilse insanlar günümüz dünyasında bilgiye erişmedeki bunca kolaylığa rağmen çok yanlış istikametlere sevk edilebiliyor, bunun örneklerini çok açık görüyoruz.

Kaldı ki bir şey daha var bir tespit olarak: Bugün 200'e yakın devlet var dünyada. Bunun 194'ü bildiğim kadarıyla Birleşmiş Milletlere kayıtlı, bunları bir sıralamaya, bir tasnife tabi tuttuğumuzda çok az sayıda ülke bilgi üretiyor, geri kalan kısmı da bilgiyi kullanıyor. Dolayısıyla bugün dünya büyük ölçüde bilgiyi üretenlerin sömürgesi haline geldi. Bu sömürgeleşmenin

en bariz şekilde yaşandığı ülkeler ise İslam ülkeleridir. Biz halen bilgiyi üreten toplumlar olmadık ama dinî bilgiyi, sanayi alanında, başka alanlarda bilgi üretenlerden beklememiz yanlış olur. Hiç olmazsa bu alandaki bilgiyi bizim kendimizin üretmesi lazım. Elbette arzu edileni öbür türlü bilgi de dâhil her anlamda İslam toplumları bilgiyi öğreten hale gelmediği sürece ne bağımsızlıklarını koruyabilirler ne onurlarını koruyabilirler. Nitekim yeteri kadar da korunamıyor.

Üçüncü kirlilik ahlak kirliliğidir. Bakınız bu konunun üzerinde hepimizin çok ciddiyetle durması lazım. Din sadece belli kuralları yerine getirilmesinden ibaret değildir. Din bir hayattır, o hayatın huzur içerisinde geçmesi gerekir. İnandığımız hususlar hayata intikal etmiyorsa, hayatımızda bunun somut güzel örneklerini göremiyorsak, sadece belirli kuralların tekrarı ve tasdiki tek başına insana dünya ve Ahret mutluluğunu sağlamaya yeter mi? Bu açıdan baktığımızda gerçekten İslam dünyası ciddi bir ahlaki kirliliğin içerisinde. Bunun temizlenmesi gerekiyor. Mesela çok somut örnek: Ben son bir senedir birkaç defa bu konu üzerinde durdum ama çok fazla da müşterisini bulamadım doğrusunu isterseniz. Yani her bilginin de müşterisi olmuyor, ya benim söylediğim yanlış ya da işimize gelmedi ya da başka meşgalelerle hüsnüzanda bulunalım, bu ikinci planda kaldı. O da şudur: Daha birkaç gün evvel Dünya Saydamlık Örgütü dürüst yönetim, adil yönetim, saydamlık, devlet işlerinin yürütülmesinde ülkeler arasında, 174 ülke içerisinde bir sıralama yaptı. İlk 49'un içerisinde hiçbir İslam ülkesi yok. Bu bile başlı başına, biz ne dersek diyelim... Elbette çok ahlaklı insanlarımız var. Bu bir algı meselesidir, algı. Eğer bir kasıt yoksa, bir saptırma yoksa ilk 50 içerisinde ilk 49 içerisinde bir tek İslam ülkesi yoktur. Bunun bir izahının yapılması lazım. Hepimiz adına derin derin düşünmemiz gereken bir husustur diye düşünüyorum.

Eğer kalkınacaksa, kaynaklar doğru kullanılacaksa, haksızlığa hukuksuzluğa, adaletsizliğe sebebiyet vermeyeceksek, devlet ve millet kaynaşacaksa, kardeşlik dediğimiz kavramı özümseyerek, benimseyerek yaşanan bir olgu haline getirebileceksek bu ahlak meselesi üzerinde başlı başına durmamız lazım. Belki bu konu bile başlı başına bir şûra konusudur. Bunun alt başlıkları var. Kimse filanca suçludur, falanca suçludur değil, hepimiz bu işin merkezine kendimizi koyarak, kurumlarımız kendisini koymak suretiyle... Ki Türkiye'den beklentiler de bu manada her zaman fazladır. Onun için bu üçüncü konu ahlaki kirlilik meselesini ciddiye almamız gerekiyor.

Şimdi, yine müteaddit defalar söyledim, kimsenin de alınmasına da gerek yok, demokrasi bir değerse bir olguysa, bizim düşüncelerimizi, fikirlerimizi hayata geçirmede, mutlu bir hayat yaşamada, ülkede kaynaşmaya birliğe beraberliğe imkân hazırlamada demokrasi bir atmosfer ise, bunun 3 tane ayağı var. Bunlardan bir tanesi hukuki ayağıdır. Bir kısım hukuki düzenlemeler

yapacaksınız. Nasıl bir demokrasi, kurumları ne olacak, kuralları ne olacak? Bunların kendi içindeki dengeleri ne olacak? Bununla ilgili Türkiye'nin epey tecrübesi var, halen de eksikliklerimizi gidermeye çalışıyoruz. Başka İslam ülkelerinde de bir kısım kurallar var ama iki ayağı noksan, iki ayağında ciddi zafiyetler var. Bunlardan bir tanesi kültür ayağıdır, diğeri de ahlak ayağıdır. Siz demokrasi dediğiniz şeyi kültür ve ahlakla temellendirmedığınız zaman fay hattı üzerine yüksek bina yapmış gibi olursunuz, ufacık bir sarsıntıda sıkıntıya girer ve kültürün ve ahlakın sağlayacağı imkânları siz ya da bunların ortaya çıkardığı sorunları kanun çıkararak çözemezsiniz. Bu iş farklı bir şey, onun için ben diyorum ki biz Batı dünyası içerisinde en çok kanun çıkaran bir ülkeyiz, sabahlara kadar çalışıyoruz. Kanunla toplum hayatı her zaman düzenlenemiyor. Ahlakın ve kültürün boşluğunu, onun çıkardığı sorunları 3 maddelik 5 maddelik kanunla düzeltme imkânımız yok. Olsa olsa bu alandaki sıkıntıları müeyyideye bağlamada, şöyle bir yanlışlık yapılsa cezası budur demeye getiren bir kısım düzenlemeleri biz yapabiliriz. Bir kısım soruşturmalarda biz bazı kolaylıklar getirebiliriz. Onun için İslam dünyasında kültür ve ahlak noktasında ciddi zafiyetler yaşandığı için türbülanslar yaşıyoruz, tsunamiler yaşıyoruz, sıkıntılar yaşıyoruz ve ilk 50'nin içerisinde 49'un içerisinde bir tek İslam ülkesi yok. Bu benim hakikaten kabul edilebileceğim bir husus değil. Belki de İslam'ı temsil eden toplumlar olarak hepimizin bir ayıbıdır. Bunun üzerinde ciddiyetle durmak lazım, tabiatıyla bütün bunlar nereden olur, bu işin şifre çözümü nedir? Sayın başkanımızın ifade ettiği cehalettir. Bunun üzerinde durmamız lazım belki telaffuzu çok kolay bir kelime ama sıkıntılarımızın çok önemli bir kısmının, en temel sorunlarımızın cehaletten kaynaklandığını görmemiz gerekiyor.

Bunun için İslam dünyasındaki beklenti: Eski yüzyıllara hasret çekiyoruz, yeni bir dönemi yeni bir sayfayı hep beraber açmamız gerekiyor. Çünkü insanlar başkalarından görerek o dinin mensupları hakkında hüküm veriyor, işte Müslümanlar şudur Müslümanlar budur. Terör örgütlerini görünce İslam'la bilgi olarak iletişim kuramamış olanlar, onlar üzerinden İslam hakkında hüküm veriyor, bunun bedelini de tüm Müslümanlar en azından daha gümrük kapılarından girerken isminiz Ahmet'se, Mehmet'se, Ayşe'ye, Fatma'ysa ya ayrı bir yerden alıyorlar ya da uzun uzun neden geldin niye geldin... Bunların hepsi hepimize bir sıkıntı olarak dönüyor.

Ahlak konusunu bir nasihat konusu olmaktan çıkarmamız lazım.

Bir başka husus şudur: Bugün içinden geçtiğimiz sosyolojik sürece... Sosyoloji ile din arasında haddim olmayarak ifade edeyim ki çok yakın ilişki var. Eğer toplumlardaki değişimi, sosyolojik süreçleri iyi takip edemezsek, sahip olduğumuz doğru bilgilerin kullanımı, takdimi, anlatımı açısından da ciddi sıkıntı çıkarırız. Yozgat'ta söylenen bir atasözü va, Yozgatlı dostlarımız

varsa bilir “Dovah var öküz durdurur, dovah var zelveyi kırdırır.” Demek ki bir üslup, tebliğ, bir anlatım meselesidir. Aynı kelimeyi söylüyorsun ama bunun vurgusu bunun söyleniş tarzı, bu halkın irfanıdır. Halk irfanının atasözü haline gelmiş bir şeklidir bu. Demek ki sosyolojiyle yakın ilişkin olmadığı takdirde, bu değişimi iyi okuyamadığımız takdirde, söylediğimiz sözler ne kadar doğru olursa olsun bundan beklenen faydayı sağlamakta zorluğumuz var. Onun için bu süreci iyi tahlil edecek, sadece bütün sıkıntıları bütün sorumlulukları da din âlimlerimize yüklemek haksızlık olur.

Bu ihtiyacı duyan, bu zarureti duyan ve bunu tespit eden tüm ilim adamlarımıza sizlerle işbirliği içerisinde, biri diğerinden kopuk ayrı ayrı kompartımanlarda, ayrı ayrı galaksilerde yaşamıyoruz. Hepimiz dünya denilen, Türkiye denilen İslam dünyası denilen bir coğrafya üzerinde yaşıyoruz. Dolayısıyla bu sürecin bir doğru sosyolojik analizi gerekiyor. Bu sorunları dışarıdan değil evvela kendi membaından beslenerek çözüme kavuşturmak daha milli olur, daha doğru olur. Çünkü öbürü biraz organ nakli gibi oluyor, her zaman kortizon kullanarak bu sıkıntıları çözemezsiniz. Mühim olan kendi kaynağımızdan yola çıkarak kendi kaynaklarımızdan beslenerek unuttuğumuz, ihmal ettiğimiz, sırt çevirdiğimiz, küçümsediğimiz sebebi ne olursa olsun bu kaynakları tekrar gün yüzüne çıkarıp güncelleştirmek, doğru bir yöntemle doğru bir üslupla ortaya koymamız lazım. Burada da hepimize önemli sorumluluklar düşüyor. Kuru tarih okuyuculuğundan daha çok tarihi önümüze tutulan ışığa dönüştürecek ilim adamlarına ve aydınlara ihtiyacımız var. Yani açıkçası zihinsel bir türbülansa ihtiyaç var.

Bir şey kaydetmek isterim: Biz Türkiye olarak elbette diğer ülkelere nazaran -bu övünme cümlesi değil, belli ölçüde bir tespittir- Türkiye önemli bir yerdedir. Başkalarıyla mukayese ettiğimizde gerçekten önemli bir yerdedir. Emeği geçen herkese şükranlarımızı sunuyorum, rahmetle anıyorum. Ama yapmamız gerekenle, bugün geldiğimiz noktayı mukayese yapmak lazım. Bakınız bir özeleştirici ya da tespit olarak görürseniz, başkalarıyla kendimizi mukayese etmek siyasetin üslubudur, siyasetin metodudur. Bir önceki hükümet şunları yaptı, ben bunları yaptım. Bu doğrudur siyasetin kendi mantığı içerisinde doğrudur. Filanca şu kadar yol yaptık biz ondan daha fazlasını yaptık, eskiden şu yoktu biz bunu yaptık, eskiden çarık giyiyorduk, bak şimdi iskarpin giyiyoruz. Bu doğrudur. Bir hükümetin icraatlarını anlatmada, bir siyasi partinin kendisini topluma kabul ettirmede, tercihlerini etkilemede bu bir şeydir. Ama bu iç siyasette bir şeyi ifade eder. Biz şimdi ülke olarak kendimize Afrika ülkeleri ile mukayese ettiğimizde, küçümsemek anlamında katiyen söylemiyorum, elbette çok önemli bir yerdeyiz. Ama yapmamız gerekenlerle yaptıklarımızı mukayese ettiğimizde, kat etmemiz gereken çok önemli bir makas açığı var. Hâlâ ana akım yaratan ülke değiliz, bunu görmemiz gerekiyor. Etkileşim tek yönlü siyasetin gündeminde. Bununla ne kast ettiğimi

bilmek istiyorsak, gündelik siyasi tartışmaları çıkın televizyon programlarında halen zihinlerimizin efendisi başkaları, biz değiliz. Halen konuşmalarımızda bakınız, bir tespit olarak, konuşmalarımızda düşüncelerimizi, fikirlerimizi, iddia ettiğimiz hususları teyit için hep batıdan misal veriyoruz. İşte filanca dedi ki, bir İngiliz yazar böyle dedi ki, bir Alman filozof şöyle dedi ki, böyle dedi. Peki, bizimkiler nerede? Burada bir eksikliğimiz var. Demek ki zihinlerimizin efendisi hâlen başkaları.

İki: Eğer günümüz Müslüman'ı kendi düşüncesini, kendi iddiasını, kendi fikirlerini anlatırken üç yüz sene beş yüz sene geriye gidiyor da, oradan misal veriyorsa üç yüz senelik bir açık var demektir. Bir de buraya bakmak lazım. Olanlara şükredelim, hamdedelim, teşekkür edelim ama önemli bir sorumluluğu taşıdığımızı da bu manada görmek gerekir.

Tabiatıyla biz bugünü yaşıyoruz. Bugünü doğru yaşamamız lazım ama bir sorumluluğumuz daha var. Sizlerden öğrendim cümle olarak ifade edeyim, bir de gelecek inşası gibi tarihi bir sorumluluğumuz var. Bizden evvelkiler bize bir şeyler bıraktılar hepsini rahmetle anıyoruz ama biz şimdi neyi bırakacağız? Yani halen bir gecede karadan 70 gemiyi yürüttük söylemi emsali, bizim gücümüz kuvvetimizi o zaman için anlatmaya yeter. Bunun şerefi, onuru o döneme aittir. Bugün halen evlerimizde, İslâm dünyasının, İslam ülkelerindeki bilginin sonucu kullandığımız herhangi bir eşya var mıdır yok mudur diye baktığımızda, o açık zaten orta yere çıkıyor.

Onun için geleceğin inşası bakımından hepimizin bir başka çabaya gayrete ihtiyacı var. Günümüzde fiziksel olarak ölçülebilir olan tüketime dönük alanlarda, gelecek tahmini yapılıyor, gelecek öngörülerini yapıyor tüketimle ilgili. Oysa sosyolojik olarak da geleceği öngörebilmemiz lazım. Onu göremediğimiz takdirde başkaları öngörür ve biz onların çizdiği daire içerisinde kendi hayatımızı düzenlemeye çalışırız. Ortada bir millet gerçeği var, bu millet yarın hangi kimlik kodlarıyla şekillenecek? Dün karşı çıktığımız, dün telaffuzundan çekindiğimiz birçok kavramları bugün kullanıyoruz. Ama bir türlü içini dolduramadık, bir slogan toplum olduk. Onu bir fikrî temele, bir derinliğe ilgilendiremedik, onun üzerine inşa edemedik, sadece slogan olarak belli şeyleri kullanıyoruz. Demek ki yarın millet gerçeği hangi kimlik kodlarıyla şekillenecek, küresel ölçekli tekleştirici kültür tehdidine cevap bulabilecek miyiz ya da kendi kültür kodlarımızı, küresel kodlara en azından İslam dünyası bakımından böyle bir kodlamaya gidebilecek miyiz? Tüketilen kültürden, üreten kültüre geçebilecek miyiz? İçinden geçtiğimiz süreç, tarihsel süreç, pek çok soruyu açıkta bıraktı. Bunlara cevap bulmamız lazım, yeni bir yenilenme dönemine ihtiyaç var, her dönemi kendi tarihsel ve sosyolojik şartlarıyla değerlendirmek gerekmektedir.

Günümüz ilim adamlarından, aydınlarından beklediğimiz şey düne takılıp kalmamaktır. Yarın nasıl olacak, yarının dünyasını hangi fikirler şekillendirecek? Kültür ve medeniyet, kültür ve milliyet ilişkileri hangi açılardan değerlendirilecek? Gelecekte ferde ve topluma hangi anlamlar yüklenecek? Bu ve benzeri sayısız sorunun cevabını bulmamız gerekiyor. Tarım toplumundan ve toprakta çalışan sadece içinde doğduğu köydeki, içinde doğduğu köydeki diğer insanlarla ortak bir kaderi ve kültürü paylaşan insanlar artık yok günümüzde. Bugün muhataplarımızın büyük bir bölümü zamanının çoğunu bilgisayar telefon gibi iletişim ve eğlence aygıtlarının başında geçiriyor. Postmodern ya da postendüstriyel ötesi insan da denilen bu insanlar, bu tabirleri bile biz başkalarından kullanıyoruz, yerini bulamadım, bu insanlar iletişime verdiği imkânlardan sonuna kadar yararlanıyor. Muhataplarımız yani İslam'ın evrensel mesajını ulaştırmak gibi bir yükümlülüğümüz olan bizler, muhataplarımız ailesinden, okulundan eskisi kadar etkilenen insanlar değil. İnsanlarımız ulus ötesi bir etkileşim içinde. Elektronik iletişim ve etkileşim dilimizi de değiştiriyor. "İpod" diyoruz, "İpad" diyoruz, bunlar tüm dünyayı etkileyen aletler, aygıtlar. Doğal olarak yeni kişi ve kültürlerle diyalog kurmuş bir insan var karşımızda. Öyle fazla uzağa gitmeye de gerek yok. Kendimizden ve çocuklarımızdan örnek vermeniz yeterli. Artık insanlar eskisi gibi uzun uzun çok fazla kitap da okumuyor, mektup yerine elektronik posta atıyorlar. Telefonla mesajlaşıyorlar. Üstelik kendilerini son derece özgür ifade ediyorlar. Hatta evliliklerde bile bu türlü imkânlardan faydalanarak, Türkiye'de oturan birisi hiç tanımadığı, bir nikâha şahitlik yaptım oradan biliyorum, Brezilyadaki birisi ile tanışıyor, nikâh Türkiye'de kıyılıyor. İnşallah mutlu olurlar, mesut olurlar. Ama bakınız evlilikler bile çok farklı yöntemlerle gerçekleşir durumda. Bu da bir başka gerçek. Bu insanlar kendi dünyalarında bir kimlik değişimi yaşıyor, onun için bunları söyleyişimin sebebi üzerimize çok fazla sorumluluk düştüğünü bir defa daha burada kendi usulümce, üslubumca dile getirmektir. Onun için bu şûraları gerçekten önemsiyoruz, hiç olmazsa bu gerçeklerin ortaya çıkmasında, bir kısım çözümlerin ortaya konulması da önemli bir fırsat, önemli bir imkân.

Diyanet İşleri Başkanlığımıza, Sayın Başkan size, mesai arkadaşlarınıza, uzaktan yakından gelip katkı veren herkese teşekkür ediyorum. Yalnız bir şeyi daha ifade etmem lazım, bir nebze konuştuk notlarımda vardı. Şimdi biz siyasetçiler rakamlarla övünmeyi çok severiz. Bu bizim işimizi kolaylaştırır, belli ölçüde de bir gerçeği ifade eder. Çok şükür artık bir elli sene evveline nazaran çok sayıda imam hatip okullarımız var çok sayıda ilahiyat fakültelerimiz var. Hiç yok dönemle mukayese ettiğimizde bunlar önemli imkânlar. Ama bu imkân fırsata dönüşmeli ve bu imkân kaliteyle beraber olursa olmalı. Çin malı gibi ilahiyatçı olmaz, işte çok açık, çok net söylüyorum. Yani bu din bilgisi, din eğitimi, dinî tatbikat hafta sonu meselesi değil. Cuma günü giyip pazartesi çıkaracağınız

bir elbise, bir ihtiyaç maddesi gibi değil. Burada YÖK'te olan arkadaşlarımız varsa onlara da seslenelim, bakınız üniversiteler açıyoruz, bu bizim görevimiz siyasetçiler olarak ama kalite getirmek de onların görevi. Bir müdür, bir mühür toplam kaliteyi düşürüyor, tüm bilim dallarında düşürüyor. Bazılarında telafisi bir dereceye kadar olur mu bilemem ama belli bilim dallarında, belli alanlarda kalite meselesi en az sayı kadar önemlidir. Yani biz elbette Türkiye'yle ilgili, eskiden vardı Türkiye dinden çıktı İslam'dan uzaklaştı filan diye, elli sene evvel, altmış sene evvel, belki seksen sene evvel bu türlü propagandalar vardı. Onlara karşılık bak bizim ülkemizde şu kadar ilahiyat fakültesi var, bu kadar imam hatip okulu var, bu kadar öğrenci var. Bu, rakamlara dayalı bir gerçeği ifade eder ve o türlü bir kısım şeyler varsa, iddialar bunları bertaraf etme de bunları kullanabiliriz. Bu önemlidir. Ama kalite meselesi göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Buna bir çözüm bulmak lazım çünkü konu başlığı biraz da bu. Ne konuştuğunuzu bilmiyorum ama kaliteyi göz ardı ederek başkaca sorunlara yeni kapıları kendi elimizle aralamış oluruz. Buna da dikkati çekmek isterim.

Bize düşen bir husus varsa biz tabii ki bunları yapmaya hazırız. Bu toplantının, bu şûranın tekrar hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum, katıldığınız için sizlere teşekkür ediyorum. Organizasyonu yapan Diyanet teşkilatımıza, Sayın Başkana teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Konu : *Bilkent Üniversitesinin Düzenlediği “Uluslararası Holokost Anma Günü Etkinlikleri” dolayısıyla*

Tarih : *27 Ocak 2015 / Ankara*

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Kültür Bakanımız, çok değerli milletvekillerimiz, Sayın Hahambaşı, Sayın Rektör, değerli büyükelçiler, değerli konuklar, basın mensupları; bugün burada İkinci Dünya Savaşı sırasında hunharca katledilen ve büyük çoğunluğu Yahudi olan 6 milyondan fazla insanın acısını yâd etmek üzere, saygıyla anmak üzere toplanmış bulunuyoruz.

Türkiye, biraz evvel Sayın Büyükelçinin de ifade ettiği gibi, 2008’den bu tarafa Uluslararası Holokost Anma İttifakına üyedir, bu törenleri de son beş yıldır düzenlemekte. Kamuoyunun belki yeteri kadar bilgisi olmayabilir, bunun için bu bilgiyi tekrar etmekte fayda var.

2008’den beri Türkiye bu toplantılara katılıyor, resmî olarak katılıyor, anma toplantılarına katılıyor. 2009’da Terezin Bildirisi’ne 47 ülkeyle beraber imza koyuyor. Terezin, Çek Cumhuriyeti’nde bir toplama kampı. Dolayısıyla kamuoyunun yeteri kadar bilgisi olmasa bile Türkiye bu süreci yakından takip ediyor, Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu başta olmak üzere de o günden bu tarafa çabalarına, gayretlerine devam ediyor.

Bu senenin bir öncekilerden farklı bir yanı var. Yetmişinci yıl dolayısıyla, bir taraftan Dışişleri Bakanımız bugün Polonya’da Auschwitz’deki anma törenine katıldı. Çek Parlamentosunun öncülüğünde tüm Avrupa ülkeleri parlamento başkanlarının katıldığı bir toplantı yapıldı dün ve bugün. 28 parlamento başkanı katıldı, diğer ülkeler de başkan yardımcısı veya temsilci olarak... Bunlara ilaveten de birçok yazar, fikir adamı, fikir insanı, düşünen insanlar bu toplantılara katılarak tertiplenen panellerde düşüncelerini ortaya koydular.

Hepimizin hep birlikte mutabık kaldığımız bir husus var: Sebebi ne olursa olsun belli bir süreden beri, özellikle Avrupa’da antisemitizm, İslam karşıtlığı, İslamofobi, ayrımcılık, aşırılık ve nefret söylemlerinde çok ciddi bir yükseliş var eğer buna karşı uluslararası bir iş birliği yapılamazsa korkarız ki yeni acıları yaşamak mukadder olacaktır.

Bu toplantının Paris'te yaşanan vahşetten sonra yapılıyor olması da anlamlıdır. Biz de Türkiye adına bu toplantılarda, biraz evvel söylediğim başlıklarla ilgili olarak kendi düşüncelerimizi, görüşlerimizi iki oturumda ifade etmeye çalıştık. Esasen Türkiye belli bir süreden beri, en başta terör konusu olmak üzere, uluslararası iş birliğine her zaman vurgu yapmıştır. Özellikle terör belasıyla ilgili olarak “Eğer uluslararası iş birliği olmazsa bir ülkenin kendi başına gösterdiği çabalar bu belayı defetmek ve kökünden kazımak bakımından yeterli olamamaktadır, gelin iş birliği yapalım.” dedik, maalesef...

Bu bir iki gündür söylenen sözler umut verici, inşallah söylemde kalmaz, bunun arkasına ciddi örnekler konabilir. Şimdi Avrupa'nın tümü, eğer tümünü temsil ederek konuşuyorlarsa bu parlamento başkanları, ciddi bir iş birliğine ihtiyaç olduğunu vurgulamış olmaktadırlar. Türkiye de zaten senelerdir bunu ifade etmeye çalışıyordu.

İkinci Dünya Savaşı, bu büyük savaş sırasında dünya özellikle de Avrupa kıtası insanlık tarihinin en acılı günlerine, en vahşi olaylarına tanıklık etti. Tarih, insani değerlerin yüceltiildiği, barış ve hoşgörünün hâkim olduğu zamanlar kadar, maalesef, mazlumların tarifsiz acılar çektiikleri dönemleri de barındırır. İkinci Dünya Savaşı'nda başta Yahudiler olmak üzere farklı toplumların, toplulukların, sırf taşıdıkları etnik, dinî vesair kimlikleri sebebiyle topyekûn ortadan kaldırılmaya çalışılması ve bunun da daha önceden hiç yaşanmamış bir şekilde ve endüstriyel bir yöntemle yapılması, maalesef insani değerler kaybedildiğinde nelerin yaşanabileceğinin en somut göstergesidir.

Bu büyük savaş sırasında yaşanan acıların bir daha tekrarlanmamasını yürekten temenni ediyor ve gelecek nesillere bu yaşadıklarımızın bir ders olması gerektiğini düşünüyorum.

İnsanlık maalesef o dönemde böyle bir vahşetin yaşanmasını engelleyememiştir. Bundan herkesin ve her ülkenin kendince vicdani bir ders çıkarması ve bir daha böyle büyük insanlık trajedileri yaşanmaması için gayret göstermesi gerektiğine inanıyorum.

Türkiye, o dönemde, Yahudilerin maruz kaldıkları bu insanlık dışı muameleye elden geldiğince karşı durmaya çalışmıştır. Ülkemiz Nazilerin iktidara gelmesinin ardından Almanya'dan ayrılmak zorunda kalan Yahudi bilim insanlarına ve sanatçılara kapılarını açmış, Yunanistan'ı işgal ederek sınırlarına kadar dayanan Nazilerin tehdit ve dayatmalarına karşı direnmiştir. Atatürk'ün daveti üzerine ülkemize gelen ve üniversitelerimizde anabilim dalları, kürsüler ve araştırma birimleri kurarak genç cumhuriyetimizin bilim ve yükseköğrenim hayatına eşsiz katkı sağlayan bu insanları bugün de hayırla yâd ediyoruz. Holokost'un uygulamaya konulduğu dönemde bazı Avrupa ülkelerinde çalışan diplomatlarımız büyük bir cesaret örneği sergileyerek, üstelik kendilerinin ve sevdiklerinin hayatlarını da tehlikeye atarak kayda değer

sayıda Yahudi'yi ölüm kamplarına gönderilmekten kurtarmıştır. Bunların arasında eski Rodos Başkonsolosumuz Selahattin Ülkümen'i özellikle yâd etmek isterim.

Değerli katılımcılar, İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşananlar, ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele edilmediği takdirde ne gibi felaketlere yol açılabileceğinin en açık örneğidir. Bu büyük felaketin müsebbibi olan Nazi ideolojisini besleyen ırkçılık ve ayrımcılığın maalesef günümüzde de çeşitli adlar ve görünümeler altında devam ettiğini üzüntüyle müşahade ediyoruz. Bu nedenle, ırkçılık, ayrımcılık ve bunların her türlüşüyle mücadelenin gelecekte toplumların önündeki en büyük imtihanlardan biri olacağına inanıyoruz.

Bugün, artık bir kazanım olarak gördüğümüz farklı olanı bütün farklılıklarıyla kabullenme aşamasına maalesef kolay gelinmemiştir. Çeşitliliğin zenginlik olarak algılanması anlayışı nispeten yenidir. Üstelik bu olgunluğa günümüzde tam anlamıyla ulaşıldığını söylemek de mümkün değildir. Sınırların anlamını yitirmeye başladığı “postmodern” olarak adlandırılan çağımızda, toplumları katı ve homojen yapılar olarak görmek doğru değildir. Bu nedenledir ki geleceğin daha fazla renk ve daha fazla çeşitlilik barındıracağını söylemek kehanet olmayacaktır. Elbette böyle bir fikre toplumların tam anlamıyla hazır olduğunu söylemek de mümkün değildir. O hâlde, biz siyasilere, din adamlarına, bilim insanlarına, toplum önderlerine düşen birinci vazife, içinde yaşadığımız toplumlara önderlik edip insanlarımızı böyle bir dünyaya hazırlamaktır.

Bu vesileyle, bir süre evvel Fransa'da gerçekleştirilen menfur terörist saldırıları, terörün her türlüşünden çok çekmiş ve 40 binden fazla insanını teröre kurban vermiş bir milletin ferdî olarak bir kez daha şiddetle kınadık ve kınıyoruz. Terör, önüne ve arkasına cümle koymadan, hepimizin şiddetle kınamak durumunda olduğu bir insanlık suçudur; insan haklarına ve demokratik değerlere yönelmiş bir tehdittir. Dünyanın neresinde olursa olsun vahşi terörist eylemleri gerçekleştirenlerin herhangi bir dinle alakası olamaz. Bunlar, öncelikle, ismini, simgelerini kullandıkları dinlere ve o dine inananlara zarar vermektedir. Bununla birlikte, uluslararası toplum, Filistin, Nijerya, Pakistan, Irak, Suriye, Yemen, Lübnan ve diğer yerlerdeki terörist saldırılara karşı da aynı tepkiyi göstermek zorundadır. İnsanlık, terörün her çeşidine karşı ortak bir duruş ve ortak bir mücadele göstermediği sürece terör belasının alt edilmesi de mümkün değildir. Özellikle devlet eliyle işlenen teröre burada dikkatinizi çekmek isterim.

Değerli katılımcılar, siyasilerin, toplumların bu çoğulcu yapısına her düzlemde vurgu yapmaları, kendilerini sistemden dışlanmış hisseden kesimlere

yönelik olarak daha kucaklayıcı bir dil ve söylem geliştirmeleri büyük önem arz etmektedir. Zira, ekonomik kriz ortamının devam ettiği günümüzde, aşırı partiler kırılgan kesimlere cazip gelecek demagojik söylemler geliştirmiş durumdadır.

Küresel mali ve ekonomik krizin etkilerinin devam ettiği günümüzde antisemitizm, İslamofobi, yabancı düşmanlığı, göçmen düşmanlığı ve ırkçılık çeşitleri de toplumlar içinde giderek zemin kazanır hâle gelmiştir. Dün ve bugün yaptığımız toplantıda, tekrar ifade edeyim, herkes bu hususta mutabıktır. Hatta, burada söz alan bir kısım fikir adamları, Batı'nın ikircikli ve ikiyüzlü tutumunu -bu ifade bana ait değil, orada söylenen ifadedir- bu türlü belalar kendi sahillerine vuruncaya kadar gerekli tepkiyi göstermemiş olmalarını çok ağır bir dille de eleştirmişlerdir.

O hâlde, gerek ırkçılık gerek antisemitizm, İslam karşıtlığı ve nefret söylemleri giderek yükseliyorsa bir ortak tavra ihtiyaç var. Ama bir hususu da belirtmemiz lazım çünkü o toplantıya katılan tek Müslüman ülke Türkiye, bizden sonra da Bosna-Hersek. Orada da ifade etmeye çalıştım, bu şikâyet ettiğimiz hususlar İslam toplumlarında da yükseliyor, özellikle antisemitizm. Burada bir hususun altını çizmezsek meseleyi bütünüyle görmüş olamayız; o da Filistin-İsrail ihtilafıdır. Bu çözülmediği sürece, Filistinlilerin hakları, hukukları, egemenlikleri ve bağımsız bir Filistin devleti kurulmadığı sürece ne Orta Doğu'da barış olabilir ne de bu şikâyet ettiğimiz hususları belli bir yerde tutmak mümkün olabilir. Onun için, hele hele İsrail Hükûmetinin son zamanlarda Kudüs'ün statüsünü zorlayan, Müslümanların ilk mescidi olan Mescidi Aksa'ya ve Kudüs'e yönelik saldırıları, saygısızca tutum ve davranışları maalesef bölgede kanayan bir yara olmaya devam ediyor. Bizim bakımımızdan ise Mavi Marmara faciasının hâlâ bir şekilde sonuçlanmaması, bir mutabakata varılamamış olması da, kabul etmek gerekir ki, Türkiye açısından üzerinde önemle durulması gereken husustur. Bir taraftan geçmişteki acıları hatırlarken yaşadığımız bu acıları, özellikle son Gazze saldırılarında 2 binden fazla masum çocuğun, kadının katledilmiş olmasını da kimse görmezlikten gelemez.

Onun için, fotoğrafı bütünüyle görmek ve çözüm bulunacaksa bu bütünlük içerisinde bütüncül bir çözüm arayışı içerisinde olmamız gerektiğini burada da ifade etmek istiyorum.

Nefret söyleminin yaygınlaşması büyük bir tehlikedir. Paris saldırılarının ardından tüm Müslümanları töhmet altında bırakacak açıklamalar ne kabul edilebilir ne de terörle mücadele ve barışa katkıda bulunabilir. Teröristlerin isimlerinden, kullandıkları simgelerden ve söylemlerinden hareketle bir dinin mensupları suçlanamaz. Kamuoylarına hitap eden siyasetçilerin,

aydınların, bilim adamlarının, din adamlarının, basın mensuplarının ve basın patronlarının söylem ve eylemlerinde çok dikkatli davranmaları, herhangi bir dinin ve ırkın mensuplarını töhmet altında bırakacak açıklamalardan kaçınmaları gerekir.

Son dönemlerde farklı ülkelerde Müslümanların ibadet yerlerine yönelik saldırıları da endişeyle takip ettiğimizi burada ifade etmek istiyorum.

İrkçilik ve ayrımcılığın farklı tezahürleriyle mücadelenin yolu, hepsine karşı kategorik olarak karşı çıkmaktan, bu hususlarda gerekli eğitimi sağlamaktan ve ihlaller karşısında hukuki adımları kararlılıkla atmaktan geçiyor. Türkiye olarak biz, 2014'te nefret suçlarıyla ilgili düzenleme yaptık, 2005'te düzenlediğimiz Ceza Kanunu'nda soykırımla ilgili düzenleme yaptık. Dolayısıyla Türkiye, yasal düzenlemeler açısından birçok Avrupa ülkesinden daha öndedir. Mühim olan, bu düzenlemelerin layıkı veçhile uygulanmasıdır.

Bir hususu tekrar vurgulamak isterim: Antisemitizm, İslamofobi ve diğer ırkçılık, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığı türlerinin hepsi aynı bataklıktan beslenen hastalıklardır. Bataklığı hep birlikte kurutmadan bu hastalıklarla tek tek mücadele etmek mümkün değildir.

Sözlerime son verirken, özellikle bir hususu da bu önemli ve anlamlı toplantı vesilesiyle ifade etmek istiyorum. Toplumumuz, kültürümüz ve tarihimizin ayrılmaz bir parçası olan Musevi vatandaşlarımızın son dönemlerde İsrail Hükûmetinin uyguladığı politikalardan dolayı itham edildiklerini ve hatta kin ve nefret içeren ifadelere maruz kaldıklarını üzüntüyle de müşahade ediyorum. Şunu açıkça ifade etmek isterim ki: Musevi vatandaşlarımız diğer tüm vatandaşlarımız gibi ülkemizde inanç ve ibadet hürriyeti dâhil tüm hak ve özgürlüklere sahiptir. İsrail Hükûmetinin izlediği politikayla hiçbir ilgisi bulunmayan ve yalnızca aynı dine mensup olmaları sebebiyle suçlanan, haksız ithamlara, kin ve nefret içeren ifadelere ve saldırılara maruz kalan Musevi vatandaşlarımızın hak ve özgürlüklerini korumak, onlara huzur ve refah sağlamak tüm Türk vatandaşları için olduğu kadar bizim için de boynumuzun borcudur.

Bu vesileyle, bu anlamlı toplantının düzenlenmesinde emeği geçen, ev sahipliği yapan Bilkent Üniversitesine, Musevi Cemaatinin Sayın Başkanına ve emeği geçenlere, katıldığınız için de sizlere teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konu : ESAM'ın Düzenlediği “Emperyalizm ve Ermeni Meselesi Sempozyumu” dolayısıyla

Tarih : 18 Nisan 2015 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK- Çok değerli konuklar, değerli hocalarımız, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Evvela, bu toplantıyı tertip eden ESAM ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesine, değerli ağabeyime, hocalarımıza, fikren, fiilen katılan herkese teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum.

Tarih Kurumu Başkanımızın bir cümlesinden yola çıkarak şöyle bir şey söylersem uygun olur mu bilmem; yine güneş batarken ikindi namazı mı kılıyoruz diye aklıma gelmeye başladı. Şimdi, biz kendi sorunlarımızı çok önceden konuşmaz, tartışmaz, kendi iç kamuoyumuzu hazırlamazsak başkalarının tahriki ve teşviki üzerinden bir planlama yapmaya kalkıştığımızda birçok şeyin zamanı geçmiş oluyor. Şimdi, yüz yıllık mesele... 1915 yılı bizim son yüz yıllık tarihimizin en kanlı, en uzun, en çok acıların yaşandığı bir yıl; dolayısıyla bu acıların, bu sıkıntıların yüzüncü yılı. Evvela, Çanakkale savaşlarımızın yüzüncü yılı ve yüz binlerce insanımızı orada kaybettik. Devlet olarak Çanakkale savaşları zaferini her yıl kutluyoruz ve bu sene daha büyük çapta ve uluslararası bir nitelik de kazandırarak, yüzden fazla ülkenin yetkililerini de davet ederek bu savaş vesilesiyle bazı konuları dile getirmeye, bazı konuların tüm yönleriyle aydınlanmasına doğrudan, dolaylı bir katkı sağlamak istiyoruz. Bu sene yine Sarıkamış muharebelerinin yüzüncü yılı; onu da 5 Ocakta kutladık ya da anmaya çalıştık çünkü burada da pek çok insanımız hayatını kaybetti. Tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyoruz.

Bu sene aynı zamanda Ermeni iddialarının, milletimizin soykırım suçunu işlediği, Ermenileri soykırıma tabi tuttuğu şeklinde ifade edilen bir karalama kampanyasının giderek yoğunluk kazandığı bir yıl. Bu yıl sebebiyle tüm dünyada Ermeni lobisinin ve Ermeni lobisini yönlendiren onun arkasındaki güçlerin tüm dünyada yapmakta olduğu birçok çalışma var. Bu çalışmaların hedef kurumu parlamentolar, hedef kitlesi de kamuoyları. Artık Ermeniler açısından tarihi gerçek nedir, ne değildir bunun üzerinde durmuyorlar “Zaten

yapmıştır ve bu kesin olarak kabul edilmesi gereken bir husus, bu bir gerçektir; bunun tartışılacak, araştırılacak yanı yok biz ondan sonraki kısmı konuşalım.” diyorlar. Bundan sonraki kısmı da bunun soykırım olarak parlamentolardan karara bağlanması ve kamuoylarının da bu yönde yönlendirilmesi, ikna edilmesi. Onun için biz de kendi çapımızda bu meseleyi Türkiye’nin menfaatleri, Türkiye’nin ortaya koyduğu tezler istikametinde değerlendirmeye çalışıyoruz. En son Avrupa Parlamentosunun, ondan evvel de Papa’nın açıklamalarından sonra tabii dünya kamuoyu bu meseleye biraz daha fazla kulak kesilmeye başladı. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak ben göreve geldiğimden bu tarafa 112 ülkeyle bu konuyu yüz yüze konuşmaya çalıştık devlet başkanı, kral, cumhurbaşkanı, Meclis başkanları, başbakanlar ve bazı ülkelerin de Dışişleri Bakanlarıyla, 90’dan fazla da ülkenin büyükelçisiyle iş bu noktaya gelmezden evvel neden parlamentoların bu kampanyalara alet edilmemesi gerektiğini ifade etmeye çalıştık. Ancak şunu hepimizin görmesi lazım: Evvela, bu kampanya, dışarıda sürdürülen kampanya, içimizde de zaman zaman o kampanyalara destek veren bazı açıklamaların yapıyor olması, tartışılıyor olması sebebiyle evvela iç kamuoyumuzun bir bilgilendirilmesi gerekiyor. Bu konuyu biz, böyle bir şey yapmadığımız için, herhangi bir günahımız bu manada olmadığı için belki üzerinde yeteri kadar durmadık ya da açıklanan şekliyle, efendim geçmişteki acıları, geçmişteki yaraları tekrar kaşımayalım düşüncesiyle bu işin üzerinde durmadık ya da yeteri kadar önemsemedik ve üzerinde durmadık ama neticede yeteri kadar durmadığımız ortada. Ders kitaplarımızda bu iş doğru dürüst anlatılmıyor, üniversitelerimiz evet şimdi son zamanlarda biraz daha ilgi duymaya başladı ama ben bu kadar sene üniversitede okudum, üniversiteyle temaslarım var Ermeni meselesiyle ilgili bir konferansın yapıldığını ben hatırlamıyorum bundan yirmi sene evvel, otuz sene evvel. Böyle bir konu bizim gündemimizde hiçbir zaman olmadı. Dolayısıyla özel ilgi ve merakı sebebiyle tarihe ilgisi olanların bilebildiği bir konu, onun dışında iç kamuoyu konuyu bilmiyor hatta dış kamuoyundan gelen propagandalar sebebiyle de biraz da giderek kendimizi suçlu hissederek bir noktaya gelebiliriz. Onun için bu toplantıları ben şahsen önemsiyorum. İç kamuoyumuzu bilgilendirmemiz lazım, ne oldu ne olmadı, ne yapıldı ne yapılmadı ya da bir kısım tedbirler alındı ve bunun arkasında ne var, kimler var bunları iç kamuoyumuza bildirmemiz lazım. Ee, bunun için de elimizde önemli bir imkân da var. Şimdi üniversitesi olmayan ilimiz kalmadı Allah’a şükür, bununla övünüyoruz ama bu üniversitelerimizin de bir tarihî sorumluluğu hissetmesi lazım. Bu var mı? Suçlamak için söylemiyorum ama Türkiye’nin meselelerine, Türkiye’nin millî meselelerine üniversitelerimizin yeteri kadar ilgi göstermedikleri de ortadadır. Dolayısıyla iç kamuoyunun bir

bilgilendirilmesi bu manada gerekiyor. Dışa dönük olarak da devlet olarak bir çok şey yapmaya çalışıyoruz ve keşke bu çabalara, bu gayreteler elli sene evvel başlasaydık, altmış sene evvel başlasaydık belki bugün geldiğimiz nokta biraz daha farklı olurdu.

Geldiğimiz noktada ben şunu görüyorum: Bir defa, özellikle Batı dünyasının gerçeği öğrenmek diye bir niyeti yok böyle bir hüsnüzanda bulunmayalım ne Avrupa Parlamentosunun ne bu açıklamaları yapanların 1915'te ne oldu onu öğrenme diye bir niyeti yok. Bunu ortaya çıkarmayı en başta arzu eden ülke biziz. 1915'te ne yaşandı, bu işin arkasında kimler var bunun tüm yönleriyle ortaya çıkmasını biz arzu ediyoruz. 2005'te Parlamentomuzdan karar çıkardık Meclisimizden oybirliğiyle. Arşivlerimizi açtık, başka ülkeler de açsın ve ne olduysa herkes bunu görsün, bilsin. Neden Batı dünyası bu gerçeğin ortaya çıkmasını istemiyor? Çünkü bu işin altından kendileri çıkar. Kendilerinin çıkacağını bildikleri için işin o kısmına hiç yanaşmıyorlar ve her zaman olduğu gibi, bizimle ilgili her meselede olduğu gibi ikiyüzlü davranmaya devam ediyorlar. Kaldı ki bu Parlamento karar almazdan evvel, bir hafta, on gün evvel Avrupa Parlamentosu Başkanı buradaydı. Yaptığımız konuşmanın –tutanakları da var, Dışişlerinden arkadaşımız burada- yarından fazlası bu iddiaların neden parlamentolardan karara bağlanmaması gerektiği konusudur. Gerçek ortaya çıkmadan siz hüküm tesis edemezsiniz. Kaldı ki uluslararası hukuk diye bir hukuk var bu hukuku üretenlerin başında da parlamentolar geliyor. Parlamentolar hukukun üstünde değil, hukukun dışında değil, hukukun dışında bir karar da alamaz. Parlamentolar her şeyi konuşur ama karar alacaksa evrensel hukuku dikkate almak durumunda. Gerçek ortaya çıkmadan, deliller tümüyle toplanmadan nasıl hüküm tesis edilecek? Hani bir de “Masumiyet karinesi vardır.” diyoruz; aksi ispat edilene kadar kişiler de, toplumlar da suçsuzdur. Ee, gerçek ortaya çıktı mı? Hayır. Ee, gerçek ortaya çıkmadan fiili nasıl tavsif edeceksiniz; bu nedir, ne değildir... Dolayısıyla Avrupa Parlamentosu aldığı kararlar kendi ürettiği hukuku da çiğnemiştir. Tek yanlı, adil olmayan, ön yargılara dayalı bir kararı almıştır ama bu kararın alınacağı da belli. Burada söylenenler farklı, o tarafa gidince söylenenler farklı. Şimdi her defasında biz bunları söylediğimizde “Evet, haklısınız ama hepimiz almadık, 5 kişiyle alındı.” ya da “Ben o toplantıda yoktum.” tarzında son derece gerçek dışı, inandırıcı olmayan mazeretlerin arkasına sığınarak aslında bu işte taraf tuttuklarını, hukuka uygun hareket etmediklerini, ön yargıyla hareket ettiklerini bir şekilde ifade etmeye çalışıyorlar. Şunu bizim görmemiz lazım: Artık Türkiye Cumhuriyeti devletinin önünde bir devlet sorunu olarak bu mesele vardır. Bunu görmezlikten gelemeyiz. Bundan sonra bu işin üzerinde daha çok durmamız lazım ve bu mesele sadece bir Ermeni meselesi değil.

Ermeniler bana göre burada kullanılıyor. Hocalarımız bu işin önünü, arkasını elbette daha iyi biliyor. Ortaya çıkaracaklar. Demin Tarih Kurumu Başkanımız da söyledi işte. 10 milyon civarında bir Ermeni toplumu. Şimdi bu konuyu bir ticari meta hâline getirdiler. Burada bir sektör var. Diaspora bundan önemli ölçüde imkân sağlıyor. Çok büyük paraların döndüğü bir sektör bu. Yazanın parası var, basanın parası var, propaganda yapanın parası var, film çeviren burada para kazanıyor, vesaire kazanıyor. Bu ciddi bir sektör hâline geldi.

İkincisi, bu kampanya üzerinden soykırım kampanyası üzerinden, Türkiye'ye yönelik bir kısım hesaplar var. Bu önemli ve büyük bir proje. Sadece Ermeni meselesi olarak kabul etmek bence konuyu biraz eksik bir zeminde tartışmak olur ama bizim yapacağımız iş evvela bilimsel gerçeği tüm yönleriyle ortaya çıkarmamız lazım. Kurum Başkanımızın ifade ettiği yeni bir atılım, geç de kalmış olsak herkes bu konuda elinde ne bilgisi varsa ne çalışması varsa hem iç kamuoyuna ama bizden daha çok dış kamuoyuna da bu konuları bildirmemiz gerekiyor. Bu olmadığı takdirde bu kampanya giderek yoğunlaşacak. 100'üncü yıl, 24 Nisan, 25 Nisan sabahı bu konu dünyada bitmeyecek. 101'inci senesinde bugünkünden daha büyük kampanyalarla biz her defasında bu işle karşı karşıya kalmış olacağız.

Onun için, bizim ciddi bir hazırlık yapmamız, bilimsel bir hazırlık, onun ötesinde de bu konuyu devamlı gündemimizde tutmamız lazım. Sadece 24 Nisan öncesi bir hafta veya aynı gün değil, 365 gün bu konuyu ve bu konu vesilesiyle başka varsa bu işin arkasındakilerin gerçek yüzünü de bizim ortaya çıkarmamız gerekecektir. Onun için demek istiyoruz ki biz, en güçlü yanımız, bu işin arkasında kim varsa ortaya çıksın, bugün kim varsa ortaya çıksın dediğimizde sağımızda, solumuzda aynı ittifak içerisinde olduğumuz bir kısım ülkelerin çıkacağı da ortadadır. İkiyüzlülüklerinin ortaya çıkacağı da ortadadır. Batı bize sadece bu konuda ikiyüzlülük etmiyor. Bakınız, Türkiye'nin canını yakan terör meselesinin arkasında da onlar var. Yani şurada çok açık iddia ediyorum: Bu Ermeni meselesinin arkasında kim varsa kırk yıldır, elli yıldır uğraştığımız terör meselesinin arkasında da aynı ülkeler var. Bunu görmemiz lazım. Şimdi kimse de "Kim bu ülke?" demesin. Eğer bu kadar acıdan, bu kadar tecrübeden sonra kimin kim olduğunu bilemiyorsak o zaman da o da bizim zihni ayıbımızdır. Bunu ortaya çıkarmamız gerekir. Dolayısıyla bir ikiyüzlülükle Türkiye karşı karşıyadır. Gerçek olmayan bir hususun ispatıyla, yani suçsuzluğunu ispat etmek gibi bir durumla karşı karşıya. Bir kişi masum olduğunu nasıl ispat eder. İddia edenin ispatta bulunması lazım. Mademki siz bize böyle diyorsunuz biz arşivlerimizi açtık, hâlen bazı yerlerde arşivler açılmadı, araştırmaları yok, vesaire yok ama bir kabul üzerinden bu götürülmeye çalışılıyor. O nedenle üniversitelerimize büyük görev düşüyor.

Bakınız, 2015'in bugün 18 Nisanı. Bu bir topyekûn mesele olarak kabul edilmesi lazım. "Başımızda Hükûmet var, yapsın." Yapsın Hükûmet, üzerine ne düşünüyor yapsın ve yapacak, yapmaya çalışıyor ama peki her konuda bildiri yayınlayan meslek odalarımızdan bir tek ses çıkıyor mu? Allah'ını seven söylesin. Her konuda, dünyanın öbür tarafından bizi ilgilendirmeyen konuda bile sempozyum tertipleyen -tertiplesin, eyvallah- bildiri yayınlayan anlı şanlı meslek kuruluşlarımız, meslek odalarımız nerede? Sivil toplum kuruluşlarımız nerede? Bir de hesap soralım evvela kendimizden. Bu mesele sadece ESAM'ın, sadece Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nin mi? Sadece Meclisin meselesi mi? Partilerimiz nerede? Partilerimizin de biraz daha bu işe yoğunlaşması lazım. Bakınız, evvelsi gün ancak üç partiye imzalattırabildik. Bu haksız, hukuksuz, tek yanlı kararı bir Meclis kararına dönüştürelim dedik, neticede çok da yumuşak bir üslupla yazılmış metin ama buna rağmen ancak üç partiye imzalattık, bir de ben imzaladım. Divan kararı alalım dedik. Meclis kapalı olduğu için yine oy birliğiyle bu kararları çıkaramadık. Demek ki kendi içimizde de bir kısım sıkıntılarımız var. Bunu da görmemiz gerekiyor. Bunları tabii soğukkanlılıkla tartışarak, konuşarak, gerçeği evvela kendimiz bilerek ortaya çıkarmamız ve bundan sonra da azalmayan bir çabayla, bir gayretle önümüzde daha uzun yıllar sürece bu konuya ciddi bir hazırlık yapmamız gerekiyor. Bu bize bir ders olmalı. Bu konu belli bir noktaya geldiğinde de başka konuları çıkaracaklardır. Onun için önümüze çıkan, devlet olarak, millet olarak önümüze çıkan ne ilk sorundur bu ne de son sorun olacak. Bu coğrafyada yaşadığımız sürece, etkinliğimiz arttığı sürece, güçlü büyük bir millet ve devlet olmayı devam ettirdiğimiz sürece, bu kararlılığımız devam ettiği sürece karşımıza her gün yeni sorunlar, yeni problemler çıkacaktır. Onun için biz artık eski usulle, eski anlayışla politikalarımızı sürdürmeyiz, siyasetimizi bu şekliyle yapamayız. İlmî hayatımızı artık buna göre, Türkiye'nin ihtiyaçlarına göre yeni baştan tanzim etmemiz lazım. Bizim tarih adına bildiğimiz çok az şey var. Biz tarihimizi çok iyi bilen ve tarihi koruyan değil, tarihiyle övünen bir toplumuz. İşte 29 Mayısla övünürüz, Çanakkale'yle övünürüz. Elbette bunlar bizim hakkımızdır ama onun ötesinde tarihi korumak, tarihe sahip çıkmak, tarihe ilgi duymak adına yeteri kadar çabamız, gayretimiz yok.

Yeri gelmişken söyleyeyim Başkent Ankara. Burada bulunan arkadaşlarımızla, Yıldırım Beyazıt Üniversitesiyle, Ankara Savaşı nedir, ne değildir, ne getirdi, ne götürdü, ilk defa bir sempozyum yaptık. Hâlbuki Ankara Başkent olalı şu kadar zaman oldu. Burada da yirmiye yakın üniversitemiz var. Allah sayısını arttırsın ama biraz da bu işlerde üniversitelerin motor olması lazım. Arkeolojik çalışmalara değil, biraz da günlük ihtiyaçlarımıza cevap verecek çalışmalara yönelmeleri gerekir. Bu bir eleştirel dildir. Herkes

siyasetçiyi eleştiriyor ama bizim de beklediğimiz, umduğumuz bir kısım kurumları eleştirmemiz gerekecek. Dolayısıyla bugün bu toplantı gerçekten çok önemli. Allah tesirini halk etsin. İnşallah başka yerlerdekilerine de vesile olur. Bu kararlar alınacak. Bunlardan dolayı yılgınlığa, bezginliğe düşmeye gerek yok. İlk defa da Avrupa'nın ikiye bölünmesine, tek yanlı, ön yargılı kararlar aldığına şahit oluyor değiliz. Her konuda, işte Avrupa Birliğine gireceğiz dedik, kırk dereden su getiriyorlar. Terör meselesi dedik, bakınız Fransa'da 17 kişi katledildi, elbette biz de kınadık ama aynı gün Boko Haram 2 bin kişi öldürdü, Avrupa'nın kılı kıpırdamadı. Hâlen Suriye'de kan akmaya devam ediyor. Irak'ta kan akmaya devam ediyor, Yemen'de kavgalar devam ediyor. Önüne arkasına bakın, hep aynı adresler çıkar. Onun için yılgınlığa, bezginliğe düşmeden biz bu topraklarda varız, devlet olarak varız, millet olarak varız. Bu türlü sorunların üstesinden gelecek gücümüz, imkânımız da var. Bunlar bizim moralimizi bozmamalı ama gerçeği hem içeride hem dışarıda savunacak bilgi, beceri, gayret ve çaba içerisinde olmamız gerekiyor. Ben hepinize teşekkür ediyorum. Başka şeyler yazmıştım ama gerek yok. Zaten onu nasıl olsa Hocalarımız söyleyecek.

Hepinize teşekkür ederim, sağ olun.

Konu : **Kamu Denetçiliği Kurumunun Düzenlediği “Kamu Denetçiliği Kurumunun Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi” dolayısıyla**

Tarih : **4 Mayıs 2015 / Ankara**

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Hepiniz hoş geldiniz. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak çok önemli bir toplantıya ev sahipliği yapıyoruz. Önemi zaten başlığından belli konunun. Böylesine önemli bir toplantının gerçekleşmesinde emeği geçen Kamu Denetçiliği Kurumuna, UNDP Temsilciliğine ve İsveçli dostlarımıza teşekkür ediyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu, devlet ve toplum hayatımıza yeni girmiş bir kurum. Tabiri caizse emekleme safhasında. Dolayısıyla, kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesine birçok sebepten dolayı ihtiyaç var. Kültürümüz açısından da bu kurum bizim yabancımız değil ama faaliyete başlayalı iki sene olduğuna göre iki yıllık bir çalışmanın ortaya çıkardığı elbette bir kısım ihtiyaçlar var, sorunlar var. Bunlardan birincisi evvela mevzuatından kaynaklanıyor. Şu an yürürlükte olan Kamu Denetçiliği Kurumuyla ilgili mevzuatı Adalet Bakanlığı hazırlamıştık, kanunlaştırdık. Sonra anayasaya aykırılık iddiasıyla geldi o zamanki Sayın Cumhurbaşkanımız... Sonra Meclis olarak biz ısrar ettik. Ama Anayasa Mahkemesi anayasal dayanağı yoktur diye 10 yıllık bir gecikmeden sonra yeniden 2010 yılındaki Anayasa değişikliğiyle beraber bir anayasal kurum olarak devlet hayatında yerini aldı. Dolayısıyla o günden bu güne çok şey değiştiği için belki yapılması gereken iş, kurumsal kapasitesi güçlendirilecekse, yeni dönemde mevzuatının, iki yıllık tecrübenin ve ihtiyaçların ışığında değiştirilmesi gerekiyor, birincisi budur.

İkincisi, tabiatıyla emekleme safhasında dedik. Sayın Başdenetçimizin de ifade ettiği gibi, Türkiye henüz bu kurumun farkında değil. Nereden biliyoruz? Şu ana kadar yapılan başvurulardan. 15 binin üzerinde bir başvuru var 77 milyonluk bir ülkede. Eğer işler yolunda gidiyorsa, iyi gidiyorsa bu sevindirici bir rakamdır. Yani demek ki hakka, hakkaniyete uygun iş ve işlemler yapıyor bizim devletimiz, kamu kurumlarımız, orada görev yapanlarımız. Onun için sayının çok olması hayra alamet değil. Eğer böyle mütalaa ediyorsak mesele yok. Ama ben o kanaatte değilim çünkü mahkemelerdeki milyonlarla ifade

edilen dava sayısını hesaba kattığımızda, hakka ve hakkaniyete uygun işlem den dolayı değil, demek ki kamuoyu, vatandaşlarımız bu konuda yeteri kadar bilgi sahibi değil, bilgilendirilmesi gerekiyor. Bu toplantılar buna vesile olur. Eğer Türkiye'nin değişik bölgelerinde yapılabilirse, belki televizyonlar aracılığıyla biraz daha duyurusu yapılabilirse, belki bir kamu spotu hazırlanabilirse, vatandaşlarımız da bunun farkında olabilecektir. O zaman da, Türkiye, bir manada hak ve hakkaniyete uygun işlemleri ne ölçüde yapıyor, en fazla şikâyet nereden geliyor, hangi konulardan geliyor bunu anlamak kolay olacaktır.

Bir başka şey daha ifade ettim. Tabiatıyla bu kurum Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olarak çalışıyor. İstanbul'da da geçtiğimiz hafta bir bürosunu açtık, o önemliydi çünkü taleplerin yüzde 17'si İstanbul'dan geliyor. Orada ifade ettim. Geçen sene 2014 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisine 540 binin üzerinde ziyaretçi geldi. Bunların önemli bir kısmı mağdur edildiğini düşünerek, sorunlarının olduğunu düşünerek kestirmeden ve kolay, masrafsız çözüm arayışı için Türkiye Büyük Millet Meclisine gelenler. Zaten bu kurum da kendisini tanımlarken, gerekçesini ortaya koyarken, diğer yollar uzun sürüyor, masraflıdır, burası masrafsız ve daha kestirme daha kolay daha kısa sürede çözüm bulacak diyor. Dolayısıyla, eğer bu kurum iyi çalışırsa, beklenen faydayı sağlarsa Meclise gelen ziyaretçi sayısı da azalacak demektir, onun için, belki Meclisle iş birliği yaparak -Genel Sekreterimizde burada- bu 540 bin kişi ne maksatla geliyor, hazır işte anket burada, içeriğine bakıp Türkiye'nin bir manada profilini çıkarma imkânı da var.

Burada söylemek istediğim bir iki husus var. Tabi bu kurum çok önemli bir kurum, demokratik standartların yükseltilebilmesi bakımından önemli. Zaten Türkiye'nin Avrupa Birliği projesi kapsamında da önem ve öncelik verilen ve bir an evvel yasalaşması için de Avrupa'nın bize telkin ettiği bir husus. Bu kurum kurulduktan sonra Türkiye'yle ilgili epey lehte yazılar da çıktı. Şimdi, kurumun kurulması yetmez, kurumdan beklenen faydanın hasıl olması lazım. Bakın son 4 yıldır, 5 yıldır en çok tartıştığımız konu hak ve hukuk konusudur. Hak ve hukuk dağıtan kurumun kendisinin tartışılır olmaması lazım bu önemli. Çünkü diğer yargı kurumlarından farkı, onların aldığı kararların icra kabiliyeti var. Kamu Denetçiliği Kurumunun aldığı karar tavsiye kararıdır. Yani yapılmadığı takdirde bunun müeyyidesi toplumda olacak, aydın çevrelerde olacak, sivil toplumda olacak. Yoksa öbürü gibi icraya koyup onun gereğini yapma imkânı yok. Onun için bu kurumun bünyesinin, orada görev yapan uzmanların kalitesinin çok yüksek olması lazım. Yani bana sorarsanız, en kaliteli uzman nerede çalışması lazım dersanız Kamu Denetçiliği Kurumunda çalışacak. KPSS sınavı yetmez, oradan istediği kadar 80 alsın 90 alsın önemli değil, efendim yabancı dil biliyor, yetmez, mutlaka bu kurumda bundan sonra -ilk başlangıçta bu böyledir- bu alanda doktorası, masteri olanlardan müteşekkil çok güçlü bir uzman kadrosuna ihtiyaç var. Sizin aldığınız kararı okuyan uygulamadığı

zaman bundan mahcubiyet duyacak olmalıdır yani öyle bir gerekçeyle idarenin aldığı karar yanlış bulundu, düzeltilmesi istendi ki onu okuyan ilgili makam onu uygulamak mecburiyetinde kalsın. Onun için, kararlarının son derece doyurucu olması lazım, kapasitenin güçlendirilebilmesi için nitelikli bir uzman kadrosuna ihtiyaç var. Şimdi tabiatıyla bizim bürokrasimizde şöyle bir hastalık vardır. O hastalık buraya girmemeli, en azından bundan sonra girmemeli. Herkes oturur katsayı, gösterge, emekli ikramiyesine yansımaları hesaba katar. Yatay geçişlerle oluşan kurumlardan çok fazla hayır gelmiyor. Bunu çok açık ve net olarak söylüyorum. Bir özeleştirme yapmamız lazım. Adam oturuyor, bakıyor, ben buradan bu maaşı alırım, buradan da bu olursa koş koş Meclise geliyor, başka tarafa geliyor, yatay geçişlerle doluyor. Her kurum kendi personelini, kendi elemanlarını kendi kuruluş maksadına uygun, çok iyi bir şekilde yetiştirilmesi lazım. Başka alanlarda kısmi zafiyet olabilir ama bu kurumdaki zafiyet, kalite noksanlığı gerçekten bu kurumu anlamsız hale getirir, biz dostlarımıza deriz ki, evet bizde de var Kamu Denetçiliği Kurumu ama kalitesi ne kadar ona iyi bakmak gerekecektir. Onun için, demek istiyorum ki, evvela kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi için sizler neler söyleyeceksiniz, dostlar neler söyleyecek onu bilemem ama tatbikatın içinden gelerek ve bu yatay geçişlerden de çok çekmiş birisi olarak diyorum ki, her kurum kendi personelini yetiştirmesin. Size telkinlerde bu iyi adam, çok güzel adam, çok değerli adam... Bulunduğu kurumda da değerli ve güzel insanlara, kaliteli insanlara ihtiyaç var. Ama burası farklı bir kurum. Yani o nedenle buna dikkat etmek gerekiyor.

İkincisi, tabiatıyla kapasitenin güçlendirilmesi noktasında. Çünkü bu kurum hakka, hukuka ve hakkaniyete göre karar vereceğine göre, uluslararası hukukun, mukayeseli hukukun, AİHM kararlarının çok iyi bilinmesi gerekiyor. Çünkü bu kurumun gücü kararın gerekçesinden gelecektir. Bizim yargıda toplanan delillere göre, münderecata göre böyle çok genel geçer şeylerimiz vardı, işte onlardan da çekiyoruz. Toplanan deliller, dosyaya göre bu işlem yanlış dediğinizde bu hiçbir şey ifade etmez. Neden yanlış olduğunun örnekleriyle çok açık ortaya konulması lazım kamuoyu açısından çünkü bu kararların arkasında kamuoyunun olması gerekiyor. Zaten sizin gücünüzde oradan gelecek. Dolayısıyla uluslararası hukukun 140'a yakın ülkede kamu denetçiliği, halkın avukatı vs. adlar altında görev yapan mukayeseli uygulamalar neyse bunların çok iyi bilinmesi gerekiyor. Hatta ve hatta daha evvelden Türkiye'de yargımız AİHM kararlarını takip imkânı yoktu. Bakanlığım sırasında hatırladığım kadarıyla 100 küsur örnek kararı tüm yargı mensuplarımıza o zaman gönderdik. Çünkü bu kadar dosyanın içerisinde, iş yükü altında hâkimimiz, savcımız Avrupa'da ne oluyor ne bitiyor, AİHM ne karar verdi bunları takip etme imkânı olmaz diye 100 küsur örnek kararı göndermiştim. Bence Kamu Denetçiliği Kurumu, şu ana kadar 15 binin üzerinde müracaat

geldiğine göre onların bir tasnifini yapıp, ülkelerde benzer uygulamalar var, nasıl bir karar verilmiş, bu örnek kararları da idareye göndermek lazım. İdare eylem ve işlem yaparken elbette anayasayı, kendi mevzuatını ama bir de uluslararası hukuktaki uygulamayı bilebilirse belki size gelen hem şikâyet azalır, talep azalır hem de kararlar daha yerli yerinde verilmiş olabilir. Onun için, demek istiyoruz ki kurum kapasitesini ve gücünü artırmak istiyorsa uluslararası uygulamaları da bilmesinde fayda var.

Tabiatıyla bir başka şey daha önemlidir. Bir hak ihlali söz konusu olduğunda vatandaşımızın başvuruda bulunabileceği birkaç mekanizma var. Bunlardan bir tanesi işte yargıya gidiyor, ondan sonra İnsan Hakları Kurumuna başvuruyor, şimdi Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı da geldi, bir de Kamu Denetçiliği Kurumu. Bütün bu makamların önüne gelen şikâyeti, talebi hukuk açısından denetlemesi lazım ama şimdi bu denetlemeyi yaparken, bu kararları verirken yargı başka bir karar verir, kamu denetçiliği başka bir karar verirse bu da başka bir tartışma konusu olur. Bununla söylemek istediğim aslında uygulamalarda beraberliği ve etkinliği sağlamanın yolu belli konularda anlaşılmaktan geçiyor, onun için de bu kurumun yargı makamlarıyla daha sıkı ve yakın iş birliği içerisinde olması gerekir. Çünkü yargı makamları da, önüne gelen örnek konularda, Anayasa'nın 90'ıncı maddesinde yaptığımız değişikliklerle zaten uluslararası sözleşmeler iç hukukta kanundan da önce uygulanacağına göre ve siz de bunları dikkate almanız mecburiyetinde olduğunuza göre, aynı konuyla ilgili... Çünkü vatandaş bir tek yere başvuramaz, bizim vatandaşımız sonuna kadar her türlü imkânı değerlendirmeye çalışır. Yargıyla çatışan bir Kamu Denetçiliği Kurumu yeni bir tartışma başlatmış olur. Bu tartışmalardan faydalı bir sonuç çıkacaksa ne ala, sonra kurumsal asabiyet öne çıkar. Yeteri kadar derdimiz var, sıkıntımız var, tartışma konularımız var, bir de kurumlar arası yeni bir çatışmayı daha beraberinde getirmiş oluruz. Tabiatıyla hem yargının hem bu kurumun dikkat edeceği husus evrensel hukuk, insan hak ve özgürlükleri, bunun yorumunu yapan AİHM kararları, bence, bu kurumdan sadır olan iş ve işlemlerin, tavsiye kararlarının etkinliği bakımından faydalı olacaktır diye düşünüyorum.

Bunun dışında neler yapılabilir bu ayrıntılı bir konu, söylenecek belki başkaca şeylerde olabilir ama bu bir açış konuşmasıdır biz de siyaseten bir ırgatlık zamanı içerisindeyiz, başka toplantılarda var. Böylesine seçkin topluluğa kısa süreli de olsa hitap etmek icap etti, bu fırsatı verdiğiniz için size teşekkür ediyorum. Toplantının başarılı geçmesi dileğiyle hepinize sevgiler saygılar sunuyorum, özür dileyerek ayrılıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Konu : “ÖZ İPLİK-İŞ Sendikası 12. Olağan Genel Kurul Toplantısı”
dolayısıyla

Tarih : 16 Mayıs 2015 / Ankara

TBMM BAŞKANI CEMİL ÇİÇEK — Sayın Divan, Hak-İş Konfederasyonunun Saygıdeğer Başkanı, saygıdeğer başkanlar, değerli konuklar, Genel Kurulun çok değerli üyeleri, basın mensubu arkadaşlarım; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Bu Genel Kurulun Öz İplik-İş Sendikasına, Hak-İş camiasına ve çalışma hayatımıza hayırlar getirmesini diliyorum.

Kolay değil, 38 yıl olmuş, kurulduğu günden bu tarafa, 37-38 yıl. Bu kadar süre içerisinde Hak-İş Konfederasyonunun da bünyesinde Türkiye’de demokratik hayatın kökleşmesinde, kurumsallaşmasında, iç barışının sağlanmasında, demokratik değerlerin korunmasında hem Konfederasyon olarak, hem de Sendika olarak çok önemli katkılar sağladığınıza şahsen inanıyorum ve tekrar aranızda bulunmaktan da büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Değerli dostlar, günümüz demokrasisi artık temsili demokrasi olmaktan çıktı. Başlangıçta doğrudan demokrasi diye, ancak küçük toplumlarda ortaya çıkan bu sistem aradan geçen süre içerisinde temsili demokrasi ve şimdi katılımcı demokrasi dönemine geçmiş oluyoruz. Dolayısıyla, huzurlu bir toplum, gelişmiş, kalkınmış bir toplum, demokratik bir toplum ve örgütlü bir toplum için siyasi partiler kadar, meslek kuruluşları, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının gerçekten çok önemi var. Artık günümüz demokrasisinde demokrasinin bir ayağı en geniş teşkilatlanma yöntemi olarak bir taraftan siyasi partiler, öbür ayağını da meslek örgütleriyle, sivil toplum kuruluşları oluşturuyor.

Bu iki örgütlenme tarzı ne kadar sağlıklı olursa, ne kadar güvenli olursa, ne kadar kaliteli olursa, demokrasinin kalitesi de buradan geliyor. Onun için gerçekten demokratik standartların yükseltilmesinde Hak-İş camiası kurulduğu günden bu tarafa sorumlu sendikacılık anlayışı içerisinde ve

demokrasiyi de özümsemiş, benimsemiş bir meslek örgütü olarak çok önemli çabalar yaptı, önemli çabalar gösterdi, gayretler gösterdi ve çok şükür bu günlere geldik.

Tabiatıyla bu kongre bir seçim arifesinde yapılıyor. Milletimiz 7 Haziran'da bir tercih yapacak. Bu tercih 17. tercihtir, 50'den bu tarafa. Çok partili hayata geçtiğimiz günden bu güne mahalli seçimler, ara seçimler bir tarafa, 17 defa vatandaşımız sandığa gitti ve tercihini ortaya koydu. Türkiye'de bu tercihlerin sonuçlarına göre siyasi hayatı sürdürmeye devam etti.

Biraz evvel Değerli Başkanın başlıklar olarak ortaya koyduğu sorunlara baktığımızda, Türkiye bir taraftan gelişmesini sürdürürken, yeni sorunlarla da karşı karşıya olduğu ortadadır. Hani bizim Orta Anadolu'da bir söz var. "Allah dağına göre kış verir" derler. Mademki Türkiye büyük ülke, madem ki cennet gibi bir vatan, madem ki çevresinde bu kadar karışık bir coğrafya ve buna göre de sorunları var, sorunları olacak. Bu sorunların çözümünde demokrasi önemli bir imkândır, önemli bir araçtır.

Meslek örgütleri sorumluluk duygusu içerisinde bu sürece katkı verir ve barış içerisinde, huzur içerisinde Türkiye'nin sorunlarını böyle çözeceğiz, böyle aşacağız. Ama bir tespiti ifade edeyim. Şu an bu salonda gördüğüm heyecan maalesef bu seçimde vatandaşta yok. Bu iyi midir, kötü müdür bilemiyorum. Eğer sağlıklı düşünmek, sağlıklı karar vermek anlamına ise bu son derece sevindirici bir husus. Demek ki demokratik standartlar açısından, demokratik gelişim açısından toplumumuz çok daha fazla olgunlaştı. Artık meydanlarda, şurada burada heyecan duymak yerine, söylenenleri dinliyor, dinlemesi lazım. Yüz yüze konuşuyor, konuşması lazım. Sonuçta bir karar verecek.

Yok böyle değil de, siyasetten, siyaset kurumundan bıkkınlık anlamına geliyorsa bu iyi değil. Yani al birini, vur ötekine diyor da, bunun getirdiği bir ilgisizlik varsa, bunu şahsen doğru bulmam. Çünkü ülke böyle yönetilecek. Başka türlü bunun yolu da yok, başka yol ve yöntemlerle yönetilen ülkelerin başına ne iş geldiğini de Suriye'den biliyoruz, Irak'tan biliyoruz, Mısır'dan biliyoruz, Kuzey Afrika'dan biliyoruz veya dünyanın başka yerlerinden biliyoruz. Ama memnuniyet verici bir husus, bu salonda gerçekten özlemine çektiğimiz bir heyecan var ve bundan dolayı da sizleri tebrik ediyorum.

Tabii, sizler de bir tercih yapacaksınız. Partilerimiz gidecek, vatandaş dertlerini anlatacak, vaatlerini anlatacak. Seçim dönemi biraz vaatlerin patladığı, taleplerin olabildiğince yükseldiği bir dönem. Ama siz bunlar içerisinden bir ayıklama yapacaksınız, ne olur ne olmaz diye. Yani nelerin hayata geçme şansı var, nelerin yok. Biz siyasetçiler olarak genelde pazar akşamına göre vaatte bulunuruz. Ama gelişmiş toplumlarda seçimin ertesi günü, seçim gününden daha önemlidir. İki sebepten önemlidir.

Birincisi, bugüne kadar seçimi benimsedik biz. Seçim yaptık, 17'sini yapacağız. Seçim günü akşamına kadar bu millet aziz millet, bu millet yüce millet, bu millet sağduyulu millet. Ama ertesi gün istediğimiz sonuç çıkmazsa millete kızmaca yok. Bunu niye söylüyorum? Seçim önemli, seçimin sonucunu kabul etmek de önemli. Türkiye'nin geçmişte ki, şu 65 yıllık çok partili hayatında yaşadığımız sıkıntıların en önemli sebeplerinden birisi seçimin sonuçlarını yeteri kadar toplum kesimleri, etkin çevreler yeteri kadar benimseyemedi, milleti suçlamaya çalıştı. Kimsenin suçlamaya hakkı yok.

Bir defa şunda anlaşılmamız lazım. 8 Haziran sabahı millet hangi sonucu ortaya koyuyorsa, hiç bahane aramamalı, herkes bu sonucu kabul etmelidir. Bu önemli, toplumsal barış adına önemli.

İkincisi, vaatlerimizi yaparken, programlarımızı açıklarken, pazar akşamına kadar işi bir halledelim, pazartesi günü Allah kerim, yapamadıklarımızın bir mazereti bulunur, eh enkaz devraldık, öteki oldu, beriki oldu. Bu da artık geçerli bir husus değil. Kim ne söylüyorsa, devleti, milleti, devletin imkânlarını hesaba katarak açıklamalar yapmalı. Aksi takdirde siyasetle vatandaş arasında ciddi bir güven bunalımı oluşuyor bu da siyasete zarar veriyor.

Tabii, Türkiye'nin sorunları var dedik. Olacak, dün de vardı, bugün de var, yarın da olacak. Sorun olmazsa yöneticilere ihtiyaç kalmaz. Elbette sorun olacak, bu sorunların üstesinden nasıl geleceğiz, ona bakmamız lazım. Aslında Türkiye'nin bilmemiz gereken husus 2023'te cumhuriyetin 100. yılını kutlayacağız. İnşallah sağlık içinde, huzur içinde sizler de, bizler de Allah ömür verirse o günleri görmüş oluruz.

100. yıllı ilgili Türkiye bir kısım hedefler ortaya koydu. Bunlar konulması gereken hedeflerdi, mutlaka da yakalamamız gereken hedefler. Dünyada biz tek başımıza yaşamıyoruz. Rekabet içerisinde olduğumuz, hadi husumet demeyeyim, ama bizim gelişmemizden rahatsız olan birçok ülke var. Dolayısıyla, biz ne kadar güçlü olursak, ne kadar kuvvetli olursak, ne kadar birlik, beraberlik, kardeşlik içerisinde olursak, ne kadar iç sorunlarımızı çözerek yolumuza devam edersek, bu hedefleri yakalamamız gerekiyor.

2023 yılına geldiğinde, diyoruz ki 500 milyar doların üzerinde bir ihracatımız olacak. Türkiye bunu yapmalı, nasıl yapacak, üreterek yapacak. Öyle bizim Suudi Arabistan gibi, Katar gibi, başka ülkeler gibi toprağı kazıp, Allah ne veriyse satıp, oradan bütçelerimizi hazırlayamayız, kalkınma çabalarımızı böyle kolay yoldan kazanılmış gelirlerle sürdürme imkânımız yok. Daha çok çalışarak, daha çok üreterek, daha çok ihracat yaparak biz bunu gerçekleştirebiliriz. Bunun için de genel barışa, iç barışa ve çalışma barışına ihtiyaç var. Barış önemli, oksijen kadar önemli. Kavganın olduğu yerde üretim de olmaz, gelişme de olmaz, kalkınma da olmaz. Türkiye bu 65 yıllık çok partili hayat süreci içerisinde bunun ne anlama geldiğini acı tecrübelerle yaşadı.

İşte ticaret hacmimiz 1 trilyon doların üstüne çıkacak diyoruz. Kişi başına milli gelir 25 bin dolar olacak diyoruz. Bu ve benzeri gerçekten özlemini çektiğimiz hedefler var. Bu hedefleri biz gerçekleştirmek durumundayız.

Bakınız, değerli üyeler, buraya gelmezden evvel de bir başka yerde ifade etmeye çalıştım. Biz 2023'ün hesabını yaparken, 2023 için ortaya bir tasavvur, bir rüya, bir hedef ortaya koyarken, bizim rakibimiz olan bazı ülkeler var ki, onlar 2050 hedeflerini ortaya koydular. Böyle bir dünyada yaşıyoruz. Biz henüz daha 2050 ile ilgili hedeflerimizi tam netleştiremedik. Çünkü 2023'ü bir görmemiz lazım. O tepeyi, o zirveye çıkalım ki, ondan sonrakini görme imkânımız oluversin. Yani bizim rekabet halinde olduğumuz, yarıştığımız, zaman zaman politikalarımızın karşılaştığı bazı ülkeler 2050'de dünya nerede olacak, ben nerede olacağım. 2050'de ben buraya geldiğimde, Türkiye nerede olacak diye 2050 hesaplarının içinde en belirgin nokta, en belirgin köşe Türkiye'ye ayrılmış vaziyette.

Bakınız, o hesaplar dolayısıyladır ki, daha evvel Türkiye'nin bir kısım politikalarına destek veriyorlardı, şimdi vermiyorlar. Ne gibi? 1963'te biz anlaşma yaptık. Hani Avrupa Birliği'ne girecektik, tam 52. yılı; Avrupa Birliği'ne müracaatımızın 52. yılına geldik. 1963'te Türkiye üye olsun, Türkiye ile beraber olalım diyenler, 2015'e gelince kayış kırdı, 2014'te yağ yakmaya başladı. 2014'te bize yok "imtiyazlı ortak" falan adı altında çok da etik olmayan, çok da ahde vefa ile bağdaşmayan, yol ve yöntemlerle bizi saf dışı bırakmaya çalışıyor. Neden? Çünkü 2050'ye geldiğinde, Türkiye bu gelişmesini sürdürürse, Türkiye bu kalkınma çabalarını daha hızlı bir şekilde sürdürmeye çalışırsa, 2023'teki o hedeflerini gerçekleştirtirse o zaman Avrupa'nın en belirleyici ülkesi Türkiye olacak.

Avrupa Parlamentosu içerisindeki en büyük temsil Türkiye'ye ait olacak. Avrupa Birliği organları içerisinde en büyük söz sahibi Türkiye olacak. Türkiye'nin evet demediği birçok politikayı hayata geçirmek mümkün olmayacak. Bu da bazılarının işine gelmeyince, o hedefleri doğrultusunda şimdi bakınız, artık o ne ahde vefa kaldı, ne şu, ne bu kaldı ve bizim Avrupa Birliği işi de dipfrize kaldırıldı.

Bir bakanlık kurduk, ama ortada müzakere edecek başlık kalmadı. Neden kalmadı, çünkü Türkiye'nin gelişmesi, büyümesi, güçlenmesi bu ülkelerin 2050 hesaplarını bozuyor. Bunu evvela bilmemiz lazım. Bunu şunun için söylüyorum. Yani Türkiye idaresi çok kolay bir ülke değil. Böyle kestirme kazançları yok, kestirme sorun çözme, yol ve yöntemleri yok. Çalışacak, gayret edecek, barış ve huzurunu koruyacak ve politikalarını da doğru götürecektir.

Şimdi, biz maalesef zaman zaman doğru tercihler yapamıyoruz. Günü kurtarmak adına yanlış kararlar veriyoruz. Bu yanlış kararlar bir zamanda talep ediliyor, ama sonra bakıyoruz, bunun sonucunu çocuklarımız ve torunlarımız ödemeye devam ediyor.

O nedenle; bu coğrafyada yaşayan ve inşallah ebediyete kadar yaşayacak olan milletimiz ve devletimiz olarak yanlış yapma lüksümüz de yok. Bu hedefleri yakalayabilmek için bizim evvela istikrara ihtiyacımız var. Bunun altını çiziyorum. Bunun şu partiyle, bu partiyle alakası yok. İstikrar şarttır, istikrar olmadığı zaman mesafe almamız geçmişte mümkün olmadı, bundan sonra da mümkün olmuyor, bunun altını bir çizelim. Ama bu istikrar sadece tek bir istikrar değil. Siyasi istikrar, ekonomik istikrar, hukuki istikrar ve bürokratik istikrar.

Şimdi, bu sözleri, bu sıralamayı neden yaptım, niye yaptım? Elbette bir sendika kongresinde, buradan da tüm vatandaşlarımıza demek istiyorum ki, biz bu 65 yıllık çok partili hayat tecrübemiz içerisinde beş yılını darbeler ve onun sonucunda demokratik hayatın ortadan kaldırıldığı, demokratik hayatın sürdürülemediği bir zaman dilimi. Geriye 60 yıl kalıyor, bu 60 yıl içerisinde 35 seneye yakın bir istikrar var. 50-60 arası, 65-71 arası, 83-91 arası, şimdi de 2002'den bu tarafa olan. Yani demek ki, biz 30 küsur yıl istikrar içerisinde olduk, geri kalan kısımda da bir o kadar sürede koalisyonlarla Türkiye yönetilmeye çalışıldı. Acaba yönetildi mi diye rakamlara baktığımızda, ne büyümede, ne kalkınmada, ne bir kısım insan hayatının standartlarını yükseltecek yatırımlarda çok önemli mesafeler alamadığımızı, iç kavgalarla, iç çekişmelerle, koalisyon pazarlıklarıyla altın yılları, altın ayları kaybettiğimizi görmemiz gerekiyor.

Bu bir tecrübedir. Bakınız arkadaşlar, yola çıkarken bir yere gidiyorsanız, yolu biliyorsanız ne ala, bilmiyorsanız, karayolları haritasına bakarsınız. Nereye nereden gidilir, nasıl gidilir, yol öyle midir, böyle midir, çift yol mudur, tek yol mudur, stabilize midir? Siyasi hayatın, devlet hayatının yol haritasını ise tecrübeler ortaya koyuyor. Biz ise 60 yıllık çok partili hayat, siyasi istikrar ve istikrarsızlıkların yaşandığı tecrübeleri gördük, tecrübeleri yaşadık.

Şunu demek istiyorum ki: Türkiye'nin eğer 2023 hedeflerini yakalaması gerekiyorsa ki bu şarttır, bu lüzumludur. Bir defa siyasi istikrara ihtiyaç var. Dört ay hükümet pazarlığı yapacaksınız, kurduğunuz hükümetin ömrü üç ay sürecek. Burada da söyledim, benim 11 günlük Sağlık Bakanlığım var, ben unutmuşum bile. Benim özgeçmişimde hiç gözükmez, şimdi yazıyorlarsa yazıyorlar, hatırlamıyorum. 11 günde Türkiye'nin en sıkıntılı o tarihi itibarıyla problemli bir alan olan sağlık olana 11 günde Allah'ınızı severseniz çözülür mü ya? Ben genel müdürlerimin ismini bile 11 günde bilemem, hatırlayamam.

Gelmişiz bakan olmuşuz, 11 gün sonra gitmişiz. Kurmuşuz hükümeti üç ay, bak 1995 seçimleri. Önde olan arkadaşlarımız hatırlar, arkadakiler bilirler. 1995'te seçim yapıldı, 24 Aralık'ta hükümet kurulacak. Öyle bir tablo çıktı ortaya ki, akşam filanca anlaşıyorsun, sabaha bozuluyor. Ondan sonra o onunla bir araya geliyor, bu bununla bir araya geliyor, öyle olmaz, böyle olmaz, şöyle olmaz. Aralıkta seçim yaptık, martin sonuna doğru güvenoyu alan bir hükümeti zar zor kurduk, o da azınlık hükümeti. 53. Hükümet, gene görevdeyiz. Martin sonunda hükümeti kurduk, haziran sonunda hükümet bozuldu.

Şimdi, böyle bir siyasi yapıdan, böyle bir siyasi tablodan Sayın Başkanın dile getirdiği, arkadaşlarımızın dile getireceği sorunlar, çözümler nasıl bir noktada buluşacak; nasıl bu ülkenin sorunları çözülecek? Bak hiç başkaca rakama da gerek yok. Bugünkü hükümetin numarası 62, cumhuriyet kurulumu da 93 sene. Bunu buna bölerseniz, bu ülke her 16-17 ayda bir böyle 11-20 günlükleri de çıkartırsanız, normal böyle dahi gitmiş olsa 15-16 ay sonra Türkiye'de bir hükümet krizi çıkmış, hükümet bunalımı çıkmış, böyle bir hükümetler ne içeriye güven verir, ne dışarıya güven verir. Herkes kendi iç hesaplaşmasıyla ülkenin zamanlarını heba eder.

Onun için siyasi istikrar önemli. Biz istikrarlı dönemleri de yaşadık, istikrarsız dönemleri de yaşadık. Bu tecrübeden yola çıkarak değerlendirme yapmak gerekiyor. Bazen siyasi istikrar bir partinin tek başına iktidar olmasıyla sağlanmıyor. 2008'de Mecliste bir siyasi istikrar var gözüküyordu 2008'de, benim de içinde bulunduğum hükümet görevde iken. Ama bir kapatma davası açıldı. Mecliste çok kuvvetli bir çoğunluk var, ama bir kapatma davası var. Sayısal istikrar var, siyasal istikrar yok. İş başındaki hükümet bile yarın ne olacağını bilmiyor.

Anayasa Mahkemesi nasıl karar verecek bilmiyorum. Yabancılar geliyor, bizimle müzakere yapıyor. Nezaketen birinci soru olmasa bile, ikinci soru diyor ki, "var mısınız, yok musunuz yani bu dava ne olacak, ben ona göre konuşacağım" diyor. Türkiye bu türlü istikrarsızlıkları da yaşadı. Onun için istikrarın bir oksijen kadar devlet hayatı, toplum hayatı bakımından önemini vurgulamak istedim.

İkincisi, tabiatıyla ekonomik istikrar olacak. Bu birbirine bağlı. Bir hafta sonra hükümet var mıdır, yok mudur ortamında hiçbir yatırımcı kendisini güvende hissetmez. Yatırım yapacak olan yatırımını yapamaz. İşletmesini büyütecek olan onu büyütemez. Hele hele yabancı yatırımcı geliyorsa, Türkiye'nin siyasi hayatı geleceği nasıl olacak der tereddüde girer. Hâlbuki Türkiye'nin siyasi istikrara paralel olarak her gün politikası değişmeyen, o hükümetle, bu hükümetle, şu koalisyon ortağıyla, bu koalisyon ortağına göre her gün zikzak çizen bir ekonomik hayatta istikrar olmaz.

Şimdi, yeri gelmişken söyleyeyim. Yine hatırlar mısınız, bunlar benim okuduklarım değil. 50 yıllık siyasi hayatımda yaşadıklarımın size birkaç cümle söylüyorum. O da şu: Koalisyon pazarlıklarının arkasında da bulunmuş birisi olarak. Şimdi bakanlıklar dağıtılacak, eyvallah tabii bir bakanlığı birisi alır, ama bir de kamu bankaları var. Birini bir ortağa vereceksin, birini bir ortağa vereceksin, birini bir başkasına vereceksin. Ekonomik istikrara göre para hareketlerine göre, para politikalarına göre değil, ortakların siyasi menfaatlerine göre eğer devlet örgütü pay edildiği takdirde, buradan ekonomik istikrar olmaz.

Bunun bedelini Türkiye çok ağır ödedi. Artık bundan sonra ödeme şansı yok, o hedefleri yakalamak bakımından. Kaldı ki dünyada ekonomik durgunluk varsa, bölgemizde bu kadar sıkıntı varsa, siyasi istikrara paralel, ekonomik istikrarın da seçim hesaplarına, seçim vaatlerine heba edilmemesi lazım. Bunu heba edersek, bunun bedelini bugünü kurtarıyoruz, yarın hep beraber ödedik ve öderiz. Bununla ilgili sayısız misaller var, ama değerli arkadaşlarımız var, onlar da konuşur.

Üçüncü istikrar, hukuki istikrardır. Hukuki istikrar, bunun ne kadar lazım, ne kadar lüzumlu, olmadığı takdirde başımıza ne belaların açıldığını yargıda yaşanan şu birkaç yıllık tartışmalardan, gelişmelerden, üzücü olaylardan görüyoruz. Hukuki istikrar olmadığı takdirde toplumsal barışı sağlayamazsınız, huzuru sağlayamazsınız. Ne kendi insanınıza, ne de dışarıdan Türkiye ile ilgili karar verecek olanlara güven veremezsiniz. Yıkılacak duvarın altına da kimse oturmaz.

Ortada güven yoksa, geleceğe güvenle bakılamıyorsa, her gün Türkiye'nin hâli ne oluyor, Türkiye nereye gidiyor sualleri içeriden ve dışarıdan arka arkaya soruluyorsa, o zaman Türkiye'de kalkınma atmosferi yok demektir.

Onun için üçüncü istikrar olarak diyoruz ki, hukuk istikrarına ihtiyaç var. Bunun yolu da evvela yeni bir anayasa yapmaktan geçiyor. Memnuniyetle ve teşekkürle ifade edeyim ki, Türkiye'de 82 Anayasasıyla ilgili olarak, 82'den bu güne kadar tartışma var, konuşma var. Ama doğru dürüst çalışmayı yapan birkaç kuruluşun başında en öncelikli kuruluşun başında Hak-İş Konfederasyonu geliyor. Bu anayasada neler yapılması lazım geliri, bu anayasada neler yapılması lazım, neden yeni bir anayasaya ihtiyaç vardır çalışmasını en evvel başlatan, tarihini şimdi bilemem, ama çok seneler evvel Hak-İş Konfederasyonu oldu.

Türkiye o günden beri bu anayasayla yoluna devam edemeyeceğini, çünkü anayasa en temel yasadır. Devletin tüm faaliyetlerinde anayasadan hiza mesafe alacaksınız. Kendinizi ona göre çeki düzen vereceksiniz. İş ve işlemlerinizi

anayasanın çerçevesi içerisinde yapacaksınız. Aksi takdirde keyfilik olur, aksi takdirde kayıt dışılık olur. İster ekonomide, ister siyasette, ister başka alanda. Hak-İş o günden beri böyle bir çabanın içerisinde oldu. Şimdi, tüm partilerimiz seçimlere giderken yeni bir anayasa ihtiyacına vurgu yapıyorlar. Bu doğru bir iştir. Çünkü 33 yıl oldu bu anayasa yürürlüğe gireli. 1982-2015; 33 yıl içerisinde 20'ye yakın değişiklik yapma mecburiyeti olduysa... Çünkü anayasa bir devletin binasıdır, çatısıdır, temelidir, duvarlarıdır. Siz her sene neredeyse bir tamirat yapmışsınız. Bugün bu duvarı yıkmışsınız, olmamış, sonra öbür duvarı yıkmışsınız, bir başka zaman çatısı akmış, çatıyı değiştirmişsiniz. Bir türlü içinde huzurla oturamamışsınız. Dolayısıyla, ihtiyaç hasıl olmuş, anayasayı değiştirmişsiniz. Bir madde, tamam kurtardık, bundan sonra bu anayasa yeter demişiz. Bir ay sonra bir ihtiyaç hasıl olmuş bir iki madde daha değiştirmişiz. Artık bu anayasayla yoluna devam etme imkânı yok.

2011'de bu süreç başladığında, hem Hak-İş Konfederasyonu, hem de Değerli Başkanımız şimdi aramızda, siyasete giriyor, bizim mahalleye geliyor. Eskiden ara sıra gelip gidiyordu, şimdi siyaset mahallesinde. Memur-Sen Konfederasyonu başta olmak üzere, yeni bir anayasa çalışmalarına gerçekten güçlü bir destek verdiler. Ancak bununla 60 madde yapabildik bu destekle. Şimdi, nelerin olabileceği, nelerin olmayacağı ortaya çıktı.

Dolayısıyla, bu tecrübeden de yola çıkarak, hukuk istikrarı bakımından evvela bu anayasanın kesinlikle toplumun ihtiyacına cevap verecek bir hâle getirilmesi lazım. Sistem tartışmaları yapıyoruz. Doğrusu, sistem tartışması yapmıyoruz, konuşanları tartışıyoruz. Çok net söyleyeyim, bu çok sağlıklı bir tartışma değil. Bu bizim birbirimizi anlamımıza zorlaştırır, birbirimize kulak vermemizi zorlaştırır. Konuşana göre bir sisteme iyidir ya da kötüdür dediğimizde, biz doğru bir sonuca varmış olmayız.

Kim ne istiyorsa, hangi sistem istiyorsa bunu netleştirmeli, toplumun önüne birinci maddeden, yürürlük maddesine kadar anayasa taslağını koyabilirsek, o zaman belki de bugün bazı konuları gereksiz tartıştığımız ortaya yere çıkabilir. Bir orta yolu bulabiliriz. Ama kesin olan bir şey var. Türkiye bugünkü anayasasıyla yoluna devam edemez. İki arkadaşımız da bilir ki, 2011'de bölge bölge yaptığımız toplantılarda ben bunu çok ayrıntılı olarak ifade ettim. Aradan dört sene geçti, bugün bu ihtiyaç çok daha fazla orta yere çıktı.

Bu Anayasa'yla Türkiye'nin yoluna devam etmesi mümkün değil. Devletin önceliklerini hayata geçirmek mümkün değil. Devletin kurumları arasında barışı, huzuru tesis etmek mümkün değil. Birinci hukuki istikrar evvela anayasadan geçiyor, bunu yapmak lazım.

İkincisi, tabiatıyla biz yasama organı olarak hukuki istikrardan kastettiğim bir başka husus var. Tabiatıyla demokraside yasama var, yürütme var, yargı var. Her erkin de kendi arasında bir ilişkisi var. Biz bugüne kadar yargının kararlarına saygı duyduk. Kafamıza yatmasa da, doğru bulmasak da, bazen siyasi de olsa eyvallah dedik. Çünkü anayasa böyle yazıyor. “Yargı kararları, yasama, yürütme, yargı organıyla idare makamlarını bağlar” diyor.

Evet biz buna uyduk, uymamız da doğrudur, ama kararı verenlerin de sorumlu davranması lazım. Yasama organının iradesine saygı duyması lazım. Ben şu iş için kanun çıkartıyorum, yargının belli unsurları bir başka istikamette bunu kullanıyor. Kanunu tanımıyor, nizamı tanımıyor, mensubiyetine göre, ideolojisine göre, bağlantısına göre karar veriyorsa, o zaman bu demokratik bir hukuk olmaz; bu, eşkıya hukuku olur. Bir eşkıya hukukuyla da Türkiye’yi yönetmek mümkün değildir. Buna kimse güvenmez, buna kimse inanmaz.

Biz sadece yaşadıklarımı söylüyorum, herhangi bir yeri kastederek değil. Bak, ben 50 yıllık... Ben sorudan kaçmam, biraz sonra sor. Ama sorunun ne zaman sorulacağını bilmek de bir başka meseledir. Yani o da işin bir başka yönü değil mi? Toplum hayatında, devlet hayatında her işin bir zamanı var, vesairesi var. Neyi söylemek istiyoruz? Demek ki Türkiye’de yasaları yapmak kadar, yasaların uygulanması en az onunki kadar önemli.

Şimdi, yasaların uygulanmadığı, yanlış uygulandığı bir süreci belli bir süreden beri yaşıyoruz. Bunu 367 krizinde yaşadık Anayasa Mahkemesinde. Başka zamanlar da yaşadık. Bağırıp, çağırıp bir seçim yapıyoruz, sonuçta bakıyorsunuz, yargı organları, bunun altını çiziyorum, bakın benim konuşmam çok tekniktir. Siz bir yerle bağlantılı yapmaya çalışırsanız, kör dövüşüne gideriz.

Şimdi bakınız, demokratik ülkelerde Almanya’da, Fransa’da, İngiltere’de, Belçika’da, Hollanda’da, ileri demokrasisi olan ülkelerde yargının bir tek görevi vardır. Bir tek görevi, yapılan iş ve işlemleri hukuka göre denetler, hukuki denetim yapar. Hukuk kuralları belli, sizin de yaptığınız iş belli. Bu buna uymuyorsa bu doğru değildir der. Yargı organları yerindelik denetimi yapamaz. Yani ne yapamaz? Bak, bu teknik tabir, değerli hemşerim iyi dinle bunu. Nedir o? Siz bir yasa çıkartırsınız, efendim böyle bir yasa ülkenin menfaatine değil. Bunun değerlendirmesini yapmak yargının görevi değildir; bunun değerlendirmesini yapmak Türkiye Büyük Millet Meclisinin, siyaset kurumunun görevidir, sivil toplumun görevidir. Yargının görevi bu değil. Öyle olduğu takdirde, bu kararı verenlerin ideolojisi öne çıkar, mensubiyeti öne çıkar, ön yargısı öne çıkar, keyfi bir durum orta yere çıkar.

O hâlde, Türkiye belli bir süreden beri yargı uygulamaları adına, yargının tümünü de kastetmiyoruz, böyle bir haksızlığı da yapmayalım. 15 bine yakın

hâkim ve savcı var bu ülkede. Canını dişine takmış, görevini yapmaya çalışıyor. Ama belli bir süreden beri bu yerindelik denetimleri sebebiyle Türkiye çok zaman kaybetti, çok imkân kaybetti. Özellikle özelleştirme kararlarında vesairede ona satılacak bir mal 1'e satıldı. Aradaki 9 nereye gitti, kimin cebinden gitti? Bu, yerindelik kararları sebebiyledir. O nedenledir, demek istiyoruz ki anayasa önemli.

İkincisi, yasaların çıkış maksadına uygun olarak, Mecliste niye geldiyse o kanun, niçin çıkarıldıysa, ona uygun olarak yargı tarafından uygulanması gerekir. Yoksa ben yargı mensubuyum, evet benim kararım beni ilgilendiriyor, herkes de buna uymak mecburiyetinde, ben istediğim kararı veririm tarzındaki bir hukuk uygulaması Türkiye'de iç barışa katkı sağlamaz. Devletin işleyişinde olumlu katkı sağlamaz. Hukukun üstünlüğü -ki, hepimizin vurgu yaptığı bir konudur- o zaman hâkimin ideolojisinin üstünlüğü anlamına gelir. Bundan da ülkemiz, Türkiye zarar görür.

Dördüncü istikrar ise bürokratik istikrardır. Burada da kalifiye, ehliyet ve liyakate dikkat etmek lazımdır. Daha ehliyetli, daha liyakatli, konunun uzmanı olan insanlarla yasaları uygulamak, sistemi çalıştırmak uygun olacaktır. Bunlar yapılabiliyorsa, o zaman Türkiye gerçekten ya da o ülke gerçekten huzurlu olur. Daha gelişmesini, kalkınmasını hızlı sürdürebilir, daha ileri bir demokrasiyi gerçekleştirme noktasında önemli bir imkânı, önemli bir fırsatı kazanmış oluruz.

Bütün bunları söyleyişimin sebebi yaşadıklarımızdan yola çıkarak, yeni bir şeye gerek yok. Geçmişte neleri doğru yaptık, nelerden zarar gördük, nelerden sıkıntı gördük? Buna kafa yordüğümüz takdirde Türkiye önümüzdeki dönemi, önümüzdeki zamanı daha iyi değerlendirmek için bir önemli fırsatı herhâlde yakalamış olacak.

Onun için sizin bu toplantınızı ben... Şahsen eğer söylediklerime katılıyorsanız, en azından tartışma yapın. Bunlar bana göre doğrular. İçinizden yanlış diyenler de olabilir. Ama ben 50 yıllık siyasi hayatımın sonucunda... Hepimiz gibi, hepiniz gibi, ülkemizi seven insanlar olarak önümüzde fazla zaman yok, rakiplerimizle aramızla açılır, açılıyor. Çevremizde bunca sıkıntı var, bunca zorluk var.

Bir de şunu söyleyeyim, sözlerimi bitireyim. Genellikle biz siyasette şöyle bir söylemimiz olur: O gitsin, ben geleyim, ben her şeyi düzeltirim. Onun yanlışını söylemek de önemli bir çabamız olur, ama kendi doğrularımızı ortaya koymakta yeterli bir çabamız geçmişte maalesef olmadı. Şunu herkesin bilmesi lazım. Bu ülkenin iki tane temel sorunu var.

Birincisi, Türkiye Cumhuriyeti devleti var oldukça bu sorunlar veya benzeri sorunlar olacak. Bunlar devletin sorunlarıdır. Hükümetler kim olursa olsun, 8

Haziran sabahı kim olursa olsun, bu sorunlar vardır. Mesela, demin Değerli Başkan ifade etti, bu soykırım iddiası. Yani bu soykırım yalanını, soykırım iftirasını milletimize yamamaya çalışanlar şu parti olursa ben bu iddiaya devam edeceğim, bu parti veya partiler iktidar olursa, ben bu talebimden vazgeçeceğim diye bir açıklama var mı? Yok. Suçlarken diyor ki: “Türk Milleti, Türkiye Devleti o zamanki -ve onun hesabını da bugünden soruyor- bize soykırım yaptı.” Bu, Türkiye Cumhuriyeti devletinin sorunudur. Hangi hükümet olursa olsun, bu sorunla bundan sonra daha fazla uğraşmak mecburiyetindedir. Bakın şu an biz bununla uğraşıyoruz. Her gün bir parlamentodan ha karar çıktı çıkacak, çıkmasın diye bütün işimizi, gücümüzü bırakıyoruz bu işe yoğunlaşıyoruz. Ne zamanki Türkiye güçlü olursa, bu kararları, bu yalana hukuki kılıf bulmaya çalışan ülkeler, ya bak Türkiye gibi güçlü bir ülke var, büyük bir ülke var, bizim de o ülkeyle ilişkilerimiz var, bu ilişkiler bozulmasın der, kararını erteler veya başka bir zamana bırakır. Türkiye zayıf düştüğü sürece, o kararlar birer, ikişer, üçer arka arkaya çıkmaya başlar. Bu hükümetlerle, partilerle ilgili bir konu değil. Bu, Türkiye Cumhuriyeti devletinin sorunudur.

İkincisi, bir başka misal. Türkiye 40-50 yıldır terörle uğraşıyor. Terör belası kalktı mı? Teröre yeni unsurlar ilave edildi bölgemizdeki kaos sebebiyle, otoritesizlik sebebiyle, devlet olmadığından dolayı. Adına DEAŞ deyin, başkasını deyin, şunu bunu deyin, konserve çeşidi kadar o bölgede terör örgütleri var ve hepsi de Türkiye için tehdittir. Bu örgütler, 8 Haziran sabahı, falanca parti ya da partiler iktidar olursa biz silahı bıraktık, eylemlerden vazgeçtik, falancalar olursa devam mı edeceğiz diyor. Hayır, bu coğrafyada olduğumuz sürece, bu belli politikaları sürdürdüğünüz sürece, iktidarda kim olursa olsun devam edecek.

Onun için demek istiyoruz ki, hükümetlerden kaynaklanan sorunlar ile devletin sorunlarını birbirinden ayırt etmediğimiz zaman, bu birbirine karışır, haksız suçlamalar, gereksiz suçlamalarla biz zaman kaybederiz. Benim kanaatim odur ki, şu an Türkiye’nin çözdüğü, çözmeye çalıştığı ve daha büyük bir dikkatle, enerjiyle üzerine eğilmesi gereken sorunların çok önemli bir kısmı Türkiye Cumhuriyeti devletinin sorunudur. Bunları bilelim, ona göre ne karar verilecekse, ona göre karar vermemiz gerekecek.

Son şey şudur: Demokraside her fikir söylenebilir, her görüş açıklanabilir. Demokrasi buna imkân verir. Demokrasinin önünde ifade özgürlüğü var. Ama demokrasinin asla kabul edemeyeceği bir husus var. O da cebir ve şiddetin sorun çözme yöntemi olarak kullanılmasıdır.

Değerli kardeşlerim, bir şeyi göz ardı etmemek lazım. Bir ülkede devletin politikalarıyla hükümetin uyguladığı politikalarla ilgili olarak haklı düşünenler olabilir, beğenmeyenler olabilir, protesto etmesi gerekenler olabilir, beğenmiyoruz der, protesto yapar. Demokratik yol ve yöntemlerin hepsini

kullanır. Bunların hepsine eyvallah. Ama ben şunu istiyorum, olmadığı takdirde alışveriş merkezini bombalarım olmaz. Benim şu talebime hükümetler veya devlet, şimdi TC deniliyor ya, cevaz vermezse, olumlu şey vermezse dağa çıkar, kan dökerim, kin kusarım diyorsa, demokrasi buna imkân vermez. Demokrasinin imkânlarından istifadeyle, demokrasi katledilemez. Buna da herkesin dikkat etmesi gerekiyor.

Madem ki, çözümü demokrasi içerisinde bulacağız, o zaman cebir ve şiddeti ülkemizden kovacağız, kovmamız gerekiyor. Bu yönde çözüm arayışları varsa, bunlara karşı da elbirliğiyle, demokrasiden yana olanların tavır koyması gerekiyor. Bu benim düşüncem değil, İspanya'nın yaptığı uygulama bu, ETA terör örgütüne karşı, İngiltere'nin İRA'ya karşı uyguladığı politika bu. Demokratik sistem içerisinde çözüm arayan her ülkenin yaptığı çözüm tarzı en evvel budur.

Cebir ve şiddeti teşvik eden, onunla beraber olan, ona meşruiyet kazandırmaya çalışan hiçbir politika demokraside himaye görmez. Bunun en açık yorumunu da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yapıyor. Şimdi, seçimlere giderken elbette vatandaşlarımızın 17 yıl iki defa yapılan seçimin, geçmişte yaşanan sevinçlerin, üzüntülerin tecrübesi ışığında inşallah hayırlı bir karar verecek. Bu hepimiz için hayırlı olsun. Genel Kurul hepiniz için, hepimiz için hayırlı olsun. İnşallah gelecek bugünden daha iyi olacaktır diye hepinize sevgiler saygılar sunuyorum.

O arkadaşımız varsa, kalktı galiba. Ben soruya açığım dedim, arkadaşımız varsa, ben onunla konuşmaya da hazırım, ne söyleyecekse. Başkan söz verdi, konuşacağım dedi, gitti de demesin. Biz her şeyin hesabını vermeye, konuşmaya da hazırız.

Çok teşekkür ediyorum.

